Decretales sine
glosis. dni Suā
toslai plebam
de Zneyna.

**GREGORIUS** episcopus servus servorum dei dilectis filiis doctoribus et scolaribus universis bononie commorantibus salutem et apostolicam benedictionem.

Rex pacificus pia miseratione disposuit sibi subditos fore pudicos pacificos et modestos. Sed effrenata cupiditas sui prodiga pacis emula mater litium materia iurgiorum tot cotidie nova litigia generat ut nisi iustitia conatus eius sua virtute reprimeret et questiones ipsius implicitas explicaret ius humani federis litigatorum abusus extingueret et dato libello repudii concordia extra mundi terminos exularet. Ideo lex proditur ut appetitus noxius sub iuris regula limitetur per quam genus humanum ut honeste vivat alterum non ledat ius suum unicuique tribuat informatur. Sane diversas constitutiones et decretales epistolas predecessorum nostrorum in diversa dispersas volumina quarum aliquae propter nimiam similitudinem et quedam propter contrarietatem nonnulle etiam propter sui prolixitatem confusionem inducere videbantur aliquae vero vagabantur extra volumina supradicta que tanquam incerte frequenter in iudiciis vacillabant ad communem et maxime studentium utilitatem per dilectum filium fratrem Raymundum capellanum et penitentiarium nostrum illas in unum volumen resecatis superfluis providimus redigendas adicientes constitutiones nostras et decretales epistolas per quas nonnulla que in prioribus erant dubia declarantur. Volentes igitur ut hac tantum compilatione universi utantur in iudiciis et in scolis districtius prohibemus ne quis presumat aliam facere absque auctoritate sedis apostolice specialis.

Firmiter credimus et simpliciter confitemur quod unus solus verus est deus eternus immensus et incommutabilis omnipotens et ineffabilis pater et filius et spiritus sanctus tres quidem persone sed una essentia substantia seu natura simplex omnino. Pater a nullo filius autem a patre solo ac spiritus sanctus pariter ab utroque absque initio semper ac fine. Pater generans filius nascens et spiritus sanctus procedens consubstantiales et coequales et coomnipotentes et coeterni unum universorum principium creator omnium invisibilium et visibilium spiritualium et corporalium qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nichilo condidit creaturam spiritualem et corporalem angelicam videlicet et mundanam ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam. Diabolus enim et alii demones a deo quidem natura creati sunt boni sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestione peccavit. Hec sancta trinitas secundum communem essentiam individua et secundum personales proprietates discreta primo per moysen et sanctos prophetas aliosque famulos suos iuxta ordinatissimam dispositionem temporum doctrinam humano generi tribuit salutarem.

[illegible]

tatem. et tandem unigenitus dei filius ihesus christus a tota trinitate communiter incarnatus. ex maria semper uirgine spiritus sancti operatione conceptus. uerus homo factus. ex anima rationali et humana carne compositus. una in duabus naturis persona uiam uite manifestius demonstrauit. Qui cum secundum diuinitatem sit immortalis et impassibilis et idem ipse secundum humanitatem factus est passibilis et mortalis. qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus et mortuus descendit ad inferos. resurrexit a mortuis. et ascendit in celum. sed descendit in anima et resurrexit in carne ascenditque pariter in utroque; uenturus in fine seculi iudicare uiuos et mortuos et redditurus singulis secundum opera sua. tam reprobis quam electis. qui omnes cum suis propriis resurgent corporibus que nunc gestant. ut recipiant secundum opera sua siue bona fuerint siue mala. Illi cum diabolo penam perpetuam. et isti cum christo gloriam sempiternam. Una uero est fidelium uniuersalis ecclesia. extra quam nullus omnino saluatur. in qua idem ipse sacerdos est sacrificium ihesus christus cuius corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et uini ueraciter continentur transsubstantiatis pane in corpus et uino in sanguinem. potestate diuina. ut ad perficiendum misterium unitatis. accipiamus ipsi de suo. quod accepit ipse de nostro. et hoc utique sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus. secundum claues ecclesie. quas ipse concessit apostolis eorumque successoribus ihesus christus.

Sacramentum uero baptismi. quod ad dei inuocationem et indiuidue trinitatis uidelicet patris et filii et spiritus sancti consecratur in aqua tam paruulis quam adultis. in forma ecclesie. a quocumque rite collatum proficit ad salutem. et si post susceptionem baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum per ueram potest semper penitentiam reparari. Non solum autem uirgines et continentes uerum etiam coniugati per fidem rectam et operationem bonam placentes deo ad eternam merentur beatitudinem peruenire.

Id. innocentius.

Dampnamus ergo et reprobamus libellum seu tractatum. quem abbas ioachim edidit contra magistrum. p. lombardum de unitate seu essentia trinitatis appellans ipsum hereticum et insanum pro eo quod in suis dixit sententiis. quoniam quedam summa res est pater et filius et spiritus sanctus et illa non est generans neque genita. nec procedens. unde asserit quod ille non tam trinitatem quam quaternitatem astruebat. in deo uidelicet tres personas et illam communem essentiam quasi quartam. manifeste protestans. quod nulla res est que sit pater et filius et spiritus sanctus. nec essentia. nec substantia. nec natura. quamuis concedat quod pater et filius et spiritus sanctus sunt una essentia. una substantia. unaque natura. Uerum unitatem huiusmodi. nec ueram et propriam sed quasi collectiuam et similitudinariam confitetur. quemadmodum dicuntur multi homines unus populus. et multi fideles una ecclesia. iuxta illud multitudinis credentium erat cor unum et anima una. et qui adheret deo unus spiritus est cum illo. Item qui plantat et qui rigat unum sunt. et omnes unum corpus sumus in christo. Rursus in libro regum. populus meus et populus tuus unum sunt. Ad hanc autem suam sententiam astruendam. illud potissimum uerbum inducit. quod christus de fidelibus inquid in euangelio. Volo pater ut sint unum in nobis. sicut et nos unum sumus. ut sint consumma-

[illegible]

et unum. Non enim ut ait, fideles sunt unum, id est quedam una res que communis sit omnibus, sed hoc modo sunt unum, id est una ecclesia propter catholice fidei unitatem, et tandem unum regnum, propter unionem indissolubilis caritatis. quemadmodum in canonica Iohannis apostoli epistola legitur: quia tres sunt qui testimonium dant in celo, pater et filius et spiritus sanctus, et hi tres unum sunt. Statimque subiungitur. tres sunt qui testimonium dant in terra. spiritus et aqua et sanguis, et hi tres unum sunt. sicut in quibusdam codicibus invenitur. Nos autem sacro approbante concilio credimus et confitemur cum Petro, quod una quedam res est, incomprehensibilis quidem et ineffabilis. que veraciter est pater et filius et spiritus sanctus, tres simul persone ac sigillatim quelibet earundem, et ideo in deo solummodo trinitas est non quaternitas. quia quelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia seu natura divina. que sola est universorum principium. preter quam aliud inveniri non potest. et illa res non est generans, neque genita nec procedens. sed est pater qui generat, et filius qui generatur, et spiritus sanctus qui procedit, ut distinctiones sint in personis, et unitas in natura. Licet igitur alius sit pater, alius sit filius, sit alius spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id quod est pater est filius, et spiritus sanctus idem omnino, ut secundum orthodoxam et catholicam fidem consubstantiales esse credantur. pater enim ab eterno filium generando, suam substantiam ei dedit. iuxta quod ipse testatur: pater quod dedit michi maius omnibus est. ac dici non potest, quod partem substantie illi dederit. et partem ipse sibi retinuerit. cum substantia patris indivisibilis sit, utpote simplex omnino. sed nec dici potest quod pater in filium transtulerit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam filio, quod non retinuerit ipsam sibi, alioquin desisset esse substantia. patet ergo quod sine ulla diminutione filius nascendo substantiam patris accepit. et ita pater et filius habent eandem substantiam, et sic eadem res est pater et filius, necnon et spiritus sanctus ab utroque procedens. Cum ergo veritas pro fidelibus suis orat ad patrem, volo inquit, ut ipsi sint unum in nobis sicut et nos unum sumus. hoc nomen unum pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio caritatis in gratia, pro personis vero divinis, ut attendatur identitatis in natura unitas. quemadmodum alibi veritas ait. Estote perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est. ac si diceret manifestius: estote perfecti, gratie perfectione, sicut pater vester celestis perfectus est naturali perfectione, utraque videlicet suo modo. quia inter creatorem et creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. Siquis igitur sententiam vel doctrinam prefati Ioachim in hac parte defendere vel approbare presumpserit, tanquam hereticus ab omnibus confutetur. In nullo tamen per hoc Florensi monasterio, cuius ipse Ioachim extitit institutor, volumus derogari, quoniam et regularis est institutio et observantia salutaris. maxime cum idem Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mandaverit, apostolice sedis iudicio approbanda, seu etiam corrigenda, dictans epistolam, cui propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur, se illam fidem tenere quam Romana tenet ecclesia. que disponente domino cunctorum fidelium mater est et magistra. Reprobamus ergo et condempnamus perversissimum dogma impii Amalrici, cuius mentem pater mendacii excecavit, ut eius doctrina non tam heretica censenda sit quam insana.

# De constitutionibus.

Eracl. in Sirmien. Canonum statuta custodiantur ab omnibus, et nemo in actionibus vel iudiciis ecclesiasticis suo sensu, sed eorum auctoritate ducatur.

Gregorius in registro.

Cognoscentes et infra. Rem que culpa caret in dampnum vocari non convenit. Quotiens vero novum quid statuitur, ita solet futuris formam imponere, ut dispendiis preterita non condempnet, ne detrimentum ante prohibitionem possint ignorantes incurrere, quod eos postmodum dignum est vetitos sustinere.

Aug. super illud epistole ad hebreos.

Translato sacerdotio necesse est ut leg

translatio fiat. quia enim simul et ab eodem et sub eadem sponsione. utraque data sunt. quod de uno dicitur necesse est ut de altero intelligatur. Lo super epistola ad romanos.

Nam concupiscentiam nesciebam. et cetera. hoc enim eligens apostolus generale. unde omnia mala oriuntur. bona est ergo lex que dum hec prohibet. omnia mala prohibet. In ueniunt ut imparatos.

Ne innitaris prudentie tue. prudentie sue innititur. qui ea que sibi agenda uel dicenda uidentur. patrum decretis preponit. Innocentius .iii. Senonensi archiepiscopo. et episcopo Trecensi.

Cum omnes et infra. Ad audientiam apostolatus nostri peruenit. quod Trecensis canonici nouum fecerunt in Trecensi ecclesia constitutum. ut eis tam in presentia quam in absentia redditus suos ex integro perciperent. qui in eadem ecclesia. post illam constitutionem fuerant. uel decetero fuerint instituti redditus in absentia non perciperent. sed tunc solummodo fuerint residentes. cum secundum Trecensis ecclesie consuetudinem. Omnes in hoc consueuerint esse pares. Statuerunt etiam ut cum singulis prebendis annexe sint. uinee quas suas dum uixerint possidentibus; uinee decedentium in ad successores non transeant. sed prouentus earum inter singulos diuidantur. Cum igitur. et cetera. in alterum statuit tempore debere. et cetera. Ad antiquos canonicos iuniores et iuniores imperceptione fructuum tam prebendarum quam uinearum consequeris. antiquis secundum priorem consuetudinem usque ad tempus predicte constitutionis seruatam ut secundum irrationabilem institutionem imposterum obseruandam. Idem. Trecentium. episcopo.

Cum ecclesiarum et infra. Sane peruenit ad audientiam nostram. quod tu sinum constitueris. ut si quis se ad inopiam urgente probabili allegauerit alienandi feudum quod ab ecclesia ut alius tenet. liberam habeat facultatem. et infra. Volentes igitur ecclesiarum indempnitati consulere. constitutiones huiusmodi et uenditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo consensu

suorum fratrum assensu. uires decernimus non habere. Idem.

Cum accessissent. ad apostolicam sedem. archidiaconus Tullensis. et G. Tullensis capituli procurator. archidiaconus proposuit memoratus. quod cum olim Tullenses canonici nostris auribus intimassent. quod primicerii auctoritas in Tullensi ecclesia tanto tempore uacauisset; quod ad manus manus illius peruentus esse dicatio deuoluta. et infra. Fuit in super ex parte capituli. allegatum. quod communi consensu canonicorum Tullensium. fuit constitutum. ne primiceriatus dignitas esset ulterius in ecclesia memorata. inter canonicos ipsos primiceriatus prouentibus et possessionibus distributis. et cetera. propter quod eundem esse apparuit. quod primiceriatus ipse. tanto tempore non uacasset. sicut nobis fuerat falsa insinuatione sugestum. et cetera. Quocirca mandamus quatenus si uobis constiterit Tullenses canonicos. ne ulterius in Tullensi ecclesia primiceriatus esset officium communiter statuisse. ac statutum ipsum auctoritate sedis apostolice fuisse postmodum sicut dicitur confirmatum. uos illud faciatis in suo robore permanere. nisi postea dicti canonici contrauenerint aliquem uidelicet in primicerium eligendo. Idem. eiugien. episcopo.

Cum .M. Ferrariensis et infra. Dictus .M. pro se ac quattuor sociis proposuit. quod Ferrariensis canonici. ut eo amplius suos redditus augmentarent. quo prouentus ecclesie qui diuidi consueuerant inter plures. in usus cederent pauciorum. .xiii. prebendas tantum preter id quod in se communiter deputauit. in eadem ecclesia contra antiquam consuetudinem statuerunt. Postmodum uero contra constitutionem ipsam uoluntate uenientes. dictos .v. in canonicos receperunt. nullis prebendis assignatis eisdem et licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati. nondum tamen eis uoluerunt. ex suis crescentibus redditibus prouidere. Verum ex aduerso fuit propositum. quod .xiii. prebendarum. numero in Ferrariensi. ecclesia instituto. et apostolico protectionis presidio roborato. cum una in eadem prebendarum uacasset. ad quorumdam instantiam diuorum predictorum. et cetera. postmodum ad preces episcopi. accep.

... exequentium aliquem sine preiudicio dicte constitutionis in canonicos receperunt. ita quod ipsi de canonica nichil perciperent donec primum duo essent prebendas integre assecuti. Cumque per canonicorum industriam fuerunt procuratum. ut ex possessionibus quas ecclesia longo tempore possedit plures eius redditus solverentur. sed excrescentes communis, que minus sufficiens fuerant computarunt. quos dicti .v. sibi postmodum petierunt contra capitulum constitutionem in beneficium assignari. et ideo cum institutione facta. et confirmatione sedis apostolice vel fuerit. vel esse debuerit sicut consuevit expressum. nisi in tantum excrescerent ecclesie facultates. quod pluribus possent sufficere competenter. et iidem canonici in derogatione sue constitutionis omnibus; ad vacaturas prebendas .iiii. receperint ultra numerum constitutum. antiquis canonicis prebendas cum integritate percipientibus consuetas. super excrescentes redditus predictis canonicis faciat assignari. ita quod si ex eis pares cum aliis potuerint facere prebendas. quod super fuerit in communes canonicorum usus sicut prius fuerat statutum sive aliter, prout melius videbitur commutatum. revocatis in irritum quecumque ab alterutra parte in preiudicium alterius post motam questionem coram episcopo fuerint circa prebendas vel possessiones fuerint innovata.

**I**dem abbati et conventui sancti Silvestri.

**E**cclesie secularis etc. et infra. nos attendentes quod laicis et religiosis personis super ecclesiis et personis ecclesiasticis nulla sit attributa facultas quos obsequendi manet necessitas non auctoritas imperandi. a quibus si quid motu proprio statutum fuerit. quod ecclesiarum etiam respiciat commodum et favorem. nullius firmitatis existit nisi ab ecclesia fuerit approbatum. Unde statutum de non alienandis prebendis rusticis vel urbanis. institutis et ornamentis ecclesiarum. illa reprobatum fuit potius ratione. quod auctoritate. non fuit romani pontificis roboratum. quod a senatore factum fuerat in preiudicium monasterii. non convenienti confessi. vel convenienti in irritum revocantes, easdem possessiones restituendas sibi sententialiter diffinimus.

**I**dem universis doctoribus parisius commorantibus;

**E**x litteris vestre devotionis accepimus. et infra. licet a nobis fidei prestita fuit constitutum. ut siquis magistrorum ordinationi universitatis ipsorum duxerit resistendum et premonitus ... infra triduum universitati parere contempnet. magistrorum communione beneficio societatis eorum in magistralibus privaretur. et ob hoc magister .G. fuit eorum communione privatus. quia tamen constitutum non fuit. ut in perpetuum huius privatio perduraret tam universis canonici quam nunc moris existat. ut his qui propter contumaciam communione privatur. cum satisfactione congrua exhibuerit. restitutionem obtineat. mandamus quatenus supradictum magistrum statutis universitatis nunc humiliter parere curantem. ad communionis vestre consortium in magistralibus admittatis.

**H**onorius .iii. episcopo et cantori cabilonensi.

**E**x parte episcopi eduensis. fuit propositum. quod canonici eduenses, proprius commodis inhiantes. prebendarum numerum ab antiquo in ecclesia eduensi. statutum licet non sint eius diminuti redditus. restrinxerunt. et infra. volentes igitur divinum nominis cultum diminui. sed potius augmentari. mandamus quatenus antiquum numerum facientes augeri. in eadem sua auctoritate prebendas quas asserunt ultimi statuti in venitis vacasse. in ecclesia memorata. non obstante aliqua constitutione super hec a canonicis ipsis facta. vel confirmatione a nobis ab eis dem obtenta personis ydoneis cum consilio episcopi conferatis.

**G**regorius nonus. archipresbytero sancte Marie maioris de urbe.

**Q**uoniam constitutio. apostolice sedis. omnes astringit. et nichil debet obscurum vel ambiguum continere. declaramus constitutionem quam nuper super conferendis in precep...

tione porcionis maioribus. et consue
tis seruitiis. ammonibus; exhibitionis
exhiberimus. non ad preteritas. sed futu
ras tantum extendi. cum legis consti
tutiones futuris certum sit dare for
mam negociis. non ad preterita facta tra
hi. nisi nominatim in eis de preteritis
caueatur. De rescriptis. · o · c.

Sicut romana. Et infra. Questium est.
ex parte tua sicut aliquibus causa de
legatis iudicibus; sublato remedio appellationis
committitur. et litteris apostolicis altera pars
munita quibus ei generaliter est indultum.
ut libere sibi liceat appellare in uocem
appellationis prorumpit. cuius mea causa
debeat appellationi deferri. Inquisitioni
tue taliter respondemus. quod eius in hac parte
appellatio non debet admitti. postquam est
cum iudicibus; ap. re. c. quia speciale man
datum derogat generali. I D. cantuar.
archiepiscopo.

Ex parte conuentrensis. episcopi nostris est auribus;
intimatum. quod cum decanus quem item
G. et F. clericos instituit. super prebenda de
nouali. cognoscens legitime. eidem F. sed
tenore litterarum nostrarum continentium
quod si constaret ipsum de periurio esse conuictum.
et ex pactio illi renuntiasse; prebendam. amo
ueret ab ea. eo cognito et probato. prebendam
dam adiudicassent eandem. ipse in uo
cem appellationis prorupit. et ad te quod ei pre
bendam per se et absque cause cognitione
restituerent litteras reportauit. Et infra. Unde
quia non credemus ita per se scripsis
se. et in huius litteris intelligenda est hec con
ditio. etiam si non apponatur. si preces ueritate
nitantur. Mandamus quatenus inspectis litteris quas episcopus
predicto dederimus si inueneris quod secundum pre
dictum modum ei scripserimus. et in lit
teris quas prefatus F. reportauit non fuit
habita predictarum mentio litterarum. sententiam episcopi pre
fati confirmes. et sepe dictum F. cum lit
teris nostris quas tibi detulit ad presentiam nostram
uenire compellas. I D. uictoriensi episcopo.

Ceterum si aliquis super aliqua causa absque
se. litteras impetrauit. et aduersarius ei ea

dem causam per medium optinuit commit
ti aliis. deum commissione prior non habita menti
one: priores iudices ad decisionem cause posse
procedere. nec secunde littere obtinent aliquam
roboris firmitatem. Quid si uero ut taliter ha
beatur mentio de commissione priori. predicta causa
apostolicum est excepta iudicio. cum eedem
littere non sint ueritate tacita impetrate.
Verum si de assensu partium causa committitur.
et processu temporis uel et continuo alterius
partis altera nesciente causam ipsum taci
to de commissione priori alii optinuit delega
ri. non immerito is qui tali dolo et fraude
aduersantium suum laborare coegit; ex
pensis condempnari debet eidem. I D.
eboracensi. archiepiscopo.

Inter ceteras consultationes tuas fuit propositum
quod tenere debeas. cum aliqua sub certis uer
bis mandantur quorum unum uerum est
alterum falsum. puta si proponitur quod si talis
sit sacerdotis filius in sacerdocio genitus
qui proximo in tali ecclesia ministrauit.
uel quod illi in eadem ecclesia occupauit. huic
ergo quidem. et infra. Iudici cui causam istorum
committit illi prebatam ecclesiam abiudicari
debere. et id in similibus; obseruandum. I D.
archiepiscopo. rauennatensi.

Si quando aliqua tue fraternitati dirigimus que
animum tuum exasperare uidentur. turbari
non debes. et infra. Qualitatem negocii pro qua tibi
scribitur diligenter considerans. aut
mandatum nostrum reuerenter adimpleas.
aut per litteras tuas quare adimplere non possis.
rationabilem causam pretendas. quia patienter
sustinebimus si non feceris quod praua
nobis fuerit insinuatione suggestum.
I D. fratribus; cistertiensibus.

Cum ordine cistertientium professi. et infra.
dicere uos super decimis uel aliis quod dicimus
uno speciali ap. se. inclusit. non facta mentione
cistertiensis. ordinis littere fuerint a se. apostolica
impetrate. per eas minime teneamini respon
dere. I D. tornacensi. episcopo.

Causam te. et infra. Dudum siquidem in tua
promotione. littere a nobis si bene me
minimus emanarunt. de quibus decano

ecclesie commisse. te adhuc in eodem capitulo
existente in diaconum duximus se ppetui.
ut p. qui dgentie iudex exigente duxit
et divina gratia suis fuisset manifestum
receperit et infirm. et pbendam sibi conferre
deberent. et infra. quia nos quia deratio pbendarum
dantum adte expectabat preceptum nostrum in
executioni non potuerit mandare. Cum itaque
prescriptus. o. te supradicto existente nostra requireret.
reddisti quod nullum in mandatis
pis et sic tenum ate infecto negotio re
misisti. et nullatenus fecisse deberes.
si diatim litterarum diligentius atte
disses. cum tempore quo littere ipse date sunt
de capitulo ipso eras. sicut qui eras archid.
et canonicus eiusdem ecclesie. nec eras adhuc
in episcopum consecratus. et infra. pro eo non quia
dein extitit ipsum dedignari non debes.

Lucius tertius. longobardiensi episcopo.

Ad aures nostras pervenit quod plerique decani. archi-
presbyteri. ut alii ecclesiastici praediti digni
tatibus super minoribus beneficiis litteras
impetrantes nomen supprimunt digni
tatis. et simplici nomine se appellant. tamquam
non habeant aliquem personatum. et infra. cum
quod cum non sit intentionis nostre ut personis
pluribus redditibus habundantes per litteras
nostras pauperes clericos super minoribus bene
ficiis inquietent (i. molestet) litteras in quibus ac
tor sue nomen supprimit dignitatis. vi
res nolumus optinere. Idem. Nor-
vicensi episcopo.

Si aliquis auctoritate posteriorum litterarum
priorum instantiam iudiciorum tractus ob
iecerit litteras se priores habere de quibus ipso
sterioribus mentio non habetur. sive eis dolo vel
negligentia uti postposuerit excusa
ri non debet. Si autem quia delegati iudicis
copiam nequiverit habere posteriores litteras impetrare
non potuerit convenire. Idem.

Ad hoc summus. et infra. Significatum est nobis
quosdam impune tue partibus tales
ut asserunt de cancellaria nostra litteras
recepisse per quas eorum omnia negocia uni
iudicis vel plurium quos sibi elegerit
arbitrio committuntur. sicque fit ut si aliquis
[illegible]
eius non requirunt sed ad iudicem [illegible]
suspicio delegatos sibi proprios et parti
adverse suspectis [illegible] examinanda que
stiones deducant. et infra. Nos huic molestie
celeriter volentes obviare remedio.
mandamus quatenus si litteras tales in provincia
tua inveneris eas carere viribus nostra
auctoritate decernas. Idem.

Ad audientiam nostram te significante
pervenit quod H. dictus Stephanus super absolu
tione sua litteras tibi ut prima facie vi
debatur apostolicas presentavit. quibus quoniam
manifestum continent incostruc
tionis peccatum fidem te nolumus adhibere.

Clemens tertius.

Ex parte .S. presbyteri ecclesie de Tarento nobis inno
tuit. quod cum capella [illegible] ad predictam
ecclesiam de iure pertineat. O. diaconus
qui iam dictam capellam detinet cap
pellanum ipsius ecclesie nomine ipsius S. in ea
ministrante. per apostolicae sedis fratrem Amonium
quia cum esset .S. prescriptus et ad iudicem
litteras impetrasset. ipse. O. appellationem su
am prosequi non curavit. Cumque auctoritate
predictorum iudicum missus esset vocatus. di
xit se litteras priores habere de quibus nulla
mentio in posterioribus habebatur. quas tamen
aditum citationem suppressit. eisque dolo
vel negligentia uti postposuit. que ex diu
turnitate temporis videbantur. in quibus nulla
mentio de appellatione ab ipso facta fiebat. cum
biennium a tempore appellationis iam fuisset
elapsum. Ideoque mandamus quatenus si ita esse constiterit
revocatis in statum pristinum omnibus que
post appellationem ipsius .O. inveneritis attemptata
predictam ecclesiam matrici ecclesie restituere
procuretis. predictum. O. sicut in appellatione
suam non fuisse prosecutum constiterit me
morato .S. in expensis necessariis con
dempnantes. Celestinus tertius.

Sciscitatus es a nobis per tuorum destinatum
de qua impotentia illud intelligatur.
quod in litteris sepe consuevit apponi ut si
duo vel tres quibus littere diriguntur his
exequendis simul interesse nequiverint.

minus, aut pluribus, quibus scribitur, in dictorum exequantur. Nos vero ita sentimus, quod tam de iure, quam de facto, illa impotentia censeatur de iure, si aliquem illorum sive ut infamem aut alio legitimo impedimento detemptum esse constiterit; de facto si constiterit eum casu mortis occumbere, aut inevitabilis necessitatis articulo impediri quo minus valeat interesse. Dummodo qui praesentialiter praesens esse non potest collegii sui canonicam excusationem suam curet, si potuerit, demonstrare, ut alii coniudices vel executores iudicio minus ad consummationem muneris mandati procedant; nec enim ille qui tantummodo non vult interesse hac impossibilitatis interpretatione valet aliquatenus excusari, nisi forte sic in rescripto habeatur expressum: Si non omnes interesse voluerint vel simul nequiverint aut noluerint interesse.

Innocentius III. episcopo Elyensi.

Pastoralis officii etc. Et infra. Quaesivisti etiam de revocatione litterarum ambigitur, utrum iudices priores an posteriores cognoscere debeant, et utrum praeiudicarint primae litterae revocare, atque quod talibus etc. Nisi posteriores prioribus, ut ex eo exceperint defendendum simul utrique cognoscant; et si forte nequiverint in unam sententiam concordare, quamvis plures sint extra parte quam in altera, par bonus contra electos a partibus, hic certatio sopiatur.

Cum autem sub hac forma, videlicet tam quam talis ad universitatem, et quosdam alios super hoc et quibusdam aliis se habere proponi tibi exprimimus contendam, an ob multociens litterae impetrantur sollicite quaesivisti, an iudex ex delegatione huiusmodi per formam, ut verum expressione suppositis vel rebus exprimendis habeat potestatem, advertens utrum sententia quia personae vel res expressae sunt nominatim, super non expressis in commissione ponitur, si generalis complexionis speciales litterae quae de priori commissione nullam faciant mentionem. Ad alios iudices a sede apostolica emanaverint eumdem vigorem debeant optinere. Nos igitur ad haec duo taliter respondemus quod cum generali et speciali procul dubio derogetur, iurisdictio per generales litteras attributa per speciales quantum ad ea quae specialiter exprimuntur penitus enervatur, licet de prioribus non faciant mentionem. Unde super praemissa relinquitur prima quaestio et sic [illegible] dici possit, quod decet iudicio revocetur ea super eorum vel personarum articulis expressionis optinet delegatus. Et tamen quia exprimantur personae vel res delegatis nequiverit iudicare, hic exercere.

Idem Senonensi archiepiscopo.

Sedes apostolica consuevit exhibere se petentibus liberalem, sed quidam eius gratia nequiter abutuntur. Et infra. Nos igitur volentes eorum in aliquo malitiis obviare decernimus, ut cum in commissionibus iuris minores et viliores personae solummodo designantur, maiores et dignitate sub generali clausula non intelligantur inclusi, sed nec liceat ob degenerata ratione huiusmodi multitudine effrenata in iudicium evocare, nec super maioribus et gravioribus negotiis audiantur, qui de minoribus et levioribus etiam faciunt mentionem. Si quis vero aliquas personas expressas fecerit, non ut velit cum eis in iudicio experiri, sed ut alias personas transire valeat vel in maiores, quas fraus et dolus ei patrocinari non debet, tanquam in dubio per eorum falsitate careat penitus impetratis.

Idem R. cantori et R. priori de Monte [illegible].

Ex tenore litterarum quas nobis destinastis intelleximus R. sacerdotem de [illegible] ad alios iudices super quaestione quae inter ipsum et abbatem de [illegible] vertitur litteras apostolicas impetrasse, qui cum parte citassent adversam, dictus presbiter coram eis noluit litigare. Et infra. Cumque vos in causae cognitione velletis procedere, abbas coram vobis proposuit quod non tenebatur per litteras ad vos litteras presbitero respondere, cum per alias a iudicibus iudicio fuisset citatus, quae auctoritate illarum non fuerunt revocatae. Nos igitur attendentes fraudem presbiteri memorati duas commissiones super eodem negotio impetrantis, quarum alteram non faciebat mentionem, de reliqua...

est quod decorum [illegible] fiat. Sed oppositum quod si abbas [illegible]
quod habent nichil homini tenebit sententia illorum iudicum [illegible]

[illegible] ... q̄ quoq; dr̄ hr̄e digtate. iuȷ. di. de ... nq; eni macipia dn̄i hr̄e digtate. ff. d usuf. l. et ... es potestates dn̄i hr̄e digtate. xx. iiȷ. q. v. admini ... jat dr̄ digtas. ff. ad. l. cor. d sic. l. plr̄. sr̄ nuq ullam ... q dr̄ xxxv. q. ix. ul d q dr̄ xxviiȷ. q. i. q. ul d quo [illegible]

fusus 7 dolus alicui patrocinari n̄ deb7. decernimus ut ip̄e co modo careat utrusq;. Id. mediolan̄. archiep̄o.

Cum adeo septa. se. ap. modicum m 7 j. s. qsisti nob qrum. p. clicus in eccl̄a modicen. sufficient̄e sibi sit p̄bndam adeptus mirabat quod p̄ receptice ip̄ius in eccl̄a dagrosa. ppoito 7 fratrib; eius de eccle litteras misemus. cum si litteraꝝ tenorum scie attendisses. nich inuenisses in eis qd tuum debuisses animum offendisse. Cum eni in litteris nec d prebenda ipi intio habetur. nec modicen canoic. immo nec clicus diceretur in eis. 7 in litteris ipis. hec eet obiecta codicio. si dignus existet ad eccl̄asticu bnficium obtinendum. intellige potuisses qualit littere ipe fuit impetrate. Id. electo decano. 7 n. canonico. cameren.

Causam que int p̄ mōst. 7 p̄inc. eccl̄as. sup possessoib; de anapia uertitur. 7 j. sp in litteris n̄ra ad ultimus fuisse instum. quod si altera ultra partium citata legitime p̄ntiam u̅ram adire ul iudicio parere contepnet. uos p̄ntis partis p̄bationes recipe. 7 quantum d iure possetis in ca cognitioe ac decisioe pcedere minime tardetis. nos uolentes. ut clausula illa quantu d iure potiritis. que an quam p̄bationu receptioe intio fieret fuerat inseranda. clausula illa de receptioe pcedat. Q. ipam intellige tes ibide. in ca iuxta tenore illaꝝ pcedere n̄o tardetis. prursum ut si litterarū auctoritate p̄ntium in eode negō legitime e p̄cessum. stabile p̄seueret. Alioquin si ex ca ioe clausule memorate aliquid constitit in alterutus ptis p̄iudicium attēptatum. id uiribus decernim carituru. mandantes ut in decisioe ip̄ius negocii sicut p̄missum ē ta sup principali quā sup incidentib; questioib; ap. re. canonice pcedatis. Id. archiep̄o. Senon.

Constitut. ap̄. se. ap. p. clic pposuit q c. p̄dec. n. d cano. 7 caplo. bitur. d dit in mandatis. ut ip̄m reciperent in canonicum 7 in fr̄m. 7 p̄bndam ei conferrent si qua tunc in eorum ul eccl̄a uacaret. primo uacaturā. 7 ipi mandatum eius admitte n̄o curassent. eis pcipiendo mandau. ut q mādauit ad implent. sibi sup h exequtorib; d putatis. 7 j. Vum pars adusa. re. qc in p̄utuncē ecc. ce(te)ris eet n̄is istitutis. firmatus iure iurando. 7 p ro. po. gr. et de hoc memorat. p. no fecisse; insuis litteris mitioē. intelligendum eat eccum uenisse. p. n. 7 dictas litteras ueritate tacita impetrasse. 7 j. d. u. o. q. si legitime uob constitit n̄um canoicoꝝ q n̄c e in eccl̄a. pdecan̄. 7 caplo eide ecce uramto firmatum an qua p̄fectus clicus litteras exequtorias impetrasse. quicqd factum e occe litteraꝝ ipaꝝ irritum decernatis. Alioquin ei faciatis in ea de eccl̄a p̄bndam si qua uacat. sublato cuiuslibet appellonis obstaculo assigri. Id. a. canonico. pictaūi.

Suplitis que ab aliquib; eriminalia. 7 ā mullis ex ignorantia tacita ūitate ul suggesta falsitate impetrant. anb dūsos intellerimus sentire dūsa. aliis asserentib; eos de le pos carere omi cōmo litteraꝝ. cum in ea pcator carere debat impetratis. aliis uo dicētib; quod 7 si forma carere d bānt impetratis litteris n̄is expressa. nichominus iure rigore iuris sit a delegato iudice negocio pcedend. nos igit int eos qui p fraudem ul maliciā 7 illos qui p simplicitate l ignorantiā litteras a nob impetrant h credimus distinctioe h ndi. ut hi i qui p̄ori mo falsitate exprimunt ul supmunt ūitate in sue puitatis pena nulli exlitteris comodum osequant. ita in deliceet quod delegatus postqua sibi sup hoc fcā fuit fides. nullatenus d cā cognoscant. Int alios aut qui posteriori mo litteras impetrant duxi distinguendum. que falsitas sugesta

[illegible]

[illegible]

fuit. uel que ueritas sit suppressa, nam si talis
expressa sit falsitas. uel ueritas occultata.
que quamuis fuisset tacita uel expressa non
nichominus saltem in forma communi literas
concessissemus. delegatus non sequens formam
in litteris ipsis appositam secundum iuris ordinem
mera procedat. si uero per falsitatis expressi
onem uel suppressionem ueritatis litere fuerint
impetrate. que tacita uel expressa. nos nul
las prorsus literas concessissemus. a deleg
ato non est aliquatenus procedendum. nisi
forte eadem in partibus ad suam presentiam
conuocatis de personarum qualitate constiterit
ut sit in utroque casu eas que delegan
tem mouerent moueat et delegatum
ubi delegans suas literas denegaret.
et delegatus sue cognitionis officium
nullatenus interponat. Idem abbati
et conuentui premonstratensi.

Ex parte uestra postulastis a nobis. utrum per literas
ad usus abbatis nulla mentione habita de suis
conuentibus impetratas. teneantur abbates
ipsi super causis que ad conuentum pertinent
et eorundem de ipsis querelantibus respondere. licet
hac inhibita sit appellatio. per appellationis ob
iectum possint nec debeant se tueri.
Super quo duximus respondendum. quod nisi alia causa
rationabilis suffragetur. per appellationem se
tueri non possunt. quominus debeant a
iure literarum hii legitime respondere. cum ex
officio suo teneantur congregationum
suarum negocia procurare. nisi forte abbatibus
contemptis negocia essent omnino deserta.

Idem archiepiscopo et magistro V. canonico
Magdeburgensi.

Cum dilectus in christo filius R. custos Helyensis
ecclesie ac procurator G. monialis super electi
onibus in eadem ecclesia celebratis litiga
uerint aliquamdiu coram nobis. et idem G.
prohibuimus literas ab abbate de Ara
muele et suos coniudices impetratas
per subreptionem obtentas cum et il
lius articuli uidelicet subtractionis
resignationis fuerit per conscientiam nostram
cognitio demandata. qui in prioribus lic
teris ad scolasticum hildesemensem et coniudices
suos optentis rursus fiat. de quibus in
secundis literis mentio non fiebat. et idem quod per
easdem literas occasione noscitur attempta
tum. duximus irritandum decernentes insuper
scolasticum et coniudices suos. minus ...
 perperam processisse. cum enim eis
principaliter mandaretur ut ad prefatam
eam ecclesiam personaliter accedentes per se
... administrationem committerent in
abbatia. cum ad opus eius fieret hinc inde
de resignatio subtractorum. ipsi for
mam mandati apostolici transponentes
illo capitulo pretermisso de aliis articulis in
ordinatione plurimum cognouerunt. propter quod
processum ipsorum contra formam rescripti
ac iuris ordinis attemptatum irritum de
cernimus et inane. ... que
quibus de causa ... sic initium fuit
restitutis. et forma mandati nostri exac
ta diligentia obseruata. in negotio
ipso iuxta ... procedatis. Idem.

Plerumque contingit quod aliquis nostris lic
teris impetratis illis uti multo tempore suppo
nentes. tunc demum eas exhibent cum
aliarum auctoritate. aduersus contra quos
primitus literas impetrauit ceperint
conueniri. dicentes posteriores literas
non ualere ut pote non facientes de pri
oribus mentionem. Cum igitur non sit ma
litiis hominum indulgendum. statu
imus ut si quis nostras literas impetrat
infra annum postquam copiam iudicis habu
erit ex malitia uel negligentia super
sederit uti eis. auctoritate posteriorum ualeat
conueniri. licet in ipsis nulla de prioribus
mentio habeatur. Idem rothomagensi archiepiscopo.

Cum contingat et idem postea cuidam
super aliquo negotio litigantes ad
diuersos iudices literas impetrant.
quorum quidam obtenta a parte altera et mutuam
aduersam denunciet reuocationis sue
subiacere tibi. aliis iudicibus postmodum
tibi iniungentibus ut eadem denunties
absolutum. consuluisti an utriusque acqui
escens. uel alterutrius saltem obedire de
beas in hac parte. Super quo tue pru-

[illegible]

entes ecclesie distinguitur. an cum
primum mandatum recepisse dignoscens
tibi forsan innotuerit inter
illos et alios super iurisdictione discor-
dia suscitata. an super hoc nichil omnino sci-
veris. Et quidem si super contentione huiusmodi nichil tibi
penitus innotescat, cum primum
mandatum recipere te contigit, illud de-
bes huiusmodi executioni mandare. Si vero post-
ea contrarium tibi ab aliis demandatur,
tunc litterarum ad utrumque a sede apostolica impe-
tratarum copia postulata, quas auctentice presen-
tibus diligenter perspicias. si ex ipsarum te-
nore deprehenderis evidenter ita quod non sit
aliquatenus hesitandum, quod littere que
ad illos a quibus primum mandatum re-
cepisti impetrate noscuntur expresse re-
vocent litteras aliorum, tu illud in tempore
exequaris quod tibi secundo loco man-
datur. Si vero ex litterarum inspectione ma-
nifeste tibi constet quod littere optente ad
illos qui primum dederunt mandatum pala-
m minime revocantur, secundum manda-
tum nullatenus exequaris. Quod si sit hoc
tibi merito sit dubitandum, ad exequendum
secundum mandatum procedere non oportet,
donec iuxta cuiusdam nostre constitutionis
tenorem inter eos huiusmodi concertatio sopiatur.
Et idem facere debes si primo mandato
recepto et nondum executioni mandato
tibi forsan innotuerit, quod inter se
super iurisdictione de mandato ceperint
disceptare. Ceterum in hiis omnibus prudentiam
et providentiam te convenit in exceptione
habere: ne vel ad declinandum mandatum
dubitare te dicas ubi dubitandum
non est, vel et ad exequendum te asseras esse
certum, ubi certus esse non debes. Licet
autem ex hiis certa tibi detur doctrina
qualiter in hiis debeas te habere, nulla tamen
attribuitur potestas ut inter delegatos
aut partes de iurisdictione debeas iudicare.

**Idem magistro G. et P. de Sumiscan.**

Olim ex litteris sancti Nichasii Remensis, sancti
Germani et Vallis regie abbatum nostris
fuit auribus intimatum, quod cum ad eos
semel et iterum a nobis litteras porrexisset
super eo quod P. clericus sancti Remigii parrochiam
a de Salice quia R. de Luco presbiter ita
presentatam collatam fuisse proposuit detine-
bat, ipsi partes semel et secundo et tertio
citaverunt et demum P. quia citatus
pluries comparere noluit per se vel per ali-
quem coram eis excommunicationis vinculo
innodantes, fecerunt fructus ipsius
parrochie sequestrari. Cumque postmodum idem P. accedens ad eos se
iuri promisisset pariturum, ac optinuisset
se absolvi, ipsi absolutionis litteras
concedentes diem ei assignarunt et locum
quibus coram eis quod promiserat ad-
impleret. Ad diem et locum ex litteris
illis radens in loco rasure scripsit quod ipsi
ei sequestratos fructus assignari man-
dabant. quorum duobus coram tertio
sui absentiam excusante per litteras est con-
fessus. Nos igitur cum tante te-
meritatis excessus falsitatis scrupulo
non careret, vobis dedimus in man-
datis, ut si esset ita, ipsi presumptori su-
per dicta parrochia perpetuum silentium
imponentes, presbitero R. de Luco assi-
gnaretis eandem cum fructibus sequestra-
tis. Verum sicut nos per vestras litteras in-
timastis, cum dictus R. rasuram prepara-
tam coram nobis per testes ydoneos pro-
basset et ob hoc postulasset sibi di-
ctam ecclesiam assignari, vos utrum
clausula sic ita de omnibus superioribus an
de articulo tantum rasure deberet intelligi
dubitastis. Nos igitur quod clausu-
la ad omnia debet superiora referri, ad hoc
ut ipsi R. presbitero ecclesia conferatur, quamquam
victum licet falsitatis ad imponendum
ei perpetuum silentium super ea ipsa suf-
ficiat quia falsitatem huiusmodi perpetravit, non
tamen propter hoc eadem ecclesia est adversario adsi-
gnanda, nisi super aliis facta fuit ple-
na fides.

**Idem Ymolensi episcopo.**

Dilectus filius abbas sancti Stephani Bononiensis
per suas nobis litteras intimavit, quod
cum ipse cum visitationis officium iam

tate ac dioc. Bon. continuimus. B. c. a.
presbiteros a beneficiis pro eorum graves et manifestos excessus duxerit amovendos. inde super restitutione nostras ad te in communi forma litteras impetrarunt damnationis sue causa. excommunicationis qua tenentur assertionem nullam facientes penitus mentione. Nos igitur f. t. per a. s. q. si est ita. litteras ipsas tamquam per veri suppressionem obreptas viribus carere decernas.

Id. epo. Veratislan.

Postulasti per sedem apostolicam edoceri. utrum aliqui perpetuo vicario ecclesie parrochialis in vicarie bonis sufficientibus habenti unde valeat commode sustentari. teneatis per illam formam communem. Cum secundum apostolum. in ecclesiastico beneficio providere. ad quod sic duximus respondendum. quod cum forma predictam necessitatibus pauperum clericorum. qui nullum sunt ecclesiasticum beneficium assecuti. sedes apostolica duxerit succurrendum. perpetuus vicarius non de vicaria fecerit mentionem. commode reportare non debet huiusmodi litteris utpote veritate tacita impetratis. non enim carere beneficio debet iudicari. cui competentem de perpetue in vicarie proventibus expensis et proventibus beneficium sufficientis subsidium exerceta scias super optinendo alio beneficio deleri non scribimus. quin faciant de perpetua vicaria litteris mentionem.

Idem.

Innocentius generalis.

Nonnulli gratia sedis apostolice abutentes. litteras eius ad remotos iudices impetrare nituntur. ut reus fatigatus laboribus et expensis. liti cedere vel importunitate actoris redimere compellatur. Cum autem per iudicium iniuriis aditus patere non debeat. quas iuris observantia interdicit. Statuimus ne quis ultra duas dietas extra suam diocesim. per litteras apostolicas ad iudicium trahi possit. nisi de assensu partium fuerint impetrate. vel expressa de hac constitutione fecerint mentionem. Sunt et alii qui se ad novum genus mercimonii convertentes. ut vel sopitas possint suscitare querelas vel

novas immittere questiones. fingunt causas super quibus a sede apostolica litteras impetrant absque dominorum mandato. quas vel reo ne propter eas laboribus vel expensarum dispendio molestetur. aut actori. ut per ipsas adversarium indebita molestatione fatiget venales exponunt. Cum autem lites restringende sint potius quam laxande. hac generali constitutione sancimus. ut si aliquis super aliqua questione de cetero sine domini speciali mandato. litteras apostolicas impetrare mandaverit et littere non valeant ille et ipse tamquam falsarius puniatur. nisi forte de illis personis extiterit a quibus presumptionem non debet exigi de iure mandatum.

Hon. III. Cant. archiepo. et coniudicibus suis.

Dilectus f. I. Sarracenus clericus exposuit coram nobis. quod cum Iordanus clericus Clunniacen. ipsum super ecclesia sancti Nicolai Clubnien. coram vobis auctoritate litterarum nostrarum traxisset in causam. ex parte ipsius fuit excipiendo propositum quod auctoritate litterarum illarum non poterat conveniri. eo quod ultra duas dietas adiciendo. ubi predicta existit ecclesia. contra statutum concilii generalis. de qua mentio in litteris non fiebat mentio. distraheretur. et quia hanc exceptionem admittere denegastis procedebatis in causa pro eo. quod idem I. in Roffen. et Helyen. diocesibus beneficia optinens quasi et ibi domicilium intelligeretur habere. ipse ex tunc ad nostram audientiam appellavit. et I. Cumque idem I. prosecutus fuisset appellationem interpositam ad Eboracen. archiepiscopum et eius collegas super premissis litteras impetrasset, vos in causa ipsa nichilominus procedentes. eiusdem Iordani ne in commisso sibi procedant negotio inhibentes. Quocirca etc. q. si est ita. cause supersedeatis. eius cum non vos sed dicti iudices cognoscere habeant. ad quos idem Iordanus debeat pertinere.

Id. epo. et archilegio.

Capitulum sancte crucis Camerac. exhibita nobis petitione monstravit. quod cum a quodam clerico super prebendali beneficio in eorum ecclesia optinendo litteras nostras ad eos monitorias et deinde preceptorias impe

[illegible]

trante. B. clerici contra eos super cõstituti bn̄ficio mentis sibi eccl'ia conferendo ad .J. archid. Tornac. et eius collegas ꝯ ꝑfectis litteris n̄o habita mentione execu torias a nob' litteras impetrauit. Sed per appellationem ad nos interpositam in eos suspensionis sententiam protulerunt. Ac dēs. C. super executione mandati pro eo facti ad alios optinuit scripta nr̄a. qui tulerunt suspensionis excom̄ et aliis sententiam in eos d̄. Quo circa .m̄. q̄. eo recepto in canonicum et fratrem. assignato ei prebendali bn̄ficio sibi qui ad eos prius mandatum ap. reportauit. prolatas sententias iuxta formam ecclesie relaxetis. Aliis super prebendali beneficio silentium imponentes.

Id. Bituricen. archiepo. ap. se. le. Ad audientiam nostram peruenit. quod cum quidam clerici optinuerint ase. ap. litteris super prouisione sua in aliquibus ecclesiis tibi subiectis recipientis ab eis annuas pensiones seu alia bn̄ficia ab eorum impetratione desistunt renuntiantes bn̄ficio litterarum. Et ideo f. t. m̄. q̄. eos qui post litteras tales uel eas alias de illis mentione n̄o habita impetrabunt. decreto .t. ac tenuis impetrauerunt carere decernens cum n̄o earundem ecclesias n̄ per mictas eorum occasione uexari. reuocando in irritum siquid eorum pretextu inuenĩs ee factum.

Greg. Mediolan. archiep. Innũa proposuisti presentia. quod nulli clerici ase. ap. plures litteras. n̄ tn̄ alias de aliis mentione facientes. impetrant sed uolentes ut in pluribus ecclesiis admictantur. sicque aliquis in aliqua receptus licet n̄ dum meruerit ecclesiasticum bn̄ficium assecutum a lias ecclesias super receptione sua nichominus impetunt et molestant. Et ideo m̄. q̄. eos ecclesiis in quibus recepti sunt faciens ee contemptos. n̄ permictas ad eis de alias occasione litterarum huius molestari. n̄ forte de receptione sua expressam fecerint mentionem.

Id. epo. Siluanecten. et abbi Compendien. Ex parte decani et capli. Laudunen. fuit propositum. quod cum ipsi auctoritate ap. indulgentie

immobile unum .J. ex[illegible] sententia protulissent. procuratoribus partium propter hoc ad sedem ap. accedentibus et litteris super diuersis a tractantes. Nos eam uobis commisimus terminandam. hoc adiecto ut n̄o obstarent littere post assensum partium impetrate. Dēs aut nobis citatus proposuit quod per illas litteras predictum non erat preceptum. Quod .v. qui easdem litteras impetrauerit falsus extitit procurator. quoniam ipse aut impetrationem litterarum ipsarum propter suspitionem quam erat eiunde cõceperat. mandatum sibi traditum reuocasset. Sed ex aduerso quod ad nos t ad ipsos huiusmodi reuocatio n̄o peruenit uos qui debetis per litteras ipsas procedere per quandam interlocutoriam protulistis. Petente itaque procuratore ipsorum ut inspiceretis predictam indulgentiam per ea ratione ipsi nobis ex aduerso qui id quod n̄o erat per predictas litteras procedendo exhibentis quasdam alias postmodum impetratas in alias continentes. ut si de partium uoluntate procederet causam terminaretis eandem alioquin ipsam sufficienter instructam remictere ad ap. sedis. examen. cum indulgentia memorata quas litteras ipsi ex eo n̄o ualere dicebant. quia per eund .v. et post reuocationem mandati fuerant impetrate. Quia uero iuxta generale statuta concilii. ap. litteras quas sine speciali mandato domini quis impetrat ualere n̄ debent nisi de illis personis de quibus n̄ e exigendum de iure mandatum. m̄. q̄. si reuocatio mandati ad procuratorem peruenit eum minus ualere debent littere que impetrant ab illo a quo mandatum dominus reuocauit. in negotio ipso iuxta priorem continentiam litterarum n̄ obstantibus posterioribus procedatis.

Id. decano et magistro .S. canonico Leodien. Significante .v. nos nouitis accepisse. quod cum .R. et .V. Remen. dioc. super quibusdam pannis ad uiuos litteras impetrasset. Id .v. excipiendo proposuit quod cum id n̄o Remen. sed Leodien. dioc.

[illegible]

cristet. phi litteras cum dilectum ... nō faceret mentionē conuenīri omnīe ñ poterāt: nec debebat. Et quia excep tioēs hui admittē denegar̄ nr̄am audientiā appellauit. Jdeoq; m. q. sie ita reuocato irritum. etc.

I. d. p̄ori sc̄i laudi. et succēn. rothōr.

Radulfus clericus rector eccl'e sc̄i cristo fori ciuitate sagiñ. sua nob in sinuatioē monstrauit. quum. magr̄. R. eum p quasdā litteras ꝯ epoꝝ sagiñ et quosdam alios sagiñ. dioc. sup decimis et reb; aliis impetratas a nob corā iudicib; sup eadē eccl'a p gnalē clausulam quidā alii conue nissent. Jd rector excipiendo pposu it quod cum eēt ciuitate sagiñ. et sub eadē clausula nullus d ipā ciuitate intelligēr inclusus ꝯue niri ñ potāt. p eandē. et quia dci iu dices exceptioēz h recusar̄ admit tē nr̄am audiaꝫ appellauit. Jdeoq; m. q. sie ita reuocetis irritū. etc.

I. d. abbati sc̄i iacobi.

Significauit nob cōitatissa namu ceñ. quum mortuo cōite frē suo ipā ineius successerit cōitatu. B. et S. p quasdam litteras ap. ꝯ tulēn. epoꝝ. et contra quosdā alios clericos et laicos impetratas eā corā iudicib; ad quos obtente fuer. sup quadaꝫ sūma pecunie quā eid fratri suo se mutuasse dicebant. p illā gnalē clausulā. quidā alii quia ipe dicto cōitatu successeāt conuenēr. Exci piente itaq; procuratore suo quia adhuc fr̄ eius d mulier̄ uiueret qñ eede littere impetrate fuer nec p ipās dum uiuēt fuāt ad iudiciū euocatus. eaꝫ auctē ñ poteāt ꝯue niri. et quia iudices exceptionē ñ admittebant ipī. nr̄am audiam appellauit. Jdeoq; m. q. sie ita reuo cato irritum. etc.

I. d. abbi. Sc̄i victoris.

Ex insinuatione epi ābieñ. accepim q. I. cl'ie sup ei pu'sioē ad ip̄m ptē ptoīās ptin'ncium ad uos execu torias contra eum litteras ip̄etrā. et J. quo circa m. q. si nulle sup h moitorie pcesser̄ executorie sup sc̄ datis eid. dum iño heredē executo rie dimoitoris fecerit mētionē ali oquin inexecutioē nego iuxta directum ad uos p ip̄o mandatū tatioē p̄uia pcedatis.

I. d. nou om. epo.

Mandatum ap. se. ad te directum ut magroꝝ. S. faceres recipi ī cāo nicum et instatum. nouo om. ē si p alio ibidē nō scp̄simus qui h gīam psequatur alio iam benefi cium prias literas optinēte pseq. nō tenenis. cum sup receptioē duoꝝ grauandi eccl'a āñ dcāꝫ nō fuit intē tio mandatoris.

I. d.

Litteris ap. ad uos directis. ut G. cl'ie reciperetis in canonicū et fr̄m. ñ p a lio prius fuiss; eccl'a ura grauata. mandatum nr̄m uos exequi uolu mus. et m. nō obstante q. t. subd prias litteras executorias recepisti. quia bo. me. h. p. ñ moitorias impetrat. cum fr̄m p̄dce soꝝ nr̄i p̄cepius quā nr̄m fuerimus p secuti.

I. d.

Abbate qui mandatū ap. ia recepit ut S. cl'ico in aliqua eēt sui mon. p uidet p litteras gnales ad cle'ciu obtēptas ut in dioc. sua. ñ p alio i sc̄ptum nō eēt facēt puidi. cogi uir tatio nō pmittit. nec sup conferen dis ecclīis aut b'n'ficiis aggrauari q si facultatē hāt dioceeanus p eas d literas puidech.

I. d. B.

Ab excōicato qui ē statuta cōcil. gnal asserit se ligatum litt'is ad excōicate re obtēptis. ut si ē ita. sine difficul tate absoluat eum d. et alius d putati qui eo ñ parente mandatū. ap. ex̄e quant nō excōicatori qui d'ficō suo certus eē debet. licet in hoc cie feratur

eius. § ult. extra de officio delegati. c. de mandatur.

Si super certe aliquo non tamen super beneficium ecclesiasticum assecutum supplicasse proponitur, licet minus competens optinentis rescriptum apostolice dicitur mentionem non faciens, impetratum illud velut fraudulenter obtentum dicernimus non valere.

Idem episcopo parisiensi.

Quia in nullis diversis modis litteris apostolicis abutuntur, statuimus ut quicumque obtentas sub nomine suo litteras alius eiusdem nominis tradiderit, qui quos voluerit fatigant indebite per easdem, et qui eas tali modo recipiunt, ex quo illos etiam quorum nichil habent quoniam faciunt in iudicium evocant, aut litteras ipsas ad futuras trahunt contentiones, que nondum fuerant tempore impetrationis exorte. Seu quemquam super uno negotio vel etiam maliciose supplicibus pluribus actionibus, que sub uno iudice possent tractari, conventus per varias litteras coram diversis trahunt, ut laboribus fatigatus et sumptibus vel compellatur conpositione cedere viri suo. Aut reus actorem eodem tempore ad diversa loca vel indeterminate ad villam que communi nomine cum pluribus eidem loco renuncie. Vult hoc vocabulum citari procurat ut dum non conparuerit excommunicetur quasi contumax. Et sic eum a suis in exceptione repellat earundem litterarum communio careant, et adversarius immoderatis expensis ac dampnis que propter eos protulisse constiterit condempnetur.

Gregorius in registro. De consuetudine.

Consuetudines que ecclesie gravamen inducere dignoscuntur, nostra nos decet consideratione remittere.

Innocentius III. archiepiscopo et capitulo lugdunensi.

Ex litteris et infra. Si vero aliquis possessiones aliquas claustris vel aliis religiosis locis in bona valitudine vel ultima voluntate vult pro suorum remedio peccatorum conferre, hanc conferendi formam esse proponis, quod mihi donationibus medietatem terre consueverint in manu accipere aut inter eminentem pallium quod manu prelati eiusdem sustinetur, aut super altare reponendo sub testimonio videntium et audientium sub certa forma, que scotatio vulgariter appellatur. Et infra. De his quod donationes eorum que sub optentu consuetudinis claustris ecclesiis vel quibuslibet locis religiosis pie conferunt, vel et sunt collata, faciatis inviolabiliter observari. Cum hoc signum quod scotatio dicitur non tam forme donationis quam tradite possessionis sit evidens argumentum.

Idem episcopo patavie.

Ad nostram audientiam noveris pervenisse quod in tua diocesi et in causis ecclesiasticis consuetudo minus rationabilis habeatur, quod cum aliqua causa tractatur ibidem, allegationibus et querelis utriusque partis auditis, a presentibus et in litteris sapientibus et insipientibus quid iuris sit queritur et quod illi dictaverint vel aliquis eorum presentium consilio requisito, sententia teneatur. Nos igitur attendentes quod consuetudo que canonicis obviat institutis nullius debeat esse momenti, cum sententia a non suo iudice lata nullam optineat firmitatem, ut in causis ecclesiasticis subiectorum tuorum, postquam de meritis eorum constiterit, sententiam proferre valeas, sicut ordo postulat rationis, auctoritate tibi presentium premissa consuetudine non obstante concedimus facultatem.

Idem legato nostro apud constantinopolim constituto.

Quanto de benignitate et infra. Pervenit audientiam nostram quod quidam simplices sacerdotes apud constantinopolim ea sacramenta presumunt fidelibus exhibere, que a baptizatorum tempore fuerunt solis pontificibus reservata, ut est sacramentum confirmationis, quod crismando renatos soli debent episcopi per manus impositionem conferre, ad excusandam excusationis in peccatis solam consuetudinem pretendentes. Et infra. De te quod omnibus prelatis districte prohibeas, ne talia de cetero sua temeritate p

sumant. que licet non sint a fidelibus contempnenda, ... tutius est tamen ea sine periculo conscientie (?) sicut que legem non habent omittere. quam ut ab hiis quibus ea conferre non licet extremitate que lege dampnatur, non sine gravi periculo manifeste conferantur. cum umbra quedam ostendantur in operibus ... viltas autem (?) subest in effectu. Idem decano et capitulo Cenomanen.

Cum inter vos ex una parte et canonicos sancti Petri de curia ex altera, super eo quod dicti canonici generale interdictum a bone (?) memorie vestro in civitate Cenomanensi positum non servabant, questio verteretur, et idem procurator vester proposuit quod ipsi contra sancti Petri a suis fundatoribus libera extitit et exempta, et de consuetudine in generali interdicto licitum erat eis pulsatis campanis alta voce, interdictis et excommunicatis exclusis, divina officia celebrare. Nos ergo cognito quod ex tali consuetudine siqua foret, destrueretur nervus ecclesiastice discipline, ipsam de consilio fratrum nostrorum duximus irritandam. Idem episcopo Herefordensi (?).

Cum olim London. episcopus nostris auribus intimasset, quod in sua ecclesia proposuerat statuere precentorem, nos ei fratribus inclinati licentiam ei concessimus precentorem hic (?) ordinandi. dummodo in conferendis sibi redditibus nulli preiudicium inferatur: statuentes ut precentor taliter institutus, in missionibus, processionibus et aliis illam habeat in London. ecclesia dignitatem, quam habent alii precentores in aliis ecclesiis Anglicanis. Et infra. Quoniam vero ecclesie (?) sicut diversas consuetudines locorum, diversas noveris habere preceptores in Anglicanis ecclesiis dignitates, iam dicto precentori illam habere facias in London. ecclesia dignitatem eamque manere contemptum (?) quam rationabilibus et approbatis consuetudinibus ecclesie salvis, sine alicuius preiudicio poterit obtinere. Idem conventui Corbien. monasterii.

Cum venerabilis frater noster episcopus Hostiensis et I. Sancte Crucis presbyter cardinalis in partibus Alamanie legationis officio fungerentur, invenerunt abbatem de monasterio H. quod ad Romanam ecclesiam nullo mediante noscitur pertinere, ad monasterium Corbiense, quod etiam Romane ecclesie spirituale propria temeritate migrasse. Hec autem illud deserendi (?) vel confirmationem a nobis vel a predictis qui vices nostras in illis partibus tunc gerebant nec habita nec petita. Et infra. postmodum autem nuntii eius ad defensionem ipsius generalem illius terre consuetudinem allegarunt. Cum igitur hec non tam consuetudo quam corruptela merito sit censenda, que profecto sacris est canonibus inimica, ipsam mandamus de cetero non observari. Idem decano Salesbirien. et A. Archid. et O. ... p. ... canonico Parisien.

Cum dilectus filius V. Andren. ecclesie monachus qui pro electo eiusdem ecclesie se gerebat, et G. procurator monasterii Karrofen. super iure eligendi abbatem in Andren. monasterio et eadem electione invicem litigarent, idem W. asseruit tam de iure communi quam privilegio speciali eis a Beleg. papa concesso et a nobis postmodum confirmato, liberam eligendi auctoritatem ad eosdem fratres Andren. pertinere. Et infra. dictus vero procurator proposuit ex adverso, quod cum olim ad petitionem patronorum ecclesie Andren. monasterii fuerit constitutum. quod religionis cultus ibidem divino munere adeo pullularet, ut prior ... abbas constitueretur, ibidem electio ei penes fratres eiusdem loci et capituli Carrofen. penderet. Et hi obtentu statuti sic fuerunt longe retro actis temporibus observatum, ut monasterio Andren. vacante, Andren. fratres in Carrofen. capitulo aliquem de gremio monasterii Carrofen. sibi eligerent in abbatem. electio predicti V. tamen contra statuti tenorem quam etiam et consuetudine approbatam que optima est legum interpres minus canonice attemptata.

...pristino castari debebat. Et infra. Nobis constitit electionem tuam a suspensis et de suspensis celebratam, eam iustitia exigente cassavimus. Ceterum cum supradictum statutum ita sane possit intelligi, quod privilegio nec vestro communi nec privilegio derogetur, ut videlicet ad sepedictos fratres electio spectet abbatis. Ad carofen. c. confirmatio. et infra. Quia si ex parte carofen. cenobii talis fuit consuetudo probata, que vestro communi preiudicet in hac parte, vos secundum illam decernatis electionem andren. abbatis de cetero faciendam. Alioquin andren. monachis vestris eligendi abbatem adiudicare curetis, ut sic de cetero liberam habeant facultatem, vel de gremio ecclesie sue, vel de alieno per electionem canonicam eligendi, presidium ydoneum in abbatem presentandum carofen. capitulo ut ab eo si fuerit canonica confirmetur. Innocentius Parisiensi capitulo.

Cum consuetudinis ususque longevi non sit levis auctoritas et plerumque discordiam pariant novitates, auctoritate vobis presentium inhibemus, ne absque episcopi vestri consensu immutetis ecclesie vestre constitutiones et consuetudines approbatas, vel novas etiam inducatis, si quas forte feceritis irritas decernentes. Idem. Decano et maiori et burgen. de Estella.

Ex parte vestra fuit propositum quod cum intra villam vestram sunt hactenus due consuetudines abusive, quod si indigena vel extraneus prodigalitatis vitio vel ignavia seu quocumque casu aliud dissipaverit vel amiserit bona sua, bona uxoris sue tam mobilia quam immobilia pro sue voluntatis libito alienat. Et infra. Et quod si vir ducat uxorem, que fide coniugii violata committit adulterium, nichilominus ipsa medietatem omnium bonorum que fuit vir adeptus impudenter exigit et improbe apprehendit, que potius punienda esset omnibus viri bonis. Et infra. Tenore presentium declaramus vos non teneri ad huiusmodi consuetudines observandas. Gregorius IX.

Cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo sane mentis intelligit naturali iuri, cuius transgressio periculum salutis inducit, quacumque consuetudine que dicenda est in hac parte verius corruptela posse aliquatenus derogari. Licet etiam longeve consuetudinis non sit vilis auctoritas, non tamen est usque adeo valitura, ut vel iuri positivo debeat preiudicium generare, nisi fuerit rationabilis et legitime sit prescripta. Innocentius. Decano et capitulo Senonensi.

## De postulatione. xii.

Adhec in beato Petro. et infra. Cum quidam ex vestris aliis non possetis in unum locum et propositum convenire, sed ad nos fuisset ab aliquibus appellatum, tandem convenientes in unum Altisiodorensem episcopum in metropolitanum postulastis. Postulationem vestram per magistrum R. presentantes vestrum et per abbatem sancti Petri, exponentes et petentes ut faciendo translationis pre ceteris preberemus assensum. Verum quoniam ante quam idem magister ad sedem apostolicam accessisset, nobis certo constabat, quod excommunicationis sententia non fuisset, quam et idem magister non negavit sententiam et fratrum tuorum presentia requisitus, quam nobis per ipsius episcopi excusationem, allegans quod sententiam latam fuisse nullatenus tenebatur, que ad eius notitiam nec per nos nec per cardinalem tunc apostolice legatum, qui eandem sententiam promulgarat, nec per deputatum ad hoc exsecutorem mandatum vel litteras pervenisset. Et infra. Quod nec sufficit immo nec proficit ad excusationem predicti episcopi, cum cardinalis eandem sententiam in conciliis presentibus multis sollempniter ac publice promulgarit, et eadem excommunicationis sententia in regno Francorum iam a multis publice cepit observari, nec sit necessarium cum constitutio sollempniter editur aut publice promulgatur, ut ipsius noticiam singulorum auribus per speciale mandatum...

[illegible]

ut litteras inculcare s; id solum suffic. ut ad eius observantiam teneatur qui novit eam sollempniter editam ac publice promulgatam. cum et eos quidam qui sanctiones eccl. non servabant. tanquam illius non habuerint aut perceperint canonica tradat auct. quia ei non facile facultas credendi tribuitur. cum idem penes illos in suis regionibus actum fuit et receptum. Et ee valet quod in altisiodor. dicitur. dominus rex propriam terram dicitur non habere. cum nos totam terram regis ipsius subici mandavimus interdicto. et cand. nostrum interpretat mandatum intra illam sententiam promulgavit que regi tunc temporis adherebat. et infra. Sed cum liquido constat se predictum episcopum sufficienter excusari non posse. quia sue metropolitane ecclesia gnat interdicti sententiam et recepisse novaverit et servare. et infra. Nos ergo qui secundum apostolum propositi sumus inobedientiam omnem ulcisci. eiusdem altisiodoren. inobedientiam attendentes. ne nil obedientia prodesse videretur humilibus; si contentis contumacibus non obesset cum iuxta canonicas sanctiones quedam sunt culpe in quibus culpa est relaxare vincendum postulationem; hic non propter plantem ecclesiam. sed propter postulatam personam repulimus. ut indignam. licet autem ex eo quod hominem qui vobis non conveniebat proposito postulastis. et vos interdicti sententiam servaretis. ipse eam contempnendo observare premissa nobis abusi fueritis potestate. ac ideo vos ea non immerito privare possemus. dissoluta tamen benignitate concedimus. ut vobis postulationem ut electionem canonicam de speciali gratia consulatis. Idem hostien. episcopo. ap. se.

Gratum gerimus. et infra. accepimus ex litteris tuis quod tu canonicis senonen. quorum postulatio nostra fuit auctoritate cassata. licet cassationis litteras suppressissent in fraudem. ut canonice ad electionem procederent mandavisti. et infra. Cumque plures eorum postulatione cassatam a nobis innovare denuo nisi essent. quidam vero episcopum carnoten. in archiepiscopum postularent tu intelligens eos qui cassationem nostram quodammodo revocare volebant eligendi privilegium amisisse. quia concessa sibi. extra. ap. se. benignitate abuterentur. temere potestate. ac ideo ad alios licet pauciores numero quantum tamen ad hoc pertinet consilio saniores. eligendi ut postulandi devolutam esse licentiam. predictum carnoten. ad eorum instantiam in pastorem auctoritate fretus apostolica providisti. Nos igitur a sollicitudine carnoten. ecclesie ipsum decernimus absolutum. quod a te de mandato nostro factum est. auct. ap. se. confirmantes. Idem clericis ravennate ecclesie.

Bone memorie W. archiepiscopo vestro viam universe carnis ingresso. quidam vestrum. sancte praxedis presbiterum card. quidam vero ymolen. episcopum postularunt. et infra. Nos igitur auditis. que de facto et iure fuerant allegata plenius et prout ab utralibet partium curavimus allegare. considerantes vero quod eiusdem card. presentia utilior sit non solum vobis. sed et ecclesie generali. ap. ap. se. quam a predicta ecclesia ravennate. non immerito preferentes specialium utilitati communem et minori maiorem. predictum card. postulationi vestre non duximus concedendum. attendentes autem ex altera parte. quod prelictus episcopus a minori quam tertia parte fuerit postulatus. et quod ap. se. postulationem huiusmodi non consuevit in tanta divisione ac contradictione recipere. cum etiam quando aliquis ab aliquibus unanimiter postulatur. ad admittendam postulationem eorum. non tam ex iustitia quam gratia moveatur: postulationem ipsius non duximus admittendam. mandantes quod cum iis que

[illegible]

uocem in electione habere noscuntur, per electionem, postulationem seu nominationem canonicam in personam ydoneam conuenire curetis.

Idem preposito et capitulo Strigoniensi.

Bone memorie V. archiepiscopo uestro uiam uniuerse carnis ingresso, cum in Colocensem archiepiscopum postulando a nobis contulissetis unanimiter uota uestra, suffraganei Strigoniensis ecclesie, quinque ecclesiensis uidelicet et quidam alii postulationi uestre se opponere curauerunt, asserentes quod eis contemptis qui ius habebant eligendi uobiscum, fuerat eadem postulatio attemptata, licet nuntii uestri proponerent ex aduerso quod super preficiendo uobis pontifice de gratia multotiens suffraganeorum fuerat requisitus assensus, sed ipsi uobis consilium denegarunt. Auditis igitur in nostra presentia constitutis et proponentibus aduersariis quedam alia contra postulationem uestram per eosdem, quia nobis de propositis non constabat, ita duximus prouidendum, ut si suffraganeis persistentibus in contradictione sua uos postulationi uestre uelletis instare, per procuratores ydoneos ad sedem apostolicam ueniretis. Si autem illi a contradictione cessarent et uos instaretis proposito, ad presentiam nostram mitteretis personas ydoneas que super hiis que oportuna forent nos redderent certiores. Quod si contradicentibus episcopis memoratis uos contingeret de iure uestro diffidere, aliam personam ydoneam canonice uobis prouideretis in pastorem. Ceterum quidam uestrum a postulatione quam nobis presentauistis, temere recedentes, aliis persistentibus in eadem, Felicianum quinque ecclesiensem episcopum in archiepiscopum postularunt. et infra. Nos igitur postulationem ipsam quam inuenimus in multa discordia non solum suffraganeorum uerum etiam canonicorum Strigoniensium ac contra formam mandati nostri temere celebratam, non duximus admittendam, sed uobis dedimus in mandatis ut ad prouidendum uobis pastorem ydoneum per electionem canonicam uel postulationem concordem, requisito suffraganeorum assensu si esset de antiqua et approbata consuetudine requirendus, procedere curaretis. Alioquin extunc nos ipsi prouideremus ecclesie uiduate. Verum antequam ad uos nostre littere peruenissent, innitentes mandato priori suffraganeos prefatos quinque ecclesiensem ad concordiam reuocastis. et infra. Post hoc mandato nostro suscepto, hii qui in Colocensem conuenerant ab eius postulatione recedere noluerunt, sed innouarunt eandem, reuersis ad eos quibusdam canonicorum qui in partem alteram declinarant. et infra. Ceteri uero quinque ecclesiensem episcopum postularant, conuenientes in unum ceteros canonicos ad capitulum conuocarunt, ad postulationem concordem uel electionem canonicam iuxta mandatum apostolicum procedere cupientes. Sed illis nolentibus conuenire, intelligentes penes se tantum remansisse facultatem liberam eligendi, quia reliqui ius suum prosequi negligebant, prefatum quinque ecclesiensem denuo postularunt. et infra. Nec nocebat eorum discordia qui alium postulauerant, cum prius in postulatione archiepiscopi superioris conuenissetis pariter uniuersi, et consensum uestrum annotatum litteris et subscriptionibus pariter roboratum petissetis a nobis per eosdem nuntios confirmari, nosque uestram recepissemus postulationem diiudicandam, si suffraganei forsitan in contradictione persisterent, uel si consentirent aut cederent, approbandam. Sicut enim postquam postulatio scriptionibus postulantium roboratur et presentatur [illegible] approbanda, possent ab ea recedere postulantes, nobis frequenter illuderent et iudicium nostrum eorum pendere arbitrio uideretur. et infra. Intelleximus

itaque quod et si neutrum esset postulatio approbanda iuxta tenorem tamen posterioris rescripti. ad nos decreto strigon. ecclesie provisio pertinet. Cuius vero non plenam de persone illius regni notitiam habeamus. Ideoque non potuimus salva conscientia ecclesie ecclesie maha personam que de regno ungarie originem duxerit congrue providere. nec vellemus ei preficere alienam. quamvis honestum videretur si suffraganeus ad metropolim suam accederet quam archiepiscopus ad metropolim transferretur. partem tamen eligimus potiorem. et eundem archiepiscopum in quem omnes quorum consensus in electione vel postulatione pastoris requiritur licet temporibus diversis convenerant. a vinculo quo tenebatur colocen. ecclesie absolventes ad metropolim strigon. transferrimus. et ei licentiam tribuimus transeundi. pallium ei ad nomen et usum ecclesie strigon. transmisimus. Idem capitulo strigon.

Postulationem quam celebrastis et infra. licet ergo per postulationem hec nullum ius ei cui sit acquisitum. Ideo quod sine preiudicio alicuius postulationem potuissemus repellere memoratam. ut tamen vobis de speciali gratia consuleremus. ita duximus providendum. quod per providentiam nostram y decretos ad omnia sufficienter instructos nostro vos conspectui presentetis. quod utraque parte presente quod iustum est decernamus. Honorius tertius capitulo calaritanen.

Etsi unanimiter vota vestra concurrerint ad sutrien. episcopum in ecclesie vestre archiepiscopum eligendum cum sue alligatus ecclesie vinculum non habet sine vestra permissione violatum. electionem de ipso factam tanquam contra canones minus licite attemptata

de fratrum nostrorum consilio duximus irritandam. Cum eligi nullo iure potuerit. sed potius postulari. Pius papa. dilecto ... potestati.

Nullum in ecclesia ubi duo vel tres in congregatione sunt nisi eorum electione canonica. presbyter eligatur et infra. Ideo quis alicuius ecclesiam quis in adeptus fuerit. eo quod per pecuniam illam acquisierit. atque contra canonice regule disciplinam egerit expellatur. Eugenius. prot. sanctorum.

Osius episcopus dixit. siquis ita extiterit temerarius ut talem excusationem afferens asseverat quod litteras ipse acceperit. cum manifestum sit potuisse plures eorum qui si vera fide non habent premio et mercede corrumpi. ut clamarent in ecclesia et ipsum petere viderentur. omnino fraudes has dampnandas esse arbitror. ita ut nec laicam in fine communionem nisi de hoc penituerit talis accipiat. Si vero omnibus placet. statuite. Sinodus. respondit. placet.

Gregorius.

Postquam et infra. confirmationem precedentium dissidia. si nichil est quod electum impediat. impleantur et cetera vita ut actus quia melius possit ubi est conversatus agnosci. inquirantur ibidem. Pascal. panormitan. archiepiscopo.

Significasti reges et regni maiores ad immigrationem permotos. quod pallium tibi apocrisarii nostris tali conditione oblatum fuit. si sacramentum quod a nobis scriptum detulerant exhiberes. et infra. Sequitur in hac causa dominum ihesum christum. qui cum ovium suarum curam petro committeret. conditionem posuit dicens. Si diligis me pasce oves meas. Si conscientiarum factor et cognitor conditione hac usus est. nec semel tantum sed

et secundo et tertio ad contristationem qua sollicitudine oportet tantam ecclesie prelationem imperitis fratribus quorum conscientias non uidemus. Aiunt omne ius iurandum in euangelio a domino esse prohibitum. nec ab apostolis post modum inueniri. nec in conciliis inueniri posse statutum. Quid est quod dominus subsequenter ait. quod amplius est a malo est. Hoc enim amplius ut exigamus malum nos illo permittente compellit. Scismaticorum malum est a pace se unitatis. a sede apostolica obedientia resilire. et contra canonum statuta prorumpere. quod multi etiam post sacramentum prestitum in presumpserint. et ideo hoc nimirum malo ac necessitate compellimur iuramentum prestito pro obedientia et unitate requirere. Aiunt in conciliis statutum non inueniri. quasi romane ecclesie legem concilia ulla prefixerint. cum omnia concilia per romane ecclesie auctoritatem et facta sint et robur acceperint. et in eorum statutis romani pontificis patenter excipiatur auctoritas. Et infra. Cum igitur a sede apostolica uestre insignia dignitatis exigitis. que a beati petri tantum corpore assumuntur. iustum est ut nos quoque a uobis sedi apostolice subiectionis debite signa soluatis que uos cum beato petro tanquam membra de membro habere et catholici capitis unitatem seruare declarent.

Alexander iii. p. pb. c. ap. se. le.

Quia diligentia tua requisiuit an electionem electi qui a uinato scismate ad unitatem ecclesie redeunt debeas confirmare. duximus respondendum quod si a scismaticis nullum ordinem susceperint. et eorum electio secundum normam canonum fuerit celebrata. eam dummodo aliud non impediat. dispensatiue poteritis confirmare ...

... mari mandantes ut eum facias a catholicis episcopis suffraganeis aquilegensis ecclesie in episcopum ordinari. Salua debita iustitia et reuerentia eiusdem ecclesie. cum ad catholicam redierit unitatem.

Idem.

Licet de uitanda discordia in electione romani pontificis manifesta satis a patribus constituta manauerint. quia tamen sepe post illa per improbe ambitionis audaciam graue passa ecclesia est scissuram. nos etiam ad malum hoc euitandum de consilio fratrum nostrorum et sacri approbatione concilii aliquid decernimus adiungendum. Statuimus ergo ut si forte inimico homine superseminante zizaniam inter cardinales de substituendo summo pontifice non potuerit esse plena concordia. et duabus partibus concordantibus tertia pars concordare noluerit aut sibi alium presumpserit nominare. ille absque ulla exceptione ab uniuersali ecclesia romanus pontifex habeatur. qui a duabus partibus electus fuerit et receptus. Si quis autem de tertie partis nominatione confisus. quia de ratione esse non potest sibi nomen episcopi usurpauerit. tam ipse quam qui eum receperint excommunicationi subiaceant et totius sacri ordinis priuatione mulctentur. ita ut uiatici etiam eis nisi tantum in ultimis communio denegetur. et si non resipuerint cum dathan et abiron quos terra uiuos absorbuit accipiant portionem. Preterea si a paucioribus quam a duabus partibus aliquis electus fuerit ad apostolatus officium nisi maior concordia intercesserit. nullatenus assumatur. et predicte pene subiaceat. si humiliter noluerit abstinere. Ex hoc tamen nullum canonicis constitutionibus et aliis ecclesiasticis preiudicium generetur. in quibus debet maioris et sanioris

prestiterit sententiam spiritualem, quia quotiens in dubium venerit, superior poterit iudicio diffinire. Item vero extra spirituale aliquid constituitur, quia non potest ad superiorem recurri sine hoc.

Idem.

Cum in cunctis sacris ordinibus et ecclesiasticis ministeriis sint etatis maturitas, gravitas morum et litterarum scientia inquirenda, multo fortius in episcopo hec oportet inquiri, qui ad curam positus aliorum, in se ipso debet ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conversari. Ea propter ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est trahatur a posteris in exemplum, presenti decreto statuimus, ut nullus in episcopum eligatur, nisi qui iam .xxx. annum etatis exegerit, et de legitimo sit matrimonio natus, qui etiam vita et scientia commendabilis demonstretur. Cum vero electus fuerit et confirmationem electionis acceperit, et ecclesiasticorum bonorum administrationem habuerit, decurso tempore de consecrandis episcopis a canonibus diffinito, is ad quem spectant beneficia que habuit disponendi de illis habeat liberam facultatem. Inferiora etiam ministeria, puta decanatum, archidiaconatum, et alia que curam animarum habent annexam, nullus omnino suscipiat, sed nec parrochialium ecclesiarum regimen, nisi qui iam .xxv. annum etatis attingerit, et scientia et moribus commendandus existat. Cum autem assumptus fuerit, si archidiaconus in diaconum, et decanus et reliqui admoniti non fuerint prefixo a canonibus tempore in presbiteros ordinati, et ab illo removeantur officio, et aliis conferatur, qui et velint et possint illud convenienter implere. Nec prosit eis appellationis refugium, si forte in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerint se tueri. Hoc sane non solum de promovendis, sed etiam de his qui iam promoti sunt, si canones non obsistant, precipimus observari. Clerici sane si contra formam istam quemquam elegerint, et eligendi tunc potestate privatos, et ab ecclesiasticis beneficiis triennio noverint se suspensos. Dignum enim est ut quos a malo timor Dei non revocat, ecclesiastice saltem coherceat severitas discipline. Episcopus autem si contra hoc fecerit aut consenserit fieri, in conferendis predictis officiis potestatem amittat, et per capitulum aut per metropolitanum, si capitulum concordare nequiverit, ordinentur.

Idem. Ravennati archiepiscopo.

Causam que inter moniales sancte Margarite et I. si sorores in episcopum electionem contulerant, promittentes quod illam quam eis provideret reciperent, ipsam quam providerit facies ab eis, si tamen extiterit ydonea, in suam recipi abbatissam.

Idem. Wigornien. episcopo.

Nosti quemadmodum Lingonensis electus concedendi honores, ut prebendas, et alias disponendi de rebus ecclesie, cum sua non sit electio confirmata, non habet facultatem. Et infra. Ideo fraternitati tue auctoritate nostra precipias, ut concessionem, siquam fecerit, dictus electus studeat revocare.

Idem.

Consideravimus quod electio Iohannis fr. ontini post appellationem et contra tenorem privilegiorum ecclesie vestre fuerit celebrata, comperimus et quod electio B. post illam qualemcumque electionem non cassatam, nec non et post appellationem, per quam ad suum statum omnia debent reduci, facta fuit. Et infra. Quia utramque electionem omnino cassamus, et vobis ... personam ydoneam

et honestam conveniendi. Interim tribuimus facultatem. ita quod utrique pro electorum fama sua si minus integre conservetur, et quod malis ecclesie non possint si deus dederit promoveri. Nobis autem liceat pro istis ecclesie usque ordinationem inter alterum convenire.

Idem.

Suffraganeis alicuius metropolitani ad mandatum ipsius post confirmationem electionis sue, etiam si pallium non receperit, licitum est electum qui ad eius iurisdictionem pertineat consecrare.

Clemens iii.

Super eo vero quod querere voluisti, si aliquis electione cassata, in alterius ecclesie regimen electus fuerit an eius electio debeat confirmari, hoc tuam discretionem volumus tenere. quod si prior electio non vitio persone, sed vitio electionis cassatur, promotionem eius in eadem etiam ecclesia, nisi forte symoniace pravitatis aliquid intercessisse constiterit, non debeat impedire.

Celestinus iii.

Cum monasterium de Pellicia in tua situm episcopatu ad eam dissolutionem devenerit sicut tuarum litterarum insinuatio patefecit. quod fratres eius domus observantiam religionis et ordinem abiecerint. et infra. Inquenerunt qui cum fratribus suis in heremo est laudabiliter conversatus bonorum testimonio virum unanimiter consenserunt. eum in abbatem totius consensus postulantes. Tu vero postulationi eorum prebuisti assensum, et postulasti eam de ordinatione apostolica sede confirmari. nos autem ipsam canonice confirmamus.

Idem.

Cum ita que funiculus hereditatis domini censebatur. et infra. sicut ex quarundam litterarum tenore accepimus, quidam in electionibus prave consuetudinis morbus irrepsit. ut cum alicuius prelati debet electio celebrari. conventus ad quem pertinere dignoscitur duas personas nominat latenter auribus patriarche vel principi exprimendas, ut sic alterius eligendum vel totius electionis penitus irritandum, idem patriarcha vel princeps plenariam habeat facultatem. Contra quod hoc rectum dat ingravescentem perniciem ecclesiastice libertatis prescriptam consuetudinis pravitatem sancimus penitus abolendam. Statutum est ut forma electionis canonice in omnibus conventualibus ecclesiis observetur. in ecclesia utrum debet esse consilio pastoris regimine destitute electores in unum locum in quo fuerit electio celebranda conveniant. et invocata sancti spiritus gratia personam nominent. Quod si in persona fuerint vel in electione modo peccatum. tamdiu in electione diligentiam inquisitionis apponant donec vacanti ecclesie de persona congrua valeant providere. quo facto non prohibemus quin regis seu patriarche qui pro tempore fuerint requiratur assensus. sed propter hoc ipsam electionem nolumus impediri.

Idem.

Transmissa. et infra. quesivisti quid tibi faciendum sit super eo quod clerici tue diocesis cum pro suis excessibus suspensionis vel interdicti vel excommunicationis sententia percelluntur, parvi pendentes eam dimittunt ecclesias et transferunt se ad ministeria laicorum. Nonnulli quoque ipsorum habitu clericali deposito vestes induunt laicales et sicut laici mercatores se turpibus questibus implicantes consortium sibi laicorum manus adsociant. et correctionem ecclesiasticam pro contemptu eludunt dicentes quod potestatem non habes eos nisi sedes apostolica se induxerit corrigendi. et infra. Tu igitur qui ex quo electionis tue confirmationem accepisti, de talibus et consimilibus preterita que maioris inquisitionis

tionis discussionem exigunt et ministrum consecrationis desiderant. quod tantum est et ecclesiastice convenit utilitati. statuendi habeas liberam facultatem.

In nocen. tertius. decella sancti pet. et omitrien. abbatibus.

Cum inter R. seniorem et R. iuniorem super abbatia sancti fusien. quo utereretur. et J. bone me. c. predecessor noster predictam R. senioris sententiam cum instantia postulantem ad compromittendum coegit inuitum. et sic abbatie renuntians de manu eius custodiam et prioratum recepit. idem abbatem dum viveret possidendos. cui ordinationi licet consentiret inuitus. domino tamen reuersus ad ulteriaris compositionem ipsam nolentibus observare non potuit que concessa sunt optinere. et nos attendentes quod ex consensu compositionis recepte. ius quod sibi competierat. R. senior amisisset. hac predicta ne monachi ad electionem procederent appellare dicitur minime potuisset. cum nisi quorum interest audiri non soleant appellantes appellationem illam dictam legitimam non fuisse. unde per eam electio non potuit impediri. Sane quamvis predictus. et c. constantin. dominus inter dicto quondam card. posuerat vires electi' insistunt. quia tamen id quod R. iuniori diocesanus episcopus munus benedictionis impendit ei uir quondam premissum obuiat. unde ut scriptura fecerit ut factum scripture preiudicat. nec probatum sunt licet obiectum quod a beneficiati electio fuit celebrata. ipsam non potuimus irritare. et ideoque tamen ipsi vobis duximus committendam ut si constiterit quod electio facta fuerit a suspensis ea omnino cassata ipsi monasterio post satisfactionem condignam suspensionis et interdicti sententiam relaxata de persona ydonea consulatur.

Idem. c. pentuen.

Qualiter post obitum. et infra. unde quia electos an confirmationem administrationi episcopatus ipse irreuerenter inmiscuit. recipiendo tam actiones quam alacri uinamenta. non attendens quod secundum apostolum. nemo debet sibi honorem assumere. sed qui uocatur a deo tanquam aaron. precipue qui a nec donum scientie pontifici conuenientis fuerat assecutus. postquam nobis presentastis eundem. sufficienti examinatione premissa electionem de ipso factam duximus irritandam. quicquid exea ut obeam factum est denuntiantes penitus non tenere.

Id. c. capuano.

Cum inter universas metropol. et infra. Intelleximus autem per J. et F. canonicos uestros et litteras quas ad se. ap. detulerunt. quod adderan. et alios decem canonicos uestros panormi manentes. cum ex eorum parte fuisset plicteras intimatum. ut sic tractaturi de electione substituendi pastorem quod nullum deceretis inter eorum presentia nominare. quendam socium uestrum cum lictens destinatis. xii. dierum terminum assignantes. infra. qui post receptionem litterarum uestrarum iter arriperet redeundi quamuis ecclesiastica consuetudo non exigat. ut ad electionem pastoris canonica tam remoti uocentur et illi precipue qui longe ante quam uos metropolitani uestri obitum presentialiter cognouerunt. quorum aliqui post eius decessum ad capuanam ecclesiam sunt reuersi. Quia uero mora longior et inelectionibus est ualde suspecta. immo sepe dampnosa. et quod inuocata. s. s. gratia. personam ydoneam per electionem canonicam concorditer assumentes ad regimen ecclesie capuane. consequenter ad nostram audientiam nuntios ydoneos transmittentes. per quos an et uice regia postuletis assensum et ap. confirmationis gratiam requirati.

Id. archid. et c. capuano.

Cum uobis olim de obitu. et infra. cu aute constaret interpositã fuisse. appellatioez ne fieret electio nisi canonica. uideri poterat. quod post eam medio tempore nichil debuit innouari. et ideo talis electio iudicanda erat irrita et inanis. ut pote post appellationem canonice interpositã attemptata. Sed cum appellatum fuisset. non ut nulla fieret electio. sed ut fieret canonica. si factum electionis canonice fuerat subsecutum. non utique contra formã appellationis hii. sed magis secundum eam uidebatur esse processum. et ideo licet pro. ap. non tamen esse fuit eadem electio celebrata. propter quod non erat aliquatenus irritanda. et infra. Sed cum post ap. emissam archidiaconus cum suis fautoribus chorum exiss et uos illo uel inter esse electioni faciende uobiscum curassetis sollicite reuocare. quoniam ad electionem faciendã accedere noluerunt alienos se fecisse uidentur. propter quod electioni a uobis iuxta formam mandati apostolici concorditer celebrate de iure non posse contradicere uidebantur. et infra. Huius igitur et aliis allegatis. quamquam contra personam illi quem elegistis nichil dictum fuerit uel obiectum. quia tamen uerbum apostoli dicentis. nemini cito manum imponas debemus attendere diligenter. ad ea que circa personam inquirenda fuerant duximus ex officio nostro sicut decuit procedendum. et infra. Illius quoque litterature licet non eminentis tamen conuenientis elatus exstitit. ut pro defectu sciencie sicut plenius intelleximus ab his qui eum melius cognouerunt. ab electione non debeat excludi. De legitima tamen etate plene scire non potuimus ueritatem. quem cum a multis cuius etatis existeret curauimus indagare. a nemine umquam audiuimus. quod annum etatis. xxx. attigisset. et infra. Sed nos ecclesie prouidere et persone prouidere uolentes. et tam rationes quam canones obseruare. quia propriam uirtutem personam ut intelleximus. et ideo propter urgentem necessitatem et euidentem utilitatem ecclesie capuane quam in hac parte pocius approbamus. uolumus ipsum firmiter perdurare. prophatum subdiaconum nostrum uobis in procuratorem concedimus. liberam ammin in institutione ei tam in spiritualibus quam in temporalibus committentes.

Id. cantuarien. archiepiscopo.

Innotuit nobis quod wigornien. ecclesie destituta pastore. prior et conuentus eius de magistrum. O. eboracen. archid. in episcopum elegerunt. cuius confirmationem usque in aduentum ipsius qui absens eligebatur et insciis distulisti. qui tandem spontanea tibi et secreta confessione monstrauit. quod conscientia eius aliquantisper ex natalibus esset lesa. et infra. Sed cuius electionem capitulum petit per se. ap. confirmari. presentato nobis electionis decreto subscriptionibus eligentium roborato. quidam a suffraganeis tuis asserunt eum filium fuisse cuiusdam militis. et a deo ex quadam ingenua et non coniugata susceptum. Id quoque exagerat adiecit quod numquam pater eius habuit uxorem. sed matris eius uirginitatis florem surripuit quasi furtim. et infra. Sed quia aut concilio lateranensi. coc. ab alexandro pp. p. nostro editis non legitime genitos adeo persequatur. quod electionem talium irritam nullam esse. nobis tamen potestatem adeptam non fuit dispensandi facultas. cum ea non fuit prohibentis intentio. qui successoribus suis nullum potuit in hac parte preiudicium generare parem post eum in mo eadem potestate functuris. cum

non habeat impium per rescriptum. et j. (C)um enim in hoc casu dispe(n)sationem inducere viderentur. litterarum scientia. morum hone(st)as. vite virtus, et fama (pro)fectus multiplicis a quibusdam etiam extrinsecus nisi qui eum in scolis cognoverant approbare. faciebant quod ad id ... concordes capituli Wigornensis electio. petitio prepositi. assensus principis. votum cunctorum. suffraganeorum suffragia. et humilis devocio confitentis. qui sponte ac humiliter suum maluit confiteri reatum. quam lesa conscientia thronum conscendere pastoralem. (H)abito ergo super hoc diligenti tractatu. intelligentes Wigornense capitulum. eundem magistrum non huiusmodi postulasse. sed in primo pocius elegisse. cum ad optinendum dispensationis beneficium precedentium fuisset non per electionem inhibita. sed per postulationem premissam (electionem ipsam predicti canonis auctoritate cassatam. denuntiavimus irritam et inanem. (P)arcentes modo medicum Wigornensem. c. quod eis nec penam infligimus expressam in canone supradicto. nec probare cogimus ignorantiam quam allegat. et quamvis post cassationem huiusmodi nobis fuerit supplicatum. ut dignaremur cum eo misericorditer dispensare. supplicationem hanc que nomine capituli non fiebat. cum non ad postulandam dispensationem. sed ad petendam confirmationem ipsius fuerint nuntii destinati. ad presens non duximus admittendam. (D)ecernentes irritum et inane. quicquid super ordinatione ipsius extitit ante susceptionem litterarum nostrarum fuerit attemptatum. Wigornensi. c. eundem magistrum pro sue prerogativa meritorum ipsius duxerint postulandum. postulationem ad apostolicam sedem presentare procuret.

Ex(tra) Ianuensi archiepiscopo placentino et bobiensi episcopis.

(C)um in ecclesia canonicos Saonensi. super electione pontificis questio verteretur ad apostolicam sedem. subdiaconus Saonensis et j. procurator capituli accesserunt. et j. proposuit autem procurator prefatus quod singulis requisiti. communi consensu magistrum Albinganensem prepositi excepto prefato subdiacono convenerunt. quo in sua duritia permanente. aliorum assensus redactus fuit in scriptum principii consequenter. ceterum pro parte altera fuit propositum ex adverso. quod cum .vii. essent canonici Saonensis. se in capitulo receperint. de futura electione pontificis tractaturi. (E)t et archidiaconus. archipresbytero et preposito dictum astensem prepositum nominantibus; fuit a prefato .S. obviatum. asserente ipsum morbo epilentico laborare; propter quod alia vice fuerat tanquam inhabilis recusatus. (N)ec ad ecclesiam aliam debere fieri transitum. dictus repetitur ydoneus in ecclesia Saonensi. et j. post hec archipresbyter pro parte altera dicto ut dicebatur litteris premunitus. ipse vero .S. pro parte sua immediate archiepiscopum comprovincialem mittere curaverunt (qui magistrum .G. medicum. canonicum eis dedit in episcopum et etiam confirmavit. et j. dictus vero .G. cum constet electionem de preposito memorato a maiori et saniori parte capituli celebratam fuisse. publicatam etiam subscriptam. sicut prepositi eidem electioni consenserint. ut per mutuum consensum eligentium, electi quoddam coniugale vinculum spirituale sit contractum (non sufficienter sit ostensum eundem morbo epiletico laborare. super quo contra ipsum dicitur appellatum. vos non obstante a probiectu. si qua exalius causis super huiusmodi memorato preposito fuerit proposita. cum eas frivolas reputemus. electionem confirmetis ipsius. (N)on obstante quod post talem electionem a prefato archiepiscopo propositum est factum (etiam si a partibus; in eum fuit compromissum, cum electores a tali electione

[illegible]

sic nequiverunt resilire. Quia si electores illius non pervenissent in archiepiscopum memoratum, et si electus praepositurae non illius electioni fecit consensit, eo tamen consentire volente, dummodo alio bono sit immunis obiectu, vos electionem ipsius Wichmanni confirmetis.

Id. praeposito [...] episcopo apostolicae sedis legato.

Dudum ad audientiam nostram, quod praelata vacante praepositura Coloniensis ecclesiae, in duo se vota eligentium divisissent. Eam iudicibus duximus committendam. Et infra. Ipsi vero partes ad suam praesentiam convocarunt, receperunt testes, examinaverunt conscientias eligentium, audiverunt allegationes utriusque. Et cum praepositus sancti Gregorii eorum sententiae asseruit nolle stare, per processum ad sedem apostolicam destinavit. Et infra. Cumque nuntii praepositi sanctorum apostolorum statuto termino ad nostram praesentiam accessissent, praepositus sancti Georgii non venit nec misit procuratorem responsalem. Et infra. Gestis quoque iudicum diligenter inspectis invenimus, quod praeposito sanctorum apostolorum auctoritas, praeposito vero sancti Georgii numerus eligentium faciebat. Cum plures viginti quatuor personis tamen canonicis qui alios dignitate, aetate et tempore praecedebant, iste vero viginti quatuor fuisset electus. Et infra. Cum autem allegationes pro eodem praeposito sancti Georgii coram iudicibus ipsis propositae nobis non fuerint praesentatae, propter quod non potuimus scire per nos quid obiecerit, vel quomodo redierit ad obiecta, sicque causa remissa non fuerit sufficienter instructa ad diffinitivam sententiam non duximus procedendum, sed decisionem causae ipsius iudicibus commisimus sub hac forma, ut si notorium esset, vel per ea quae iam dicta erant constaret, quod praepositus sancti Georgii electionis tempore pateretur, vel in moribus vel in scientia, vel aetate defectum, qui iuxta sanctiones canonum impe

diret ad hoc officium promoveri, ei non obstante ipsius absentia corporali silentium imponentes, praeposito sanctorum apostolorum praeposituram adiudicarent eandem. Alioquin cum inveniretur non solum plures, sed duae pene partes convenerint et impedimentis cessantibus appareat quod eum bono zelo elegerint, praepositi sanctorum apostolorum electione cassata, electionem confirmarent ipsius, et facerent tanquam praeposito responderi.

Id. canonicis Maguntinis.

Bonae memoriae Maguntinus archiepiscopus, quia in universali concilio et quibusdam petentibus Wormatiensem episcopum, quibusdam vero archipresbyterum tunc praepositum sancti Petri Maguntinensis sibi eligentibus in pastorem, praesentiam episcopi apostolicae sedis legati duximus iniungendam mandantes, ut si eundem episcopum quo ad temporalia ut spiritualia recepisse constaret ecclesiam Maguntinam, vel ministrasse in temporalibus aut spiritualibus, irritam postulationem factam de ipso irritam nuntiaret. Et infra. De modo ingressus de electione ipsius archiepiscopi veritatem, et si ei de iniquitate tempore et sine metu[e]bant constaret, eo non obstante, quod post appellationem ad nos interpositam in ipsius fuerat electione processum, cum alii qui appellationi ad nos interpositae, nec sine ipso ac sociis eius habentem in electione processum, renuntiare interim ostenderentur, nisi esset ipsum hanc exceptionem si posset, quin frustra legis auxilium invocat qui committit in legem. Unde nec abesse posse obici videbatur, quod idem esset a prioribus sententiis eorum adstrictus electus, cum ipsi appellationem ad nos legitime interpositam contemptores, et post licentiam nostram recipientes episcopum memoratum, reddiderint se indignos, electionem archiepiscopi confirmaret. Et infra. Licet autem essent notoria quae fuerint crimina

[illegible]

Warmatien. episcopum et ei fauctores. obiecta. predictus tamen legatus ad maiorem cautelam multos testes recepit. ceterum archiepiscopi partes perductos. Unde ipse iuxta mandati nostri tenorem procedens. postulationem factam de Warmatien. cessauit et electionem archiepiscopi memorati. quamuis apostolica auctoritate celebrata ... auctoritate apostolica confirmauit. episcopumque ordinauit in presbyterum et tandem in episcopum consecrauit. et si contra legati nostri processum hec facere uidebatur. quod nisi citatis Warmatien. episcopo et eius fauctoribus processisset. porro excessus notorius examinatione non indiget. et pro hiis que a iudice sunt acta presumitur quod omnia rite fuerunt celebrata. quamuis etiam qui citati non fuerunt non posse de facili conprobari. quia negantis factum per rerum naturam nulla est probatio. cum et si quilibet de se posset asserere quod ad eum citatio minime peruenisset. singuli tamen uerum dicerent in suo testimonio singulares. Ad ipsum quoque legatum si uoluissent secure potuissent per nuntiatorem ydoneum destinare. sicut nuntium destinarat. et infra. Nos igitur et si propter auctoritatem iudiciariam presumamus. probauimus que acta sunt a legato. ubi tamen plus innitimur rationi quod aduersarii archiepiscopi certis causis prodicionis se usque adeo reddiderunt indignos quod contra eum non debebant audiri. Unde quod de ipso factum fuerat non poterat impediri per eos. quinetiam si electores eidem pariter deliquissent ut se reddidissent indignos. ad nos deuoluta fuisset hac uice ordinatio eidem ecclesie. Nos ergo dictum archiepiscopum sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesie preficere in pastorem. Super hiis ergo habito diligenti tractatu cassationem postulationis facte de Warmatien. episcopo ratam habemus. electionem archiepiscopi confirmantes.

Idem clerici sancte agathes.

Quaeriam ... quam ... tituli sancti uitalis presbyter cardinalis. per yconomum ecclesie uestre ciuitatis idem cardinalis est gubernator. contra .P. presbyterum ecclesie sancti saluatoris super ecclesia ipsa proposuit. causam .P. nostri nobis ... officio constitutis. audiendam commisit. Petebat igitur idem yconomus prefatum .P. ab ecclesia sancti saluatoris quam in preiudicium ecclesie uestre ac iniuriam cardinalis predicti occupare presumpserat remoueri. Cum ipsa ecclesia pertinat ad ecclesiam sancte agathe pleno iure. petens pensionem .xvi. denariorum papien. debitam ecclesie sancte agathes pro eadem ecclesia ... sibi restitui de nouo subtractam. Predictus uero .P. respondebat quod nullam iniuriam irrogauerat cardinali. nec in preiudicium ecclesie uestre tenere perat dictam ecclesiam cum hec ad illam nullo iure pertineat. nec aliquid debeat reddere pensionem. Sed ipse per lectionem propter ad quem de antiqua consuetudine pertinet. a cardinali sancte susanne cui eadem ecclesia tanquam cappella suo titulo inspiritualibus est subiecta canonice fuerat institutus. et infra. Nos igitur rationibus utriusque partis auditis. de consilio fratrum nostrorum .P. ab impetitione yconomi super electione ac institutione de se facta in ecclesia sancti saluatoris absoluimus. et super prefato yconomo ... silentium ... duximus imponendum. Cum nobis constitit quod prepositus in quasi possessione presentandi ... esse ... quando ipsum presbyterum ad illam elegit. et eadem ecclesia spectat ad titulum sancte susanne inspiritualibus pleno iure salua questione super iure patronatus i

et ecclesie vestre et ipsum sepedicte ecclesie Salvatoris. Cum vero fuerit liquido comprobatum, quod pensio .xvi. denariorum papiensium in ecclesie fuerit [illegible] pro ecclesia Salvatoris et tenuis annuatim [illegible] per multa tempora persoluta, sed de novo subtracta, nos in eundem statum percipiendi hanc de ecclesia Salvatoris et tenuis ecclesiam vestram decernimus reducendam, et ad solutionem pensionis subtractam condempnamus per biennium ante citatum, salva questione proprietatis inter eosdem memoratas.

Idem.

Cum Wintonien. ecclesie pastore vacaret, archidiaconus cum fautoribus suis Sarisberien. decanum, prior vero et complices eius precentorem Lincolnien. in episcopum elegerunt. Licet igitur omnes in eorum de facienda electione tractaverint, quia tamen nequiverunt esse concordes, in eodem negocio ad nos habuerunt recursum. Et hinc quidem qui precentorem elegerant, asserebant quod illi qui decanum elegerant, eligendi erant potestate privati, pro illa maxime causa, quod hominem non legitime natum scienter eligere presumpserunt, iuxta statutum Lateranensis concilii, et eligendi ac vice perdiderant potestatem, et per triennium ecclesiasticis beneficiis carere debebant. Illi vero taliter respondebant, quod licet hic quem elegerant fuisset minus legitime natus, postea tamen a papa se legitimari promeruit, et hoc asserebant se legitime probaturos. Nos igitur attendentes quod isti post primam electionem admiserant illos ad celebrandam secundam, et quod decretum concilii memorati decernit hos predictos una vice dumtaxat eligendi potestate privatos, cum electio quam coram nobis celebrare volebant iam non secunda, sed tertia concurrebat, ad eligendos illos censuimus admittendos.

Idem abbati Cistercien. R. et P. monachis Montis Frigidi.

Per inquisitionem quam de mandato nostro fecistis super statu capituli et episcopi Tolosani, perspicaciter intelleximus quod Macharon. cancellarius iuratus asseruit se scivisse predictum R. olim Tholosanum episcopum et amicos ipsius ante suam electionem habuisse colloquium cum quibusdam canonicis nominatim expressis, eosque sollicitasse precibus ut ipsum eligerent in episcopum, seque vidisse partem et audisse quando predictus episcopus recognovit quorundam canonicorum presentia se canonicis illis qui adversati fuerant sue prime electioni iurasse, eidem predicto quod iuramentum illud illicitum fuit et prestitum ut idem R. eligeretur, expresso etiam quod ipsemet post electionem ipsius cassatam domum episcopalem eius nomine detinebat, recipiens quosdam redditus et proventus quos de ipsius conscientia et consensu in eiusdem negotiis expendebat. Cum igitur talem scienter in episcopum eligendo, sicut ipse suo iuramento firmavit, ecclesiasticis beneficiis reddiderit se indignum, grave gerimus et molestum quod Tholosanum prepositum in episcopum convenerat electo, idem Matiscon. in prepositum dicitur substitutus. Quocirca eundem ab officio prepositure penitus amoventes, faciatis virum ydoneum ad officium illud assumi.

Idem preposito sancti Frig. B. et G. canonicis Lucanis.

Cum causam que inter presbyterum Bonum et Bertramum canonicum sancti Petri Lucan. vertitur, super eo quod dictus presbyter Bonus a maiori parte canonicorum eiusdem ecclesie presentatus B. et quibusdam aliis eum eligentibus in priorem, sicut dicitur, est electus, olim vobis duxerimus committendam, et I. quidam asserit autem multi priores continue unus post alium in ipsa ecclesia per multa et longa tempora fuerint non per

[illegible]

fessi. quia tamen prefatus presbyter B. non expressit observantiam regularem dubitatis et merito nobis procedere inconsultis. Quia igitur non debemus attendere solummodo quid factum sit, sed quid potius faciendum. consultationi vestre taliter respondemus. quod cum secundum legem divinam non sit in bove et asino arandum. nec quisquam debeat veste induere de lana linoque contextam. irritetis electionem predictam et compellatis prefatum presbyterum aliosque clericos non professos. ut regulam beati Augustini in eadem ecclesia constitutam profiteantur et prosequantur aut ipsam ecclesiam omnino dimittant.

Idem .J. tituli sancti Stephani in Celiomonte presbytero cardinali apostolice sedis legato.

Quod sicut eximius tuus. et infra.

Quoniam ex prima electione que facta dicebatur dicenda videtur potius nominatio nichil iuris acquisitum fuit nominatis. licite procedi potuit ad electionem regulariter celebrandam. presertim in ecclesia Armachana. cum iuxta constitutiones canonicas si fieri potest in cathedrali ecclesia electio debeat celebrari. nec appellatio interposita electionem illam potuit impedire. cum in ea nichil attemptatum fuerit in preiudicium regie dignitatis. Quia non simpliciter nominatio. sed sollempnis electio debet principi presentari. ut postulationi prestet assensum. et si forte aliquem presumptione aliqua faciente in abusione. Sicut autem nundum episcopus et abbas Mellifontis qui interesse debuerant. non contempti fuerunt sed ad electionem vocati. si tamen sine periculo potuerint convocari. sive nequiverint sive noluerint ad electionem celebrandam accedere ipsorum absentia electionem non potuit impedire. et infra. Quod si eos non vocatos fuisse constiterit. sed contemptos. ... [i]nanda erit penitus electio taliter celebrata. nisi postea propter bonum pacis curaverint consentire.

Super eo vero quod in die consecrationis sue ante quam missarum sollempnia finirentur: ad collitum ordinavit propter tali excessu eum corripias et castiges. cum solus Romanus pontifex qui ante ymnum evangelicum consecratur et postmodum ipso missarum sollempnia incipit et perficit consecratus in die consecrationis sue valeat ordines celebrare. Ceteri qui inter epistolam et evangelium consecrantur. quia consecrati concelebrant principali celebranti nec dividantur ministerium unitatis. non debent tunc ordines celebrare. Preterea cum non liceat archiepiscopo sine pallio convocare concilium. conficere crisma. dedicare basilicas. ordinare clericos. et episcopos consecrare. multum profecto presumit qui ante quam impetret pallium clericos ordinare festinat. cum id non tanquam simplex episcopus. sed tanquam archiepiscopus facere videatur. Quod autem tabulam argenteam dicitur vendidisse. dum modo ecclesia Armachana recidet indempnis. equanimiter poteris preterire. cum id de cleri et populi processerit voluntate.

Idem Dolensi episcopo et Sancti Gildasii et Dar...don. abbatibus.

Auditis et intellectis meritis cause de duabus electionibus celebratis in ecclesia Baiocensi. unam decani archidiacono et alteram de R. subdiacono. invenimus utramque esse forma canonicam attemptatam. Cum enim inquisitis voluntatibus singulorum decanus cum paucioribus in ipsum R. et cantor cum pluribus in dictum archidiaconum convenissent. solo cantore postmodum quendam alium videlicet magistrum R. de Aldegeri nominante. ad nostram fuit audientiam appellatum. ne decan[us]

[illegible]

qui primam in electione uocem habebant ad electionem procederet sine consensu totius capituli. uel maioris et sanioris partis ipsius. Ipse uero decanus non habito consensu maioris partis capituli. sed longe minoris subito in electionem prorupit. appellans ne quis contra ipsam aliquid attemptaret. quamuis asseueret. quod electioni sue plures alii consenserint. Cum tamen ex post facto nequiuit conualescere quod ab initio non ualebat. quoniam electio que fuit irrita ipso iure subsequentem maxime consensum. appellatione pendente non poterat esse rata. eis ergo ad propria recedentibus cantor et alii qui remanserant in capitulo. post illam electionem nondum cassatam. et appellatione ad nos interpositam a nominatis decano et archidiacono. recedentes. denouo prepositum subdictum eligere presumpserunt. Nos igitur electionem utramque duximus irritandam. T. d.

gratia. dissilue. et belle pertice. abbatibus.

In causis et infra. Cum capitulum tholosane ecclesie. attendendo. de electione episcopi conuenissent. cuius eleger. ut quinque de eodem capitulo eligerent electores. qui prestito iuramento de substituendo pontifice electionem tractarent. et singulis de capitulo statutum est. et concessum. ut illum quem illi concorditer uel tres ex illis eligerent. ab eis si persona esset ydonea pro episcopo sine contradictione qualibet haberetur. et infra. Postmodum uero cum a predictis duobus. v. electores electi fuissent. et ad tractandum de electione secessissent in partem. et non possent omnes in unam partem concordare persone. tres ex eis conuenerunt in episcopum conuenarum. et deinde electionem quam de postulando episcopo fecerant capitulo publicarunt. ac reliqui duo subsequenter tertia die cum paucis de capitulo reliquis absentibus elegerunt archidiaconum. a

generum. et infra. Nuntii uero prefati archidiaconi econtrario proponentes. quod cum predicti. v. electores seorsum de electione tractantes inter se dissiderent ita quod contentiose uoces eorum a fratribus qui remanserant in capitulo audite fuissent. Capitulum ipsorum propter hoc contemptores suspectos habentes ad eos duos de canonicis destinauit. per quos inhibuerunt eis ex parte nostra ne ulterius in facto procederent. et infra. Istam potestatem eligendi quam eis commiserant reuocauerunt mandantes eis ut redirent ad capitulum et pariter cum aliis fratribus de electione tractarent. et huic reuocationi duo ex ipsis electoribus adhibentes consensum reliquis tribus non contradicentibus ad ipsorum capitulum sunt reuersi. Sed alii tres usque ad fores capituli subsecuti. ab eis postmodum discesserunt. Capitulum uero cum tota die illa ipsorum presentiam expectassent. subsequenti die campanam pulsari fecerunt. sicut moris est ad capitulum congregandum. et predictis tribus cum paucis complicibus suis sese contumaciter absentantibus. prior cum maiori et saniori parte capituli elegit in episcopum. archidiaconum supradictum. et infra. Quia uero postulatio de episcopo conuenarum que precesserat facta erat. per eos in quos totum capitulum eligendi transtulerat potestatem. propter quod unanimiter de consensu totius capituli intelligeretur esse facta. quoniam cum res non esset integra quia iam in tractatu processerant electores. capitulum minime potuit reuocare. Electionem ipsius archidiaconi decernimus irritandam. Quo circa. et cetera. si personam ipsius episcopi utilem et necessariam inueneritis ad regimen ecclesie tholosane. et ydoneam tam scientia litterarum quam sue conuersationis exemplo ad hereticorum perfidiam de tholosana diocesi extirpandam.

que ibi per negligentiam prelatorum miserabiliter et dampnabiliter hactenus pullulavit. transeundi ad ecclesiam tholosanam. propter urgentem necessitatem et eorumdem utilitatem. ei licentiam tribuatis.

Idem episcopo florentino.

Cum ecclesia Vulturana obitu canonicorum obsequio longo fuisset tempore destituta. Vulturanus episcopus volens ministrorum defectum in eadem ecclesia restaurare. canonicos quosdam elegit et instituit in eadem. quos canonici recipere noluerunt: asserentes quod talis electio fuerat in eorum preiudicium attemptata. Et infra. Super quo articulo peticionis episcopi in quo postulavit a te ut canonicos ab iniuria quam ei super electione canonicorum vulturane ecclesie inferunt prohibeas ab impetitione ipsius dictos canonicos absolvere non potestatis quia non videtur iniuriam facere qui utitur iure suo. Cum presertim longe melius sit prelatum. quod canonici supradicti hoc iure usi fuerint. ante quam episcopus memoratus. In secundo quoque articulo. quod id petebat episcopus. ut dicti canonici ipsum iure electionis uti libere paterentur. absolvere studeas canonicos sepedictos maxime si sit notorium quod in ecclesia generalis consuetudo servetur. ut in cathedralibus ecclesiis solum capitulum inrequisito episcopo eligendi canonicos habeant facultatem.

Idem abbati sancti victoris. decano parisiensi. et magistro. R. de corbolio. canonico. morinensi.

Cum dilectus filius archidiaconus morinensis. Et infra. ecclesia morinensis episcopi solatio destituta canonici eiusdem de pastoris substitutione tractantes. tribus canonicis morinensis. potestatem eligendi episcopum unanimiter contulerunt promittentes ut illum reciperent in pastorem quem de gremio ipsius ecclesie duxerint eligendum. qui eorum inquirentes voluntatibus singulorum archidiaconum ipsius ecclesie in episcopum elegerunt. Metropolitanus quoque tam electionem et electi personam examinans quod et super ipsius etate accium defectu fuerat ab aliquibus dubitatum. inquirens sollicite veritatem personam de clarendo electum ipsum minime sustinere defectum in etate electionem de ipso factam sollempniter confirmavit. Et infra. Verum. B. qui se electum venerat memoratum proposuit ex adverso. quod cum supradictis tribus sub hac forma fuerit eligendi concessa potestas. ut capitulum eum recipere teneretur. quem illi tres a bonis ut maiori et saniori parte de gremio ipsius ecclesie nominatum eligerent in pastorem. electores ipsi terminos potestatis sibi tradite non servantes. predictum archidiaconum. eligere presumpserunt. quem pauci de capitulo nominarant. Unde canonici morinenses postmodum admirantes qualiter archidiaconus electus fuerat memoratus. cum plures essent in eadem ecclesia digniores. ceperunt omnes fere publice profiteri. quod nullatenus archidiaconum. nominarant et reputantes se in hac parte delusos quod super hoc fuerat factum fuerat in reclamaverunt apostolatui reserente. Et infra. Nos vero quia res pretiosa esset. exemplo si per subreptionis astutiam quis ascenderet ad apicem dignitatis. ita duximus providendum. Electoribus ut prestito iuramento. quod ipsi maliciose esse prehatum electum non moveat hic questionem. predicti tres electores iuramenti vinculo astringantur. dicere veritatem. quot ex canonicis examinationis tempore in prephatum archidiaconum convenerint et si tres sunt. aut duo saltem ex hiis prestito iuramento dixerint maiorem canonicorum partem in ipsum archidiaconum convenisse. vos contradictoribus silentium imponatis cum contra hoc eorum esset

probatio insufficiens eo quod singuli essent in suis testimoniis singulares. Si vero per eorum depositiones constiterit sepedictum archidiaconum extitisse a pluribus nominatum, tunc si fuerit sufficienter ostensum quod illum de gremio ecclesie secundum formam sibi traditam debebant eligere in quem vel omnes vel maior et sanior pars capituli convenerit, vos electionem ipsius archidiaconi omnino cassetis. Alioquin quod de ipso factum est ratum habentes, contradictores ab eius impetitione per censuram ecclesiasticam compescatis. Propterea B. presbyterum quondam Morinen. ecclesie spoliantes, qui se ad hanc penam si forsan in probatione deficeret obligavit, non obstante quod super hoc etatis defectu obiectum est contra illum, cum idem canonicus huic obiectioni non multum institerit, et super hoc a metropolitano fuerit iudicatum, cuius sententia in rem transiit iudicatam, cum .I. decennium non fuit legitima provocatione suspensa. Idem episcopo Baiocen.

Cum inter universas pertractas [illegible] .I. primus tue consultationis articulus contineb[at] quod cum quidam ecclesie decano defuncto eiusdem loci capitulum sub hac forma in .vii. canonicis compromisit, ut illum quem ex se vel aliis de gremio ipsius capituli ecclesie omnes vel ut maior eorum pars nominaret, idem capitulum reciperet in decanum. Verum cum unus ex illis .vii. a tribus ipsorum et alius qui non erat de numero eorundem a tribus aliis fuerint nominati, requisisti [illegible] sunt pro electo in decanum [illegible] .iii. quibus is qui de numero .vii. [illegible] tribus ex eis dignoscitur nominatus, iuxta compromissi tenorem debet in decanum assumi. Cum modo electioni de se facte consentiat et aliquid canonicum non obsistat. Idem duci Carinthie.

Venerabilem et infra. Ceterum verum quidam principes aspicue obiectiones sunt usi, dicentes quod apostolice sedis legatus aut electoris gessit aut cognitoris personam. Si electoris, in messem alienam miserat falcem suam et electioni se ingerens principum derogavit dignitati. Si cognitoris, absente altera partium videtur perperam processisse, cum citata non fuerit et ideo non debuit contumax iudicari. Et infra. Verum illis principibus ius et potestatem eligendi regem in imperatorem postmodum promovendum recognoscimus, ut debemus, ad quos de iure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere, presertim cum ad eos ius et potestas huiusmodi ab apostolica sede pervenerit, que Romanum imperium in personam magnifici Caroli a Grecis transtulit in Germanos. Sed et principes recognoscere debent et utique recognoscunt, sicut iidem in nostra recognovere presentia, quod ius et auctoritas examinandi personam electam in regem et promovendam ad imperium ad nos spectat, qui eum inungimus, consecramus et coronamus. Est enim regulariter et generaliter observatum, ut ad eum examinatio persone pertineat, ad quem impositio manus spectat. Numquid enim si principes non solum in discordia sed etiam in concordia sacrilegum quemcumque vel excommunicatum in regem, tyrannum vel fatuum, hereticum eligerent aut paganum, nos inungere, consecrare ac coronare hominem huiusmodi deberemus? Absit omnino. Obiectioni ergo principum respondentes asserimus quod legatus noster approbando regem et reprobando ducem nec electoris gessit personam, ut pote qui nec fecit aliquem eligi nec elegit, nec cognitoris, cum neutrius electionem quo ad factum eligentium confirmandam duxerit aut etiam infirmandam. Exercuit autem denuntiatoris officium, quia personam ducis eiusdem indignam et personam regis denuntiavit ydoneam quo ad

imperium ad obtinendo. non tamen propter stu
dia eligentium quam propter merita el
ectorum. quamvis plures extitit qui
eligendi regem vel imperatorem in impe
riom movendo de iure ac consuetudine
obtinent potestatem. consensisse per
hibentur in ipsum regem et exeo quod fau
tores ducis absentibus aliis et contemp
tis ipsum eligere presumpserunt. preterea
eos properam processisse. cum electioni
plus contemptus unius quam contradictio
multorum obsistat. Et infra. Nos utique non
ducem sed reliquum reputamus et nominamus
regem iustitia exigente. Et infra. Quod autem cum
in electione vota principum dividun
tur. post admonitionem et expectationem
alteri partium favere possimus.
maxime postquam a nobis unctio
consecratio. et coronatio postulatur
iure pater patet et exemplo. Numquid
enim si principes admoniti et expectati vel
potuerunt vel noluerunt convenerunt. sedes
apostolica advocato et defensore carebit.
eorumque culpa ipsi redundabit in penam.
Sciunt autem principes quia cum lot
harius et conradus. in discordia fu
issent electi. electio. ro. po. lotharium
coronavit. et imperium obtinuit co
ronatus. Eodem conrado tandem demum ad
eius gratiam redeunte. eos quod etiam ex
communicatos. ut ad prephato duce iurato
quidem a nobis iudicio reprobato rece
dant. et prefato regi non abnuant ad
erere non tamen dernum contra personam
vel factum legitimum quod a nobis obiectum
fuit et ostensum. Et infra. Sunt enim
notoria impedimenta ducis. scilicet excomuni
catio publica. periurium manifestum.
et persecutio divulgata. quam progenito
res eius et ipse presumpserunt. in a
postolicam et alias ecclesias exercere. Fuit
quoque. a. p. n. excomunicationis vinculo
innodatus. quod postmodum recognoscen
dum prium suum absolutionis
beneficium postulavit. Unde patet quod
fuit excomunicatus electus. Et infra. Ideo et ceteris priusque
iuramentum. super quo nec consul
uit. a se. ap. requisivit. ambitionis
vitio regnum sibi usurpare pre
sumpsit. cum super illo iuramento prius
ro. ec. consuli debuisset; nec valet ad
ad plenam excusationem ipsius si iu
ramentum illud dicatur illicitum. cum
nichilominus super eo nos prius con
sulere debuissent; quia contra ipsorum propria te
meritate venire. illo prestitum ex
emplo quorum gabaonite a filiis
israel per fraudem subripuerunt vita
mutuum. ipsi tamen cognita fraude contra
illud noluerunt temere venire. Utrum
trium non dictum iuramentum licitum
sit an illicitum et ideo servandum an non
servandum extitit. nemo sane mentis
ignorat ad nostrum iudicium pertinere.
et infra. Insuper si predictus dux impe
rium obtineret libertas principum in
electione periret. et imperium obtinendi
deceterio ceteris fiducia tolleretur. Nam
si prout olim super dicti ducis pater eo
rum sic dux ipse fratri suo succederet.
videtur imperium non ex electione set
ex successione debitum. imperii iudicium
principum redundaret. sed nisi
de domo ducis predicti videretur
aliquis ad imperium assumendus. Et
infra. Nobilitatem ergo. t. o. p. ap. scrip.
o. q. a prefato duce recedas omnino
non obstante. iuramento si quod ei ratione
one regni fecisti. cum eo quam tamen
ad pertinendum imperium reproba
tio iuramentum hic non debeat obs
ervari. Idem.

Coram dilecto filio. tt. prudentia ac
presbitero card. Et infra. Si vero utriusque partis
cassata fuit electio. Vos fratribus omnibus
qui fuerint in provincia convoca
tis quod maiori et saniori parti eorum super
prefectus videritis complacere. faciatis
procedere. et. firmiter observari.

Id. parm. epo. et eius conventu.

Bone memorie. S. clermon. epo. in extremis agente. cum de co ualescentia desperaretur. ipius clermonien. capitulum. h. ca nonicum suum regii discipli nis scolasticis insistente. ad e tum terminum. uigilia pentecos tes pro futuri electione ponti ficis citari fecerunt. et infra. Constitu to autem electo. h. pro sua et dict. f. n. pro electione archipresbiteri. coram nobis electione ab ipso. h. post ele ctionem archipresbiteri non cassatam. licet deinde multe litterature honeste uite et clare fame. non tamen sine multa temeritate presumpta. cum de posteriori nostrum deberet expec taret iudicium. autem quoniam prede ret ad sedem duximus irritan dam. insuper etiam contradicentis ei contradictionis uocem. in ipso consensu capitulo permanente electi onem autem archipresbiteri quamuis laud abile testimonium perhibeatur de ipso. iusticia exigente cassauimus. tum quia corpore electi est non dum tra dito sepulture de electione tracta tum contra canonicas sanctiones. tum quia inuentum est. h. fuisse contemptus. licet unus solus ex titerit. cum plus in talibus conueni erit contemptus obesse quam multo rum contradictio in presenti. non predicta debet dici ualuisse ci tatio. quia cum episcopi morte pue nerit temeraria nimis extitit et non potuit artare citatum.

Idem.

Cum ad nostram noticiam peruenerit quod. h. qui se pro abbate lexouien. gerebat non fuerit ante monachus quam electus nos attendentes quod contra regulares tradiciones istud fuerit attemptatum. cum nullam spem uel promissionem habens ut abbas fiat. debeat monachari. electionem de ipso factam cassauimus irritatam.

Idem. in registro. cap. presbitero. card. ap. se. le.

Officii tui. et infra. Sane nobis tuis litteris intimasti quod cum monasterium quoddam positum in medio nationis peruerse pa store careret. monachi de electione ab batis tractantes. cum non posset sui ordinis personam inuenire personam in quendam uirum nobilem ocu los direxerunt. per quem poterat meli us defensari. et patrem ad ... eius ipsius humiliter postulantes quod filium suum induceret ut habitum susciperet monachalem. nullam patri de ipius premio tamen fiduciam tribuentes. et pat adhuc induxit filium prudentem et discretum qui effectus monachus fuit in abbatem electus. cuius electio extitit per rectorem massanum. ap. se. le. qui mortuus est penitus in ista confir mata. Cum autem id sit potius purgare se. quia nulla fuit ad hoc ambitione inductus. postulas edoceri. utrum dictus legatus electionem confirmare uel dispensare potuit. uel quod factum est stare potuit. et utrum electione cassata et iterum ualeat eligi in abbatem. Nos autem. considerantes que circa eius que incontinenti subsecuta sunt. ostenditur quod talis non possit eligi in abbatem. maxime pro eo quod autem quoniam esset discip ulus uoluit esse magister. electionem illam irritam esse decernimus et inanem. Verum postquam fuit in regula competenter instructus surgens necessitas et euidens utilitas ipsius monasterii po stulauerit. purgatione recepta potuit in abbatem assumi. ne monasterium opprimatur incursibus malignorum.

Idem.

Illa cotidiana instantia. et infra. quia pro certo didicimus electionem canonicam extitisse. tamen auctoritate duximus. ap. confi

mandata. supplentes de plenitudine potestatis. Si quis in ea fuerit; ipso de facto quod quidam interfuerunt electioni eiusdem qui ex sola participatione in simplicis excommunicationis laqueum inciderunt. L. d. magistro. maximo. nostro. notario.

Scriptum est in apocalipsi iohannis quod in medio et in circuitu sedis erant iiij. animalia. et infra. Sane ad hanc ecclesiam s. constantini. duo animalia sunt vocata. utraque plena oculis. et alas habentia senas. videlicet. electio archiepiscopi. et plebanus sancti pauli dilecti filii. sicut procuratores tam postulantium archiepiscopum quam eligentium plebanum fuit propositum coram nobis et infra. Verum quia de hiis que per assertionem partium in iudicium deducta fuerant nobis non potuit fieri plena fides. quia licet fratres quidam dicti sunt postulantium per quoddam publicum instrumentum. necnon confessione procuratoris partis adverse in iudicio quidem factam. sed per ea revocatam pars altera assereret suam intentionem esse fundatam: causam dilecto filio tituli. dn. xi. committendam. presbitero apostolice sedis. cardinali. qui super hiis et aliis inquirat diligentissime veritatem. de meritis electi. et postulati apud venetias ubi nati fuerunt. et diutius conversati. de studiis autem eligentium et postulantium et de omnibus generaliter que causam possint instruere. apud constantinopolim. ubi hinc postulatio et electio celebrate fuerunt. et si partes consenserint procedas hinc inde. ut si constiterit de mutuo convenisse consensu quod ad electionem spectante. vii. admitterent prepositi suum presbiteros. sive parrochos. et duo alii. extra universitatis preter conventuali non habentes prelatis. totique tempore conventuales ecclesias habuisse prelatos. quod certe. vii. prepositis. et. viiii. canonicis. quos quidem canonicos constat in postulatione prephati archiepiscopi convenisse. duplo maiorem facerent numerum. quam. xv. electores. plebani. tu vice nostra postulationem admittas. nisi probatum fuerit postulatum aliquod obviare decretis canonicis institutis. quod per innocentiam ipsius debeat impedire. ac plebani electione cassata: ipsum archiepiscopum absolvas a vinculo quo ecclesie tenetur. concedendo ipsum constantinopolitane ecclesie in pastorem. Quod si ad faciendum duplo maiorem numerum simul omnes predicti minime sufficerent. sive dignus sive indignus fuerit postulatus. tu postulatione repulsa electionem plebani auctoritate nostra confirmes dummodo nichil obsistat ei de quo ipsum tanto presulatu reddat indignum. Si vero numerus postulantium inventus fuerit duplo maior quemadmodum predictum est et persona postulata reperta fuerit indigna tu tam postulationem quam electionem non differas reprobare. nisi forsan quia omnes aut maior pars postulantium presumptione dampnabili postulaverit. scientes indignum ut hac vice militer debeant eligendi seu postulandi potestate privari. et hoc quoque electionem confirmes si eam de persona ydonea constiterit celebratam. L. d. in generali concilio.

Ne pro defectu pastoris gregem dominicum lupus rapax invadat: aut in facultatibus suis ecclesia viduata grave dispendium patiatur. volentes in hoc occurrere periculis animarum et ecclesiarum indempnitatibus providere. statuimus ut ultra tres menses cathedralis vel regularis ecclesia prelato non vacet. et infra. Quos iusto impedimento cessante si electio celebrata non fuerit. qui eligere debuerant eligendi potestate careant ea vice. ac ipsa eligendi potestas ad eum qui proximo preesse dignoscitur, devolvatur. Is vero ad quem fuerit devoluta. potestas dominum prae oculis habens non differat ultra tres menses. cum consilio capituli sui et

aliorum virorum prudentum viduatam ecclesiam, de persona vel de ecclesia ipsi quod ecclesia ut de alterius si idonea non reperiatur nulla canonice ordinare, si canonicam voluerit effugere ultionem.

Idem in eodem.

Quia propter diversas electionum formas quas quidam invenire conantur, et multa impedimenta proveniunt et magna pericula imminent ecclesiis viduatis, statuimus ut cum electio fuerit celebranda, presentibus omnibus qui debent et volunt et possunt commode interesse, assumantur tres de collegio fide digni qui secreto et sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, et in scriptis redacta mox publicent in communi, nullo appellationis obstaculo interiecto, ut is collatione habita eligatur in quem omnes vel maior et sanior pars capituli consentit. Vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium ecclesie viduate provideant de pastore. Aliter electio facta non valeat, nisi forte communiter ab omnibus quasi per inspirationem divinam absque vitio celebrata. Qui vero contra prescriptas formas eligere attemptaverint, eligendi ea vice potestate priventur. Illud autem penitus inhibemus ne quis in electionis negotio procuratorem constituat, nisi sit absens in eo loco de quo debeat advocari, iustoque impedimento detentus venire non possit; super quo si opus fuerit fidem faciat iuramento, et tunc si voluerit uni committat de ipso collegio vicem suam. Electiones quoque clandestinas reprobamus, statuentes ut quam cito electio fuerit celebrata sollempniter publicetur.

Idem.

Quisquis electioni de se facte per secularis potestatis abusum consentire presumpserit contra canonicam libertatem, et electionis commodo careat et ineligibilis fiat, nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatem. Qui vero electionem huiusmodi quam ipso iure irritam esse censemus presumpserint celebrare, ab officiis et beneficiis penitus suspendantur per triennium, eligendi tunc potestate privati.

Idem in eodem.

Nichil est quod ecclesie Dei magis officiat quam quod indigni assumantur prelati ad regimen animarum. Volentes igitur huic morbo necessariam adhibere medelam, irrefragabili constitutione sancimus quatenus cum quisquam ad regimen animarum fuerit electus, is ad quem pertinet ipsius confirmatio diligenter examinet et electionis processum et personam electi, ut cum omnia rite concurrerint, munus ei confirmationis impendat, quia si secus fuerit incaute presumptum, non solum deiciendus est indigne promotus, verum etiam indigne promovens puniendus. Ipsumque decernimus hac animadversione puniri, ut cum de ipsius constiterit negligentia, maxime si hominem insufficientis scientie vel inhoneste vite vel etatis illegitime approbaverit, non solum confirmandi primum successorem illius careat potestatem, verum etiam ne aliquo casu penam effugiat, a perceptione proprii beneficii suspendatur, quousque si equum fuerit indulgentiam valeat promereri. Si vero convictus fuerit in hoc per malitiam excessisse, graviori subiaceat ultioni. Episcopi quoque tales ad sacros ordines et ecclesiasticas dignitates promovere procurent, qui commissum sibi officium digne valeant adimplere, si et ipsi canonicam cupiunt effugere ultionem. Ceterum qui ad Romanum pertinent immediate pontificem per

accipiendam sui confirmationem offitii eius. se conspectui sic commode nostro fieri potest. personaliter representent aut personas transmittant ydoneas. per quas diligenti inquisitione super electoribus et electis possint haberi. ut sic demum per ipsius circumspectionem consilii sui plenitudinem effectui obsequentur. Cum ecclesie nunc obstiterit de more clerici institutis. ita quod interim valde remoti. videlicet ultra ytaliam constituti si electi fuerint misericordia dispensative propter necessitatem ecclesiarum et utilitates spiritualibus et temporalibus administrent. Sic tamen ut de rebus ecclesiasticis nichil penitus alienant. munus uero benedictionis seu consecrationis recipiant sicut actenus recipere consueverunt.

Honorius III. capitulo constantinopolitano.

Ut presentium auctoritate statuimus. ut expense necessariae quas capitulum constantinopolitanum vel eius nuntii vacante sede pro electionis negotio fecerint. de bonis patriarchatus fiant totaliter vel reclamantium dummodo ipsius bona decedentis patriarche non occupent. vel usurpent.

Idem electo lunden.

Cum post petitam instanter et dominum obtemptam. quondam lunden. archiepiscopi cessione. vota canonicorum lunden. ante tunc ipsorum prepositum concorditer convenissent. quod tandem examinato sicut decuit processu electionis tue. invenimus eam post publicationem consensuum et collationis tractatum aliquandiu fuisse protractum. assensumque tuum prius quam eiectae fuerit requisitum. electionem eandem exigens ordinatum tractat inordinato processu iusticia cassavimus exigente.

Idem ebroicen. priori et magistro W. de tivan. apulie.

Constitutis in presentia nostra procuratoribus sancti taurini ebroicen. et sancti leufridi de cruce albatum. et quidem aliis autem procuratores ipsorum abbatum vissi essent exprimere quo iure ipsi abbates deberent electioni abbatum fiscannensis monasterii interesse. responderunt quod olim cum assumerent in suorum monasteriorum abbates fuit specialiter indultum eis ab abbate et conventu monasterii fiscannensis. ut habet vocem in capitulo eorundem. Nos autem rationem huiusmodi frivolam reputantes. super hoc perpetuum silentium imposuimus abbatibus supradictis.

Idem rothomagen. capitulo.

Ecclesia vestra destituta pastore. et vobis vestris cum de futura prelati habenda successione tractatum in diversa divisis. quidam in thomam quidam in cancellarium. et quidam singulares in singulares personas eiusdem ecclesie consensissent. Verum cum super his inmunita et fratrum nostrorum presentia multa fuissent hinc inde proposita. invenimus quod illi qui sua in thomam desideria dirigebant. licet maiorem partem facerent partium comparatione minorum. non tamen ad maiorem partem capituli pervenerunt. Consideravimus nichilominus quod post publicationem consensuum et collationis tractatum ad electionem nullius huiusmodi processus. quam aut deportationis sollempnitas et post appellationem legitima fuit subsecuta quia per electi nec decet nec etiam expedivit habenda. Unde quod factum est de predicto cassavimus petitione [in negligentiam] consentientium in cancellarium non admissa.

Gregorius nonus.

Cum in magistrum adsumi non debeat qui formam discipuli non adsumpsit nec sit perficiendus qui sub esse

non nouit. Nos intellecto
p̄te quod in quibusdam regularibus
domib; iure tibi diocesano subie
ctis. sunt quidam in abbates n̄
professi ordinē regularē assumpti.
cō. q. cum tales abbates eē n̄o de
beant. qui p̄ professionē monachi
et regulares canonici n̄ fuīnt
adāmo  tionē eoꝝ quos tales i
ueneris sublato  impedimento p̄ce
das. Id. cuman. capl̄o

Cumana eccl̄a pastoris  solatio d̄sti
tuta et cōgregatis die  ad celebrā
dam electionē prefixa. qui p̄sētes
decumanis erant canonicis. ac t̄b;
abbatib; qui uocē in electiōe noscū
tur. cappellani et cl̄ici ciuitatis elec
tioī se debē int̄ eē dicentes. sub hī
potestatiōē admissi fuer̄. quod uox
eorum qui n̄o deberent inter eē d̄ iu
re ul̄ consuetudine non ualeret.
tandem premisso iuxta formam
concilij  gn̄al̄ scrutinio. vij. d̄
canonicis unus abbatum. undēci
cappellani. et nouem cl̄ici in eis d̄ eē
archip̄b̄rm conuenerunt. viiij. ca
nonici suumus de abbatib; uno cap
pellano. et undecim cl̄icis in ip̄ius
eccē archid. dirigentib; uota sua.
et. j. cum. xviij. fuīnt canonici t̄s
abbates. xx. cl̄ici. et xiij. cappellani.
neutram electiōē; ꝯprimis ad maio
rem partē tocius capl̄i puenisse; nec
probatum fuāt q̄ cl̄ici admitti d̄bu
erunt. nec quod cappellani admissi fu
erint d̄ consuetudine. t̄ d̄ iure. nā 7
si cappellani  duab; electionib; ꝯpoī
ui fuīnt et scrutatoēs declīnt uolup
tatum. n̄o tn̄ inquisita uota sua
fuisse ul̄ eos aliquos eligisse p̄bat.
S; et si inquisita fuissent uota. ul̄
ip̄i aliquos elegissent. p̄b tn̄ n̄ cōsti
tit eis id d̄ iure competere ul̄ ex cōsue
tudine iam̄ scripta. Vn̄ nos electiōē
ip̄as p̄sumptas etiam contra fōmā

cōcilii gn̄al̄. cum collatio iuoī ob
missa fuerit que post publicatiōē
scrutinii fieri debuiss;. de f̄ra. n̄o.
consi. finalit̄ duximus irritandā.
electoēs hac uice eligēdi potestate
priuantes. Id. abbi. clumac.
actosc̄ā eccl̄a. romana. et j.

Sinita sau posuisti presentia q̄d
super ordinatiōē p̄ores monasti
sc̄i pancratii ad clumacēn. eccl̄am
p̄tinentis. cum comite d̄ arennia
patrono ip̄ius quidam predecessor
cuius d̄ consensu capituli sui cōpo
sitionē quādam inīio uiri contra
riam et eccē ip̄i dāp̄nosam. uidelic;
ut in optiōē sit ip̄ius comitis ad sue
te ad p̄oratum ddi monasti clumac.
ordinis. et de caritate p̄orib; dum
taxat exceptis unum de duob; me
liorib; tocius domus ordinis quo
abbas duxerit nominandos. 7 j.
attendentes itaq; q̄d ius eligēdi in
collegiata eccl̄a non cadit in laicum.
et ideo id eē p̄niciosum exemplo 7
redundare in dispendium eccl̄ast
ice lib̄tatis. Volumus ut dictum
p̄oratum lib̄e possit n̄o obstante
compositiōē ip̄a sicut alios p̄orat
tibi subditos ordinare. d̄nunti
ando ordinatiōē facta patrono. ut
suum si uoluīt honestum impta
tur assensum. Id. decanis. et
capitulis sc̄i iohīs. 7 capitulo sc̄i
stephani bisumptin̄.

Cum in ueteri lege. 7 j. Porro iam
dudum uobis dedimus in man
datis. ut infra. xl. dies. post sus
ceptionem litterarum n̄rarum
cum consilio sc̄i b̄nigni 7 mons
mundi abbatum et f̄r̄is. G. d̄ ordi
ne predicatorum eligēr tis p̄soāz
ydoneam canonice in pastorem. a
liequin dicti consiliarii uobis de
archiep̄o prouiderent. Vn̄ die
ad eligendum prefixa. vj. ex uob

potestate eligendi decidissent, sicque ad consumptionem cuiusdam candele que ibidem accensa extitit duraturam. Tandem cum electores hinc convenissent in predictum abbatem sancti Benigni, et supradicti sociorum eius consilium requisissent, proponente uno eorum illis quod deliberato consilio recederent, et differentibus eis festinanter dare responsum, prefati electores cum candela ipsa deficeret, non expectato ipsorum consilio, dictum abbatem Tribusfontium archiepiscopum elegerunt. Et infra. Relato ergo ad apostolicam sedem negocio, archiepiscopo Viennensi et abbati de Firmitate iniunximus, ut si eis constaret ab eisdem electoribus tractatum de electione futuri se habitum, et in tractatu electionis predictorum consilium requisitum, licet electionem ipsius abbatis si persona esset ydonea confirmarent. Quod si in tractatu electionis non fuisset illorum consilium requisitum, licet postea requisitum fuerit non competenti tempore, nec etiam expectatum responsum ipsorum, aut esset ydoneus idem abbas, quod de ipso factum erat tanquam in irritum revocarent. Et infra. Cum autem consilium non fuerit competenti tempore requisitum consilium de persona predicti abbatis, et cum extitit requisitum non fuit expectatum responsum, nisi modico tempore, nec debeat aliis imputari quod infra illud sibi tempus attraxerint, electionem abbatis eiusdem non processisse electionis vitio duximus irritandam.

Idem episcopo Silvanectensi.

Congregato Nivernensi capitulo ad electionem futuri pastoris, undecim canonici et decem et octo, computato procuratore cuiusdam absentis, in cantorem ipsius ecclesie convenerunt. Qui cum plures maiorum et partis eorum maiorum desideria desiderata adimplessent, a parte sua electus extitit in pastorem ecclesie Nivernensis. Postmodum vero eadem parte decani quod alii plurimum deliquissent eligendo personam scientie litterature expertem, presertim quod iuxta statuta Lateranensis concilii ipso iure potestas eligendi ad eos extitit devoluta, decanum ipsum qui in eum sua vota direxerant in suum episcopum elegerunt, ad sedem apostolicam appellantes. Et infra. Reliquis petentibus ut irritare decani electionem attemptatam a paucioribus, et post aliam non cassatam, ac confirmare reliquam velut canonice celebratam a pluribus, de persona vocati dignaremur. Nos igitur considerantes quod si electus cantor defectum in litteratura non patitur, et alias est ydoneus ad regimen pastorale, ipsius electionem auctoritate nostra procuretis infirmata reliqua confirmare. Alioquin ipsius cantoris electione irrita nuntiata, per nominatum decanum sinendi ei decanatum canonicis statutis obtinentem, eadem auctoritate preficiatis ecclesie memorate.

Idem Silvanectensi episcopo et Iohanni de Monte Mirabili archidiacono et succentori Parisiensibus.

Ecclesia Rothomagensi pastoris solatio destituta, contra electionem que in eadem ecclesia fuerat celebrata, A. archidiaconus et quidam alii eiusdem ecclesie canonici ad sedem apostolicam accessere. Decano et archidiacono pro se ac parte sua, et G. archidiacono procuratore illorum qui electionem celebraverant, in nostra presentia constitutis. Inter alia que contra electionem obiecta fuerunt, archidiaconus proposuit memoratus, quod idem electus post generale concilium, archidiaconatu adepto, ipsum cum pluribus parrochialibus habuit ecclesiis quas cum cura obti-

nueat.

nuerat retinere presumpsit. eoque dimisso retinuit ecclesias memoratas. Verum cum in eode concilio sit statutum. ut quicumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum adnexam. si prius tale beneficium obtinebat. eo sit ipso iure privatus. et si forte illud retinere contenderit. etiam alio spolietur. predictus electus contra statuta huius veniens transgressionis notam nec non cupiditatis vitium. quod in aliis reprobare debuerat. ex pluralitate beneficiorum incurrit et retinendo beneficia que non spectabant ad ipsum. cum post receptionem alterius priora beneficia vacauerint. ipso iure item contractauit per consequens alienam et sic furtum commisit quodam modo uel rapinam in sue quoque salutis et multarum animarum dispendium. scilicet quas parrochiales ecclesias retinebat. cum earum cura qua iam priuatus fuerat ipso iure. aderum nullatenus pertineret et sic per ipsum eorum anime dampnabiliter sunt decepte. Verum procuratores eorum qui elegerant et pluralitatem beneficiorum predictorum nobis confiterentur inuitare. per concessione tamen rethomagensis archiepiscopi nobis exhibitum eundem electum in facti est multipliciter excusare. Nos igitur per dictam excusationem ut pote friuolam nullatenus admittentes vobis dedimus in mandatis. ut si constaret quod idem post receptum archidiaconatum predictum curam animarum habentem prephatas parrochiales ecclesias electionis tempore retinerent. nec ostenderet. factam super hec per sedem apostolicam dispensatum electionem ipsius auctoritate apostolica cassaretis. et partibus ergo propter hoc in nostra presentia. constitutis. presente quoque

unanimo diuitate dicecela. et factis positionibus, et responsionibus hinc et inde. tandem eodem decano propter quorumdam grauaminum audientiam appellante. vos electionem huius irritantes eidem ecclesie decernomanensis prouidistis. Et licet positiones et responsiones super pluribus articulis facte fuerint coram vobis. quia tamen contestationem litis non inuenimus esse factam. cum nec positiones et responsiones ad eas. sed petitionem adeam in iure propositam et responsionem factam contestationem litis fiat eumdem processum de stano. et irritum duximus nuntiandum. Tandem archidiaconus electionem ex premissa causa petiit irritari. Electo respondente predicto quod non erat eius electio irritanda. Lite non coram nobis legitime contestata. prestitoque de dicenda ueritate a partibus iuramento idem electus et sic fiteretur dicta beneficia electionis tempore tenuisse. tamen excusare se super hoc nichilominus nitebatur. quia uidelicet dictum archidiaconatum non esse bat curam animarum habens. scilicet cum in tante confessus fuerit quod archidiaconus ambianensis de consuetudine suspendit. et excommunicat. et absoluit presbiteros et priores et parrochiales ecclesias interdicit. nec non et archidiaconus visitat et inquirit que inuenit inquirenda. et procurationes ratione uisitationis recipit. euidenter apparet quod curam huius animarum annexam. quam si etiam non haberet negare non potest. quin personatus existat. Cum idem de personatibus quod de beneficiis curam animarum habentibus iudicium sit habendum. Indulgentiam quam super asserit se habere inualidam reputauimus. cum in ea falsitate sug

gesserit et sup(er) p(re)sentis ueritate(m)
qua(m) tacita uel expressa i(n)sp(er)am n(on)
latenus habuisse. Suggessit e(ti)a(m)
quod predictas parrochiales ec
clesias. antequam fuisset in ar
chidiaconatum adsumptus. cano
nice fuerat assecutus. cum nullu(s)
potuerit plures parrochiales ec(clesi)as
optinere. nisi una penderet ex a
ltera. uel unam intitulatam. et
aliam co(m)mendata(m) haberet. Vn(de) cu(m)
id(e)m utra(m)q(ue) illarum intitulatam
habuerit. i(n)p(ar)es requiuit canonice
habuisse. Suggere(n)s quod red
ditis p(er)sonat(us) sui erant tenues et ex
iles. sup(er) p(er)sit q(ui) alios reddit(us)
in plurib(us) eccl(es)iis noscitur obtine(re).
suppressit etiam quod plures par(ro)
chiales eccl(es)ias cum plurib(us) aliis bene
ficiis in diu(er)sis eccl(es)iis optineret. cu(m)
in(con)p(ar)tionum ure no(n) fuit. secum in tot
beneficiis presertim a(n)i(m)arum curam
habentib(us) dispensare. nec in(con)p(ar)tionis
iure fuit. aliquid ei de nouo concedere. s(ed)
per indulgentia(m) post(ea) h(ab)ita licite retine(re).
et c(etera). Tandem cum no(n) restaret n(isi) s(ententi)a
proferenda id(e)m tamen siquod ei co(m)
petere uidebatur quia(m) bricessit sp(on)
tanea uoluntate cui(us) cessione(m) du
ximus admittendam.

Id(em).

In genesi legitur. et c(etera). cum in co(n)cilio.
censuit. ut h(uius) collatio(n)e h(ab)ita eliga
tur. in qu(e)m om(n)es uel maior et sanior
pars consentit et in(fra). V(bi). maior p(ar)s
totius capituli no(n) consenserit. q(ui)
quam maiore(m) p(ar)te(m) habuerit
partium comparatione minorum
nec plene numeri ad numerum
quia interim. et c(etera) et h(oc). de quib(us) ad u(est)
s(t)ru referi questione(m) in electione
uocem habuerint tractatum nec
extitit nec consensum. nec zeli ad
zelum nec meriti ad meritum col
latio facta fuerit. nec etiam electio
co(mmun)it(er) celebrata. q(ua)m licet in eum d(ic)ti W.

G. singulari singuli consensissent. n(on)
t(ame)n debuit subsequi singularis elec
tio s(ed) co(mmun)is. ne ut id(e)m repeti uidere
tur uel ex hoc sequeretur absurdi
tas. ut tot essent electores quot essent
numero eligentes. nec ex singula
rib(us) uel particularib(us) consensib(us)
appareret. uniu(er)salis electio uel
communis. licet quilibet singularis
ueritate(m) exprimat sue partis. q(ua)
admodum ex singularib(us) p(ro)positi
onib(us) licet ueris uniu(er)salis p(ro)positi
o non appareret nisi p(er) signum
uniuersale forsitan exprimatur.
nec premissi clericum canonici pote
rant sic excludi. cum prius exis
teret in canonicatus possessione. ut
quasi habendo stallum in choro.
locum in capitulo. legendo et can
tando. ut canonicus. et ad tractat(us)
ac electiones dignitatum p(er)sonatuu(m)
partium que occurrerint p(ro) t(em)p(or)e
faciend(as) tanquam canonicus sit
uocatus. quamquam ac uice fuerit
cum protestatio(n)e admissus. Sed et
uoc(andus) esset in tali loco de quo fuerit ad
electione(m) uocandus. cum de toto
regno francie uocentur absentes
de consuetudine eccl(es)ie gallicane.
Nos huius plenius intellectis de co(n)si
lio. fra(trum) no(strorum). p(re)missam electione(m)
ut pote contra forma(m) concilii atte
tatam decernimus irritam et in
anem.

Id(em). capitulo. massan.

Massana eccl(esi)a pastore uacante. et c(etera).
Edicto perpetuo prohibemus. ne p(er)
laicos cum canonicis pontificis e
lectio presumatur. que si forte p(re)
sumpta fuerit nullam optineat
firmitate(m). no(n) obstante contraria
consuetudine que dici debet potius
corruptela.

Id(em). ep(iscop)o. catalan.

Eccl(es)ia u(est)ra destituta pastore co(n)uenientes
in unum absente W. qui tunc no(n)
luit int(er)esse ad celebranda(m) electione(m)

[illegible gloss]

timinum statuistis. Venientes nostro in minori ordine W. cum absens existeret non vocato premisso iuxta formam concilii generalis scrutinio .xviij. congregati presbyteri cardinales et canonicum uestrum .xvii. R. Remensem canonicum elegerunt in prepositum. W. postmodum electioni dicti R. suum prebente consensum. Tandem coram auditoribus utriusque partis in nostra presentia constitutis allegabatur pro electione dicti R. quod cum in .iiij. excederet aliam computato W. predicto maiorem capituli partem habebat et per hoc celebrant pars sua sanior reputari, cum ubi maior est numerus zelus melior presumatur. Pars vero altera electionem eandem multipliciter impugnabat proponens prioratum R. in etate defectum nec esse sufficientis scientie ad ecclesiam supradictam, cum etatis mature et eminentis scientie prepositus cardinalis existat. Et cum electores cardinales alios meritis et numero precellerent habito presertim respectu ad personam electam meliorem zelum eos habuisse constabat. Dicebatur preterea quod consensus dicti W. quem pars eius R. confitebatur fuisse contemptum, asserente parte reliqua capitulum potius contemptum ab ipso fuisse, cum non fuit presentis in scrutinio set post electionem accesserit ad id esse nil valebat. Et quamvis statutum generalis concilii quod electionem docent invalidam cum contra eius concilii formam in electione peccatur non debet ad contemptum et alia que non possunt de forma referri. Unde quod ibi dicitur quod aliter electio celebrata non valeat ea tantum respiciet que attemptantur contra formam concilii memorati. Non autem alia que ponuntur in iure. Sic est istud quod presentibus omnibus qui debent et volunt et possunt commode interesse haberi debeat in electione processus ne cetera que super hoc alibi statuta noscuntur. Ceterum cum excecatum est romanum pontificem qui uitia tueret quod alias excogitatum est multis vigiliis et inventum uno verbo subvertere voluisse. Nos igitur que hic fuere proposita plenius intellectis et ex lateranensi concilio in ordinationibus ecclesiasticis cum maior pars et sanior capituli exigatur et statutum generalis concilii contineat inter cetera ut is eligatur in quem omnes vel maior et sanior pars consentit electionem dicti R. non persone set potius ipsius electionis uitio cum maior et sanior pars non consenserit in eundem de fratrum nostrorum consilio sententialiter duximus irritandam.

Idem.

Publicato scrutinio variare nequeunt electores, cum sit facienda collatio et electio celebranda, ad quod per superiorem si oportuerit compellantur.

Idem.

Si alicuius electionem ipsius symonia eo ignorante ac ratum non habente commissam contingerit reprobari, cum eo super plenitudine ad quam taliter electus fuerat illa vice non potest esse dispensare, quamvis circa eum qui ignoranter recipit simplex beneficium per symoniacam pravitatem post liberam resignationem episcopi dispensatio tolleretur.

Idem.

Eis quibus interdicitur ut absque superioris licentia eligere non presumant, tale statutum a canone est ut eo quo minora fuerit licentia huiusmodi postulandi.

Innocentius tertius. De translatione episcopi vel electi. R. ...

Cum ex illo generali privilegio quod beato petro et per eum ecclesie romane dominus noster indulsit canonica postmodum manauerint in...

[illegible gloss]

vin. ex illo. ij. privilegio. quo videlicet prefulsit illa cunctis ecclesiis. xxi. di. in novo. et c. quarum. in hoc differt imperium ad papatum quia imperator habet iurisdictionem suam. apostolo. institut. de iur. nat. §. hoc quod principi. et C. de veteri iur. enu. l. i. §. cum enim. In aut. quomodo oportet episcopos. de quibus ab eodem principio sunt ro. ecclesia vocem de celo tamquam prelata est urbis. xxi. di. quamvis. mi referenda est. vij. di. preceptis. xxv. statuta continentia. quia quod religiones et fidei ad pectus. q. i. Quod ob. xxvj. q. i. sit ut. xxv. q. ult. translationis et depositiones. iij. q. vj. quamvis. et c. dudum. ij. c. preterea. vij. q. i. mutationes. conivencie.

Mutationes. vij. q. i. temporis qualitas.
hiis usibus comprehendere. Restituit et pp solus. de pote. et ipse dividit.
Decivit eximit et probat an tamen solvit.
Deinde utique facit generale esset inmutat.
Appellat unde ab ipso. de figlis istis habebis concordancias. i. de excess. pre. sic unit. c. f.
Firmasse. sed quosdam fore narrat. quia ante pallium receptum non potest confirmare. quia in pallio plenitudo pontificalis officii confertur. i. de usu pallii. non spiritualis. ar. s. de elec. Quia docet sicut fit. s. de elec. suffraganeis. dicunt quidam. quod illa non tenet. alii dicunt quod confirmasse non potest. omnia illa que sunt iurisdictionis huic. et s. de elec. nostri. quia in confirmatione consequitur omnia que sunt iurisdictionis confirmare iurisdictionis. est. quia eo confirmato potest conferre beneficia. s. de elec. nostri. generale eandem rationem confirmare. quia capitulum vacante sede confirmat. i. de maio. et ob. cum olim. ac. hiis quia. ar. ut comprovinciales episcopi. lxiiij. di. quia per ambitiones. ar. i. de hereticis. ad abolendam. §. quam. ar. i. de excess. p. quia diuersitatem. Illud est verum quod electus in archiepiscopum confirmatus omnia potest que sunt iurisdictionis et non que sunt ordinis. unde licet possit confirmari electos illos tamen consecrare non potest. ante pallium acceptum. s. de elec. quod sicut. ij. de consec. ec. vel al. aq. et illa de.

Suffraganeis. quidam voluerunt intelligere quando non est in mora. et illam quando sicut quando est in mora petendi pallium. alii dicunt quod dicit illa suffraganeis teneat. et quod electus in archiepiscopum confirmatus potest confirmare suffraganeos suos. ut hic innuitur et potest demandare suffraganeis suis. ut electum debeant consecrare. licet ipse facere non possit. video quod ipse non potest clericum ordinare. et tamen potest mandare alicui episcopo. ut ordinet. hoc idem faciunt abbates exempti de clericis suis. quia faciunt illos ordinari. non possunt per episcopos. quos episcopi non ordinarent sine licentia eorum prelatorum. multo fortius electus talis potest mandare hoc suffraganeis. et illa est ratio quia per hanc demandationem nil committit. cum ipsi episcopi ex ordine. ecclesiam consecrent. quia habent facere possunt nec de est illis non quod consecrando non est de sua iurisdictione nec sequitur non potest hoc facere. ergo non potest aliis demandare. in similitudine habes in abbatibus exemptis et electis ac. actio audacia tribuatur. sic. i. e. firmatis quanto. ac pena unius metropolitani alti. i. q. vij. quia pp. ij. de statu re. eaque sunt puniuntur quos in eo in quo deliquit. i. de temporibus or. licitius. ij. e. quanto. b

Inter corporalia. ij. facilius. hoc est generale. nam in peculium facilius revocatur. quam constituatur. ff. de peculio. in statu et possessio facilius amittitur. quia solo animo et acquiritur quia in necesse est actus corporales. ff. de ac. pos. possidere. §. in amittenda.

statuta. conniventie maiores ecclesiis ad se. ap. preferendas. Ac pro hoc translationes episcoporum. et sedium mutationes ad summum. ap. se. antistitem dinoscuntur pertinere. nec super hiis quicquam preter eius assensum debeat immutari. Miramur quod in A. Aprutinensem electum metropolitanam ecclesiam transtulisti. et novo quodam mutationis genere. presumpsisti maiorem. et magnum quodammodo minorasti. episcopare archiepiscopum immo potius dearchiepiscopare presumens. Licet enim dictus A. nondum fuisset in archiepiscopum consecratus. confirmationis tamen munus receperat. et archiepiscopalia quantum ei licuit ministravit. sicut nobis ipsius relationis innotuit qui se tuam metropolitanam asseruit confirmasse. Ne igitur presumptioni similia ceteris audacia tribuatur. tua de eo confirmatione duximus suspendendum.

Idem eidem canonicis et capitulo Aprutinensi.

Inter corporalia et spiritualia cognovimus esse differentiam. quod corporalia facilius destruuntur quam construantur. spiritualia facilius construuntur quam destruantur. Unde iuxta canonicas sanctiones episcopus solus auferre non potest solus honorem quem dare potest. Episcopi quoque metropolitanis suis munus consecrationis accipiunt qui tamen non possunt nisi per Romanum pontificem condempnari. Cum ergo fortius sit spirituale vinculum quam carnale. dubitari non debet quin omnipotens deus spirituale coniugium quod est inter episcopum et ecclesiam. suo tantum iudicio reservaverit dissolvendum. qui dissolutionem etiam carnalis coniugii quod est inter virum et feminam suo tantum iudicio reservavit. precipiens ut quos deus coniunxerit homo non separet. Non enim humana sed potius divina potestate coniugium spirituale dissolvitur. cum per translationem. depositionem. aut cessionem. auctoritate Romani pontificis. quem constat esse vicarium Ihesu Christi. episcopus ab ecclesia removetur. Et ideo hec tria que premisimus non tam constitutione canonica quam institutione divina soli sunt Romano pontifici reservata. Sicut autem episcopus consecratus sine licentia Romani pontificis suam non debet ecclesiam relinquere. sic et electus confirmatus. cum non debeat indubitanter revocari. quin post electionem et confirmationem canonicam inter personas eligentium et electi coniugium sit spirituale contractum. cui per consecrationem episcopalis dignitas nichil addit. cum quis episcopali preditus dignitate nullius tamen ecclesie possit episcopus esse. quemadmodum de illo contingit. qui honeri pontificali renuntiat non honori. Unde etiam non magis sit vinculum episcopi ad ecclesiam quam electi maxime cum fuerit confirmatus. immo idem penitus et non aliud. idem iuris obtinet in utroque. Sicut ergo episcoporum translatio depositio et cessio. sic et electorum post confirmationem spiritualis huiusmodi coniugii soli est Romano pontifici reservata. Hec usque adeo ista quod cautum fuerat de episcopis expressum non fuerat de electis. propter expressam tamen similitudinem vel identitatem potius. nemini poterat videri dubium subtiliter intuenti. cum idem iudicium de similibus sit habendum. Et neque illud quod in canone legitur de electio. ut si ultra iij menses per suam negligentiam retinuerit ecclesiam viduatam. nec ibi nec alibi donum consecrationis accipiat. in metropolitani sui cedat iudicio aliter intelligentibus poterat suffragari. cum non intelligat

Destruantur. unde lex dicit quod difficilior est co. c. minij. quia coniuncto. C. de repudiis consensu. i. pri. c. iiij. et iiij. dudum. et supra. capitulo. proxi.
solus. xv. q. vij. c. ult. q. vi. quamvis. ij. e. quanto. et c. licet.
metropolitanis. lxiij. di. ... immutate. fortius est. quia dissolvi non potest in tantum et ac
per Romanum. po. ut. iij. confectus per ... coniugium. immo manent
fortius. sit. i. dignius. quam carnale. coniuges separati. si propter fornicationem. xxxij.
q. vij. c. i. et iij. ij. de iure iur. cum nos. et durat usque ad mortem. vij. q. i. sic ut vel ... ij. de sepul. de uxore. non tamen inter carnale copulam. i. de con. c. ex publico. et in capitulo. verum. spirituale vero coniugium in multis casibus dissolvitur. translatione. renuntiatione. depositione. auctoritate domini pape. ut. s. e. c. proximo. et nominatus est fortius. i. dignius. et ij. de maio. et ob. solite. xij. q. ij. c.

homo non separet. xxxij. di. ij. quod in subditis. et c. quos deus. eiusdem. Ratio tamen non est quod posset dicere aliquis cotidie dissolvitur. ut supra Ret. non enim et est

divina. et sic quod fit auctoritate domini pape dicitur fieri auctoritate dei. et est verum sicut etiam hoc faciat. xxiiij. q. i. quodcumque. et q. iij. si quis non recto.
vicarium. et tamen piscatoris est successorio. xxiiij. q. v. nolite (?) et ep. dicitur vicarius Christi. xxxiij. q. v. mulierem. et successores sunt episcopi apostolorum. lxviij. di. quorum vices. xxxi. d. in novo testamento. ij. de sac. un. c. i.
confirmatus. ergo ante confirmationem potest quis vel est verum. adhuc habet tenue ius. cum possit repelli per exceptionem. i. de accusat. super his. de iure pa. s. e. c. innomine. dic ergo quod ubi post... qui tollit vinculum a coniugio spirituali nil addit consummatum tum in consecratione illud. de. i. e. licet.
nullius tamen. ergo non potest

spiritualia. non legaliter confuerit de facili destruuntur. cl. di. sic. spiritualia vero. hoc illud intelligas quod ad destructionem intuitum. quod fit per peccatum. unde dicitur. qui peccat in uno factus est omnium reus. i. de reg. i. deleat. quod hoc dicitur referas ad sacramenta habet. hoc ordinationes consecrationes ad pones ...

hac hoc esse quia ab hoc fugit ab esse. C. de probat. neque naturales. et c. unum quam. ij. de resti. spol. cum ad sedem. ar. i. de testibus cum tu. xxxv. di. iij. que ipsis. honori. i. de ordinatis ab episcopo. qui ren. c. uno. ij. de renunt. ad supplicationem. in utroque quia de similibus idem debet esse iudicium. s. de electione dudum. similis est enim

equitatis ro. filia iura suadet. C. ad l. fal. l. ult. [illegible] ...
sic electo. q. ... [illegible]
[illegible]

ecclesia viduata quasi sponsum non habet. et quia sponsus eius non dum sit consecratus. adhuc quo ad quendam quasi viri manet solatio destituta. sicut iuxta communem modum loquendi. Illa dicitur ecclesia viduata. que licet episcopum habeat. inutilem tamen prohibetur habere. nec quod de cessione subsequitur et statutum fuit ad penam. trahi debet ad gratiam ut sicut metropolitani iudicio electus delectatur ita etiam ad aliam ecclesiam possit transferri. presertim cum nec sine auct. ro. pon. fiat cessio. ut de electio. memorata. qui ut hec posset ex canone illo metropolitano indulsit. Verum si circa translationem idem fieri voluisset quod de cessione dicitur. et de translatione potestatem expressisset. et quod non est scriptum patrum decreto sancitum. super statiosis nobis non est ad inventionibus presumendum presertim cum non unquam intelligatur prohibitum quod non invenitur expressum. Sane quia Constantiensem archiepiscopus electum Abrincensem per metropolitanum suum confirmatum in ecclesiam vestram preter apostolice sedis auctoritatem transferre presumpsit. et episcopum consecrare Rothomagensis archiepiscopus citra mandatum nostrum absolvit. et ei tribuit licentiam in secundum electos archiepiscopos a confirmatione et consecratione pontificum. episcopum vero ab exsecutione pontificalis officii. Bituricensis archiepiscopus iuxta tenorem mandati nostri suspendit. et quia vos archiepiscopi tamquam maiores plus excesseritis in premissis. prefatus vero episcopus minus ut pote illorum tanquam maiorum errorem secutus. Nos tamen intellecta eorum confessione spontanea. supplicatione devota. venialem errorem credimus. quia non ex malignitate. sed ex simplicitate peccaverunt. Et quoniam prefatus episcopus qui minus peccaverat. sevius fuerat castigatus. reatum suum recognoscens humiliter et devote ac misericordiam postulans et iudicium non requirens. Nos intuentes quod licet sibi munus consecrationis impensum. nec prioris ecclesie ipsum pontificem fecit nec secunde cum ad primam non fuit consecratus. et ad secundam ecclesiam prior vinculo perdurante non potuit canonice consecrari. adhuc coniugali alteri alligatus. et tamen avunculo prioris ecclesie. quia a pena suspensionis omnis penitus absolutio. benignitate se. ap. duximus concedendum. ut priore consensu hac tenus perdurante Abrincensem ecclesiam studeat gubernare.

**Idem archiepiscopo et p. scolastico Moguntino.**

Quanto personam Hildesemensis episcopi et ipse reiecta Hildesemensi ecclesia ad Herbipolensem auct. se. ap. translulit non attendens. quod veritas in evangelio protestatur. quos Deus coniunxit homo non separet. potestatem transferendi pontifices. ita sibi retinuit dominus et magister. quod soli beato Petro vicario suo. et per ipsum successoribus suis. speciali privilegio prebuit. et concessit. sicut testatur antiquitas cui decreta patrum sanxerunt reverentiam exhibendam. et evidenter asserunt sacrorum canonum sanctiones. Non enim homo sed deus separat. quos ro. pon. qui non puri hominis sed veri dei vicem gerit. in terris. ecclesiarum necessitate. vel utilitate pensata. non humana sed divina potius auct. dissolvit. et c. Ne autem feri pravitas transeat posteris in exemplum. quod quidem fuerit tum est non potest non esse notorium. sibi precipimus. ut admini

[illegible]

q qualiter se obligatio cum [illegible] ... ad audientiam.

reverentiam. tamquam viri sceptro. xi. di. ecclesiastica ... puri hominis. veri tamen hominis ... celeste arbitrium. C. de summa. ... vice gerit. vin di lex ...

stratione herbipolensis ecclesie penitus derelinquat. et infra. Ceterum herbipolensis canonici vota sua in ipsum presumptuose illicite contulerunt. volentes signum esse ut meo puniantur in quo peccaverunt eligendi eos hac vice suspendimus potestate. et infra. Cura vero hildesemensis ecclesiam cui fuerat alligatus. unde secundum apostolum solutionem querere non debebat nimis improbe dereliquit. ne ad ipsam redeat ultius districtius inhibemus. cum secundum traditiones canonicas qui ad maiorem sedem transiluit a cathedra pelli debeat aliena. et cetere propria. ut nec illis presideat quos per superbiam sprevit nec illis quos per avariciam concupivit. Idem. wirtzburgensi episcopo et scolastico magistro.

Licet in summo. et infra. Sicut legitimi matrimonii vinculum quod est inter virum et uxorem. homo dissolvere nequid. domino dicente in euangelio. quos deus coniunxit homo non separet. sic et spirituale fedus coniugii quod est inter episcopum et ecclesiam. quod in electione initiatur. ratum in confirmatione. et in consecratione intelligitur consummatum. sine illius auctoritate absolvi non potest. qui successor petri et vicarius ihesu christi. Hoc autem C. quondam hildesemensis episcopus non attendens ad herbipolensem ecclesiam propria temeritate transivit. et infra. Nec illa P. N. indulgentia presumptionem excusat ipsius sed ambitionem accusat. cum in ea sit expressum quod si ad maiorem vocaretur forsitan dignitatem. eam sibi liceret assumere dum tamen nichil ei de statutis canonicis obviaret. Unde licet forsitan aliquibus videatur. ut indulgentie occasione ipsius ad dignitatem possit transire maiorem. ad parem tamen ipsi transire non licuit. cum in maiori dignitate propter maiorem utilitatem facilius soleat dispensari. preterea cum postulatio sicut et electio examinari soleat diligenter. et tenor illius indulgentie non solum videatur postulationis examinationem sed preces etiam refutasse. subiungens dummodo nichil de canonicis obviet institutis. ante quam per eum postulatio examinata fuisset. cui non fuerat facienda. nulla debuerat ratione transire. Clemens iij.

de auctoritate et usu pallii.

Cum super aliqua re. et infra. quesivisti quomodo intelligatur quod in forma traditionis pallii continetur. videlicet tradimus tibi pallium. ut eo infra ecclesiam tuam utaris. quod ita intelligitur videlicet infra qualibet ecclesiam provintie tibi commisse. Si vero te sacris indutum vestibus ecclesiam processionaliter ut alio modo exire contingit. tunc pallio minime uti debes.

Celestinus tertius.

Ad hec quia quesitum est a nobis ex parte tua utrum liceat tibi pallium tuum metropolitano alicui commodare. et infra. Inquisitioni tue taliter respondemus. quod non videtur esse conveniens. ut pallium tuum alteri commodes. cum pallium personam non transeat. sed quisque cum eo debeat sicut tua novit discretio sepelliri. Innocentius tertius. C. presbytero cardinali apostolice sedis legato.

Nisi spiritualis illa dilectio. et infra. Sane si postulatio tudiarensis episcopi ad panormitanam ecclesiam fuisset per nos etiam approbata. non tamen deberent se archiepiscopum appellare. priusquam a nobis pallium suscepisset in quo pontificalis officii plenitudo. cum archiepiscopalis nominis appellatione confertur. Tu ergo quod factum est si studeas palliare. ut id in confusionem tuam. apostolica sede obprobrium non redundaret. quem

sio oportat ut vel nos vel tu ex hoc negocio confundamur. eligemus potius te confundi quam ledamur. se. apo. dignitatem. Id.

Ad honorem dei. et infra. Sane solus ro. pon. in ministeriis sollempnibus pallio semper utitur: et ubique quoniam adsumptus est in plenitudinem ecclesiastice potestatis que per pallium figuratur. Alii autem eo nec semper nec ubique sed in ecclesia sua in qua iurisdictionem ecclesiasticam acceperunt. certis debent uti diebus qui vocati sunt in partem sollicitudinis non in plenitudinem potestatis.

Id. compostell. archiepo.

Ex tuarum tenore litterarum accepimus. quod cum fuerit in concessione pallii tibi dictum. ut ipso infra tuam ecclesiam uteretis. et tibi pro ecclesia tua negotiis frequenter extra tuam provinciam commoranti. verecundum sit absque pallio ministrare. cum consuetudo sit in hispania generalis quod archiepiscopi extra suam provinciam pallio indifferenter utantur: ut extra tuam provinciam uti pallio indifferenter utantur. ut extra valeas indulgeri tibi a se. ap. postulasti. licet autem consuetudo talis dicenda sit potius corruptela. nos tamen dispensative tibi gratia indulgemus. ut si necessitate aliqua prepeditus ad ecclesiam tibi subiectam accedere forte nequiveris pro consecrandis suffraganeis tuis vel clericis ordinandis. et ad ecclesiam alienam propter hoc te contingit declinare dummodo is ad quem ecclesia pertinet id permittat utendi pallio in iam dictis casibus liberam habeas facultatem. Honorius. iii. archiepiscopo. t.

Quia nos. et infra. Inquisitioni tue. t. r. quod tu in ecclesia aliena dicere poteris absque pallio statuimus celebrare quamvis in tua dicat in sequentibus celebrare pallio. sed diebus illis dumtaxat qui in concessione tue privilegiis sunt expressi. sicque soluta est quanta questio qua quesisti an sit tibi licitum pro defunctis cum pallio celebrare. Id.

Cum sit. et infra. ubicumque fueris in missarum celebrationibus constitutis diebus sollempnibus usum pallii per quod plenitudo pontificii designatur. potes libere exercere. Alex. iii. london. epo.

De renuntiatione

Litteras tuas. et infra. Si tuam aut senectutem aut insufficientiam forte considerans te tamquam emeritum postulas relaxari. Scito nos credere quod tutius sit hoc tempore si commissa tibi ecclesia sub umbra tui nominis gubernetur. quam si alterius nove incognitaque persone gubernando in tanto discrimine committatur. maxime quia vite rigor devotionis et fidei etiam corpore senescente non deficit. sed urgente deorsum conditione corporea. fervor spiritus in sublimiora consurgit. et infra. Monemus te igitur ut super his diebus istis nulla te faciat importunitate molestum. quia indecens omnino probatur. prius solvere militie cingulum. quam cedat victori adversitas preliorum.

Id. abbati doleri. et priori de atiga.

Cum in. ecc. p. Gaufridi et quosdam alios canonicos secularii super spirituali beneficio scilicet stallo in choro et loco in capitulo questio fuisset diutius agitata. et infra. demum quia questio si sopitum. per inventum de consensu maioris partis capituli fuisset deprehendo beneficio amet. ap. investitum cum faciatis beneficium ipsum pacifice possidere. non videtur nobis impedimentum afferre iuramentum quod dederit in petendo ulterius

proponitur presentasse, petisse si cum fratribus maioris et sanioris partis canonicorum electe intercessit. Idem episcopo Vetulan.

Ex transmissa relatione abbatis S. N. decepano nostris est auribus intimatum, quod P. nutus clericus dum in firmitate laboraret, ad monasterium sancti Salvatoris sibi petiit habitum monasticum indulgeri. qui recuperata postmodum sanitate ad monasterium illud gratia complendi votum accessit, et ibidem moram aliquantulam faciens, ea que predicte ecclesie S. N. contulerat, sibi fecit restitui. Nunc autem mutato animo laborat ut restituatur in ecclesia supradicta. Verum quoniam iam dicta ecclesia ab eo soluta dignoscitur, ex quo ea que sibi contulerat ad petitionem suam resignavit eidem, mandamus quatenus si res ita se habet, predictum abbatem et socios eius ad petitionem P. nulla ratione compellas invitos, nec a cepiano compelli permittas; hortari tamen eos poteris ut illum non tanquam unum de ecclesia, sed qui denuo recipiant in socium et in fratrem.

Clemens tertius.

Super hoc quod sciscitaris, utrum ecclesiastica beneficia reposcentibus obiecta spontanee abrenuntiationis exceptio sine cause cognitione sit admittenda, an actoris quod sponte non renuntiavit, an rei de spontanea renuntiatione debeant probationes admitti: sic tue experientie respondemus, quod cum nulla ratio vix simul ferat ut quisquam beneficium multis forte laboribus et expensis acquisitum quo sustentari debet facile sine magna causa sua sponte resignet, ideoque supervacuum esse non credimus causam resignationis diligenter inquiri, quia si forte probabilis et iusta non fuerit, nec metu nec oppressione non interveniente patrimonio, non promissione extortam mox invenerit, imprimere suum intuenti vitium quam fieri de voluntate credimus quod fere semper a malo est; nisi replicatio canonica fuerit opposita, admittere non possumus. Porro licet negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio, eius tamen qui spontaneam renuntiationem negat cum implicite et quodam modo replicando inficietur super assertione sua, habito ad dignitatem et opinionem respectu, probationes credimus admittendas. Idem.

In presentia nostra et I. licet ergo iudex non semper ad omnia que per probationes ad probandam intentionem suam seu et confessionibus, depositionibus et allegationibus et aliis que in presentia proponuntur formet animi sui motum, et tanta sit iudicialis auctoritas ut semper presumatur pro ipso donec contra ipsum aliquid legitime comprobetur; quia si tu coram dilecto et eius iudice tuo prius probaveris, standum fuisse sententie nisi adversarius eam ostenderet iniquam tandem. Quia tamen post ista constitit de ipsius renuntiatione spontanea per quasdam episcoporum litteras et confessionem ipsius, nos ei super eadem ecclesia perpetuum silentium duximus imponendum.

Celestinus tertius.

Sane cum dilectus filius N. presbyter cardinalis, tunc apostolice sedis legatus, nos meminimus intimasse ut H. subdiaconus canonicus in precedente ecclesia institueret, qui mandatis nostris obtemperans ibidem instituit in canonicum subdiaconum memoratum, et I. presbyter idem H. quandam uxorem ductus consilio litteras suas vobis remittens vive mee se subiecit, et I. cum non [illegible] dicitur impetrare, inde cogitur causam penitentium sustinere, mandamus quatenus hoc non obstante ipsum institutum et canonicum admittatis. Innocentius tertius Senensi archiepiscopo.

Quod incubuit. et infra. Preterea qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte in manu laica resignantes. illud demum a laico susceperint eodem sunt beneficio spoliandi. licet resignatio talium facta laico nullam optineat firmitatem. Idem Eboracensi archiepiscopo.

Ad supplicationem Ragusinensis archiepiscopi eum a cura qua tenebatur ecclesie Ragusinensis duximus absolvendum. eo quod ibi non poterat secure morari et si accessum haberet ad illam mortis sibi periculum imminebat. et infra. Ne igitur vestrum [illegible] nostri ministerii defectum in rebus temporalibus patiatur. et infra. Quod de liberalitate regia ac concessione tua in episcopatu Carleoli et ecclesia de Malebourum est illi collatum ad sustentationem consortis ... eius concessimus ut in ipso episcopatu absque usu pallii officium episcopale valeat exercere. tibi tamquam metropolitano reverentiam et obedientiam impensurus. Idem archiepiscopo Callatitano.

Nisi cum pridem. et infra. Si tibi cessionem contingere tibi melioris vite promittis. Scire te debes non esse sanctificato in utero sanctiorem et ideo non oportet te predicationis iam suscepte deserere ministerium. Cum ille cunctis habundans sit recusabat tandem predicandi receperit verbum dei. Quod si forsan humilitatis causa a culmine queris pontificali descendere. eo ipso videris humilitatis exigere male virtutem quod te nimis in resignandi proposito exhibes pertinacem. quia tunc vite veram humilitatem custodies cum et prelatum locum subtilis fugies. et pro obedientia non dimittas. Enimvero te scire volumus quod hec sunt illa pro quibus cedendi episcopo potest licentiam postulare. Conscientia est criminis. debilitas corporis. defectus scientie. malitia plebis. grave scandalum. irregularitas persone. Sed in his omnibus est observanda cautela. Propter conscientiam est criminis. cedendi potest licentiam postulare. et forsitan non cuiuslibet. sed dumtaxat illius propter quod ipsius officii executio post peractam etiam penitentiam impeditur. cum si omnes quos arguit conscientia cuiuslibet culpe cederent. pauci vel nulli in suo ministerio remanerent. et infra. Alia vero causa est debilitas corporalis. vel que ex infirmitate vel ex senectute procedit. nec tamen omnis sed illa solummodo per quam impotens redditur ad exequendum officium pastorale. nam si pro qualibet corporali debilitate suscepte servitutis officium posset deseri. frustra se fateretur apostolus virtutis in infirmitatibus gloriari. cum videlicet non plus obstetur senilis debilitas aliquid cedere. quam moralis maturitas que in senibus esse solet ipsos in suo officio debeat confirmare. presertim cum dicat apostolus. cum infirmior tunc fortior sum. quia non unquam infirmitas corporis fortitudinem cordis augmentat. Propter defectum quoque scientie plerumque potest quis petere cessionem. quia cum circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria et circa curam spiritualium temporalium oportuna. presul qui commissa sibi debet ecclesia regere mutuoque salubrem ei renuntiat. si qui conscientia in qua ipsum regat ignorat. Tu enim inquid dominus. scientiam repulisti et ego te repellam ne sacerdotio fungaris michi. quamquam et si fungaris desideranda sit eminens scientia in pastore. tamen in eo transit competens tolleranda. quia secundum apostolum scientia inflat. caritas edificat. et ideo defectum scientie supplet potest perfectio caritatis.

pt maliciam aut pleb' exigitur. it
cum platus ab ipius regimine
declinare. qm plebs adeo dure ceruici
cis existit. ut proficere nequeat. ap
ipsam. sz ppt eius duritiam quo ma
gis satagis eo magis iusto iudici
o deficere pmittatur. dicente dno p
prophetam. linguam tuam adhe
rere faciam palato tuo. quia do
mus exasperans e. et apli legunt
dixisse iudeis. ecce conuertimur ad
gentes. quia uobis dei uos indignos
fecistis. non tn pqualibet culpa
pastor debet deserere gregem. ne mer
cennario competur. qui uidet lup
um. ue. et di. oues. et fu. sz desupio
ns licentia tunc dimittere pot non tam
timide fugere quam prouide decli
nare. cum oues conuertunt in lupos.
et qui debuerant humilit obedien
tiam inreuocabilit excedunt. cu et
si tales sint grauit pro crimine
puniendi sunt. tn p ipse utiliter
tollendi. quia sanguinem elicit q
nimis emungit. Pro graui qz
scandalo euitando cum alit seda
ri non pot. licet epo petere cessionem.
ne plus temporalem honorem quam et
nam uideatur affectare salutem.
memor illius quod dicit apls. si
esca scandalizauit fratrem meum.
non manducabo carnem in eternum.
Sz int scandalum et scandalum
est subtiliter distinguendum. sic
dominus ipse dicit. cui cum dixis
sent apli. Scis quia pharisei au
dito hoc uerbo scandalizantur. re
sinite. ceci sunt duces cecorum. A
lio uo dicit. qui scandalizauerit
unum de pusillis istis qui in me
credunt expedit ei ut suspenda
tur mola asinaria in collo eius.
et demergatur in profundum ma
ris. Pro irregularitas. ut

si forte sit bigamus. uel uiduę
maritus. e causa ppt quam licen
tiam petere pot aliquis resigna
di. attestante aplo qui dixit. o
portet epm esse unius uxoris uirum.
non tn propt et qualibet irreg
ularitatem psone debet ei qui reg
ulariter ministrauit. cedendi licentia in
dulgeri. ut puta si de legitimo matrimo
nio sit natus. quia licet irregularita
ti hi non possint subiacere. si tn et culpa
latet et causa. cum eo qui laudabilit
suum impleuit officium. iniuncta
sibi penitentia competenti. pot non mi
nus humilit quam misericordit
dispensari. Ego sum inquid ds zelo
tens uisitans peccata patrum in filios
usq in tertiam et quartam generationem
in his qui oderunt me. i. in illis qui contra
me patrum uestigium imitantur.
Vn patet quod illis qui patrum uicia
non secuntur. ppe possunt in talibus suf
fragari uirtutes. Illo discretionis adh
ibito moderamine ut int notos et
manceres naturales et spurios di
stinguatur. et i. Cum si ppt ali
as causas cessionem affectet. non e
in hoc postulanti fauendum. cum hi
postulatio uideatur non esse discreta.
qm ut id tanquam notissimum omit
tamus. qd ociositas et uoluptas
arma sunt hostis antiqui. ad mise
ras animas captiuandas. ppt laboris
angustias. aut psecutionis incur
sus. non debes deserere sponsam tuam.
cui desigendo manum aptis gratia
te fide media copulasti. Sciens q
beati sunt illi qui psecutionem pati
untur ppt iustitiam. qm cum pbati
fuerint. ac. co. ui. q. re. co. di. se. sz di
cens. sps ubi uult spirat. et nescis unde
ueniat aut quo uadat. et uos non e q
possit uias illius sps psentari. q
spu di aguntur non sunt sub lege. qm

ubi spiritus dei ibi libertas. Quare si cedendi tibi licentia ab homine data non fuerit, nichilominus tu cedere potes quia data est cedendi libertas a deo. Ecce te ipsum si sic sapis. Nam quomodo spiritu dei agitur qui contra spiritum agit dei. Si enim vera sunt que premisimus, immo quia indubitanter sunt vera, procul dubio contra spiritum dei agit qui id contra veritatem attemptat, cum ipse est spiritus veritatis. Porro si dicas, quod forsan est alia latens causa propter quam cedendi voluntas tibi celitus inspiratur, et nos sic quidem respondemus: Tu quomodo scis quod talis inspiratio sit celestis? Non ne recolis quod ille gloriosus pontifex exprimit, cum cum cepisset viribus corporis repente destitui: Domine si adhuc po. tuo. su. ne. no. la. fi. uo. tu. Illius exemplum secutus qui exoptat: cupio dissolvi et esse cum Christo; permanere autem in carne necessarium est propter vos, etc.

Quippe si quantocumque virtutum flore fulgeas et tamen non habeas caritatem, nichil comprobaris habere. Nulla siquidem maior poterit esse caritas quam ut animam po. quis pro. suis. a. Cum autem propter hanc te deceat animam tuam pro subditis tuis ponere, nulla occasione, dum modo proficere ipsis possis, et si non omnibus, tamen multis, ab eorum regimine te convenit excusare, cum si laboraveris, eam predictus exemplum te apostoli sublevabit, qui suadet tibi laborem robore pro nichilo non refugere, dum se asseruit pro eorum salute plus ceteris laborasse. Quia licet non sequatur semper labore effectus, nec minus tamen ipse labor est meritorius apud deum, iuxta quod legitur: Reddet deus mercedem la. sco. suorum, etc.

Nec putes quod ideo Martha malam partem elegerit que erga plurima satagebat, quia Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. Quod licet illa sit magis secura, ista tamen est magis fructifera, et licet illa magis suavis, hec tamen magis utilis, cum in fecunditate sobolis lippitudo Lye Rachelis pulcritudini sit prelata. Quatenus simul vivimus contemplativus esse valeas et activus, legislatoris exemplo qui nunc ascendebat in montem ut ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate, nunc vero descendebat in castra ut cum utilitate necessitatibus populi provideret. Qua propter facilius indulgetur ut ascendat monachus ad presulatum quam presul ad monachatum descendat, etc. Monemus itaque ut laborem pastoralis regiminis non recuses, ne fortassis ad pedes suos cum Maria sponte recipere, qui sibi apostolica auctoritate previsses cum Martha sollicita ministrare, etc. Quia vero importulando cedendi licentiam institisti, tibi reduximus relinquendum, ut districtis causis propter quas cedere oporteat, si propter aliquam causam utilem et honestam in tuo proposito perseveres, de licentia nostra concedimus. Alioquin cedendi licentiam auctoritate apostolica tibi scias esse penitus interdictam. Cum et suspecientias habeas quibus satagas in solitudinem advolare, ita tamen astricte sunt nexibus preceptorum ut liberum non habeas absque nostra permissione volatum.

Id. epo. marthiē. rauen. electo.

Post translationem tuam ad ecclesiam Ravennatem, cum prepositus et canonici Faventini in j. eorum canonicum liberam eligendi auctoritate unanimiter contulissent, prepositus j. sancti Frigdiani Lucanen. canonicum, olim episcopum Faventinatem, in eorum episcopum postulando elegit. Porro archiepiscopi F. ticiani priore super hoc requisito et obtentu consensu prepositus et alii

postulationem eandem approbari a nobis humiliter petierunt. Verum postulatio huiusmodi videbatur concilii Constantinopolitani capitulum obviare, in quo statutum est ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam et penitentie locum descenderit, nequaquam ulterius ad pontificatum resurgat. Unde cum dictum concilium cum sit unum ex quattuor principalibus, que sicut quattuor evangelia catholica ecclesia veneratur, nullatenus videbatur eadem postulatio admittenda. Ceterum speciales quidem casus inveniuntur in quibus predicto concilio non obstante is qui vitam monachalem elegit licite rursum potest ad episcopatum assumi. Si enim quisquam persecutionis rabie seu certe ut precedente invaletudine corporis cum proficere nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendit, persecutionis vel egritudinis impedimento cessante ad episcopalem resurgere poterit dignitatem. Et si quis propter litterature defectum ne tanquam cecus ceco ducatum prebeat locum regiminis auctoritate apostolica deserendo ad ordinem se contulit monachalem ac per exercitium lectionis sancte repperit margaritam, procul dubio poterit divino vocatus a domino cathedram reascendere pastoralem. Rursus si quis cum pravitate perventum eo tamen penitus ignorante fuerit episcopatum adeptus et hoc comperto episcopatum tamen de licentia superioris dimitteret observantiam elegerit regularem, et si ad episcopatum eundem redire postmodum nequeat iuxta canonicas sanctiones ad alium tamen poterit licite readsumi. Quamquam autem in hiis et consimilibus casibus is qui episcopatu dimisso monasticam vitam elegit resurgere valeat ad officium pastorale, nichil tamen in hiis esse contra scriptum intelligitur concilium attemptari. Quod in eo loquitur canon, cum propter aliquod crimen episcopatum quis deserens ad vitam monasticam penitentie causa descendit. Unde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supradictum, cum quis de crimine pro quo convictus fuerat vel confessus ab episcopali dignitate depositus in monasterio extitit ad penitentiam agendam inclusus, vel cum aliquis propter grave crimen pro quo episcopatum retinens penitentiam digne agere non valebat, cedendo obtenta licentia vitam monachalem elegit. Aliis asserentibus sic intelligendum esse dictum capitulum ut propter resurgere nequeat, id est repetere quasi debitum quod tali modo dimissum sit, quamquam eligi possit, presertim si locum tantum et non dignitatem resignavit. Cum ergo nobis constare nequiverit de aliqua causa pro qua dictus electus olim episcopatui cesserit, quia si forte constiterit quod propter aliquam ex premissis sit causis seu consimilibus idem electus episcopatui cesserit memorato, vel auctoritate nostra dummodo necessitas vel utilitas id exposcat licentiam ei tribuere ac credendi ad regimen ecclesie favent maxime simplicitati submittitur, quod dictus electus loco tantummodo cesserit et non crimini vel dignitati. Tunc enim esset vehementissime presumendum, quod non propter crimen ab ipso commissum prius ad vitam migraverit regularem, presertim cum apostolica sede post cessionem multo minus quam antea permisisset eum tali crimine irretito in pontificali ordine ministrare. Aliquatenus cum durum nimis existeret contra tam sollempne concilium libentius postulationem admittere proposito et canonicis memoratis in

iungas ut aliam personam ydoneam sibi eligant in pastorem. Id. in concilio generali.

Quidam ecclesiarum licentiam cum instantia postulantes, ea obtenta cedere pertimuerunt. Sed cum in postulatione huiusmodi aut ecclesiarum commoda quibus presunt, aut salutem videantur propriam attendisse, quorum neutrum suasionibus aliquorum querentium que sua sunt, seu etiam levitate qualibet volumus impediri, eos ad cedendum decernimus compellendos. Hono. III. maioris ecclesie decano et magistro T. canonico sancti Dionisii Leodiensis.

Veniens ad sedem apostolicam I. subdiaconus proposuit quod cum bone memorie I. presbyter cardinalis abbati defuncto et maioris ecclesie ac sancti Pauli canonicis Treverensibus suis litteris dedisset in mandatis, ut sibi in canonicum obvianti prebendam in ecclesia sancti Florini in Confluentia, quam Iacobus decanus ipsius ecclesie resignavit, sub appellationis obstaculo assignarent, et demum cum iudices apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam se opposuerunt canonici ecclesie memorate, dicentes subdiaconum antedictum renuntiasse iuri quod sibi ex ipsis litteris competebat, eodem subdiacono hoc negante. Iam dicti canonici testes ad hoc probandum aliquos produxerunt, per quos cum videretur probatum ipsum se gerere capitulum commisisse, dicti iudices predictorum finaliter decreverunt eundem non posse uti litteris supradictis, pro eo quod idem adversariis se gerere commisisset, per quas visus est renuntiasse iuri sibi ex ipsis litteris competenti. A qua sententia idem appellans vigiliam Epyphanie terminum sue appellationis prefixit, ad quem cum venisset, P. de Collemedio capellanum nostrum super hoc concessimus auditorem. Sed cum eius adversarius non accesserit per nuntios missos et aliquamdiu expectatus, nec ullus compareret pro eo sufficiens responsalis, tandem cum predictus litteras habens ad citandum et impetrandum coram eodem apparuit, qui cum ad tractandam causam minus sufficiens crederetur, idem auditor sententiam predictorum iudicum finaliter, iustitia exigente, cassavit. Nos igitur ratam et firmam habemus capellani sententiam memorati. Id. archiepiscopo Treverensi.

Lecte coram nobis fraternitatis tue litterae continebant quod abbas sancti Petri Tullensis tibi humiliter est confessus, quod cum adeo gravi egritudine laboraret quod de vita desperaretur ipsius, ad cuiusdam emuli sui consilium de quo ipse non crederet eum emulum, confidebat monachos ab obedientia qua sibi tenebantur absolvit, vocato diocesano episcopo ut abbatiam in eius manibus resignaret, qui tamen usus consilio saniori non fecit, et eidem abbati sanitati postmodum restituto, universi et singuli de conventu obedientiam et reverentiam requisiti ab eo in capitulo promiserunt. Et ideo cum ex tali facto eundem abbatem suo resignasse regimini non videmus.

Grego. VIIII. Agathensi et Uticensi episcopis.

Dilecti filii conventus monasterii sancti V. immediate ad Romanam pertinentis ecclesiam intimarunt quod abbas eorum sentiens se insufficientem honori regiminis abbatie cessit in manibus eorundem, ipsi quoque G. monachum sancti Victoris elegerunt canonice in abbatem. Et ideo cum G. electus abbas cedere sine licentia nostra nequiverit, nos tam cessionem quam electionem predictas decernentes irritas et inanes, discretioni vestre quatenus abbatem ipsum loco suo restitui faciatis, quo integre restituto vice nostra recipiatis cessionem ipsius. Alex. III. Cist.

## De supplenda negligentia prelatorum

Statuimus preterea ut si episcopi cum humilitate ac devotione sicut convenit requisiti substitutos abbates suos benedicere renuerint, eisdem abbatibus liceat proprios monachos benedicere, et alia que ad officium

[illegible]

hi ptinet exercere. ac tē ipsi epi dioc̄esã
suam recognitent. et abbates bn̄dic̄ez
nō recusent. Clemens. iij.

Sicut nob. t. f. intimauit. monachi q̄
dam t canoīci regl'ares. eccl'as que ad e
orum presentione ptinent intuitu e
patri h̄ntes pro͡p̄ris usib; ɔputare nitūt.
nec uolunt ad eas cum uacāt. aūnt
uacare psōas. quin potius occasiōe con
cessionis quorundam epōr uicarios in
eis pro sua instituunt et ɔstituunt uo
luntate admissos. et .i. pensioib; hōe
rantes. q nec eccl'iis cōpetent possūt
in paupertate nimia desūme. nec epo i
ɔpalib; resp̄ōe. neq; hospitalitate sic cō
uenit transeuntib; impn̄. Volentes aūt
ut status eccē debitus et antiquus palie
insolentiā subuītatur. ɔ. q. nisi aūris
dictione tua exepte sint eccē sup̄dicte p̄
dictos excessus studeas rationabilitē em
dare. et nisi p̄sencte psōe. et .i. tp̄e in latan.
ɔ. ɔstitutum ad uacantes eccl'as t psōas
ydōeas p̄sentauint. extunc tibi liceat.
ap. re. metsōe ōcinare rectores qui ei
p̄ eē nouint et pdeē. ita tñ q ex hoc nul
lum patronis imposterum p̄iudiciū
generetur. Innōc. iij.

Licet magr̄. h. et r. pcurator. r. ɔsco
edmundo. sup archidiaconatu richm̄
die. diutius litigauer̄ coram nob. et .i.
neq; ius nrm negligere uideamur q
alios in sua iustitia confouemus. ɔ.
q. si nob ɔstitit archidiaconatū. rich
emō. uacasse pannum tp̄z semest.
quo uł ad archiepm. t ad capl'm dōati
o ptinebat. nā uacatiōe s; anoticia
ɔputato. pro eo q eboracen̄. archiepc
alium supiorem nō h̄t extunc fuat
ad nos donatio deuoluta utriq; sup
eo silentium imponatis. Id. mag.
p. decano nouo. et r. decanus fon
tis fingleh. ap. se. legatis.

Litteras ure dilectiōis accepim̄. q cū i
qb;dam eccl'iis legatiōi ure subiectis

qdā bn̄ficia et dignitate tanto tp̄e ua
cauissent. q tā p̄lati q capitula s; c̄n̄. lateran. ɔ. capl'a edita ineis constitue
di puuari. postquā ad uītus ur. i
notuit. in beneficiis ill psoās mini
ydoeās instituere p̄sūpser. et .i. dic.
u. ɔ. q. si bn̄ficia t dignitates no
uītis psonis ydoēis assignatas. eas
de patientia p̄mittatis ab ipis pa
cifice possidi. Alioquin psonas am
ouentes prorsus ab ipis easdem p̄s
ydoēis. auct. nra suffulti n̄ differatis
quam totius ordinare. Idem.
epo camoren.

Dilecto f. p. tt. sci marcelli pbro cād.
s. et r. procuratorib;. p. et c. ap. se.
ap. constitutis. audita eccessio. et .i. q
a nob cōstitit ad decano salamanti
āno et eius sequacib; post elapsū.
vj. mensium spatium. i. q epc et ca
pitulum prout cōit expectabat. ad e
os predere ad electiōe; cantoris ne
glexerat. electiōe; supdicti. p. minu'
canonice celebratā. eade detenimu'
irritam et inan eēm. et appellatione
a decano et suis fautorib; interpositā.
fcōy archiepi. ad quē iam erat elig
endi ɔuoluta auctoritas nequisse
aliquatenus impedire. et .i. ɔ. q. nisi
dcō. G. aliquod canoīcum obuiet.
electione de eo factam. sub ap. ob.
confirmetis. Alex. iij. batonen.
episcopo. [illegible]

Subdiaconos aūt [illegible]
nulli nisi. Ro. po. liceat in die b; do
minicis ordinare. quauis consecra
di dō dicatas uirgines et minores or
dines his dieb; hāt licentiam cele
brandi. Sabbato quidē pentecost.
non liceat alicui sacros ordiēs cele
brare. cum in sequenti septimana
recepta sp̄c. s. grā celebrentur. Id.
epo. herforden.

Sane sup eo q monis ee duxisti eccl'iis qb;

[illegible]

ordinatio

... cum Scotie et Wallie in dedicationibus ecclesiarum uel altarium extra ieiunia quatuor temporum clericos ad sacros ordines promouere. significamus quod consuetudo illa utpote institutioni ecclesiastice inimica est penitus improbanda. et non multitudo et antiqua consuetudo tenere esset. taliter ordinati non deberent permitti in susceptis ordinibus ministrare. Nam apud nos sic ordinati deponerentur et ordinantes priuarentur auctoritate ordinandi.

Idem eidem.

De eo autem quod quesiuisti an liceat extra ieiunia quatuor temporum aliquos in ostiarios. lectores. exorcistas. uel acolitos. aut etiam subdiaconos promoueri. taliter respondemus quod licitum est episcopis dominicis et aliis festiuis diebus unum aut duos ad minores ordines promouere. sed ad subdiaconatum nisi in quatuor temporibus aut in sabbato sancto ante dominicam de passione nulli episcoporum preter quam romano pontifici liceat aliquos ordinare.

Idem.

Ex tenore litterarum tuarum accepimus. quod N. clericus acolitus delinquid. quod si peccatum eius esset publicum degradaretur ab ordine quem suscepit. et amplius non posset ad superiores ordines promoueri. Verum quoniam peccatum ipsum occultum fore dinoscitur. mandamus quatinus ei penitentiam congruam imponas. et suadeas ut pro penitentia peracta ordine suscepto utatur quo contemptus existens ad superiores amplius non ascendat. Verum quia peccatum occultum est si promoueri uoluerit eum non debes ratione aliqua prohibere.

Lucius. iij. Cantuariensi archiepiscopo.

Ad aures nostras peruenit quod religiosi quidam ad superiores ordines se desiderant ordines promoueri. sed prelati eorum desiderium impediunt. Tue igitur questioni taliter respondemus quod monachi et canonici regulares et subiecti. debitam suis prepositis obedientiam impendentes in inferiori ministerio deseruire, cum prepositorum scandalo gradum non appetere dignitatis, non enim hac parte subiectorum desiderium confouendum esse credimus quam esse potest quod prelati secreta eorum commissa nouerint ex quibus constat eis quod salua nequeunt conscientia sublimari quia non in sublimitate graduum sed in amplitudine caritatis adquiritur regnum dei.

Idem.

Si archiepiscopus obierit et aliquis fuerit ordinandus omnes episcopi eiusdem prouincie ad sedem metropolitanam conueniant ut ab omnibus ordinetur. Reliqui uero comprouinciales episcopi si necesse fuerit certis consentientibus atque iussu archiepiscopi poterit ordinari sed melius est ut ipse cum omnibus eum qui dignus est eligerit et cum illis pariter pontifice consecrauerit.

Vrbanus. iij. archiepiscopo pisano.

Cum quidam et cetera. episcoporum qui die quo non debuit ordinationes celebrauit. canonica disciplina corrigere. et ordinatos a susceptis ordinibus tandiu debes reddere expertes donec a nobis restitutionis consequantur gratiam.

Ex concilio. iij. Rotomagensi archiepiscopo. Ex concilio. Arelatensi.

Nec episcopi sine metropolitani permissu. nec metropolitanus sine tribus uel duobus episcopis comprouincialibus presumat episcopum ordinare. ita ut alii episcopi prouinciales admoneant episcopis. ut se suo rescripto significent consensisse quod si in episcoporum partes aliqua dubitatio fuerit: maiori numero metropolitanus consentiat.

Celestinus. iij. Rotomagensi archiepiscopo.

Cum secundum ecclesiasticas regulas et cetera. quia sicut dicitur in partibus calabrie. latini agricas et greci alatinis fratres alterutrius institutionis obseruantia ordinantur. nolumus de cetero commixtiones consuetudines rituum in ordinibus obseruari.

Innocentius. iij. abbati. tarn loci ...

Ex parte vestra fuit nobis. ap. reseratum. quod quidam monachus vester se ad nigros monachos [maioris religionis] transferens et habitum eorum adsumens. ad sacerdotii ordinem in ipso habitu est promotus. Verum quia dubitastis utrum in assumpto tali ordine debeat ministrare. consultationi vestre respondemus. quod non aliud canonicum obviet ipsum monachum officium sacerdotii exequi libere permittatis. I[dem]. d. c. presbytero card. ap. se. le.

Quod translationem postea et j. co. t. t. re. q. Cum clericus grecus episcopo latino subiectus agrecto pontifice ordinatur. nisi de mandato vel licentia sui episcopi fiat interdicenda est ei ordinum taliter susceptorum executio sicut suscepti tanquam ab alieno pontifice sine mandato vel licentia sui episcopi ordinatus. Cum vero de mandato vel licentia sui presulis agrecto pontifice secundum morem grecorum fuerit ordinatus. licet culpandus sit latinus episcopus qui clericos suos agrecto fecit. in tali ritu ordinari. qui tamen tali mos ab ecclesia tollerantur imperium non debet executione ordinum taliter susceptorum. I[dem]. tem. mutinensi.

Cum in tua dioecesi. et infra. meminimus nos olim fuisse supplicatum postulantem et clericum tuum ad nullatam. ut quia suspensus. a. Orte. no. subdiacon est. mandaremus ipsum per eundem episcopum promoveri. I[dem]. O. ep. et magistro. b. subdiacono nostro.

Litteras vestras recepimus super memorata ordinatione hymolensis electi. quem bon. episcopus precedenti sabbato in diaconem et sequenti die dominico continuato ieiunio in presbyterum ordinavit. in quo quantum utrique deliquerit. evidenter intelligere qui prudenter attendit. Si enim utrumque ordinem eodem die illi conferre non licuit. pari ratione non licuit tempore iniunctum ordinem uno die et alium alio ieiunio continuato conferri. cum preter

continuationem ieiunii fictionem canonica sive mane diei dominice trahatur ad sabbatum sive vespera sabbati [i. sero] ad diem dominicam [diei dominice] referatur. pro eo mane cum vespera [i. sabbati] seu vespera cum mane ad eundem diem pertinere dicetur. pro signum ad hunc necessitatis articulum [s. ordinationis] pertinet. mane ad unum diem et vespera referatur ad alium. cum esset continuatio ieiunii necessaria. cum et sabbato ante cenam et dominica ante prandium intelligatur esse ieiunium. Respondentes itaque bononiensem episcopum in tempore in quo deliquit ad collationem ordinum diaconi scilicet et presbyteri. alteri vero ab executione officii sacerdotalis volumus manere suspensos. donec de illis aliter disposuimus. Honorio. iii. epo. et archidiacono. legion.

Vel non est compos sui episcopus ouetensis. vel nimia se. ut. sciamus repulisse. quod quidam pueri presentum lator qui adhuc tredecim annorum esse sacrorum canonum institutata dicitur ordinasse in subdiaconem contra ius et ratum. et infra. dis. ii. ius quod. si rem inveneritis. ita esse. prefatum episcopum a collatione ordinum suspendatis. ipsum vero eundem quem ab executione officii diaconatus usque ad etatem legitimam minime [Sicut idem de .... ] suspendatis ordinantis providentes in ecclesiastico beneficio competenti. per cen. ec. compellatis. I[dem]. d. leon. et salabriensi. abbatibus.

Nobis fi. V. ymilicensis. canonicis. innotuit. ap. reseravit. quod ymiliensis ecclesia suo viduata pastore canonicis ipsum unanimiter elegerunt. qui cum esset citra sacros ordines constitutus. a. archiepiscopo casalensi. metropolitano eorum episcopo trecensi. mandavit. ut eum uno et eodem die ad tres sacros ordines promoveret. quod ille non ausus pro se ipsius archiepiscopi mandato perfecit. Cum igitur nobis constitit supradictum episcopum in pluribus deliquisse. tum quia sine mandato archiepiscopi ut ipse est

fessus extitit. ad hoc ordinationem in ordinate processit. tum quia sicut accepimus in mandato constaret cum illi hic dispensatio a certo tempore minime sit permissa. ipsi obtemperare non debuit in hac parte. tum etiam quia reatum periurii se prius vitare uult uitando prius quam archiepiscopus id preceperat et postea quam illud non mandauerat in iudicio confitendo. ipsum tamdiu ab ordinandi suspendimus potestate. donec misericordiam meruerit gratiam obtinere. Greg. viiij.

archiepiscopo. barren.

Consuluit. t. f. quod eos qui extra tempora statuta sacros ordines receperunt caracterem non est dubium recepisse. quod pro transgressione huiusmodi post eis penitentia iniuncta competenti. sustinere poteris ut in susceptis ordinibus ministrare. Id.

Quesitum est de sacerdotibus uel aliis clericis qui peccatum adulterii periurii. homicidii. uel falsi testimonii. bonum recte conscientie perdiderunt. et infra. quod si supposita crimina ordine iudiciario comprobata. uel alias notoria non fuerint. non debent huiusmodi preter eos homicidas post penitentiam iniunctam susceptis uel suscipiendis ordinibus impediri. Et si non penituerint monendi sunt et sub comminatione diuini iudicii obtestandi ut quod in testimonium damnationis sue in susceptis ordinibus non ministrent.

Innocentius iii. de scrutinio in ordine faciendo

Ex parte tua fuit propositum. et infra. eiusdem

f. t. t. r. quod cum aliquem in diaconem uel presbiterum promouemus. per diaconum qui nobis assistit. clericum est postulat sancta mater ecclesia. hunc diaconem. uel subdiaconem ad honorem presbiteratus. uel diaconatus assumi. et nobis interrogantibus si eum cognouerit esse dignum. ipse respondet. quod quantum humana fragilitas nosse sinit et scit et testificatur illum ad huius officii esse dignum. Unde in tali responsione aliquem peccare non credimus dum modo contra conscientiam non loquatur. quia non simpliciter illum asserit esse dignum. sed inquantum humana fragilitas nosse sinit. Cum illum quem indignum esse non nouit dignum debeat estimare. Hac ergo ratione secure uti poteris. nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrandi. Si autem illum indignum esse cognosceris metropolitano priusquam ad hoc scrutinium ueniat. secreto studeas nuntiare. quatinus nos interrogationes huiusmodi non in consecratione pontificis sed in ordinatione diaconi uel presbiteri faciamus. Alexander iii. colo. archiepiscopo.

De ordinatis ab episcopo qui renuntiauit episcopatui

Requisiuit a nobis. t. f. utrum clerici qui post renuntiationem factam ab predecessore tuo ordines receperunt in ipsis debeant remanere. et infra. Igitur distinguendo utrum renuntiauerit loco tantum. an loco simul et dignitati. nam in primo casu ordines sicut ante rogatus ab episcopo aliquo poterit decenter conferre. in secundo uero distinguendum putamus. utrum sacros contulerit an minores. si enim a tali ordinem usque ad subdiaconatum quis accepit. quia et hos ordines quandoque non episcopi conferuntur. et nullus desumere poterit et ad maiores si ydonei fuerint promoueri. Sane si ab eo sacros ordines sciens quis receperit. quia indignum se fecit executionem officii non habebit. ubi autem non sciens potius necessaria et supina fuerit ignorantia discretus pontifex dispensare.

Gregorius. viiij.

Cum clerici qui ab excommunicato episcopo ignorantes ordines receperint. per suos poterit episcopos dispensari. Et infra. Greg. pie tamen. De etate et qualitate ordinandorum

Abbates decani et prepositi presbiteri

qui presbiteri non sunt. presbiteri fiant. Et archidiaconatus tenentes. diaconi. quorum aut

perpetratus. presbyteri autem admittant ad honorem. Quod si aliqua vitia exhibente [illegible] presbyteri aut diaconi esse non possunt, prelationes admittant.

Alexander iii. Cantuariensi archiepiscopo.

Ex ratione [illegible] accepimus quod conventum esse pueris qui sunt infra decennium constituti in archidiaconatu R. archidiaconi [illegible] Cisterciensis ecclesias plures concessit, que non per clericos sed per laicos disponuntur. Unde quoniam hoc non debet aliquatenus tolerari, mandamus quatenus predictum episcopum super hiis corripias, et clericis ydoneis administrationes et custodiam prescriptarum ecclesiarum donec prefati pueri ad congruam veniant etatem, laicis amotis, committas, eidem episcopo prohibens districtius ne eos in personis quietare et sciam harum regendas concedat. Quod si secus egerit ei debitam penam [illegible] infligens, institutiones et concessiones omnino viribus carere decernas.

Idem. Cantuariensi archiepiscopo et eius suffraganeis.

Indecorum est ut hii debeant ecclesias regere qui non noverunt gubernare se ipsos. Cum ad ecclesiarum regimen tales persone sint admittende que discretione preemineant et morum fulgeant honestate. Volentes itaque sustinere ut parvulis regimen committatur, omnino quod nemini infra annum xiiii. constituto personatum cuiuscumque ecclesie concedere presumatis. Sciatis pro certo quod si contra hoc presumpseritis quod inde feceritis irritabimus et inobedientiam vestram graviter puniemus.

Idem.

Eam te decet [illegible] arctius inhibemus ne personas que infra metas tui episcopatus ad curam animarum fuerint ordinande impuberes instituas, nec aliqua occasione ut etiam litterarum nostrarum obtentu institui patiaris, scientia moribus et etate commendabilis non cognoscatur institutis. Si etiam plures habentes ecclesias que cura non pendeant, tibi liceat auctoritate apostolica congregare ad unam ipsarum quia maluerint dimittenda, si ita fuerint tenues in subsidia quod ipsos sacerdotes non possint convenienter habere.

Idem.

Preterea licet ad regimen parrochialis ecclesie non debeat aliquis nisi subdiaconus sit admissus, admitti dispensative tamen in minoribus ordinibus constituti consueverunt, ad summum dum tamen tales sint qui infra breve tempus possint in presbiteros ordinari.

Idem.

Querit a nobis quid agendum sit de clericis tue iurisdictioni commissis, qui cum beneficiis ecclesiasticis multum habundent, ante commoniti nolunt ad maiores ordines promoveri, se tale quid secreto commisisse dicentes, propter quod salva conscientia ordinari non possint. Cum igitur super hoc casu videantur sacri canones discordare, cum quidam dicant eos minime compellendos, alii vero contrarium asseverent, omnis contrarietatis vinculum presenti pagina enodamus, statuentes ut supradicti clerici post perceptionem maiorum ordinum propter occulta sua peccata se indignos esse fatentur, inferiores mensura quorum sit vita probabilis presentatis eis esse, et nisi forte illi qui ordinari per iam dicta causa recusant, malis ex servitiis valde utiles fuerint, eis auferantur beneficia et aliis canonice conferantur. Quod si pro sola voluntate renuerint ordinari, et suadeat utilitas ecclesie aut necessitas, ipsos dummodo ydonei sunt ad maiores ordines recipiendos, per admissionem eorum beneficiorum subtractione, appellatione cessante compellas.

Clemens iii. Coloniensi canonico.

Ad aures nostras te significante pervenit quod in arte fisica eruditus pluribus vireta

ipsius artis traditiones exhibuisti. et diligentia medicinam. licet plures in casum contrarium successerint. et quibus putabas adhibere medelam medicinis perceptis mortis periculum incurrerunt. Unde quia sacros ordines desideras promoveri. super eo nos consulere voluisti. Tibi respondemus. quod si super premissis conscientia te remordet. ad maiores ordines nostro consilio non ascendas.

Celestinus iii.

Cum bone memorie. clemens. papa. predecessor noster. I. buccarum et quosdam alios barenses clericos vocavisset. ut ad presentiam ipsius accederent. B. archiepiscopo suo querelam graviter levantes contra ipsum. quia venire iuxta mandatum apostolicum contempserunt. in eos fecit suspensionis sententiam promulgari. in qua tamen aliquamdiu permanentes. quidam ex ipsis suspensi aliud beneficium ecclesiasticum sunt adepti. et quia utrum beneficia sic recepta possint rationabiliter retinere. nos consulere voluisti. Respondemus quod non licet eis illa que habuerant beneficia. vel que post modum sunt adepti aliquatenus retinere. Unde barensi. archiepiscopo decrevimus in mandatis. ut eos pro tanta prevaricatione et contemptu apostolico beneficiis que habent non differat spoliare.

Innocentius iii.

A multis multotiens an subdiaconus in episcopum eligi valeat. hesitatur. siquidem urbanus. papa. primus decrevit. ut nullus in episcopum nisi in sacris ordinibus religiose vivens inventus fuerit eligatur. Sacros autem ordines dicimus diaconatum. et presbyteratum. hos siquidem solos primitiva ecclesia legitur habuisse. Subdiacones vero quia et ipsi ministrant altaribus; opportunitate exigente concedimus in episcopos eligi si tamen spectate vite. ac religionis existant. quod tamen non sine. Romani pontificis. vel metropolitani licentia fieri permittimus. In quibus verbis innuitur quod urbanus ad statum primitive ecclesie se referens in quo subdiaconatus ordo sacer minime dicebatur. instituit ut subdiacon[us] non nisi utilitatis causa. et tunc etiam de permissione metropolitani. vel Romani pontificis. non posset electio celebrari. Unde cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur. sicut urbanus papa. secundus. subdiaconus verbis expressit. erubescant impii et intelligant iudicio sancti spiritus eos qui in sacris ordinibus presbyteratu. diaconatu. subdiaconatu. sunt positi. si caste non vixerint excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate. et iterum. Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere. nisi aut virgo. aut probate castitatis existat. et qui usque ad subdiaconatum unicam et virginem uxorem habuerit. et ad similitudinem diaconi et presbyteri. subdiaconus debeat continentiam observare. sicut est inserta synodo constitutum. ut si eorum qui ad clerum accedunt nuptiali iure mulieri voluit copulari. hoc autem subdiaconatus ordine faciat. et beatus gregorius. statuisse legatur. ut nullum facere subdiaconem presumant episcopi. nisi qui se caste victurum promiserit. nos volentes super hoc articulo dispensationem maliciam amputare statuimus. ut subdiaconus in episcopum valeat eligi sicut diaconus vel sacerdos.

Idem. iii. sancte crucis. presbytero. cardinali.

Tuam in domino diligentiam commendantes quam super monasterio sancti quirici diligenter adhibere. Ad quod. si non potes eidem monasterio de persona ydonea melius providere. tu monachum illum quem litteris tuis de honestate ac industria commendasti. prout eius status et ipsius loci exigit reformationis. nullum presbyterum respectum ad petitione illicita quam quidam laici faciebant. sed extue

rtūr, pidez sentētia omicīs. i. q. i. ð ordinatoib q; succedūt loco ftis. i. q. i. si ñ malit. si pelig dux in supior ñ h'r respectū ad feces. h admictū licite p'st admicti. ut h. ii. q. i. qbdā. sic ñō st spiales ad micti. ut h. ii. q. i. p'sut. nec ictue fyōniaz. i. q. i. latorē.
Nō asccdigt. forte irreglaris. a sic pōt eē qs abbas ī minori b; ordinib. uā ⁊ diacho pōt eē abbas. l. di. acccdēs. ar. imo et ifamis cuā moastij gere pōt. ut idez: infatis eīz acculib' mūerib' ñ excludit. C. ð his q ipletis stipēdijs. facīdo libītati se l. i. l. c. nomē eiz ab batis poti dimisit sollicitudīs quā

dum tpat prouisionis offitio i stitutas in abbatem. si uiceli cet q ad sacros ordines nō ascēd. r. t. eiz instante necessitatis articulo pos sit in abbatē ad sumi, etiam in mi noribz ordinibz constitutus. ⁊ laici memorati nō sint consanguinita te uł affinitate coniuncti monach o memorato. ut ex ipsorum petitiōe debeat contra eum aliqua sinistra suspitio suboriri. T ð. Rotoā gen. archiepō.

Cum contingat. interdum quod lay ci ad monasteria conuolantes a suis abbatibz tonsorentur. requisisti. an clericatus ordo in tonsura h' ōferat. Sup quo. r. t. r. quod cum in septi ma synodo sit statutum. ut lectorē p manus impositiōe licentia sit uni cuiq; abbati in proprio monasterio so lummodo faciendi. dum mō ipīs abbēō statim more p'ficiendorum ab batum manus impositio fcā noscat. et cōstet eum esse sacerdotē. p pri mā tonsuram iuxta formam eccle'siasti cā ab h; clericat ordo. confertur. T ð.

Intelleximus quod cum in monasterio tuo fuisses laudabiliter cōu rsatus. ad monasterium scī uicentij. tali ordinis accessisti. ubi cum aliquandiu in spō ordine p'mansisses. dimū ad cor reuersus ð metropolitani ⁊ aliorz cōsilio ad primā domū redire curasti. in qua tandē sub reglaris obs'uātie disciplina talit' dō et hominibz pla cuisti quod p'riorum exigentiā me ritorum fr'es tui p'fecerunt te unani mit' in abbate. De igitur in occasi one mora quā in p'scripto monasterio contraxisti. quasi conscientia te mō deat uel suscepte administrationis cura te p'eseat. attendens quod cau tum est in canone neq' uis canonici regularis nisi forte qd absit publice

lapsus sit efficiatur monacus et si factus fuerit ac monicatus or dine reuertatur. utitimus melio rmanendo cucullam ad memoriā delaturus. clis. t. oi. q. ñ. cca cura; ⁊ cōmissam sollicitudinē exercere stu deas in offensam. ⁊ taliter sequentiā bonā continuare. p'cibz qd eligatur ad p'fesīs mītum expectare. T ð.

Accepimus te nr'is auribz intimante qd quidā clerici. qui ad sacros ordines sine titulo st promoti. te ad eccliam Brachan. sup beneficiis obtinendis infestant. et ⁊. licet igitur in ordinatoribz clericorum illam tua predecessō tui diligentius debuerint adhibe. ut minus ydonei non ordinare tur a uobis. ac ideo post promotiōe eorum exceptionē non potes p'te dere contra illos. nisi forte postquā promoti fuerint reddiderint se indi gnos. ex supabundanti tamen qd scribere pro talibz nos oportet. fa cimus in litteris nostris apponi. ut si ordinatus pro quo scribimus ydoneus habebatur. et ecclastico beneficio non indignus ei ab ordi natore uł successore ipius cōpetēs benefitium tribuatur. cum ⁊ si te cum duriter agere uellemus. te pos semus merito ad p'uisionē illorz compellē. quos a te uł predecesso ribz tuis ordinatos fuisse constant eo presertim quod ad optinēdum ecclasticum beneficium eos dbes ydoneos reputare. quos ad ordines suscepisti. Uerum grauamē sustinē nō debes. sz nob potius ðuote incli nare teneris. si illos examinari p' ali os faciamus. quos sine examinatiōe nō credimus ordinatos. anq' eam ad prouisionē eorum cōpellē te uelimus. m. ig. q. eis p q'ibz te

Irreglaris ēm nō sus. tollat' ei offō sacdotali nūq sit' eligitur. ad dig'tatē pōt excipi ðeū ab ill' q eū tollauerī ioffo sacdotali. ut h q ñ. qreū q reputauerī dig' ad ordinē ⁊ ad bn'ficiu reputabit eū dig'. ar. i. ð acut. nulli. ij. ð sīnia. ex. ipsētia. aff. ð ... sciat nec uī acēire pōt in cēs uxoris quos p'us p'stiuit. ff. ð adulterijs si uxor. ifi. h; cedebat. io. sz uides ex offō suo pōt iqrē de talib. q. q. a ... querēd. ff. ð postul. quos plybz. ⁊ ff. ð pet. h; l. i. ult. aff. ð ... 

pore locū ⁊ s loqt' illa dct. h; sz si nullo m' pōtūt licētiā tē redire co getur. prout hic fecit: bernardus. b.

Exceptiōez. No. q ordinatū aliq' p'ea ñ pōt ei i reglaritatē l' cm' e aliq; ñ ex ei sup ueīētē. sic ñ lector ð electū. viij. q. ij. siqs te dilectissimi. ⁊ c ille. iij. di. i istis. ⁊ iiij. q. iij. siqs testib. ij. ð exes. p. ci p'qēe. ñ sic. xxviij. di. diacon. ij. ð delictis pui. diuisis fallatijs: b.
reputatiōē. No. q q reputat' dig' uno dig'tate si p'ea eligt' ad alteriz. a te dig' ðz reputarē. s. lxxiij. di. gesta. ar. ð xij. q. i. nos ōsuet. ⁊ s. ð elec. ⁊ eo q reputat' ē i dig' uno offō ðz i dig' h'ri ⁊ i alio. ff. ð suspectis. tu. l. iij. ǵ q; pōt. uñ ðī q. si aliqs male se h'uit' i tutela ð ñ ðz cuiatō tāq suspec tus ðz remoueri. ⁊ C. ð suscepto'ib'. si aliqd. l. x. Jtē qd dices si aliqs

q; ad p'latiā ñ extēdit' itēno mādatoris sz qd si dicat' prouideas tali i aliqua ecca cuit' bon. dioc. nūqd pōt prouidē i aliq ecca dioc bon. nū qd pōt puidē i aliq ecca ciuit' ul' si dicat' prouideas tali i aliq ec. ciuit' bon. nūqd i ec. dioc prouidē pōt. dicas q ñ. q; p clausula illā i aliq ec. dioc bon. ñ cōp'hēdūtur ec. ciuitatis. ul' q. o. ð; p t'is. in dul p'bus: b.

contingit

contingit recipe ... inf... mina commun. unn... eccl'a. ut aliu. dioc. Bracaren. prouidere no(n) ta(r)des. exceptiones aut(em) si quas contra tales p(ro)posuerit precipimus audiendas. I. d. in generali conc.

Cum sit ars artium regim(en) a(n)i(m)a(rum) dist(ri)cte p(re)cipimus ut ep(iscop)i promouendos in sacerdotes diligent(er) instruant (et) info(r)ment. uel p(er) se ipsos uel p(er) alios idoneos sup(er) diuinis officiis (et) ecc(lesi)asticis sacram(en)tis. qualit(er) ea rite ualeant celebrare. q(uonia)m si de cetero rudes (et) ignaros ordinare presumpserint. quod quidem facile poterit deprehendi. (et) ordinatores (et) ordinatos ultioni graui decreuimus subiacere. Sanctius e(st) enim maxime in ordinatione sacerdotum paucos bonos quam multos malos habere ministros. quia si cecus cecum ducit ambo in foueam dilabuntur. Honori. tercius. capl'o. Brem.

Quamuis multa p(ro)posita fuerint de ep(iscop)o calmen. quia t(ame)n confessus e(st) coram nob(is) se nunquam de gramatica didicisse. nec etiam legisse donatum. (et) p(er)uidentiam f(ra)t(r)i tu(am) q(ue) adeo de illiteratura et insufficientia sua co(n)stat q(uo)d de co(n)cil. et canonicas sanctiones tu(am) in ep(iscop)o tollare defectum. ip(su)m a pontificali execution(e) officii et administratione calmen. eccl(esi)e duximus penitus amouendum. Innoc. iii. d(e) sacra unc.

Cum uenisset ad ap(ostolicam) se(dem) Bramben. ecc(lesi)e ep(iscopu)s. qui in consecratione sua sacram n(on) acceperat unctionem. q(uonia)m ap(u)d uos no(n) consueuere pontifices cum consecrantur inungi. nos quod illi defuerat mandauimus in ip(s)o suppleri. facientes caput eius (et) manus p(er) ep(iscopu)m albanen. assistentib(us) ei duob(us) ep(iscop)is s(e)c(un)d(u)m morem ecc(lesi)asticum sacro crismate eliniri. (et) q(uia) S(ed) rete uolumus duas (et) sp(eci)es unctionis. exteriorem que materialis e(st) (et) uisibilis. (et) interiorem. que spiritualis e(st) (et) inuisibilis. exteriore uisibiliter ungitur corp(us). interiore inuisibiliter ungitur corp(us). de prima. Jacob(us) ap(osto)l(u)s ait. Infirmat(ur) quis in uob(is) inducat p(res)b(ite)ros eccl(esi)e. et orent sup(er) eum ungentes eum oleo in nomine domini. (et) oratio fidei saluabit infirmum. de s(e)c(un)da. Joh(ann)es ap(osto)l(u)s ait. Vos unctionem qua(m) accepistis ab eo. maneat in uob(is). (et) n(on) necesse habeatis ut aliquis doceat uos s(ed) sicut unctio ei(us) nos docet o(mn)ib(us). Unctio u(ero) uisibilis (et) exterior signum e(st) interioris (et) inuisibilis unctionis. Unctio u(er)o inuisibilis (et) interior no(n) solum e(st) signu(m) s(ed) (et) sacramentum. quia si digne sumit(ur) l(ibet) agit. l(ibet) auget absq(ue) dubio q(uo)d signat.

Ad describendum aut(em) exteriore(m) (et) inuisibile(m) unctionem b(e)n(e)dicatur oleum q(uo)d di(citur) catecuminorum l(ibet) infirmorum et conficitur crisma. q(uo)d ex oleo fit (et) balsamo. mistica r(ati)o(n)e. p(er) oleum eni(m) nitor conscientie designatur. iuxta q(uod) legitur. prudentes uirgines. ait. oleu(m) i(n) ua. sua... p(er) balsamum. exprimit(ur) odor fame p(ro)pt(er) q(uo)d dicitur. Sicut bal. sam.. o. de. hoc ergo crismate ungi debet ep(iscopu)s. no(n) tam in corpore qu(am) in corde. ut et interius nitore conscientie quantum ad deum (et) exterius h(ab)eat odore(m) fame quo ad proximum. De nitore co(n)sc(ient)ie dic(it) ap(osto)l(u)s. gl(ori)a n(ost)ra h(ec) e(st) testimonium co(n)scientie. Nam om(ni)s gl(ori)a filie regis ab i(n)t(us). De odore fame id ap(osto)l(u)s ait. Xp(ist)i bonus odor sumus in omni loco. (et) aliis sumus odor uite in uitam. aliis odor mortis in morte(m). debet enim ep(iscopu)s bonum h(ab)ere testimonium. (et) ab his qui sunt intus. (et) ab his qui sunt foris. ut contra eorum intrahat. (et) qui audit dicat ueni. hec unguento cap(ut) (et) manus ep(iscop)i consecrant(ur). P(er) caput ei mens intelligitur. iuxta illud. Unge caput tuum. (et) fac. l(aua). P(er) manus op(er)a designantur. iuxta

illud. Manus mee distillauerunt myrram. manus igitur ungitur oleo pietatis. ut epc operetur bonum ad omnes maxime aut ad domesticos fidei. Capud ungitur aut balsamo caritatis. ut epc diligat deum ex toto corde. et ex tota mente. et ex tota anima. et proximum suum sicut seipsum. Capud inungitur propter unctionem et dignitatem. et manus propter ministerium et officium. Capud inungitur ut ostendatur illius representare personam. de quo dicitur per prophetam. Sicut unguentum in capite eius. et c. Capud enim uiri xpc. caput xpi deus. qui de se dicit. Spc domini super me eo quod unxit me. euangelizare pauperibus misit me. Manus ungitur epo ut ostendatur accipere potestatem benedicendi. et consecrandi. Unde cum eas consecrator inungit. Consecrare inquid et sanctificare in quid digneris domine manus istas per istam unctionem. et nostram benedictionem ut quecumque consecrauerint consecrantur. et quecumque benedixerint benedicantur in nomine domini. Unde in ueteri testamento non solum ungebatur sacerdos. set etiam rex et propheta. sicut in libro regum dominus precepit helye. Vade et reuertere in domum tuam per desertum in damascum. cumque perueneris illuc. unges azael in regem super syriam. et ieu filium namsi. unges regem super israel. helyseum aut filium saphat. qui est de abel unges prophetam pro te. Set ubi ihc nazarenus quem unxit spu sco sicut in actibus apostolorum legitur. unctus est oleo pre consortibus suis. qui secundum apostolum est capud ecclesie que est corpus ipsius principis unctio a capite ad brachium est translata. ut principes ex tunc non ungantur

in capite set in brachio siue in umero uel in armo in quibus principatus congrue designatur. iuxta quod legitur. factus est principatus super humerum eius. et c. ad quod etiam significandum. samuel quoque fecit poni armum ante saul cui dederat locum in capite. ante eos qui fuerant inuitati. in capite uero pontificis sacramentalis est delibutio conseruata. quia personam capitis in pontificali officio representet. Refert aut inter pontificis et principis unctionem. quia capud pontificis crismate consecratur. brachium uero principis oleo delinitur. ut ostendatur quanta sit differentia. inter auctoritatem pontificis et principis potestatem. Nunc uero xpc fecit nos in sanguine suo deo nostro regnum et sacerdotes propter quod petrus apostolus ait. Vos estis genus electum. regale sacerdotium. Ideo in nouo testamento non solum reges et sacerdotes unguntur. set omnis xpianus bis ante baptismum. scilicet oleo benedicto primum in pectore. deinde inter scapulas. et bis post baptismum. scilicet crismate sacro. primum in uertice. deinde in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur. ut per sci spiritus donum abiciat errorem et ignorantiam. et suscipiat fidem rectam. quia iustus ex fide uiuit. Inter scapulas. ut per sci spiritus gratiam excutiat negligentiam. et torporem. et bonam operationem exerceat. quia fides sine operibus mortua est. ut per fidei sacramentum sit munditia cogitationum in pectore. per operis exercitium sit fortitudo laborum in scapulis. quatenus fides per dilectionem secundum apostolum operetur. In uertice uero baptizatus inungitur. ut sit paratus omni poscenti se de fide reddere rationem. Quia per caput intelligitur mens.

lxxv. di. c. i. ut ois sanctificatio. i. e. sanctificatione. iii. dndas. c. i. alio. qua. i. q. v. ... di. o. di. iiii. c. i. ii. de ele. cum in alix. ... agit. salute. ... confirmato. i. e. c. v. ... sup ego man. ipo ... dat robur. b. ... Mistica ro.

... unxit mistica fuit ... qui nec reges ... cedote fuit ... ploa capitis. i. e. qui e caput eccle. b. ... quanta sit diffa. quod ostenditur. xcvi. di. duo sunt. ob. solute.

... scilicet in fronte. ... ti. i. di. v. ... ac. nouissime. ... unctionum. b. ... in pectore. ... di. iiii. ... secte. adsi.

... simplex sacerdos. ... plesbiteri.

hac. i. confirmatio in fronte soli epi conferunt ... crismabat in fronte ... sacerdos ... i. c. quanto. b.

Sumus sacerdos .i. epo. ii. q. vii. accitio. Nullius unq̄ (?) vicarii. lxviii. di. quorum uices. In qua simpliciter relato est hoc. sicut (?) alia q̄ descendit sup xpm dum baptiçaret. t. Aliud q̄d; q̄d colligitur h̄ q. alium ordinem insubi. pastorali. do. di. i. nullus epo. v. lv. di. disciplina. b.

Mulier que (?) dampnauit q̄ salua ut qm alia fuit columba q̄ tulit ramum oliue in archa noe. Huius leuita oli. iam ii hodie al' ut r. ec. b iudaiçare in de peruate.

Mistica. q̄ baculo hoc sitmitate reciuatiq; q̄ ad credendum q̄ n est necesse in romano pontifice. q̄ nullus ab illo diuerti pot finalit q̄ ecca nō pot esse nulla. xxiiii. q. i. pudenda. al. ul' q̄ p baculum designatur quod (?) sine castigato. io alii pontifices recipiunt potestatem a suis superioribus baculos. q̄ ab hoc recipiunt potestatem. romanus pontifex n utitur baculo pastorali. q̄ potestatem a solo deo accipit. Vic.

ture q. leg. Oculi sapientis in capite ei cuius superior pars est ratio et inferior est sensualitas. Unde bene pertinet que est superior capitis metis. In fronte ungitur baptiçatus. ut libere confiteatur quod credit. quia corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. memor enim quod dominus ait. me confes. sus fu. co. h. co. et. e. et e. Ante baptismum ungitur oleo benedicto. et post baptismum crismate sacro. quia crisma soli conpetit xpiano. xpc enim a crismate dicitur. ut potius a xpo dicatur crisma. non secundum nominis formam. sed secundum fidei rectitudinem. a xpo enim xpiani dicuntur. tanquam uncti deriuentur ab uncto. ut omnis occurrerent in odorem unguenti cuius est nomen oleum est effusum. Post pontificis crismationem manus impositio designatur que alio nomine dicitur confirmatio quia per eam spiritus sanctus ad augmentum datur et robur. Unde cum ceteras unctiones simplex sacerdos. uel presbiter ualeat exhibere hanc non nisi summus sacerdos et episcopus debet conferri. quia de solis apostolis legitur quorum uicarii sunt episcopi. quod per manus impositionem spiritum sanctum dabant. quem ad modum actuum apostolorum lectio manifestat. cum audissent inquid apostoli qui erant ierosolimis quia recepisset samaria. uerbum dei miserunt ad eos petrum et iohannem. qui cum. ue. ora. p. et ut acciperent spiritum sanctum non dum enim in quemquam illorum uenerat sed baptiçati tantum erant in nomine domini ihu tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum. cuius aduentus punctionis misterium designatur. quia columba in qua spiritus sanctus super xpm in baptismo descendit ad uesperum. in eadem cathaclismo rediens. ramum retulit in rostro uirentis oliue. cuius utique sacramentum dauid propheta presciens. exhilarandam faciem in oleo predicauit. Eug.

Postea secundum ecclesiasticum morem. cum consecrat altare. cum dedicat templum. cum benedicit calicem. non solum ex mandato legis diuine uerum etiam exemplo beati siluestri. qui cum consecrabat altare. illud crismate pungebat. Precepit enim dominus moysi ut faceret oleum unctionis de quo ungeret tabernaculum testimonii. et archam testamenti mensamque cum uasis.

Cum unctionis sacramentum aliud quod efficit et figurat in nouo quam in ueteri. unde non iudaiçat esse cum unctionis celebrat sacramentum. sicut antiqui mentiuntur. qui neque scripturas neque dei nouerunt uirtutem. Monemus igitur ut illum in ordinandis presbiteris et consecrandis episcopis morem serues. et facias obseruari. quem ap. se. obseruet. et in. licet ro. po. non utatur baculo pastorali. cum propter ystoriam tum propter misticam rationem. tu tamen ad similitudinem aliorum pontificum potes eo uti. Innoc. iii.

De sacramentis non iterandis ~~ordinandis~~ ut non
Pastoralis. et in. Postea nos consulere uoluisti an puniti debeat ministrare. qui sine impositione manuum fuerit ad ordinem ~~ ~~ diaconatus adsumptus. et si confirmationis sacramentum in eo debeat iterari. qui per frontem fuit ~~ crismate sed oleo delinitus. ad quod breuiter respondemus. quod in talibus non est aliquid iterandum. sed caute supplendum quod incaute fuerat pretermissum. Hono. iii. archiepo. lund. et suffraganeis

A nobis humiliter ~~ eius quesiuistis quid fieri debeat de mortuorum corporibus qui tamquam scismatici et reprobi. Valdemarii a scismaticis sunt sepulti. et de indumentis sacerdotalibus cum quibus nec non de altaribus in quibus degradati presbiteri celebrarunt. Illos autem inquisitioni tue. breuiter. re. quod non credimus ob hoc dum

Pastoral' et in. puniti. ad hoc ut non ite. sed dic quando quia suppleatur ista ministrare non debet. lii. di. sollicitudo et satio ut hic re q̄ dicit ista suppleri. q̄ n̄ di. actum. cum aliquid sup est ad agendum. i. vii. q. i. illud. et c. nil h. est. et C. de his quibus ut indigno l. plt. b. Quia soli epo facere impositionem. di. diaconi. xciii. di. diaconus. b.

A nobis humiliter. ut ex sui mandato. ipsi h corpora exhumari non debent. q̄ illis non nocet talis sepultura dummodo alias boni fuerint. i. de sepulturis. sacro. xiii. q. ii. non debet. aie defunctorum. b.

Benedici. i. dummodo ipsa iterum benedici non debent. ex quo semel consecrata fuerant. h fuit dubitato. q̄ uestimenta non esse tum. alii quia sacerdotes. h. eos iterum debet. d. o. di. uestimenta. h. postea non polluuntur. b. Propter h re altaria iterum consecrari non debet. d. e. di. i. si motum. et c. ecclesiis. q̄ p h n̄ fit execrata. sicut nec ecca. h. polluatur sanguine. d. e. di. i. et ecclesiis profusum. b.

Petri. istoriam. quia uacat ui q̄ de discipulis petri q̄ posuit dominus discipulos cum christus officiarii sicut paululus iste n̄ in tabernaculis et c. q̄ aliis cum petrus misit ad predicandum i germaniam aliquam reuertet mortuus.

Hec. et diaconorum. ii. ordinatio ē manuum presbiteri et diaconi crisma perungi non debet. b. b. impositionem ma. sacerdotibus et diaconibus manus imponuntur. xxiii. di. quorum da. et eorum consecratio similis est. xvi. q. i. Ecce eu debet. h. differentia est q̄ epo et de presbiteri. q̄ i fuit manus super caput ipsi presbiteri ordinandi imponit. xxiii. di. presbiter cum ordinatur. diaconus uero. solus epo manus super illos imponit. ut. di. e. diac. b.

et collega misit ad petrum. et petrus ait accipe baculum et eas et dic in nomine d. surgat et predicat quia mortuus erat. xl. dierum et per motum tetigit eum et resurrexit et predicauit. ita petrus remouit a se baculum et dedit subditis. designatur autem per baculum q̄ hi non comprehendunt. Conuenit ut tal' baculus sit pontificalis. b. Collige per primum medio rege punge per imum. attrahe sustenta stimula uaga morbida lenta. b. Vic.

ntu ab apostolis. apostoli enim ex precepto spiritus sancti. s. paulum et barnabam miserunt ad euangelium predicandum gentibus manus eis imposuerunt. non ritu introducto ab apostolis presbiteris et diaconibus manus imponitur ut di. lxxv. di. quod die dico sibi ordinato epo. et sunt introducta ab apostolis. s. petro. iacobo et iohanne introducta est datum h. forma successoribus. lxvi. di. porro. Supplendum. s. e. pastoralis. b.

Vocab

[illegible]

tarat sepultos h' [illegible] matos. aut debē inclusi[illegible] talia iterum b'ndici. t're conserari altaria suspecta. Greg. viij. lund. archiepo.

Pbr̄, et diaconus. cum ordinantur manus impositionē, tactu corporali ritu ab apostolis introducto recipiunt. q si omissum fuerit, nō ē aliquatenus iterandum, sz statuto tpe ab hiis ordines conferendis. caute supplendum. qd per errorē extitit p̄termissum. Suspensio aūt manuum debet fieri cum oratio sup caput effunditur ordinandi. Ex co. pictaū.

D filiis p̄br̄orum ordinandis vel non. R.

Ut filii p̄br̄orum et ceti de fornicatione nati. ad sacros gradus nō promoueantur. nisi aut monachi fiant. aut in congregatione canonica regulariter uiuentes. plationē uō nullatenus habeant. sz neque fiunt nisi ad ominis sui? litium admittuntur. Alex. iii. lincon. elc.

Ad p̄sentiam nostram accedens. Io.

R. p̄br̄ tacito qd eēt filius sacerdotis. impetrauit a nob' ut in eccl'a in qua pater eius ministrauit. archid' cappellanus. Ideoque. m. q. si tibi constitit. q memoratus. R. sit in sacerdotio genitus. et qd pater eius in eadē eccl'a ministrauit. nō obstantibus p̄dictis litteris nris. ipm amoueas ab eadē. Id.

Presentium auctoritate iubemus ut filios sacerdotum in patrum ecclesiis ministrare. ut eas qualibet occasione obtinere nullatenus patiaris. sz ipsos ab ecclesiis in quibus patres eorum ministrasse noscuntur. studeas penitus amouere. Id. Wigornien. epo.

Conquerente nob'. m. clico. r. j. f. t. m. q. si publicū ē et notorium patre. m. ecclia habuisse in p̄scripta ecce p̄latum. filium eius ibidē ministrare. aut eād p̄latum h're nullatenus patiaris. et si iam institutus ē ibi. mō eū nō differas amouere. Id. london. epo.

Ueniens ad p̄sentiam nostram. R. n. clic' nob' p̄posuit. quod cum illum ad cappellā sci. l. qua ei concessisti in p̄br̄m ordinasses. ipm ea postea spoliasti. eo q pater ei in p̄scripta eccl'a ministrauit. Ideoque. f. t. m. q. si tibi innotuit qm ea sibi dedisti. quod pater eius p̄br̄ in eadē ecce ministrasset. ipam ei restituas et in pace dimittas. amoto alio si quē instituisti forsitan in eadē. Uel si hec ignorans fecisti. ex quo ad eccl'am ipam cum in p̄br̄m ordinasti eā sibi restituas donec in alia ecce sibi puideas. unde honeste ualeat sustentari. Id. epo senon.

Proposuit nob'. R. lator. p. q cū ad ecce de salab. acrio fundi fuit p̄sentatus. tu curam aīarum noluisti sibi committere p eo quod eē filius sacerdotis. Ceterum quia indignum ē ut ipe postquā ē in subdiacon ordinatus. omnio debeat ecclesiastici beneficii prouisionē carere. m. q. aliq honestum p̄br̄m cum assensu eidē clico inuenire studeas. qui ecce p̄dce fruat. ita q p̄dictus. R. medietatē omnium beneficiorum p̄dicte ecce. eīdē in suo ordine fuiendo. pacifice debeat obtinere. nō enim solus p̄br̄ missarum sollēpnia t' alia diuina officia pōt sine ministri suffragio celebrare. Id. archiepo cant.

Ex transmissa qre. v. clici percepimus. q ab hiis decani p̄sentatione in quodā beneficio ecce. de. cum in p̄sentia tua ipe dicens contulisti. eo q pater ei in p̄phata eccla ministrauit. quo defuncto media intercessit p̄sona. cui p̄dictum beneficium ē collatum. Ideoque. m. q. si ē ita. p̄nominatū. W. ad p̄dictum beneficium admittere nō postponas. nō ido minus obseruato apl'ica rescripti decreto. q successionē in eccl'a dei. hereditariam detestatur. Id. Wigornien. epo.

Constitutus in p̄sentia nra. G. clicus supplici insinuatione monstrauit. q cum cappellā de stocca canonice fuisset

[illegible]

adeptus. etiam pluribus annis pacifice possedisset. R. miles ipsum ea sine iudicio spoliavit. Cumque memoratus clericus exinde apud te deposuisset querelam obiectum fuit ei quod pater suus in capella ministravit eadem. et infra. Fraternitati tue mandamus, quatinus si constiterit quod idem clericus a predicta capella fuerit per potentiam laycalem electus, et quod pater eius perpetuus capelle persona seu perpetuus vicarius non fuit licet in eadem nomine eiusdem. quandoque ministraverit ipsam sibi cum redditibus perceptis restituere non omittas.

Idem eboracensi.

Veniens nobis est parte proposita quod cum olim ad tuam consultationem super filiis sacerdotum, tales a nobis litteras recepisse ut eos posses in ecclesiis quas patres eorum nullo mediante possederant sustinere quos probitate vite et sane conversationis cognosceres, et quos longo tempore illas tenuisse constaret. quidam ad iudices litteras impetrarunt. ut si constaret eos esse filios sacerdotum vel clericorum qui proximo ante eos ecclesiam tenuerunt. super his imponant eis appellatione cessante silentium. et ecclesias illas ipsis assignent. quamvis in eis seo stendere nequeant personas institutos. super quo te. etc. quod si personis licentiam aliquibus clericis dispensasti dispensatione tuam posteriorum litterarum intuitu nolumus irritare. Ceterum hos non clericos sacerdotalis intuitu in ecclesiis sine auctoritate pontificis sui institutos tenere auctoritate apostolica prohibemus.

Idem cantuariensi archiepiscopo et eius suffraganeis.

Cum in sacris est canonibus prohibitum. et infra. precipimus quatenus si manifestum et publicum fuerit patres in ecclesiis servisse. filios ab eisdem si etiam eas ad episcopi sint. penitus expellatis. nec ad earum gubernationem ulterius assumantur. Nolumus autem ut ea in iudicium deducantur. ut testes inducantur. sed sic hoc manifestum existat.

Idem cantuariensi archiepiscopo.

Ad extirpandas successiones. et infra. fraternitati tue mandamus, quatenus si qui filii presbyterorum provincie tue teneant ecclesias in quibus patres eorum tanquam persone vel vicarii. nulla persona media ministrarunt eos sive geniti sint in sacerdotio sive non. ab eisdem ecclesiis non differas amovere.

Clemens. III. castellano archidiacono.

Ad hec certa parte nostris auribus est relatum. et infra. Quia nobis tua fraternitas inquisivit. an a pontificibus generati valeant ad sacros ordines promoveri si scientia fuerint et morum honestate probabiles. sciat fraternitas tua quod si ex legitimo matrimonio procreati. nec aliud canonicum obviat. licite possunt ad ordines sacros ascendere. et in eisdem ecclesiis in quibus prefuerunt vel prefuerint genitores eorum beneficium obtinere.

Idem.

Michael presbyter diocesis Germano transmissa nobis conquestione monstravit. quod cum ecclesia sancti I. diviton. tue diocesis canonice sit adeptus. N. filius Antonii. qui proximo ante ipsum ecclesie habuit prefuisse ad seui carium ipsius asserit pertinere. et infra. si tibi constiterit ipsum N. filium fuisse Antonii. qui eidem ecclesie prefuit proximo presbyter. ei super eadem vicaria perpetuum silentium imponere non postponas.

Idem.

Litteras et infra. intelleximus quod H. in sacerdotio genitus de uxore legitima natus et conceptus affectavit a puericia ministrare domino in officio clericali. Unde licet a filiis presbyterorum ministrantibus omnibus appellandi noscatur sic tamen dignus inventus fuerit permittimus ipsum in officio clericali. et ad ecclesiasticam

[gloss illegible]

beneficium unde commode sustentari valeat promoveri. Innoc. III.

Cum decorem domus dei et c. filios canonicorum presbyteras in eisdem conferri ecclesiis non sinatis. quarum sunt canonici patres eorum. cum decorum sit ut in altaris officio legitimus filius impudico patri ministret. in quo unigenitus filius eterno patri pro salute humani generis immolatur. Id. Innoc. gen.

Ad abolendam pessimam que in ipsis inolevit ecclesiis corruptelam firmiter inhibemus. ne canonicorum filii maxime spurii canonici fiant in secularibus ecclesiis in quibus instituti sunt patres eorum. et si fuerit de facto presumptum. decernimus non valere. Qui vero tales ut dictum est canonicare presumpserint. a suis beneficiis suspendantur. Honorius III.

Dilectus filius G. prepositus sancte M. Mannensis nobis petitione monstravit. quod cum Virgilius presbyter quandam ecclesiam curam animarum habentem quam nullo medio habuit pater eius obtinerat. ipsum monuit ut resignaret eandem. sed idem asserens quod V. Remensis archiepiscopus tecum apostolica sede dispensat cum eo. id efficere contradicit. Quocirca mandamus quatenus non obstante dispensatione aliqua. que a sede apostolica non emanavit. quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis. Greg. VIIII. archiepiscopo Turonensi.

Nimis in tua provincia ecclesie deformatur honestas ex eo quod filii sacerdotum et alii non legitime nati ad dignitates et personatus ac alia beneficia curam animarum habentia sine dispensatione sedis apostolice promoventur. Quocirca mandamus quatenus prefectis personis a predictis dignitatibus et huiusmodi beneficiis prorsus amotis, ea personis ydoneis conferri facias. et per illos ad quos collatione ipsorum de iure noscitur p[ertinere]tione. et ne id de cetero presumatis districtius inhibemus. Greg. IX. Tolleten.

## De servis non ordinandis et eorum manumissione. Rubrica.

Insinuandum et c. Forte dicunt aliqui clericus si non promittitur nisi ante clericatum ingenuitatis dignitate potiatur, revocari in servitutem dicit et idem conditione mutata ut vituperari possit, preavi debet. Ex eod. De servorum ordinatione et c. Statuimus ut nullus episcoporum deinceps ad sacros ordines eos promovere presumat. nisi prius a dominis libertatem fuerint consecuti. et si quilibet servus fugiens dominum suum qualibet calliditate vel fraude ad gradus ecclesiasticos pervenerit decretum est ut deponatur et eius dominus eum recipiat. Ex eod.

De familiis ecclesie constituere presbyteros et diaconos per parrochias liceat. ita tamen ut ante manumissi statum accipiant libertatis. Quicquid autem talibus extiterit debitum. aut quolibet modo collatum. eis in personas extraneas transmittere non licebit. sed omnia ad ius ecclesie a qua manumissi sunt post eorum obitum debent pertinere. quibus sicut ceteris ecclesie libertis accusandi vel testificandi adversus ecclesiam aditus precludatur. ad quos si aspiraverint non solum libertatis beneficio careant. sed etiam honoris gradum quem dignitate nature sed necessitate temporis meruerunt. Ex conc. apud Agath.

Nullus et c. Si quis de servis suis quemquam donaverit libertati et ipsum presbyterum fecerit ordinari. ille autem postea in superbiam elatus domino suo canonicas horas psallere noluerit accusatus apud episcopum qui eum ordinavit degradetur. Alex. III. Turon. archiepiscopo.

Consuluit et c. Consultationi tue taliter respondemus quod neque spurios neque servos ordinare debes. et si inveniatur es tibi quod

[gloss illegible]

[illegible]

in consecratione electum fuit uel
nequemlibet seruilis conditionis
ad ordines promouere presumas.

Innoc. iii. vacien. epo.

Olibentur. et i. adiectum ad aliam q̄
stionem an illorum filii qui eccle
seruili cōditioē tenentur. traditi a
parentibus militie clericali cum su
orum cōniventia dominorum ū
meās eccla debeant deseruire ac
quentes p̄. terea libertatē post
tēpus ea relicta possint ad aliam ł
se transferre. in quo credamus distī
guendum. utrum eo tenore fuīt
manumissi. et oblati ordini cleri
cali quod manumittenti eccle du
uiserint debeant impendere famu
latum. ł obsequiis clericorum. et
tunc transferendi se ad aliam ē eis
licentia deneganda. ut manumis
si extiterint absolute sicq̄ libertatē h
abeant ad aliam transeundi. Id.

Miramur non modicum
Nam cum certum sit in cōstitutionib; anti
quorum quomodo servi in gradus
ecclasticos ordinati debeant in su
tute ut nō debeant reuocari. et i. d
subdiaconali ordine qui a de eo ñ
fit mētio, imperatorum statutis expresse.
uidetur nobis quod et is cum diaco
nali gradu priuilegio gaudet eodē.
Nam licet sacē nō reputaretur. ideē
primitiua. tn̄ a constitutione gg. atq;
urbani secli moderna tēpora sacē
gradus eē minime dubitatur.

Greg. viii. archiepo. neapolitan.

Dilectus filius. G. diaconus pposuit.
quod iohes miles ea occasione q pa
trem ipsius hominem suum eē ppo
nit. licet mat sua cuius debet imi
tari cōditionē libā eē noscatur. ne
promoueatur impedimentum impedire p
sumit. Quo circa. et q̄. si tibi consti
tit de pmissis eundē militē ab hi ł

pecūato cōpescas. Greg. catag.

D obligatis ad ratiocinia. R̃

Magnus epc august. dixit.
procuratores. actores. executores.
seu curatores. pupillorum si obe
ant ordinari. Gratus epc dixit. si
post deposita honera et reddita rati
ocinia actus uite ipsorum fuīt
comprobati moribus; debent cū
laude si suppostulati fuerint honore
muneari. Si enim ante libertatē
negociorum uel officiorum fuīt
ordinati eccla infamatur. Unde
sic reprehendūt. recte statuit scitas ura.
ideoq ita e ura sñia. Alex. iii.

D corpore uiciatis ordinandis ł n̄.

Presbiro campanie qui duellum
sponte obtulit et oblatum susce
pit. et medii digiti partem admisit
eius. quod cum ipse non perdidit tn̄ d
digito q sine scandalo possit ł
solemnī celebrare satis potest acta
penitentiam cum eo misericordit
agere. et pmittere ipsum in suo ordine
ministrare. licet eius excessus grauis
ad mortem extitisset. Id. cestri
si electo.

Cum de tua. electioē questio mota
fuisset. et i. quod in oculo maclā
hēas. et filius canonici fuisse obiectū.
Vn cant. archiepo decreuimus mina
dandu. ut pro eo quod canonici filius
dicetis in promotioē tua ex multa
dispensatioē procedat. Sr macula uo
archiepo predicto mandamus. ut
cum consilio suffraganeorum suo
rum. quod exinde sibi uisum fuit
exequatur. in quo tibi ex materna
dispensatioē curauimus puidere.

Clemens. iii. vaien. epo.

Exparte. Ber. monachi petitorum fu
it nob. ap. presentatum. q cū ipse
mamabit sec. tus fuit postmod
sub regla et abbate duote cō militās

[illegible]

pe malu₃ faceret. q̄ꝫ l̄s ipso ausus ē. ff. ꝺ edil. edic. cū aūt. ⁊ seū uic excipit. si qꝫ aliqs mictit ꝺ man. cū mēbroꝝ suoꝝ nemo e ꝺ. ff. ad. l. aquilias. lib homo. religiōe eīꝫ ñ fero querēda est castitas. xxxvi. q. v. tē saluabit. ad si. ar. j. c. p̄x. ⁊ q' dicit affectiue ⁊ ab alijs. ⁊c. intelligas cū effcū. qꝛ qu cogitatōis pena nemo p̄metū. de pe. di. j. cogitatōis. b quid videat. C. ꝺ falsa mo. l. i. ⁊ iij. iudiciū. qꝛ eius illa nescit .q. vij. §. tā aploꝝ. l. v. eunuchus. ꝯgsicatur. ij. obsequiū. ſꝫ iiꝫ displicuit qꝛ ñ fero ſꝫ religiōe querē da ē castitas. xxxiij. q. v.

Ꝉ qual' h̄ fuit. d. e. c. i. si uō eēt mag' ꝺformitas ut totū digitū pollice pollicē pdidissꝫ ñ promouet' j. ꝺ clico egrtāte pbr̄. ⁊ ꝺ formitatib' no. ad itelligētiā h' titulí. q' qdā sc̄ corpore uitiati spōte. qdā casū. si spōte distigue. aut nulla uīt cā īteueiēte ⁊ tc ordinād' repellit' ⁊ iā ordinat' deicit. lv. di. q pte. ⁊c. siqs a medicis. ⁊ xxxiij. di. maritū. aut iusta ītueiēte. ut ñ prohibēte. puta timore lepre aut aliqua cōsimili cā. d. e. expte. ul' signet ꝺformitatē qꝛ tc oī cāu repellit'. ar. d. lv. di. lat. ⁊ c. si euāglica. ⁊ d. e. c. p̄x. cau. ī mag' mēbris sub corpulētia sū dignitate repellit'. ⁊ dꝛ si deformitate ghet'. lv. di. euāglica. ī puis uō mēbris ñ īpedit si deformitas medica sit. ⁊ sīn qñ culpa sua ut h' si uō culpa. ut tale medicā deformitatē īcidat demūa tollāt d. e. c. i.

in diaconatus ordine est promotus. et infra. Sane cum secundum statuta Nicen. concilii illi ad clericatus ordinem prohibeantur accedere. et si in clero fuerint cessare debeant. qui se ipsos sibi absciderunt. ut affectaverunt vel ab aliis absciduntur. non credimus ei impedimentum afferre quo minus promoveri possit. qui inclinabitur sec. aut fuit. quia non sunt hoc tempore affectasse. quod iudicium animi non habebat. presertim cum in canonibus apostolorum sit manifeste sancitum. quod eunuchus si per insidias hominum factus sit. aut in persecutione sint ei inputata virilia et dignus sit. possit in episcopum promoveri. **Idem Ravenn. archiepiscopo.**

Significavit nobis R. archipresbyter sancti Stephani. quod B. presbyter credens se obsequium prestare deo. fecit sibi virilia amputari. et infra. quo circa mandamus quatenus si iam dictum presbyterum alias dignum inveneris ei sacerdotale officium absque altaris ministerio auctoritate nostra fretus et tua prout videris expedire concedas.

**Innocentius III.**

Ex parte M. presbyteri fuit propositum quod cum sibi sentiret lepre periculum imminere. de consilio medici virilia sibi fecit abscidi. ut posset a tam gravis infirmitatis vitio liberari. et infra. Cum igitur canones sanctorum patrum hunc a sacri altaris administratione non prohibeant. mandamus quatenus si est ita. memoratus M. eam a latere vocatus ut sui ministerii officium exequatur. liberam ei tribuas facultatem. **Idem Imolen. episcopo.**

Exposuisti nobis quod predecessor tuus H. in abbatem promovit. nesciens quod ipse manu esset altera mutilatus. et infra. Nos igitur fraternitati tue rescribimus quod propter enormem defectum ad sacros non possit ordines promoveri. et in promotione sua id tacuerit fraudulenter. abbatie officio est non immerito amovendus.

**Honorius III. episcopo Engo.**

Thomas monachus proposuit quod cum in annis esset puerilibus constitutus. quedam barra ferrea super dextre sue pollicem fortuitu casu cadens ungulam annullavit ab eo. Quocirca mandamus quatenus si ad frangendum eucharistiam sit in pollice ipso potens et aliud canonicum non obsistat. propter deformitatem huiusmodi non dimittas quin eum ad ordinem promoveas sacerdotis. **Gregorius IX. Aimer.**

## De bigamis non ordinandis.

Ut bigami penitentes. vel repudiatarum maritati. ad sacerdotium non ascendant. **Lucius III. Spalatensi archiepiscopo.**

Super eo quod tua fraternitas de bigamis requisivit. respondemus quod ordinator ordinis potestate et officio ordinandi. et ordinati. si ad sacros ordines fuerint promoti. eis ideo sunt privandi. quia in bigamis contra apostolum dispensare non licet. ut debeant ad sacros ordines promoveri. ut in eis si promoti fuerint remanere. In ordinatore autem potest dispensatio adhiberi. ut ordinandi potestate et officio non privetur. **Celestinus III.**

De bigamis presbyteris et viduarum maritis id omnino sentimus. ut nec viventibus uxoribus nec defunctis ad divinorum debeant celebrationem admitti. maxime cum a doctrina sit apostoli. et institutionibus ecclesie alienum. **Innocentius III. Vratislavien. episcopo.**

Super a nobis et infra. tertius articulus videbatur habere non modicum questionis. quoniam cum in matrimoniis contrahendis. futurus effectus sed animi destinatio attendatur. unde illum comitatur infamia qui duas simul habet uxores. quarum ad factum convenit.

tē saluabit. ⁊ d. c. proximo. uirilia. talē appellat lex ⁊ morbosū. ff. ꝺ edil. edic. c. Sin. auc. ar. lv. di. siqs absciderit ⁊ ñ homicida reputat'. l. v. qui pte. sicut baptizarē offin' penitēciā dare ⁊ alia officia p̄ter offm̄ misse ⁊ alia similia que sol' sacerdotib' sūt cōcessa. xvi. q. i. adiciam'. ꝺ c. di. iij. nīa ⁊ tua. ⁊ ita ꝯstat dispēsatō ē qꝛ depoi debꝫ q iuste ē roē supatus se ipm abscidit. l. v. di. siquis absciderit. ⁊c. q pa tē. xxxiij. di. maritū ñ eēꝫ l' alicui fuiē icop' sanꝫ cū ñ fic' ꝺ mēbroꝝ suoꝝ. ff. ad l. aquiliā. lib hō. l. R. ⁊ sic ī h' cāu pot' epc dispēsare. cū dicat auctē tuā q' eo ⁊ sīn auctē ꝺ pp ī alijs ammissa. b. lepre que ꝑ pāte. o. ij. expellit hōēꝫ a cohitatōe aliorū. iij. q. i. y. R. ipm. ij. ꝺ ec. hedi. cū dicat aplo. ij. de clico egro. tua nos. si infirmitatis. sec' ex iclignatōe. lv. di. siqs ab sciderit. si pte. ⁊c. hij. qui se ul' tricū religiōis. d. e. c. p̄x. ⁊ e rō qꝛ eunuch' uoluntarios dilig' dꝫ ⁊ ñ ex necessitate. xxxiij. q. v. tē saluabit. lv. di. siqs p egritudinē. qꝛ nec dō suoꝝ mēbroꝝ. ff. ad l. aq. lib hō. ⁊ ff. ꝺ peculio depo sui. § sic ē ar. ꝯ. ff. ꝺ peculio ſꝫ ⁊ si dāpnū. n' sup' h' tm̄ ellice q' dō fui pp' h' dāpnū ul' ꝺ pe culio sui deducat vim. hūc. f. qꝛ nīs l' a medicis. ul' bābaris. lv. di. siqs a bābaris. b. ꝫ supiore ex equat' ⁊ ad ordi. promouet'. lv. di. siqs a medicis. ⁊ de uūr' cōi sīn ali qua dispēsatōe. p uūr p dō. b. ꝯsulsti. ij. ma kopo' nu. ſꝫ e si admisisꝫ digitos pp quos ī pediret. j. ꝺ clico egtāte pbrm. ⁊ ff. ꝺ edilicio edco si h̄ois secus si ñ īpediret p admissiōeꝫ digiti. d. e. c. i. si pp' carētiā dētis ñ ī pediri ñ dꝛ morbosus. ff. ꝺ edil. edco. cū aūt dō.

d. e. c. i. iij.

Defectu. i. irregularitate. ⁊ ēdos. d. ꝺ eta. ⁊ qua. c. i. promouū. qꝛ abbas dꝛ eē sa cerdos. d. ꝺ eta. ⁊ qua. c. i. procnomi. sec' p'minori. expēitētibus suū tenet prodē. l. di. ⁊ lvj. di. quia tacuēit. ordinād' eīꝫ īpedimētū sipl'r. ⁊ liij. di. si fuus ſꝫ quare remouet iste ab abbatia si clicis pp īreglaritatē. ꝯ dicit. ꝯ dicit. d. ꝺ eta. ⁊ qua. tuā. ⁊ xvj. q. i. leges. ⁊ l. di. accedes. ar. dix. io. q' poti remouet pp' scādalū. quia pp' ē irreglaritatē. q' ñ eēo. īmo īreglaritas sufficeret ad remotōeꝫ. ⁊ qꝛ h' tacuit fraudulēt'. ⁊ ab eo dūi debet ad ordies pro mouū. al' si culpa sua īpediuit repellit'. d. ꝺ eta. ⁊ qua. c. i. ⁊ c. accedes. nō dic si abbas. ſꝫ sollicitudieꝫ ī moastio dꝫ h̄re puta si dic' ul' cellerari' po ti. ab' salute quā ad honore dectal' illa tuā q' ur' c. loq̄t' ꝺ dispēsatōe pp' necessitate. ⁊ q abbā tal' dꝫ eē. ē ar. d. ꝺ elc. nc p ꝺ defectū. ī recuperat' reglaris catedral' eē uñ ut q' sit nom honoris ⁊ ñl homini honoris ⁊ laboris. uñ dic. gg. ꝯ q' h' eīꝫ pl' meroꝛib' afficit' qꝫ honorib'. xiij. di. neii. b. Thomas monachus. ij. ꝺ formitatē. modica eīꝫ ꝺformitas ñ īpedit

efectū. ff. ꝺ btjs q. no. ī famia. qd g'. §. ij. qñꝫ mag' cōsiderāt affectus q̄ effect'. ul' quā fcīn ipꝫ. ꝺ. pe. di. i. § h' aūt. ubi ipa cū efectu sc' itelli gēdā. j. ꝺ clicis. ñ resi. relatū. ff. ꝺ ꝯ dic. ⁊ demō. l. h' codicetō. ij. ꝺ spō. c. ult. qñꝫ mag' cōsiderāt fcīn. j. ꝺ ꝯ uel. p. licitis. ⁊ c. cū nris. ꝯsideat qñꝫ

Ꝉ bigami. ij. supple statuim' pp' istud ūbū bigami. ⁊ repu diataꝝ mariti. solū fac ad titulū penitētes. solēpnit'. l. di. expeitētib' ñ promoueat' pp' ꝺfectū sacramēti. j. e. c. debitū. b.

Ꝯ vp eo. ij. ꝺ bigamis. s. ordinatis. ⁊ uadi sc' potite ⁊ offo offō. i. p' cōferēdi cōsiles ordines. s. d. ꝺ tpib' or. dilectus. licias. bigami. uc ul' ītpretatiue. undic bigāꝫ dꝛ q castitatē promissā uiolat. xxvij. q. i. quotquot. ⁊ sq. ēcit cū uidua ul' corrupta. xxxiij. di. maritū. ij. eode debitū. ⁊c. a nob'. sc' q' iīna ꝺ sco ⁊ glāꝫ dum h̄uit duisis tēporib'. j. e. ⁊ ūp. ⁊ sc' q' sciēt' cognouit uxore adultā. xxxiiij. di. sicut. si laici. isti oēs bigami reputant' itpretatiue quātū ad legē promotōis. qdā uō pp' sacramēti ꝺfectū. ut mariti uiduāꝝ ⁊ corruptāꝝ ⁊ q sciēt' cognouit uxore adulterā. alij nō pp' sacramēti defectū ſꝫ pp' affciā ītētōis cū ope subsecuto. ut c. nup. ⁊c. a nobis. sc' ille uē dꝛ bigam' q diuersis tēpib' duas h̄uit successiue uxores. xxvi. di. dm̄ acutī. isti ñ promouet' pp sacramēti ꝺfcm. ꝺ quo dꝛ. j. e. debitum. ꝯ dispēsare. ſꝫ c. xxxiiij. di. lectores. ibi dispēsat' ū bigā' subdiacon' fiat. or. ibi ostēdit' maritū pp. qd liceat pp aut alijs epis. s. dispēsare cū bigamo usꝫ ad subdiaconatū ⁊ ñ. d. q' ñ eꝫ aplm p'hibitō apli ē ꝺ diacono pbro ⁊ epō. ñ ꝺ alijs qꝛ subdiaconatus adhuc ñ erat sacer ordo. ⁊ maritū pp retulit se ad statū pimitiue eccl'ie ī quo subdiaconat' ñ erat sac' ordo. lx. di. nulli. qdā dicebat. q' epi oli potāt cū bigāis ī maioꝛib' ordinib' ac rōe epi dispēsare. cū criminosis. s. ꝺ iud. at si dicit ⁊ tm̄ apls p'hibuit criminosū ordinari. xxv. d. § ui. autaūt ñ tm̄ dicit facere ꝯ aplm. ⁊ sic eadē rōe cū bigamo dispēsabit. ex q' oppiō reprobat' j. e. nup a nob. ſꝫ hug' dispēsare ñ potāt cū bigāo ul' uiduāꝝ marito. ar. l. di. ñ cōsidit cui' oppiō ꝯsiderāt pilli. d. nup. l. c. a nobis īmo uoluit dicere q' pp. ñ psꝫ q' dicat. R. ⁊ h' hug' uīs firmuꝫ uidetur. h' dispēset cū criminosis.

ñ tm̄ seqt' q' cū bigamo ⁊ illa ē rō criminosus p' actā peitētiāꝫ restituit' uidet' ī pistinuꝫ statū ⁊ ī gp eē q' ñ fuit. l. di. fenū. ⁊c. poēt. ⁊c. dno sco. ⁊ io cū talib' dispēsat'. ꝯ bigāꝫ ñ phibet' pmoueri pp cām. ſꝫ pp sacramēti ꝺfcm j. e. debitū. xxvi. di. acutī. qꝛ carne suāꝫ diuisit ī plēs ab unitate recedēdo. ſꝫ illō sacramētū apli restituī ñ pot' p aliqꝫ satisfactioꝫ. cū ñ sit cām ⁊ h' ꝯsiderāt ī dignitate p pp cām quo pūgato ñ p'hibuit dispēsatōeꝫ. ſꝫ ille defectus sacramēti ñ pot' pūgari nec ī būsim' tollit illā īreglaritatē. xxvj. di. acutū. ⁊ ur' qd pp ñ cū bigamo rōe eadē. qꝛ pp dispēsatore pp. ñ restituit' sacramētū unitatis. cū nō p' ſꝫ nā cū dō cetū psit ūgīeꝫ post lapsū repare ñ post. xxxij. q. v. si paul'. ⁊ de dic ī ꝑatū. C. ꝺ rapt. vij. l. una ēca p'n. ꝯ sc' ñ pōt dispēsare cū moacho ut p'ui h̄at. l' ꝯ tinētiā abiciat j. ꝺ statu. mo. cū ad moastiuꝫ. m'lto mīn' ū' pōt dispēsare cū bigamo. uñ oppinio R. bōa ē. ⁊ hug' ipe. h' dubitat. tñ cōsētire ui. ne ī h' uideat' diminui potētia pp. qd p' h' dispēsare cū bigamo. h' tm̄ dicat q' bigami ī quocūqꝫ ordie ordinet' recipit ordine. ar. l. di. q cūqꝫ ⁊c. peitēs. pq. c. ur q' cū bigamo dispēsare p'sic illō ītell'r tm̄ ꝺ maioꝛib' ordinib'. b. ꝯ q duo tm̄ sacri fuerāt ſꝫ atiq' tpr̄a. lx. di. null' h'odie. Sedes diaconatū ⁊ pbratū. ide ē de subdiaconatu. d. ꝺ eta. ⁊ q. amulris. ⁊ d. ꝺ fuū. ñ. or. mīnam. ū dꝛ q' eode p'uilegio cū diacono gaudet subdiacon'. b

In ordinatore. cū quo pot' dispēsatō adhibi p' h' pꝫ q' ñ dispēsat' cū bigamo ordinato. ut remaneat ī ordine ul' ut pmoueat' q' q ꝺ uno ēcedit' ꝺ alto negat'. xxv. di. qual' ij. ꝺ p sup'. ūne. b. ꝯ ꝺfunctis. ⁊ ita istud īpedimētū ñ pōt pūgari p morte uxoris qꝛ ñ ē iīiq. Ꝯ bigamis. ij. uiculū ſꝫ īreglaritas ꝯtta ex cāib' diuisis ē īpedimētū. ⁊ illa ñ tollit' p peitētiā ul' p morte. xxvj. di. una. ⁊c. cātas. ñ p baptm. ut c. p'tōis. apli. xxxiij. di. Vp a nob. ij. tertius alij duo soluūt' j. ꝺ sīnā. ex. nup. ꝯ tēdis illicitis ꝯ phibit' efectus ī fāis. sicꝫ qs ꝯ hat nuptias cū ea cū q ñ pot' ꝯuir' ꝯ h̄e nuptie ñ h̄ēt

retinquere. sicut in canone legitur de presbytero qui non legalibus nuptiis detinetur. eadem censura tales uidentur inter bigamos reputandi. licet obuiet econtrario quod oppinioni sit ueritas preferenda. et quod iuxta premissa qui nullam uxorem habuerit. foret bigamus reputandus. quod contingeret si quis de facto contraheret cum duabus quibus de iure non posset matrimonialiter copulari. Nos autem in hac questione taliter respondemus. quod cum huiusmodi clericis qui quantum in ipsis fuit secundas mulieres sibi matrimonialiter coniunxerunt tanquam cum bigamis non liceat dispensari. licet in ueritate bigami non existant. non propter sacramenti defectum sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto. Idem. Oxethen. episcopo.

Debitum pastoralis officii. et infra. Fit dubitatio. quod cum duo sint in coniugio uidelicet consensus animorum et commixtio corporum. quorum alterum significat caritatem que consistit in spiritu inter deum et iustam animam. ad quod pertinet illud quod dicit apostolus. qui adheret deo unus spiritus est cum eo. Reliquum uero designat conformitatem que consistit in carne inter christum et ecclesiam. ad quod pertinet illud quod euangelista testatur. Verbum caro factum est et habitauit in nobis. profecto coniugium illud quod non est commixtione corporum consummatum non pertinet ad illud coniugium designandum quod inter christum et ecclesiam per incarnationis misterium est contractum. iuxta quod paulus exponens illud quod dixerat prothoplaustus. hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. statim subiungit. hoc autem dico in magnum sacramentum in christo et ecclesia.

Cum ergo propter sacramenti defectum inhibitum sit ne bigamus aut maritus uidue presumat ad sacros ordines promoueri. quoniam nec illa est unica unici. nec iste unus unius profecto ubi deficit ita hic coniugum commixtio corporum non deest istius modi signaculum sacramenti. Vnde hic cum mulierem ab alio uiro traductam sed minime cognitam duxit uxorem. quia nec illa nec iste carnem suam diuisit in plures propter hoc impediri non debet quominus possit ad sacerdotium promoueri.

Idem. Lundonensi. archiepiscopo. apostolice sedis.

Quia circa minima. et infra.

Sane postulasti per sedem apostolicam edoceri si presbyteri plures concubinas habentes bigami censeantur. ad quod duximus respondendum. quod cum irregularitatem non incurrerint bigamie cum eis tanquam simplici fornicatione notatis. quo ad executionem sacerdotalis officii poteris dispensare. Idem.

A nobis fuit. et infra. Ille autem qui in subdiaconatus ordine constitutus de facto tamen quia de iure non potuit duxit uiduam in uxorem. profecto bigamus non existit. sed non uidue post uirginitatem clerici maritus. cum inter ipsum et ipsam non fuit uinculum maritale contractum. cum eo tamen contra doctrinam apostoli tanquam cum marito uidue dispensare non licet. non propter sacramenti defectum sed affectum intentionis cum opere subsecuto.

Alexander. tercius. cenomanensi. episcopo. De clericis peregrinis non recipiendis sine litteris.

Tua nos duxit fraternitas consulendos quid agendum sit de clericis qui in remotis regionibus ordinati litteras eorum ostenderint. in quibus

ne quattuor .ii. lictis. quas habere debet sep. lxvi. di. primat. e. c. preterimo. paginam non dicat presbiter. vel in testo. S. pagina sine pridicia p bat eque ut presbiter. ii. q. vi. c. diffinitam. v. nullus homicidarum. xxxii. q. i. dixit dominus. xxviii. q. i. nec aliquis. et C. de re iud. iudicia. ii. de presupt. lictis. vel ydoneis argumentis vocat sigilla episcoporum. xxiiii. di. tamen s. martinus. et s. c. pre. vel sigillum episcopi sufficit si notum sit. lxvi. di. extraneo. et c. si que per alium

ul' quia esse non potest ut hic dicitur. Item contra. supra e. mandamus ubi dicitur quod archidiaconus. S. debet visitare singulis annis aut ter aut pluries si expedit et loquitur de visitatione sue proprie parrochie. H quoniam visitat universas parrochias sue diocesis ad mandatum episcopi. b

Corrigat. sic ergo archidiaconus habet coertionem ex eo habet iurisdictionem sine cohertione nulla de off. de l. ex lictis. et ff. de off. ei. cui mandata est iurisdic. l. ult. quod de iure honore pertineat archidiaconus.

mag. in si. si perdidit instrumentum ordinationis sue probet amissionem eius in templo qui sine instrumento sunt et eorum sufficit ar. i. de presul. coll. in si. vel presbiter. i. c. preterimo. b.

Suscipere. non ut ospites. xvi. q. i. et de. di. ii. non prohibuit. xcvii. di. qui esciamus. ber.

Ue fraternitati. ii. commendaciis. vel in divinis forciis. lxxi. di. c. plr. et ult. xx. q. ii. duo sunt presbiteri. vel palam legitima argumenta. s. c. pre. ar. i. de presupt. licteris. et de confirmatione quod primo debet constare. s. c. pre. et c. i. in fi. ber.

Secreto. quod nulli te periculum si alicui nisi sibi. set si publice celebraret populo. tunc periculum si alicui nisi sibi. set si publice celebraret populo. lxii. di. quiescimus. ii. de celebratione. mis. de hoie. b.

Ue nob. ii. institutionibus quas habere. lxxi. di. c. i. ii. et preterea. di. lxxii. di. preterea. et C. de epis. et c. in ecclesiis sic de aliena ecclesia non est ad sumendus prelatus dum reperit ydoneus in ea de. lxiii. di. nullus et s. de electione cum inter. b

Ex dispensatione. no. ar. quod nullus potest eligi de aliena diocesis tamen debet postulari. quod isti instituti absque conscientia episcopi removentur si cuius voluerit episcopus dispensare et sic per dispensationem de aliis episcopatibus instituuntur quod est bonum. ar. pro opinione illorum qui dicunt quod sepe postulat electio de gremio ecclesie. alias electioni facte de alia ecclesia. et si sit facta amimo non parte. de h dixi. s. de elc. cum terraniocos. et c. cum dilecti. bena.

Tarchidiaconus. et i. de isto archo habetur. lxxxiii. di. gesta. et c. honoratus. et c. ubi ista didicisti. et infra.

sib' proponunt manus impositas et utrum episcoporum sigilla sint que representant incertum extitit. Ig(itur) c(on)s(ultationi) t(ue) r(espondemus). tuttius esse in huius statuta patrum veterum observentur. quam novum aliquid statuatur. statutum est autem de transmarinis. ut admittantur. v. episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur. quod maius si similiter qui sunt incogniti credimus observandum. ita ut cum dispensatione aliquanto tempore habeantur. in quo plenius de actibus instruantur. ipsorum sed de inferioribus ordinibus oportet inquiri. quia posset contingere. ut aliquibus pretermissis saltum fecissent. huius autem pactis si chirographa inventa fuerint circa eos potestis dispensare. Innocentius III. constantinopol. patriarche.

Licet. iiii. et infra. utrum clericos a de sine suorum ordinatorum litteris venientes et offerentes instrumentum quod sint in quo in ecclesiasticorum ordinum constitui debeas ad superiores ordines promovere. in quibus t(ibi) r(espondemus). quod nisi de ipsorum ordinatione canonica per ydonea tibi constiterit argumenta. eos nec illis suscipere nec ad maiores debes ordines promovere. presertim ante quam eorum conversatio fuit approbata. Id. patriarche.

Tue fraternitati et infra. utrum clericos qui a partes ierosol. sine commendaticiis litteris veniunt permittere debeas celebrare divina. et infra. r(espondemus). quod nisi legitime tibi constiterit sive per litteras sive per testes de illorum ordinatione canonica qui penitus sunt ignoti. non debes eos permittere tuis plebibus celebrare. sed si forsitan eorum aliqui secreto ex devotione celebrare voluerint potius sustine-

re. Honorius III. episcopo tergestin.

Te nobis proponente didicimus. quod quidam prelati ecclesiarum tue iurisdictionis in ecclesiis sibi commissis sine conscientia tua clericos de alienis episcopatibus instituere non verentur. attendentes igitur id esse nulla ratione licere cum honestati contrarium. ac sanctorum patrum institutionibus alienum. et infra. Inquisiti t(ibi) r(espondemus). quod tibi licet eos exinde removere. nisi aliquos ex dispensatione mera duxeris dimittendos.

Ex libro romani ordinis.

De offitio archidiaconi.

Ut archidiaconus post episcopum sciat se vicarium esse eius in omnibus: et omnem curam in clero tam in urbe positorum quam eorum qui parrochias habitare noscuntur. ad se pertinere. sive de eorum conversatione sive honore et restauratione ecclesiarum sive ecclesiasticarum vel ceterarum studio et delinquentium rationem coram deo redditurus est. ut dectio in ittum annis singulis non potest parrochiam universam circuit. et cuncta que emendatione indiget ad ... vicem sui episcopi corrigat et emendet.

Eodem. tol. Officium uero archidiaconi. e(vangelium) e(t) gl(oria), quando voluerit legere. vel alicui diacono precipere. et quando episcopus missam cantat. ad iussione illius induant se leviite vestimentis sacris qualiter cum pontifice ad missam procedant. et infra. Omne ecclesiasticum officium praevidendo. lectiones. aut tria minima in ecclesia dare debet. et absculta re in initio evangelium aut epistolam. responsorium. vel qualibet in ecclesia lectionem legat. vel cantet. debet absculetur ab ipso. accolitus quoque ipse ordinet. quis eorum candelabra. quis turibulum deferre. qui sive minorum in ecclesia aliqua

ti est iurisdic. l. ult. quod de iure honore pertineat archidiaconus. hes. i. e. ad h. et c. ut iurium et c. pre. secus de consuetud. i. e. c. ult. ii de h. et s. de electione et dudum. b.

Officium ii. do nec ad scultet. h iure potius spectare ad officium magistrorum scolarium. h potius est consuet sic est et multa consideranti et adte dicit in hui officiis. potius quam iure. i. de ex cep. ad h. ii. e. c. ultimo.

aque. ii. de isto archidiacono habetur. lxxxiii. di. gesta. et c. honoratus. et c. ubi didici.

Criminalia. ph intellige omnia vasa ecclesie. ar. et xii. q. ii. apliorum custodia hoc potius pertinet ad custodem sive ad thesaurarium set ut dixi in proximo. c. consuetudo attendi tum in h potius quam ius. et in non est thesaurarii h forte pertinet ad archidiac. ut h iure. ler.

Negligentia. prelatus enim non solum tenetur de dolo culpa lata et levi ad instar tutoris. C. de periculo. tu. vel tu si. reo. pupillis. C. de ar. tu. quecumque de. h et negligentia ut hic patet cum et propter negligentiam removeantur. i. de off. custodis.

Interorum. ita habes congregationem et iurisdictionem ex quo vicarius est. i. de off. vicarii. l. i. ii. de of. ui. c. pl. et xxv. di. perlectis. ar. et aut de offe. civitas in urbe. ar. contra xxvi. di. perlectis. s. c. licet quedam pertinent circa principium. ad offitium. ar. primicerii et thesaurarii. ut in di. tamen predicto donatio est in cunctis et loco episcopi et tamquam vicarius eius. i. e. ad h. provincia sua. x. q. i. c. episcopum. et c. tuo episcopo non singulis annis debet visitare: decertum. et c. placuit. nisi dimittat archidiacono. h ne propter eius accessus gravetur ecclesia. et ita mittat archid-

c. i. et ii. q. i. s. ecce cum hec. et lxxvi. di. decreto. ii. de hereticis. c. excommunicamus. i. in si. et ar. xviii. q. ii. si quis abbas. sic et iudex propter negligentiam removetur. C. de off. p. onetis si quos. et ff. de custodia reorum. carceri. et non est quod possit intelligi cum gratias egisse est negligentia ar. i. q. i. quecumque de. et ff. de u. si. magna. et ar. s. de ordinatis ab episcopo. c. i. in si. ii. de clerico. ex. mi. et c. a plice. b. ::lxxxi. di. decem est. i. de reatu. ar. quod negligentia prelati peccatum est. iud. c. penultimo. b.

Custodie. ad ipsum pertinet cura et sollicitudo totius ecclesie. xvii. di. perlecti. ii. e. ad hec.

officia agere debeat. Greg. h. archidiacono salutem.

Ea que ecc. et infra. Sire uero te uolumus quare districte quesituri sumus. quia uel per te uel per eos qui te inuiti sunt ecclesie criminalia sunt collecta. non sub omni sollicitudine et fide seruantur. quod siquis eorum uel negligentia. uel qui quam fraudes operit. tu in hoc reatu astringeris. qui per archidiaconatus ordinem custodie curam eorum arcius deputaris. Alex. iii. tituus. helien. arch.

Cum satis sit absurdum. et infra. Quam igitur obtentu alicuius consuetudinis non debes contra sanctorum patrum constitutiones. et quod ad tuum non spectat officium uendicare. cauemus ut nemini sine licentia et mandato episcopi curam presumas committere animarum. Id. Vigorniensi. episcopo.

Archidiaconis non uidetur de ecclesiastica institutione licere. nisi auctoritas episcoporum accesserit in aliquos sententiam promulgare. Id. episcopo conuentrensi. et abbi. cystiensi.

Mandamus. quatinus prohibeatis cestrensi archidiacono. ne ad ecclesias sui archidiaconatus uisitandas. nisi semel in anno accedat nisi forte talis causa extiterit. propter quam ipsum oporteat prefatas ecclesias sepius uisitare. Innoc. iii. tituus.

Ad hec nos dominus et infra. Sane consuluit nos tua fraternitas deuotio quid ad officium archidiaconi debeat pertinere. et in quibus pro persona curata exerceat sollicitudinis debeat reuelari. et non putat possitemus. respondemus. archidiaconum secundum statuta beati ysidori imperat subdiaconibus et leuitis. parrochiarum sollicitudo et earum ordinatio ad ipsum pertinet. et audire debet iurgia singulorum. archipresbyter quoque cui apostolis nuncupantur. et uices eius in suis sermone uiunt subiacere. Secundum uero romanorum ordinis constitutionis. maiores pro episcopo et ipsius episcopi uicarius tenet. omnem sollicitudinem et curam tam clericorum quam laicorum in ecclesiis eorum. pro ut melius secundum deum potuit impendendo eum superius sit tecti titulus inclitum examinemus. tuendo rerum. Item in epistola beati clementis pape. primi. oculus episcopi archidiaconus. appellatur. ut loco episcopi per se perspiciens que corrigenda uiderit corrigat et emendet. nisi adeo ardua fuerint negocia que absque maioris sui presentia nequit terminari. inquantum uero nostra constitutione etiam alia uice nos meminimus expressisse. quod institutio corporalis eam super beneficiis quam etiam dignitatibus ad ipsum debeat pertinere. Examinatio etiam clericorum si fuerint ad sacros ordines promouendi. et hec idem in collationibus beneficiorum credimus obseruandum. ut qui beneficiis ecclesiasticis prefiacientiu fuerint. ab eo prius examinentur archidiacono et per eum postmodum episcopo presententur. Subsequenter postea quesiuisti utrum decani ruralis qui per se statuuntur. ad mandatum tuum solum uel archidiaconi. uel eius utrisque instituti debeant uel destitui. si fuerint amouendi. ad hoc breuiter respondemus. quod cum ab omnibus quod omnes tangit approbari debeat. et communiter eorum decanus exercat officium. communiter eligendus est uel et admouendus. Id.

Significasti. et infra. Inhibeas archidiacono tuo. ne conscientia tua et auctoritate litteris suas per in uectis concedat. et eis districte prohibeas. ne ad ordines audeant conuolare. Qui sicut prohibitione tua uentre presumpserint. grauiter eis ordinum suscepto rum talium interdicas. Idem.

Ut nostrum. et infra. nec fuit sufficientiam plurium quam cancellarius ex officio suo exerceat. spiritualia memorata. cum ea precipue de iure communi ad archidiaconi spectent officium. representare uidelicet ordinandos episcopo et illos examinare. preterea abbates et abbatissas in sede. Hon. iii. tituus.

abbati. arram. trecen. diocesis et archidiacono et decano. sancti stephani. trecen.

Dilecto filio etc. Ad petitionem archiepiscopi senonensis. conquerentis quod abbas et conventus monasterii sancti petri senonensis. procurationem annuam et quedam alia ratione sui archidiaconatus ad ipsum expectantia exhibere sibi contra iustitiam denegabant. abbati sancti crispini et collegis eius dedimus in mandatis. ut audirent causam. et fine debito terminarent. Coram quibus petiit dictus archidiaconus. ut cum monasterium infra metas sui archidiaconatus sit situm. abbas et monachi sibi obedirent in hiis que pertinent ad iurisdictionem correctionem et visitationem. ad ius ut dicebat archidiaconale spectantis. videlicet ut coram se conquerentibus responderent. citati etiam venirent ad eius presentiam et eius mandata honesta et sancta sequerentur de correctione excessuum et aliis que archidiaconus solet et potuit rationabiliter iniungere audituri. et salva sua regula. et abbatis sui debita obedientia servarent. petiit insuper ne decetero facerent aliquos quos dicunt. balivia. eo premisso coram. officiali senonensis archiepiscopi conveniri. asserens illos prius debere conveniri sub ipso. quia coram officiali predicto spiritualibus ipsius archiepiscopi et hominum ac familie sue causis dumtaxat exceptis etc. Ideoque discretioni vestre mandamus quatinus per maiores ecclesie senonensis. canonicos qui habere debeant de huiusmodi consuetudine noticiam pleniorem. super hiis veritatem sollicite inquiratis. et nisi vobis constiterit prefatum archidiaconum vel predecessores ipsius de pacifica sit optenta consuetudine iurisdictionem aliquam in ipso monasterio. vel in hiis abbatie actenus habuisse. prefatum monasterium ab eius impetitione penitus absolvatis. perpetuum super hoc ipsi archidiacono silentium imponentes. Si vero de premissis constiterit. per eosdem eandem iurisdictionem dumtaxat adiudicantes eidem immo nasterio supradicto. quia ipsum vel primo decessores suos in monasterio ipso iurisdictionem abbatius habuisse constiterit super aliis perpetuum ei silentium imponatis.

Extra. coll. **De officio archipresbyteri**

Ut archipresbyter sciat se subesse archidiacono. et eius preceptis sicut sui episcopi obedire. et quod specialiter ad eius ministerium pertinet. super omnes presbyteros in ordine positos curam agere. et assidue in ecclesia stare. et in episcopi sui absentia ad vicem eius missarum sollempnia celebret. et collectam dicat. aut cui ipse iniunxerit. Leo papa.

Ministerium archipresbyteri ideo constituitur. ut diligenti cura provideat ministerium sacerdotum cardinalium. qui sollicite debent agere officium in dedicatione corporis et sanguinis domini nostri ihesu christi. a sacrosancto die dominico incipiendo per omnes horas canonicas indeclinabiliter perseverent. ut opus dei digne et secure perficiatur ab eo. cui committit. etc. Provideat et archipresbyter vitam sacerdotum cardinalium presentibus suis obtemperando episcopi. ne aliquando cedat aut scurrilitate torpeat. etc. Si episcopus defuerit exceptis hiis que prohibita sunt. archipresbyter provideat cuncta que in sacerdotum ministerio perficienda dicuntur. fontes benedicere. infirmum oleo perungere. penitentiam infirmum consulto episcopo reconciliare. penitentiam cunctis aliis sacerdotibus iniungere. In precipuis festivitatibus aut ipse celebrationem misse sollempniter impleat. aut ad sua vices cui committit pagat uene tantur. Idem.

Officium archipresbyteri de urbe constat esse ut cum presul defuerit vice eius officium in chrismate benedictiones spirituales in ecclesia dare. missam quam voluerit cantare vel cui de sacerdotibus iusserit. quando vero episcopus missam canit. debet presbyter sacerdotibus ut induant sese vestibus sacris et qualiter ad missam procedant. debet enim custodiri esse. ut

Archipresbyter de urbe debet subesse sic dictum est de archidiacono et preesse omnibus presbyteris et cardinalibus qui videant cantare missas in festivis diebus in absentia episcopi sui sic archipresbyter eius committit extra de off. ar. c. 1 ubi de hoc dicitur debet habere curam qualiter alii sacerdotes celebrant divina officia sine negligentia et ipse et debet videre vitam sacerdotum ne torpeat et quando deficit episcopus debet facere loco episcopi que pertinet ad officium sacerdotis scilicet fontem benedicere, infirmum iniungere penitentem consulto episcopo reconciliare cunctis aliis sacerdotibus penitentiam iniungere et de missis cantandis in festivis diebus disponere extra de of. ar. c. 2 et xx d. de pleris dicitur archipresbyter de urbe

in sacrario eucharistie xpi infirmorum non desit. debet insimul prouidere et prouidendo precipere sacerdotibus ne forte sine confessione uel confirmatione corporis et sanguinis christi moriantur. confessiones uero peccatorum ... eorum. quia foris ueniunt recipere cum omnibus sacerdotibus et crimina pro purificatione pontificis magnam debet uel adhibere curam. ad ... anos quoque faciendos. et baptizandos infantes. et ad succurrendum omnia a sacerdotibus pro iussione illius fiant.

Item ex synodo rauenn. habita.

Ut singule plebes archipresbiterum habeant propter assiduam erga eam summi dei curam qui non solum imperiti uulgi sollicitudinem gerant: uerum et presbiterorum qui per minores titulos habent uitam iugi circumspectione custodiant. et qua unusquisque industria diuinum opus exerceat episcopo suo renuntiet. nec obtendat episcopus non egere plebem archipresbitero quia ipse eam gubernare ualeat. quia et si ualde ydoneus sit decet tamen ut sua honera partiatur. et sicut ipse matrici preest. ita archipresbiteri presunt plebibus: in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo cuncta tamen ad episcopum referant. nec id contra eiusdem decretum ordinare presumat.

Item ex libro. ro. ordinis. De officio primicerii

Ut primicerius sciat se esse sub archidiacono sicut et archipresbiter. et ad eius curam specialiter pertinere ut presit idem diaconis ut reliquis gradibus ecclesiasticis monitione potius ut ipse clerici plerumque et mansionarie insistat. sicut pro animabus eorum coram deo rationem est redditurus. et ut ipse diaconibus donet lectiones. ad nocturna officia et de singulis studium habeat. ut in qua cuique re. capacem habuit absque ulla uacet negligentia. aut a quo ipse iusserit instituantur. Item concilium toll.

De officio sacriste. ... ...

Ut sciat se sacrista subiectum archidiacono et ad eius curam pertinere custodiam sacrorum uestimentorum ecclesiasticorum seu totius thesauri ecclesiastice. nec non que ad luminaria pertinent. siue in oleo siue in cera. Ex libro. ro. ordinis. De offitio custodis. ...

Custos ecclesie curam eam que ecclesie competit custodiendam committuntur. ut oportet ut sui archidiaconi iussioni incuncti obediant in canonicis horis signa tintinnabulorum pulsando ipso quidem archidiacono iubente ab eo pulsentur. pallia uero uel linteamina altaris. seu cuncta utensilia ecclesie indesinenter custodiant. lampades et lucernas in accendendo seu extinguendo peruigil existat: ut ne supra modum lucendo oleum deperat: aut minus lucendo obscurior sit ecclesia. sed omnia cum discretione agant. quia nosciat omnium uirtutum esse matrem. Si uero is minus ydoneus ad hoc peragendum extiterit. ab archidiacono cohercatur: ut se emendet. si autem indomitus permanserit archidiaconus episcopo nuntiando prouideat. ut in decenter electo. actius domini dei constituatur ministerium ut omnia in laude dei fiant. Ex con. toll.

Custos sollicitus debet esse de omni ornamento ecclesie et luminaris siue incenso. nec non et panem et uinum omni tempore preparatum ad missam habere debet. et per singulas horas canonicas signum ex consensu archidiaconi sonare. et omnes oblationes. seu elymosinas seu decimas cum eius tamen consensu absente episcopo inter fratres diuidat. In huius tribus ecclesie columpnis. ut sancta sacrosanctus consisteret debet alma mater ecclesia. ut ad hoc opus tales ordinentur quales meliores et sanctiores esse uidentur. ut nulla negligentia in sancta dei ecclesia uideatur. hii tres. archidiaconus archipresbiter. et custos. simul iuncti uno animo pro

No. quod discretio est mater

Q uid purgat ⁊ pfce ⁊ no sit iniuria n:
celus int illos. Alex. iii. norwicen.
epo. et Gual. archid. De officio uicar.

A d audientiam nram puenit. q W. ru:
pbr. monachus d Wimnesia petendo
uicariam. ecce dbuit aqua. xx. annis re
trocessit inclusis postea ecclis ptiu ad
ceptus fatigare psumit. Quia igitur
no e canonicum. ut qui curam aiar ich
iusis ht ecclesis. uicarius in alienis exi
stat. ds. q. sic ita fructu pbrm a peti
tioe supfluere uicarie desiste copellatis.

Idem. helyen. epo.

P rouidus attentius ne inceptu tuo
patiaris aliquem uicarias plres hre. qa
cum uicarii teneantur psonis ⁊ eccli
deseruire. alienum e ab ordine iuris ut
uicariam quis hat pt unam. Id. Wi
tonien. epo.

A d hc si psona alicui ecce uicario qm ica
d ecce institutu. d assensu ⁊ auctte dioc.
epi certam assignauit portionem. is q p
illa defuncta impatum illius substituit.
no pot eunde ab eccla remouere. t assi
gnatam sibi minui e portionem. ñ id
ꝯmittat. ppt q puidere iuicaria sit t
bnficio contepnandis. Id. norwic. e.

C licos imphatu t in alius
inferiorib; ordinib; constitutos. iui
caris ecclar quas adepti sunt alios s
substituere no pmittas. cu id satis
sit absonum ⁊ absurdum. In
noc. iii. abbi. sci. eug. ⁊ plebanis
... nob. ⁊ J. nos ergo L s. p.

Q uicarii litteras extimantes p sub
rectione obtentas. qm iuris dictio
uicarii. que. id. pontifex in urbe re
liquid. no extenditur extra illam nisi
ei spalit sit concessum. psertim cu ipe
moratur in sua puincia spali uid;
in campania puincia ⁊ pisana. ds.
q. quicquid occasione litterar illar ac
tum e irritum reuocetis. Hono.
iii. Wigornien. epo.

E x pte tua fuit ppositu cora nob. ⁊ J. ds.
q. ppetuos uicarios ut in ecclis tuis
optinet uicarias residant. ⁊ se ipsos
ut earum cura exigit faciat ppmo
ueri. p subtractione pueniuum t
illarum uicariar copellas. Alex.
iii. lon. epo. De offo ⁊ potate iudicis d.

Q uia quesitum e quid faciendum sit. legati
d potestatibus que cum precipium
alicui iusticiam exhibere. iminis au
ctoribus conquerentis sic copellit.
et sic mandatu nrum eluditur. Sic
t. rt. quod sicut agentes ⁊ consentie
tes pari pena sepitute testimonio pu
niuntur. sic ta eos qui trahuntur
in causam qua principales eor fautores
sicos manifeste cognoueris iusticiam
impedire districtioe eccliastica potis
cohercere. Id. lon. epo.

S ane si a nob sup aliqua cu littere impetran
tur. et alie postea no fca mentione prior
litterar litte opponunt si iudicib;
innotuit. doc. ro. po. consulat. et
sua eunde plenius cognoscat uolu
tate executioi sup sedeant ... ne
puaricate litterar cautx fines ualeat
impediri. Id. epo. london.

S i pro debilitate ul p qualibet alia gui
necessitate termios causis. que t a se. ap
ꝯmittuntur. inter e potius libum t sit pti
discretus ⁊ ydoneis uices tuas
ꝯmittere. itaq si res tantie te consulere
debeant. nisi forte cae ita graues sint
q sine psentia tua no possit comode
terminari. Id. Willo. car. elect.

D ecaus q. J. certum terminu decedens ꝯmittu
t. h tua uolumus cognitioe teneri. q n
chos psteius decreui consensu ptiu pstige
t. eo transacto madatu expirat.

C ui etiam qui pcaus t commissi ad citati
one tua uenire. aut supbus tuo iu
dicio parere neglexerint. si tale sunt ne
gociu qd certa erum pena canoib; expri
matur. eandem infligas. aliquin ipos

pactici qualitate et cause finem tuum arbi
trium punire poteris. Id. arch.
Preterea super hiis quos consulere sen.
uoluisti utrum liceat iudici delega
to non ordinario cogere contumacem
ut ueniat. aut dampnare si non ueniat
hiis autoritate presentium innotescat. quod
pro quia ei causa licet simpliciter delegatur. si
tus pot nisi auct partes compellere et contu
maces seueritate ecclesiastica cohercere.
etiam si littere commissionis id non conti
neant. aut partes mandatum nostrum
non habent. ut accedat. quia extra quod causa
sibi committitur super omnibus que ad cau
sam ipsam spectare noscuntur plenariam
recipit potestatem. Id. victon. epo.
Quamuis simus. et infra. Si uero duobus causam
committimus et sine non apparitur ut unus
sine alio procedat in ea. nichominus
auri cipis siue suo iudici siue alii
uices suas pot committere in hac parte.
Id. normen. epo.
Significasti nobis. et infra. consultationi tue
respondemus. quod si iudex ordinarius ad man
datum iudicis delegati a nobis noluit
aut non pot aliis resistentibus sententiam
ab eo latam effectui mancipare. delega
tus iudex causam auct sibi commissa pot
executioni mandare. et si qui sibi resiste
rint eos sententia ecclesiastica cohercere.
Siquando clerici coram in Idem.
dicet. Resp. plato ecclesiarum super ecclesiis quas
tenent in causam traxerint. et coram eodem
iudice transactione. uel alio modo ecclesias
optinuerint in quibus sit certum eos in
stitutionem canonicam nullatenus habuisse.
nec possessionem corporalem ordinarius
iudex non debet delegati iudicis manda
to resistere uolentis. sed ap ipsum instare.
ut differat eos in possessionem mittere do
nec nobis rei ueritas innotescat. Id.
bathon. epo.
Insinuatis. et infra. consultationi. t. respondemus. quod quo
iudex delegatus ipse uel palam sententiam

executioni mandauit. uel mandari precepit. eius
auctoritas et iurisdictio cessat quia
semel de officio suo functus. Idem.
abbati sci albani.
Consultationibus. et infra. questitum est utrum
si aliquis eccl uel possessione qualibet se
asseuerans absque iudicio et causa rei ab
hi spoliatum. et a nobis ad iudices litteras
optinuerit. ut infra certum tempus resti
tuatur: si possessio sic constiterit iudici eum
esse talis spoliatum possessio debeat ei restitu
i. cum his qui tenet ecclesiam. uel posses
sionem quam ipse requirit ante quam de
liceteris ipsius aliqua mentio fieret. studi
orum peregrinationis. uel alia hac causa
se absentauit. nec infra prefixum tempus
iudici possit suam presentiam exhibere.
Super quo respondemus. quod nec pot nec de
bet restitutionem habere. quamuis paratus sit
coram iudice delegato testibus ydo
neis possessionem et delectionem suam pro
bare nisi is qui possidet se per contu
maciam absentasset. Id. car
noten. epo.
Sane quia et infra. Quia tue questioni. duxi
mus respondendum. quod nobis iudex delegatus in
iuncta nostris gerit. unde in ea illa super
ior est et maior illis quorum causam
suscepit terminandam. Ideoque si epc uel ali
a persona que non sit de iurisdictione illi
us causam quam ei delegamus rebell.
ac contumax fuerit secundum qualitatem
facti potest uel interdicti uel suspensionis
sententia a iudice delegato compel
li. ita quod iudex secundum negotii qua
litatem temperate procedens. epo uel in
gressum eccle uel sacerdotale offi
cium interdicat. aut etiam terram illius
que ad iurisdictionem suam pertinet
spiritualiter interdicto supponat. Id. e
borac. archiep. et epo. couentr.

Dicur q. e
c. ij. l. vj.

Ex parte .n. nobis innotuit quod
cum a te frater couentr. . m. . s. lic
teras impetrasset. ut ei archidiaconatum

que in ecclesia tua post vacare contigerit. assignares. R. alias a te fratre eboracensi impetravit. nulla dispositionibus habita mentione. ut si avunculus suus archidiaconus. que habebat in eadem ecclesia valet omnino dimittere. ipsum ei faceres assignari. Quoniam igitur consummatores fuissemus. nos predicto. R. licteras direxisse. nullatenus scripsissemus. pro adversario. Mandamus quatinus prefato. R. archidiaconatu ipsius ecclesie si vacat non obstantibus postulationibus huiusmodi assignetur.

Idem. eboracensi. archiepiscopo.

Ex parte tua. et J. episcopi. t. t. R. consilium ... iudici delegato expectat formam sibi statutam servare debet tamen rationabiles exceptiones admittere. et in causa iuris utilitatis equitate procedere. Si exprimatur in litteris nostris quod nulle debeant exceptiones admitti. quod nec nos nec antecessores nostros credimus expressisse.

Idem. abbati et conventui maioris monasterii.

Cum abbas lecestrie qui suscepto mandato nostro pro vobis dicitur adigencium presentium. abbate gloucestrie de novo substitutum iudici pro mortuo. illi mandato nostro porrecto quia sub expressis nominibus locorum et non personarum commissio emanavit. sibi socium in causae cognitione adiunxerit. nos sententiam illorum sic ut iuste lata rata et firmam habemus.

Idem.

Super eo vero quod subiungere voluisti. si de presentatione presbiteri inter aliquos questione suborta. causam contingit delegari alicui sub hac forma. ut si constiterit inter ceteros qui agitur ad partem alterutram pertinere. ad presentationem eidem de persona idonea ordinet ecclesiam. appellatione remota. licet delegato iudici inspecto diocesani episcopi. archidiaconi vel archipresbitero reclamante presentatum sibi clericum in possessionem ecclesie mittere. et an si archipresbiter. aut archidiaconus vel episcopus ad quem institutio pertinet appellaverit eorum sit appellatio deferendum. hoc tuam volumus discretionem cetere. quod licet consilio de presentatione que ... utitur. appellatione remota. committamus alicui terminandam. non est tamen nostre intentionis diocesani episcopi. archidiacono vel archipresbitero. preiudicium generari. Ideoque presentandus fuerit et illi qui instituendus fuit et tenebit eorum. appellatione si videntes virum suo defensioni duxerint appellandum. quia non illis sed partibus inter quas causa commissa est. appellatione remota mediorum est sublatum.

Idem.

Causam matrimonii. que inter J. mulierem. et Blancatium agitatur dignoscitur. fo to iulien. et vapicen. episcopis nos meminimus commisisse. quibus eam viro te stitui mandantibus. vir mulierem cruciatibus et flagellis adeo fecit quod in multa et coacta inter se et virum suum confessa est parentelam. sicque factum est quod adiu cum unus eorum dimisit eandem. et J. consilium. u. .... quod prefatis. B. eandem. J. ad vinculum solummodo alterius predictorum a se separasset. quare cum ea duobus committit sententia unius non tenet. ipsum ut eandem mulierem sicut uxorem suam benigne recipiat et maritali affectione pertractet monitione premissa cogatis. Si qui vero apparuerint qui postquam ab eo recepta fuit matrimonium. ipsorum velint et legitime possint impetere eam audiatis. et fine canonico terminetis.

Idem. exonien. et wictonien. episcopis. et abbati hertforden.

Causam que inter F. et H. de nativitate agathe. vertitur vobis fratri episcopo london. commisimus terminandam. Verum quoniam idem F. prefatum london. episcopum habebat suspectum. pro eo quod dominus est predicti. H. ipsum amovendum et te fili abbas loco ipsius duximus subrogandum.

Idem.

Cum te consulente. et J. si super causa que tibi et .... delegatione committitur. personis ecclesiasticis una vel pluribus quibus ut

— Si ordinarii spectat ... ad quem spectat institutio ecclesie.

— Scilicet ad quem spectat institutio al'.

ꝑeas laborib; ꝑatum ⁊ expensis
cognitione ipius cae ⁊ testium ex
aminatione sniia tibi reseruata ꝯmit
tis. appello fuit interposita. hi. ap. in
tuitu causam indiffinitam relinquere
non tenentur. Lucius. iii. Cant. arche.
et eius suffraganeis

Relatum. ⁊ j. nos itaq; consultationi
uestre. re. quod sibi fuit aut. p. n. o
bitum. contestata mandatum
in morte mandatoris nullatenus
expirauit. ꝯ uero aut litis ꝯte. d
cessit. non est iudicib; quos delegauit
at. ex delegatione hi procedendi. Ur
banus tertius.

Gratum gerimus. ⁊ j. Sane consuluit
nos dilectio uestra an aut obitum dele
gantis proposito citationis edicto. lite
uero post mortem contestata. iudices uirum
debeat in causa procedere delegati
⁊ utrum his intelligatur. ap. re
qui ea interposita ad producendos
testes. inducias postulauit. ⁊ demum
productioni et allegationi renun
tians attestationes petiit sollempnit
publicari. nos aut inquisi. t. t.
re. quod cum in casu post citati
one facta negocium sit quasi cep
tum. ⁊ maxime si delegatus non sit
certus de obitu delegatis. post ⁊ deb;
in ea procedere. tenebitur q; iusticia
fuerit ꝑuia diffinitum. In secundo uero
casu uidetur ab appellatione recessum.
si secundum ea que premissa sunt eum q
appellauit constitit processisse. Ce
lestinus tertius.

Prudentiam tuam. ⁊ j. Quinto loco
supplicas informari utrum cum
tib; causa committitur. ita q si omnes
interesse nequiuerint. duo eam nichilo
minus exequantur. si reus a duob;
tm fuerit conuocatus. uenire neces
sario teneatur. ⁊ si citatus a pluribus
coram duob; comparuit. tertio ne
uenientem pse nec ꝑ litteras ut solet
fieri excusante. an duo p
sentes in causa possint procedere.
⁊ eam sine calculo terminare. In hac cau
talitate. re. q cum aliquis delegatorum
iudicium ꝑcertum nuntium uel excusa
torie litteratorie destinatum non oste
dit se interesse non posse. uel alias d
eodem canonice constare non potuit re
siduos procedere ad eam cognitione non
debent. Quia si processerint iudicium repu
tabuntur egisse. Illa quippe
fuit antiqua. ap. se. prouisio in
causarum cognitiones duob; quam uni. t
b; quam duob; libentius delegaret.
cum sicut canones attestantur. re
gnum sit iudicium q plurimorum sniis
confirmatur. Mandati siquidem fines
excedere ꝑbaretur. si quis citra for
mam rescripti accepti ꝑsumeret iu
dicare. Adicimus quod etiam
ubi fuerit in commissione appositum
ut si omnes interesse nequiuerint duo
eam iudices nichilominus exequantur. si
aliquis exceptis etiam possit noluerit
interesse. duo nichilominus in ea pro
cedant. licet ille tertius sit grauissi
me arguendus. pro eo quod mandatum
ap. ꝑuersum subterfugiat. aut contemp
nat. Id quoq; ꝑ omnia dicimus ob
seruandum. de causa que committi
tur duob; eo apposito. ut si alter i
teresse nequiuerit. alter nichilominus
exequatur. Serta nobis ꝑpo
sita ex parte tua questio contine
bat. quod cum aliquib; iudicibus
causa committitur. ⁊ quandoq; con
tingit quod reus actori obiecit. quod
stare non pot in iudicio uel potest
uinculo excommunicationis astrictus. si reus
non uelit statim eum ꝑbare excommuni
catum siue non possit. An actor ni
chilominus audiri debeat. donec super eo
q obicitur rei ueritas fuerit patefacta.

hanc dubitationē talit amouemus.
quod si ille q̄ritale quid obiecit sta
tim ul' infra t̄minum cōpetētē nō
probauit legitime quod intēdit.
actor p̄uicti d̄b; ut sine offendicu
lo quolibet audiat. Ceterum si
ul' exception̄e sic ē actoris ul' alio
quolibet modo legittime cōstitit ac
torē ē uinculo excōicationis astrictū.
audiēb; d̄legatis secūdum formam
ē ualeat absolui. ita ut si p̄ aliam
itam cām. 7 euidentem ab ordinario
iudice ul' delegato excommunicatus fu
erit. ad excommunicatorē debet abso
luendus remitti. q. si maliciam ad
hibuit delegati iudices id nēu ē
co libē exequantur. dum in nō sit
tale gen̄us excommunicationis illi
cui absolutio. se. ap. reseruetur. Ex
plorati quid iuris existit. ut delegati
iudicib; q̄z p̄ncipale ... accesso
rium committitur. Cessio abhis
fuit p̄stito iuramento q. stabit man
dato ē absolutus. Rursus interroga
an coram eisd̄ d̄legatis ul' ordinario
a quo excommunicatus extitit tenat
sup eād cā p̄ q. excommunicat fuerat.
Resp̄. 7 quorum d̄beat stare iudicio t' ma
dato. in quo casu talit respondemus.
q. coram ipis excōicatorib; si illa cā p
qua fuerat excommunicatus stare d̄b
et eorū s̄uare mandatum. ū spualit
fuit illud alius a se. ap. d̄legatum. q.
si excōicatores maliciose distulerint. te
d̄legati eād iuris dictioēm quā in p̄ncipa
pali 7 accessorio exercebunt. hūt

Innoc. iii. regin. archiep̄o. 7 ep̄o cephalēd.

Cum ea que uertitur inter archiep̄ montis
regal. 7 rosan. archiep̄oc sup quib;dā
decimis panormitan. 7 capuan archiep̄
et t' sup regim cōmissa fuiss; a nob fine
d̄bito t'mīnāda. p̄dictus archiep̄s monti
regal. sic accepimus ad p̄ma panōm
tan. 7 capuan. archiep̄orum citatione acces

sit in quorum p̄sentia excipiendo p̄posu
it quod p̄dictis cāus eorum nō debet
stare iudicio. tum quia cā ipā lib;
fuerat delegata. et id ab illis d̄ nob;
tm̄ te sup regim. incōsulto. nec ui
ces tuas sup hoc cōmittere ad iudi
cium fuat euocatus. tū quia an
ipsorum citatioēz et notitiā litterarum
p̄ eād cā nuntium suum. ad ap.
se. transmiserat. in quo d̄cretales
alex. pp. p. n. sibi affirmabat ap
tius suffragari. At uō id archiep̄i
exceptiones ipius nolentes admi
ttere contra eum ut p̄dc̄t in t'locu
toriam sententiā p̄tuler. pp. q. a se.
ap. appellauit. Cet. j. f. v. o. q.
si uob' cōstitit p̄dictos archiep̄os ex
ceptioēs p̄dictas nullatenus admi
sisse. nō obstante eo q. p̄ ipsos factū ē.
decimas ipās quib; p̄dictus mō
tis regal. archiep̄s se post quā nuntii
suus p̄pt hoc ad ap. se. accesserat
asserit spoliatū. p̄cipue cū easdē
tā sibi quā eccē sue. a se. ap. asserit.
cōfirmatas. siue placuāe potētia
siue p̄ eosd iudices faciatis cū fruc
tib; inde p̄ceptis restitui faciatis.
audientes postmodum quicquid de
iure p̄tiitis quicquid fuit ēstitutū.

Id. cornetinu decemb.

Cum sup abbatia monasterii uiri it
uos. 7 ... quondam abbate inuum
fuisset; questio agitata. d̄nūi supe
ad lexouien. ep̄m 7 abbatē d̄ becco
nostre fuerunt littere destinate. q. q. Quia
uis solus abbas autem quam appella
retur ab eo iuxta formā litterarum
nrāz procede potuisset. quia tn̄ p
eo quod cū ipso ep̄o inthlocutus ē ap
pellationē p̄s uis ab eodē ep̄o interposita
nō tenuisse d̄ iure. sine ipo cū pos
set et nollet negocio interē. p̄ cōseq
tiā cōfessus ē. se nō posse. o. ap.
adimple. nec sue interptionis exuit.

ut fine eo iudice suo aliqua diffiniret
et cum eo qui iam uiuere desierat
aliquid aliud supradicto negocio
inte diffinire nō ualebat. uolunta
te ac potestate sibi mutuo adiuua
tis; cum noluit quod potuit. et q
noluit ad imple nequiuit. quadru
ob; factum fuerit. effectum durare nō
potuit obtinere. Idem archiepo
tolletan.

Consuluit nos. t. f. utrum cum ad
recipiendos testes. vel positiones publi
candas eorum. ut sententiam pferen
dam peremptorie citatis partibus et earum
altera se absentat. contumaciam eius
data. an circa ultimam saltem partem
diei. tibi sit in negocio pcedendum.
uel iudicem expectandum pocius sub
sequentem. et si expectaueris utrum co
tumax iterum sit citandus. cum nō
fuerit dies partibus assignata pcessum.
Nos autem credimus distinguendum
utrum in articulo citet post termi
num peremptorium an compareat in
illo. Et siquidem iudicem alte
rius parte contumacia suadente potius expe
ctare. nec erit pars contumax p
emptorio elapso citanda. nisi gratia
ei faceret benignitas iudicantis.
Si autem comparet. nisi partes cum eo re
uerint se tibi presentaverint. ea hora q
cognoscere possis procedere ad ea que d
eo pro quo eis legittime terminum
peremptorium assignasti. expectare
et quia potius quam intendis. ne fruste
iudicis alterius instantia euanescat.
Et ne uideamur ecclesiasticum ordine
agere in tenebris. quia uestra testi
monium ueritatis. qui male agit
odit lucem. Licet etiam secundum consue
tudinem et constitutiones legittimas
more romano dies a mediate
noctis incipiat et in medio noctis
desinat subsequentis. unde quandiu

b; dimidiatis noctibus agatur p in sac
ris hominibus legal auctoritas ac sigil
let parte lucis agatur. nos tamen eam
procedendi horam designam in iudicijs
intelligimus quam possint ante noctis
tenebras perficere quod incubuit.
Porro diffinitas inter manifeste
peremptorie nō debet iurisdictionem
suam ni necessitas exigat ac eo cohi
tare. Idem abbati de lordellia et
priori sancti sepulchri.

Insinuante. R. rector sancti salui. ad
audientiam nostram peruenit. quam
causam que super uice parrochiali
intra ipsum et th. uertebatur. Wigorn.
epo et iudicib; suis a nobis obtinuit
delegari. postmodum licet fuerit sedis
quedam prelatum. et cetum temporis.
diffinitiue sententie calculum.
Idem episcopus decanus. R. infamilia rem ac io m
isit. sine quo alii duo iudices s
q; mmis licitis mandabantur. ici
procedere nō ualebant. et alter ipsorum
iudicium officialis est episcopi sufficiens
pro quo aduerse parti poterat suspectus
haberi. Unde cum a epc quam offici
alis perhibetis ut pote quos id. R. in
iudices postulat. et ipse familiaris
eorum postmodum est effectus. ab eadem
sua parte possent merito recusari.
discretioni igitur uestre mandamus dis
tioni committimus. Quod cetera. q. q. si
est ita nisi postquam familiaris est effectus.
litigantes consenserunt coram illo
in causa secundum priorem continentiam
literarum sine prejudicium pcedentis. a
liquam priorum partes iudicium
reuitatur etiam. Idem priori sancti
fridi.

Querenti quid per eum. ecc. et cum sumus
delegatus a nobis quo dicet illum qui
tibi iudicante parere contempnit. li
cet aliquibus uideatur quod suo sit fue
tus officio ut ulterius nō habet exercere

gata sibi iurisdictione processum. Alii
autem dicant quod iurisdictio eius
durare debet donec sententie pareatur:
ut ipsum absoluere possit parere
uolentem. Nos tamen per equitatis semitam
incedentes, apostolica auctoritate statui-
mus ut delegatus a nobis non solum usque
ad quadrimestre tempus quo ad solutio-
nem debitum a lege reo conceditur, sed
usque ad integrum annum iurisdictionem
sibi commissam ad executionem sententie
ualeat exercere. Sicut obseruatur in illo
qui ante litis contestationem contumax
inuenitur. L. d. cantuar. archiepiscopo.
Super questionum articulis [in margin: que colliguntur ex. c. ci. ...]
de quibus nos consulere uoluisti. t. r. quod
per constitutionem nostram consultationi
alex. pp. nullatenus derogatur, sed illa
per istam exponitur, immo inuista iumus
que nulla fuerat preter missa. Supple-
tur. ipse namque uoluit quod si super causa que
[in margin: ap. re. ... ho.]
alicui extra appellationem delegatione committitur
a persona ecclesiastica, una uel pluribus quibus
delegatus ut parcat laboribus partium
et expensis cause cognitionem ipsius et te-
stium examinationem sententia sibi reser-
uata committit, appellatio fuerit interposita,
hi appellationis intuitu causam diffinitiuam
relinquere non tenentur. Nos
autem statuimus quod licet res cui causa
committitur appellatione remota non possit eam
alius sine prouocationis obstaculo
delegare. Si tamen delegatus a nobis uel
iudex quicumque non tam cognitorem
quam executorem ad aliquem certum
articulum quemquam parum deputauerit,
ab eo nisi modum excedat non licet appel-
lari, cum modo de partium deputetur
ut recipiatur assensus. Quod si delegatus
a nobis ut litis exordium uel causa
usque finem, nec dum totum negocium
ei duxerit committendum, ab ipso tam-
quam a iudice licite prouocetur, cum
et lis ante iudicem debeat contestari et causa
per iudicem diffiniri. Intentionis
igitur nostre fuit sicut ex tenore consti-
tutionis premisse potest liquido deprehendi,
quod ut iudicialis auctoritas liberius
ualeat exerceri, delegatus a nobis licite
possit et principium et finem et medi-
um cause sibi commisse non solum
coniunctim sed diuisim alii delegare,
non obstante quod dicitur quod iudex
debet cognoscere per se ipsum in principio,
in medio et in fine. Cum autem qui
ferat sententiam uniuersa que acta sunt
in iudicio inuestigare debeat diligen-
ter. Cum autem totam causam commit-
tit alicui uel principium aut finem
ipsius, ab eo tamquam a iudice potest
licite prouocari. Cum autem alicui [illegible] me-
dium tantum committit, ab ipso tamquam
ab auditore prouocari non potest. Si mandati
fines excedat uel merito sit sus-
pectus. Unde ne ualeat recusari, a-
lius statuimus ut de partium debeat
ut recipiatur assensu. Porro
cum delegatus a nobis iurisdictionem
suam in alium transfert totam, si fuerit
appellandum, non ad eum sed ad nos appellari de-
bebit. Cum autem aliquid sibi de iure reseruat, si
causa ei sit appellatione remota commissa, non ad nos sed ad eum
debere potuit appellari. Unde si forsan
appelletur ab eo cui media quoque com-
mittit, siue cognitor aut executor
dicatur uel auditor quem nemo
pro eo quod uel mandati fines excedat uel merito
sit suspectus, nichilominus tamen de-
legatus a nobis iuxta consultationem
premissam causam poterit diffinire
ut parcatur laboribus partium et ex-
pensis. Quem uero delegatus a [in margin: ... ]
nobis deputauerit auditorem neutra
partium poterit recusare nisi coram
eo iustam recusationis causam o-
stendat. Si uero duo sunt ap-
pellatione remota delegati, et unus committit ui-
ces suas alteri, ille nec potest appellatione remota.

procedere. nec eam alii delegare. Quia
uis in commissione facta duobus contine
atur expressum. ut ap. te. alter posit
procedere sine reliquo sine possint. ab
parit in terre. Quia quod potest ex sola
iurisdictione sibi a principe delega
ta. non potest cum iurisdictione sibi a
condelegato commissa. Unde si ab eo
fuerit appellandum. licet aliquibus uis
sum fuerit quod a co delegato ua
leat appellari nobis tamen uidetur quod ad primum
dumtaxat appellandum est delegantem per
est terminum supius assignatam. Cum
ergo appello de quo. t. f. nobis scripsit.
sinistre constitutionis occasione ad nostram
audientiam appellauit. pro eo quod dele
gatus a nobis seruata sibi diffiniti
ua sententia. audientiam eius commisit quibus
dam. qui de ipsius assensu nec dati
sunt nec recepti. nisi contra eos in
tam recusationis causam ostendit. ut
paratus fuit ostendere coram iudi
ce delegato non debuit impedire quo
minus procederent auditores. qui et
si tanquam suspecti fuisset iusto
recusati. delegatus tamen a nobis nichil
ominus potuisset. sub. ap. diffugio
causam iudicialiter expedire. quod si iux
tam recusationis causam noluit ad
mittere. delegatus. sed coram suspe
ctis eum audire cogebat. a tali gra
uamine licite potuit ad nostram au
dientiam appellare. quia post. ap. hi
c prosumptum iudicari debet irritum
et inane. Id. epo. helyen.

Pastoralis officii. et c.

Consultationi tue duximus respondendo. quod cum
delegato a principe iurisdictio data
di iudicem sit a lege concessa. dum
modo ipse ex honestate seu ipm ma
litiose non queratur. potest compellere re
nitentem. eo quod iurisdictio illa nul
lius uideretur esse momenti. si co
hercionem aliquam non haberet. Debet tamen
delegatus sollicite prouidere. ut si personis
superioribus exigente necessitate nego
cium duxerit delegandum. in coactio
nibus inferendis dignitati deferat
et persone. Est enim totum negoci
um alii possit committere delegatus
sicut supius est expressum citationis
officium potest cuilibet discretioni per
uia demandare. excepimus iusto
contemptore. Preterea postulasti
sicut a summa lata litterarum intrauit
auctoritate. in quibus ap. est. inhibita fu
erit. ap. et litteram appellatione aduiciens per
eos alios emanauerint ad manda
tum posteriorum iudicium executioni
sententie a prioribus delegata debeat mandari
dari. ut priores iudices ipsam neque
per se neque per alios exequantur. nos
autem inquisitioni. t. t. r. quod cum appe
lationis causam excepta scientia
iudicibus aliis committimus cognos
cendam. ap. uidemus recipere. ac iu
risdictionem priorum iudicium reuo
care. ut interim executio sententie suspen
datur. donec appellationis merita plen
ius sint discussa. et c. Quia uero
sepe contingit quod executio sententie or
dinario demandatur. quesiuisti an
si ipsam iniustam esse cognouerit. de
beat eam executioni mandare. an sit
potius supersedendum. attendentes igitur
quod non cognitio sed executio tamen demanda
tur eidem. et cum ordinarius tene
atur obsequi delegato et si sciat
illam sententiam iniustam exequi ni
chilominus tenetur eandem. si apud
eum possit efficere. ut ab eo bone ipse
absoluat. et c. Cum autem sepe
contingat a diem quia uidet delegat
a nobis partibus assignauit causam alta
procurante ut negocium prorogetur. iudi
cem ipsum a lege ut arbitrium euocari.
nos prauorum uolentes malignitati
bus obuiare decernimus. ut si delegato

cōstitit hoc fuisse alicui pātis malitia procuratū. ipsum puniat ad ad iusticie cōdigna. 7 ne aliquid lucri ex hi fraud reportet. psone neutri p ti suspecte quantum ad hec illum committeret. ipsorum negocium que in ipso. ap. re. procedat. nisi forte par tes consenserint negocium proroga ri.

I d. abbi sci ylarii. 7 magistro. G. canonico turonum.

Exlittis patriarche grādn. 7 j. o. q. tuis nobis ostitit quod littere que so loco adarchi pb̄rm paduanum in petitate dn̄r. destonb; licitis ad p̄mi ccrium grādn. 7 plebanum scē sophie optentis. expressam fecerint mentione. ut p̄scrās prime appa reant reuocate. cum priores iudi ces aucte litterarum ipsarum iur dictione non sit dubium habuisse. quam potuerunt postmodū pat archie quo ad execucionē snīe demandate. ex qua cohercione 7 id pat archa recepit. cū hi dmandata iu risdictio delegata uideatur. si su b delegatus hi cohercionē aliquā n habetet. interdicti sniam ab eode patriarcha in castell arcō. promulgatam, pro quod eid patriarcham execu tione impediens. et litteras quib; mandatum predictor iudicum innitiabat legi in publicum n permisit. tandiu faciatis inuiola biliter obseruari. donec eid patriarche dmunitus irrogatis sufficiens fu erit satisfactum. Si uo cōstitit p̄ mas litteras p̄scrās legitime re uocatas. cum appareat p̄mos iu dices iurisdictionem penitus nul lam habuisse. 7 ita cōstet pcō sequ tiam patriarcham ipsum n recepisse iurisdictionē. uel cohercionē aliqua ab eisd p̄dictam interdicti sententi am dnuntietis irritam 7 manem.

Id. epo pictauēn.

Licet undiq; 7 j. cum igit cleric iq rectum. sicam trib; iudicib; dlega uimus. apposuissetis illam clausulā facientes. q si nō oīns hiis exequen dis potuitis interēe duo uirum cā in dubio minus exequantur 7 uenus sq cōmiserit eidā ecalis uices suas de medio sit sublatus. tertius ut suspectus merito recusetur. an colle ga supstes. suo nomine ac dfuncti possit negocium diffinire. inqui si. t. t. re. q si iurisdictio a suo sibi collega delegata eo uiuente uti nō cepit quia mandatum hi re integ morte mandatoris expirauit. nō het solus officium iudicandi. sin aut morte illius iurisdictione uti ce pit talit dmandata uices suas et illius potest adimple.

I d. epo baiocēn.

Cum iniunx ptius. 7 j. pera quesi uisti cum tibi ab aliquo sub hac fo ma mādatur. aucte. qua fungor iniungo ut talē dnuntiet excois snīe sublacere. ac tibi sup man dato. ap. hesitanti. aliqua n sit fa fidos mandatum hi exequi tene aris. sup quo hi tibi mandamu rsum. quod nisi dmadato. se. ap. certi excititis exequi nō cogeris q mandatur.

I d. parisien. et trecen. epis. 7 abbi scē genouefe

Cum olim abbas. 7 conuentus. v geliacen. sua nob qstione mon strasset q cōes altisiodorēn. q dā stangnū 7 molendinū. 7 domu. infra eor cōstruere nitebat in eo rum p̄iudicium. 7 grauamē. epo 7 thesaurario nuer. n. cōmisimus ear tpis p quorum litteras accepimus q lite supp̄ositionib; ecōe contesta ta. receptis utrimq; testib; 7 atte stationib; publicatis. cū sup dictis

testium intp̄tātes fuiss; p̄tinacitu
disputatum. tandē pars contrs ꝓpo
suit quod de dāpnis in nemorib;
et reb; aliis datis. sup quib; testes de
parte uidebantur. cognoscere nō de
bebant cum in rescripto mītio nulla
de dampnis mītio habetur. Ꝯ ij. iudi
ces aūt interlocuti sūt quod sup dāpnis
datis a coīte ad eos cognitio ptinebat.
quo audito. coēs. ad ap. beneficium ē
uoluit. Vz ipz p̄ iudices euocatū.
et nec p se nec p̄ sal̄e ydoneum cō
parentem. contumacis iniculo astringere.
Ꝯ ij. Quia nō sup dampnis datis an
quam lis fuit contestata. nequaquā
ad eos iudices cognitio ptinebat.
cum in rescripto nulla dāpnis mītio
habetur. nec ad ipōs potuit uinctio p̄
rogari. cum pcurator ad illa tantū
ligatur solummodo cōstitutus. q̄
in commissionis litteris inuenimt
expssa. Ꝯ postquā coēs publicatis
attestationib; intellexit. superius fuis
se depositum. p̄cessus contradixit.
Q[...]dos eosdē iudices pnuntiauimu
minus iuste interlocutos fuisse. ac se
pdictum coīte. qui ob hoc ad ap.
beneficium conuolauit [...] contumacis se
ntentia nō fuiss; ligatum. T S.
senonē. archiepo.

Cum olim magr̄. G. Ꝯ B. ardiact.
et ppositum ad inuicē comutass Ꝯ.
Ꝯ ij. Cum dictus. B. delegatis nr̄is n̄
deferens immo iñ [...]us delegati sigil
la uiolauit illorum. et [...] scripta que
nob̄ fuāt p̄sentanda. nō erubuit
apire. qui postmodū immīa p̄stita ē
stituit. aduersario p̄sente in separa
tione suam ꝓposuit. quod iudices p̄
ptam pcesserant contra ipm Ꝯ acta
inscriptis minus fidelit̄ redigissent. Vn
timens ne litteras portaret. [...]urye scrip
ta illorum apuit. Ꝯ quod suspicatū
fuāt admiueni [...] siquod ep̄e

dixit. melius notauiss; . ut non
recepiss; scripta suspecta. ut recepta
nob̄ fidelit̄ p̄sentasset et ostendiss;
cām suspitionis ꝓponere coram no
bis. preterea cum nō cōqueri
[illegible]retur de iudice quē ei ꝓpo
motu concessimus s; de illo pocius
quē ipē elegerat eligendum. Ꝯ iu
dices suas nob̄ litteras p eum d
stinassent. de ipō parte conquēn
tes. ū h̄ ipius fidē nō cupimus
adhibendam. Ꝯ ut in eo saltē
puniretur in quo peccauerat ē
acta iudicum que temere uiola
uerat. ipōs sicut nec debuimus
noluimus cauidere. ne uideretū
dolus suus ei patrocinium attuli
sse. T S. alberto cappellano. ē.
mebor.

Coram dil. fil. G. diacono. cād. q;
t. Ꝯ h. concessimus auctoritē. mītio
et clico scē agathe. aduersario tuo.
qui cum institutionis eiusd ecclē.
s; absq; littis dictam [...]bitioē
ad ap. se. accessērat. s; dicrato ca
uerat suffice iussona cautioē ꝓpo
nere cauauisti. q cum quidā in
parrochia scē marie in honorē be
ate agathe ecclā construxiss;. alex.
p. n. cām sup hoc abbati sci stephi.
et pori sci uictoris commisit. qui
pro ecclā scē marie diffinitiuā snīa
protulerunt. Cum cappellanū scē
agathe snīe parere contempsit. Cū;
sup eād cā coram fer epō p annū
disceptatum fuiss; pars ecclē scē a
gathe horum uitate suppssa. ma
gistrum. l. bon. canoīe. obtinuit
eād epō in cīe dersioē adiungi. q cū
cāe interē inposs; p̄tectus epc cū ipse
quēdes litteras mandabatur ut si
ambo interē nō posset. mā. ap. ex. ea
ipē nichilominus ad implēt. p̄fectā
sententiā confirmauit. Ꝯ ij. Statutus

uo ecce sce agathe int alia pposuit.
quod cum dns ongr uices suas ali
i delegasset eps admittere noluit
delegatum. s; post ap. ad nos inpo
sitam solus in causе cognitione pcessit.
et j. eius fuit excessum. quod fieri solu
procedere potuit. cum in ultime com
missionis litteris fuis; insertum. q si
ambo intere n posset predictus eps
nichilominus exequi procuraret.
quod no intelligitur. ut si ipse uel
palios intee n posset. quia id tanto
uel nunquam contingeret. s; si n posset
psonalit intee. Nos igitur card. lata;
ab eode fer ab epo sniam cofirmauit.
et aduerse parti sup hoc ppetuum dux
silentium imponend. Nos ergo q ab
eo fcm e. aucte ap. cofirmamus.

Idem. pposito. sci domini. Sub
diacono. nro.

Cum. R. canoic. ianuen. cum q it ipz
ac. p. ciue ianuen. uittur. t obtin
uit delegati. et id cauens ppt multas
et graues inimicitias ciuitatis sue
intua nequeat psonam copatere. o.
q. suspicto. R. hi optiones relinquas.
ut exceptis canonicis ianuen. quos
cum sint ei socii nimo hi pars adue
sa suspectos. meuit. ut dioc. ianu.
inqua multi sut uiri puidi iudice,
eligat coram quo questio tminet.
cui auct. nra duxite pcipias. ut eand
cam iuxta rescpti adte obtenti te
nore. ap. re. fine debito tminare
procuret. Id. Rothoman. arc.
epo.

Cum contingat interdum q l. uel aliq j.
insup requisiti fuimus. cum quis
coqr inse a suo epo. post. ap. ad nos
legitime interposita. ut ai. iniuste
excoicationis sniam pmulgata et no
iudicib; datus in mandatis. ut si
e ita iuxta forma ecce absolois illi
pendant bnficium. t eand sniam
dnunciet ee nulla. ac exe pattus sit
pbare. s; in ullum aut qua uocez.
ap. emittet. ut ai. iuste hi sniaz
ptulisse. an pbatonib; n admissis li
ceat iudicib; excoicatu absoluere.
t dnuntiare sniam ee nulla. ad q
r. R. quod cum quis coqueritur se p
ap. ad nos legitime interposita excoi
catione fuisse nodatum. t sep
utriusq; partis pbationes sut admit
tende. aut qua addenend sup hoc
aliquid aliud pcedatur. p quas de
mq; apparebit. an absolutione indig
eat. coquerens. t dnuntiand sit po
cius no ligatus. Jnco uo cau excoi
catum quis se asserit iniuste. uix t
nunqua ei e. aut qua absolutus
fuit pbatio admittenda. si tc tn c
asst in excoicationis snia intolla
bile errore fuisse patent ex pssum.
ad quod pband admittitur. an q
absolutionis gram cosequantur.
Cum si pponit se simplicit excoicatu
iniuste. ac exe ad pband q iuste ipz
excoicauit suas postulet pbationes
admitti. no e an absolutione ipi
aliquatenus audiendus. cu et si p
certo costaret in ullum rationabilit
excoicationis sniam pmulgata. ni
chilominus ee absolutio impedenda.
humilit postulanti. et ideo in hoc ca
su illum gcumus iuxta forma ecce
ptinus absoluendu. ut sic dnuntii
pbationib; utriusq; ptis admissis.
utrum iuste ligatus fuit decena
tur. Hono. tuus. messan.
et regin. archiepo.

Venabili. f. n. archiepo cusentin. d
clumus in mandatis ut cephaludy.
epo restitui facet ad ecptutin et alia
quib; fuat spoliat. quo restituto p
lenarie et corporale ac pacifica pos
sessione adepto. sicex inito eet dela
pidatione suspectus. uiru puid et disct.

s. epo Ce

prouideret quo ad iurtores eius. sini eco
silio nichil eorum faceret, que ad ministra
tionem pertinet temporalem, quo usque ui
tate contracta duceremus aliter prui
dendum. Irritum omne alienationis
genus eorum uttique auctoritate. ii. dist.
ctius interdicens. Porro idem archiepiscopus
corporis infirmitate grauatus.
commisit mihi negocio uices suas.
primo abbati sancti spiritus de panormo.
ac dominum thesaurario cusentinum. Quorum
processus nobis exhibitos de fratrum
nostrorum consilio cassauimus
iustitia exigente. quia uidelicet
abbas contra mandatum nostrum tenorem
adiniquitendo iterum de la
pidatione suspectus esset episcope. eo non
restituto processit. et archiepiscopus i
pse, cum iam suo functus esset o
fficio dicti abbati committendo
integrum uices suas. hi negocio
dicto thesaurario non potuit demandare.

Greg. ix. pectori. et magistro. h. canonicis ambianensis.

Significantibus; quod mulier et J. na
to eius nos nouiter accepisse. quod
cum nobilis mulier. Juliana pu
duas inuitemus se pauperem. et cons
super terris et rebus; aliis ad iudices lit
teras impetrasset. hic eidem coram eis
excipiendo proponere curauerunt. quod
cum de littere suggesto mendacio i
petrate fuissent. cum predicta. J. quod
nobilis est et diues pauperem se di
xisse mentis. coram ipsis nisi requisito
prius domino. sub cuius iurisdictione
ipsi consistunt. et coram eo para
ti erant eidem exhibere iustitie complementum
non debebant de iure per tales lit
teras conueniri. Verum dicti iudices in illo
quendo pronuntiarunt. se per easdem lite
ras procedere non debere. et J. terminum
fuit a partibus in quosdam tanquam
in arbitros taliter compromissum. quod

si. J. terminum in compromisso expres
sum causam non peteret. partes ad
eorum iudicium redirent examen.
Verum arbitris eam. J. terminum ne
gligentibus; terminarunt dicti iudices
iurisdictione per formam compromissi resumpserunt.
resumpserunt. a quibus huic se sentien
tes grauari. quod super his super quibus
abeis fuerant absoluti. litigare compellebant
pellebant eosdem ad nostram audientiam
appellarunt. Quocirca quod. quod. sic est ita reuo
cetis [illegible] irritum. et cetera.

Id. Suspicionis causa contra iudicem.

Sadsignata non ipse qui forsan prouo
catus obiecit. s. arbitri prius coram
quibus est probatio facienda. et [illegible] ad quos
omnia que ad hunc articulum faciunt
pertinere noscuntur. possunt ad hec t
erminum assignare.

Cabippo quod iudicem sicut iurisdictio. sic et cetera sunt
quibus explicari non potest intelligunt
esse commissa. huius ut conueniant si
discordes fuerint in unam sententiam uel
tertium eiusdem aduocent. cum quo du
o ut alter eorum id faciat sint agen
di. ne hi occasione principale negocium
plus debito prorogetur.

Id. abbati sancte Geno.

Per. G. per litteras apostolicas conquerenti
bus coram te de episcopo laudunensis. quod concessu
ab eis mutuum promisso eodem et t
ermino non persoluit. pendente iudicio.
J. laicus qui in quantitate quadam ei
de mercatoribus tenebatur. in se iur
isdictionem sicut asserit uoluit prorogare.
ut si. J. terminum constitutum pre
dictam non solueret quantitatem. excommuni
cationis in ipsum et interdicti in terram se
ntentias promulgaret. quas hoc occa
sione ante latas decernimus non ualere.
cum et si alias iurisdictioni predicti.
quia memoratus. J. nullam iurisdictionem
habebat. iurisdictionis prorogatio nul
la noscitur extitisse. cum hec delegata

iurisdictio ad alias psonas nequeat pro
rogari. Id.

Cum uicesimum annum pegisse dicaris
potuisti in etate h delegatus. cetera 9
stituto. J. etate audeū. nisi partes sciet
consentirent inuicem. qui annum xviii.
transcendisset. sed delegatio ab alio
quam a principe nō teneret. Id.

Uno delegatorum l arbitror sic ppositis
reb; humanis exempto eorum officium
expirauit (nisi aliud in delegatione au
compromisso fuisset expssum. Id. epo.

Qm ap se intendit prouidere
negociis ti psonis. quib; eade omittu
tur. si iudex tenuis licet ex officio suo l
d assensu partium pro coi nob dat e
ide alii delegauit uices suas. cum de
legato a principe id ccedatur a iure
delegatio ualebit ipius. Id quo;
dicendum est. cum mandat epo ut c
alio suorum coniudicum mandatum
apo. exequatur. 7 tunc sibi subdelega
to ab ipso epo reliqui duo procedere n
ualebunt. Id sicut cui iniung
ut psonaliter negocium exequatur. pot
dum mō partes cōsentiant hec aliis de
legare. preter quam si inquisitiones fieri
l ecclis depriuatis aut aliis ministri
prouidē mandamus. cum in his causib;
industriam 7 fidē psoe cui talia o
mittimus eligere uideamur. Ce
terum salua legatorum . sc. ap. auctorita
ti uili cui cōmissum fuit predicare
crucem. ut excoicare. ut absoluere
aliquos. dispensare. cum irregulari
b; ut iniungere penitentias. licet
hoc decetero aliis demandare quia
nō sibi iurisdictio s; certum ministe
rium precise cōmittitur in hac parte.
Alexr. tertius. uniuersis suffraganeis.
cantuarien. eccle.

Cum nō ignoretis cantuarien. archiepos
uob nō solum metropol. s; 7 lega

legationis iure pēe. 7 j. Sane licet id
archiepus metropolico iure audire
nō debeat causas d epatib; uniuersis n
pap. deferantur ad eum legationis
tū obtentu iniuncta a pap. l quecumq
uiam puenerint ad suam audientiam
audire pōt. 7 debet. sicut qui in prou
incia sua uices nras gerere cōpbatur.

Celestinus tertius.

Studuisti querere utrum d ea quam a
liem delegamus. alius qui sit gnalt
in prouincia legatus. aut cognitione
l postea cognoscere ualeat. l cōmissi
onis nre processum. Qm iudici delega
to transmittimus talit impedire. ni
contrum mandatū spāle derogent gnali
li. legatus cōmissione alii factam spāli
l impedire nō pōt. 7 si secundum formā
nri mandati snīa fuit promulgata
nō potest ipe legatus nisi sup hec mā
datum spāle receperit eam quolibet irrita
re. ipam tn si rationabilit lata fuit
confirmare ualebi t. 7 executioi
mandare. Innoc. iii. R. scla
uentin in lucena. pbro. cād. ap. se. le.

Nisi spālis illa dilectio quam
ad psonam tuā habuimus 7 hemu
iusdum motū nri animi tēparet. pe
na decente cognosceres quantū ex
cessens qui spretis canoicis sācoib;
et consuetudine gnali motu pprio p
susp̄sisti troianū epm. d troiana ec
ad panormitanā d ecce transferre.

Idem. eidem.

Quod translatione. 7 j. licet in regno si
cilie gnalit sit tibi commissa lega
tio ad ea tn sine spāli mandato nro
nō debuisti manus extendere. que in
signū priuilegii singularis. sunt tn
summo pontifici reseruata. 7 siquedā
ex hiis que d spāli concessione sepe fuere
legatis indulta. ut illorum uidelicet ab
solutio qui ppt sacrilegas manuum
iniectione inciderunt in canonem

promulgate sententie uideantur. cum pro legationis officio iam liceret legatis. an existimans quia uices nostras tamquam legato tibi commisimus exequendas. quod prenominatam ecclesiam possis subicere interdicto. ut illam ipsi preficeres concesso sibi priuilegio. prepositure. an putes excepit cum tibi liceret duos episcopatus unire. ut zamum claudere sine licentia speciali. Idem. Wratislauiensi episcopo et capitulo. subdiacono. nostro.

Licet canonici Cameracensis ecclesie ab initio dissensissent. tandem unanimiter consenserunt. G. fratrem Casiensis abbatis in archiepiscopum eligere. cuius electionem predictus episcopus tunc apostolice sedis legatus a nobis examinari poscebat. et Iohannes nuper presentati abbati licetis presentam urgeremus contra ipsum dictum legatum querimoniam continentes. quod postquam electionem examinauerat. et eam ad nostre celsitudinis examen transtulerat. tamdiu iam credebatur electionem eandem callide tamen examinare presumpsit. et Iohannes de consilio fratrum nostrorum examinationem secundam tamquam a non suo iudice factam. postquam negotium ad nos fuit translatum ex eam decernimus irritam et inanem. Idem.

Sancti Apostoli et sancti Leonis abbatibus. et magistro R. archidiacono Tullensi.

Dilectus filius R. Metensis canonicus intimauit. quod cum prenestinus episcopus apostolice sedis legatus ecclesiam sancti Theodonis contulisset eidem. Metensis archidiaconus ad quem illius ecclesie presentatio pertinebat. asserens quod eodem inconsulto conferri non potuit a legato. canonicum ipsum super ea ecclesia molestare presumit. Cum igitur plus uiris habeat in concessione prelatus. quia in presentatione patronus. nec preiudicet prelato si quid papa sedis legatus eo inconsulto ecclesiam concedatur. mandamus quatenus dictum archidiaconum ut ab eius super hoc molestatione desistat. appellatione remota cogatis. Idem. Illustri regi Francorum.

Nouit ille qui nichil ignorat. et Iohannes ex parte tua querimoniam accepimus. quod cum tibi legatus esset certa ratione suspectus. extra fines regni Francorum existens. terram tuam interdicti sententia promulgauit. et Iohannes tue magnificentie regis quod et si fines regni Francorum exierit. non dum tamen fuerat extra terminos sue legationis egressus. cui non solum in regno Francorum sed in Uiennensi. Lugdunensi. et Bisuntinensi prouinciis munus tam sibi apostolice legationis sollicitudine susceperisset. G. eps. ix. patriarche Ierosolimitano.

Uolentes et Iohannes fratribus tuis legationis officium in prouincia tua duximus committendum. ita tamen quod si legatum nostrum ad partes illas de latere nostro contingit destinari executionem ipsius officii tempore quo dictus legatus ipse ibi fuerit pro se apostolica reuerentia omnino dimittas. Idem.

Excommunicatis pro iniectione manuum uiolentarum excommunicationem romani legati quod ipsius lateris non mittuntur extra prouincias sibi commissas. ut ibidem sibi manuum iniectores illuc contingat accedere aliundo. et qui ecclesiarum suarum preterita legationis sibi uendicaurit dignitatem. etiam subditis quamuis in sua prouincia existentes beneficium absolutionis impertiri non possint. nisi a speciali gratia illis et istis amplius a sede apostolica concedatur. Idem.

Nemini dubium esse uolumus quin legatorum apostolice sedis statuta edita in prouincia sibi commissa. durent tamquam perpetua licet eandem postmodum sit egressi. Secus autem si causas duxerint aliquibus delegandas. cum iurisdictio ipsorum expiret. si ante illorum decessum horum citatio non processit. Ex synodo Iohannis pape.

De offitio iudicis ordinarii. rubrica.

Pernitiosam. et Iohannes. habent quidem episcopi sigillorum

urbium intuitus dioc. liberam potestatem adulteria et scelera inquirendi ulciscendi. et iudicandi. secundum quod canones censent: absque impedimento alicuius exerceat. sive publicum convocet capitulum. sive non adsistendo. sed potius ad ea que deo sunt placita prosequendo.

Eug. pp.

Si sacerdos sciat per se aliquem esse reum alicuius criminis. ut si confessus fuerit et emendare noluerit. nisi iudiciario ordine quis probare possit. non debet eum nominatim arguere. sed indeterminate sicut dixit Christus. unus vestrum me traditurus est. Si ille cui dampnum illatum est petierit iustitiam. potest excommunicare auctorem dampni. licet etiam ei confessus sit. sed tamen non nominatim. potest eum removere a communione. licet sciat ipsum esse reum. quia non ut iudex sit. sed ut deus. sed debet eum admonere ne ingrediat. quia nec ipse iudam a communione removit.

Alex. iii. ius. floren. e.

Cum ab ecclesiarum prelatis ecclesiastica sententia in malefactores aliquos promulgatur. rata debet et firma consistere. et usque ad dignam satisfactionem inviolabiliter observari. Quia propterea. ff. siquando plebanus sancti pancratii in clericos vel laicos parrochianos suos in- terdicti vel excommunicationis sententiam rationabiliter tulerit. ipsam facias inviolabiliter observari. et eam sine congrua satisfactione et absque eiusdem plebani conscientia non relaxari.

Id. cant. archiepo. et ei suffr.

Cum vos plerique [illegible] quod oporteat ordinationem ecclesiarum differre. pro eo quod quandoque vobis per minus ydoneos presentantur. aut inter vos et presentatores alia de causa tardius discensionis emergit. et j. v. ff. et q. siqui intuacantib; ecclesiis in quibus ecclesiastica persona presentationem non habent. vel quia persone minus ydonee presentantur. vel aliqua de causa diutius personas non potestis instituere. inter personas potestis yconomos qui debeant fructus percipere. et eos aut in ecclesiarum utilitatem expendere. vel aut futuris personis fideliter reservare.

Id. cant. archiepo.

Ex parte tua. et j. Quia nos consulere voluisti utrum illorum absolutio teneat qui occultatis excessibus pro quibus excommunicati fuerant absolutionis beneficium. per sedem apostolicam meruerunt. sive excommunicationis causam aliam precedentes. t. ii. q. si ita tibi constiterit. debes eos esse ex. compellere. cum litteris tuis tibi veritate continentibus ad apostolicam sedem redire. Si vero id tibi non constiterit. et eos suspectos huius que confessi non fuerint veritatem. ipsos compellere debes emendare coram te quantitatem confessi fuerint purgationem prestare.

Cel. iii.

Significavit nobis. t. f. quod quidam diocesis tue cum publica consanguinitatis vel affinitatis copula excommunicatione notantur. ad iudices remotiores. ab apostolica sede litteras impetrant. per quas cum ab excommunicatione fuerint absoluti. quia ad delegatum ad locum ubi testes prevalere valeant non accedunt. nec aliquos per eorum receptione transmittunt. in prenominata nefarie coniunctionis copula remanent. et eam debitum non sortitur effectum. Cum itaque prima alitia vel desidia iudicis delegati non debeat quis ad remanendum in copula coniunctionis iniquae suffragium invenire. tale damus. t. f. responsum. quod quotiens ea que scripsimus in tua dioc. evenire contigerit. licite potest taliter absolutos in pristinam excommunicationis sententiam revocare. ipsosque tamdiu eadem sententia tenere ligatos. donec ea in receptione testium et maius legitimum incipiant habere processum.

In noc. iii. augustan. archiepo.

Quanta diuctio [illegible] religiosorum. et j. ad audientiam nostram noviter [illegible] pervenisse. quod monachi. canonici. et alii regulares tue provincie. cum debeant pocius in claustro iuxta regularia constituta divinis obsequiis vigilare. et obedientiis et redditibus quorum curam gesserint pecuniam congregata. claustrum abhorrentes per manus principum et potentum discurrere non verentur. et j. ff. q. quoscumque tales inveneris

nisi ad commonitionem tuam resipuerit. ut pro
iniuriis manibus platorum suorum sine difficulta
te resignet. constituendum inutilitatem do
mus suam abbatis consilium. et regularem
uitam obseruent. si plati eorum post tuam
commonitionem id exequi neglexerint omnis
sine per suspensionem officii et beneficii. appellatione
remota compellas. **Id. Rothomagen. archiepiscopo
et eius suffraganeis.**

**A**d reprimendam malitiam persecutorum pene certe
te sunt in canonibus constitute quas sicut
latas a uobis inficium in subditos uul
tis inuiolabiles obseruari. ita latas
aliis debetis inuiolabiliter obseruare.
Ideoque vobis quatinus sententias quas legitime
rit in subditos suos canonice pro
mulgandas. et uos ipsi seruetis. et a uestris
subditis faciatis inuiolabiliter obser
uari. Tu uero frater archiepiscope cum excommunicati
onis sententia post appellationem non suspen
datur obiectum. si quis excommunicatus
ab episcopo de iniusta tibi fuerit excommunicatione
conquestus. ad ipsum ei qui conqueritur deferens.
absoluendum secundum ecclesie formam
remittas. qui si noluerit illum absol
uere tu recepta iuratoria cautione ab
solutionis ei munus potius exhibere. Ita
tamen quod nisi tibi legittime consti
terit eum contra iustitiam excommunicatum
fuisse ex debito sibi iuramento precipias
ut super eo de quo fuerit excommunicatione no
datus. eius episcopo satisfaciat competenter.
Quod si facere contempserit. eum in ex
communicationis sententiam. appellatione remota. reducere
non obmittas. **Id. Tyren. archiepiscopo.**

**Q**uoniam simul et cetera. Consultationi
tue taliter respondemus. quod cum sit in canonibus diffini
tum. primates uel patriarchas nic
hil iuris preceteris habere. nisi quantum
sacri canones concedunt. et prisca illi
consuetudo contulit ab antiquo. ita ut
secundum nicenas regulas sua priuilegia
seruentur ecclesiis. preterea quia si apostolice sedis aliquam
ecclesiam. ut rectores ipsius quolibet speciali

priuilegio decreuerit honorare. quandiu electi
in coram te noluerint stare. non compelli non
debent iudicium patriarche subire.
Non enim papa ad eius audiatur presentatur. aut
ei aliquid super hoc ascriptum apostolice sedis fuerit indul
tum. **Id. Turon. archiepiscopo.**

**Q**uesiuit a sede apostolica et cetera. Nos igitur consuluisti utrum
si aliqua infirmitate. uel alia iusta causa
detentus. aliquem suffraganeorum tuorum
consecrare non posses. uel alicui coepiscoporum
tuorum uices tuas licitum committere
esset et cetera. Consultationi tue taliter respondemus. quod in tali articulo
constituto et uices tuas sicut dictum est
tibi committere licet et consecrandus
munus debet ab eo consecrationis accipere
cui eas duxeris committendas. dummodo
catholicus habeatur. et impedimentum
ei ex substitutione gratia sedis apostolice non obsi
stat. **Id. episcopo Elyen.**

**P**astoralis officii et cetera. Ex parte tua fuit in
super requisitum utrum si aliqua causa fu
erit ad archiepiscopum papa delata. pos
sit eadem iure ordinarie potestatis suf
fraganeo suo subdito delegare. ut eam ad
iure incomendo. sicut tenuit suscipere
delegatam. Ad quod respondemus. quod archiepiscopus
ipsum ad suscipiendum delegationem huius
pelle nequid inuitum. cum meum excep
tis quibusdam articulis. nullam habet potestatem.
licet episcopus suus eius sit metropolitica
lege subiectus. et cetera. **P**reterea
postulasti an alicui liceat sine speciali
li mandato. apostolice sedis delegato qui re
um propter contumaciam manifestam
excommunicationis uinculo innodauit. uel
petitorem causam rei seruande in possessionem
petitorum induxit. rebus humanis ex
empto eidem uolenti uiti parere ab
solutionis beneficium impertiri. et pos
sessionem restituere. iuramento sufficienti
fficienti recepta prestitus cautionem
Ad quod dicimus quod cum dele
gatus quantum ad illud sit maior
ordinario sine mandato summi pontificis

excommunicatus ab his delegato, non potest pallium petere quia in mortis articulo absolutionis gratiam obtinere (nisi forsan delegatus talis extiterit cui alius succedat in honore) a honore; nec pallium quod plurimum pontifice recuperare potest per sessionem admissam. Quamvis tamen ne alius post annum verius efficiatur possessor eorum ordinario vel si ei copiam habere nequiverit coram publicis et honestis personis ut qui praescriptionem interrumpat annalem offerre ac parare quam verum parebit posset cautionem ut sic post annum recuperare possessionem per se. Ap. mereatur.

Id. archiepiscopo Senonensi.

Licet in corrigendis excessibus appellationis sit diffugium interclusum, et ideo Parisiensis episcopus a nobis receperit in mandatis ut tam erga unos religiosos quam et clericos seculares suae iurisdictioni subiectos qui in multa et gravia committere praesumunt inquirat et corrigat appellatione remota quae invenerit corrigenda statuens ad reformationem eorum quae regularia fuerint et honesta, quia tamen intentionis nostrae nec fuit nec esse debuit iurisdictioni tuae praeiudicium in hoc derogare auctoritate praesentium duximus declarandum quod si in inquisitionibus ab eodem episcopo non tanquam delegato sed tanquam ordinario faciendis aliqua causa emerserit in quo licitum sit ad sedem metropolitanam appellare, praedicti occasione mandati auctoritati tuae quo minus ad te tanquam ad metropolitanum appellari valeat nolumus aliquatenus derogari.

Id. in generali concilio.

Irrefragabili constitutione sancimus ut ecclesiarum praelati ad corrigendum subditorum excessus maxime clericorum et reformandos mores prudenter ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. Ut autem correctionis et reformationis officium libere valeat exerceri, decernimus ut executionem ipsorum nulla consuetudo vel appellatio valeat impedire, nisi formam excesserint in talibus observandam. Excessus tamen canonicorum cathedralis ecclesiae qui consueverunt corrigi per capitulum, per ipsum in illis ecclesiis quae talem actenus consuetudinem habuerunt ad commonitionem et iussionem episcopi corrigantur infra terminum competentem ab episcopo praefigendum. Alioquin extunc episcopus deum habens prae oculis ipsos ut animarum cura exigit per censuram ecclesiasticam corrigere non postponat. Ceterum si canonici absque manifesta et rationabili causa maxime in contemptu episcopi cessaverint a divinis, episcopus si voluerit nihilominus celebret in ecclesia cathedrali; et metropolitanus ad querelam ipsius tanquam super hoc delegatus a nobis taliter eos per censuram ecclesiasticam cognita veritate castiget quod metu poenae talia de cetero non praesumant. Provideant itaque diligenter ecclesiarum praelati ut hoc salutare statutum ad quaestum pecuniae vel gravamen aliud non convertant, sed illud studiose ac fideliter exequantur, si canonicam voluerint effugere ultionem, quam super his apostolica sedes auctore domino attentissime vigilabit.

Innocentius III.

Quoniam in plerisque partibus intra eandem civitatem atque dioecesim permixti sunt populi diversarum linguarum habentes sub una fide varios ritus et mores, districte praecipimus ut pontifices huiusmodi civitatum sive dioecesium provideant viros idoneos qui secundum diversitates rituum et linguarum divina illis officia celebrent et ecclesiastica sacramenta ministrent, instruendo eos verbo pariter et exemplo. Prohibemus autem omnino ne una eademque civitas sive dioecesis diversos pontifices habeat, tanquam unum corpus diversa capita quasi monstrum. Sed si propter praedictas causas urgens necessitas postulaverit, pontifex loci catholicum praesulem nationibus illis conformem provida deliberatione instituat sibi vicarium in praedictis, qui ei per

omnia sit obediens et subiectus. Unde si
quis aliter se ingesserit excommunicationis se no
uerit mucrone percussum. et si nec sic resi
puerit. ab omni ministerio ecclesiastico deponendus
adhibito si necesse fuerit brachio seculari. audaciam
tam insolentem repellendam. Idem
in eodem.

Inter cetera que ad salutem spectant populi christiani.
pabulum uerbi dei permaxime sibi no
scitur necessarium. quia sicut corpus ma
teriali sic anima spirituali cibo nutritur. eo quod non
in solo pane uiuit homo. sed in omni uerbo quod
procedit de ore dei. Unde cum sepe contingat.
quod episcopi propter occupationes multiplices. uel
inualitudines corporales. aut hostiles
incursus seu occasiones alias. ne dicamus
defectum scientie quod in eis reprobandum est omnino nec
de cetero tollerandum. per se non sufficiunt
ministrare populo uerbum dei. maxime
per amplas dioceses et diffusas. generali consti
tutione sanccimus. ut episcopi uiros y
doneos ad sancte predicationis officium sa
lubriter exequendum assumant. pote
tes in opere et sermone qui plebes sibi com
missas uice ipsorum cum per se idem nequi
uerint sollicite uisitantes eas uerbo edi
ficent et exemplo. quibus ipsi cum indiguerint
congrua necessaria subministrent. ne
pro necessariorum defectu compellantur
desistere. ab incepto. Unde precipimus
tam in cathedralibus quam aliis conue
tualibus ecclesiis uiros ydoneos ordinari. quos
episcopi possint coadiutores et cooperatores
habere. non solum in predicationis officio
uerum etiam in audiendis confessionibus
et penitentiis iniungendis. ac ceteris
que ad salutem pertinent animarum. Si quis autem
hoc adimplere neglexerint districte sub
iaceat ultioni. Honorius iii. episcopo
assinaten.

Conquerente yconomo monasterii sancti Be
nedicti montis subasii nobis innotu
it quod cum uicaribus capellanis non contempt
que in ecclesiis seu capellis eidem monasterii

debes habere a quibus eorum procurationes
exigens quas ad eandem procurationem
minime sufficere perhibebat. petens ut
specificantes que tibi ratione iuris
epalis competerent in eisdem. quorum quidem
specificatis hec sunt legitime contesta
ta. Nos autem inspectis probationibus et que
ab utraque parte fuere proposita intelle
tis decreuimus ut in ecclesiis seu cap
pellis tue dioc. ad monasterium ipsorum spectan
tibus hec canonicam obedientiam subiec
tionem et reuerentiam. institutiones. et de
stitutiones. correctiones. et reformationes
ac censuram ecclesiasticam. interdictiones.
quoque earum omnium ad forum ecclesiasticum
de iure spectantium. primas et sacra
mentorum omnium que ab episcopo recipien
da sunt collationem synodum. et sinoda
tica seu cathedratica nomine
duos soldos. quartam decimationum.
ac mortuariorum. uisitationem quoque
annuam. ita quod cum ad eas uisitandas
accesseris non amplius procurationis nomine
requiras ab eis nisi quantum prestari
facultatibus earundem moderate poterit
exhiberi. nec plus ceteris cappellis eiusdem dioc.
in procurationibus honerentur. et quod Tu
autem huius iuribus in probationibus ecclesiis contemp
tus existens. non amplius ab eis exigas
preter moderatum auxilium quod iuxta for
mam lat. conc. si manifesta et rationabi
lis causa exstiterit cum caritate postulandum sic
ab aliis ecclesiis eius dioc. pro necessitate tibi
sustinemus. Idem abbati et con
uentui sancti Remigii. etc.

Ut iuxta. etc. ad tedentes ergo quod ideo est
ut remeñ. archiepiscopo. in monasterio uro.
uisitationis officium exercere. scias
inesse per quos possit in claustro di
solutionis materia prouenire. firmiter inhi
bemus. ut nullo decetero sciatis in ca
pitulum. nisi duos. uel tres de canonicis
esse sue in decenti habitu alios quot ex
pedire uiderit religiosis ad iunctis secum

visitationis tempore introducat. Idem episcopo Brixiensi et archidiacono Rothomagensi.

Nobis . fil. abbas monasterii Rothon. exposuit. quod tertia pars emendarum quas homines parrochiarum pro suis excessibus solvere compelluntur ad ipsum spectat monasterium ab antiquo. et infra. cumque . I. presbiter . II. nobis dedit in mandatis ut inauditis hinc inde propositis causam remitteretis ad eum sufficienter instructam. dictus episcopus super hoc ipsum abbatem diutius impedivit occasione cuiusdam sententie que super quibusdam articulis quo ad legem diocesanam promulgata extitit procedente. Unde prefatus abbas nobis humiliter supplicavit. ut cum citatio causarum examinatio et decisio ac emendarum ad legem iurisdictionis pertinere noscantur. non sineremus sententie memorate pretextu negotium prefatum ulterius impediri. Cum igitur predicta de lege iurisdictionis existant. mandamus quatenus huiusmodi sententia non obstante procedatis in negotio iuxta directam vobis formam. ✠

Gregorius . IX. episcopo . Suanensi.

Gravamen gerimus quod cum in ecclesia sancte Marie de Orbitello et quasdam alias ecclesias existentes in tua diocesi ad monasterium sancti Anastasii de urbe spectantes. nullam iurisdictionem habeas ordinariam. auctoritate delegata occasione litterarum nostrarum quas super correctione clericorum tibi transmisimus. clericos institutos ac in eisdem clericos earundem suspensionis sententias promulgasti. quamquam abbas eiusdem monasterii eos corrigere sit paratus. et infra. mandamus quatenus si est ita prudenter corrigens presertim quod minus provide attemptasti prefatas sententias sine difficultate relaxes.

Idem.

His quibus professio mentis cui bene competit illos absolvere qui pro violenta iniectione manuum incidunt in canonem sententie promulgate licet alii hoc absolutionem committere cum viderit expedire. Honorius . III. archiepiscopo sancti Leonardi abbati Salentinensi. De officio iudicis

Exhibitis nobis accepimus quod cum causa que inter abbatem et conventum fosse nove ex parte una et abbatem et conventum monasterii. Cauen. ex altera super quibusdam possessionibus monasterii sancti Petri de Amalfia ventilabatur. et infra. Ex parte dicti monasterii propositum quod hic non poterat advocatum invenire super hoc officium implorando. tu frater archiepiscope eidem monasterio . R. clerico tuo advocando in causa ipsa patrocinium providisti. Unde fratres . Cauen. monachi proposuerunt in preiudicium eiusdem monasterii factum eo quod dictus . R. clericus tuus domesticus tuus existit. et infra. mandamus quatenus hoc non obstante in negotio ipso iuxta formam procedatis.

Gregorius . IX.

Iudicis officium ubicumque procedere proponitur. sicut cum restitutio in integrum principaliter postulatur. litis contestatione exposcit. alias ante et post ingressum cause potest ad hoc sine litis contestatione haberi recursus. Gregorius . archiepiscopo . Anglorum episcopo . De maioritate et obedientia . R.

Cum certum . et infra. Sit honoris ista distinctio ut ipse prior et maior habeatur. qui prius cum unitatis consilio et concordia . actione fuit ordinatus. Idem . Aplato.

Siquis venit contra decretum episcopi ab ecclesia abiciatur. in libro regum legitur qui non obedierit principi morte moriatur. et in concilio Agathensi. quod anathematizetur. Leo . papa.

Legebatur in litteris tuis quod frater Atticus cartulam de obedientie sponsione conscribsit. in qua signum prodebatur. in invenire non enim necessarium fuerat. ut obligaretur scripto qui obedientiam suam ipso iam voluntario adventus officio comprobabat. Clemens . papa.

Omnes principes terre et ceteros homines episcopis obedire beatus Petrus precipiebat. Innocentius . III. capitulo Herbipolensi.

Illud dominus in beato Petro . et infra. Cum

spūalia sunt tēporalib; digniora. et
obediencia melior sit quam uictime.
et absultare mag' quā adipem arietū
offerre. nō obuiat illo semen. ex. p
tēporali cōmodo inobediencie notā
incurrere 7 aplicis iussioib; cōtraire.

Id illustri. cōstat. īpatori.

Solite benignitatis affectu. 7 ĩ. mira
ta ē imperial' sublimitas quod te ui
si fuerimus [illegible] mīs litīs increpare. h
aūt tue admirationi nō cām s; occa
sione pbuit q' legisti beatum petrū
aplor principē sic scpsisse. Subdi
ti estote oī humane creature ppt dm.
siue regi quasi pcellenti. siue ducib;
tāq ab eo missis. ad uindictā male
factorum. laudem uo bonor. 7 ĩ. Cum
si psonam loquentis 7 eos ad quos
loquebatur. ac uim locutiois dilige
ter attendisses. scribentis nō expssi
ses talē intellectum. Scribebat enī
apls subditis suis 7 eos ad humili
tatis meritum prouocabat. Nā si
p hoc quod dixit. Subditi estote.
sacerdotib; uoluit imponere. iugum
subiectiois. 7 eis platiois auct. asse
re quib; eos subiectos ēē mo(ne)bat.
sequeretur ex hoc quod 7 suus q'lib;
in sacerdotes impium accepisset.
cum dicatur oī humane creature.
Qd aūt sequit regi tanquā pcelle
ti inuegamus quin pcellat īpator
in tpalib; illos dum taxat (i. solummodo) qui ab eo
recipiunt tpalia. s; pontifex in spu
alib; antecellit. que tanto sunt tpalib;
digniora quanto aīa pfertur corpo
ri. licet nō simplicit dictum fuit.
subditi estote. s; additum fuit ppt
deum. nec pure sit subscptum. re
gi pcellenti. s; interpositum forsitam
nō sine cā tāquā. Qd aūt sequit.
ad ui. mala. u. bonor intelligendum
nō ē. quod rex ut imperator suplos
et malos gladii accepit potestatem.

s; in eos solummodo qui utentes
gladio ei sunt iurisdictioni cōmissi.
7 ĩ. Potuisses aūt pregatiuā sacer
docii expresso intelligere potius q' ē dcm.
nō a quolib; s; ad eō. nō regi s; sacerdoti.
nec de regia stirpe. s; de sacerdotali psa
pia descendenti. de sacerdotib; uidelicet
qui erant in anathot. Ecce constitui te
sup gentes. 7 regna ut euellas. 7 dissipes edifices
et plātes. 7 ĩ. Preterea nosse debueras qd
fecit dēs duo magna luminaria in fir
mamento celi. luminare mai' ut peēet
diei. 7 luminare min' ut peēet nocti.
utrūq; magnū. s; alterum magnū
ad firmamentum ĝ celi. hē uniuersalis
ecce fecit deus duo magna luminaria.
i. duas instituit dignitates. que sunt
pontificalis auctas. 7 regalis potestas.
s; illa que pēest dieb; i. spūalib; ma
ior ē. que uō carnalib; minor ē. quanta
aūt ē inter lunā 7 solē. tanta inter pon
tifices 7 reges. differentia cognoscatur.
Hec aūt si prudent' attenderet. imperatori
a celsitudo. nō faceret aut nō pmit
teret cōstantinopol' patriarchā mag
quidē 7 honorabilē mēbrū ecce iuxta
scabellum pedum suor in sinistra
parte sedere. cum alii reges 7 principes
archiepi 7 epi sui sibi debent reue
renter assurgant. 7 ei iuxta se uene
rabilē sedē assignant. 7 ĩ. Ceterum
7 sibi increpando scpsum inbuto pet
sunt oues xpi cōmisse potuissemu'.
tm̄ rationabilit increpare. 7 ĩ. Nob' ē
dicente dnō. pasce oues meas. nō
distinguens. inter has oues 7 alias. ut
alienum suo demonstraret ouili. qui
petrum 7 successores ipius magistro
nō recognosceret 7 pastores. ut illud
tanquam notissimū omittamus
q' dominus dixit ad petrum. 7 ipet
dixit ad successores ipius. quodcumq; liga
ueris sup terram. etc. u. 7 c. nichil ex
cipiens q' dixit q'cumq; 7 ĩ. Utrum aūt

imperatoriã excellentiã ad bonũ 7 uti
le p̃missas litteras duximus mittẽdã.
utrum t̃ iuxta suggesserimus 7 hone
sta, tua sollicitudo discernat: cum nõ
nisi ad utilitatẽ eccl̃e 7 terre ierosolõr.
subsidium, nos te meminim̃ mini
tasse. Id. epõ. floz.

Per tuas nob litteras. 7 j. postulasti. p
ap. se. oraculum edoceri. utrum qs
porrõme subdiaconatus apori. ro. su
sceptum, adhibita tibi reuerentia
subtrahatur. ad q bñe. rñ. q 7 si deceẽ
sit ut ill quantũ conuenit: ate int
alios tibi subditos deferatur, quos
benignitas aplica collatioẽ ipius:
ordinis honorauit, p eã tñ ab obedi
entia quã alias t̃ debet minime ab
soluunt. Id. cosst. patriarce.

Inter quattuor. 7 j. petitioẽ qua eccl̃as
tibi subici postulabas. que p'usquã
cõstantinopol' ciuitas capet. cõstãt.
patriarche minime p̃debant, dupli
ci ratioẽ nõ duximus admittendã.
Juris nãq; nõ postulat ut meoz pre
iudicium quib; hee dẽ eccl̃e sũt sub
iecte, n ccdmemus d ipĩs. cum citati
sũt, nec conuicti. nec p cõ tumaciaz
se absentet. 7 j. Ecc sup obediẽa
nõ qñã ut tibi faceremus p'ech
abarchiepõ 7 epis regni cypri, simi
lit̃ postulasti, fere id duximus p'nõ.
cum 7 ipi añt tuã extitisint p'ruoci
oñe exẽpti. qm uidel; cõstãt. eccl̃e. erãt
inobediens 7 rebell 7 meoz absen
tia circa statum ipoz nõ d̃buerimu'
aliq immutare. iusticiã tñ n negabi
mus t cum eadẽ duxeris postulandã.
Idem.

Quod super his. 7 j. abbates 7 sacerdotes di
ocesañ. tibi lege subiectos qui ad
tuam synodum uenire contenũt.
dum mõ iniũ synodo n ducas ad
statuendum. q̃ canoĩce is obuiet insti
tutis. p ce. ec. ad synodum ipam

uenire cõpellas. 7 d̃bitã t obediãm
et reuerentiã exhibẽ. Id. scĩ
stephani. 7 scĩ pauli abbatib; bono.

Cum meclius scĩ uictoris. 7 scĩ. j. d
monte. 7 j. Nos igitur ad reforma
tionẽ earũdẽ eccl̃az diligenti sollici
tudine itẽdẽtes. uniũsis canoĩcis
dederimus in mandatis. ut p'ori suo
in hiis que ad eum ptinent obedi
rent. cum omnis quattuor dum tax
at exceptis se obedire uelle cõcedit
p'eduisset: p̃dicti. iiij. se contra p'orẽ
in supbiã erigẽtes. licet d obediẽa
suo p'ori p̃standa p̃stitisset corpõa
lit' iuramentũ tñ exhibita iuramenti
immemores suo p'ori p'oia resistere.
et p'p cõntumatia sua nequiuis
sent ad d̃bitam obedientiam reuo
cari. dictus p'or in eos excoĩcationis
sniam p'mulgauit. Cum igitur p
fati canoĩci ad se. ap. accessissent. p
scripturas autenticas et multoz te
stimonio platoz effũ de ipoz cõtuma
tia certiores recepto scdm formã eccl̃e
abeis corporali iuramento ipis feci
mus absolõis bñficiũ impẽdi. p'cipi
entes eis sub debito iuramenti. ut ad
claustrum suum de quo exierant
redeuntes p'ori suo scdm deum d
uote ac humilit' obedirent. Jdq; õ.
q. p'phatos canoĩcos ut ad p'oris sui
obedientiã redeant. p ce. ec. cõpell.
et ne de sua possit cõtumacia gl'ari.
cogatis eos si uideritis expedire. ut
iuramentũ qd' d' pendo mandatis p'orẽ
p absolutionis bñficio impetrãdo
sup denegauãnt humilit' p̃stare
poterent. alioquin eos d' frũm cõsor
tio penitus excludatis. Hon. iij.
d. p'bro. cãd'. 7 caplõ. scĩ laurentii
in damaso. scĩ

Hiis que p ecclã laurentii in damaso
ex parte una. 7 caplĩs sibi subiecti
ex altera. sup seruitio aliisq; ãticlis

chligent auditum sin.inco decreuimus ut eam inde cappellanum pbri et clici acardo qui nunc sunt in ipa eccla et qui per tepora fuit manuale obedientia reu erentiam. 7 honorificentia omnie exi beant. 7 ad ecclam ipam prosecuturi o. baptismo. 7 capitulo celebrandis conuenuiant tepor b; cosuetis contra dices ipius card recipientes huilit et ep. communicatiois 7 interdicti. l sus pensionis sntias quas tulit in eos et eccl'as ea inde inuiolabilit obsua tos. Cunateo aut est ipa. card. uacabit cappellam et clici memorati eis exe reuerenti exibit omnia supdicta excep to quod decoratioe 7 excoicatioe et suspensioe ipor plo pacis nrie puite tie resuamus. Id. abbati sci. michael. Braden. dioc.

Dil. in xpo. filia abbatissa. Cum dilibu gen. transmissa nob peticio monstr uit. quod cum ipa plerumq canoi cas suas 7 clicos sue iurisdicioi subie ctos ppt inobedientia 7 culpas eor officio bnficioq suspenderit. huius cofisa excio qd eade abbatissa eos excoicare no pot suspensione hi no obsuant. propt qd ipor in excessus remanet incorrecti. Quo circa. m. q. dcos cano nicos 7 clicos ut abbatisse ppriute o bedientia 7 reuerentia debitam in pendentes. cuius salubria monita et mandata obsuent. mo. p. [illegible] co.

Greg. ix. patriarche. grad.

Dil. fil. arch. 7 capitulum. castellan. sua adnos querimonia dtulerit. qd cu a [illegible] castellan. epo exigeretis iuramentum. pt forma canoicam quam eccl suff raganei metropol' sue consueuerit pstare. huius cosp[...]itientes erber ecce sue pniudicium gnatim ad se. ap. ap pellauit. 7 i. Cum igitur. no d' ceat alii te [illegible] stasse quod ab alio fie ri tibi nolles. m. q. contemptus forma canoica

qua nos accepis nisi nob inmediate subiectis recepimus. nil amplius a castellan. epo. obtentu alicuius con suetudinis exigas. preceptu pitu mra mi scient nos eunde epo. abl' l uinam to quo ad alios articulos absoluisse. l d nuntiasse potius no teneri. Id. pon. fratrum predicator. 7 archid. regin.

Cum olim ea. 7 i. Quo eca. m. q. licet conuentus monastii sci saluatoris messan. sint ipo iure. ac uice eligendi potestate priuati. dgra tn eligendi seu postulandi duis ipis auet. nra libam facultate. mandantes eis ut cu ecce messan. uacet adpsem electioe suam cofirmandam. pro ut d iure fuit uel infirmandam. pferret caplo messan. Idem. archiepo. sce marie maiouis de urbe.

Statuimus ut pbri priu locu diaconi. secud subdiacoi, tituum. 7 sic deinceps obtineant ordinatim. sipositus ad mictantur. Qui mao. codine 7 si po tea sit receptus. importioe recipienda ce uolumus porcioe. ac minoe fac ser uitia consueta. Ad archiepo colon.

Cum infenor prelatore solue nequeat l ligare. si; prelat inferioe ligat regla r et absoluat. 7 Satis abso [illegible] uide atur ut filium potestate hit inparite mutamur quod cum tu monastium de chuer costitutum infirmien archiaco natu tue dioc. eccla erexeris cathedra le. arcd. sirmien. ineanta precipit te meritatis auaria ut epo ibi consecretur et ecclam suam iurisdicioe exercere pre sumat. 7 i. m. q. spbito arcd. acul iur dictioe [illegible] dco epo de nuntiamus exceptum. io distrite stude at inhibere. pruiso ut sic hoc arcd. ius sirmien. nra lechuntur. mcuoe. tua ubi expedire uideris absq iuris alieni pniudicio recompensatioe; illi facias co gruente. Id. lemonicen. arcd.

Et post sce. regimd. pictauien.

Humilis doctrina magistri. et j. c. q. prelatorum burdegallen. prouincie i(n) ea presentium et cathedralium capitulorum eiusdem necnon et Bituricen. capitula / super prouisione quam inter bituricen. et burdegallen. archiepiscopos in causa primatie ducimus facienda / requiritur assensum. Quo habito prouisionem nostram sollicite publicetis. siqui consensum prestare noluerint / uos supersedentes publicationi prefate diadicte precipiatis eis. ut presentiam nostram adeant. ut si alii per procuratores ydoneos in nostro se conspectu representent. prosecuturi coram nobis uiris quod in re contempserint. et satisfacturi parti alteri si succubuerint in expensis.

Alexander. Turonensi. in concilio. Lat.

De treuga et pace. R.

Treugas a quarta feria. post occasum solis usque ad secundam feriam mortuo sole. ab aduentu domini usque ad octauam epyphanie. usque ad octauam pasce ab omnibus inuiolabiliter obseruari precipimus. Siquis autem treugam frangere presumpserit / post tertiam monitionem si non satisfecerit episcopus suus excommunicationis sententiam in eum. et scriptam uicinis episcopis annuntiet. quorum nullus excommunicatum in communione recipiat: immo scriptam sententiam quisque confirmet. Siquis autem hoc uiolare presumpserit ordinis sui periculo subiaceat. Et quoniam funiculus triplex difficile rumpitur / precipimus ut episcopi ad solum deum et salutem populi habentes respectum / omni trepidatione seposita ad pacem firmiter tenendam. mutuum sibi consilium et auxilium prestent. neque hoc alicuius amore uel odio pretermittant. quod siquis in hoc opere tepidus inuentus fuerit: dampnum proprie dignitatis incurrat. Item.

Innouamus ut presbiteri. monachi. conuersi. peregrini. mercatores. rustici. euntes et redeuntes. et in agri cultura existentes. et animalia quibus arant et semina portant / ad agrum congrua securitate letentur.

Ex concil. african.

Antigonus episcopus dixit. et j.

Aut inita pacta suam obtineant firmitatem aut conuentus si se non cohibuerint ecclesiasticam sentiat disciplinam. Vniuersi dixerunt. pacta custodiantur. pax seruetur. G reg.

Querens inter contrahentes (in ualentes) nil expectat assensus ne iniungbuum ueniant que geruntur. tamen uitio eis debet (certa securitate) perpetuitatem (confirmat) penitus solidare. Item

Qualiter inter et j. studiose agendum est. ut ea que promittuntur opere compleantur. Alex. iiii. exonien. et Wigornien. episcopis.

Cum prior et. clauus. procurator prioris et monachorum cathedr. et p. cler. presentium (i. monacho) que inter eos et felicium p. ac fratrem eius cuius uicem gerere dicebat / super eccl. et capellas. l. contendebatur / ad eam. presentia accessissent inter se non tamen nobis mediantibus conuenerunt quod eidem. p. pro expensis quas fecerant. tres marche argenti soluerentur / et idem. p. liti cederet et monachorum infestatione cessaret. cuius compositionis robur auctoritate. p. petierunt confirmari. nos eam non elegimus admittendam. pro eo quod uidebatur prauam illicite pactionis speciem continere. et j. ille si uiris monitis acquiescere et eidem liti prorsus ac fratre suo renuntiantes / autentica instrumenta que super hoc habebat in uestris manibus resignauit. que nos priori et monachis restituentes / mandamus ut eidem. p. ac fratri eius manuque studuerint beneficio prouidere. a quo magis lucrum ualeant. apostolica intercessione pape. quam eis debent ex illa pactione illicita peruenire. cetera quia pro et fratres

acquiescere noluerit/ eo quod in eccentibus eosdem ut promoto per ac sancti ei competens beneficium conferat et assignant. aliquin si vobis constiterit eosdem clericos a prenominata ecclesia et cappella absque ordine iudiciario violenter eiectos/ in pristinum eisdem restitui faciatis. non obstantibus litteris nostre confirmationis quas predicti prior et monachi a nobis impetrasse noscuntur. Idem eboracensi archiepiscopo

Accepimus quod quidam ecclesie clericis sit tali tenore concesse. quod post eorum obitum alii nominatim succedant. Verum quoniam hoc iniquum est et sacris canonibus inimicum et ideo non debet aliquatenus tolerari. eo quod huiusmodi successiones tam detestabiles et iniquas hereditarias prohibeas et omnes pactiunculas et magis de decernas. Idem eidem archiepiscopo et eius suffraganeis

Cum clerici vestre iurisdictionis sic acceperimus decedentibus ecclesiarum personis pariter cessantur. exceptis ecclesiis maiores solito solvere pensiones. ut facilius eas possint ecclesias adipisci. nos ad tam detestabile vitium extirpandum. fraternitati vestre quatinus ne attemptare presumant districtius prohibentes. si contra prohibitionem vestram venire presumpserint ab eorum eos taliter adeptis ecclesiis spolietis. aliaque pro tante presumptionis excessu severitate ecclesiastica punientes eosdem. Innocentius iii. in concilio generali

Plerique sicut accepimus seculares clerici et seculares mixtum eum vel comites locant vel feuda concedunt in prejudicium parrochialium ecclesiarum pactum adiciunt. ut conductores et feudatarii decimas eis solvant et apud eosdem eligant sepulturam. Cum autem id de avaritie radice procedat pactum huiusmodi penitus reprobamus. statuentes ut quicquid fuerit occasione huius pacti perceptum ecclesie parrochiali reddatur.

## Gregorius ix. De transactionibus.

Pactiones facte a vobis ut audivimus pro quibusdam spiritualibus obtinendis cum in huiusmodi omnis pactio omnisque conventio debeat omnino cessare nullius penitus sunt momenti. Quod etiam de aliis ecclesiasticis quod obstante veniunt intelligimus. Nam et iuxta legitimas sanctiones pactum turpe vel rei turpis aut impossibilis de iure vel de facto nullam obligationem inducit. Gregorius ix. Antonio subdiacono et domino abbati

Sicut grave et iniquum. post salubrem decisionem decem controversia inter fratrem decernimus ut omnia iniusta vel quicquid aliud est quod partibus quocumque modo vel extrinsecus prescripserit seu aliter operam de lege aut quocumque privilegio ferre poterat. sit vacuum et omni virtute cassatum. et sola pactionum inter vos nunc habitarum pagina validum perpetuumque robur obtineat. Aliis si quid forte incuria vel imperitia minus firmitatis inserta est. vinculo plenissime notionis ex certa nostra auctoritate suscipiat. Alexander iii.

Statuimus ut si super decimis inter vos et aliquam personam ecclesiasticam assensu episcopi vel archiepiscopi sui compositio facta fuerit. rata et inconcussa persistat. Idem dublinensi episcopo.

Contingit interdum quod licet abbas vel prior alicuius conventualis ecclesie cum ecclesiastica vel seculari persona super huiusmodi causis inter eos controversia vertitur coram delegato vel ordinario iudice transigat. Capitulum tamen eandem transactionem nititur revocare. Verum quia nos consulere voluisti. tue fraternitati quod si abbas vel prior capitulo suo contradicente licitam huiusmodi transactionem fecerit si fuerit aliquot annis servata capitulum ac si non consenserit in eam non possit revocare. Idem abbati de Stratfort et priori sancti Eusebii.

Constitutus in presentia nostra G. clericus sua nobis assertione monstravit. quod cum inter ipsum

a. clericum sup cappella de stant. contro
uersia emersiss: tandem p transactione
fuit sopita. et licet hinc inde fideiuss prita
firmata fuiss: eam tn pphatus. a. se
ruare recusat. Quia igitur hi trans
actiones spem contineant symoie lbi.
q. reuocata transactione in irritum cam
audiatis. 7c. Id. carnoten. epo.

Ex facto nouimus q cum aliquis ad certam
ordinationem uicarie litteris impetratis
cum aduocato suo coposuit postmodum
inter de qua agitur uic. abiturus.
si compositio non e iuri contraria. nec alo
q epo respondenda. sz censuimus absque epali
auct. cum pe ecce sub hoc preterita solu
tus uitam ei qui soluit no excedit.

Idem. eboracen. archiepo. 7 W. ingo

Exhibitis uris accepimus. L. epo.
q cum olim int. R. 7 A. clicos sup ecce
de intinisit: coram te fr epe. qui uior
fuas delegatus. auct. G. qui te eide. A.
patrocinabat in ca 7 testis inscriptus
fuat transactio fca fuiss: postmodu
id G. se intiens clicum cum n diu
eet inclicum tonsoratus. sup ead
ece tacito de transactione. uras litteras
impetrauit. Cum aut id. G. no isfici
aretur se transactioni intfuisse. et
nondum fuisse tonsuratu. cu litteras
ipas obtinuit. ei sup pdicta ecce sile
tium duxim imponend. Id.

Super eo q quesiuisti utru de eccastico bn
ficio in litigium deducto possit fieri
transactio tale damus rsum. q tra
sigi sup re sacra litigiosa no pot. 7
en rps facere ut possideantur aliquo
dato ul retento siue pmisso. spem
hre cernimus symoie. at. sigtis. 7 amu
cabilit iusse litigantes co ponant. sacris
canoib; nequaquam dicitur obuiare.

Id. abbati. de stanfor. 7 pri de sebi.

Ueniens ad ap. se. clericia. magr. W.
de flauill. sua nob insinuatioe mo
strauit. qd in ecca maioris inaiu

tras in pparrochia sce marie de iuatho exco
lunt. et a rectore ecce coloni eoz oia ecclsi
tam necca qua uoluntaria suscipiunt
sacramta. et tn eid ecce decimas solue
cesseunt. 7 j. Arbitrantur aut
se posse tueri. auida transactionis pter
ti. int pphatos m athos 7 quem da sace
dotem memorati. W. pdecessore suo. ut
decimab; cariuatis terre quas in domini
o suo in ecca tenet. etiam tn pater in
decimas exsoluant. 7 j. o. q. n. pfati
presbi transactionem pscripta. auct. ap.
confirmatam ee docuerint. cu alr i
tpras fca potius quam int ecclas uid
atur nepacta. int alios acta alijs ob
ee patiamur: ipos 7 agcolas decimati
ones ex quibuslibet reb; puenientes
ex integro 7 eaz quas illicite detenue
rant iustam extimatione restitue
eide ecce copellatis. Lutius. tirus.
ormnen. epo.

Preterea quando int laicos 7 uiro reli
giosos de pssitatione alicui ecce qstioe
suborta transfigitur. ita q pssitatem
laicus obtineat. religiosi uo nouam
l maiore pcipiant. in eccla in qua p
l nulla l minore hre consueuerant por
tione. an hi transactio teneat qsiui
sti. Cum l igitur ipa pactio symoiaca
inito inducatur. rs. q de iure n tenent.
nec erea religiosi nullu debet comod
obtinere. Celestin. iij.

Preterea quato loco questio accessit. q
dam cella extimi uolunt. a subiectioe mat
ca domui tenebatur. 7 j. fres illius cel
le se confitentes in iure illi domui te
nebatur quondam fuisse subiectos.
referebant questioe olim de hac subiec
tioe fuisse mota 7 transactione sopita.
catenus ut quedam annuati censu eccle
matrici reddendo. ecent a subiectioe pri
cipal domus exempti. 7 j. pro cosequente
pro maiori ecce pponebat. q de spuali su
biectioe transfigere n licaret.

igitur quod ex subiecta fratrum concessi
one contra eos procedere sententia debeant. Pre
terea cum illa transactio licet nob
de illo que stella determinare reddere tenebat-
tur constare nequiuit. iniquitate con
tinuisse putetur. Hon. iii. Iohi.
tt. sancte praxedis presbytero card.
Ex parte tua. et infra. potius ad compescend imi-
probitatem presentes tuas. et initium ad scrutati
detrahere put statu impii et excedentium
multitudine pluri dilibata de presentat.
iudicis expectare. exceptis nimium ca
sibus qui compositionis seu dispensationis
remedium non admittunt. utpote
coniugii sacramentum. quod cum non solum apud
grecos et latinos. sed et apud fideles et infi
deles existat. a sententia canonica contra il
lud recedere non licebit. Cum huius
modi super quibus non inuenit expressum.
procedas equitate seruata semper in humani-
orem partem. declinando secundum quod personas
et causas loca et tempora iudicis postulare.
Ex conc. Lat. de postulando. rubrica.
Clerici in subdiaconatu et supra in ordinibus
quoque minoribus si stipendiis ecclesiasticis
sustentantur coram seculari iudice aduoca
ti in negotiis secularibus fieri non presumant.
nisi propriam causam uel ecclesie sue fuerint prosecuti.
aut pro miserabilibus forte personis que
proprias causas administrare non possunt.
Innoc. iii. conpostell. archiepiscopo.
Ex parte tua fuit propositum. quod quidam cano
nici regulares non solum in ecclesiasticis
uerum in forensibus causis presumunt
aduocati officium exercere. Cum que o
biicitur eis quod non debent esse forensis uel ecce
siasticis negotiis susceptores uel executores
etiam nisi forte id in casu quo exposcat uti
litas abbatis nichilominus impetrato ad
suam proponunt insolentiam excusandam. quod
capitulum id per subiecta presbyteri inuenitur. de
monachis non canonicis regularibus loquitur
manifeste. Cum in . q. t. ix. quod non
cum in canonicis regularibus quod de monachis
quantum ad supradicta censemus obseruandum.
licet de monachis in canonice specialiter sit ex
pressum. Greg. ix.
Cum sacerdotis sit nulli nocere. omnibus autem
uelle prodesse. non nisi pro se ipso aut ecclesia
sua. si necessitas immineat pro personis
coniunctis aut miserabilibus sibi est
licitum postulare. et infra. Clericus autem
qui contra ecclesiam a qua beneficium ob
tinet pertinaciter aduocatus. uel procu
rator esse presumit. tanquam ingratus
potest maxime clericus sit eiusdem ecclesie benefi
cio hic spoliari. alia siquidem. Greg.
mario. solon. episcopo.
Scripsisse te quibus dam de procuratoribus
comperimus quod prelictos uiros te ad
causam non misisse et ideo que cum ipsis facta
fuerint subsistere non debere. sed et t. sibi hoc acte
dicto prohibuit. quequa re nec presentium
portitoribus iudicauimus esse committendum.
ne dispendiis similiter deceretur. Quia igitur cauti
ores nos esse premonuit. instructam
personam cum mandato legaliter facto
et presbyterorum seu diaconorum testiumque sub
scriptionibus roborato. gestisque ex more
mereo transmitte. ut quicquid cum ea ac
tum fuerit subsistat. Alex. tertius. uinc
Querelam clerici a. accepimus. et infra.
c. q. sic constituit uobis quod vigornien. c.
prefatum a. in restitutione expensarum pro
nulla alia rationabili causa condempnauit.
nisi pro eo tamen quod in termino constituto ad eius
presentiam non accessit. infirmitate detentus.
cum non possit quis cogi nisi uelit in quibus
causis procuratorem constituere. et ipse ad presbi
terum infirmitatem suam presbyterum et diaconem
destinauit. eum absolue. abeas sententiam
minime differatis. Clemens. iij.
Ex insinuatione archidiaconi. Sag. accepimus.
quod inter ipsum et magistrum. 6. super quadam
prebenda. leron. ecclesie controuersia mota
fuisset. et infra. licet ab eodem archidiaconi procuratore . 8.
diebus clericus presentibus expresse fuisset
inhibitum. ne cause cognitionem susciperet.

ipse N. Tichomirum in eum procedens sententiam contrariam reportavit. Ceterum quia alter dependentis cleri clericatum obiisse dicitur. quia
si prefatus archidiaconus superstitem clericum vicarium constituit. dicta pro missis sententia contra
lata nequaquam obstante prefate prebende
possessionem cum fructibus interceptis sibi restitutionis aliud canonicum non obsistat.
auctoritate nostra restitui faciatis eidem. Preterea si
tamen vos fecerit. si archidiaconus ipse suam institutionem canonicam probare potuit. ipsum
tantum permanere. Ap. per. Decem. iii.

L. Innocentius III. Cabillonensi et Cathalaunensi episcopis.

Litteras presentia Tullensis episcopi est conquestus. quod cum
ad eum qui iter ipsorum et decanum Tullensis super dilapidatione et excommunicatione pervenisse ac quibusdam aliis intenderet. N. et T. presbiteros procuratores instituens ipsos ad sedem apostolicam direxit
destinatos. cumque ipsorum suos postmodum titub-
asset mandatum quod eis dederat. I. medio
tempore spatium revocavit. Sed ipsi litteras man-
dati revocatorias litteras recepissent
Tichomirum in negotio processerunt.
Et procuratoribus segetos cum adversario
ingressi iudicium. cum eo ad Parisiensem archi-
diaconum et collegas suos in eius preiudicium
mandat litteras impetrarunt. I. Cumque presbiter episcopus
ad plenum quod falsi procuratores fuerant a
dictis iudicibus instantias postulasset
ipsi exceptionem oppositam inutilem et super-
vacuam reputantes ad probationem ipsi
dilationem concedere noluerunt propter quod ad apostolicam be-
neficium convolavit. Sed iidem Tichomirum
lite non contestata et iuris ordine pretermisso
testes contra eum recipere presumpserunt.
ipsum Tullensis ecclesia presentiam removen-
do. Illos vero [illegible] potuimus
quod dicti iudices ut pote viri litterati
providi et honesti taliter processissent. ma-
xime cum in sua relatione quam ad nostram
presentiam transmisere de hac exceptione
nullam fecerint mentionem. Quia tamen episcopus preci-
pue religiosos providos et honestos de quibus

non est vir simile quod sue salutis oblitus. ac
timore divini religione contempta falsum testimonium tulerint. nobis fecit super his quest-
proposita plenam fidem. attendentes quod falsi
procuratoris exceptio non solum ante sententiam
verum et post eam potest obici. utpote qua proba-
ta iudicium nullum et nullius momenti
contentionis reputatur. presertim super hoc
et iudicium finaliter duximus irritandum.

I. Idem Brixiensi episcopo.

Tue fraternitatis consultationi taliter respondemus. quod si vir accusaverit
uxorem de crimine adulterii coram iudi-
ce seculari ad penam legitimam infligendam
quia tunc inscriptionis vinculum debet
accipere. scilicet ad penam talionis astringere
non procuratorem. sed per seipsum presentem oportet presentialiter accusare. Si vero vir
accusare velit uxorem de adulterio coram
ecclesiastico iudice ut ab eius cohabitatione
discedat. quia tunc et si forsan oporte-
at ipsum inscribere ut designet inscriptionem
nomen locum et tempus et omnia que comprehendun-
tur in lege civili. ad talionem tamen non debet
se aliquatenus obligare. ne forte cum
improbationem defecerit intentionis sue
consequatur effectum. sustineri potest si
necessitas id postulaverit. ut per procura-
torem accusetur. quoniam hic accusatio et si criminaliter fiat non est tamen criminalis. sed quasi mixta
inter civilem et criminalem. quamquam in presentia principalium personarum semper
procedatur.

T. Idem.

Cum persona quedam [illegible] G. Gabilonensis ecclesie archidiaconus
conveniretur. et I. dicitur quod expelli archidiaconum
restitui faciatis. si legitime probare potuerit se in iudicio capitis suscepisse predicta
negotia prosequenda. et post hec ad sedem
apostolicam accessisse.

I. Idem scolaribus Parisiensibus.

Quia in causis que contra vos et per vos moventur
vestra universitas ad agendum et respondendum com-
mode interesse non potest postulastis a nobis
ut procuratorem instituere super hec de-
nostra vobis permissione liceret. licet igitur de
iure communi hoc facere valeatis. instituendi

tum procuratorem super hiis auctoritate pre
sentium vobis concedimus facultatem.

Honor. iii. epo. egitanien.

Auditis et intellectis que super delegatorum
iudicum processibus fuerunt proposita, processu
ipsos et quecumque secuta sunt exinde vel
ob eos nos nouiens irritas iudicasse. non
obstantibus litteris quas de reuocatione man
dati procuratori suo colimbrien. episcopi de
stinauit. cum asserit quod antequam ad illum hu
iusmodi littere peruenerint: fuisse super hiis conde
processibus hinc inde conclusum. Ceterum
cum memoratum colimbrien. episcopum qui
procurauerat totum negocium. ad exa
men. se. ap. aduocans et procuratorem man
datum factum procuratori suo nostro con
tentu et in dispendio reuocauit. condem
nandum tibi duximus in expensis quas fe
cisti a tempore quo ad procuratorem ipsius
reuocatione littere peruenerunt. et fa
cies etiam usque quo idem episcopus per se vel per
procuratorem ydoneum se nostro conspec
tui presentabit. in principali negocio
legitime processurus.

In eodem modum et R.
cantuarien. ... .

Petitio vestra nobis exhibita continebat.
quod cum mutinensis episcopus in vniuersitate perfectu
rus vos vicarios et procuratores constitu
erit generales. vobis volentibus agere contra
detemptores bonorum episcopi mutinensis. et contra il
los agentibus, reddere frequenter opponitur
nitur quod facere non potestis. pro eo quod
instrumentis vicarie sive procurati
onis hoc non exprimitur quod episcopus constitu
erit vos syndicos vel actores. Nos igitur
ex tenore ipsius instrumenti liquido co
gnoscentes quod intentio fuit ipsius
episcopi dare vobis agendi et respondendi pro
ipso episcopo liberam potestatem. exceptionem
huiusmodi penitus reprobamus.

Grego.
nonus. vbaldo. ciui pisan.

Accedens ad ap. se. et c. usque. q. D. nobi
lem mulierem que sub tua potestate
tenetur plene restituas libertati. faci
ens ipsam ad castrum de massa lucan.
dioc. secure perduci. ut existens ibi li
bera, procuratorem libere ordinare valeat. que
suam coram nobis iustitiam prosequa
tur. Tu ergo si super sponsalibus, que inter
natam tuam et filium eiusdem nobi
lis contracta proponuntur: procuratorem
ydoneum ad presentiam nostram mittas.
qui ad agendum et respondendum plenam habeat
potestatem.

In eodem archiepiscopo cant.
Dil. fi. magister l. rector ecclesie de anna
transmissa nobis petitione monstrauit
quod cum R. presbyter contra ipsum ea sti
cu bononie commorantem super eadem
ecclesia ad iudices nostras litteras impetra
sset eorum auctoritate. auditoribus ipsi
eodem rectore citato, procurator ipsius
generalis ad omnia ei tractanda negocia
pro eo quod competentem terminum. et cetera. quem
rectorem ipsum consuleret utrum deberet
contendere vel cedere questioni sibi
concedere denegabant. pro eodem nostram
audientiam appellauit. Quo uo ... et.
q. sic ita reuocato irritum et
c.

In eodem episcopo lexonien.

Constitutus in presentia nostra. h. presbyter
sagien. et t. laico. dicti fi. o subdiac
num. super eam que inter ipsos super quadam
summa pecunie uertitur concessum
auditorem. et cetera. Cum ... super ipsa pe
cunia. in qua dictus. t. eum sibi sue
vxoris nomine teneri dicebat. recep
to libello in licentiatus recessit. quo
dam, procuratore dimittens solum
modo ad agendum quem cum auditor ipse
prima ad actum procuratorem sibi datum
ad defendendum per sufficientem non
uideret eum ex hoc reputans contumacem.
ipso presbytero. t. ... summam in ...
... condempnauit. taxatione prohi
ta in expensis. et cetera. Nos autem finem li
tibus ... cupientes et quod ab auditore
presbytero factum esse dignoscitur appro
bantes. Ex. q. partibus conuocatis et cetera.

Idem

Mandato procuratoris plene ꝯ. ad hoc reuocato si hec ignorante iudice. ut aduersario fco fuit. iudicium quod inde est procurator postmodum exceptus. irritum esse debebit. Idem.

Non iniuste iudex processit. qui filium sa. in procuratorem admisit. quamuis ad futuras controuersias constitutum. qui licet simul cum aliis datus fuit. prius tamen procurationis officium occupauit. quod fieri nequiuissent in procuratoribus diuersis temporibus constitutis. cum data posteriori potestas esset. procuratio reuocata. Potuit quoque is qui debuit a sententia in eo quod lata extitit contra ipsum in manum audiam appellare. ut si iusta esset excusabit eundem. saltem domino contestari. ut appellationis beneficium consequi uolaret. licet ap. prosequi non teneretur minime. Id.

Consulti an constituit ad impetrandum a communitate aliqua procurator ab impetrando deberet excludi. pro eo quod maior et sanior pars quos eadem ciuitas regebantur. tempore quo iniunctum fuit procurationis officium erant excommunicationis sententia innodati. etc. Re. quod nisi essent illi uinculis procurationis excepti ut alias eorum auctoritate procuratori institutio facta fuisset. aut sciens eos esse tales ipso communicatione ea cum eis constituisset. cum inde non est procurator hic repellendus. Gregorius. ix. sublacensi. defensori sicilie.

De syndico. R...

Sicut studium nostrum esse debet aliquibus potentibus monachos submouere. ita necesse est nostra prouisione quemadmodum negocia eorum disponi debeant declarare. Propter quod tibi precipimus. quatenus cum fausto loqui debeas. eum si uoluerit constituto salario monasterii generalit debeas negocia committere. expedit enim propriis eo modo assumptum esse suos dei esse quietos. Alex. iii.

De his que ui metuue causa fiunt.

Perlatum est ad audientiam nostram. quod cum quidam nobilis et potens. ꝯ. uxorem suam suspectam habere milites sui ei precepto eam ad quandam siluam ducentes euaginato gladio occidere uoluerunt. sed tandem pietate ducti. sub tali conditione pepercerunt eidem quod in monasterio deo uolens habitum suscipere monachale. et I. episcopo missi annaito ut ei uelum imponeret. quia iuuenis erat et filium habebat paruulum mutationem uite sue suspecta habentes. seorsum conuenerunt eidem rem patefaciens quod mortis timore monasterium intrabat proposuit. et inde quandocumque posset exiret. Sed alterum uni tyrannidi satisfacere uideretur. mulieri uelum imponere simulauit. tandem uiro de medio sublato predicta mulier de monasterio exiens. alium maritum accepit. quos calagitanus episcopus ad instantiam sororum uinculo excommunicationis astrinxit. et I. Hoc quoque ꝯ. quod prefatam mulierem et uirum recepto sacramento quod uestro debeant stare mandato ab excommunicationis uinculo absoluatis. deinde tamen mulierem quam professa et monialem prescripti monasterii ante uestram presentiam conuocantes. si legitime probatum fuit non timore mortis prefatam mulierem religionem intrasse. aut quod fecit postmodum habuisse ipsam ad monasterium redire et habitum depositum resumere censura. ec. compellatis.

Id. Wigornien. episcopo.

Abbas sancti ... aquo. R. presentium lator patrimonium suum tenere dignoscitur. milites. et burgenses ad domum ei sicut accepimus destinauit. qui eum ad domo et uniuersa possessione expellerent. nisi ecclesiam suam penitus abiurasset quem cum id. R. tali modo coactus fecisset abbas alii concessit ecclesiam supradictam. Cum quoque metu et ui fiunt de

uire debent irritum reuocari. G. q.
p̄ fideo. R. cum integritate restitua
mittas. Clemens. iij.

Adaures nr̄as te significante puen.
quod electus quidā implebatur cu
uitatē ecc̄e ad tiroē; laicoꝝ renuntia
uit. electioni que de ipso fuerat a cleris
uno excepto unanimiter celebrata.
et j. Tue igitur. dil. p̄sentib; inno
tescat quod renuntiatio facta ad lai
coꝝ tiroñen̄ (si forte iuramento uel fide
interposita sit. confirmata nō impe
dit. quo minus is qui renuntiauit.
ecc̄e ad cuius regimē prius erat electus.
p̄ficiatur eidē. Innoc. iii. decan.
et subdiacon. lunoñ.

Ad audientiam nr̄am. oxagro. W.
de chauelt. significante peruenit. q'cū
eccl'ię de chauelt canonice fuisset adep
tus. et aliquandiu pacifice possedisset.
grauissimo regis metu quod eidē
resignauit iurare coactus ei in eoꝝ
ad quos p̄tinebat manib; resignauit.
Cᵒ ita nō que ui metu ue cā fiunt ca
rere debent robore firmitatis. G. qt.
si eundē ad resignationē; uob' constiterit
p̄ talē metum fuisse; coactum. qui
potuit et debuit cadē in constantem
uiꝝ (nō obstante p̄dicto iuramento
q nō ad receptationem s; ad resignatōē
solummodo tenebatur. p̄fatā ecc̄ꝫ
ei restitui faciatis. Id. uidro
siruien. archiepō.

Sacris ē canonib; et j. distinguimus
aut utrum is qui cōicat excoīca
tis inuitus sit per coactionē; tractus.
aut p metū inductus. (In p̄mo casu
talē nō cēmus excoicationē teneri.
(cum mag pati quā agere conuincatur.
(In secūdo licet metus culpā attenuet.
(quia tn̄ nō cā penitus excludit. (cū p
nullo metu debeat quis mortale pe
ccatū incurrere excōionis labe credi
mus inquinari. Id. mas̄silien.

et agathen. epis.

Cum dil. fi. et j. Quia cōstituit nob
deuoto animo et p̄stito iuramento.
acariolas insulaꝝ quod regulam
cistercien. obseruarent. ut translati
one ipius ecc̄e ad ordinē illorum
nulla tenus impedirent. cū uitu;
seruari nō uegat indissfectum sa
latis eēne nolentes uiam p'uitis
aperi. nō obstante uiolentia que
p̄hibebatur illata. cum neq; metū
metum mortis neq; cruciatum
corporis continerent. et ideo nō de
buerat cadē inconstantes. nec ob
stante dolo quo se propōi fuisse
seductos cum tal' dol' nō tā ad ei
cumuentionē; p̄dictoꝝ cistercien.
quam ad salutatē eorum debeat
retorqueri. sup restitutionē petita si
lentium eis duximus sententialiter
imponendum. Greg. ix.

Super eo uero quod aduersarius uestri seque
rebatur a uobis p uiolentiā spolia
tum arbitramini eē uos iniuste
fuisse processum. (cum nō si ppo
iuramento p̄bauerint singula que
admiserint. (Cum postquā de uiole
tia p̄testes et de reb; admissis p'pi
cōstiterit satramentum (potuit inter ta
ratioē abipso factā p̄ p̄soñꝫ ac nego
cii qualitate uos incertimationē re
rum admissaꝝ iuramento ad dsari
i declarata rationabiliter cōtempnare.
Alex. tertius. alfamo. epō.

De in integrum restitutione. Rx.

Requisiuit. t. f. et j. quid agend' sit
de possessionib; laicis sub modico cēsu
concessis. (nouis itaq; quod si ecc̄a lesa
ē et manifeste apparet. determinatur
ipsius. (cū epo ei condictionē facere deti
oriē nō liceat. et ecc̄e iure minoris sep
debeat inlesa seruari. que idip̄m ei
data cōstitit. ad ipsius cōuenit i et
p̄tate reuocare. (prudens ē tn̄ ne si for

te coloni possessiones illas expe
sis a clabore suo reddiderint me
liores. sumptib; quos bona fide fe
cerunt debeant defraudari.

Innoc. iii. sancti Georgii. et sancti Sergii
abbatibus.

Cum venissent ad ap. se. electus et
monachi rothon. pro se ac monasti
o suo. et magister A. pro epo uene
tan. eius ergo. diacon. card. dedimus
auditorem. quorum quo idem magister
pro epi parte proposuit. quod cum monasterium
rethon. sit situm in dioc. veneten.
et eccle veneten. subiectum. pontifex
e possessione subiectionis usus est a tempore
incocusse. sed cum occasione cuiusdam elec
tionis que ibidem facta fuerat partes
de communi assensu ad nectam. epm.
et eius collegas commissionis litte
ras impetrassent. duo eorum ad mona
sterium accesserunt. quorum adventum in
sus presentiens renuntiavit electioni
hi. et se a monasterio absentavit. iudi
ces auct. ap. monachis iniunxerunt
ut syndicum. vel procuratorem elige
rent. qui in causis monasterii et consul
te ageret et ulterius procedi. districtus inhi
bentes eisdem. ne aliquem eligerent in
abbatem donec plenius cognoscerent de
iure quod eps se habere in abbatis
electione dicebat. Monachi et si dice
bant procuratorem ad mandatum iu
dicum elegisset abbatem tamen contra inhibi
tionem eorum eligere presumpserunt. cuius ele
ctionem eps petiit infirmari. et se ad pos
sessionem restitui. qua eum monachi
spoliaverant. Unde iudices diffini
tivam sententiam protulerunt electionem
cassantes eandem. quam nunc iam dictus
magister petiit confirmari. Ad hoc fuit
responsum. quod licet procuratorem
ex parte monachorum fuisset propositum quod
monasterium ipsum ad ro. ecclesiam nullo
medio pertinet. dicti tamen iudices

ecclesiam eos procedere. nimis a nobis receperunt et ja.
Nos igitur in spectis privilegia
rom. pont. n. leonis. greg. et clementis que
monasterium illud ad ius et proprietatem
indicant. sedis ap. pertinere. intelligentes.
quod monasterii procurator et si eadem pri
vilegia coram predictis iudicibus exhi
bere omiserit negligenter. ius tamen non
tam suum quam nostrum fuit protestatus
videlicet quod monasterium ipsum ad
ro. ec. nullo medio pertinet. ne ipsi
negligentia in detrimentum tam nostrum quam
monasterii redundaret. ad audientiam mo
nachos restituimus. rothon. et ja. Electi
onem autem a monachis sic dicitur esse cor
dia factam. pendente controversia ex
qua pendet nec confirmandam. I. d.
diximus. non confirmanda. ‖ rot. ar.

Auditis et intellectis causae meritis inter
que vertitur inter Wigorn. epm. et abbatem
de Euesham. super ecclesiis in valle de eue
sam quas eps asserit ad se diocesa
na lege spectare. abbas autem eas esse ab
eius iurisdictione prorsus exemptas co
gnovimus. audientes eos illas per privile
gia ro. pon. non esse ab epali iurisdictione
subtractas. nisi forte vall de euesam
sit ille locus qui fuit a duobus regibus
regis videlicet et offa. liberi concessus.
et quem . Bo. me. ec. pp. libiti donavit
in ipsius privilegiis continetur. Verum tanto
tempore prescriptum possesses abbatibus de eue
sam pleno iure possedisse. ut videatur
vir equale legitime prescripsisse. nisi for
te tamen temporis Wigornien. ecclesiae iterum
vacavisset. ut tempore vacationis sub
ducto prescriptio minime sit completa.
et ja. Licet autem utrumque sit in ea conclu
sum. quia tamen utraque pars necessaria
ut asserit probationem admisit. nos
attendentes quod utraque esse fungitur
iure minori equitate pensata. u
trumque restituimus et reliquam ad pro
bandam rem omissam. ne alterutra

F

Appt huius negligentiam grauiter iactura ledatur. Idem priori sancte gratie ad carceres. et . . . canonico sancte marie de mantua.

Ex litteris abbatis de cauen. didicimus, quod cum de ramisan. et grimoldis . . archypresbiteri . . . multe . . . mulieris. ex delegatione . . . nostra sententiam diuortii protulissent. et appellatione interposita cognitionem sententie ipsi abbati et archypresbitero paduano duxerimus committendam. quia et pars mulieris ad peremptorium terminum non accessit. abbas ipse cui coniudex commiserat uices suas. allegationibus diligenter inspectis lata a iudicibus dictis sententiam confirmauit. Sed post viij. dies pater puelle accedens ad ipsum intellecto quod sententiam protulissent firmauit proprio iuramento, quod quidam ad eum et filiam eius accedens fraudulenter sub ipsius abbatis nomine falsas eis litteras presentauit, quibus mandabatur eidem. ut quia iudex ad diem qua assignatum erat uenire non poterat post octo dies a termino constituto ipsius se conspectui presentaret. et protinus dum appellauit. ad sedem apostolicam et nobis supplicauit. Hec autem de fraude talis perpetrata per huius iuramentum nobis constet ad plenum in fauorem tamen matrimonii. benignitate canonica. contra fraudem proposita supplicatione mulieris admissimus. et audientiam restituimus eam patrimonio postulante eam. ideoque . . . quod . . . de causa prioris. appellatione. ordine iudiciario congnoscentes. confirmetis, uel infirmetis sicut iustum fuerit sententiam a primis iudicibus promulgatam.

Idem episcopo et capitulo osen.

Tum ex litteris . ce. pp. p. n. tum ex ipsis que ipsius temporibus gesta fuerunt. grauamine ylerden. ecclesie intelleximus questionem per sententiam eugenii. pp. super ecclesiis quibus placitatam . se lesam enormiter et olim et nunc conquerentis. Vnde cum id. c. tempore anastasii pp. primi successoris eiusdem eugenii in minori adhuc officio constitutus in partibus ispanie legationis officio fungeretur eidem legatione ipsius cognoscere cepit de controuersia memorata. cui et alexander successor ipsius anastasii officio legationis denuo in partibus eisdem fungenti causam commisit eandem. Idem quoque . c. ad apicem summi pontificatus promotus. G. sancti angeli diaconum cardinalem. tunc apostolice sedis legatum. dictam controuersiam sub eo tenore commisit ut inspectis ylerden. ecclesie priuilegiis auditis et rationibus partium non obstante sententia memorata. diffinitiuam proferret sententiam eamque faceret obseruari. Vnde quoniam per ipsum legatum aut per alios quibus sub eodem tenore causa eadem commissa exstitit, licet testes producti ex parte ylerden. episcopi postulauit, possimus nostrum dictam sententiam in melius reformari. et causam eam restitui ecclesie ylerden. Nos igitur cum fratribus nostris et aliis deliberauimus diligenter non nullis asserentibus; quod cum predecessores. c. p. non esset iam dictam sententiam uisus fuit ylerden. ecclesie testimonium beneficium inclusisse. cum ea non obstante duxit negocium committendum. et nos supplicatione eiusdem ecclesie admittere debebamus. Ex parte quia sententia. . . se. non negatur posse in melius commutari. cum aut subreptum aliquid fuit. aut ipsa pro consideratione etatum et temporum seu gratia

Supple quia audire . . . ad audientiam matrimonii

Supplicatio est petitio principi oblata querelam continens supplicantis.

uium necessitatum dispensatiue qui
equam ordine deuenit. Ex rem uita ciui
lia. principes et ce ius bis iudicatas ma
ditorio suo examinat restitutionem in
integrum pmiserunt. Perpendimus q
quanta sententia in negotio dei eugenii p
rpi q primo anno sui pontificatus fuit
promulgata. qui non plene dimitis ip
sius eccie uidebatur instructus. Allantes
papue illa q priuil. Vrbani secundi. a
pate uia productum subiectum fuit falsi
tati. cuius tenore nos inuigesto ipius in
uenimus incorruptum. Tamen in hoc de
liberatio nra resedit. ut an data sit restitu
tio an danda eccie pmissam sententiam. par
tib; psentib; decernatur. quare assedice nu
ta eas pendimittur. Quo circa mus. q usq:
ad festum beati luce. ul in ipsdis ptis. l pxo
neum tpale. nro uos conspectu psentis.
q dca sententia recitari n debeat. si potestis
ostensui l si forsitam exigente iustitia fu
erit rescindenda. l p uos l p pale eccie appuerit
sufficient instructi ii in principali negoti
o canonice procedatur. pfecto sentius quia
ppt multam locorum distantiam n possit ad
nos sine magnis laborib; et expensis sepius
hui recursus. si ad pmissum terminum qui
uob peremptorium adsignamus uentum
comp̄psentis adimplere nos inchoauimus.
in ipso negocio quantum dante poterimus.
precedemus. Id.

Suscitata sup diuisis qui ait inibugen. epis.
et ononiense monasterium qone. et j. Nos in
tellectis que utraque pars proposuit coram
nob sup quattuor qui ait pnotatis. mona
sterium omeni iustitia condempnauimus
exigente. Sententia u lata procurator m
onasterii adprobandam pscripto em tam
sup. iiij. attiait pnotatis quam et sup quib;
dam decimis per transactionem acquisitis. et j
restitutionem in integrum noie monasterij
postulauit quia eidem durimus indulge
dam. et j. Uerum procogitata malitiam
sie exp supptionib; plurib; incedentur

effectum sententie. Idapnum epi contige
ret impedim. ne ue monasterium pcreantem
sententie ppt diuisas suspitiones incurreret
detrimentum nos equitate pensata iure duplum
prouidendum. ut an omnia suspicia sententia
executioni madatur. et j. Volumus nichoin
et mandamus ut ab ipso epo recipiatis ydone
am cautionem. quod si monasterium in ca ipa
preualuit uniuersa que medio tpr sententie
ipius occasione percepit. in ca sito restituat
memorato. Honorius. iii. archiepo.
et ca bracharen.

Coram felicis. me. j. pp. p. n. lite inter ar
chiepm tolletan. et te fratrem archiepe. sup
primatia sollempnit. et fuit peremptor
rius terminus assignatus. et j. uin elap
so termino constituto post expectationem n
modicam comparuerunt partes utri.
Sed quia n attulerant depositiones testium
et alia munimenta dilationem cum [illegible]
tia postulat. Postquam uo int eos
in illocuti fuimus sup dilatione petita.
tandem indulgen ecce bracaren. di
lationem ppt instructionem eccie p. auxilium
testium in integrum postulat. exhibentes
sup hoc ex parte uia spale mandatum.
Nos aut usq: ad octauas pentecostes
presentationis beneficium id uob duxi
indulgendum. G reg. ix.

Constitutus in psentia nra. magr. W.
proise ac fre suo. j. canonico prouen.
exhibita nob petitione monstrauit q eis
in minori constitutis etate. ac eorum matre
et successores existunt reb; humanis exe
pta quondam. G. pat ipor quasdam
possessiones utriq: coesquibusdam uendidit.
pro quadam pecunie quantitate. Sunt
hi. uenditio robur firmitatis hiret. emi
a cepaint eosdem. et fecit eos contractum e
sentire. Quare supplicauit. ut ut uen
ditionem eamdem mandaremus nuntiari
nullam ut cum adhuc e existant. j. tps
ad optinendum beneficium in integrum
restitutionis indultum. et j. annum et die

aliquo ceteris. ipsis tamquam proximioribus competeret super alia portione ius offerendi emptoribus, pretium iuxta municipii portionem consuetudinem approbatam. quod actum omiserunt dignaremur eis super utroque, cum in hoc non modicum lesi noscantur et emptoribus portionis eiusdem uel eorum successoribus pretium sint offerre. parati per iudicium beneficium subuenire. Quo circa. mandamus. quatenus si premissa inueneritis ueritate subnixa. ut uenditione predictam. quo ad partem que successione materna ipsos contingebat. nulla uiuntate carentes. si mea debita iuris sollempnitas est omissa. uel si forsitan inuenerit. et eos lesos esse constiterit tam super ea quam residua portione domui quod offerunt dixerunt faciendum. auctoritate nostra in integrum restituere studeatis. Idem.

Causa restitutionis in integrum coram iudicibus ordinariis administrationem habentibus uel delegatis a nobis tantum potest et finiri. siue hoc ipsis delegantibus specialiter demandatum fuerit siue commissio eis negocio contingat incidere hoc quoque.

Delegati uero ab ordinariis qui administrationem non habent. sed facultatem tantummodo iudicandi. seu arbitri de hac causa cognoscere nequeunt nisi coram eis mota fuerit incidenter. in iudicio quoque liberali. uel criminali causa cum maiores iudices exigant. arbitri nequid adsitum. Idem.

Beneficio restitutionis in integrum esse tue malo iudicio denegato restitutionem, per quam ad appellationem omissam iudicas esse posse negari (nisi nouis defensionibus ad hoc sit beneficium admittenda. Alexander tertius. de alienatione iudicii mutandi causa facta. Rubrica.

Ex quorumdam relatione audiuimus quod cum aliqui litteras commissionis a nobis impetrant. ad iusticiam ut mandatum nostrum eludant. cum quam littere ad iudices peruenerint. uel etiam postea priusquam citati a iudicibus. iniuriam appellationis preponunt. et infra. Illos igitur hac predicta calliditate et iniustitiam prudere uolentes. mandamus quatenus si ad iusticiam eorum per euacuando mandato nostro taliter appellauerint. aut de possessione qua controuersia uertitur commutationem fecerint. uel se obligationes duxerint ad sustinendos. eos qui in possessione se ingesserint. appellatione remota. cogatis sub uestro examine iuri ut equitati parere. Gregorius. ix. abbati sancti nicolai et decano furnensi. morinensis diocesis.

Ex parte scabinorum ypensium fuit propositum coram nobis in presentia nostra quod laicos eiusdem loci questionibus emergentibus diuersis preiudicium sciatem quidam clerici sibi dono uel precio ab aliquibus laycorum ipsorum cedi faciunt. actiones. ut ad iudicium ecclesiasticum forum trahant. et per illam exibi commercio. ad ecclesiasticum et infra. Cum igitur cessiones et emptiones litium legitime prohibeant sanctiones. ita quod iactura cause afficiant illos qui sibi potentiorum patrocinium talis aduocare. plurimum et ideo sunt etiam odiose quod ex fonte cupiditatis uidentur procedere. mandamus quatenus clericos memoratos a presumptione huiusmodi per censuram ecclesiasticam compescatis. Gregorius. aste. et infra.

Si aut ex compromisso placito episcoporum in quos causa uertitur. arbitros elegerint. aut unus eligatur. aut tres. ut si tres elegerint. aut omnium sequantur sententiam aut duorum. Alexander. iii. eboracensi. archiepiscopo.

Non sine multa de arbitriis. Rubrica.

Necessitate. a. presbyter nobis proposuit. quod cum in ecclesia sancti alfridi. presentante. R. archidiacono. de suelle. persone ipsius ecclesie cappellanus institutus fuisset. eodem. R. mortuo. M. nepos eius qui sibi in ecclesiam dicta successit. eundem presbyterum a capellania uidetur iterum destituit. et infra. Cum autem id extra presentiam exulans.

L

uel sua inopia uel contra ... fecit uel

d'suo beneficio non poss; optinere i
titiam. proditum et fraude ipius. cu
alteo e sacramentum extortum ut abi
trium elicon duon exind sua peret
et fuiret. Cum iam dco. cu. fauentes pbro
preepunt. N. t. N. quatnus alteode su
sciperet et toti cederet questioni. Cum
igitur non decet aliquatinus susti
nere. ut q' peram arbitrati sunt de
beat incorrectum relinqui. m. q. si se
cognouit pstati clia tam nequit arbi
tratos. dcm pbrm abobsuantia iura
mti. auct. n. prorsus absoluas. t si ar
bitrium ipm nouens equitate subm
sum. adobsuatione ipius. utraq; ptem
ap. re. compellas. I. d.

Peruenit ad nos q cum. G. decat sonrem.
q. clqsts; cli uxorem. Jo. N. fidei interpo
sitione firmauit. q. N. st. sterling. annuatim
au daret eid. N. cum sup eid. N. st. in
ter ipos controusia mota fuiss; inquantu
ot compromisere psois que talit arbitrate fu
erunt. q. id. G. decimas quas impiura
decat pstatus. N. hre dignosciatur. p. N. p
tarans. st. perciperet annuati. Nn qm
hui arbitrium. exc. poss; inpostenum pni
ciosum existe. m. q. sita inuenens. pre
nominatum. G. diligenter moneas. et
ec. dis. compellas. ut pluribus decima
libus omnino dimittat. nec sibi hui'ex
casio aliquid ulterius uendicare psumat.
clicam uo moneas. ut cum eode. G. a
micabilit studeat conuenire. I. Inno.
iii. decett. et magro. Loth. can. parisien.

O. t. s. abbas. et conuent.
decsandin. cystercn. ordinis sua nob
querela mostrat. q cum inter eos et quia
pte. hac hospitalarios exalta. sup usu
ario cuidam nemoris qo utentur in
regina francor fuit compromissu utriq;
que ee intus intellectis arbitrium duxe
pdissimntiuam sententia pmulgandu
et j. Quauis aut scdm ratione iuris
clurt femine aplicas officiis sint re
mote. et alibi dicatur qd l; sume oppi
nionis existant si arbitrium inse suisce
pint. ut si patrone intullos suos ipo
suerint auctentia. ab omni sunt iudicia
li gramine separado. ut excatum p lati
oe nulla pna aduisus earum contep
tores nullaq; pacti exceptio habeatur.
quia tn iuxta consuetudine approbatam
que plege suatur inpartib;
galliganis. femine precellentes i su
biectos suos ordinaria iuris dcce
habere noscuntur. m. q. hospitalar
os ut arbitrium ipos prestitim cum
eorum fuit presentia et consilio co
boratum sicut puid latum e et abuit;
pte sponte receptum obsuent. p pe
na in compromisso statuta. ap. p. copel
lans. I. d. abbati et conuentui. de py
garia.

Cum tpr. c. pp. p. n. et j. Sup controu
sia que int te et magd burgen epm et qs
dam tuos monachos uctebatur. te prmissi
sti arbitrium magdeburgen archiepi.
suaturum. et j. Quia legitime constitit
quod fide hinc inde data copmissu e
in arceps memoratu. nos arbitrium
ab ipso platum. decernimus obsuand
ut dum taxat exceptis caplis que ee
libtate ipius monastii. et duar cappel
lar eide in arbitrio sunt expssa. cum et
si sponte uoluis d iure tn nequiueris
sine licentia. Ro. po. renuntiare. p ui
legiis ut indulgentiis libtatis que i
monasterium illud indicant. ad uis et
ppetate. ro. ec. ptinere. I. d. epo.
sci andree. et abbati de lethot.

Cum dil. fi. et j. utrum coram arbi
tris reconuentioi sit locus postula
sti p se. ap. explicari. Nos igitur re.
quod licet in iudicio conueniente i
reconuenire ualeat. is qui cora iudi
ce conuenitur coram arbitris tn re
conuenire no pot. cum arbitri iudi
care no ualeant. nisi d hs tm super

quib; inter eos extiterit compromissum. Id rectori et fratrib; hospitalis sancti bartholomei lucani.

Cum olim super eligendo in hospitali uestro rectore et fratrib; inter uos et priorem sancti bartholomei lucani coram iudicib; delegatis questio uerteretur. et utraque pars inter eos promittens ipsorum arbitrium se permisit sua tu(ra)m. super preposito arbitris arbitrium ... q(uod) dubitatio e(st) exorta. qua p(er) uos est p(ro)pos(it)a ap(ostolice) declarari. Nos g(ra)tia instrumento arbitrium continente diligenter inspecto cognouimus. q(uod) secundum formam arbitrii. prior sancti bartholomei lucani. tenetur habere consilium cum familia hospitalis eiusdem. et tractare cum ea de inueniendo rectore. propter quod dicimus quod nisi prius super inueniendo tractauerit cum familia hospitalis et ipsius consilium requisierit. non habet potestatem eligendi rectorem. et si alio modo eum elegerit ei electio habita debet irrita. et inanis. Verum habito cum familia fratrum consilio et tractatu potest libere potest rectorem eligere duntaxat ydoneum. siue concordet siue discordet familia cum ipso super inuentione rectoris. Id. innoc. gna.

Contingit interdum. quod cum actori et reo. adhec generaliter prohibemus. ne super reb; spiritualib; compromittatur in laicum quia non decet ut laicus in talib; arbitretur. Id pys anensi. archiepiscopo.

Per tuas litteras intimasti. quod cum super executione arbitrii quod inter hospitalarios sancti iohannis. et plebanum de pysia. super hospitale sancti alluti latum erat a nobis litteras recepisse. et idem plebanus proposuit quod ad eam tractandam procuratori dedit generale mandatum. non tamen ei mandauit. ut sine speciali mandato compromittere posset. uel transigere super eo. et preterea procurator iam dictus de assensu canonicorum suorum non fuerat institutus et ideo diceba(n)t arbitrium non ualere. presertim cum procurator fines mandati excessit et arbitrium fuit promulgatum et duos lucos promultum licet ipsi de assensu ianuensis archiepiscopi cui ea commissa fuerat. arbitrium detulisset. et i. super quo. f. t. t. re. quod si ex parte plebani arbitrium receptum fuit. indistincte ratum habere debet. hac presertim iuxta mandati tenorem apostolici executioni mandari. Si uero receptum non fuit refert utrum fuit uel non de obseruando ipsum pena statuta. et quidem si pena fuit apposita agi potest ad penam. at si nulla statuta fuit sed simpliciter fuit quod statuetur super compromissum procurator ad inter esse potuit conueniri. quia mandato suo se ipsum prohibere non ecclesiam potuit obligare. Quod autem a duob; laicis et uno clerico dicitur esse latum. nequaquam obuiare uidetur cum auctoritate dicti archiepiscopi fratres sit eum ei de quo compromissum fuerat. delegatum. Honorius. iii. archiepiscopo. coloniensi.

Ex parte tua nobis fuit auribus intimatum quod uacante prepositura sancti cuniberti in colonia canonici eiusdem ecclesie uota sua diuiserunt in duos. videlicet h. de uilliaco. et c. de lonbardia. et i. Cumque postmodum tractare super electione hi et partes essent in tua presentia. inter dictum super hoc fuit presentia compromittere curauerunt. qui cause meritis diligenter inspectis. ad ferendam sententiam diffinitiuam diem ipsis consentientib; prefixisti. Interim uero prefato. h. ab una parte electo. sublato medio supradictis canonicis inhibere curasti. ne tua pendente sententia procederetur ad electionem aliam

faciendi. quor quidam nichol[aus] ... nus. P. colon. canonicum elegerunt. Die quo proferri sententia debuit intra presentia partibus constitutis dictus B. allegauit quod procedere ulterius non deberes. Cum igitur predicto ... a nobis humiliter postulanti. Breuiter. ostendit quod liceat arbitrium sit finitum per morte ipsius. h. prius tamen depuis electionis meritis deberes cognoscere quoniam processus fieret ad secundam. Nam si dictus. c. super testes in electione ... secundam constat penitus non ualere. Id. electo abbati sancti zenonis. c. canonici. Veronensi.

Exposita nobis Feltrensi. et Belunensi electi petitio continebat. quod cum causa que inter antecessorem suum ex parte una. et ciues triuisinos ex altera super castro ... et rebus aliis uertebatur. per sententiam hostiensi. episcopi. tunc apostolice sedis legati. fuit terminata. et idem. tandem super quibusdam discordiis que hinc inde uidebantur exorte. inducere uicinorum tanquam in arbitrium compromiserit. et idem. licet autem eidem duci litteras miserimus ut ad eo ponendum in partes laborare deberet. cum tamen intentionis nostre non fuit immutare sententiam ipsius. ut sopitas per eam querimonias suscitare. ostendit quod prefatis litteris non obstantibus. quicquid per supranominati ducis arbitrium esse ipsius legati sententiam inueneritis esse factum irritum reuocetis. ei districtius inhibentes ne ulterius in compromisso procedat. et eundem. ad restitutionem obsidum quos occasione illius compromissi sibi datos ... ut ipsius arbitrium fuaretur. per censuram ecclesiasticam compellentes. Gregorius. nonus. decano. et magistro. P. canonico. sancti petri. attrebatensi. diocesis.

Innotuit nobis V. laico conquerente. quod cum. G. laic. ipsum super quadam summa pecunie. coram iudicibus a nobis auctoritate. apostolica. conuenisset; tandem fuit a partibus in duos arbitros compromissum. sic tamen quod si illi duo ad inuicem discordarent. tertium adderent iudices nominati retenta penes se compellendi partes ad obseruandum arbitrium per eosdem arbitros promulgandum nichilominus potestate. Cumque tertius arbiter a iudicibus predictis electus. cum altero duorum ipsum parti alteri condempnasset. idem ex eo sentiens a sepe dictis iudicibus se grauari. quod ipsum ad obseruationem huiusmodi arbitrii compellebant nostram audientiam appellauit. sed ipsi appellatione contempta excommunicationis tulerunt sententiam in eundem. Idcirco. ostendit. quod. sic est. cum legalis sit per iusticie statutum. ut compromissum de iure certa pena in arbitrum assumatur. non teneat dictam excommunicationis sententiam decernentes penitus nullam esse. Id. abbatisse. et conuentui lotteri.

Cum a nobis petitur et idem. Ex parte ... fuit propositum quod olim inter uos et senonensi. archiepiscopum quedam fuborta ... qui idem archiepiscopus ... metropolitano ... ... alia exigebat ... nobis ... sancti ... ecclesie. tunc apostolice sedis legati ... ... compromissum ... arbitrium seu ordinationem eiusdem. ut duorum mediatorum. quos idem super hoc deputaret parere promittit. magister capellanus noster. et idem archidiaconus senonensis. mediatores ab eodem super hoc deputati. legato. ordinando et diffiniendo causam huius terminarunt. Nos igitur quod per eosdem mediatores super hoc actum esse auctoritate apostolica. confirmamus. Id.

Compromissum non extenditur ...

[illegible]

promittentis heredes si de ipsis non cauetur ibidem.

Explicit liber i. Incipit ii. de iudiciis.

# GREGORIUS

Deoconalio affricano.

De quo uult deo dilecti episcopo. quem cum aduersarius ipsius euitare peruisset ad concilium innitiua. Interrogatus an cum eo uellet experiri. Ipso id promiserat. Et altera die respondit hoc sibi non placere atque discessit. Placuit ut nullus eidem concedatur nec satisfactione promissa fuit absolutus. Nam admitti sibi quantum antea causae eius certum. nulli potuit uideri. Ex synodo. eug. pp.

Decernimus ut laici ecclesiastica tractare negocia non presumant. Exceptis abbatibus. Archiepiscopi et alii ecclesiarum prelati. de negociis ecclesiasticis maxime illis que spiritualia esse noscuntur. laicorum iudicio non disponant. Nec propter eorum prohibitionem ecclesiasticam dimittant iustitiam exercere. Alexander iii. illustri regi anglice.

Quanto diuina gratia. et infra. Causa uero iuris patronatus ita coniuncta est et connexa spiritualibus causis, nisi ecclesiastico iudicio ualeat diffiniri. Idem. salernitan. archiepiscopo.

At si clericus coram seculari iudice conuictus uel confessus de crimine uel fuerit propter hoc a suo episcopo aliquatenus condempnandus. Sicut enim sententia a non suo iudice lata non tenet. ita et facta confessio coram ipso. Et in eo coram episcopo decernimus. inuite confessus fuerit. seu legitima probatione conuictus.

Clerum uero siue iuramentis erimina, que suspecta dicentur uel depositione non immerito suspendendi sunt. ab aliis ordinibus, et ab altaris ministerio perpetuo remouendi. Et de adulteriis uero et aliis criminibus que sunt minora potest episcopus cum clericis post peractam penitentiam dispensare. Et non clericis quelibet depositionem presumere ecclesiasticis funcionis officio decidere duplici dicatur ipsis contumacia contumelie iuste tradere seculari. Idem.

Quantum quia meos quos abeccla tua constat possessiones tenere in feudum. occasione ipsarum excommunicationis seu interdicti sententia promulgatur per tales presentes id decernimus prohibemus. Quia diu passi fuerunt. Super his iustitia plenaria iustitiam exhibe. Idem. exoniensi episcopo. et decano. lundonensi.

Quia fili. po. et clericus de guisebun. nomine ebroicensis. archiepiscopum. ap. se. le. graue querimoniam transmiserit. et infra. Prouideatis attentius. ne ita subtiliter sicut amulatis si sola causa mota actio intenditur. inquiratis. Sed simpliciter et pure factum ipsum et rei ueritatem secundum formam canonum et sanctorum patrum instituta inuestigare curetis. Idem. paduano episcopo.

Intelleximus. et infra. Quia postulasti a nobis utrum excommunicatus in iudicio stare possit. Respondemus quod conueniri potest et debet pallium in iudicio facere. Ne uideatur de sua malitia commodum reportare.

Lucius Tragonensi archiepiscopo.

Clericus. et infra. Cum imperator dicat quod leges non dedignantur sacros canones imitari. in quibus generaliter dicitur ut de omni crimine clericus debeat coram ecclesiastico iudice conueniri. Non debet in hac parte canonibus et aliqua consuetudine preiudi

[illegible]

[illegible gloss]

...eum grauari. Clemens. iii.
Causam que uertitur inter fratres dunelmi. monasterii et monachos sancti albani. et infra. Prouidebis inter cetera ut fratres dunelmi monasterii cum auctoritate et assensu episcopi sui ingredeantur negotium. ne si fratres sancti albani optineant. eccle(siam) id absque monasterii sui periculo. tunc sopita ualeat suscitare. Celestinus. iii.

Cum non ab homine. et infra. A nobis fuit ex parte tua quesitum. utrum liceat regi uel alicui seculari persone iudicare clericos cuiuscumque ordinis. siue in furto. siue in homicidio. uel periurio. seu quibuscumque fuerint criminibus deprehensi. Con. t. t. re. quod clericus in quocumque ordine constitutus in furto. uel homicidio. uel periurio. seu alio crimine fuerit deprehensus. legitime atque conuictus. ab ecclesiastico iudice deponendus est. Qui si depositus fuerit incorrigibilis excommunicari debet. Deinde contumacia crescente. anathematis mucrone feriri. Postmodum uero si in profundum malorum ueniens contempserit cum ecclesia non habeat ultra quid faciat. ne possit esse ultra perditio plurimorum. per secularem comprimendus est potestatem. ita quod ei deputetur exilium uel alia pena legitima inferatur. Idem.

Ad. v. qui uolenter dicebatur ecclesiam p. clerici occupasse defunctus est. ut accepimus. et R. cum postmodum est ingressus. precipimus ut statim forma presentium litterarum inter ipsos R. et p. sub eodem iudicibus mediante iustitia inter eundem p. et prophetum. v. super iure negotium terminetur.

Innocentius. iii. sancti fidei et sancti gregorii abbatibus.

Cum uenissent. et infra. Cum super pluribus se. xp. causa uertatur. et dolemus contra paleos iudicari. Idem.

pluralis presentiam constitutis.

Nouit ille qui nichil ignorat. et infra. Non putet aliquis quod iurisdictionem illustris regis francorum perturbare aut minuere intendamus. cum ipse iurisdictionem nostram. nec uelit nec debeat impedire. Sed cum dominus dicat in euangelio. Si peccauerit in te frater tuus. uade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum. Si te non audierit. adhibe tecum unum uel duos. ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. quod si non audierit dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. et rex anglie sit paratus sufficienter ostendere quod rex francorum peccat in ipsum. et ipse circa eum in correctione processit secundum regulam euangelicam et tandem quia nullo modo profecit ecclesie. quod nos qui sumus ad regimen uniuersalis ecclesie superna dispositione uocati mandatum diuinum possumus contempnere. ut non procedamus secundum formam ipsius. nisi forsitan ipse coram nobis uel legato nostro sufficientem in contrarium rationem ostendat. Non enim intendimus iudicare de feudo. cuius ad ipsum spectat iudicium. nisi forte iuri communi per speciale priuilegium uel contrariam consuetudinem aliquid sit detractum. Sed decernere de peccato cuius ad nos pertinet. sine dubitatione censura quam in quemlibet exercere possumus et debemus. Non igitur iniuriosum sibi debet regia dignitas reputare. si super hoc apostolico iudicio se committat. Cum ualentinianus inclitus imperator suffraganeis mediolanensis ecclesie dixisse legatur. talem in pontificalem sedem constituere procuretis. cui et nos qui gubernamus imperium sincere nostra capita submittamus. et eius monita cum tanquam homines delinque...

[illegible gloss]

[illegible]

ramus. suscipiamus necessario vel ut
medicamenta curantis. ut illud o
mittamus quod theodosius statuit im
perator. et carolus innovavit de cuius
genere rex ipse noscitur descendisse.
Quicumque videlicet litem habens sive peti
tor fuerit. sive initio litis. vel decur
sis temporum curriculis. sive cum nego
cium peroratur. sive cum cepit
promi sententia. Si iudicium elegerit
sacrosancte sedis antistitis. illico sine
aliqua dubitatione et si pars aliqua
dubitatione et si pars alia refragatur.
ad episcoporum iudicium. cum sermone
litigantium dirigatur. Cum enim non
humane constitutioni sed divine po
tius innitamur. quia potestas nostra
non est ex homine. sed ex deo. nullus qui
sit sane mentis ignorat. quin ad offi
cium nostrum spectet de quocumque mor
tali peccato corripere quemlibet christianum.
et si correptionem contempserit. per districti
onem ecclesiasticam coercere. Sed
forsan dicetur quod aliter cum regibus. a
liter cum aliis est agendum. Ceterum
scriptum novimus in lege divina. Ita
magnum iudicabis ut parvum. nec
erit apud te acceptio personarum. et infra. Licet
autem hoc modo procedere valeamus super quo
libet criminali peccato. ut peccatorem re
vocemus. a vitio ad virtutem. precip
ue tamen cum contra pacem peccatur.
que est vinculum caritatis. Po
stremo cum inter reges ipsos refor
mata fuerint pacis federa et utrique pre
stito iuramento firmata. que tamen ser
vata usque ad prefixum terminum non
fuerint. Numquid non poterimus de
iuramenti religione agnoscere. quod ad iu
dicium ecclesie non est dubium pertinere. ut
rupta pacis federa reformentur.
Ne igitur tantam discordiam vi
deamur sub dissimulatione fovere.
predicto legato dedimus in preceptis.
ut nisi rex ipse vel solidam pacem cum
predicto rege reformet. vel treugas
ineat competentes vel saltem humi
liter patiatur. ut idem abbas et archiepiscopus
bituricensis de plano cognoscant.
utrum iusta sit querimonia quam contra eum
proponit coram ecclesia rex anglorum
vel eius exceptio sit legitima quam contra
eum per suas litteras exprimendam.
iuxta formam sibi datam a nobis procedere
non omittat. Idem. helyen. episcopo.
Pastoralis. et infra. Statuimus preterea ut
principales persone non per advocatos sed
per se ipsos factum proponant. nisi forte
adeo fuerint indiscrete. ut eorum defectus
de iudicis licentia per alios supple
atur. Idem. nobili viro. M.
de ruana.
Examinata causa que vertitur inter te ac
milites capitaneos. et infra. Actionem
quam super iure patronatus eiusdem
contra prefatos milites ineptam
incongruentem cognovimus et in
tam. Qui cum testes induxeris ad
probandum. quod quando prefatus
dominus ecclesiam eandem tamquam
sequestratam accepit. tu ius pa
tronatus ipsius ecclesie possidebas. pre
fatione nec rei vendicationem inten
tare nec ipsius restitutionem poteras po
stulare. Sed interemp-tionem tuam
in hac parte pronuntiavimus non
tenere. absolventes eosdem milites
ab eadem. ita tamen quod si congruentem et
aptam intentare volueris actionem.
respondere tibi nichilominus te
neantur. Idem. magistro. et fratribus mi
litie templi in italia constitutis.
Cum deputati. et infra. Accepimus
quod quidam tam seculares quam
ecclesiastici iudices illos quos habe
tis in vestris domibus preceptores.
in causis ad prosequendam suam
iustitiam non admittant. tam

[illegible]

quam licitum nō sit eis sup liti giosis negociis curam gerere qui pacificis deceruerunt studiis inhe rere. illud allegantes in repulsione ipsorum q̄ cor̄ ipis gr̄atio non ē nota qui uncumq; uenerint gr̄a diuina uocati. dum laudabiliter exequuntur officium sui ordinis. ex sup habūdanti requiritur sue notio nationis. nequis igitur in prosecutione cār̄ preceptores e osdem abagendo. ⁊ recedendo. huiꝰ cōuiuē repellat. auct. presentium inhibemus. Id. Vercellan̄. epō. ⁊ abbati. deuleto.

Qualit̄ ⁊ qn̄do. ⁊ j. ꝑcipiatis ex pa te nr̄a prelatis ut laicis decliās cō querentib; plenam faciant iusti tiam exhiberi. non obstantib; a ppellationib; frustatoriis quas ineor̄ grauam̄ clīci frequent̄ o pponunt. ne p defectu clīci ī hant̄. a laicis ad iudicium sclāre. q̄ om nino fieri prohibemus. Idē.

Causam que int̄ abbatē ⁊ conue tum in iudon̄. ⁊ archidiāc. cat. s̄c quib;dā peurationib; ūtitur nob archidiac̄ parisie. meminim. commisisse. ⁊ j. Verū cum eidē archid̄ similis pene cā contigat. nimis fauorabil̄ p̄ti alti uideret̄ noste fili decane loco illius arē subrogantes. Cetera. q̄. n. ꝑoub; litteris ratice pirma ꝑcedatis.

Honorius tercius. arc̄. trin̄. ⁊ dean̄. brītmen̄. colomen̄. dioc̄.

Exhibita nob. R. Vurdun̄. electi pe tito declara— uit q̄ cum fco elec tionis sue. h. archid̄. ad quor̄ dam canonicor̄. Vurdunen̄. adū sarior̄ suor̄ procuratores ad no stram presentiam accessissent pa risien̄ epo ⁊ conuiudicib; suis su breccia forma litteras nr̄as duxim int̄ alia continentes. ut uocatis qui fuerant euocādi. sup ꝑpositis et aliis negocium contingentib; in quirerent ueritate. ⁊ j. Cum idē elec tus quib;dā ex hiis qui cōe eū agebat cōspiratione ⁊ quib;dā excommunica tionem in modū exceptionis obiecerit. se id offerens pbatur̄. ꝑfata iudicē se interlocuta fuerunt. q̄ de hiis ⁊ pn̄ cipali negocio simul inquirerent. uolentes q̄si n̄ iudices s; inquisito res existerent supdictis exceptionib; ipius electi probationes admitte. s; p̄tendo iuris ordine d̄p̄ missis exceptionib; ⁊ pncipali ꝑit p̄se ī quirere intendentes ⁊ procedentes ⁊ admiseptice; testium non dū lite sup eodē negocio contestata. q̄r p nominatus electus nr̄am audientiā appellauit. ⁊ j. Verū non in mod̄ inquisitionis s; cōmissionis negociū extitit delegatum. Cetera. q̄. si ex dictis gra uaminib; ut aliquo ipor̄ appellatī cōstiterit. reuocato in statum quicqd post. ap. huius inuenentis atcep tatum. in cā ipā iux̄ p̄or̄ continē tiā litterar̄ ratice pirma ꝑcedatis.

Id. magro. Tancredo. canonico. Bonon̄.

Veniens. fr̄. nr̄. archiepc. rauen̄. ꝑpo suit coram nob. q̄ cum decisio cāe que int̄ ipm̄ ⁊ comunitate cēuen̄. sup iurisdictē ciuitatis cēue. ⁊ qui b;dam aliis āticit ūtitur. sup subt̄ fugia. ⁊ cauillationes eor̄ ptiennium prorogata. dcī cēuen̄ asserēte iusti tiam iudicii p decursum triennii p̄s se. & de. subtuo examine recusarit. ⁊ j. ci. q̄. exceptione hui n̄ obstante in negocio ipo. procedas iuxta tra ditā tibi formam. Id. epō. ⁊ ma gistro. t. ⁊ b. parien̄. bon̄. commorā tibus.

Significāt nob olim abbas ⁊ couen̄ scē marie de florentia quod florentin.

potestas pers. cont. comitate castri d.
signa sup. possessione ut quasi iuris-
dicte eligendi rectorem q. ad se ptine
dicebat diffinitiuam sententiam p-
mulgauit. s; postmodum abbatem
et conuentum p'fatos. potas ipa coeg.
communitate porrecte sup. proprietate
ut quasi memorati iuris in seculari
iudicio litigarent. Qm̄ uob mandamus.
ut si eet ita. coge tis comitate eade
electum abbatis de monachis admittere
in rectorem. auditur postea que pa-
tes sup. petitate. t' qi dicti iuris duce-
rent proponenda. 7 i. Verum pars altera
in alia excipiendo proposuit. s' tunc
respondere coram uob non teneri dum-
cum tpe ppt iudicias extiterit feri-
atum. Rente mentu hec mali
tiose ppom. ut uidelic; ca. protracta
tpe regiminis potestatis electi inutilit' elab-
atur. 7 i. q. hec non obstante in
negocio ratione pura procedatis. Ex
concil. calcedon. De foro cō petenti. R.

Si quis clicus aduersus clicum nego-
tium habeat. non deserat epm pu.
s; prius ap ipm actio uentiletur.
ut consilio eide apud alios quos utr-
q' pars uoluit iudicium obtinebit.
Ex co. parisien.

Nullus iudicum. neq; pbrm. neq;
diaconem. aut clicum ullum. aut
iuniores ecclesie. sine pmissu pon-
tificis p se distringere. aut condep-
nare psumat. Quod si fecerit ab ec-
clia dī cui iniuriam irrogare dig-
scitur. tam diu sit sequestratus.
quo usq; reatum suum cognoscens
emēdet. Ex conci. african.

Sane si epi iniquos cā inuenit. st'
dicusar puinciar. ille pmas det
iudices intra ius puincia e locus
de quo contenditur. G Reg. Bon.
defensori corsice.

Si quis contra clicum cām huit ip-
sius epm adeat. qui sunt suspect-
ti fuit recusatus. executor ab ipso d-
putetur. ut si hec actio refugerit
ab eode epo e repntandus. qui par-
tes sibi mutuo consensu iudices
pellat elige. a quib; quicquid fuit
diffinitum. epi ius sollicitudine
seruata lege moris oib; compleatur.
Alex. iij.

Si clicus l. laicum de reb; suis ut eccle-
impetierit. 7 laicus res ipsius n o eccle-
aut clia. s; suas pas asseuerat. d-
bet de rigore iuris ad forense iudice
trahi. cum actor sep forum rei sequi
debeat. Hec; ... partib; alit de co
suetudine habeatur. Idem.

Ex tranmissa nob insinuatione. B. 7
G. 7 R. militum ecc tue intelleximus.
q' cum R. de casa uille eos sup quada
possessione coram tracen. epo trax-
it in causam. nobil' uir decapis eor 7
dominus sub debito fidelitatis eis
inhibuit. ne de seculari feudo iu-
dicio eclastico. Responderet. 7 i. pdom-
num feudi. cam iubeas terminari.
et si ipe maliciose distulit. tu eid
bitum fine impōas. Id.

Verum qm de quib; dā feudis aduer
ppositum questio mota fuit. statui
mus. ut exquo epe fuit mercla co-
secratus. de feudis ipis suo si ad eccla
sticam cognitione ptineant. alio
quin imperiali bn placito sie
tantum fuit relinquatur. Lu
cius tertius.

Qum sit gnale ut actor forum rei se-
quatur. 7 i. Verum qm iudices secula-
res in exhibenda iustitia psonis ecclastici
sepe inuenio sūt remissi. fauore
e eccle introductū. ut malefactores
suos qui sacrilegii sūt censendi.
uenerabilium locorum rectores possūt
sub quo maluerint iudice conueni-
re. Celestinus. tertius.

Quod clerici et j. q. Si quas causas pecuniarias clerici parisius commorantes habuerint contra aliquos vel aliqui contra eos. ipsius urbis canonico decidatis.

In nocentius iij. vercell. epo.

Licet ex susceplo. et j. q. signo ala ...cis vercell. litteras super rebus precipue que foro secularis contingunt. asc. ap. contingerint impetrari. sub. ap. ob. decernas. auct. nra. inhibitas et inanes. dum tamen modo consules et communia de sele conquerentibus in iudicio secularium exhibeant iustitie complementum. Liceat tamen ipsis qui sub eisdem consulibus taliter dixerint contendendum. si se in aliquo senserit pregravari. ad iudicium sicut actenus servatur est ad metropolitanum si maluerint audiri appellare. hoc presertim tempore quo vocante in precio ad iudicem secularem recurrere nequeunt. quia superioribus in sua iustitia opprimuntur. Si vero consules iustitie tanquam merito suspecti fuerint recusati. coram arbitris communiter electis de causa suspicionis agatur. que si probata fuerit esse iusta ... ut ad nos iustitia reddatur sicut supra est expressum.

Idem archiepo. et thes aurario. turon.

Ex tenore litterarum comitis britanie nobis est auribus intimatum. quod cum causam que inter mulierem nobilem et f. et j. de mechano super hereditate sua noscitur agitari. vobis commiserimus terminandam. Ipse comes eidem mulieri cum tamen ipsa. quia feritur. j. esset de foro ipsius mandavit ut causam defferret. ad ipsum promittens eidem quod faceret ei iustitie plenitudinem exhibere. et j. Nos igitur attendentes quod sic sumus iudicium in iustitia debitores quod alius iniuriam facere non debemus. et q. non fit talis causa que ad ecclesiasticum iudicem pertinere noscatur. et super sede curetis. dummodo per iudicem secularem possit iustitiam optinere. Alioquin non obstante contradictione ipsius causam ipsam ratione previa terminetis.

Idem pisano archiepo.

Dilegenti. et j. asseruisti te usque ad hec tempora tenuisse. quod licitum est clerico renuntiare saltem in temporalibus iuri suo et sibi laicum iudicem constituere presertim ubi adversarii voluntas accedat. contra renuntiatum super hoc interpositum iudicii sui immemor constitutionis qua cavetur pacto privatorum iuri publico minime derogari. Cum igitur in hoc ... et cetera gen. conc. sit specialiter promulgatum ne etiam clericos relicto suo pontifice ad iudicia publica pertrahant. Alioquin causam perdant et a communione habeantur extranei. Etiam episcopi quam diacones seu quilibet clerici in criminali seu in civili negocio si derelicto ecclesiastico iudicio publicis iudiciis se purgare voluerint. et si pro eis lata sit sententia locum suum admittat. et hoc in criminali actione. In civili vero perdant quod evicerint si locum suum in maluerint obtinere. manifeste patet quod non solum inviti sed et voluntarii pacisci non possunt. ut secularia iudicia subeant. cum non sit hoc beneficium personale cui renuntiari valeat sed potius toti collegio ecclesiastico. publice sit indultum. cui privatorum pactio derogare non potest. nec iuramentum licite servare potuit. quod contra canonica instituta illicitis pactionibus informatur.

Idem Beluacen. e.

Cum contingat interdum. et j. Insuper postulasti. an cum aliqui clerici deputati. servitio capituli Beluac. aut aliorum clericorum tue dioc. super excessibus impetunt. sint cogendi coram te. vel potius coram illis quibus serviunt querelantibus respondere. cum illi sibi iurisdictionem vendicare contendunt. licet illos excomunicare non valeant. ut alios et cohercere. Super quo

[illegible]

r. ıx. quod ate ut pote decimalium debent detalib; conquerentes hec incur sum. maxime si superius impetrut. que intra nosantur dioc. commis sisse. nisi forte hii quib; delinquentes ipsi obsuuunt. ex indulgentia ul con suetudine specialli iurisdictione hii sibi ualeant uendicare. T. d.

Postulasti. ap. se. decreu uir sacerdos eccliam hns in una dioc. et residens in eade. domicilium uo patrimonij ratione in alia. ibi delinquens ab eo in eaui dioc. ht patrimoniu. p delicto ibide commisso debeat iudicari psti. meauisis que officij seu bnficij p uatione exposcant. ad q. Br. re. q perso in alius deliqd dioc. sniam promulgari potest in eade. s; a beo in cui dioc. bnficium optin; erit quo ad illud execucio facienda.

Honorius. iii. ttius. archiepo. 7 decao. 7 archidiac. tu.

Ex parte tua. B. quonda anglie regi ne fuit ppositu. q cum nobile uir W. de temore. castri segrey. ratione do talitii ptinentis ad ipsa. quo per eu l eius complices ee iniusta fuit spoliata . auct. lre. q. i. pp. p. n. coram uob contraxisset; in cam. dem nobil excipiendo pposuit. qd littere apostolice no ualebant. pro eo q castrum e. uie. ubi eius domiciliu pncipale consistit in dioc. Roden. q ultra duas dietas. Turon. e remota. Veru replicatum fuit ex parte regine. q ide nobil. iungitis satis potuit conueniri. cum no solu Turon. s; 7 dioc. andegauen. exstat. eo qd in ipsa et castra et redditus plures ht castrum de quo questio uertitur. in ead e dioc. que Turon. nequa ultra duodecim leucas distat. hoc quoq adiecit. quod cum dca regina uiri suum coram dno feudi p sequi debuisset; litte aplice no ualebant. cum no faciant mentione q feudi dominus fuit requisitus. 7 ipse exhibenda iustitia extitit negligens. ul remissus. subiciens. qd eede littere falsitate expssa. fuant impetrate. eo q sugestum fuat. castrum illud ad regina noie dotalii ptinere. cum nec ab initio. nec durante. matrimo. aliqo sibi fuit in dotatione ppt nuptias adsignatum. Ad hoc aut fuit ex pte ipius regine. resum. q uidua spoliata inrequisito feudi domino spoliatore seu detentore rei coram ecclastico iudice poterat conuenire. e rat e uiduas defensare. 7 j. eo. q si uob constitit. dem. nobile. Turon et mansione hre. in andegauen. dioc. in qua inticium consueuit commorari. 7 ipam dioc. Turon ultra duas no distaret dietas. 7 in eade litigiosam rem ee. n obstantib; exceptionib; aliis que in petitorio qua pocius qua in possessorio. quod regina cont eunde nobile intentabat locum hre uidentur. in ipo negocio iuxta pore continentiam litteraru noe p uia pcedatis. Greg. ix. fri. p. canonico sce trinitate.

Conquestus est nob. Roe. epc. qd potestas. et coe. Bon. temporale iuris dictione que in quib;dam castris et uillis ecce. Bon. competit pleno iure et maiu qi possoe fuisse ac ee dignoscitur. p uiolentia usurpare, psumunt. 7 j. Cum aut ualde sit iniquum ea que collata sunt p remedio peccatorum. uenerabilib; ecclis ul relicta aut eis iustis modis aliis acquisita. aliis usib; applicari. ppt quod in memto iniuriatores rerum ipsaru

[illegible]

tanquam sacrilegi sunt. anathe-
misque ad satisfactionem congruam sup-
ponentes. et ideo quia si tibi constiterit de
premissis. mo. p ce. et. cessare ipsos
ab hiis satisfacere deprehenditis de prius
et iniuriis ap. re. compellas. Id.

epo. dun.

Ost. filii. I. et A. cives ro. sua nob
petitione monstrarunt. quod cum abbi
sce Genovese parisien. super quadam pecu-
nie summa. ec. R. predecessorem tuum
litteras impetrassent. tu post secuti
quod omnibus anglicis a se. ap. est in-
dultum. ut super causis pecuniariis ci-
tra mare convenire non possint. propter
quod idem abbas in negocio non pro-
cessit. in qua et si fuisset privi-
legium tale concessum. non tamen poterat
illis. qui se certo loco terre ut solvere
adversariis compromiserant. cum ibi et ubi
domicilium habent valeant conveniri.
ideo quia eisdem pecunia ipsa cum iustis
et moderatis expensis et congruam
satisfactionem dampnorum usuris omnino
cessantibus satisfacias ut teneris. a-
lioquin eidem abbati nostris damus lit-
teris in mandatis. ut in commisso
sibi negotio posita ex parte tua indul-
gentia non obstante iuxta prioris man-
dati tenorem sine dispendio more
procedat. Id. trecen. abbati.

Significasti nobis quod H. clericus ad peti-
tionem. c. mercatoris se tue iurisdictioni
subiecit. si in termino nunc elapso
de pecunia mutuata non satisfaceret.
eidem et ideo inquisitioni tue. re. quod licet
privatorum consensus cum qui iurisdi-
ctioni preest dignoscitur. suum possit
iudicem constituere. clerici tamen in iudi-
cem non suum nisi forte sit persona ecclesiastica
et epi diocesani voluntas accedat.
consentire non possunt. Id.

Proposuisti nobis. quod quidam subdi-
tus ad petitionem adversarii sui a te le-

gittime citatus ad causam. quia primo
iurisdictionis alterius cepit esse. tuum re-
dit iudicium declinare. porro pruden-
tie tue dubium esse non credimus. quod
hiis in predicta causa ius revocandi forum
non habet qui ab alio iam preventus.

Idem.

Licet ratione delicti sive contractus aut domicili-
i sive rei. de qua contra possessorem causa
movetur. quibus forum regulariter quis
sortitur. eps. ur. ap. se. ap. conveniri
non fuit. quia tamen omnium ecclesiarum ma-
ter est eadem et magistra. rite compelli
potuit. ut ibi adversarius vocet. cum pro
alia iusta et necessaria causa venisset.
quam si tunc allegasset ius revocan-
di domum salvum fuisset eidem. Ex
cecil. ap. sco. mel. De libello oblato.

Ignatius eps dicit habetis libellum
reclamationis. vel postulationis. illi. re.
sepe manibus nullum habere libellum. I-
gnatius eps dixit. oportet vos secundum
ecclesiasticam auctoritatem reclamationem vestram
in libelli serie declarare. eamque vestri ma-
nibus roboratam. synodo porrigere. ut tunc
canonice vobis valeat responderi. tunc illi
fratres libellum conscribentes porrexerunt.

Innoc. tercius.

Significantibus t. et R. fratribus nostris fuit
appellatum declaratum. quod cum inter ipsos
ex una parte. et W. ex altera. super qua-
dam terra coram iudicibus delegatis con-
tentio fuisset mota. oblato eis libello
ipsi cum plures terras habent. ut terra illa
super qua questio vertebatur ostenderetur.
eisdem iudicibus postularunt. quod cum ipsi fa-
cere denegarent. ad nostram audientiam
provocarunt. Quocirca. ideo quia si est ita revoca-
to in statum debitum si quid post
ap. hinc noveritis attemptatum. et cet.

Gregorius. ix. archiepo civitatis nove.
et. et canonicis clugien.

Dilecti filii fratres ecclesie sce marie de Yspida
sua petitione monstrarunt quod cum prior et conventus

sc̄e ma̅ie decan̄s. ipo̅s suppl̄ica̅ peccu
nie summa coram p̄oe sc̄e trinitatis
ueron̄. auct. ap. conuenissent. ex pa
te ipo̅z fuit excipiendo ppo̅itu̅. qd cu̅
dc̄i p̄oz. et conuentus. nollet exp̄mere
inporrecto libello conuentionali. c̄ur s̄
dc̄a pecunia debetur. s̄ r̄ndere minime
tenebantur. (7 quia dc̄s iudex excep
tioe̅ h̄ admittere denegabat. int̄
audiam appellar̄. (Jn eccl̄e co̅. q. si ita ē
reuocato in irritu̅. 7c̄.

Alex̄. iii.
uulterano. ep̄o. 7 abbati. d̄ spania

D̄ mutuis petitionib̄z. r̄. unu.

Exhibitis. 7 j. Cu̅ ratio̅is ordo exigit.
ut plebanus et cl̄ici maturen̄. abb̄i
et fr̄ib̄z maturen̄. inca̅sin. et decimis
que adiustis eos ppo̅unt debeant. i
ui̅a p̄sn̄tia r̄nde̅. (cum sibi exp̄ss. co
ram uob. a se. ap. delegatis iustitia̅
postulent exhibi. (co̅. q. actio̅e plebani
et cl̄icoz ppo̅ita. et r̄nsio̅e f̄ca̅ incontin̄e
p̄missa compellatis eosdē memora
tis abbati et fr̄ib̄z incontinenti cora̅
uob s̄r suis questioib̄z r̄nde̅. 7 uicissi
postmodum iura parcium. audientes
concordia ul iudicio utriusq̄ negocium
terminetis.

Celest. tercius. roth. decor.
Prudentia. 7 j. Cu̅ consuluisti nos
utrum cum ca̅. ap. re. co̅ mittitur. et
reus sub eodē iudice actore reconue
nerit. 7 actor sup reconuentione
appellationis obstaculum inpo̅it.
an sit deferendum h̄i appell̄oi. Ho̅
uo ita sentimus. quod cum actois
et rei eadē sit c̄ognitio. 7 uno eodēq̄
iure c̄ca appell̄onis remedium d̄be
at utrisq̄ censeri. sicut d̄ s̄idat actor ut
sibi iuxta rescriptu̅ in actionis iu
stitia fiat. ap. re. eodē mod debet re
conuenienti in sua iustitia r̄spodē.

Greg. ix. abbati. sci iohis. inutinens.

D̄ litis co̅testatio̅e. r̄.

Olim int̄ ep̄m nouiom. ex pa̅te una
et capl̄m ecc̄e quintini. ex altera. s̄rq̄

bzdam iniuriis exco̅icatio̅e. finis 7
quibdam aliis articul̄ orta mat̄ia
questionis. 7 j. iudices fc̄is quibdam
positioib̄z 7 responsioib̄z ad easde̅. au
ditis etiam que partes uoluere pp̄o̅e
coram eis. ca̅m eande̅ ad etiam apo
stolicam remiserunt. p̄ partibus;
igitur partium p̄pt hoc in n̄ra p̄sē
cia constitutis. quamuis positio̅es 7 r̄nsio̅es hic
inde sup plib̄z articul̄ f̄ce fuerint co
ram iudicib̄z memoratis. quia tn̄
litis contestatione n̄ inuenimus
ēe f̄cam. (cum no̅ p̄ petitio̅es 7 r̄nsio̅es
ad eas. s̄z p̄ petitio̅e in iure p̄posita̅. et
r̄nsio̅e secutam contestatio litis fiat.
processum ipo̅z Jd. frustra
inito consilio irritum d̄cximus
nuntiand.

V̄ lite n̄o contestata
rao testium receptio̅ l̄ diffinitiua̅ n̄ p̄cedatur.

Innocentius. tercius. abbati sci peli.
et. l. canonico Bononiensi.

Ad hec dō. 7c̄. cum ca̅ que u̅rtitur int̄
R. et B. uxore eius [illegible] p̄uict. ap.
uob commissa fuisset. (ta d̄cp̄uiator ei
dē. R. libello uxoris quo uirum ad
separatio̅e thori. et ut dote̅ recipere̅t
d̄ adulterio accusabat. noluit r̄nde̅.
donec ad uocatus eius ueniret indu
tias postulando. qui cu̅ h̄i iducias
sepe petendo uob illuderetur. tandem
ad p̄sentiam ueniens accedens dicēs se
respondere p̄atu̅. s̄z die statuto cu̅ ē
decretum postulauit ne secus fieret
appellando. (Vir quia mulier di
cebat se uirum h̄ere suspectum. 7
ide̅ p̄curator nec d̄ muliere̅ ipsi
tate cauere. nec uiro securasset p̄t
modum conspectui representare.
uos testes mulieris recip̄e studui
stis. 7 j. Consultatioi uire. t. r̄. qd
licet ordo iudiciarius in aliis cont
uersiis sit seruandus. 7 in matrimo
nialib̄z causis nusquaquaque ser
uetur. quia tn̄ in p̄senti negocio

non ē actum d'fendere matrimonii
s; dirimere adulterii p quod ad separati
one coniugii nō ad coniunctionē
intenditur. q2 lite nō conte. testes
fuerunt recepti. et attestationes etiā
publicate. sive deferendum sive nō
deferendum appellationi fuiss; nō
est ad diffinitivam sñiam proceden
dum. [P]otuit tñ prephatus. R. ppt
suam contumaciam uel etiam pecu
ratoris si sciens nō purgavit eandē.
excommunicationis sñia innodari.

Idem. Jerosolimitañ. patriarche. et
archiepō cassen.

Accedens. 7c. Cum iudicium dele
gatorum presentia archiepī tyren.
restitutionis bñficium postularet.
plebanus sci marci dueniunt cō quē
agebat. nichil ad obiecta. r. s; ad
nrām audientiam appellavit. Et
licet sepe fuisset admonitus ut iu
ri pareret. quia eius appellatio nō
tenebat. noluit tñ redere amplius
ut coram eis etiam compareret. Ipi
uō iudices cum plebanus in sua
contumacia pseveraret. testes recepe
runt ab adversa parte pductos. et de
positionib; redactis in scriptis manda
uerunt eidē nō adeos accederet ipe
uel dcā testium obiectur. quod cū
facere noluisset in eū excōmunica
tionis sñiam ptulerunt. possessionem
iuris parochial ad iudicantes ar
chiepō memorato, cum restitueret
in integrum distinctius uetuer. ne
quis possessione tyren. restitutā eccle
presumeret pturbaret. Cum igit
lix coram eisd iudicib; nō fuit cō
testata. et manifeste pareret. littera
ipās p ueri suppressione obtēptas
cum manifestum eēt duos predic
torum iudicum. accon. uidelicet
et beriten. epōs eidē archiepō tanquā
suffraganeos suo metropolitanen.
sub eē. ac ergo plebanū legitime
appellasset. 7 iudices ipi licet ppt
contumaciam, excōicationis forte potu
erint proferre sñiam. nō tñ debuer
sup principali negocio diffinitivam
lite nō contestata proferre. pfatā
sententiam cassavimus. immo cā
sas denuntiavimus. 7 in anos. dn
tyren. archiepō dedimus in manda
tis. ut eccle sci marchi instrumenta
restituat. et etiam universa que
hi occasione sñie pse uel p alios occu
pavit. Id. epō. Berrien.

Tue fraternitatis devocio. 7c. Consultati
oni t. duximus. rñdum. quod si reus
lite nō contestata contumacit se absē
tet. talisq; sit cā quod actor possit in
possessione rerum petitarum inducti. ē i
eadē cā custodie inducendus quod si
ei talis fuit quod idē in possessionē negat
intromitti. ut uiri pareat ē. p eē. et
contumax compellendum.

Id. de.
de decima. et elymosyna. abbatib; au
rel. 7 canonici. diōc.

Accedens ad ap. se. nobil. uir. R. in oeco
mes nob exposuit. quod cum conspiten.
epē. comitē biictanie proxima linea
consanguinitatis attingat. archid. ei
sit clicus commissar qui eid uice coiti
ē adversaius principal utpote qui uxo
rem suam et tiam publice d'tinere
presumit. et magr. p. decā uxoris su
e monidus existat. inimicis faveris eid
et omnes subdistrictu comitis
memorati. nec nisi pdistrictum ipius
ei patuit. accessus ad eos. et ipi qb;
cā int ipm 7 uxorem suam cōmissam
fuerat. nunquam ei voluerunt nisi
intram inimicorum suorz locum et
terminum assignare uel ti. inductis piculo
accedere nō audebat et licet litteras nō
huit d' cōductu. si tñ misse fuissent. nō
debebat secede suis capitalib; inimi
cis. 7c. ō. q. cum ppinquiores sitis tre

nobilis v. iam dicte quam sue et ca
ipsa prius commode ius valeat re
vintari. cum ad nos secutus pateat
accessus utrique partibus; quo
circa. si vobis constiterit ante litem vel
post legitime contestata. ap. exp.
imissis causis imposita. testes super
consanguinitate contra ... absque
culpa contumacie recepti fuissent.
vos attestationes huiusmodi decernatis irri
tas et inanes. compellentes dictam
nobilem ut revertatur ad virum su
um quem inconsulte dimisit. ita
quod postquam ipse vir plenariam
restitutionem habuerit. tam ipsorum quam
testes super ... audiatis. causam fine
canonico terminetis. Id.

Quoniam frequenter in dubium revocatur
a multis. an lite non contestata testes re
cipi valeant. auctoritate presentium duximus dec
larandum regulariter verum esse quod lite
non contestata non est ad receptionem testium
procedendum, nisi forte de morte testium
timeatur. vel absentia diutina, in
quibus casibus cum civiliter est agendum.
ne veritas occultetur et probationis
copia forsitan casibus subtrahatur.
senes et valetudinarii et alii testes
de quibus ex alia quavis rationabili causa ti
metur. etiam lite non contestata. sunt
proculdubio admittendi. sive pars
conventa sit contumax sive sit absque
absque malitia ut conveniri non possit
ut si actor non convenerit adversarium
infra annum ex quo conveniri pos
sit, vel saltem receptionem huiusmodi testi
um non denuntiaverit illi attestationes
sic recepte non valeant. ne forte hoc
procuret in fraudem vel processu temporis
exceptiones legitime ad repellendum
testes. vel alie locum non possint habere.
Porro spirituales cause possunt occur
rere in quibus causaliter esset aliter
observandum. ut verbi gratia si super

alicuius electione. vel copula matrimoniali
questio moveatur. tunc et enim
ne propter longam moram in spiritualibus
et temporalibus patiatur ecclesia lesi
onem. vel viro seu mulieri fornica
tionis occasio prebeatur. in matrimonio
cum propinquitatis gradus oppo
nitur. lege divina prohibitus in hi
casibus. si contumax apparuerit is
in quem fuerit actio dirigenda. si
ve quia peremptoria citatione recep
ta venire contempnit. sive quia ma
litiose se ipsum occultat. sive quia impe
dit ne possit ad eum citatio pervenire.
re. testes lite non contestata sunt
merito admittendi. et nichilominus
si de causa liqueat ad diffinitivam
sententiam procedendum. Si vero
absens fuerit et agatur de spirituali
coniugio inter prelatum et ecclesiam
iam contracto electione maxime confir
mata illud in hoc articulo volumus
observari quod super expectatione talium
personarum in sacris est canonibus diffi
nitum. quod si forsan agatur de
spirituali coniugio contrahendo. is qui
est in prelatum electus per spatium
vi. mensium expectetur. nisi pen
satis negocii circumstantiis superiori
providentia magis vel minus fuerit
expectandus. Si autem de carna
li coniugio sit agendum tamdiu
absentis coniugium expectetur. donec
de ipsius obitu veri simile presumatur.
quia cum sine culpa sit absens. ut
si captivitate vel egritudine. aut ali
o iusto impedimento forsitan teneatur
aut etiam propria sed non maliciosa
voluntate. in remotis partibus mo
ram faciat ut de facili vel in brevi cita
ri non possit. ei quidem preiudicari
non debet. cum habeat forsan excep
tiones legitimas ad intentionem
contrariam elidendam. eo nequaquam

obstante quod de lapsu carnis poss[et] opponi. cum in coniugio multi casus occurrunt. in quib; coniuges sine culpa s; non sine causa continere coguntur. Sunt et alii casus satis spales in quib; absq; litis contest. legitime possunt testes produci. ut quando excessuum inquisitio. uel testium publicatio imminet facienda. In aliis uero casib; prudenter e attendendu. utrum contumax actione reali an personali conueniendus. si reali mittendus e actor in possessione rei petite. ut tedio affectus reus ueniat. Qui si uenit infra annum iudicio sisti prestita cautione ac exhibita satisfactione congrua expensarum possessione recipiet. quod si cautione offerre neglexerit. infra annum actor post annum uerus constituet. possessor super proprietate dumtaxat adu[er]se parti defensione legitima reseruata. Quod si super reb; immobilib; quisquam conuenitur. qui eas possidet debet alieno nomine statim in iudicio dominum nominare. certo dierum spatio a iudice finiendo. eoq; ad eius noticiam perducendo. ut uel ipse ueniens uel ydoneum dirigens pro se actoris intemptionem excipiat. Si uero post tempus indultum quod depositum e noluit adimplere. tanquam lite que ingeritur ex eo de quo possessor ad iudicium uocatus e. ad interrumpendam prescriptionem longi temporis contestata dominium possessionis uidetur edictis legitimis euocabi[tur]. et tunc ipso in eadem uoluntate negotium summatim examinans in possessione rerum actorem mittere non tardabit. omni allegatione absenti super principali questione seruata. Si autem super personali actione conueniatur uel mittendus e actor in possessione mobilium bonorum ipsius et etiam immobilium. si forte mobilia non habet pro modo debiti declarati. uel in contumacem e ecclesiastica sententia proferenda. ita uidelicet quod alterutra pena que magis timeri debeat uideri a principio sit contemptus. ad alteram nichilominus processurus. si hoc meruerit pertinacitas contumacis qui ueniens infra annum uel post annum. etiam audietur iuxta distinctionem in alio casu superius adnotatam. Honorius. tertius.

De iuramento calumpnie. R[ubrica].

Inherentes uestigiis predecessorum nostrorum dicentium. grauiores quam questiones personarum. pon[tifici] terminari. et legib; itaq; tenerentur compimus. ut nullus clericus iurare presumat. quia ubi uero reperitur scriptum ut omnes principales persone in primo litis exordio subeant calumpnie iuramentum. propter quod plerisq; uenit in dubium. utrum clericus iusiurandum prestare debeat. aut alii hoc officium delegare. quia illud constitutionis edictum ubi clerici iurare prohibentur a marciano augusto de constantinopolitanis clericis promulgatum fuisse uidetur. ideo ad alios non creditur pertinere. Ut ergo ista dubietas auferatur sedem etiam decisione filii nostri quondam. h. imperatoris cuius uerba sunt h. cuius itaq; interpretationem corroboramus. et diuina ei constitutione ita interpretari debere decernimus. ut ad omnium ecclesiarum clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum imperator iustinianus decreuit ut canones patrum sanctionib; reputantur. ut clerici omnino iurare non audeant. dignum e ut eccius clericalis ordo a prestando iuramento calumpnie sit immunis. preterea statutis principis tenor talis e edi

s. erlaus

gnoscitur. Nos itaq; diuine et humane legis intentione seruata decernimus et imperiali auct. irre tractabiliter diffinimus, ut non epc. non pbr. non cuiuscumq; ordinis cl'ic. non abbas, non aliquis monachus, l' sanctimonialis, in quacumq; causa contro uersia criminali siue ciuili iurare compellatur quolibet modo subire. sed alius yconomus defensoribus sic ex precepto sue eccle nouit hi offitium liceat delegare. Vnde etiam hanc moderatione ut epc inconsulto. no. po. ut quisq; clericus inconsulto prelato suo minime iurare audeat. Omnibus aut eps et uniuerso clero ita custodire debere, ut si quis in illa commiserit uenia e deinceps nouit denegari. I de. ordinatioi. ro. ec. subdc. et magistro

omni bono.

Litteras. et j. can. ro. ec. in huius ca sibus in quibus de ecclesiis decimis et rebus, tantum agitur, iuramentum calumnie, nec dare, nec recipere consueuit. eo quod tales cause non delegauit euitare. sed ex canonum equitate fine debitum sortiuntur. Canones autem iuramentum calumpnie in hiis causis nichil prorsus indigent. Vnde contentione de iuramento calumpnie prestando diuini sa ad ampliora discretio uestra procedat.

Eugenius. pp.

Inter tractandum causam sacramentum calumpnie non passim precipimus exhiberi. sed causae et principalium personarum qualitate inspectata quando principales personas. quosq; per yconomos qui causam omnino nesciat in causam uenientem illud prestari mandamus. I d. magolen. et neumasen. epis.

Imperator. et j. accepimus quod abbate et fratribus clamauit. sicut ab aliis exigitur calumpnie iuramentum, ad quod facien dum eos cogere non debemus, sed aliena ui

ta uideantur hii occasione illicite detinere. et ipsi a causa sua decidant. si ex parte ipsorum predictum iuramentum cum uos postulauerint non fuerit prestitum. eis de precepimus, ut in suo monasterio yconomum statuant. qui per se petere, ut excipere atque iuramentum de calumpnia prestare necesse fuerit ualeat exhibere. et j. tunc fr. neumasen. epc. yconomum yconomum statuas qui in tali offitio conueniens ipsi monasterio uideatur. et L. V tus. ter. elyen. epo. et archid. norwicen.

Ceterum quia nouis morbis noua conueniunt antidota preparare. et j. q. in causa que inter R. clericum de sco albano. et j. et F. canonicos lunden. uertitur aduertitatem dicendam, ap. oes. prestari faciatis ab utraque parte calumpnie iuramentum. consuetudine que legi est contraria non obstante. I innoc. tertius. epo plac.

Cum causam que inter rauen. archiepm. et cives fauen. super uilla luci acquibus dam aliis uertitur delegatis iudicibus duximus committendam, et in negotio minime processisset, nos partibus de dimus in mandatis ut per se cum nostro se conspectui presentarent, quorum procuratoribus cum instrumentis de pacto in nostra presentia constitutis, petitione ipsius archiepi procuratorem eius fecimus exhiberi. et ad eam parte alteram respondere. ac in interrogationibus et responsionibus redactis in scriptis, et lite coram nobis plenarie contestata, iuramentum calumpnie fecimus ab ipsis procuratoribus utrinque prestari. Greg. ix. epo. belun.

Cum in causa pecuniaria quam inter te et .. motam esse proponis non per te sed per syndicum uel actorem eligeris litigare, pillum quidem prestandum est calumpnie iuramentum. quod si per te ipsum proponis tunc sed non tactis euangeliis sicut in dicendo testi

ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus. hec bona sunt [illegible]

.·. reus aut h[ab]it sbent p[ro]fesso

monio ate uidetur iuram[en]tum hi
exhibendum. 7 J. Pena u[er]o e[st]
recusantis hoc iuram[en]tum. cu[m] p[re]sta
dum fuit ut actor adm[in]istrata cadat
actio[n]e .·. Alex. iii. cant. 7 uingon.
ep[iscop]is. De dilationibus. R.

D[ilecti] f[ilii]. abbas. 7 monachi. de .h. nob[is]
insinua[re] curauerunt quod cum ca[usa] q[ue]
u[er]titur int[er] ip[s]os. 7 moniales de lesen[.]
sup[er] eccl[es]ia de [...]tano 7 archid[iaconus] ligon[ensis]
commiserimus t[er]minandam. ip[s]i t[ame]n
tes audiciab; aggrauati. eo quod
ad primam citatione[m] t[er]minum e[st]
nimis breue p[er]emptorium statuerunt.
ad n[ost]ram duxerunt audientiam appellan
dum. 7 J. Qu[i]a u[er]o n[ost]ro spectat ad
uni[us] dicem p[er]emptorium maxime e[st]
de reb; ecclasticis agitur. n[isi] forte ne
cessitate ingruente talia maturare.
o[portet]. q[ui]. si e[st] ita reuocato interitum si
quid inueneritis post appellatione[m] hi
attemptatum. in ei iuxta p[ri]or[em]. et c.

Celestinus. t[er]tius.

Preterea adiecisti quod cum ca[usa] [...]
ap[osto]l[ic]a. delegatur. mittitis citatoriu[m] resc[ri]
ptum apostolicum inserens ut eo ui
so deliberare ualeat qui ab altero co[n]
uenitur. 7 J. Qu[i]a igitur quid age[n]
dum sit in hoc casu desidas edoceri.
talit[er] [...]. quod reo ad iudicium legi
time conuocato sicut rescripto sibi tra[n]
misso p[er]ciperit[ur]; iniu[...]. sup[er] eo de[...]
in iudicio conueniatur. Indutie delib[er]
atoriae no[n] sunt ullius indulgende.
s; procedendum potius e[st] ad examina
tione[m] cause et fine[m] ei debitum impone[n]
dum. Honorius. t[er]tius. ep[iscop]o. Flo
ren[tino].

Littere tue ac petitio archip[res]b[ite]ri s[an]c[t]orum [...]
[...] et aquile de urbe nob[is] exhibite
continebant. 7 J. id archip[res]b[ite]r [...] no
bil[es] uiros. a. 7 G. libellum eccl[esi]e su
e nomine obtulit continente q[uo]d
pensio d[...] o[mn]ib; soluta no[n] fuat

ip[s]i eccl[es]ie elapsis iam trib; annis
7 ult[ra]. nobilib; u[er]o ip[s]is petentib;
ut explicaret t[em]pus spatium. q[uo] p[er]
hanc adiectionem 7 ult[ra] significari
uolebat. 7 ip[s]o archip[res]b[ite]ro exprimente.
quod .vii. annis fuerat in dicte pen
sionis solutione cessatum. Huiusm[odi]
dicentes libellum e[ss]e hi exp[re]ssio[n]e
mutatum. [...] ad deliberandu[m]
inducias petierunt. quas quia de
negasti eis, ad n[ost]ram audientiam a
ppellarunt. Nos g[ra]. ap[pellationem]. hi friuolam
reputantes. [...]. [...]. ea nequaquam o
bstante in negotio ip[s]o p[ro]ut iu[stum] fue[rit]
procedas iuxta p[ri]or[em] continentiam
litterarum. Gregorius. ix. abbati a
que uiue. turon[ensis]. dioc[esis]. 7 arch[i]d[iacono]. turo[nensi].

Exposuit nob[is] bituricen[sis].
archiep[iscopu]s. 7 J. Burdegallen[sis] archiep[iscop]o
dedimus in p[re]ceptis. ut sup[er] iure
primatie qua[m] in eo 7 prouincia su
a. d[icitu]s bituricen[sis]. se h[abe]re proponit
ad initium p[ro]xime f[utur]e quadra
gesime q[uo]d ei t[er]minum p[er]emptorium
assignauimus p[er] se aut p[ro]curatore[m]
ydoneum n[ost]ro se co[n]spectui presentaret.
cumq; p[ro] t[er]mino p[re]fixo licet uocatus p[ro]ce
[...] subsidio ad n[ost]ram au
dientiam accessisset. dictus bituricen[sis].
archiep[iscopu]s. ap[ostolica]. se. ap[ud]. constitutus postu
ulauit instant[er]. ut in eod[em] negotio p[ro]
cedere deberemus. J. u[er]o burdegallan[us].
archiep[iscopu]s ad papam recliens constituit [et]
procuratorem in ip[s]o negotio. qui sal
uis exceptionib; sibi co[m]petentib; in
procedendo ac defendendo ac aliis o[mn]ia faceret
que iuxta erat p[ro] factum. Petente ergo
archiep[iscop]o supradicto ut p[re]fatus procura
tor p[ro]cedet eid[em]. ille excipiendo propo
suit ad h[oc] non teneri. cum pro
maiori ca[usa]. pro publica. s. utilitate.
dictus burdigalan[us] uocatus p[ro] absi
te reputari debuerat. 7 reuocandi
co[m]munum priuilegium h[abu]isset non

[...] no[n] p[ro]p[ter] mandatum [...] plenum [...]

dum etiam super hoc deliberaverat cum suffraganeis et aliis quorum consilium tam ardua causa requirit, nec tempus habuerat in quo ad utrumque negocium valuit sicut expediret esse paratus. Et pars altera esse viderit quam super questione predicta prius fuit evocatus, ne exemptionis non fiat partium in mandatum propositus revocavit. temporis quoque spatium habuerant tam plenum ut pertractare si voluissent super causa deliberare fecit ita sicut et fecerat cum quibusdam et c. Episcopo utrique negocio imminente, et infra. Nos igitur de consilio fratrum nostrorum usque ad primum adventurum festum nativitatis dominice dilatione adhuc sibi duximus indulgendam. Ex. xxx. ap. Episcopo

Omnes dies dominicos a vespera in vesperam cum omni veneratione decernimus observare, et ab omni illicito opere abstinere, ut in eis mercatum minime fiat, neque placitum, nec aliquis ad mortem vel ad penam iudicetur. nec sacramenta nisi pro pace vel alia necessitate prestentur. Alex. tertius.

Omnes in parte, et infra. Licet septimum sit de vespera ad vesperam celebrabitur sabbatum. festorum tamen principium et finis iuxta eorum qualitatem et diversarum regionum consuetudinem debet attendi. et sicut magnitudo dierum exigit, prius incipere et tardius terminare. et infra. Diebus autem dominicis et aliis precipuis festivitatibus, sive in Pascha et Pentecosten genuflexio nequaquam debet fieri, nisi aliquis ex devotione id velit facere in secreto. In consecrationibus autem episcoporum et clericorum ordinationibus, consecrans et consecratus tamen flectere genua pro [illegible] possunt, secundum quod consecrationis modus requirit. Preterea festivitas sancte trinitatis secundum diversarum consuetudines regionum a quibusdam consuevit in octava Pentecostes, ab aliis in dominica proxima ante adventum domini celebrari. Ecclesia siquidem romana in usu non habet ut in aliquo tempore hanc celebret specialiter festivitatem, cum singulis diebus Gloria patri et filio et cetera consimilia dicantur ad laudem pertinentia trinitatis. Idem eidem archiepiscopo.

Licet tam veteris quam novi testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputaverit, et tamen eum quia a sabbato dies maiestati altissimi reputatos, nec non natalicia sanctorum martyrum decreverit ecclesia observanda, et in his ab omni opere servili cessandum, et infra. Indulgemus ut liceat parrochianis tuis diebus dominicis et aliis festis precipue quia in maioribus anni sollempnitatibus si allecia terre se inclinaverint, eorum captioni ingruente necessitate intendere, ita post factam capturam ecclesiis circumpositis et Christi pauperibus congruam faciant portionem. Clemens iii.

Capellanus tuus frater ecclesie coram nobis ex parte tua proposuit, quod cum canonica statuta declarent nuptias tribus ebdomadis ante festum nativitatis beati Iohannis baptiste minime celebrari debere, quidam ebdomadas illas absque interpolatione continuandas intelligunt. Alii vero infra festum et ipsas volentes facere intervallum, illud dicunt ob reverentiam festivitatis Pentecostes fuisse statutum, que in septimana ipsius solet intervenire communiter et sic a tribus diebus rogationum ante ascensionem domini incohantes usque ad octavum diem post Pentecosten illas ebdomadas computant illo tamen tempore specialiter celebrari nuptias non permittunt, earum celebrationem ab his nullatenus inhibentes. Quia igitur consulti fuimus utra istarum opinionum potior videatur nobis et fratribus nostris apparuit quod licet ea sit ecclesie romane consuetudo ut quecumque

tempore matrimonium contrahatur consensu interveniente legitimo desponsationi. quia tamen a septuagesima usque ad vii. dies post pentecosten celebrari nuptie non sinuntur. et postea etiam tribus vel pluribus septimanis ante festivitatem sancti iohannis sine differentia celebrantur. posterior sententia meliori nititur ratione. et sive secundum canones a septuagesima usque post octavam pasche. sive iuxta consuetudinem ecclesie usque post vii. dies festi pentecosten. quibus cantetur nuptie suspendantur in dominica que sequitur et deinceps possunt licite celebrari.

Greg. ix.

Conquestus est nobis et infra. Quamvis non pro rogatu si expediri deceat questiones debet tamen iudicialis strepitus diebus conquiescere feriatis. qui ob reverentiam noscuntur esse statuti divinam. domini. sancti stephani. iohannis evangeliste. innocentium. sancti silvestri. circumcisionis. epiphanie cum vii. sequentibus. ascensionis. pentecostes cum duobus qui subsequuntur. nativitatis iohannis baptiste. festivitatum omnium virginis gloriose. xii. apostolorum et precipue petri et pauli. beati laurentii. dedicationis beati michaelis. sollempnitatis omnium sanctorum. ac diebus dominicis. Ceterisque sollempnitatibus quas singuli episcopi in suis diocesibus cum clero et populo duxerint sollempniter venerandas. quibus utique sollempnibus feriis nisi necessitas urgeat vel pietas suadeat usque adeo convenit abstinere. ut consentientibus etiam partibus nec processus habitus teneat nec sententia que contigerit diebus huiusmodi promulgari. licet diebus feriatis qui gratia vindemiarum vel messium ob necessitatem hominum indulgentur. procedi valeat. si de partium processerit voluntate. Clemens. iii. alatrino episcopo.

De ordine cognitionum. ix.

Epiphanie. vij. diebus dominice passionis

Intelleximus quod cum mulier quedam peteret quendam virum testes ad sue intentionis assertionem induxit. pars vero viri futurum sibi iudicium metuens exceptionem consanguinitatis obiecit. [illegible] qua intulit petitionem mulieris elidi. et infra. In inquisitione igitur exprimimus tenendum. quod cum exceptione probata principalis questio perimatur. ante est cognoscendum de ipsa quam ad diffinitionis articulum procedatur. Quo facto virum ab impetitione mulieris prout exposcit ratio iuris absolvas. Innocentius. iii. episcopo navien.

Cum dilectus filius abbas [illegible] de nobilibus viris dominis [illegible] deposuerit questionem. quod manu armata et cum exercitu ad castra monasterii venientes. impetu [illegible] et alia [illegible] eius cenobium presumpserunt. de quibus iustitiam sibi fieri postulabat. et ante litis contestationem sub forma exceptionis fuit ex adverso responsum. quod predictus dolum et violentiam castri [illegible] admiserat. quod et progenitores eorum detinuerant. et ipsi possidebant inquiete sibi [illegible] petentes prius restitui quam ipsius petitionibus responderent. presertim cum testes haberent presentes. per quos intentionem suam incontinenti probare volebant. Ex parte abbatis fuit taliter replicatum. quod ab eo restitutio peti non poterat. qui non fuerat spoliator. presertim cum dictum castrum ad ius et proprietatem sui monasterii pertineret. quod et pars adversa nullatenus denegabat. Videtur [illegible] dominus ad quem ab alio [illegible] sua possessa restituitur. et post tempora longioris retentionis debebat commodum obtinere. et iudicium restitutorium spoliatori tamen competere dignoscatur. et infra. Nos autem distinguendum esse censuimus

utrum spoliationis questio ab eis dez
nobilib; sit obiecta immod' actoris
ad restitutionē petendā. an in forma
exceptionis ad intentionē adu'sarij
repellendam. cum ea immod' actoris
proposita, tue petiti
ones sese tanquam diuerse minimē
contingentes. ac p hoc iuxta regulam
iuris qua dicitur. qui p̄or appellat p̄or
agat. que prius foret tractanda quan
quam imo iudicium ambe deducte
uicissimq; tractande simul eēnt eadē
snīa terminande. s; qm illa questio fu
it ab eisdē nobilib; tm̄ immod' excep
tionis obiecta. intelloquendo prīuntiq
auimus ut probationes eoz sup ipā ex
ceptiōe premittis audirentur. 7 ea p̄p
bantē legitime. abbati reddere n̄ cogueret.
sup petitioib; memoratis donec restitu
erentur ab ipo cum spoliatum spoliat
ante restitutionē nō cogatur ullaten
reddere. Ecum spoliatione immod' tm̄
exceptiois. planū. nō ē p hoc restitutio
facienda. quemadmod' si immod'
exceptionis aliquod crimē testi obi
citur. ut a testimonio repellatur. et
fierim ēē eyrm ciuiliter pbatum fuit
nō ido sibi pena infligitur ordinaria
s; ei dum taxat testimonio nō credit
quod ea rōe contingit. qm in ipo a
accusatio nō procedit. testes 7 quoz te
stimonium reprobatur. inter infames
qui ex falso testimonio nō habentur.

Honorii. iii. lodoico regi francoz.

Tuam nō credimus latere
prudentiā. cam natalium regine cy
pri adeiam nrm̄ ut pote que ad forz
ecclasticum ptinet ēē delatam. 7 licz
a nō ant quā natalium, cā eē termina
ta eēt dependentē ex illa successionis
cam incipe nichil aliud eēt quā di
uersis processib; intricare negocium 7
confusionē quādam iudicii ordinē
perturbare. si forte ad ipā regina sr
hoc fuis requisitus. donec ia dcā cā i
natalium aplico iudicio fine acce
pit patient expectes. G reg. ix.

Sup spoliatioē conuenit adu'sus resti
tutioē; petente. nō ē nisi sup spolia
tionis questiōe si eam reconuenat
audiend'. cum restitutioīs in hoc
priuilegiata noscatur. ut ipam in
tentans nō cogatur ant restituti
onē spoliatorib; respondere. quiaquā ab
agendo spoliatiōe ab eis immodū
exceptiois opposita repellatur.

G reg. ix. d' plib; petionib;

Consilium prouidentie dici nō pōt
qd' pecuniam tibi debitam ant t
minum ab aduersario repetisti. puni
untur enim importunitas plus
petentium si sup petitiōe sua dixe
rint in iudicio psistend'. ita q qui
repetunt amplius sin cā inexpensis
aduersario condēpnantur. Qui ant pl'
loco ad interēē tenentur. pro eo quod
utilitas admittitur debitorib; quā
haberent si statuto loco soluissent.
Qui uō a quo amplius tpr petitur i
duplicantur. nec lite excipit
nisi ei soluantur expense. De
quoq; dubitate nō credimus. q' cā p
lus petitur. cum aliquid indigere l'
subalternatiōe debetur. et rē inspe
ut unum p se peti contingit. Re
ant si de eo sunt debita. 7 xx. p
tantur loco uō cum quis nō ubi
conuenit soluere. s; alibi conuenit.
tpe quoq; ant diem. ul' conditioēz
petitur q' debetur. G reg. ix. fr
heī sicilie. d' causa possonis 7 ppta

Susceptis. 7 ij. legali puisiōe tis.
decretum ē tam monitu quā petā
tis causam sub uno eodēq; iudice
debere cognosci. nec nos cont
maditam partem aliquid pos
simus diffinire. Cel. iij.

Adulterinū interogati fuimus si u

clericos deputati ut depositiones et pro-
prietate cognoscant. gravibus partium
sumptibus parcere cupientes
deuitaque commixtim audiant al-
legationes partium et testes admittant.
deinde post ius audiatur attestationes
et pronuntient secundum tenorem
illarum utrum licite hec agatur.
Nos autem cum hec sit iniuste ciui-
li depressum quod licite possit fieri. re-
cenimus. Innocentius iii. archiepiscopo tera-
conensi. suntinis.

Cum ecclesia suntina pastore vacaret.
uos conuenientes unanimiter et sic
moris est sancti spiritus gratia invocata. pasto-
rem unanimiter eligistis petentes
ipsius electionem a sede apostolica confirmari.
Cum clerici conuentualium ecclesiarum
eiusdem ciuitatis consequenter suam de-
posuerit querelam quod cum in episcoporum
electionibus ipsi ac predecessores
eorum consueverint interesse uos eis re-
nitentibus et exclusis ad electionem
bus procedere presumpsistis. quam
ab hoc non confirmari. sed infirma-
ri potius postulabant. Partibus ergo
igitur. apud sedem apostolicam constitutis in a-
uditorum presentia testes utrinque
producti. et eorum depositionibus pu-
blicatis. pars canonicorum preter
a se inductos intentionem suam
quod ad eos tantum spectaret electio suffi-
cienter dicebat esse probatam. parte cleri-
corum nichilominus asserente. quod
per dicta testium quos produxerant.
et ipsi assertionem suam quod electio-
ni pontificum interesse deberent ple-
nius probauissent. post quam constare di-
cebant. eos electionibus trium episcoporum
qui ecclesie suntine ultimo ut imm-
ediate fuerant. cum canonicis ca-
thedralis ecclesie affuisse. uocemque ha-
buisse. cum aliis eligendi. Nos ergo
quoniam deprehendimus testes utrosque in
probandis testimoniis uarios extitis-
se. atque aduersus fidem attestationis sue
coram auditoribus uacillasse. et quod ne-
gatiuam quodammodo astruere
satagebant. probare uolentes ius e-
lectionis ita quod ad uos spectare.
quod ad aduersarios minime pertineret
presertim uero partis aduerse fuit suffici-
enter ostensum. quod in episcoporum
electionibus de quibus premissum est cleri-
ci presentes affuerint et uocem habuerint
eligendi. premissam electionem factam
eis contradicentibus et exclusis. decer-
nimus irritandam. clericos supra
dictos in eorum quasi possessionem quam
ante controuersiam motam habuerant
reducentes. Cum in questione possessionis
quicquid iuris utraque pars in elec-
tione habebat deductum in iudicium
uideretur. cum iure ciuili sit cau-
tum id uenire in iudicium non
solum de quo actum est ut ueniret.
sed id non uenire de quo nominatim actum
ne ueniret. et secundum statuta ca-
nonica electiones episcoporum cathedralium
ecclesiarum clericos regulariter pertinere noscantur
nisi alibi secus obtineat de consuetu-
dine speciali. nec credo autem de cetero tunc e-
ligentes suntinos episcopos probauit. titulo ex-
titisse ius eligendi propter breuitatem temporis
usque ad prescriptionem legitimam non perue-
nire si acquirere potuerunt. et actore non
probante. qui conuenitur et si nichil
prestitit obtinebit. ab eorum impetitione
super electionibus faciendis uos duximus absoluendos. sepedictis ecclesiarum
clericis super hoc perpetuum silentium imponentes. Innocentius iii. canonicis bethleem.

Cum super electione bethlemitane ecclesie. J.
R. subdiaconum nostrum. et P. canonicum
sepulchri dominici. questio uerteretur. utroque
se pro electo gerente. cum patriarcha sub-
diaconum iherosolimitanum fuit confirmatus
et iste qui se probauit presciatur potentia sue

latum restituendum decernimus iu
stitia mediante. R. in quem tamen possesso
rium quam petitorium deductum fuit
iudicium et tam restitutionis quam electi
onis plenius questio agitata et constitit
nobis electionem utriusque minus canoni
cam extitisse. cum iudex de quibus recognouit
pronuntiare debet. utraque duximus
sententialiter irritandam. Id. episcopo no
uien.

Pastoralis officii et infra. Sane sicut intima
sti contingit aliquando cum his qui se
asserunt spoliatum suum trahit spo
liatorem in causam. inter ipsa iuris
auspitia requisitus. quo malit experi
ri iudicio. lite petitatis ingreditur.
de illata sibi uiolentia nullam faciens
mentionem. Cum autem fuit in causa processum.
nouum iudicium super possessorio niti
tur introducere. et infra. Consultationi tue taliter
quod possessorio quidem iudicio quod de recu
peranda seu adipiscenda possessione proponi
tur. aut quam renuntiatum fuit aut con
clusum. in petitatis iudicio premit i
ntuitu. agi potest ab eo qui recepit uer
cineum legalis sit prouisione statutum
eum qui fundum uendicauit ab
eo intendo uindicatione potuit experiri. pe
dente iudicio interdictum posse inclu
imus intentare. alius possessoriis iudi
ciis suo robore durantibus. Quae uendi
cationem dominii sui natura pre
dunt. Cum uero renuntiatum fuit seu
conclusum ut iam possit causa petitatis
diffinitiue sine calculo terminari.
ne lites litibus inculcentur. et uia
possit fraudibus aperiri. cum non decisa
possessorio non erit intendendum. nisi iudex
qui de causa cognoscit. hoc ipsum ex iu
sta causa uiderit expedire. Puta cum ex pr
incipiis iudicii facile arguatur in
iquitas inuasoris et spoliato casu
se malitia probandi dominium sub
traxerit facultatem. Huius igitur et alii

cause inspectis que continent equitatem
aut iuste mouerint animum iudican
tis. postquam et conclusum fuit pos
se agi possessorio iudicio non negamus.
Id. episcopo et officiali sancti An
dree.

Cum dilectus et infra. ad quam ultra Br. re. quare
super petitorio et possessorio simul
actum utrumque una debet sententia
terminari. Si licet in pronuntiatione
sit possessio terminanda. in executi
one tamen debet petitas preualere. Id.
Veronensi. episcopo.

Cum olim questio que inter archidiaconum
ex una parte. et archipresbyteros et ca
nonicos Vincentinos. ecclesie. ex altera.
et infra. Cum in protestationibus nobis exti
tit euidenter. quod ab episcopis Vincentinis
archidiaconus ipse sine reclamati
one aliqua canonicorum duobus ar
chidiaconis continue qui ante
ipsum extiterant fuerat assignatus.
et quia canonici petitori iudicio re
nuntiare minime debuerunt. cum
causa petitoris iudicibus delegata
fuisset; de utriusque partis procura
torum assensu. petitorium archidiacon
eidem per diffinitiuam sententiam adiu
dicare curauimus canonicis Vi
centinis perpetuum silentium i
ponentes. Seruata tamen eis questi
one petitatis super collatione archidiaco
natus ipsius si forte super hoc conte
dere uoluerint aduersus episcopum Vincentinum.
cum res inter alios acta non debebat
eis preiudicium generare.

Honorius. iij. abbati sancti Cypriani Co
tellanensi. diocesis. et sedis ordinis noue du
uentius.

In causa que inter patriarcham
Gradensem. ex parte una. et abbatem
et conuentum monasterii sancti Georgii
Venetiis super subiectione ipsi
us monasterii ex altera uertebatur. In

uenimus pedo patracha plurium.
q' in alia adtus quandoq; uiuit ad
eius sydum. l. sol. uentor ei per
plures annos exsoluens. 7 i. adh
cum depmissis. l. sol. quos petit
ad subiectionis indicium a patria
cha sit actum p sententiam quam
sup hoc contrariam reportauit. et
nos adhuimus si alio iure d ipi
expiri uoluit potestatem. G. Reg.
cost. epo. De restitutione spoliator.

Licet multum. 7 i. Conquestus R.
e phylargius eccl' capum eius
ab eccl'e hominib; irreuocabiliter
occupatum. q' si ita e quamquam
an oem conf uenem. posso ei debu
erat uiolent ablata restitui. tn q
euentus diaconus ipius eccl'e co
sequente illo costituit, se legitime
pbitum. adc capum eidem eccl'e
iuris ee ueritatem inquirere. 7 si
hoc plurium fuit huic dicedum est
ut alia intentice discedat. ali
equin res ei oblata reddatur. Alex.
tius. Vigornien. epo.

Sollicite curos perquirere quo tpr.
h. renunciauit eccl'e. 7 si costiterit eum
spoliatum cum ex eccl'e renunciauit,
ee eum testes alius ptis d uiram
to 7 renunciatioe sponte fca ant q
restitutus fuit. non admittas, q
non e iu simile q' sponte iui suo
renunciauit qui renuntiat spoliat
dum nio yeei recipere non poposcit.

Accepta querela. p. cli q' Id.
a uiolent eccl'a fuerat spoliatus. uo
bis decimus irreuocatis. ut si hoc co
staret ea sibi restitui faciatis, eo co
gnito rursum ab usario id no debet
proficere. eo q' spontanea uoluntate
coram archiepo. ap. se. le. p scripta
ecclam abiuraisset, 7 i. co. q. siuobis
costiterit q' pphatus. p. nullo me
tu ut incoactus. s; spontanee plu
bitam eccl'am. talit abiuraurit, ei
super hoc perpetuum silentium i
ponatis. Id. Vigornien. epo.
7 bellien. archid.

Audita querela. T. cli. q'. h. p sca
eccl'e d sand ipsum sup eccl'a sua de
pleren. indebite molestaret. lincon.
epo. 7 tibi fili archid. decimus inna
datis. ut si nob costiterit q' pdictus. h.
alterius eccl'e p scatum hret 7 iurame
to spontanee p sito firmauit. se m
monito. t. sup eadem eccl'e questione decetero
non moueret. abeius molestia su
per hec compescentes eum. 7 i. Cum
nob plenius costitisset, dictum. h.
non solum alterius eccl'e p sonatum hre.
s; 7 spontanea uoluntate eccl'am de
pleren inperpetuum abiurasse, pli
biuisse eid nedictum. t. sup hec de
cetero molestaret. Licet autem nuntius
eid. h. postmodo litteras impetrauerit
formam aliam continentes q' no
obstantib; litteris a parte alteri impetr.
reuocare debe siquid inmutatum
est inea pquam id nuntius rta ad
nos adrupuit ueniendi. Quia tn n
intelleximus. nec intelligi debuit
ut reuocaretur. q' p uos factum est
auce litterarum nrarum. Et siquid pter
ptuo se ut uiolentia inmutatum.
o. q. sententiam quam ptulistis
ante posteriorum litterarum receptionem.
eccle iparum nullatenus reuocare tep
tetis. 7 si ee sententiam ipam id
statuistis studatis. id sublato ap.
ob. reuocare. Si uo post receptione
sequentium litterarum sententia lata
fuit. ea non obstante iux tenorem
ipar. ap. pp. procedatis. Id. Bu
scien. epo.

In litteris. 7 i. Sup illa questione
uidelicet cum dicit se depossessore uiole
ter electum. 7 aduersarius dicit eum
non fuiss; canonice institutum. R. p'u

de uiolenta electione quam de
canonica institutione agi debere
quia p̄po etiam ē secundum rigorem
iuris restituendis. Id. exonien̄ ē.
Item cum quis
dicat se depositū uiolenter electum.
ut aduersarium clam possidem in
trasse. 7 aduersarius eius eum obice
ut eum a sua intentione repellit.
non occurrit nob̄ q̄ illius obiectio
admitti debeat. ut principalis cause ppt
hoc executio retardari. qm̄ criminaliter
aduersus eum ante restitutionem ag
ere non pot̄. cum presumatur circa
istere inimicus. Id. cant. ar̄chiep̄o.
Conquerente nob̄. R. clico accepim
q̄ ipsum eccl̄e deuerifordi sine iudi
cio spoliasti. Cu̇ia uero iam decet in
honestatem tuam clicos tue iurisdic
tionis sine manifesta cā 7 ratiōabili
suis bn̄ficiis spoliare. quib; tenēris pa
tna prouisione consulere. ap. q̄. sic
ita predicto clico prefatam ecclam cū
decimis; perceptis restituas 7 impace
eum possidere pmittas. restitutione
aūt facta siquid aduersus eum super
p̄dicta eccl̄a proponere uolueris. cōram
exonien̄ ep̄o delegato a nob̄ pte uel
p sufficientem r̄esalem tuum cum eode.
R. ordine iudiciario poteris experiri.
Extransmissa nob̄. 7 j. Idem.
ex̄. q̄. siuob̄ constitit quod p̄fata mu
lier p̄dicto militi legittime desponsata
fuisset; et ab eo cognita ipsam ei restitu
i faciatis. recepta tn̄ sufficienti cautione
quod illi nō debeat aliquo malum in
ferri. Si aūt capitali odio ita mul
ierem uir psequitur. m̄ito dispō diffi
dat. alicui probe et honeste mulieri
usq; ad cause decisiōe custodienda stu
diosius committatur. in loco ubi ū
ul parentes eius mulieri nulla pos
sint uiolentiam inferre. Idem.
Cum uenissent ad nos. G. canoicus scē t
rinitatis de Barell. a suo p̄ore et capl̄o
destinat. in audientia nr̄a pposuit. q̄d
cum eboracen̄. archiep̄s. ecclam.
d. n. eis concessisset; et p̄sceptum p̄u
confirmasset. ita quod post decessu̅.
G. clici qui prephatam ecclam tunc
tenebat usib; eorum omnib; modis
proficeret. et nichilominus auctoritate ip
sius archiepi. id. G. ipsis canoicis
annuam solueret pensione. 7 j. p̄r.
quod si prephati canonici p̄dicta
eccl̄a auct. archiepi uiuente clico p
ceperunt annuam perceperunt eo
mortuo q̄ñ auct. eiusdē archiepi
nō quesierunt. uitiose tn̄ nō sunt pos
sessione ingressi cum sicut cautum ē
is possideat cuius nomine possidetur.
Lucius. iiitius. G. archid. et j. arc
pbro. turon̄. [de eadē questione]
Ex quaestione B. mulieris ad nos noui
tis peruenisse. quod cum. G. miles eā
sibi matrimonio copulasset. et ma
ritali affectione ptractans. ex ipsa filiā
suscepisset sine iudicio ecce a se re
mouit eandem et accusando super
consanguinitate matrimonio. re.
ap. ob. litteras. ad iudices impetra
uit. cum aūt prius quam audiencib;
mulier citaretur. p̄ diocesan̄. ep̄m
uirum sibi restitui petisset et ob hoc ad nos p
prium nuntium destinasset dominum
coram p̄phatis iudicib; constituta tn̄
p se modo procuratorē ante ipsius ca
use ingressum. et post uirum sibi
restitui postulauit. Judices uō resti
tutione negata quod fieri nō debuit. in
principali procedere uoluerunt. Vnde
ipsa nr̄am audientiam appellauit.
et j. f. q̄. sic ita mulieri uirum re
stitui faciatis. que post ap. ipius.
acta sunt irritum reuocantes p
modum causam sup matrimonio
audiatis. et fine debito t̄minetis.
Celestinus. iiitius.

Grauis nos q̄rela

Grauis ad nos querela. et c. Quod quia si uobis
constitit de premissis predictum archiepiscopum
ablata prenominati monasterii fratribus
cum integritate restituere, dampna
plenarie resarcire et de illatis iniuri
is competenti satisfactione compellatis. proviso
ut non tantum fructus a nouo et
uiolento possessore perceptos, sed quos si
eius possidere fuisset licitum possessores ue
teres percepissent reddi faciatis eisdem.

Innocentius tertius. et capitulo. Tyron.

Olim causam que inter uos nomine ecclesie Tyron.
ecclesie et magistrum fratrem et militie templi
in lonbardia. super domo calumpnie u
tebatur de loccho et columba abbatibus
meminimus commisisse. et c. Episcopus
Tyron. possessione quadam humilitati sub
ea condicione concessit. quod nomine ecclesie Tyron.
ipsi oratorium ibidem et hospitale con
stituerent. et iii. sol. censuales ecclesie Tyron.
episcopo annis singulis exhiberent. a quo et
persona que loco preficeretur eidem. inuestit
uram perciperent. et ipse et alius fratribus
ei et successoribus eius obedientiam fa
cerent manualem. episcopo sibi loci dominium
nichilominus retinente. Dictus uero
magister. adeptus domum aspirans.
ipsos ab eo circumueniens, quod preter con
scientiam uestram se et sua in eius ma
nibus tradiderunt ea tamen condicione ap
posita si uobis quod facerent complaceret
sine quorum assensu renuebat non posse facere
asserebant. et c. Intelligentes autem
predictam domum eidem magistro traditam
sub conditione fuisse et quod nullum
uestri uestro preiudicium fuerat irrogatum
ex eo quod idem magister ius ipsius
non inscienter uobis ignorantibus possessio
nem accepit. preterea cum statim ex quo
id uobis innotuit uim uiduxeriti
repellendam et id quod sua temeri
tate possessione preter conscientiam
uestram. ad quos eiusdem possessione no
uerant pertinere. et quos questione sibi
[illegible] supplicarent deberent ex igitur.
procuratorem uestrum uestro nomine ab ipsi
tione ipsius magistri nomine domus mi
litie templi, quo ad faciendam restitutione
quam petebat reddidimus absolutum.
decernentes uos magistro satisfactione
debitam exhibere. si defensionem uestram uitiis
in offensam ipsius uel domus militie
templi. modum forsitan excessistis.

Idem Bituricensi archiepiscopo.

Litteras suas recepimus quod cum quedam
matrimonialis causa Bituricensi. archiepiscopo. in
remotis agente tractaretur in uia presentia reuoca
retur. V. mulier separari. ab. uiro suo
instantissime postulabat. cui se quarto
gradu consanguinitatis proponebat esse
coniunctam. et c. Vir autem uxorem sibi po
stulabat restitui que ab eo sua temeri
tate diuertit. et c. rescripto petebat apostolico
edoceri utrum quando aliquis consangui
nitatis gradus obicitur. in quo se. ap. dispe
sare non potest. nec etiam consueuit. et
probationes prompte sint et aperte indul
genda sit restitutio an neganda. et c.
Sane circa solutione proposite questionis
diuerse sunt sententie diuersorum. aliis asse
rentibus restitutionem faciendam. ali
is sententientibus in contrarium nonnul
lis uiam mediam eligentibus ac dicen
tibus eam faciendam interdum quandoque
penitus denegandam. Primi praedicta
le epistolam lucii. pape. iuuari uidentur.
arguentes quosdam iudices delegatos
qui restitutionem uiri qui sine iudicio
o [illegible] uxorem dimiserat. et ei consangui
tatem postmodum opponebat. spoliate
ac repetenti coniuge denegabant. et
mandantes prius restitui taliter spoliatam.
et postea de matrimoniali causa cognosci.
horum autem asserentie incestus uidetur
periculum oppugnare, ipsi timore i
cestus maneat excedere cum in benefi
cio restitutionis optento. qui consangui
nitatis habet notitiam nec exigere debitum

nec contra conscientiam sollicite teneatur, quoniam si secus egerit edificat ad gehennam. Sicut nec consanguinitas conscius super carnali coniugio questio non movetur. Secunda vero assertio per oraculum Clementis pape fulcitur, a quo cum fuisset quesitum utrum mulierem quandam quendam virum petentem, qui ut eam repelleret exceptionem consanguinitatis obiecit, prius esset de interdicto consanguinitatis agendum quam super matrimonio sententia proferenda, sic inquisitioni fecit responsum, quod cum exceptione probata principalis questio perimatur, prius est cognoscendum de ipsa quam ad diffinitionem articuli procedatur. Cum et in multis casibus restitutio differatur secundum canonicas sanctiones, opinioni autem ultime videtur non incongrue adaptari, ut in gradibus consanguinitatis divina lege prohibitis restitutioni aditus precludatur; si vero constitutione interdicitur humana, restitutio locum habet, cum effectum eius illius dispensatione possit, et multis valeat dispensari sicut beatus Gregorius et multi alii dispensarunt. Unde non peccat qui in hoc articulo ad mandatum ecclesie reddit debitum coniugale.

Nos autem ad presens nullam de predictis sententiis reprobamus, nec cuiquam earum aliquod preiudicium ex nostra responsione volumus generare, quamvis preceptum Lucii pape mandatum ad possessorium iudicium, non Clementis ad petitorium referatur. Porro cum mulier que consanguinitatis habet notitiam, presertim in gradibus quos lex divina prohibuit, non possit in viro sine mortali peccato carnaliter commisceri, quoniam omne quod non est ex fide peccatum est, et quicquid fit contra conscientiam edificat ad gehennam, si iusta in tali casu adiudicaretur restitutio spoliato, cum illa contra Deum non debeat in hoc iudicio obedire, sed potius excommunicationem humiliter sustinere, sicque difficultas occurreret quasi perplexa, quia propter sententiam oporteret eam reddere debitum, et propter conscientiam reddere non deberet. Unde contingeret eos graviter impediri, et utrisque laqueus pararetur, cum vir sic carnaliter coniungi non posset nec alii matrimonialiter copulari. Propterea melius videtur, quod cum opponitur consanguinitas in predictis gradibus divina lege prohibitis, et probationes offeruntur incontinenti parate, in certis adiudicanda sit restitutio; sed ad maiorem cautelam, iuramento recepto quod talis obiectio malitiose non fiat, sola que ad commixtionem carnalem, maxime si fama consentit, restitutio differenda, donec auditis probationibus et discussis causa sine diffugio terminetur. Cum utrumque sit melius taliter expediri quam manere aliter impeditum. Quod si non habet probationes incontinenti paratas, sed dilationes expectat longiores, quia presumitur contra eam que sine iudicio ecclesie sua temeritate recessit a viro, ad restitutionem plenariam ecclesiastica debet censura compelli; quam tamen ipsa thori negando consortium debet humiliter tolerare, donec probationes offerat preparatas, et tunc absolutione petita secundum formam ecclesie absolvatur. Sed antequam fiat illi mandatum sub debito iuramenti recepto ut probationibus procedatur quemadmodum est permissum.

Si vero tanta sit viri sevitia ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas provideri, non solum non debet illi restitui, sed ab eo potius amoveri. Alioquin sufficienti si fieri potest securitate provisa profecto videtur

coniux ante carnalem commixtionem restituenda cog-
nitione maritali. Idem vulterran.
Ex parte. G. mulieris fuit ep̄o.
propositum quod cum ea. I. pu-
bertatis ipsa constituta patruus suus
filio B. cuius nō dum .vii. an-
norum matrimonio voluit copla-
re. ac eadem traducta fuit in domum
eius sed ipsa ex quo ad nubiles annos
puenit. ratum nolens h̄re qd̄
a patruo suo circa hec fuerat pcuratū.
a ven. ep̄o. nubendi alii licentiā pōt
ulauit. et infra. Quia igitur nō credimus
ambiguendū. quin ipsa mulier quā
uis minor etiam possit matrimonii
p pcuratorē tractare. ac pars alia
que mulieris restitutionē sibi p̄u
fieri postulabat. restitui nequaquā d̄
bēt. utpote nullo iuris seu possessionis cō
mō constituta cum p solam traductionē
quam nō precesser̄ sponsalia uel con
sensus legitimus. nec fuit subsecuta.
nullum inter eos obligationū uin
culum sit contractum. G. q. si est ita non
obstantib; exceptionib; sufficienter au
ditis que hinc inde ptes duxerint pro-
ponenda et quod canonicū fuit. ap. re.
decernas. Idem.

Cum ad se. ap. accessissent. C. nuncius ep̄i
et fratrum hospital. Ierosolim. procura
tores. et infra. abbi diacon. causam que sup
ecclesia et hospitali de monte ceitano inter eos
uertebatur taliter duximus committendam.
ut audiret oīa tā ad possessorium quā
ad petitorium iudiciū ptinentia. que utraq;
pars duceret pponenda et causam ipsam fin-
debito terminaret. Coram quo procura
tor hospital. pfectum cum possessionib;
et ptinentiis suis que tenebat ep̄s sibi
restitui postulauit. asserens illa de
iure ad hospital. Ierosol. spectare et
quod ipsa diutius possedisset. Ad que
uero pcurator ē nescire se nec esse sup
dicta ab hospitali possessa uel illud ah
quatenus ptinē. quecumq; autem ep̄s utpote
in sua dioc. constituta rationabiliter conti
nebat. Cum ergo ad fundandā inte
tionē suā pars utraq; testes pduxerit:
dictus abbas pcuratorem condempnauit
ad restitutionē pfectorum. et infra. Cumque autem
utriusq; partis pcuratorib; comparentib;
coram nob̄ causam ipsam examinaui
mus diligenter. et quos ptestes uidebat
esse pbatum. qd̄ cum nuncii ep̄i nuntius
crucesignatus hospitalariis abstulit. inhibē
do ipsis ne ad supradictā ecclā uel hospi
tale redirent. et quod ep̄s pdcā possidebat.
Vn pcurator hospitalariorum petiit dictā
restitutionis snīam confirmari. et infra. Nos
porro acta iudicii recensentes. quia si
pdicta testium uel confessiones ptium.
cum nulle penitus in iudicio facte fuerint.
l. et iustitia que nullatenus de spoliatione
tractabatur. nec p euidentiā facti nob̄ cō
stare potuit. quod cum manus ep̄i hospita
larios spoliauit. l. mandauit spoliari.
l. spoliationē saltē ratā habuit pnuntia
mus inquestionem pdicta intellectum
uim in locum nullatenus habuisset.
restitutionis snīa a pdicto abbate pla
tam licet pars aduersa fuerit quod psum
ptum esset psnīa iudicis qui motum ani
sui potuit excusans aliis informare iusti
tia exigente cassantes. Idem.

Olim uob̄ dedisse meminimus in mā
datis. ut oueten. ep̄m ad debitā ptis
restitutionē camarie dioc. quā teneb
at. cum pceptis fructib; restituere coge
tis. et infra. Verumquam manus est actio quā
inopia concludit debitoris. G. q. nisi
ep̄s ad restitutionē fructuum compella
tis. quia ipse taliter fuit restitutus. ut
restituere possit quod pcepit de puentib;
alienis. Idem.

Olim inter abbatiam tuam et parisien.
ep̄m nomine parisien. eccl. super possessione iu
ris parrochialis in parrochia de monte
que suborta. et infra. Nos attendentes quod ex

eo solo quod ipse dicte parrochie tamquam sine
sue pari quot dies absistunt ad cuius
nullam modo iuris parrochialis possessio-
nem a dicto episcopo fuerat assecutus. Nec fuit a-
liquo modo probatum quod eo tempore se-
cundum ipse protulit possessionem in prefati iuris
parrochialis habere vel prius habuisset
restitutionem ei adiudicare deinde ne-
quivimus cum ipsum non constitit spoli-
atum. Id. Innocentii. generali.

Sepe contingit quod spoliatus per spolia-
torem in alium re translata dum ad ius
possessorem non subvenitur restitutionis
beneficium spoliato commodo possessionis ami-
sso propter difficultatem probationum iuris pro-
prietatis amittit effectum. Unde non obsta-
nte iuris civilis rigore sancimus. ut si
quis decetero scienter rem talem acceperit. cum
spoliatori quasi succedat in vitium e-
o quod non multum interfit quo ad
periculum anime iniuste detinere. aut
invadere alienum contra possessorem huiusmodi sp-
oliato. restitutionis beneficium succu-
ratur. Gregorius. IX. episcopo lucano.

Pisanis ac lucanis civibus
per gravem discordiam quam diu inter se
habuerant afflictis graviter et atri-
tis. et infra. per subdelegatos nostros dedimus in
mandatis. ut possessionem quam in quibus-
dam castris constat lucanam ecclesiam
habuisse. sibi prius plene et ac libere sic-
ut tempore orte discordie habuerat restitu-
ta. et super eadem qua dubietas oriretur
sufficienti cautione recepta quod inii
coram nobis predicti pysani presterent.
prelatas per occupatione castrorum ipsorum ie-
os similiter relaxarent. et infra. Pysanis igitur
asserentibus quod per te stabat quo mi-
nus huiusmodi mandatum nostrum fieret restitu-
tio et instantibus petentibus ut dictas se-
ntentias promptus subdiaconus relaxa-
ret. ipse receptis cautionibus dispa-
rendo iustitie coram nobis similiter relaxa-
ravit. eas et propter quod tu reputans te

gravatum ad nostram presentiam accessi-
sti impugnans huiusmodi processum subdiaconi
sepedicti. et infra. Porro dictum in nostro con-
tinebatur mandato ut videlicet
possessio quam constabat lucanam ecclesiam
habuisse tempore mote discordie prius
restitueretur eidem. ut eidem possessionis restitutio
fieret plena et ac libere sicut eam habuerat
tempore quorum primum ad factum alterum vero
referebatur ad modum. Unde licet prout
ut pars pysanorum dicebat in huiusmodi
mandati formam subdiaconus. ipse ad im-
plere nequivit. quia non poterat facere
tibi restitui possessionem castrorum de qua
non constabat eidem. nec etiam secundum quod
tu ipse dicebas adfictuum vel pensionis
possessio poterat tibi restitui quia non
fueras ea spoliatus. fuit tamen in modo
peccatum quia debuit facere ut prius
possessione pensionum et affictuum quam
per eorum confessionem constabat te in
castris predictis habere tibi dimitterent.
plene ac libere sicut ecclesia tua illam h-
abuerat tempore mote discordie quod quidem
deesse non poterat. nisi pisani castra
ipsa omnino dimitterent quia illi detine-
ntibus castra et munitiones castrorum
in quibus dictas pensiones recipis
et adfictus ea plene ac libere habere non
posses. sicut habebas. quando ipsi ca-
stra eadem munimine detinebant eo
quod quamdiu ea detinent in eorum
potestate relinquitur te non admittere
vel repellere cum voluerint. huius ergo dili-
genter auditis processum eidem suum frater
consilio irritum iudicamus. Alexander. III. herfordensi episcopo. De dolo et contumacia. rubrica.

Ad hoc cum contingat reum maliciam
actorem multotiens mutatum esse in pos-
sessionem causa rei servandi propter absentiam
partis adversae et per eius dolum sive potenti-
am non possit rem custodiendam nancisci
ac imminente fine anni reus ne pos-
sessionem admittat debitam offerat cauti-

onem cuiusmodi sit pena [illegible] quod
iussioni non paruit iudicis a
nobis tua .F. requisivit. ad quod di
cimus quod in ecclesiasticis personis et
negociis rigor et districtio iuris
non requiritur; sed cum iusticia propter
hoc non preiudicatur petitiens admit
ti debet cum reus per cautionem standi
iudicio se astringit. Idem abbati
de Rameseie et archidiacono de Ely.

Ex litteris vestris accepimus quod cum vobis
causam que inter monachos de Belvoir et
canonicos Lincolnien. super ecclesiis de V.
et .O. vertitur. duxerimus committen-
dam et canonici ecclesiam legitime se-
cundum contumaciam ad ipsos pati in posses-
sionem rerum petitarum mitten-
di intuitu tamen religionis mitius
agere cum eis volentes possessionem
sequestrari fecistis ut sic saltem
canonici affecti tedio stacionis iu-
dicio cogerentur. Eandem monachi
ecclesias sibi restitui postulantibus
canonici pro[illegible]erunt. mandatum vestrum pe-
nitus expirasse. eo quod ad alios
iudices litteras impetravit. quod iudica-
te potioribus nitebantur. Verum quia in
possessionibus litteris non fuit mentio facta
prorum nec nomina continebant ecclesiarum que
in prioribus posita fuerunt sed in[illegible] di-
cebatur super quibusdam ecclesiis. Nos
attendentes maliciam et dolum in
nullius patrocinari debere. mandamus quatenus prescrip-
tam causam secundum formam priorum littera-
rum non obstantibus posterioribus termine-
tis expensas quas propter hec monachi
fecisse noscuntur. eis a canonicis in-
tegre restitui facientes. Idem Exon. et
Winton. episcopis. et abbati Hereford.

Causam que inter .F. et .H. filium Aga-
the de civitate vestra .A. vertitur
vobis fratres episcopi et London. episcopo com-
misimus terminandam et cetera. Ceterum
si adversarius legitime citatus ad

presentiam vestram accedere [illegible]
[illegible] est contempserit. aut etiam se [illegible]
[illegible] cum de Anglia recessisse dicatur [illegible]
tore ei siquidem reliquerit. [illegible]
qui sive venerit sive non [illegible]
tore non dimisit [illegible]
mandamus eis [illegible] receptis testibus [illegible]
tis iuxta eandem formam [illegible]
sententiam procedatis. Idem [illegible]
de novo loco et de [illegible]

Pro ut nobis et cetera. Reum [illegible]
cet a presentia vestra [illegible]
coegistis exponere cautionem [illegible] co-
ram nobis iuri pareret. [illegible]
ra vero se conspectui presentiae [illegible]
advocati que non habebat [illegible]
malicia recusavit. tandem [illegible]
tes quod quadraginta [illegible]
cimas de quibus erat [illegible]
se variisque posteriores [illegible]
tectus in voce appellationis [illegible] et
contumaciam [illegible]
sit. Ideoque mandamus quatenus ad [illegible] ma-
liciam semel eum ad [illegible] con-
vocetis. et si venerit fine [illegible]
competente. quod si venire [illegible]
ut potest lite que igitur [illegible]
finitivam sententiam [illegible]
saltem ad iudicium [illegible]
taxat questione [illegible] In-
nocentius. tercius.

Finem litibus cupientes imponi [illegible]
ulterius modum gravent laboribus [illegible]
sis presenti cum de [illegible] que si-
ne dispendio [illegible]
ti tenore statuimus. ut [illegible]
suam altera pars firmaverit. [illegible]
forte voluerit legitimam [illegible] ex-
ponere. quod nolit aut nequeat [illegible]
ti probare. quia frequenter [illegible]
vel differendum prefinitum [illegible]
excogitatam maliciam [illegible]
vendas aliis moderatas [illegible]
in iudicio faciendas. cum [illegible]

cliutius si forsitan inprobitate contē
contēpnetur et si soluendo nō fuit
al' secūm arbitrium eiusdē iudicis
puniatur. ut hoc saltē timore p̄terri
tus nō facile quis ingrauatam alti
falsas exceptiōes opponat. Id. p̄
nestrin. ep̄o. ap. se. et decan. bitu
ricen.

Cum dilecti. f. nuntiu rodiem ele
ti pro ap. se. ap. accessisset. arc. h.
cān. leodien. noīe suo et quorundam
canōicorū suorum quorum litteras exhi
buit ꝯtra eundē electū quedā c̄mi
na p̄posuit per que nitebantur eū a
b electiōe repelle ut indignū. ⁊ j.
Quamuis aūt eo qđ idē electus ag
uamine ad ūse partis appellauerit
et appellone nō fuit psufficienter
procuratoēs cū posset uel p̄sequentib;
prosecutus. nō leuis exorta eēt su
spitio ꝯ eum. Volentes tn̄ iuris or
dinē obseruare ipsi. m. ut usq; ad do
minicam qua cantatur ego sum
pastor bonus p se uel p procuratorē
sufficientē ad p̄sentiā nrām accede
ret sup p̄dictis omīb; resp̄. aliogn cū
assignarem̄ ei p̄ eptorio t'minū su
p̄dictū sciret qđ quantū de iure pos
sumus p̄cedemus extunc in negotio
memorato. Expectauimus ḡ aduersariū
ipm diu ultra t'minū eundē expec
tando. s; ipē direxit simplicem solum
in nuntium excusationis litteras af
ferentem. scribebat enī quod nu
tium eū cū a nob' recederet innuerī
una uoce. ut citaret eundē sed re
cepit. Vn̄ nō potuit cū ꝓpt' t'minī
breuitatē. tū ꝓpt' uiar discrimina
nrē̄ ꝯspectui p̄sentare. S; et
hoc fingebat quod sicut excusat̄
oīe deficiat sic diriger potuiss' re
salē. cum ei nō fuisset iniunctum.
ut ad eā inq̄ra p sōa dum taxat
ueniret. s; ut ipe accedet. uel

procuratorē ydoneū destinaret. p̄terea
cum mādatur alicui ut ad c̄tū
terminum se iudici rep̄sentet. duo
sub hac forma mādātur ut ad iu
dicē ueniat et ad diē sibi p̄fixā ac
cedat. Vn̄ si uenire nō possit ad
diem adsignatū. tenet̄ nichominus
nus se iudici p̄sentare. Sicut enī mā
datur alicui ut aliu ad c̄tū die
te c̄tā exsoluat. nō ideo erit a man
dato solutus si soluere nequiuit
die data immo absolutionē ela
pso et die solutiōi p̄fixo tenetur.
Qua ꝓpt' quia dictus electus. nec
uenerat nec sufficientē miserat
rp̄salē. ad die sibi statutū. uel po
st et diutius expectatus. nec de ui
cino ei aduentu spes erat. ut pote
quia p litteras utrumq; excusauit
moram suā et caloēs estiuos ⁊ i
sidias sibi positas formidabat. eū
reputauimus cōtumacē ⁊ ad legi
timas ⁊ moderatas expensas quas
aduersariū ei fecerat ꝑ ipe citatiōis
emissa. que extunc expectare icep
parit. ipm citauimus condēpnantes.
Id. armachan. ⁊ casalen. arep.
Cum olim de electis. C.
p̄p. p. n. diuisis platorū ybernie lit
teris p̄rtatis se asseret incipiū fu
isse rocen. electū nullusq; appare
ret qui aliquid ꝓponeret ꝯ eū. dō
p. n. tuerunt fecit consecrationis in
pendi. postmodū. f. 76. cnoacen. ad
eid. p. n. p̄sentiā adtendentes uel;
se asserunt a canōicis eccē rosceñ. ele
tum. ⁊ q̄ p̄dōs. d. p falsas litteras fu
erat consecratus. ꝓpt' q' id. p. n. cau
nob sub ea forma ꝯmisit. ut de ca
forma ⁊ processu electiōis memorati.
d. sollicite querentes. ⁊ si electū ca
noice fuisse costaret ipm faceret
pacifica possessiōe gaudere. alioquī
in p̄dictos. f. 76. auctoritate nostra

et cui electione canoica 7 mag rati
onabili facta inuenitis alterius cu
iuscu electioi pferre. 7 i. Cumque au
di electus d. tio citatus uno nollz
se conspectui presentare. procedentes
in ca tam ex testimoio cleri. 7 pp.
roscen. ecce. quia assertioe regis ma
ioris et prelatorum puincie. dicto
f. electione fuisse celebratam cano
nice chidiesius 7 ea citatus auct.
ap. confirmare. pstitim cu ex plo
roscen. ecce. dcm. d. se no eligisse
costat asserens. nec dpdictis. G. ora
chi electione aliquatenus cogitasse.
se. Huium memoratus. d. ad ap.
se. accedens super quib; da aliis g
uaminib; 7 iniuriis, dcm. f. 7 qs
dam alios litteras ipetrauit. eod.
f. postmod ex parte ura nob licte
ras psentante quequalit a uob i
commissioe pdca processum fuerat
continebat. 7 i. Volentes adhuc
modeste agere cu absente ut eius ma
litia couincat dcm. f. ad uos du
ximus remittendum. madantes. q. n
obstante. q eid. f. fuit electio co
firmata. sepe dcm. d. si in ybnia
potit inueniri legitime citetis ad ca
et facultate sibi defensiois indultam
ca ipa canoice pcedatis. qui si inuet.
i. tres mses n io seco spatiu cotep
serit psentare. ad cosecratioe dci. f.
oi occaoe postposita pcedatis. Si aut
in ybnia inueniri no fuit indul
to sibi unius anni spatio ex quo
ad uos et sine plo suo tuo intellig tn
puocasse adrepto itinere ad se ap
ueniendi dcm. f. administratioe ro
scen. ecce in spualib; 7 tpalib; comi
tatis, in epm consecrate. Id. q elapso eum n distrueris

Ventatis e ubu organo diuice uocis
emissum. 7 i. Sicut ex noicia auien.
uiuino auditorio te tulerit. h. auien.
epc eccla sua no solum dilapidando
dpssit. sic publica pdicabat. fama.
s; homicidio incestu aliisque crimi
nib; polluit. 7 i. super his comisimus.
po cam. iudicei epo. et abbati montis sce
marie et ppoito d insula. Sed quoque
Brixien. epo. 7 ipis abbati 7 ppoito.
7 i. Hyin cum ex ipe pos iudicu p
sentia adire pcontumaciam contepsisset
auct. nra fuit pipos iudices ab offo
bnficioque suspensus. 7 i. tand uo cora
iudicib; canoica citatioe citat. psen
tia sua exhibere exibuit. s; friuolam
te excusatioe malitia concepta pcedes
cepit cum canoicis iniure negle.
qua dca. nos decio f. n. suspendentes e
pitu ipm ut pcius suspensioe au
dicib; fcam. auct. ap. cofirmantes.
tio super cam in agno epo. 7 abbati
sci. a. cam ad supanda malitia ipi
epi. comisimus audienda. qui l pti
b; citatis cu nec pse nec p r salem
ydoneum coparuerit in eius pp io
bedientia excoicationis snam ptule
r. testes ex pte ura queadmod in anob
madatis acceperat admittentes. s. ab
bates pores. ppoitos. 7 alios religiosos
uiros pquos quelibet articulu crimi
nu pdictorum costat fuisse pbatu. 7 i.
Nos igitur uidentes ordine iudiciarum
in hoc sco fuisse suatu cosidato ptea
q p sinias inise atas celebrare psump
sit cu multi plati eccez et eude epo
sepsint nec unus pro dfendendo t ali
quaten excusando in noie dni cu aplo
om inobedietia ulcisci uoletes. licet
i. absetes corpore psetes. tn spu iux u
bu apli tulimus snia ppetue dpositioi
in ipm 7 eu qua apotificali qua oi
offo sacdotali puates sin spe restituti
ois aliqua durim cosepriadas ea ni
chilominus irritu reuocantes. q ecq
p inhibitione. ap. seu fcam suspesioe
7 excoicatioe dieb; ecce alienare psump
sit. Id. inexci. gnal.

Contingit interdũ q̃ cũ actori ob cõtumaciã aduerse partis adiudicatur. cã rei servãdi possessio. ꝑpt̃ rei potentiã siue dolũ actori. infra annũ rẽ custodiẽdã nã cisa, post̃ s̃ ac quisitã admittit̃ et sic cũ multoꝝ as sticõez ue[ri]us dn̄s nõ efficietur. post lapsum anni possessor ficte potest cõmod[e] de malitia sua ꝑuis. Ne g̃ cõtumax melioris cõditiõis quã obediens existat de canoni ca equitate sancimus. ut in casu p̃ misso actori uerus cõstituat̃ elapso anno possessor. G[regorius] reg. ix. Burdegallen. arch[iepiscopo].

Cen. f. n. 7 infra. uolentes

Fine ipoi litib; ne inmortales existat. cõ. q̃. ad initiũ p̃ric[ipii] uertur̃e quadragesie. q[ui]t terminũ ꝑemptoriũ duxim[us] assignãd sup iure ꝑmitie. q̃ Bituricen. archie[pis]c[opu]s ac. puincia tua se h̃re ꝑponit. pte l[icet] ꝑcuratore ydoneum sufficient[er] instruc tum. ad h[ec] cõt. et alia oĩa ꝑ agenda que necessaria decisioi negocii uidebunt[ur]. nro te cõspectui repn̄sentes. Nos uo[ca]nichomini arch[iepiscop]o. transiugen. 7 ma gro. cõ. canoic[o]. turon[en]. dedim[us] in mãda tis. ut 7 ipsi ad eund[em] terminũ auct[oritate] n[ost]ra. uice ꝑmissa formã te ꝑemptorie citare procurent. 7 si nõ potis inueniri fiat. ut citatiõis edictũ ꝑ ipos uel p[er] alios ap[ud] tuã ecclã publice ꝑponatur. Alex[ander] tertius. ꝑori. 7 fr[atri]b; [con]gresc[e]b[us].

De eo qui mittit[ur] i possidẽ cã rei s[er]uãde.

Cõstitutis i p[re]sentia n[ost]ra. R. canoico. n. 7 R. lib; ꝑponi de uel sup possessõe ecce de lan[d]to inquã cã rei s[er]uand[e] fueratis iductu ct[i]. hi tñ sunt corã nob aliqñdiu dis putatu[m] tandẽ extitit usq; partis asser tiõe tenuimus. ā nobis [con]stitit. quod licet cã rei ser uand[e] tñ in eius ecce possessiõne iducti fueratis. infra annũ tñ altera pars stã di iuri nõ p[re]stitit cautiõez. licet uo luntatẽ p[re]mendi habuit. 7 uos cã pa ti recipe fuissetis. Jdeoq; decernim[us] ut [con]mmodo possessiõne p[re]scripte ecce saluo iure q[uo]d id ꝑponitur impetenda ecce h̃re

dignoscit[ur]. absq; qualibet habitis. d[e]cretõe Et aũt n[ost]re diffinitiõis sn̄ia inui olabilit[er] obseruent. eã ap[osto]lico duxi i[d est] s[er]ui[ci]o patrocinio roborandã. Clem[ens] iij. ep[iscop]o. 7 archid[iacon]o. abr[incen].

Cum sicut accepim[us]. mr. p. subd[iaconu]s. et abbatissã 7 cõuentũ scẽ trinitatis, sup ecce de capitth[ia] questio uertitur. thũ. et deꝯnt. abbates. 7 arch[idiacon]o. thuniẽn. a se. ap. del[egat]is. moiales ipãs rei s[er]uand[e] cã i possessõe rei petite miser[unt]. Hec cũ h[oc] ad subd[iaconu]s notitiã puenisset, a[d] d[ic]tos iudices accessit. 7 offerens eis sistendi iudicio cautioẽ q̃m abbas de conth[i] ꝑfectus manghã. 7 abbas caman[en]s. iuã fuãt uniuse cã in ingressus. p[os] sessiõe. infra annũ sibi resignationẽ cũ instantia postulauit. s; nõ potuit optinere. 7 infra. Cũ uel. u. cõ. q. sit ita. si sistendi iudicio ab eo cautioẽ recep ta possessiõne restitui faciatis. nec ob stante uolumus. q̃ annus elaps[us] eẽ ꝑponitur. si p[er] eum nõ stetit quo mi nus infra annũ possessiõne recepit 7 de[der]it cautiõez. Innoc. iii. urbinaẽ. et senogallien. ep[iscop]is.

Cum uenisset ad ap[osto]licã se. abbas scĩ ã gli. et. p. gall. iod. p. ꝑposuit. q[uod] ꝑfectus abbas. cum sup quadã possessiõne corã. j. ap. se. le. traxit. in causam. 7 infra. Cum legatus ipse cãm [con]misit iudicib; scdm ius 7 bonã t[er]re consuetudinẽ t[er]minãdã quiã scdm ius tñ uellent ꝑcede. ꝑpha tus. p. ut eam audiã appellauit. S; iudices nichominus partẽ adu[er]sã in possessiõne reꝝ petitaꝝ induced[e]n cã custodie de[cre]uer[unt]. ita q[uod] si usq; ad annũ et diẽ p[ro]p[ar]aret sistendi iu dicio cautione et parti alii. xxx. l. restitueretur. p[ro] expensis recipet possessiõne eand[em]. Cũq; ō. a. p. se. le. infra annũ fuisset; ĩtra illã ingressus ipe cautiõez standi iuri obtulit

corā eo. 7 possione sibi restitui postu
lauit. patris expensas restituere fecis
misit que. vii. lib. summa sic asserit
nō excedit. s; abbas. xxx. lib. restitu
i sibi quantitatē petit 7 j. Nos g̃ ips;
p̄ cautionē petita ut sibi in possione
credimus deducendū. h. 7 decnetes ut
si cōsuetudinē quā allegat lauda
bilē ēē cōstitit. quia ex hoc sequitur
eū ronabilit appellasse. ad restitue
das expensas nullatenus cpellatur.
Alioquin cū ex hoc appareat eū fru
stratorie puocasse ad restitutionem
cogatur expensar illar quas abbē
cstitit p̄p̄t hoc necc̃ias inutile fecis
se. **G**reg. ix.

**S**i aduersarius tuus p̄t citationis edictū
ad remota loca se transferens, procura
torē legitimū nō dimisit 7 dnuti
atioē publice domi sei nō apparet
qui defendat eundē uice pcē potes
ut ī possionē terrar d quib; qo īttit
eā custodie īducaris. **A**lex. iii. e
borac. archiepo. Ut lite pendente
nichil innouetur.

**A**memoria nrā nō excedit. 7 j. Statuimus q' littē p hibi
tionis tue quas ad petitioēs archiepi.
cant. tue. f. direximus nullū tibi
p̄iudiciū faciant quo minus tu 7
successorib; tuis liberū sit quemadmo
dum uobis ēbn̄ficio p̄uilegior. ap.
se. indultum. 7 tu et p̄decessores tui
cōsueuistis face ān ̄p tota angliam
crucē deferre quo usq; diffinitiuam
sniam dcenatur. an eccla tua d iure
debeat hoc habē. **C**elest. tcius.

**L**audabile. 7 j. Querit q̄n mim ac
cusat cōtig. an statim sit c̄nale
cōmeciū suspendendum. 7 j. Ad q; br.
rē. q cōiugium alicuius accusatus ān
probatā accusationē uice q' h't in
alio p̄uari nō possit. **I**nnoc. iii.
abbati et conuentui sci siluestri.

**E**cclā scē marie inuia latā z h. j. d attera
quiq; scā possiones ipi dicebat cō ittiā
detinere mouit. sub. l. iudice qone
7 j. phibemus ne possides q̄ successer
ī locū 7 ī illar quas ab. j. d attera ecce s̃
eō. petiēāt ī monastiū uiuz abeō. j.
lite pendēte translatas. alienare ītiz
p̄sumatis. ut si ecce scē marie d iure
litigiosi cetius uel d spetate uoluit expi
ne si obtinuit ī iudicio ī uanū labo
ret. monastio uro. minime possidēte
sit quidē euicē ualeat 7 hē. **I**d.

**E**cclesie scē marie. 7 j. periscer
qua fuāt p̄ēmisso uiris ordine p̄dca
eccla spoliata sibi restitui postulabat.
7 j. Nos quicquid abalius fco fuit p̄p̄
p. n. ad curiā suā idē negociū reuoca
uit decernim, 7 mane. 7 j. Vm q̄m p
phata possionē p̄t restitutioē uob fca
ab. j. d attera. alii locationis titulo assi
gnastis n; restituere potatis ecce spoli
ate loco ipius, tm cōpossionis equalē
tiū. ad arbitriū uiror bor. ipi ecce
fecimus assignari. (quas qm alii fue
rant pignori obligate. p uos liberari fe
cimus. a creditorib; qui nob; istrumi pi
gnoris assignat. **H**onor. iii. Cācel
lario cambr. ea canonico parisien.

**O**lī. f. cragr. a. p̄ ecce d basse uilla exp
suit corā nob. q cū ī p̄decessore suū
ex pāte una et priorē ac monachos d bas
se uilla ex alia pāte. sup decimis no
ualiū. j. fines sue parrochie cōsistentiū
qo emersisset; ea pendente corā uob
d legatis. abbas et conuentus maioris
monastii turon. quib; subsunt. pri et
monaci suptādicti p se ac fribus suis obti
nuerit. a se. ap. indulgentiā sup p̄cep
tioē hi decimar. cui p̄textu pri 7 mo
nachi suptādictas decimas sibi uēdica
re cōtendunt. licet, indulgentia d dca
qōe mētio nō fuisset; (j deq; cō. q. eisd iu
dicib; iniungatis. ut indulgentia n
obstante pdca in negocio ipo p̄cedatis.
iuxta tradita sibi formā. **I**nnoc. iii.

Mediolan. archiepo. de sequestratione.
Ad hec uenerit nos dns post petitionem.
7 j. abbas de Cotrugula nobis exposuit
quare. et p. tunc super ca que inter
ipsum et monasterium suum fuerat
agitata obtinuisset. Veron. epo litteras
dirigi et ipse super iudicio possessorio petitum p monasterio petitum p
archiepo sententiam protulisset peruatore
ipsius monasterii questionem de proprietate
postmodum intemptare uolente.
archiepus iur diocese. e opposuit expiras
se asserens eam possessionis tm 7 non proprietatis fuisse commissam. et qr si possessione
pronuntiauit. semel functus offo de
super questione proprietatis deinceps cognoscere non ualebat. 7 j. et s; uidex in possessione actore que fuerat p ipsum a
d archiepo adiudicata ppt eius contumaciam inmitti decreuit. aqua tn archiepus monasterium uiolenter eiecit. 7
j. et. pp. p. n. sic suum inter proprietatem
fuit rescriptum contra eam possessionis qua p
ceteras fuerat iudici delegata. cum ab
soluere et includi mandare fuit commissa.
et cum continentia cause non debeat
sperari quoque possessione p suo arbitrio
sequestrari percepit iniungens re
7 mutan epis ut de ea possessionis
et proprietatis plenius cognoscentes eam
debito fine decidererent. 7 possessionem ei
pta postmodum resignarent quam ob
tinere de proprietate triumphum. 7 j. seu
[illegible] eam reducimus in quo
fuerat cum proces. p. n. causam proprietatis
et possessionis. Regin. 7 Cyntun. epis.
commisit, mandato sequestrationi
penitus reuocato. 7 j. ne autem monasterio uideamur. in suo iure decessisse. expensas exquo expt. Veron.
ipsum in possessionem induci. decreuit usque
ad quantitatem satisfactionis oblate. ppt hec
fructus sibi restituendos esse censemus.
et ante sufficientem prestandi iudicio cautionem. Honor. iii. Epo
ii. dni 7 decano. dalton.
Dil. fil. R. rector. ecclesie de Brentheia.
sua nob petitione monstrauit quod
cum inter ipsum ex una parte 7 abbe.
et conuentu de Colestina ex altera. super
eadem ecclesia coram abbate de Sibiton
7 ei colleg. quo iniuncti. iudices ipsi
fructus abbatem 7 conuentum in possessione ipsius ecclesie cum custodie indixerit
qui fructus medio tempore perceptos p
suo distraxit libito uoluntatis.
Quo circa. mandamus q. si est ita facientes
fructus sequestrari predictos. si quid
de ipsis p eos distractum inueneritis
instaurari penitus. ne cetis.
Gregorius. ix.
Abeo qui absentia prouocauit. fructus possessionis sic disscipitur ab ipso possessione lite pendente irrationabiliter sequestrari. Clemens. iii. de confessis.
Cum in monasterio. 7 j. eos quorum suggestione scelus homicidii se p tr perpetrasse
apponit n aliis modis iuris ex constitutis
nulli censemus pene subdendos, quoniam
secundum utriusque iuris statuta de se confessi sr aliorum. constituetur interrogari non
debet. crimine maiestatis excepto de
reatu pro confitentis periculosa confessio
non est aduersus quelibet admittenda.
sit tn eos infamia hui labore cognouit singulis eas aduictis tb; socius suis
criminis purgationem iniungas. Innoc. canonicis bethleemitanis
Cum super electione betleemit. ecce. iste
R. 7 p. quo iniuncti. 7 j. qm. W. canonicis betleemitanis. fuit inuidie confessus quod
p procurando alterius electionem confessionis
quingentorum saracenorum obligationem
recepit 7 mediator extitit symonia
et prauitatis. Nos quam uitiu hi ipse
qui uoluit ut deberi ipsum penitentia
tuam sententiam duxerim ab officio 7 beneficio ecclesiastico deponendum. Greg. ix. B.

Iudicia. bibien.

Ex parte abbis. 7 9uent. mōasteriu. sci. o.
fuit ppositū. q cū it ipōs ex parte una.
et .V. mōte. ipiorū sue exaltā coaz te q̄o
ūiūtū. yconiun mōasteriu memoāti
q̄dā p errore sci fuit inuic cōfessus
ex quib; timet sibi iudiciū gn̄ari.
Cum igitur negocio n̄ dum fini
to nemini noceat error sci. o. q. si
bi poter eē uoē doce. puidas ut nul
lū sup hoc p iudiciū gn̄atur. Gre
gorius. Regi. Visen. De pbationib;

Ex ple ū b. 7 j. tua excellentia R.
postulauit. ut ipatori scribere q̄ti
nus pacta iugo incāto filiatio
requiret. q̄ cū icuctū it uestimamz
pncipē et pdecessoēs tuos fuint e
missa. ut ex his colliget que t sua
te debēt. s; ad hoc faciendū uehem
t ostitit. quia dicendū ē ea que 9 re
sūt apud temetipsū dbz documta
requirere. inmediū, quia pferre.
Alexander. ītius.

Sicut cōsuetudo laudabilis 7 j. sane
q̄m ap nos cōsuetū eē cludicemus.
ut cū aliquis intentioēz suā fun
dauēt instrumentis aut testib; ei sac̄
mentum nichominū dferatur q si su
bire noluit fides pbatioib; n̄ ha
be tur. Nos tū tunc ōmū ad hī
sit suffragium recurrēdū. cū ali
e legitime pbatiōes deē noscant
talē cōsuetudinē reprobamus.

Lucius. ītius.

Ex litteris tuis intelleximus. t. 7 acd. cō
fines hrē pbendas inuicē quas si
gli singlā possidētis 7 ptextu tmi
noz int uos contrōuīā agita
ri. eo q dicas cū antiquos fines
egressū pātez tui fundi occupas
se illo asserente pāte eandē
fundi possedisse. xl. annis. spaci
ā, incōcusse tua q p id tpe quiete
illā possedēis asseueras. Quia uo uti

icubat petitori l pson pbatio q̄sum
sit. ad g̃scite debes q iudiciū finiū
regūdoz tale ē ut ī eo utq; p uices
duoz hēt. uidelicet actoris 7 rei. Vn̄
hic in testes pducī possūt ad cog
tionē iudicis īstruendā. qb; exāīa
tis iudex q. poēlle itellexit ad fidē ē
faciendā admittat. q si ālēaz pā
tiū testes sīt eque ydonei possōris
pferentur. Cū pro tor a sīt iura ab
soluēdū q̄ ad cōdēpnādū p̄t q̄ilibah
ēā inqua si utriq; ptis testes equa
les fuint, p libtate sīua pferetur.
Nam possōri pbatioēz aliq dāi uīis
maifestiē cū iure cautū sit q obie
cēit pscptioē legitimi tpis quaz
nemo recte obic̄ n̄ q possid 7 7 cā p
bauit ica dbāt optinē. Greg.
ix. ppoītū. sci catald.

Propositum q ēā inminy. q it. o. dcā
sa noua. 7 3. mulierē iūit t fuit
dī madato aplico dlegata. Cāq p
tes eēt intua pstītia 9stitute mu
lier pposuit se nec aūto cogitam.
nec potuisse cognosci q tā ppo iu
tamto quia testimonio vii. mulie
rū pbauit. q p aspectū corporis eē
eā uirginē affueant uiro p uirta
intū suū eēū asserente. 7 j. Vidēt
g nob q iuramento puelle 7 testiō
nuis illaz. vii. mulieȝ fides ē poci
adhibenda. Clemens. ītius.

Tertio loco a nob fuit ita q̄situ. et
ce quidā regulāis sigillo capli qdā
īstrumitū cuidā amico suo sig
uit ī quo scā ei alienatio quaz
dā rez eccē īmobiliū cōtinetur.
Q dēxhibito in iudicio pcuratoꝛ
uniūsitatis illud asseruit dasse
su conuentus n̄ fuisse cōfectū et
adulterinū t fictiuu eē sigillū. Cū;
fris ad phibedū testimoniū pdu
xisset iurati dixer. 7 q eiusd domo
uni fris aliqua erat intio cōsiliū

toci co[n]uent[us]. et uxor sunt maritis q[ui]
nolebant alienatione[m] rer[um] illar[um] s[ed]
res domus integras co[n]s[er]uare uo
lebant. s[ed] q[uonia]m contra hoc nich[il] pars a
d[uer]sa p[ro]bauit. p[re]d[ic]t[a]e assertione testiu[m]
tantmodo iudicando. Idem.

Iurauit quida[m] ut asse[rit] se quanda[m] mu
lierem legitima[m] accepturu[m] [quam alii] uellet
traducere quida[m] iuramentis s[ecundu]m more[m]
exhibitis legittime p[ro]bauerunt ip[s]os. i[n] v[..]
co[n]sanguinitatis gradu sibi inuice[m] ap
tine[re]. Q[ui]a n[on] requisiuit a nob[is] q[ui]d agend[um]
sit cu[m] quida[m] alius p[ro]bare uelit e[ss]e p[re]d[i]c[t]a[m]
p[ro]batione[m] iuramentis ex no[n]iciis fe[m]i[n]a[m] et p[er]
uob[is] publicata[m] nullo eos se co[n]sang[ui]
nitatis gradu co[n]ting[er]e. R[espondemus]. q[uod] ista [..] d[e]
[con]p[ro]batio[n]i p[ro]ri. Innoc[entius]. iii. a[ltera]c[on]d[ito]

Post cessione[m]. et j[nfra]. Cu[m] igitur
p[ro]lictas iudicis ordinarii quib[us] sta[n]
du[m] e[st] decer[n]e p[ro]bet certum uob[is] co[n]stituit. q[uod]
N. excoicatus e[ss]et cu[m] officiu[m] p[ro]curatoris
assu[m]psit ip[su]m ta[n]qua[m] p[ro]curatore[m] n[on] debuit
admittendu[m]. Id[em]. abb[at]i et co[n]uentu
i casemarie.

In p[re]s[enti]a dilecti filii n[ost]ri. G. s[an]c[t]i adriani. diaco[ni]. card[inalis]. G. et B.
fr[atr]es uestri syndico co[n]stituto cora[m] ip[s]o
fecere p[ro]poni contra quenda[m]. h. f[rat]r[e]m ip[s]or[um] q[uo]d c[re]deret
testamentu[m]. O. filiu[m] suu[m] sibi h[er]ede[m] insti
tuit. et p[ro]cep[it] ut absq[ue] lib[er]is decederet ad
eos bona d[e]uolueret ip[s]ius. Vn[de] illa q[uae]
d[e] bonis ip[s]is iniuste monasteriu[m] d[e]tinebat.
sibi restitui postulabant. et petebant.
uos sup[er] hec a sua molestatione co[m]pesci.
Vn[de] syndicus ip[s]e p[ro]posuit ex adu[er]so.
q[uod] p[re]d[i]ctus. O. monasterio a[n]i[m]o optulit
se et sua. Vn[de] uniu[er]sa que habebat
ad monasteriu[m] erant d[e]uoluta. q[uare] uniu[er]
sa que ipsi d[e] bonis ei[us] inuaserant restitu
i monasterio petebat. et sup[er] ceteris silentiu[m]
illis i[m]poni. Ad hec aut[em] pars altera replica
uit. q[uod] d[i]c[tu]s. O. oblationis sue t[em]p[o]re. fuerat
minor. an[nis]. et q[uod] s[ic] penitens q[uod] feruore
infirmitatis fecerat post conualescentia[m]
reuocauit. et j[nfra]. Vn[de] cu[m] sine lib[er]is decessisset
ex testam[en]to p[at]ris ad ip[s]os ei[us] erat h[er]editas
d[e]uoluta. V[er]u[m] syndicus p[re]d[i]c[tu]s ex aduerso
q[uod] licet d[i]c[tu]s. O. d[e] monasterio fuisset ex test[amento]
a[n]i[m]o p[at]ris egressus eid[em] postmodu[m]
se obtulit humilit[er] et deuote. et q[uod] ne
e[ss]et oblatione[m] sua[m] ueniret iuramento
firmauit. Quare cu[m] co[n]stet. q[uod] idem. O.
bis monasterio uiro co[n]tulit se et sua n[on]
ex adu[er]so p[ro]betur q[uod] utriusq[ue] obla
tionis t[em]p[o]re fuit mino[r]. an[nis]. p[ro]batione[m]
utra[m] h[uius] exceptionis p[ro]batio n[on] excludit.
cum et si p[ri]me oblationis t[em]p[o]r[e] fuit
minor an[nis]. s[e]c[un]de t[ame]n maior potuit ex
titisse. p[re]t[er]ea cum u[er]bum illud mi
nor. an[nis]. duob[us] modis possit intelli
gi. cu[m] et qui minor e[st]. xiiii. an[nis] et qui
xxv. dici soleat minor. a[nnis]. intentioi
iure u[er]bu[m] dubiu[m] n[on] nocebat. cu[m] m[aior]. x
xv. a[nnis]. teneret donatio iuramento firma
ta s[ed] et si teneret quod fecit fuit a[d]d[it]o.
h. quia t[ame]n intelligendum n[on] erat
sine herede decedere qui monasteriu[m] s[ibi]
herede[m] instituit hoc monasterio n[on] noce
bat. et j[nfra]. [C]ui. f. b. s[an]c[t]i eustachii card[inalis].
attendens quod syndicus u[est]r[i] intenti
one[m] sua[m] plene fundasset. et quod indic[ia]
sufficient[er] fuisset ex adu[er]so p[ro]batum.
cum si ostensu[m] e[ss]et p[re]test[a]tis. q[uod]. O. sue
oblationis t[em]p[o]r[e] fuit minor. a[nnis] [etatis]
t[ame]n p[ri]me u[e]l s[e]c[un]de oblationis t[em]p[o]r[e] mino[r]
fuit. et quot. an[nis]. minor n[on] fuiss[et]; ex
p[re]ssum d[e] mandato n[ost]ro s[ente]ntiam p[ro]
tulit. et p[re]d[i]c[ti]s. G. et B. silentium i[m]p[osuit]
p[re]titis sup[er] his que a monasterio postul
abant. eos ad restitutione[m] illor[um] q[uae] d[e]
bonis p[re]d[i]cti. O. p[ro]p[ri]a temeritate inuase
rant co[n]de[m]pnauit. Nos aut[em] s[ente]ntia[m]
auctoritate. ap[ostolica]. co[n]firmam[us]. Id[em].

Licet ecc[lesi]am que int[er] eccl[esi]as
rauennate[m] et co[mmun]e fauent[ia]. sup[er] iur[is]
dictione[m] honore[m] acci[den]t[em] nullla s[ed] p[er]
pet. et castro aroli que d[e] iure ad se
spectare d[i]c[t]a[m] e[ss]e p[ro]p[o]s[u]bat. et j[nfra]. porro at
testationib[us] publicatis syndicus fauen[tie]

tinoꝝ pposuit se uelle ipse testium
per pte altera pductoꝝ quedam obi
cere ac pbare. yconomo ecce asse
rente id fieri non debere. sup quo int
loquendo decreuimus ipsum nullaten
nus audiend. Cum .J. tunc insum sp
atium inmissis litteris coꝝ ph̄usu. teste
h pducere non ceu .J. que tunc tm pa
ritq; testes iducere potuit. tam ipe testi
um quam sup negocium principali. post h
id obicit ictestes q corrupti falsa di
xerunt. Vn quia tal exceptio non so
lum an s; ⁊ post sniam pot oppoi. li
cet nulli crederent fauet. parte exc
eptionem h pexcogitatam malitiam ad
impediendum pcessum negocii ob
iecisse. quia tam nos noluimus auius
tramite declinare. Magistr. M. ⁊ t. p
cipimus ut testes quos sup hac ex
ceptione pciatos fauentinoꝝ duxerit p
ducendos .J. mise recipet ac examina
re curarent. Consiglis cautantius subti
lit inquirentes indulto exte altero
mise pciatori esse sup dicte .J. que si uel
let ad reprobatione illoꝝ testes pduc
coram eis. .J. quamquam aut pars fauenti
noꝝ testes multos pduxerent coram eis
sup negocio principali. vix tam ex illis
vii. remanserunt cum alii sibimet ise
ne sui testimonii contradixerint. et quidam
alii sunt ideo sui testimonii singlares
ad reprobandos uero quosdam testium ecc.
Rauet. et sic ex pte fauentioꝝ quam sint
testes inducti pl'es tam illoꝝ reprobant
quia sibi inuicem euidentissime contradicet.
quidam uero alii pauci nimo quatuor non
reprobentur expsse. usq; adeo. tam ma
le sunt fame et leuis opinionis qd e
oꝝ dictis nulla uel modica est fides
hnda. Id quoq; testes fauet. gnali
ter repelluntur quia non pbant illud
adq; pband coꝝ sinchiais se adstrinx.
indicet q corrupti falsa dixisset.
quam et si de corruptione iudicant aliqd
duce falsitate perint uel duct. ⁊ .J. ex
pmissis g euidet apparet q ecce pte
stes nimo pl'es quib; pocius lex uitatis
adsistit qui ⁊ aptiora negocio ⁊ uero
pximiora suis testimonis expsser.
sufficient ostendit. q xl. an. ⁊ cit
cum oi uir decor honore atq; cultu loca
supdicta possedit. pq patet q si coe fa
uent. xl. an. citra sic eoꝝ indicitu
testes deponere aliqua sumia i locis pce
per. supdictis pculdubio illa sine i
to titulo pcepe incepe. cum duo isi
mul eandem rem ⁊ eod mo isolidum pos
sidere non possit. maxime cum id fauenti.
ins uel possois titulum non ostendat et expri
uilegiis ipat. Ro. po. ecc. Rauet. conces
sis euidentissime colligatum possidet
ipi ecce ipdictis locis uestita fuisse est
ergo constet fauet. ab eo tpe quo se pos
sedisse pbare contendit. minus iuste
ac sine titulo aliqua i pdictis locis
tenimtate pa occupasse ⁊ yconomi e
eid petient aut turbatiua seu iquetiua
sup pmissis oet fauet. phibi non cog
scentes in hoc cum nos sic ee locum i dco
uti possidetis ut dare. debeam uti p
sid tis. ita possidetis. cum pbationes ecce
logne sint potiores. et ido sit i dco.
supior. coe fauet. sibi condepnamus se
uirtnatione honore atq; cultu et a
liis ad hoc gnalit ptinentib; i locis pdi
ctis quo ad possessorium iudicium q tam
modo actum e. ppetuum silentium iponen-
tes et phibentes eid ppetuu
ut neq; pse neq; palios sup huis p
sumat. Rauen. eccle aut habitato
res pdictoꝝ locoꝝ aliquatenus mo
lestare. Id

P

Er tuas litteras nob intimasti. q e.
t. tiburtinus, cui quandam pseptennium ha
buit concubinam nec ple suscepent
initum exeade ac ipa postmodum diu
tenis a beo ad ipm non post multum tpis
rediuss; filium quem recusa idomum ipius

cepit, que o sciasserit suscepisse. et j.
Cum uero mulier illa dedo t. se su
scepisse. R. de quo agitur penitus con
stanter asseruit. et id t. prephate mu
lieris precipue deuictus instantia
ipsum suum filium publice recognouit
et filius eius nominatus esse fuit et habitus
ab omnibus; eius mulieris postmodum in
tantum in contrarium persistio non est stand
animus indignum sit iuxta legitimas
sanctiones ut quod sua quisque uoce di
lucide protestatus est in eundem casum pro
ualeat testimonio infirmare. Unde appa
ret per consequens quod prenotatus R.
sophyam neptem memorati t. cui
prima facie presumitur consobrinus non
potest habere aliquatenus in uxorem. Id
in conc. generali. assertione

Quoniam contra falsam [illegible] iniquum iudici
innocens litigator quandoque non potest ue
ram negationem probare cum negati
onis factum per rerum naturam nulla sit di
recta probatio nec falsitas ueritati preiu
dicet, aut iniquitas preualeat equitati.
statuimus. ut tam in ordinario
iudicio quam extra ordinario iu
dex semper adhibeat aut publicam si potest
habere personam. aut duos uiros ydoneos
qui fideliter uniuersa iudicii acta con
scribant. uidelicet citationes. dila
tiones. recusationes. exceptiones. peti
tiones. responsiones. et interrogationes. con
fessiones. testium depositiones. instrumen
torum productiones. in
terlocutiones. appellationes. renuntiati
ones. conclusiones. et cetera que occurrerint
competenti ordine conscribenda loca
designando tempora et personas. et omnia sic
scripta partibus tribuantur. ita quod origi
nalia penes scriptores remaneant.
ut si super processu iudicis fuerit subor
ta contentio per hoc possit ueritas declara
ri. quatenus hoc adhibito moderamine
sic honestis et prudentibus [illegible] deferatur

iudicibus; quod per improuidos et iniquos
innocentium iustitia non ledatur. Iu
dex autem qui constitutionem ipsam ne
glexerit obseruare si propter eius neglige
tiam quid difficultatis emerserit per supe
riorem iudicem animaduersione debita casti
getur. nec pro ipsius presumatur processu
nisi quatenus in causa legitimis constiterit documentis.
Honorius. tertius. archiepiscopo. lundon.
et suffraganeis eius. ei.

Ad nostram noueritis audientiam peruenisse
quod sacerdotes et clerici uestre [illegible] per quam
negatiua probatur criminibus; que
probari testibus fide dignis possunt
possunt legitime esse eos reputant
insontes. si se super huius purgare
ualeant. quoquo modo. et j. Uolen
tes igitur ut hec pestis etiam omnino
penitus extirpetur. ac clero. [illegible] q. j
hi probationes negatiue cum tamen possit
affirmatiua e contrario probari. nec
non auctoritatis. Id. aurelian. et la
meten. epis.

Cum causam que inter [illegible] lubert. et egita
niest. episcopos [illegible] limitatione dioc.
uertitur uobis duxerimus committendam
[illegible] secundum diuisiones que per libros
antiquos uel alio modo melius proba
buntur. nec non testes. famam et que
alia adminicula in negocio per
datis. Id. episcopo. et archidiacono. senen.

Causa matrimonii que inter .v. iu
uenem. et c. puellam senensem que se
uirginem et incestam profitetur. nosci
tur agitari. et j. [illegible] eandem puellam
per partes [illegible] in illo incastio quod
intrauit. ut ibi secure ualeat con
morari. donec iudicialis sententia quod agi
debeat decernatur. receptum postmodum
non solum probationes uiri quam inducere
uoluit esse mulieres illas quas ad inue
stigandum signa uirginitatis ex par
te puelle fuerint introducte. Unde
probationes alias hec negotium con

tangentes. quas quinque uel paucioribus utilibus duximus producendas et quia ut dicunt canones sepe manus fallit et oculus obstetricum. volumus et mandamus. ut adhuc honestas matronas prouidas et prudentes deputare curetis ad inquirendum, utrum predicta dicatur puella uirginitatis priuilegio sit munita. Greg. ix. preposito. sancte Madeburgensis et decano. ... missam.

Cum acta originalia dicantur apud priores iudices remansisse. mandamus quatenus ea cum omni diligentia requirentes ipsa si poterunt inueniri. et si qua pars dixerit legitime apprehendenda inspectis ... dicta ad nostram presentiam remittatis. alioquin causam si reuocetur in dubium. de contestatione litis super statu piga ... inuenti. in ... et quibus domini spoliationibus ... ablatis et ei fratres ... gen. causam ... partium probationes de nouo ad audientes si partes ad uenire noluerint de contradictione tradetis tantum quod super hoc inueneritis quia causam sufficienter instructam ad nos remittere poteritis. Greg. Iohanni defensori ... in Ispania. De testibus et attestationibus.

In nomine domini et J. Quia autem dicit causam quia se absente et inuitissimi sunt testes exhibiti nulli modo lege non se cedendum est constitutione nouelle que de testibus loquitur ... ne postea obiciatur eis quod ... presentia gesta sunt oportet ut testimonia dentur illo admonito a iudice aut defensore uenire. et audire testes si uero noluerit uenire et non ex ineuitabili quadam necessitate uenire non possit. sancimus hii testimonia ita ualere non quasi extra partem consisterent. sed et ipso presente facta fuissent. ecce admonitus est semper aduersarius ut audiendos testes ueniat qui ... omnino necesse est, ut quia contra legem actum est non habeat firmitatem. Idem Sabino defensori Sardinie.

Quoniam aliqua nobis de Epyphanio presbytero facta sunt intimata ut cuncta diligentius perscrutetis. et seu mulieres cum quibus peccasse dicitur seu alios quos de causa scire aliquid senserint huc festinetis adducere. quatenus ex districtione aliquid possint que uera sunt aperire. Pascal. papa.

In omni negotio principali precedens ueritate de re sibi nota rectissime habita est presente autem adhibito uno efficiuntur duo testes. adhibitis duobus tres. quod cum dicit. si peccauerit in te frater tuus. corripe eum. inter te et ipsum solum. quod si te non audierit adhibe tecum unum uel duos. ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. Jtem alibi affirmat dicens. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Et in lege uestra quod scriptum est. quod duorum hominum testimonium uerum est. Honorius.

Quotiens aliqui propter cognationem ... separari petuntur. duobus uel tribus adhibitis testibus qui de eadem consanguinitate super sunt uel totius senioribus loci eiusdem ... debet legitime comprobari. Celestinus.

Productio autem testium debet fieri duplici uitamento ut uiuerent se non priuato odio neque amicitia neque pro aliquo commodo quod habuerunt uel habent uel habituri sunt. ad ... inductos et sic ipsi credantur ueritate accepisse a maioribus et ... ita esse. Idem priori et fratribus sancte trinitatis.

Insuper statuimus ut liceat uobis in causis ecclesie uestre ferre testimonium. dum modo unus uel duo ex uobis ad agendum et respondendum instituantur quorum testimonium in causis in quibus actores uel ... sunt instituti non admittantur. Idem episcopo et abbati Sard.

E xpirite. a. pbri. adnos e qrela plata. q cu ecce declinodn canoice fuisset adept. 7 xxx. a. 7 apli pacifice pse diss. miles qd. h. noie tacito q lai cus eet ad iudices lictas ipetuu. q sicliet pbr filius eet illi qui primo i ead eccia ministrauit. l publice hret focaria ipo apta eet admoueret autr. Ea cu miles p inspita pcau co ra pphatis iudicib; staretis; icam. quosda laicos ifimos 7 notabiles ad testimoniu dicat produxisse. licet a pbr assereret illos no ee recipiendos p eo q quida eor latrones 7 raptores. i manifesti eent. qda uo icta. alia fu isset conuicti. dpiurio. 7 se h dicat pb atunu. nichominus iudices testib; ta lib; receptis eid absiti pappllone p scripta adiudicauer eccam. qua nec mi lites dapifen fili p tinet occupata 7 j. c. q. si uob constitit q pdcs pbr si fuit legitime pcesses y dcos pscripta ec impetrante. no obstantib; eam ulla pbro restituatis eid. ipsoq; i pinit tatis qrmod molestari. Si uo res alit se hret. cam audiatis 7 si ne dbito termietis. Testes aut sicq id. a. insue assticos testimoniu iuo cauit modre curetis ut cora nob sr hus phibant testimoniu ueritati.

I d. exonien. 7 vigornien. epis.

S i que testiu ualitudinarii sunt et senes ut dbilitate confci aut paupertate dpssi ita q n sunt adpsentiam ura adduci. ad ipos recipiendos mittatis psonas y doceas et discretas. Alex. tercius. Beluacen. epo.

S icut nob e intimatu quida accep ta pecunia d parentela int uiru 7 uxore exhibent uerantita pq ue ip t ipos diuortii sententia pmulga tur. postea uo priuatim nulla it eos consanguinitatis linea assente se correctos dicut phibuisse testi moniu falsitatis. Sup quo talit r. q si uir 7 uxor aut alt eor ad secda uota transiuit. testib; de piurio 7 adultio uno phib; ue quib; ea d d beresit pnia iudicat. Si uo ad se cunda uota id uir 7 uxor n migr uit diligent iqrendu sit l cora qb; cor nuptio itcessit. 7 si tales eribunt pquos possit pducte corruptiois ueritas cophari. recepto eor testioio e snia reuocanda. no eni testimo niu pductor. cu puri sit e i hac aliquatenus admittendu. I d. athen. archiepo.

V eniens adnos. l. pbr sua relatioe monstrauit q ei obiectu fuit q iec donem canoic no habuiss; migs sui. quia primi sit uniuscuiq; parroch ianor barrilos uini remittere. q sa cerdoti ubi pp r suieti consueuant p bnficio dari. Vin cu duo appa ruisset qui uitati dposuit pdic tum pbrm tale fecisse p missio ne. et cu adultio illor pact illud factu fuiss; tu d pbro p ut ordo coi exigit iudicasti. 7 nos tua snia co firmamus. eo qd ille q eos cat ifect crimine cu testificari n poss; i nulliq; de confessa ad usu aluum in eos crimine sit cedendu. nec unius te stimoniu ad condepnatione sufficiat alicui. I d. abbati. s. l. pbri. s. t. Cam 7 j. que. cus. u. c. q.

S usceptis attestatioib; utriusq; p tis que aliis iudicib; sut recepte. cam ipam fin dbito termietis. I d. cantuarien. archiepo. 7 Wigornien. epo.

C um nimi. 7 j. n lateat prudentiam uram q clici no sunt arcendo testimoio sup nego ecce sue n alia rationabili ca ipediat repellendi. Sup eo q qsuluisti utru testes sint reprobandi

ica criminali l' ciuili qb' c͂radicta p
te c͂minia opponunt. R. q' si 7 an n͂
sint ꝯuicti l' ꝯfessi de criminib; uel du͂
mo͂ ꝯuincat in testimoniu͂ n͂ deb; admic
ti. Id. salnitan. ep͂o.
Dectio laye in accusatione l' testimoniu͂ ꝯ
clicu͂ in criminali cu͂ ee͂t aliquten ad
mittendu͂. ꝯsuta sacro͞z canonum
manifesti edocet. n͂ forte sua͂ l' suo͞z
iniuria͂ psequant. nec te 7 ad testimoniu͂
s; ad accusatione͞z possunt admitti in
cais ecclasticis l' ciuilib; uel etia͂ p
ductione n͂ deb; testes pduci. n͂ ad
hibita quada͂ sollempnitate. q' in legi
b; inuenitur expssa. 7 sup dictis
testium cum fuerint publicata pot
publice disputari. Id. ppito.
7 canonicis e͂ bruden. ecce.
Cum tu fili ppoite cu͂ qbda͂ canonici
tuis 7 accepe uir eetis intra p͞sntia ꝯ
stituti. 7 i. Cu͂ ꝯstat testes uros ui
tasse. q' post ap. excoicationis snia͂m
tulit. 7 accepi testes simulat uiras
se. q' an. ap. nos dcta testiu͂ hui͂g' i
tptari. uolentes inepuitu tcatu no
tentur. qui utru͂q; ee͂ potuit. 7 q' p
pma appellone͞. 7 ant secda͂ snia lata
fuit. eande͞ sniam decernimus n͞o te
nere. Id. ep͂o placentino.
Fraternitatis tue litteris nos ꝯsule uo
luisti utru͂ recipiendi sint noui testes
sup questione iudicata in qua testib;
renunctiant ꝯstet utru͂q; 7 an testi
b; in prima ca͂ receptis. ppt ca͂m ap
pellonis. liceat sup questioib; iudica
tis aliquid noui pponere. 7 i. t. du
ximus rndo. q' i appellonis ca͂ si noua
ꝯtigit erige capla sup qb; aliqu
partiu͂ uoluit nouos testes inducere.
l' pia receptos aliq͂d coplare eos cedi
mus posse recipi. sup nouis du͂taxat
at caplis receptis p'us abiptis sec͞dm
forma͂ recipiendo͞z testiu͂ iuramtis.
Id. exoc͞. ep͂o. 7 abbi. sci albani.

Intimauit n. q' ... clic͞ capellanu͂
ei 7 alios q' ples testib; suis iuramto
ꝯstrictis 7 testimoniu͂ ꝯsiliu͂ l' auxiliu͂
ꝯtra eos si pbaret eid; idq; iniungim
ut si testimoniu͂ illo͞z publicatu͂ n͂ e͞.
nec e͞ ab renuntiatu͂ testib; eos q' sup
uiolentia abstiti et alios si necce fuit
l' ydoneos in testimoniu͂ recipe n͂ pponas.
Id. abbi 7 frib; de matina.
Cum q' uenit it nos 7 plebanu͂ 7 clicu͂
sce anar. de mac. ꝯmissis iudicib; t
minada͂. cu͂ utriq; parte in eo͞z p͞sntia
ꝯstitut 7 testes ee͂nt hic in recepti
7 eis ab utriq; pte renuntiat attestati
ones 7 publicate q' da͂ p'uilegiu͂ in up
a nob' ipetitu͂ in medio ptulisti. 7 i. f.
iudicib; ip͞is mandauimus ut sup
aliis caplis si qua alia fuerint ab h
iis sup qb; testes recepti sint 7 eo͞z
attestationes publicate testes si qui
ydonei fuerint pducti recipiant. 7 nl'
les caplis nouis a nob' puios nimio
ipetitis q' ꝯtineant in priuilegio l' i
aliis litteris quas uob' indulsimus
postq' ca͂m ipa͂m eid' ꝯmisimus
pdicte plebi in hac ca͂ ipedimentu͂ p
stantib; ꝯcordia l' iustitia mediante
decidant. Cora͂ uo florentin ep͞c
intimauit q' da͂ capla eid' p'uilegio
ee͂ inserta q' obitori uident illud ad
nr͞am cu͂ uro nuntio transmittatis.
Id. noruicen. ep͂o.
Personis eccla͞z. 7 i. Cum si cora͂ te ul'
alio quolibet negocia uentilent no
lumus ut aliqui modo ꝯstitui labo
rantes si certu͂ sit aut legitime sup
hoc possunt conuinci. si ab alt'utra pte
testes abducti fuerint in testimonium
admittant. Id. exoc͞. lat.
Iudei siue saraceni. 7 i. ... testimoniu͂
quoq; xpiano͞z aduersus iudeos in oib;
cais cum illi aduersus xpianos testib;
suis uti p'sumant recipiendu͂ ee͂ censem
7 anathemate decernim feriendos. quic;

iudeis xpianis nolumus christianae parte
pferre. eos enim subiacere oportet
et abici p sola humanitate fauen.

Id. oxonien. card.

Super eo q a nob tua deuotio postulauit.
utrum uiro negante se mulierem
affidasse ipsius mater mulieris et al
tera mulier possit ad testimonium
recipi. Ad hoc taliter respondemus. quia mater uidetur
in eius ptinenti et honorem diligere ubi uir
superior est diuitiis. nobilitate. pote
ntia. vel honore. testimonium eius uidetur
esse suspectum. et ideo non est aliquatenus
admittendum. Super illa uero q
stione qua fecisti an mulier quingin
ta non sint uiro pro eo q sola mater
alterius eos esse consanguineos
confitetur. Respondemus. q si non est fir
matum iuramentum inter eos matre asse
uerante ipsos esse consanguineos non
debent coniungi. quia presumptio est
non modica q se linea consanguini
tatis attingat. Si uero iuramentum est firma
tum non debet sine plurium uiuarum
dissolui.

Id.

Licet uniuersis. et infra. Cum non liceat a
licui xpiano et multo minus
xpi inimico ut causae sue intuitu
q legitimo testimonio sine reportetur.
contra q. si inter uos et quoscumque iudeos
emerserit questio in qualibet causa xpiani
et maxime clerici non minus quam
duorum uel trium testium uirorum qui
sint probate uite et fidelis conuersationis
testamentum admittatis uiris illud do
minicum in ore duorum uel trium testium
stet omne uerbum. quia licet quedam sint
causae que plures quam duos exigant te
stes nulla est tamen que iurius tamen testi
monium q ia uis legitimo termi
netur.

Id. firmano epo.

In litteris. et infra. Quidam nobilis tui episcopatus
quandam legitime sibi copulans cum ea
in domum fere p septennium tenuit

consobrina patris ei ante quia eam duxerat se
asserunt cognouisse. ad q probandum
testes de sua familia tres produxit
Mandamus igitur. ut si res ita se habet p il
lorum testimonio ipsum ab uxore nul
la ratione diuidi patiaris. nec contra
ipsos aliquos audias nisi probate extitit
uite et oppinionis de quibus uiri simile
non esset q debeat p aliquo degenerare.

Urbanus. tercius.

Cum uenisset ad ap. se. contra agr. cons. nob
exposuit. q lite. p. n. cam. q inter
ipsum et abbatem de nicolam. uertebatur co
misit iudicibus sine debito terminandam.
et q. si sententia illorum nouitatis canonice
pmulgatam ea auct. ap. confirmaret nisi
appello illa impediat q interposita dicitur
... motis p d. n. cum postea egit et re
derit et testes duxit producendos.
Questiones quoque alias super quibus testes
fuere producti et publicate depositiones
eorum ut renunciatum fuit testibus hinc
et inde nulli alius dabaltur parte sic
eos receptis secundum tenorem ipsorum me
diante iusticia terminetis. si que uero
fuerint producti vel renuntiatum eisdem audi
atis si qua hinc inde fuerint pposita. fine uel de
bitum imponentes.

Clemens. iii.

Seriem tui rescripti nob aperuit
q cum inter filios quorundam nobilium
tue ciuitatis coniugale questio uerteretur. et infra. p
seque accusabat testes produxit legiti
mos qui consanguinitate impedictos
esse firmatur asserebant in primo gradu
ppendo in duas p. s. B. uult. et i. dicentes
illos esse fratrem et sororem patris aut appo
nitur id falsum esse dicebant. B. uero
esse sororem. i. ad corroborandam assertionem
suam tamen testes offerens quam publicacionem
instrumentum. Unde quia pars accusantium testes
illos non esse recipiendos pposuit et tu
non esse consuetudinem ecclesie adfirmat.
ut post receptos testes consanguinita
te sic forma canonum computatur. aliis

opposito admittant p̃sertim pugnant.
q̃ si nõ e ald' canonici q̃ obsistat nõ
obstante illa cõsuetudine utpote
iuri contraria testes recipe nõ obm
ittas. Celestinus. tertius.

Preterea cum quis accusat aliquã co
gnouisse. an sint testes interrogan
di de uisu aut sola uicinie fama suf
ficiat. ł si iuratis testib; sit credendũ
qui se carnal' copłe conscios ẽe fa
tentur. s; de uisu nichil adfirmant. R.
q̃ si testimonium conuenientis de ui
su reddant ł etiam de auditu et p̃sertim
uiolenta fama cõsentiens subministrat. ac alia uł legitima admi
nicula suffragantur standũ ẽ testi
monio iuratorum et etiam circũspectus iu
dex atq; discretus motum animi sui ex
argumentis et testimoniis que rei ap
posita ẽẽ cõperit cõfirmauit. In
nocentius. tertius. Conseb; et pplo bñ
uentan̄.

Cum a nob. et j. et canonica et ciuilia
iura sequentes districtius inhibemus
ne ... uniuersis iudices quicumq;
fuerit auct. uerbo cont incaus. siue
testis. siue qualibet alius cetib; quo
agitetur. nec scriptũ eorum ñ testium
amminiculo fulciat. eã optineant
firmitatem. quum ei possint et debeant
duorum ł trium testiũ bonorum. testimonio
preualere. salua mori b; se. ap. au
ctoritate. Id. turon. epo.

Detestib; et j. et c. t. q. quasi testes induc
ti sint ad exceptionem dilatoriam
solummodo adprobandã cũ sup ea tñ
iurauerint dicere ueritatem. sup principa
li nõ debent audiri ñ cogi testimoni
um phibere. ut pote sup quo depone
rent ñ iurati suo cũ ad probandum
exceptionem. abulsuttia periculũ indu
cantur reliqua parte sup principa
li nego et eos deponere forte petierit
et ut cog ... ant sup toto nego dicere

ueritatem sacramento eos postulauerit
obligari. a; sunt sibi dubitationẽ co
gendi ñ forsan sufficiens productio
testiũ sup principali iã fcã fuit uł
renuntiatione testib; ł depositiones te
stium fuerint publicate. Id.
eluen. et cistren. epis. et archid. de
norhanum.

Constitutus in p̃sentia ñ procurator ma
gistri rogeri pposuit q̃ cũ decanus
et capłorum eboracen. ei latetiũ. eccle. cũ
priuilegiũ p̃ r̃ tatione archid. richem
undie canonice contulisset. magr.
ho. qui archid. richemũdie nõ erat
ipsorum eo post appellationẽ ad nos interposi
tã spoliauit cumq; prefectus rogeri
ad iudices sup restitutionẽ suas com
missionis litteras impetrauit memo
ratus. ho. litteras reuocatorias impe
trauit. et j. pars alia postulabat. p
dictus. ho. ut faceremus depositiones
quorumdã testium j aperiri. s; procura
tor prefectus eis aperiendas nõ ẽẽ dice
bat cum nõ in hac cã fuissent induc
ti. s; in ea que int eboracen. archiepm
et eundẽ rogerum uertebatur. et j. nos
ex apte uolum s; cum utram du
ximus examinandã ita q̃ si uo
b constitit. p̃fatũ. ho. testes p se coram
epo et decano lincolnien. et te fil. arch.
delegatis iudicib; produxisse; attestati
onib; apertionem depositis fit contept. alio
quin eo nõ obstante q̃ testes illi co
ram iudicib; ipsis et te fil. arch. fue
re producti pprocedo. h. si producti fuerint
ad testimonium admictatur.

Presentium auct [ ] Idem.
statuimus ut siquis post depositiones
testium publicatas obicere uoluerit
ipsis eorum ei tunc tandem id liceat cu
iuramento firmauerit q̃ ad hoc crimina
litia nõ procedat nisi forsan ante pu
blicationem id fuit protestatus ł oste
de possit. q̃ post publicationem ... 
q̃ obiciat in psonã ... 
testium ... publicationem ...

repelle fuit, ptestat. siquid ppo dux erint de facili no cedat. Id. london. et helyen. epis.

Inimia psitia. 7 j. Cum igr ples hinc. in uo sint testes numero pauciores, pduc ti. quos n solum diuersa. s; aduersa penitus in quibdam costat testimoi a redidisse. qui etiam ad multitu dine tm respicere no oportet s; ad te stium qualitate. 7 ad ipoz dpo sita quib; potius lux uitatis assistit qua quib; motus sui animi conuenit iudice informare. oi. q. si testes mo nachorum ee testib; archid numero pauciores pared. sententia pferatis. S uo testes ex pte monachoz pduc ti tante pmnentie fuint q coz aue toritas alioz sit multo multitudini p ferenda ab impetitioe archid. absol uatis eosd. Id. pori sci fridiani. lucan. 7 magro. G. canonico pisao. ttius uris quam dpoitoib;

testium intelleximus nichil ee lucan. electum sufficient ostensum n dali, ditu tm fama eum sup aliis siqua fo re iudicantur ee pbate. testes sut. i sa hi ut tales. qui no potuint illa le gitime copbare. Cir uo super matrimonio quod eid electus dicitur contraxisse cum uidua testes n fue re recepti. pp. ap. ob. ne laica uel fei ne in tali recipitur articlo. q. ipoz nos tante irregularitatis obiectio n remaneat indiscussa. oi. q. testes si ue laicos siue feminas dum taxat y doneos qui ad hunc fuit pbando inducti. recipiatis legalr et examinetis pru dent excoicantes sollempnit siquis eos impedire presumpserit quo i minus testimonium phibeant ui tati dmu attestationib; publicatis si forte constitit irregularitate hui n ee pbata. indicatis eid electo purga tione canonica d obiectis p. vij. canoi

cos maiores ecce uel pbos eccl'az ciuita tis lucan. pbros seu diacons hoe fae piranda. qua recepta pfigatis ei tmi num quo consecrandus nro se con spectui representent. Si uo irregl aritatis fuit impedimentum pbatu. l j. terminum constitutu ipsuit purgatione indictam uos eum aprelatioe lucan. eccl'e. amnoue tes mandatis ex parte nra caplo. ut electione d alio no differant ca nonice celebrare. Archipbr

am lucan. 7 G. sacristam qui cont pdictum electum litteras nob sub nomine maioris ptis. c. dstina runt. cum constet p attestatione pdictas logne maiore pte. c. fuis se conscia hi litteram ab offo et bnficio dnuntietis ee suspenso. donec nram indulgentiam mera mur obtinere. Id. dunelm. epo. d. decano. 7 pori sce trinitatis ebor. Cum olim archid.

meremen. aduersus cant. archiepe. super statu meremen. ecce pposuit questione. 7 j. oi. q. n paris aduersa pdictum archid p exceptione legitima repelle ualeat ab agendo ptib; si p uir fieri uel procuratorib; eoz ad loc secundum 7 ydoneum conuocatis et lite legitime contestata testes q's archiepe in anglia 7 quos archid acontu duxit pducendos. i valle recipere pcuretis. Verum si archiepe citatus legitime pse uel pcurato re ydoneum noluit coparere. aut li te etia contestari uos testes maxi me senes et ualitudinarios quos archid duxit pducendos. sub. ap. ob. admittatis. et dpositiones eoz scriptas ad se. ap. curetis. dstinare statuentes ptib; terminum pempto rium q pse. uel responsales ydoneos nros se conspectui repsentet sinaz

receptur

viij

recipiatur. Id. priori de belenit. et
a. rectori ecclesie de locell.

Extenore uestrarum accepimus litterarum q
cum uobis causam que uertitur inter .b. militem et
et .m. mulierem commisimus. fine de
bito terminandam. et infra. pars mulieris
proposuit. quod dictus miles prius corpo
rale prestitit iuramentum. quod ipsam duceret
in uxorem et postmodum carnaliter cognouit
eam. tradux inconium miles uero hoc
inficiebatur omnino adiciens quod si
et hec uera essent eam non duxisse hic
non potuit eo quod aliam tunc uiuen
tem prius duxerat in uxorem cum per te
stes militis uidetur esse probatum quod
ipse ante festum purificationis beate uirginis.
b. mulierem sollempniter accepit in uxorem.
et testes .m. mulieris dicerent quod in
septimana pascali sequenti festum
predictum de ea ducenda prestitit iuramen
tum predictus miles ab impetitione
illius absolui cum instantia postu
labat. Verum ex parte sepedicte m
ulieris extitit replicatum quod eo tem
pore nec non etiam quia testes dicti mi
litis deponerant eum cum alia muli
ere contraxisset. se per in eboracen. pro
uincia commoratum cum testes ipsi di
cerent hoc longe extra dictam prouinci
am actum esse determinatis tempore et locum quod
per testes eorum esse probare parata sit e
contra sunt contradicenso testium. quod cum
attestationes iam essent hinc inde sol
lempniter publicate locus productioni te
stium iam non esset quia igitur dubitati
utrum post publicationem attestati
onum super illo articulo deberent te
stes admitti. nos inquisitioni ueritatis
auctoritate presentium testes mulieris ad
probandum illum articulum admitten
dos. Id. priori sancti uictoris.

Significauit nobis. et infra. cum causa que
uertitur inter abbatem et monachos sancti
dionisii ex una parte ac abbatissam

et moniales de forcell. ex altera tamen super
etate quam possessione proratus de argento li
o iudicibus a nobis commissa fuisset. et
moniales super causam proprietatis prius litte
ingressa testes produxisset nulla. post
modum possessionis iudicium suspenso
petitorio intemptarunt. et infra. Verum in causa pos
sessionis quam moniales petebant ea ratione
quod ille quibus ipse successerant inde
fuerunt uiolenter eiecte testes fuerunt
ab utraque parte producti. et eo usque processum
sum ut publicatio fieri iam deberet. et infra.
m. quod si uobis constiterit abbatem et monach
os quartam productionem testium cum iu
ris sollempnitate super possessorio petiuis
se et per hoc quod et infra. Ex. dictos post inter lo
cutoriam sententiam appellasse hoc forte
iudices quartam productionem negauerint
pro eo quod uoluerint effrenatam mul
titudinem testium refrenare uos ad
quartam productionem adhibita sollempni
tate legali admittatis eosdem. ipsos si
in probatione defecerint expensis legi
timis condempnatos et nisi adeo sit ipse
titorio iam processum ut pene sit po
sit de proprietate relinqueret uos causam pos
sessionis ad quam de iure beneficio
abbatissa et moniales habuere recur
sum primitus terminetis. in ea proprietatis
postmodum processuri alioquin quoniam
terminetis simul utramque. Id. episcopo
placentino.

Causam que inter archiepiscopum rauenat. archie
rauenat. et infra. quia uero utraque pars nimis
existeret honerosum ut testes produceret
coram nobis. m. quod recipiat testes quos
utraque pars tam super principali negocio
quam in personis testium duxerint produccen
dos ac eos diligenter petitis et de singulis
circumstantiis prudenter inquirens de
causis uidelicet loco. tempore. auditu. ui
su. scientia. credulitate. fama. et certitudine.
cuncta plene conscribas. et infra. testes autem
et c. Quod forte fauentini uel alii eos quos

dict artare ad p̄hibend testimoniū iu
tam cl̄ erit producendos p̄sūpsīnt ī
pedire eu ipos ad h̄i p̄sūptioē cessa
re cōpellas. Euolentes aut̄ effer
matam multitudinē testium re
frenari uolumus ut hinc in q̄dra
genariū nūm testiū excede n̄ p̄mit
tas ita ut si fauent testimonium d
positioēs tatas h̄re uoluint que a
ferentem. ep̄o. et abbate ponpo re
cepte fuint testes ipi cōputentur
in numero p̄libato aliquin cū at
testatioēs ips̄e dic id testes iterato
si necēe fuit producantur. Id. d
nouio fronte et casellū abbatib;.
Veniens ad ap. se. d.
Vacthid. claremont. huilit supplica
uit ut sniam decanatu claremōt
eccle prolata que iam inp̄te fuerat
execution mandata faceremus ī tot
execution mandari cum aut̄ procura
tores capli claremōt uenira p̄siti
a p̄posuer sniam illā ē iniuitā et post ap
adnos interpositā p̄mulgatā. et ī. et
id archid. ipos tanquā procuratores
admitte noluit ut dictum eoru a
liquatenus tradē p. subd tūc sequi
obposuit ex adūso asserens canoi
ce se indecanū claremōnt electum
ppt qd dns archid in sua petitioē ñ
erat aliquatenus audiendū. quia d
canatus ip̄e nō ad illum s; ad se po
cius pertinebat. et ī. Cum igitur sup
hiis aliquamdiu disceptasset utr
locum fuimus utrīctus. p. supposit;
incontinenti suā intentionē fundare
qui cū supph testes. et ī. produxint it
loquendo pronunciauimus. q̄ sua ī
t̄ erat ut se possit oppoēre archidiacon
memorato. lite igitur int̄ eos tā
sup electioē quā sup sniā cōtestata
que sicut fuit ab ipo archid. uūr. at
test. p̄ius exhibitas in articulo sup
dicto in hoc iudicio uti; admitter

qui p̄ qd illū dūmo posset; obice
tam inp̄sonas testiū quā idea quo
audito parte adūsa p. q. attestati
oib; ill̄ in hoc iudicio uti nolebat
cū nō sup p̄ncipali negocio s; sr
articulo incidenti fuissent inte
nō 9. accepte. Vn sup toto negō
alios uolebat testes produceē ut eo
de p̄st. p. aduēsa quod cū testes illi
tā sup sniā quā sup electioē duxisset
in iudicio publicate n̄ licebit eis p̄q
testificata cū xerant sup eisdē
testes producere p̄sertim cum ī
hoc iudicio publicate nō licebit eis
de articulis testes producere p̄sēti cū ih
iudicio attestationib; ul̄ usus fuit;
subd. p̄libatus nos igitur iusticia
pronunciauimus exigente quod te
stes eēnt recipiendi sup toto negō
quos utraq; pars duxerit produceē
dos. Q. uo circa. et. q. receptis testib;
et rōib; partium intellectis causam
ipsam tam sup p̄ncipali quā ē ici
dēti fine canonico timetis. Qa
a uō que in capitulo agiuntur nō
facile possint nisi p canonicos ipos
p̄bari uolumus ut cautelā absolua
tis eos d ut uocati testimoniū hīre
ualeant p uobq parte testari. Id.
bisuntino archiepo.
Tuis questionib; et ī. oraāc uō d sui
frib; ac coniūsis testes incaūs p̄ri
produceē uicinis exhibitioē n̄ posse
nisi forsitan apte remittantur ad
uēa. Id. atrebacen. ep̄o et decā
tien. conisis capiti abbib;.
Dil. filio anen. p̄posito nob̄ inotu
it exponente q cū cā int̄ ipos et co
initissam atreben sup decaticoē. vj
p̄bnda sacerdotalū agitat nob̄
esse ac abbas decluin et attrebaten
decano dixitimus ōmittend id p̄po
sit cit̄ litte ōpposuit q testimoniū
decani necessarium. & cāt ica pdci

cum d'uine suo nō n̄ p̄p̄m ⁊ ali
um uinicum testem sm̄ fidē face
posset. Vn̄ postulauit ut ic̄a ipe eo
procederetur exclusio ut sup sedē
tur negō. quo usq; sustituerem
alium loco ei. Vos aūt petitiōē
ei admittere recusastis quinīmo.
pt. ap. ap̄ b̄n̄dar. r̄par. deātiōē su
pendistis eumd. Ne igitur obtentu
defectu eius iustitia ualeat d'pire.
te abbas uisi capī loco illius duxi
subrogandu. mandantes. q. si ei
suspensiōē p̄positi relata. in eā in
poris mandati tenorē ipe p̄uia p
cedatis. Id.

Significauit nob- [illegible] sabin̄ pbr
sci nicolai sabinen. dioc. q fundā
toris eid' ecce liban eā ec uolentes fu
dationis tp̄e se in eā nichil iuris reti
nēre dixer. Vn̄ timens ne p̄cessu tp̄is
pbatiōis copia ualat d'pire. puiden
sup hoc ids pbr postulauit. Q̄uo circa
o. q. testes y doctus quos ipe duxerit
p̄sentandos examines diligēt. ⁊ eor
dictā publicā redigi facias in munimta
d'nuntiando fundatorib; aūt dcis
l eor hīcdib; ut receptiōi testiū siue
lint intesint ⁊ sup d'nuntiatiōē sic
fcā cōsi facias publicū istrumentū.
Id. epo. ⁊ arc'd. urbeuet

Cum eā que int
yconomū sci martini d'triote. ⁊ J. cū
igitur abbas et fr̄es eid' loci pbare i
tena nt quanti p̄ti possiōnes p̄dicte
tp̄e uenditiōis fuere. o. q. recipiatis te
stes quos alterutra partiū supduxerit
p̄ducendos. ⁊ J. Si uō pars inciāsij
ad hunc articulū [illegible] eosdē testes
p̄duxerit quos ad aliud pbandū p̄duxe.
uos nichominū eos recipe p̄curetis.
qm̄ aliud ē pbasse d'ceptiōē excessū
⁊ aliud pbare [illegible]
quantitatē ualoris. Id.

Hilaris miles insinuare curauit. q̄e

olim int ipm. et e. mulier. ean'
nate. coram capl'o tauernat. mīm.
q̄o uteretur. tand' lata fuit diuō
cii s̄nīa int eos postā uō dcā mulier
timens sibi ⁊ filiis quos d' legittima
upoe suscep. ero posse p̄iudiciū gīa
ri quod inscriptis redacta nō fuit
s̄nīa memorata supplicau ut testes
qui sim̄e int fuere p̄dicte recipi fa
ceremus. Jdōq; o. q. testes cunctis re
cipe aūt dcōs depositiōes ipor i scriptu
ram publicā redigi facientes. Id

Beluacen. epo.

Cum in tua dioc. ⁊ J. utrū aūt si ac
cusatiōē y d'ocē cōpetente p̄tes l quat
tuor testes it ia ȝuinctos parentela
pbatur p̄ d'positiōes eor d'e. testium po
stiōr derogetur fidei. xi. l. xii. p̄p̄ q̄
qui antiquiores tp̄e ac p̄statiores mi
tis aūt ētcium mīni. in contrarium
iumucrant. distinguēdo p̄ns ⁊ q̄
dus a quib; dixerit hui d' quor cop
ula agitur d'scend' ap̄ mi positiōib;
p̄stant n̄ immito queri posset quia
q̄ ad aliud ⁊ ob aliud uariauint illi
qua isti tm̄ si in scēdo iudicio p̄ces
p̄sōē uitate d'poēent illa — eadē;
primo dixerunt absq; dubio eor
testimoniā p̄ualerēt nec eo possint
p̄textu repelli quod parentes testifica
ta didicerent cū tal' exceptio locū
nō hāt in hoc casu. Id.

Constitutus in p̄sentia. n. archiepō.
⁊ o. canōico sinentin. dum ipe il
lum d' crimine symoie d'ferret. ⁊ J.
certum q̄m ap̄ principio p̄testatus ē
p̄fatus. o. ipius archiepi cōsigē
os multa impedimenta p̄sua pote
tiā p̄stituisse quo minus pbatiōnū
copiā uimīa p̄sentia secum hēret e
quosdā indixerint ad iurando ne
ad i'suis archiepōy aliquid dicerent
et alios minis ⁊ terorib; a testimonio
p̄hibendo arcere nitant. nos exor

sitio nro sup hoc puidere uolentes. c. iij.
ut gnale feras excommunicationis sniam
in omnes qui impedimentum aliquod
pre psumpserit intestib; pducendis. Illo
aut quos ut dictu e iurasse constitit
quod contra archiepm nichil dicerent denuntieti
iuramento hi n tenri. Siquis aut de con
sanguineis ipius archiepi aliquem de te
stib; psumpsit impedire. quia ui simi
le non uidetur ut eo inuito talia fierent
et ob hoc non caret scrupulo societatis oc
culte eo qd si uoluisset potuisset phibere eu
sectm legitimas sanctiones iniquam o
stendat se cam fouere et expm debeat
iudicas auct. clusam qui defensionis co
piam subtrahit aduersario eunde archiepm
ab officio pontificali suspendas et faci
as manere suspensum. donec illum fe
cerit a tali psumptione cessare. Id. ma
deburgen. archiepo. et ppo to et ligen.

Constitutis in psentia nra procuratore
a. sororis nobil uiri marchionis misu
en. et nuntio illustris pricipis boemi
or. et j. pragen. eps ad petitionem eiusde prin
cipis ipam uolente ad ipm accedere ut su
a coram ppoeret actiones. si castellanis; ei
dem phibita qd eis hisus ul t. phibuer igi
tum. post. ap. ad nos intepositam diuocii
sniam pmulgare a qua ipa fecit ad
nu. p. puocari. et j. c. q. patrib; adlo
cum yadenum conuocatis recipiatis te
stes quos ul nobil ipa pse ul principis
a pte sua cum non contestificata dedice
rint sup processu pragen. epi ut postionum
iudicium duxerint pducendos. Id.
communi gnali.

Licet ex quadam necessitate pt eodem forma
olim fuit institutum in consanguini
tatis et affinitatis gradib; computan
dis uale testimonium de auditu cum pt
breuem uitam hominum testes de uisu de
ponere non ualerent usq: ad gradum.
vij. computando quia tn plurib; exemplis
et certis impedimentis didicimus ex hoc
multa picula contra legitima puenis
se coniugia. statuimus ne sup his
recipiantur de cetero testes de auditu
cum iam quartum phibitio n excedat
at n forte psone graues extiterint qb;
fides sit merito adhibenda et an lite
motam testificata ab antiquiorib; q
sunt non utiq: ui no cum non sufficeret
ret ille si uiueret s; duob; ad minus
nec ab infantib; et suspectis s; fide
dignis exomni exceptione maiorib;
cum satis uidetur absurdum illos
admitti. quorum repellerent actiones
nec tn siunius aptis; ul infames
ab hominib; bone fame acceperint
quod testantur tanquam plos et y
deem testes debent admitti cum secds
ordine solitum iudiciorum non suffi
ciat unius testis assertio. et si. psi.
p. di. et actus legittimi sunt infa
mib; interdicti. Testes aut q
pro iuramento firmantes qd afferen
dum testimonium in ca ipa. o
dio. amore. timore. ul commodo n p
cedant psonas expressis nomib; ul de
monstratione ul circum locutione suf
ficienti designent et ab utraq: late si
gulos gradus clara computatione disti
guant et suo nichilominus iuram
to concludent se accepisse a suis ma
iorib; qd deponunt et credere ita esse. s;
nec tales sufficiant n iurati deponant
se uidisse psonas ul saltem unum pre
dictorum graduum constitutas pro cosagneis
se hr̃et tollabilius e eni aliquos contra
statuta hominum dimittere copulatos
quam coniunctos legitime contra sta
tuta domini separare. Honorius.
tertius. molesu firmane dioc.

Per tuas nob litteras intimasti q
cum ca que sup quib;dam terris uerte
rentur canonicos sci petri ex parte una et

G. simonis ex altera. tibi tuis; a se ap-
pellatio... dictus. G. tibi; in sibi. post
testium publicatione elapsis. testes su
os interrogari postulat iterato. et j. nos
igitur. R. illum non esse sup hoc decreto
audiendum nisi forsan a principio
illos interrogari sup certis capitulis post
ulasset id quod maliciose. et negli
gent fuit pretermissum.

**I**d. de valle
olen et de sacramento abbatib; pa
lentin. et segoluen. dioc.

**L**icet dil. fil. n. l. tt. sce crucis. pbr
card. quem partatoub; bungensis epi
et clicor sce crucis de castro... decliox
auditorem eam que proponere voluer au
dient diligent. quia tamen dicti procuratores
epi testes quos esse pris productor in pri
cipali adhuc se velle ducere proponebat.
et j. ob. q. recipiatis testes quos esse
pns productor sup principali nego
partes duxerint producendos. Quod si
rursus pars altera vel utraque volu
erit reprobare esse illos probationes ad
mitte permittatis. ita quod ultra non li
ceat partib; ad reprobatione testium
aspirare ne si producentur quatos esse tri
os et sic deinceps partib; liceat tibi
atur negocium diutius prolam contin
gat.

**I**d. preposito et magistro. G. et R.
lucdun. canonicum.

**P**resentata nobis suessionen. archi. petitio
continebant. quod cum inter quondam
R. predecessorem suum. ex parte una. et ca.
sci. p. suession ex altera sup iurisdictio
ne quam id archid. se in dicta eccl'a tene
archid. proponebat hinc questio verteretur
tandem cancellarium remen. et magistros.
R. remsen. et p. buton. clicos sup hoc
arbitros elegerit qui cum suscepto arbi
trio adeo in negotio processissent. quod
productis testib; et depositionib; publicati
receptisque allegationib; utriusque et ac
tis omnib; redactis in scriptis sigillor
suor impressione signatis arbitrium p
ferre deberent unus eorum viam fuit
universe carnis ingressus et alius in archiepm
ebredun. assumptus. qui distat. prin.
dictas. et amplius abesse. Unde cum predco
R. solo munere arbitrali volente
videatur arbitrium expirasse. dis. u.
ob. q. causam instantem hinc acta fine debi
to terminetis. oppositione capitlo reservata
ut vel recipiant depositiones eor q sr
sunt productor testium esse eos vel eas
respuentes consituant. ut vel testes
admittant iterum salvo iure quod in
utroque casu eidem competit. tam ipsam testi
um quam in dicta.

**I**d. pen. epo.

**S**up nob. a. pbro. supplicante inno
tuit. ut cum ipsum ecclesiam fratrum mino
rum causa probationis intrasse custos ad
probandum quod id pbr professionem fecis;
quosdam ordinis sui testes induxit
qui deposuerunt sup hoc concedente
dco pbro non vocati. et j. R. q nullum
testimonio quantumcumque nisi vocatus
deposuit maluisset prejudicium debet concedi.

**I**d. consopitan. et treccoren. epis.

**V**enabili. F. n. epo. et capitlo consopitan.
ac universis abbatib; ac cistercien. igna
bi capitlo congregatis. et j. dis. u. ob. q. si
testes quos abbas et monachi sci marti
cistercien. ordinis sup vita et in tractu
pie memorie ob. abbatis monasterii su
pradicti duxerint producendos examinare.
singillatim curetis cum ea diligentia.
que solet et debet in receptionib; testi
um adhiberi.

**G**reg. ix.

**Q**uum clamior valid contra archiepiscopum. acceperit
sup symonia et aliis criminib; ascen
disset; melfiten. et tristen. epis dedimus in
mandatis ut sup hiis inquirerent
diligenter. et j. Unde quia apertis attesta
tionib; l. 76. sup symonia deposuere
confuse quod exclusis eor non potuit veritas
comprobari. ob. q. examinatos eos iterum
diligent et tamen eor quam aliorum quos
receperitis testificata sub sigillis vestris

nobis fideliter referatis. Idem.

Testimonium eius qui ad diversa parte crimine ipso tenetur: omnino reprobatur in criminali causa sive civili. Si in ipso crimine perseueraret. Si uero sit emendatus de crimine et eum non comitatur infamia non est in causa civili. uel et cum de crimine civiliter agitur. preterquam propter reatum periurii repellendus. In criminali autem si in alio iudicio instituta accusatione contra ipsum de crimine conuictus fuit. uel confessus. Vel nunc per exceptionem crimen conuincatur aut grauata sit eius oppinio. pro eo quod quandoque fuit tali modo repulsus quam uis in hoc casu non excluderetur. In causa civili post attestationem licet egerit penitentiam remouetur. Id.

Vltra etiam productionem debet testes in causa produci nisi presertim ab eo qui hoc postulat iuramento quod neque per se neque per alium testificata subtraxerit. uel fuerit preuaricatus nec per dolum aut artem aliquam quantam productionem extorserit. sed quia quos desiderat de nouo producere prius habere nequiuit. Idem.

Non debet quis in criminibus non forsitan in receptus ad testificandum admitti pendente accusatione de crimine contra ipsum cum et accusati non prius se probauerint innocentes ab accusatione ac susceptione criminum repellantur. Alex. iii. papien. electo. De testibus cogendis uel non.

Cum inter .. quem mil. et .. mulierem. et filium .R. uertitur contentionis iudicibus terminanda. Ideoque mandamus quatenus testes ab alterutra partium in sue assertionis testimonium nominatos si uocati uenire se occultaverint diligentius moneas et inducas. si autem odio uel gratia uel timore se subtraxerint eos ad ferendum testimonium coram prefatis iudicibus uel nuntio quem ad hoc miserint ecclesiastica districtione compellas. Id.

presbiteris. pontie.

Cum super causa que uertitur inter presentium ... et subl. abbatem sic testimonium uestrum necessarium. ... q. prohibitum testimonium ueritati apostolico uos comspectui representetis si uero non uenietis sciatis uos ab officio et beneficio ecclesiastico. ap. re. suspensos et si nec sic uenitis excommunicationis et depositionis sententiam poteritis formidare. Id. Januen. archiepo.

Super eo et si. c. t. t. ... quod si factum est non notorium non eget testium depositione declarari cum talia probationem uel ordinem iudiciarium non requirant. Verum si non esset notorium et hi qui conuenientia factum negauerint testes qui interfuerunt sepe moniti sunt non cogendi ad ferendum testimonium ueritati non forte timore aduerse partis consistit in iudicio eos a ferendo testimonio reuocari. licet ad hec passim possint districtius humani rigoris compelli. Id.

Peruenit ad audientiam nostram quod cum .l. sancti laurentii coram te fuisse de symonie. et ad ultimum crimine accusatus. quendam qui esse eum duo ... erat in testimonium iuramento astringi ut non deperiret ... ipsum. et si. nos igitur attendentes quod nemo debet aduersari o ... quorum appellatione testes continetur. subtrahere et quanta ille qui se subripit iniusta quia qui aduersario parte aduocationis seu defensionis copiam subtrahit iniquia ostenditur a se lite fouenda et cepit debet inse iudicis. ... elusam. ad detegendum ... tante fraudis et calliditatis contra ipsum testem omnino compellendo.

Clemens. iii. Segobien. epo.

Peruenit ad nos quod cum alaicis enormi et intollerabili iniuria multis astantibus et clerico uidentibus inferatur iniuriantes in causam negant se tam

factum commisisse et cum lesis eorum
testimonio qui presentes extiterant hec
probare desiderat illi noluerint veritati te-
stimonium perhibere. mandamus quatenus etc. quod
hii qui dictis ecclesiasticis testificari re-
cusant si aliter veritas nequiverit inveniri
ad illud sunt per censuram ecclesiasticam compellendi.

Idem.

Ceterum quod super [illegible]
consanguinitate cogendus sit testis
perhibere testimonium veritati non
dubitatur. ante nobis cum id tam iure
scripto approbet quam consuetudo ac-
tibus universum approbata. Si ipsi in-
ducti fuerint hodio vel gratia veritatem suppri-
mere aut timore.

Celestinus iii.

Preterea si testes publici quos vestra civi-
tas nuncupat synodales super eadem materia
coram te vel tuo capitulo semel testimo-
nium reddiderint cum debent compel-
li vel presentia alicuius delegata iudi-
cis super eadem causa iterato perhibeant veritatem
tamen dummodo aliter fiat fides iudici de-
legato nisi forte articulus novus emerserit
emergat.

Chi vero testes publici in-
vite possunt propter infamiam a perhiben-
do testimonio removeri. Si ecclesia postquam
in communionem recepti sunt contingit
contraxisse. Quorum testimonia si quis
studiose seu in proferendo erraverint
et secundum mentem contingerit reprobari non
debet. Secus autem si correctioni sue in-
posuerint intervallum.

Innocentius iii.
priori sancti Frediani et magistro B. pisano
canonico.

Supplicuit et cetera. ceterum volumus et cetera ut
super inquisitionis articulis tam de fama
quam litteris contra eum sub nomine longe
maioris et sanioris partis capituli de-
stinatis cogatis testes qui nominati fuerint
perhibere testimonium veritati.

Idem.
archidiacono mediolanensi.

Cum contra magistrum R. super eo quod dicitur se
apostolicas falsas litteras impetrasse. a ecclesie presente
seu per procuratorem usum fuisse tibi di-
rexerimus scripta nostra postulasti per sedis apostolice
oraculum edoceri utrum super premisso
vitio falsitatis testes compellere debeas
nominatos. Nos igitur et cetera quod te-
stes predicti segregata actione vel ti. sub. per cen-
suram ecclesiasticam debes appellatione remota compellere veritati testi-
monium perhibere.

Honorius iii. abbati
sancti Eugenii et magistro B. canonico senensi.

Dilectorum filiorum Vulterani capituli ex
parte nostra et episcopi vulterani exaltata precepto
nostro in nostra presentia constitutis et cetera. Testes
qui fuerint nominati per quam super criminibus
si segregata actione vel ti. sub. p. ce. ec. con-
veritate perhibere.

Idem episcopo Bononiensi
et magistro B.

Venerabilis frater noster archiepiscopus Ravennas proposu-
it quod cives Cervienses cum communi et ...
electi eorum ravennatis quamdam pro super commu-
tatione facere cum eis incommunitatis ... ter-
ritorium eius dantes eis quamdam pecu-
nie quantitatem. et ad hec celebranda se
astringentes vinculo iuramenti. Sed
tamen ... supplicavit ut cum causam su-
per his et quibusdam articulis vobis duxeri-
mus committendam. et ipse intentionem
suam probare non possit in testimonium cum
... ... prudere ne prestitum ... ...
peteret sua iustitia dignaremur.
Ideoque mandamus quatenus monitione premissa per censuram ecclesiasticam
appellatione remota cogatis illos quos videritis
compellendos ab huiusmodi iuramento absolutis.
quos idem archiepiscopus ad testimonium duxerit
producendos eos iudicio ... si segregata
actione vel ti. sub. districtione similiter con-
pelles ad perhibendum testimonium
veritati.

Gregorius. [illegible]

Scriptura autentica non videtur ad [illegible]
exemplaria nichil facere possumus.

Alexander tertius.

Scripta vero autentica si testes inscripti
decesserint nisi per manum publicam facta
fuerint ita quod appareant publica
aut autenticum sigillum habue-
rint per quod possint probari non videntur

nob robur alicui firmitatis hre. Id.

Exlittis uris accepim q cu ca q uttit it
magistr. a. r. sup cappella d abitoria
uttitur d mandato nro susceptis ter
minanda. p̄fat. r. litteraz sibi fi copi
a postulauit. qui cu eas argueret fal
sitatis qui inmartatioe sci abrahe f.
u scptu e iuxta parrochiala. et j. dici
mus quod ppt abrasione illa iudica
ri false no possut nec et hri suspecte p
sertim cu puit. inpossib; abradatur
et littere inmartatioe sci si errattum
e possint incunctanti abradi. Id.
eboracen. archiepo.

Accepim litteras quas abbas sci augti
contra cantuar. archiepm emisit. et
j. cum puit. no inspecta ualeant
argui falsitatis et difficile sit et piculo
sum ea. ap. se. ap. exhibi pcipimus.
ut ul exhibeantur eide archiepo i clau
stro pdictoz ul fratrum ul in alio lo
co cogruo et securo usq ad natiuitate
proxima sci iohis. bap. Cessiuo
nec uenit nec sufficient misit rsale.
ei pp silentium ipoitis. rpa ulti
arguendi. Cinttm aut uolum
illa puit. uacillare. si pcepim sntiaz
que eoz obtentu sup statu monastij
lata e inuiolabilit obseruari. et j.
Iubemus ut archiepm in inspectioe
puit. xii. hoium nro faciatis ee co
tepti. Celestin. iii. abbi sci facdi

Contingit inedu ut dictis
quod qnq; cum aliquo litte hntes p
uil ttim ad uise pati coniugiu exhibe.
Vn accedit q ocaione capitulo uniu
sup quo conuenimi plima legia su
scitantur. e. t. t. r. ut quicq; suppli
cib nro. puit. l indulgentia seu in
strio fuitis requisiti psente iudicie au
aliquib; presidentib; uiris deputatis
abripo audiente pte ecia tenetur ita
q si sup uno tm capitulo qo fuit illd
solummo rescribatur et ad uise pati co
pia ei fiat. Innoc. iii. ordiolan.
archiepo.

Inte dilectos filios abbate sci dnati de
scogula. et B. pcuratoe tuu sup sub
iectis articulis diu fuit inuro audi
torio litiga tu petebat siquid des
abbas noie monasti sui ap stato pcu
ratore tuo noie mediol. ecce restitui
i monastio supdicto portu scogule cu
honore districtu. et iurisdictioe loci p
fati dicens ad monastiu h oia ptine.
hoc dicens de hominib; qui habitat
in curte biuen. et tenet res monasti
i ingtalia de quib; monastiu obtinu
erat in iudicio possorio p sntia epi
veron. h omia petebat cum oib;
fructib; inpceptis. Ealio moib;
uir addech ut inuenient satagens
complere oia que pmissa sut ad su
um monastium ptine pmo p puil
liutardi comitis quonda heri epi.
Oz monastiu ipm fundauat et ei q p
missa sut donauat uniusa. Scdo p
instrm finie astri quonda mediol.
archiepi. qua ex delegatioe lo dorici i
patoris tulit sup hui monastio. 3. a.
pfati liutardi nepote qui sup eis mo
nasterium molestabat. Tertio p puil.
ro. ipatoz et psertim henrici qui pre
missa oia monastio cofirmabat ul et
coferebat. Quarto. p instra location
quas fecerant diursis psois abbates
monasti supradicti. Testes quoq; p
duxerat p quos intebat plare q a. xl.
a. et j. et l. an. et sup possedit supdicta
fama publica erat oia ea pfato mona
sterio ab ani dco liutardo fuiss; donata. E;
3 puit. donationis a pcuratore tuo int
ta fuer. pmo quia ibi marie appare
bat cosuptu uidl; in annotatioe i
dictiois ubi potuiss; falsitas dphendi
facilius. Scdo quia cu carta uetustissi
ma uideretur recetior apparebat scp
tura taqua i nullo tpe fca fuiss; . Ter

plem v.

obiecta

tm modo

tio qui falsum sigillum uitiose uid
batur appositum eo quod amedia pti
te sigilli apparebat imago quedam
nc̃ in mitra incapite sꝫ cū pilleo nec
inciuta pontificalib; sꝫ regalib; . te
nens inmanu n̄ baculū pastoralem
sꝫ qͥ sceptrum regalē. cui facie n̄ ap
parebat integra sꝫ dimidia tāquā in
alia medietate respiceret aliā medi
ā q̄ tn̄ tota uacua remanebat sꝫ q̄dā
ymago uidebatur erea fuisse delecta
quia cera in ea pte nec incolore n̄
inplantitie reliquie ptis fuit ap
parebat. Vn̄ n̄ epi sꝫ imperatoris ipse
uidebatur fuisse sigillum. Quod mu
na medietate eē talis ymaginē exp
mebat 7 inaltera medietate psume
batur ut coniugis ut filii ymaginē
habuisse. Nam 7 in ipso sigillo nul
le alie littere apparebant. n̄ que ħ ꝑm
cū ac adiectiōe digni dsignabāt. Sꝫ
cū ꝑ pū nomi ipius epi sint luitād in
noie ꝑo qexprimebat sigillū. deleta
fueāt due littere. scdā que fuāt. int
l. 7 t. 7 vi. que fueāt. int. r. 7. v. J
q si scdā. o. 7 vi. fuisset. J. nō luitād
sꝫ lo tori legeret. Quod etiā cōnici p
terat quia scdm dispositione aliarū
litterar int. l. 7 t. n̄ eāt spatiū n̄ q
potuisꝫ una litterar continē. cū sꝫ
integritatē ħ noīs litt̄is luitādus. i
t. l. 7 t. due litte sint diuise. ptea int
r. 7 v. tā mediū eāt spatiū. ut ideo
n̄ ħ littera que mai occupat spa
tium. sꝫ ħ littera. J. que minimū oc
cupat uidetur formata fuisꝫ. ꝑsū
cū cera sigilli abinitio pte uetu
stissima eēt cera que posita eāt abi
tiori pte q̄ ad cōfuatione sigilli re
cens erat et moll. q cū diligēt inue
stigatū fuisꝫ. cēto certus ē cōpt q que
in isto sigillo cēta fuit pforata 7 ꝑgl
utin noue cere q posita fuāt citius
q̄ ad cōfuatiōē sigilli uitiose fuit ipi

cāte subinietū. eād falsitatis spē p
nitiosā uid; appositiōē sigilli. Ceteta
fere puil. ro. iꝑatoꝝ pt puil. hēnci.
t falsa prepta sūt. t falsata. Sꝫ 7 ipꝫ
puil henrici adfidē istruendā n̄ uidbat
sufficē quia nec eāt publica manu 9
fectū nec sigillū habebat auctēticum
eo q eāt inmedio fere pte osūptū
nec plus dnoīe ꝑo n̄ ultīa medietatis
uid;. Sicut nec decētis littis n̄
adħ adiectio. digni. cōpebat. ita q ex
littis ipis n̄ magis poterat cōpbari fu
isse sigillum henrici quā lodoici. Jstiꝫ
quoq; sinīe multis modis inueniebāt
suspectū tū q q̄dā inipso apparebant
littere tū quia subscptio notarii uid
bāt manus alteris fuisse quā subscp
tio istū cū tn̄ notarius insubscptiōē
ꝑfiteretur. se inistiꝫ manu ꝑa cōscpsis
se. littera quoq; recentior uidebatur q
cāta. 7 aqua uidebatur infectū. ut an
tiquius appareret. Jn oīb; 7 ipiaib;
puil que potiora fueānt nulla ē ħita
inītio dsinia illā quāuis inedꝝ aliqb;
inītio fca fueāt luitādi qui dicebatur
donatiōē fecisse porro si legitimū eēt
instim. eēt sniam pillam tn̄ sniam
nullū medior arcepatui piudicare
potuit gūam cū ipa snia lata fuit
int alios acta alii n̄ piudicat. nec at
testatioēs q cōtinebant istiꝫ snie p
quas legitimā donatio luitādi uide
bat eē pbata. poterant eidē arcepatui
nocumtū aliquod irrogare cū int
alias psoās. 7 inalio iudicio recepte
fuissent. Ceterum pmemorati hen
rici puil. qn̄ solū confirmationis sꝫ
7 donationis uidbat fuisse omnēꝝ dnuꝫ
donata intelligi forte poterat moāstio
acqsitū quāuis ex forma petitionis inq
ipo puil dclāt cōfimatorū uidetur
ut tn̄ intelligat eo modo quo mag
posꝫ; uale distinguend uidebat ut
id henricus alia donauit 7 alia cōfirmauit

F

cum eade legittime nequisset confirmari
pri et decani. confirmari tanquam prius habita
et possessa. decani tanquam nunc tractata
et concessa. ac per hoc illa non poterant in
telligi preuiuit. illud dicta sed confirma
ta cum iure sanctiones legittimas quod
irritum est et talia cum irritum fieri non pos
sit. non desierit esse irritum. etc. Cum igitur
prius. henrici confirmationum tamen ex
titerit saltem quoad illa que deducta
sunt in iudicium si principale non tenuit
nec accessorium quod ex eo uel ob id dignos
scitur esse secutum. etc. preuisum uero lo
cationis non est utique probata pretitas nec ad
plenum possessio cum adprobatione rei per se si
ne ad defensionem non sufficiat set lo
catio. etc. Cum autem fuisset super hiis diu
tius litigatum quia legittime probata non
fuerant que petebant ad mandatum per ti
nere ab impetitione ipsius procuratore
tuum nomine tuo et mediol. ecclesie sententialiter
duximus absoluendum quem cum ob
scura sint uera pariter consueuerit esse cum
qui petitor est iudicandum. Idem. cantuar.
archiepiscopo.

Quod super hiis. etc. Quesiuisti quid agere
debeas circa cruce signatos qui di
centes se. a papa se. recitare super abso
lutione sua ignota cardinalium
sigilla. reportant cum eis super ipe
dimentis expositis non fuissent deleri est
mandatum. ad quod t. re. quod si talibus quam
litteras indulgemus illi qui personas
et facultates eorum plenius nouerint hu
iusmodo scribimus ut super positis inquisi
ta diligenter ueritate statuant circa illorum
quam animarum saluti et succursui terre sancte ma
gis nouerint expedire. prouidentes neque
in fraude uoti fallacia constringat.
Unde si tales per fal. prosessione ueritatis
aut falsitatis expressione litteras si
solum card. set etiam nostras. nec solum dubi
as set et certas constiterit impetrasse carere
uolumus impetratis et eis non obstantibus

ad uoti executione compelli. Idem.
helyen. episcopo.

Pastoralis. etc. auctoritate presentium duximus statu
endum. ut cum aliquis decretalem de qua iudex
merito dubitat allegat si eadem iuri com
sit consona secundum eam non metuat iudi
care cum non tamen ipsius quam iuris con
auctoritate procedere uideatur. Unde si iuri con
sit dissona secundum ipsam non iudicet
set superiorem consulat super ea. Idem.
episcopo sancti andree et abbati de boroth.

Cum dil. f. etc. ad secundam questionem du
ximus respondendo. quod utilibus partis potest in
stantia et post publicatione attestation
um. ad diffinitiue sententie calculum exhibere
an quam sit in causa conclusum.
Certio articulo. re. quod si consuetudo il
li parte optinet approbata ut instrumentis illi
regionis fides adhibeatur uos ea secure
potestis admittere presertim cum predictos rec
tante fuerit confessatis quod ipsius instrumenta
maxime auctentis sint scotie Idem.
Idem. p. ciui. vitibien. in partibus

Cum Johis hermicente. c. xxx. l. sen
exta inutili coram decimo. et jo. iudi
cibus vitirbien petiuisset et tu te ad
uerso proponeres. quod cum id. m. clericis. c. xx. l. exti
debebat non immerito compensare. tandem
cum super hoc et quibusdam aliis articulis
inter uos fuisset aliquamdiu disputa
tum. iudices attestationibus publica
tis. te sententialiter condempnarunt. ut eius predicte
domus possessione uacuam traderes ac
creditoribus libertatem. etc. Cum igitur ad ac
stinam ad nostram duxeris audientiam appellandum.
et nos tamen t. quam presbitero j. t. subd. et
cappellanum nostrum dedimus auditorem.
ex parte tua fuit propositum super dicte
domus uenditionem non puram set condici
onalem potius extitisse. ac nullatenus
tenemini ad tradicionem teneri. iiii. in contrario
testibus ad probandum inductis. quod et si no
uum esset capitulum pendebat tamen exuenti. Quarum
uerum deposuerit intulisse contum in t.

7 p̄dictū. J. sup ead domo celebrata
pq̄ua. c. lxx. lib. ꝓ p̄tiū ł fiat ꝯstitu
tum tali uidelicet adiecta : cōditiōe
ut tu domū ip̄am inhabitatus li
bē uita tua 7 post obitū tuū. G. 7 R.
natis tuis eiusdē Johis nepotib; re
maneret. Cui cōditiōis intuitu domū
ip̄am eid. J. pmmon p̄tio uendidi
sti. Cum. a G. moradi ꝓpt̄a. cc. lib.
potuiss; hre. Atm uō missis 7 aliei
quo uenditio fca fuit. id testes se
cxpreē minime recordant. Dictus uō
J. uenditiōē n̄ cōditiōalē s; puram ꝓpo
suit extitisse. ad ꝓbandū publicū
exibens istrm. 7 J. Tabellione quoq;
qui confecerat instrm 7 un̄ ex testib
in instrm̄to sbscriptis ad id ꝓband
induxit. 7 J. porro cū dubitatio su
ꝑ; exorta utriusq; ꝑ ꝓbatio p̄ua
le ꝑtua fuit p̄te ꝓpositum q 7 si e
amde uī obtineant. istrm fides 7 de
positioēs testiū inliti; exceedis. nō
tñ qlib; istrm tātū ꝯb; ēē momēti ut
trium ł plurium ydoneor testiū ꝯpoi
tioib; p̄ferat. 7 J. adhuc id. J. eād
uso. tz. qcū intētiōē suā p iam dez
fundauit instrm. ac tu inmodū
uenditionē ip̄am n̄ pure s; cōdi
tionalr̄ celebratā ꝓpas nec p̄testes
adhec ante inductos deceto tpe fuit fcā fides
et ideo n̄ appareat qd sup illa uenditiōē
ꝯpoant. cum cōstat p̄dictū istrm ꝯt
minato tpe fuiss; contractā h ꝓba
tio uidebatur inefficax ad intētiōē;
certam elugedā. Vnp ꝓone istā ꝓpe
bas inualidā. qm̄ utiq; p̄ās anob
interrogata fuisset minime ꝯfessa qd
unica tm̄ uenditio sr̄ domo c̄ta fu
erit 7 ex depositiōe testiū liqueat uendi
tiōē cōditiōalē fuisse cum utrisq; cōfes
siōē colligitur. eid domus cōditiōalē
extitisse uenditiōē; n̄ purā n̄ obstāte
q ip̄a interrogatio fca fuit postq; ꝑtib
extitit i cā cōclusū. Cū uidet q usq; ad
plationē s̄nie debet inuiusa remāi. ꝑ
sit interrogat. deso quociens aliquid
dubitatiōis occurrit 7 J. d. cō. F. n. p
nūtiauim̄ uenditiōē p̄fate domi fuis
se cōditiōalr̄ celebratā 7 te nullatē
nus obligatū ad tradicōē ip̄i. sr̄ hoc
inemorato. Io. ꝓpetuū silentiū īpoētes.
sniam p̄dictor iudicū qui ad. uiste ꝓ
nūtiasse noscūt. cū h exceptio corā ip̄i
nec ꝓbata fuit. nec obiecta. quo addo
cap. infirmam eā. quo ad alios ꝯtcloe
ꝯfirmantes. Honor. iii.

Ex parte Kime ixo filie. B. quōda āglo
ꝝ regine fuit ꝓpositū. 7 J. Q.a rescriptū
apl̄icū peo q inhac dictiōē spoliauit
h figura. o. ꝯ eāt assitur uitiosū. G.
q. hoc nō obstante inegō ipo p̄uia
re predas. Greg. ix. priori sci barto
lomei 7 decano ꝯ arcub; londonien.

Perpetuus uicarius eccle
deterhan. nob exposuit q cū pior 7 ꝯuē
tus deledos eū sup decimis corā iudicib
auc. ap. ꝯuenisse. 7 dōs. G. sup ꝯsilib;
corā ip̄is te ꝯuenisse; eos ꝯ quia dei iu
dices copiā quorūdā istrm̄ totū q ha
bebat pars altera 7 p que intendebat
intentiōē suā fundare sup p̄ncipali
n̄ nō faciebant eid hoc cū instantia
postulāti. mm̄ au. app. J. ꝯq; G. q
sita ē. reuocato istatū ꝯbitū. 7c. Id.

Imputari ei pōt qui certas
tise scripturas iniudicio ꝓtulit fid; s
ad iniuriē ꝯrogatos. cū inpi fuit po
testate quā uoluerat nō p̄ferre. Id.

Si cautio quā ante indebite ꝓpois
expoita indeterminate loquatur. adū
sarius tuus tenet ostēdē ꝯbitū q ꝯtict
inea. G.; sicam ꝓpt quā h scriptur p̄cel
sit expssit mead. cōfessiōi tue statur.
n̄ ꝓbauit te id indebite ꝓmisisse. Id.
J. tabellion.

Cum. p. tabellio inote p̄uēt qdā n̄ pfecit
instra q in nota redacta fuerant abe
ode. ad peticionē eor adquos ꝑtinent

auc. octinam iudices potius ea fideliter in
publicam formam redigere. hitura ph' ppetu
a firmitate. Idem.

Si instrumenta ppt uetustate l' alia certa cam
exemplari petant coram iudice sclari ordinari
o uel delegato abeo spaliter psentetur. Q3 si
ea diligenter inspecta in nulla sui parte i
uitiata repierit ppublica psm illa fri
piat exemplari eandem auctem phoc cu originalib; habitura. Salomon inparabol'.

Sicut noxius ë psumptionib; . R.
e qui mittit lanceas 7 sagittas in morte.
ita uir qui fraudulenter nocet amico suo.
7 cu fuit dephensus dicit ludens feci. Id.

Afferte m gladiu. Cuq; attulisset ait. di
uidite igo infante uiuu 7 date dimidia
parte uni 7 dimidia pte alteri. Dixit au
mat cui filii uiuus erat adrege. Commo
ta sut quippe uiscera ei sup filio suo.
Obsecro d' date illi infante uiuu 7 n
occidatur. Ecotio illa dicebat. Nec m.
n t. s; diuidat. R. ait. Date huic
infante uiuu 7 n occidat. hec e mat
ei. Ieronim. sup parabol'.

Extuctius intelligit fuerit quecuq; e u
tutib; studeat cu modestia continentie au
ditioni sapientum obseruatie mandatoz
di maxime simplicitati 7 humilitati iudici
h munda 7 recta opa intellige. Bo
nephatii pp. epis. gallie.

Nullus dubitat q ita iudiciu nocens
subterfugit quemadmodu ut absoluat.
qui e innocens querit. Constitet e de oi
b; q sqs se subterfuge iudiciu dilationi
b; putat. Greg. in mecha.

Nonne bn dicimus nos q samaritan es
tu 7 demonium habes. R. ihs. Ego demo
niu n habeo. Duo quippe illata ei fuer
unu negauit. alteru tacendo concessit.
Id. maximo. epo.

Mandata celestia efficaci gerimus si nra e
actib; hora patiamur. P mo sup ciui
tas eccl'as sicilie te uices suas e. apo.
ministrare decreuimus. quas n olo

eo tribuim s; p. Q3a grtia sacta inte
uita dicitur q d subsequitur tua
conuersatione psumam. Id.

Quosdam 7 J. affrica uo qualit mo
talitate 7 langorib; uastet quanto ui
cinioris estis credo q subtiliter cognouistis. Id. uictori epo.

Quanto 7 J. late te inuicemo supponi
tt quo ad nos in longiquo puenit. Ie
ronimus sup osee.

Scriba ei multiplices leges iteas exp
atis 7 neglectis. apparet q has neg
ligent. Alex. iii. decano de cassi.

Quia nu simile n e. qd. h. psa tu ee. R.
e. contigit. et abeo eid eccle accepit
uicaria pudas ne sup hoc platione
recipias. nisi coiter locis fama hoc h
abeat. ut tales p apparea t de qb; uii
fide n sit q debeant denegare. qm sepe
contigit q testes corrupti inducant ad
falsum testimoniu pferendu. Id.
Januen. archiepo.

Illud quoq; nob innotuit q cu qdam
libera mulier. p x. an. 7 ultra cuida s
uo scient cohabitauit 7 habeo fuit
carnaliter cognita. nec ipo assit suu n
ee uiru Deni uir ea uendicas i uxore.
ostendit publicu instrum i quo sese co
iuges noiat 7 p q ipo ei dotatione ppt
nuptias fecisse comparet. Mulier uo
instrum illu asserens uitiosu. ut sup
o fraudaret. plures testes peduxit q ille
ab anmeis ei sepe rogat ut ea desposa
ret. nec desposasse nec desponsaturu se
ipa firmit asserebat. Vir aut n pdco
instro 7 qbsda testib; quidat ea anu
los oferente ipam pbare uxore. eo;
mulier de more illaz q pacs uendunt
se anulos detulisse dicebat. Vnm q
nb' dubietate fama uicinie mag
dbz attedi. si fama loci ht uir ipa
i lecto 7 i mensa sic uxore tenuit locu
rium. sit maris 7 femine coniunctio
i diuiduam uite consuetudine retines

cogenda est mulier ut ei uiro assen
tiat coniugali. Preterea si iniunctum
mandatum a beo concitum fuerit quod of
ficium suum fideliter adimpleat. Idem.
titis tue. F. receptis nobis

Innotuit quod cum P. ab hac mu
liere quam in uxorem acceperat peteret
separari. accusatores minus per duper testes
firmit asserentes quod pro quia mulier
cum predicto uiro convenerat mini magis
neum uiri eius solum cum sola nudum cum
nuda in eo lecto iacentem ea ut cohibit
intentione ut eam cognosceret carnaliter ui
derunt multis diuersis locis et latebris
adhoc commodis et horis electis. et I. c. t.
t. testes quod extra uiolentiis et certa suspicione
fornicationis post sententiam diuortii pro
mulgatam. ita quod ei ei licentiam habet
mortua illa ducendi aliam. muliere
sine spe coniugii remanente. Cle

mens. tertius.

Tertio loco questionis hec nobis. t. F. petiit expli
cari. an iuuenis sponsam in qua puberem
pretiti consensit debitam uxorem habere. adquorum
mum impedimentum neptis ipsi sponse ppsilies
se aiuuene pregnatam carnaliter prostebat.
aqua producti testes dixerunt se pecto esse
quod illa dicti iuuenis extitit concubina adi
cientes quod eos insimul uiderunt pro pla
na et nemora uias et inuia pluries co
uagantes et testimonium uicinie se
super hoc recepisse dicebat. ad maiorem
autem certitudinem quod non sufficiebat
credidisti esse probatum quod mulier eadem asse
rebat. tam ipsa quam iuuenis uitantius asstiti
seorsum confessi sunt. quod se inuicem carna
liter precognouerunt. licet iuuenis nollet
ab ea qua dispensauat separari. Nos autem
quod dicta sunt intelligentes. pro certo cum hec nobis di
catur occultum. sed qui producere apti
manifestum. consultius esse credimus ut mini
aliter non uineat. sed solutis sponsalibus separa
retur. Innocentius III. Nimen. episcopo. et ar
chidiacono. Bituricensi.

Litteras uestras accepimus continentes. quod cum causam que
uertebatur inter altisiodorensem episcopum et quosdam bur
genses de castitate quam idem episcopus de heresi impetebat
uobis et abbati callonii. aise. apostolica delega
ta fuisset. utraque parte nos duos sub certa
pena sibi arbitros statuerunt delegata uobis
nichilominus potestate reseruata. V.
autem lato premitum unum eorum de heresi suam fu
erat publica uoce professus et de fide suo
sibi recognouerat quod eodem secum laborauerit
errore. et I. Nos uero predictum V. de here
si suspectum uehementer habemus. tum quia
quam cum creditur postea secuturisse negauit.
tum quia mandatum plus eius istorum. asserendo
illum hereticum uel peiurum postea commisit in
dominum purgando illum de heresi quorum utrumque
redeat ualde suspectum. quia quam ei silui
uidetur quod eo tempore quo tamquam uero pertes
ab heresi reuertebatur ad fidem. tam graue
mandatum non duxisset. preterea istorum inque
tamquam karissimum nobis asseruisset hereticum
non accensus fuisset zelo fidei orthodoxe.
Unde presumitur quod cum postea pagauit
eum de heresi turpiter degenerauit. Quo circa.
c. q. cum propter solam suspitionem quia uix
uehementem nolumus de tam graui crimine
condempnare talem et tanta securitate recipi
atis ab ipso pro uitatorum cautionem. quod
timore pene temporalis debitam cohercendi. discre
tam ei penam iniungentes ex quo ualeat ap
parere utrum in tenebris ambulet an in luce.
utrumue uere sit penitens. an ficte conuersus.
et sic cum hec modo uirum catholicum cognoui
tis non sinatis ipsum indebite molestare.
Alioquin ipsum tamquam hereticum condempne
tis. Idem. cenadiensi. episcopo. et abbati.
deciquorum.

Cum in iuuentute sua quinquagenarius episcopus ad
eo senatur. honestum et prudens. exhibu
erit ut abbatis Ro. meruit pallio de
corari. non est de leui credendum. quod postquam ad senile
deuenit etatem tempore adiecerit iugum de.
fectorum. libidinis amplexando. cum labos hec
quam non nunquam in iuuentute contingit. in senectute

F

frequenti excipiet. Quamvis peccata difficile ē
dicit quod uir predictus scientia litterarum pre salu
tis oblitus. adeo passionis ignominiam
se commisit ut cum pre nepte abhominabi
le perpetraret incestum. cum et fratres hereticos
et naturale federus iter tales fuisse perimunt
ut seu criminis suspicari. Dicet
ergo rex ungarie eundem episcopum predictos et licita
de tali crimine detulisset. postulans ut ma
lum hoc perniciosum exemplo de ungaria ecclesia
tollamus quia tamen ei suggestio si de
caritatis radice procedere uidebatur. uo
lumus aures nostras qui malignis delationibus
inclinare. etc. ut plurimum fuit siccent
credo. Iaurinensi episcopo decretum mandantis
ut prudenter et caute accepisse indagare
ut per statum episcopum credatur tali labe resper
sum qui nobis primodum rescripserit quia
uir honestum conuersationis esse credebat primum
illius multiplicet commendantes. Idem
archidiacono et preposito mediol.

Quidum autem decretum mandatis. ut. c. sco
lare a priore sancti uictoris inchoaremus eius esse
recepit et istum. et infra. etc. presbiter memorati
archidiaconi decimas granum asseruit quod
nequaquam sufficiebant duobus clericis
facultates esse memorate. adiciens
quod predictus c. non erat ydoneus ad illius esse
beneficium optinendum. et infra. cum uobis
duxerimus committendum ita ut exilla clausu
la. s. si propter fuit ydonea quam uno scripto re
ptur iniusta eius scolarem probandi se
ydoneum nulla necessitas imponit. cum pre
ma facie presumatur ydoneus nisi aliter i
necessarium ostendat. G reg. iii.

Exadministrationis. de iure iurando.
et infra. et q. creditores ad iuramenta re
sup usuris sibi soluendis prestita re
laxanda ecclesiastica districtione cogatis.
Ex registro gregorii.

Peruenit ad nos laudicensis episcopum ab
ar. comite rebus suis spoliatum et uinis
sedem pulsum quod non reperiret sic abla
ta. cognita quidem contumelia ualde

dolemus asserentes ipsum episcopum nul
lius iuramenti uinculo super hec posse
constringi. (que tamen absoluimus
quia nefandissima coactione
iurauit. Idem regi francorum.

Peruenit ad nos. et infra. Non enim propositum
tuum aut promissum infringit. qui in me
lius illud commutat. nec tu ei et si
promissum tuum iuramentum uel fidei obli
gatione interposita conditione firmasses.
aliquatenus teneris si constat eum e
ditioni minime paruisse. Idem
petro. subd.

Ego episcopus. n. ab hac hora in antea
fidelis ero sancto petro sancteque romane ecclesie
dominoque meo pape. c. eiusque successoribus
canonice intrantibus. non ero in consilio
nec in facto ut uitam perdat aut membrum.
uel capiatur mala captione. Consilium quod m
aut per se aut per litteras aut per nuntium
manifestabit ad eorum dampnum nulli
pandam. papatum. ro. ecclesie et regalia
sancti petri adiutor ero ad defendendum
et retinendum saluo ordine meo contra omnes
homines. uocatus ad synodum ueniam preter
dictus canonica preceptione. legatum
ap. se. quem certum esse cognouero. in eun
do et redeundo honorifice tractabo.
et in suis necessitatibus adiuuabo. apostolorum
limina singulis annis aut per me
aut per certum nuntium uisitabo. nisi eorum ab
soluar licentia. sic me deus adiuuet
et hec sancta euangelia. Vrbani. pp.

Nullus episcopus clericos suos nisi forte quibus esse
et rerum commissarum commissa fuit dispen
satio. sibi iurare compellat. Alex.
tertius. uiginiensi episcopo.

Debitores absoluendas usuras in quibus se
obligauerant cogi non debere (et uos de iperatori
soluere iurauerint cogendi sunt domino reddere
iuramentum. (et cum usure solute fuerint.
creditores ad eas restituendas sunt ecclesia
stica seueritate sine recte sunt compelle
ndi. Idem rotomagensi. archiepiscopo. et eius

suffraganeis.

Adnram noutitis audiu puenisse q e. p. quibda hoib; certa summa pecunie mutuasset. quasda abeis possioes 7 redditus recep in pigno. ipos iura mti religioe astringes q s et ac. cu soluerit pecuna nullu ei grauam iferret. licet aut d possioib; ill 7 red ditib; no du sorte deductis expensi receperit tu fr arcepe cu ppt h excoi cationis uinculo astrinxisti. 7 i s. q. q. recepta aps fato. p. sufficienti cautioe q mo d bat parere mada to. absoluatis eund. d in dbitores ei qui pceptas possiones 7 reddit 9 iuramentu subtrasse dicit. si ic ec. cc. cogatis. ut hoc restituat. nec sibi molestias iferat. done ei pecunia psol uat. Cu ei pecuna sic iurauer psol uint. uos ipos ad restituend q eqd deductis expensis ultra sorte recepi se constitit inducere studeatis. 7 monit ni fecerit icad excoicationis snia redu catis eude. Id senon. archie.

Siuo aliquis quequa grauissimo metu sub religioe iuramenti sui ius refutare cogit ip m nec sibi reti nuit q nos osule uoluisti an alt alt eor l neut bne d bat. t. duri. r dend. q n e tutu quelib 9 iuram tu suu uenire n talo sit q fuatu ugat in tritu salutis etne. nec nos alicui dare in aia uolumus ueniend 9 pu iuramentu ne actor p iuri iudimur. Qm in no. ec. aliq do aplib; pdecessorib; nris fore ee re coltur q clici qui coacti iniustu ecce ab iurauint d iuramento abso lutiois bnficiu ipetrar. 7 ad coher cenda iniquitate cor qui ecclasticos uiros ad pstand illu opulerat. p missi st icad ecce ministrare. Id.

Sarchin. epis.

Ex rescripto q nob e psitatu inotuit abbate treuse. cu p. fr summa. octo. q. solucion talit queuisse. 7 i s sup hoc pstis abbas quosda demoachis obsides dedit. quite obsuanda co uentioe iurar ut si ipi deficeret moachi alii loco ipor inobstagi o ponerentur. Insup si fide dati monachi non suarent. abbas de dit eidem. V. 7 uxore fideiussore qui simult pstitisse dur. Ido; q. q. ta abbate qua moachos. q. v. et uxore sua monere curetis ut sicut iurar eande conuentione faciant adimplere. alioquin ab bati 7 moachis ingressum int dicatis eccle. 7 ina psfati. V. et uxoris eius usq; ad dignu sati factioe inhi btas diuina offi tia celebrari. Id lexouien. 7 vigornien. epis.

Querelam. R. lincolnien. canoica accepimus q cu. V. clic ei duos bizantios noie eccle destata se annuatim soluturum interpoi to sacramento firmass; pbienni ab huius possiois solutione cessauit. Qm igitur ecclas no me rentur rege qui sunt crimine piuri iniecti. q. q. si nob co stiterit memoatum. V. ce iu ramentum suum nonecitate s; uoluntate abeitre pensionis so lutioe cessasse. ipm aps scripta eccla remouentes. ea psato. R. minime restituere differa tis. Lunius. tituli. norwicen.

Tua nos duxit

Lepo

Institutionis osulendos cui stad sit iuramento cum clicos reli giosi uiris iurandi religioe constringit. ad maiore soluto pensioe soluendam ut pstand ad beneficia pt soluta pensioe. Cum aut instituuntur ab epi iurant q antiqua pensione

7 solutã nõ augebut. Tue igr q. t. t. ꝑr. q cũ ꝓ multis iuramentũ tradere 7 lat. q. iuncte. iniuetur. ꝑp iudicent. q ꝺ cupiditate processit. Ceter ittu; ut cũ clici ꝑ p uno q iuraũt n̄ ꝑ sit ab eccliis ꝑpetuo ꝺ pellant. V. ꝶ banus. ttius. epo. pisano.

Cum quidã. 7 j. q. t. t. ꝑr. q ieiũos suum transgssi sit iuramentuꝫ ẽ tãto grauiꝰ ĩgrediũ q̃nto maioꝛ ꝑminẽt dignitate 7 eorꝫ exẽplo facili alii poterit ad sĩilia ꝓuocari.

Ille uõ q iurat nõ loqui patri 7 matri sorori ł frĩ. aut eis humanitatis subsidiũ exhibẽ. absoluendi sit ab illius obſuãtia iuramenti. cũ illicitũ sit 7 obseruatiõi iuncta tñ eis ꝺ hoc q male iurauẽnt pñia cõpetẽti. Sicut exlittis. t. dist. I ꝺ.

Agnouim. ꝶ. ꝑ tuor monasterii tui nãc die calor successiuis iuramento firmauit q ĩ clausũ eidẽ monasterii quo se uĩclo ꝓfessiõis astrinx. n̄ exeat ulteri. cũ. ꝺ. monacho moratur. 7 j. ꝑr. q n̄ licuit monacho temerariũ iuramentũ facẽ. manere cũ fide ꝓmissiõis ꝓfessiõis frãgẽt. 7 stabilitatis sue ꝑpoitũ euacuarent. Sedq; ẽca eũ. t. sollicitudo ꝓuideat q tãt ei pecũia appareãt ut alius quib; eidẽ tritur sitẽ aliqo [facie] ꝑtimescat. ipse uõ q licite abiurate n̄ potuit. cũ stabilitate ꝑpetua sua pñia cõequat. Clemens. ttius

Veritatis amica siplicitas. 7 j. ꝑr. ut libere; tam qui nob ł alicui successorũ nroꝝ iurauẽt. aliis iurare minime cõpellant. catholicis tñ successorib; nris qui ꝑ tp̃e fuerĩt. 7 hoĩum 7 fidelitatis ꝑ̃itatẽ nichiloꝰ ac si iurasset oĩ tp̃e teneant absq; tergiuersatiõe aliqua fideliter obſuare. Celestin. iij.

Venium mea cõe q̃ q̃nto loco poit face [an]tium uinculo absoluant. Illud iuramentum ꝑuita 7 reb; suadis fecer. nĩ ł alium abitrium. q q ãt ec̃ficẽs nr̃i. ro. ꝑo. ã bitri fuisse. nosciũt. qui tales iuramenti nexib; absolui ẽ oẽt q n̄ agatur cõsiliis 7 auferat mãtia ꝺ gerendi. n̄ eis ita expsse ducat ut iuramenta n̄ ſuãt. ſ; si n̄ ea attenderint. nõ ob hoc sit tanquã ꝑ mortali crimine puniendi. Innoc. iii. h. l. 7 cõ. ciuib; uenetis.

Veniens ad ꝑ̃sentiã. n. a. nob ꝑposuit q olim. cũ. o. mantuense alternati conuiuia inferendo ẽtaũ ꝑpt q ẽ graues inimicitias icurrisset; qdã q partis utriusq; amatores extiterãt. suggesser ꝑ̃dicto. a. ut in satisfactõe iniuriaꝝ. uõ iurare obedire mãdato. Cumq; id n̄ cẽdes se tale quid cõmisisse ꝑpter ei aliquid gũie ipoi ꝺꝫ iuramentũ illud sub tali ẽ ficẽtia ꝑstitisset. ipi sub iuramenti ꝺbito ꝑcepisset ut nũq̃ cuiã ducis ĩtret. nisi cũ oẽs ꝑ̃dictũ ipi gñalit ad eam iã uocaretur. 7 j. Hm q id. a. qui dicti ducis ẽ cõsiliariꝰ ẽ. 7 iniuriꝰ suo multis ecclis quaꝝ ẽ aduocatꝰ ex ꝑmisso tenetur adeẽ nequaquã talit iurauisset; si mãdatũ illud sic iam ꝑsciuisset; Nouitis nos patriarche gñi ꝺ mãdasse ut si mãdatũ ꝑ̃oĩ iuramento licite fiõ repugnet ipm aũc. n. ꝺ mittet n̄ ſuãdo. Idẽ. mag. appollinari.

Breui scissitat ẽ q̃ oẽtiũ q uirã alicẽ ẽẽ ſuare ac ꝑposse ꝺ fendẽ iuramento tenetur si necessitate imminẽte sup h sub iuramenti ꝺbito reqsit. duxerit appellãd ꝑiurii reatũ incurrat. Sꝫ. q ĩ tali articulo appellãte ẽ. a tali ꝑ iuuõ. ap. tal n̄ excusat immo nisi difficultas excusat ꝑpt quã reqsitꝰ n̄ possit eẽẽ subueniẽte. culpe ꝑiurii pocius ĩ rẽtitur Idẽ. illust regi. arragonie.

Quanto ꝑ̃m tuã. 7 j. Qẽdã cõsiliarii

tui immo pocius deceptores tuum animum
induxerit ut iuramentum inrequisito assensu pro usque ad certum patris tui conservare monetam que tunc temporis in moneta ei fuerat legitimo pondere defraudata.
Cum autem sit adeo diminuta et minoris ualoris effecta quod grauem pro hoc scandalum in populo generatur tu quod egeras indiscrete, cupiens reuocare. ac necessitati satisfacere pro cupiens ad obseruationem iuramenti predicti postulasti suppliciter a nobis absolui super quo diligens indagator potuisset facile intueri. quod nulla erat absolutio necessaria quia interpretatio requirenda super eo iuramentum fecisti. monetam aut falsam aut legitimam esse credebas. si falsam iuramentum fuit illicitum et nullatenus obseruandum et pro eo esset tibi penitentia iniungenda cum iuramentum non ut esset iniquitatis uinculum fuit institutum. si uero legitimam esse credebas. iuramentum licitum fuit et usque quo et uir irreprehensibiliter obseruetur. consulimus et mandamus. ut restaurata moneta. que a legitimo pondere fuerat defraudata ita sub nomine patris tui moneta cudatur. quia ad legitimum pondus reducas secundum eum statum quem tempore patris tui habuit meliorem quia antiqua moneta que ab illo statu falsata non fuit cum ea pariter expendatur pro quod et dispendium uitari poterit et iuramentum seruari. Verumtamen si monetam ipsam in statu iuramenti credebas a legitimo pondere diminutam et tua super hoc conscientia te remordet tuum huiusmodi confitere peccatum et satisfactionem. in munera uel pollicitatione in iuramento studeas adimplere. Idem et subditis et populo tudertinis.

Venientes ad sedem apostolicam consules uiros scilicet hi is que ad nos de uobis sepius referunt. et in moncere curauimus et aliquantulum asspere conuenimus. Cum enim appellatione interposita ad sedem apostolicam teneamini huiusmodi et deuote deferre. cum et leges et seculares post sententiam bene ficium appellationis non denegent aggrauatis uos sententias appellatione suspensas executioni mandatis. Verum idem consules nobis exposuerunt ciuitatis quod aliqui uestrum uocantur ad officium consulatus firmant prestito sacramento quod super mutuis et plenariis secundum usum ciuitatis et consuetudinem iudicabunt et infra .xxviii. dies que iudicauerint exequantur. unde saluo hoc iuramento uos non posse super huius appellationibus deferre. dicebant. Quia uero non nunc iudices secundum leges quam consules uestri secundum consuetudinem possent subditos ciuitatis uestre iudicare iurant et ideo sicut iudices contra leges. sic et consules uestri contra consuetudinem possent subditos aggrauare. mandamus. quatenus appellationibus ad nos interpositis deferatis cum per dictum iuramentum uos excusare non possit in quo debet intelligi iure superioris exceptum. Cum igitur P. quondam. S. lator presentium. ad sedem apostolicam a sententia G. iudicis appellauerit sententiam ipsam in dixeritis executioni mandandam in possessionem rerum de quibus quod uertebatur appellantis aduersarium inducentes. uolumus et mandamus. ut possessionem ipsam restituatis eidem. alioquin nouentis nos episcopo nucerino mandasse ut uos ad id esse. ecclesiastica compellat. Idem pisano archiepiscopo.

Ad nostram nouentis audientiam peruenisse. quod cum. I. et G. pro usuras non modicas persoluissent iuramento firmarunt. quod nec per se nec per alium pecunias usuras repeterent uel apud ecclesiasticum iudicem seu et secularem super hiis deponerent questionem. Cumque creditor condiderit testamentum suis precepit heredibus; ut omnibus; qui probarent se dedisse usuras; eidem ipsas eis restituere procurarent. Verum cum predicti .I. et G. iuratas usuras repetere non auderent pro huius iuramentum et heredes predicti .R. eis negligant satisfacere de usuris. mandamus. non obstante sub pena excommunicationis publi

te inee ppoi facias ut ppis ut q sr hoc nouit uitate pcedat adtestioi um pferendu. Et si pcicta testiu uita documta t costitit opmisis hedes il lius ut usuras quas apticeus pz co accepit restituant uniusas ec. ec. opellas. I d. neapolitan. acepo.

Ad nram nouitis audia puenisse q ate qi p ertosioe tale fuit pstitu iura mtu q i moi ca d bes ordine iudicia ru obsuare. Vn qm di ttes canoica manifesta accatioe n indiget nec ies e ordo iudiciaius obsuand q debet i aliis obsuare. n; tu qm sub pmisso tenore iurasti bellas mmte ut ppica ueires ee canoica sanctioes. alioqu n iuramtu s; piuriu potius extitiss; nec aliqua ratioe suand. nos iura mtu tuu bniguius itptai uoletes ita q cosoet canoicis institutis. fr. t auc. p; indulgemus. q i maifestis 7 notoriis ratioe iuramti pmissi n ecum teni suare subtilitate ordinis iudiciarii quia in huis suari p oia ipa ueritis ro postulat 7 requirit. Vn uidebit subtilit intuenti d ordine iudicior pcede ut inpmissis n per oia ordo iudiciaius obsuetur qq 7 sm adpbatu intellctu recte possit intelligi q iurasti quod ioib; caus ordine iudiciar. tu obsuare illis uidel; i qb; e ordo iudiciaius obsua d. Et ergo faciens. 7 iuramti tenoe suab 7 instituta canoica no obmi tes. I d. iudici. karalit

Eate credim discretioe uigere ut itelli gas pterpo q hon n remittitr s; au getur cu cuida ipius solute q alu ex debito e pstand. Sane cu archiepe turritan ate noie uiro iuramtu fide litatis sic a nob madatu receprat ex egisset illud exhibe iei maib; distu lisit. asserens q pisano archiepo. sal uo. ap. se. honore h pstiterat iura mtu. Cu igit nb. ex. io. fidelitate face teneatis si pstitu iuramtu ei gate taq nob debitu e pstand ec tnu reputes. illud illicitu iudica b. 7 illicito n obstate q licite i mo ex debito repetitur exhibeb. ul si pstitu pstando ectu no existat il lud sine difficultate prab. I d. alatrino epo.

Quitauati nob intimado mostu q p offensa quia filie ipi alius mu lierib; inrogarat q eax madato pa teret pstitit iuramtu. q tali illi sub debito iuramti dede madatu. q si qm filiu aut uxor illi aut aliq suo l ubu otumeliosu mulierib; illis obicerec. id 7 filios exheredaret et ase pcul remouet uxore. Quo circa. m. q. cu licitu fuit iuramtu s; madatu illicitu pcelicis ut reuocent madatu illud iniungas. Alioquin eu ad madati obsuatione illi d inutiles n teni. I d. archiepo. trachen.

Tua nos dux. f. osulendos q t sit sr h faciend. q B. 7 uxor ei. a. ad inuice iurauer se nuqua mutuo petitos. Id uo ne repetit illa restitat ea 7 ofio affirmate q pus se facet saracena quia recliret ad eu. 7 j. Nos g. fr. t. p q. utriq ad otinetia suanda inceas 7 inducas quia si pmitte uoluint 7 suare utriq; dimittas sin alio omo tari. Alioquin si uir noluit otini tu illa ut redat ad ipm. 7 taq uxor cu uiro moretur. p excoicationis snia ap. te. opellas. cu 7 temerariu fuit iuramtu. 7 adultiu sit utriq q co missu. I d. ianuen. archiepo.

Queadmodu si uir mulieri iurass; qm contraxit cu illa q ea sep p le gitima teneret uxore p fornicatoe quia mulier an ommisit no poss; il lam dimitte. s; p fornicatioe qua postea ppetraret. ea dimitte posset

n̄ obstante h' sacramento. q̄m in eo
talis cām sub intelligenda conditio si
uidelicet illa in lege coniugii n̄ peccat
ret. Ita si quis iurauit seducturum ali
quam in uxorem n̄ pot ei fornicationem
opponere precedentem. s; subsequente illa
n̄ licitat in eo q̄ uigē qui in illo iura
mento tal' debet conditio sub intelligi.
videlicet illa eē regulam dispensatoris
nō uenit. alioquin si pot h' iuramentum
publica meretrix fiet tenetur eā ducere
in uxorem q̄ ē p̄s absurdum. Nā si post
contractum matrim. uir ppt fornicationem
licite pot uxorem a sua cohabitatione
dimittere. longe fortius ante coniugium con
tractum ppt eand' cām sponsus licite pot
in sua cohabitatione n̄ admittere spon
sam. quia sponsus eicere quā n̄ admittere
hospes. n̄ obstante in alterutro cām in
cōe iuramenti q̄ ppt sub intelligen
dā conditionem ē talis. ut h's qui iurauit
ad utrumq; sim̄ tm̄ si ēē sicē se possit h're.
Quid si p' h' iuramentum mulier fieret n̄
solum leprosa. s; 7 paralitica. l' oculos uel
nasum admitteret seu quicq̄ ei tpi euen
ret. nunquid uir tenetur eā ducere in
uxorem. pfecto ducta n̄ poss; dimittere.
quāuis in thū n̄ declinat cētū q' dimi
nut cētum. Illud aūt iuramentum ē
procul dubio temerarium si uir uiuit u
xori q' eā sup nullo crimine accusabit.
Quia si mulier fieret infidel. 7 n̄ uellet co
habitare uiro absq; contumelia creato
ris. uel ut illum pthet ad infidelitatem
errore te inclinat debent illā impetere
ap' iudicem suum. si eā n̄ penit resipi
scere oīo dimitteret. sedm canonicas
sanctiones. Quid si et pmiserit uiuisse; q' eā
sup adulterio n̄ impeteret eēt ne iurandum
h'i iuramentum cū scriptura testetur. q'
patroni ē turpitudinis qui celat crimen
uxoris. 7 sedm regulam euangelii. si spo
7 so correcta resipiscere nollet. dicendum
eēt eūe. ut tāq' ethnica 7 publicana



s' m uitant. nec p' h' licitū ē uenerū ei
parcendi facultas; ppt impunitatē peccati.
Sed nunquid uir nō pot dimittere uxo
ri peccatum in solum septies s; 7 septua
gies septies sm̄ euangelica ūitate. Cū
ergo in cāu uidet ut ppt iuramenti
religionem uir accare desistat uxorem
ad diuortium celebrand' quāquā eā diu
tiare possit ad penitentiam pagendam.

Id' abbi 7 caplo castellionis.
Etsi xpc precepit sedm euangelica ūitate.
sit sermo uester ēē nō nō. ut affirmatio l'
negatio sic pcedat corde ita pcedat
ex ore. (q' tn̄ bonum excrescente malitia
simplici affirmatioi l' negatioi uix crēdit
id circo pcedet ad iura. q' apls a malo
ē. malo quid n̄ tā culpe quā pene n̄
quibentium s; exigentium iuramentum. nā
incredulitas h' mag' ē pena quā cul
pa. Vn̄ n̄ dix malum s; a malo ē. hec
enim iuramentum phibuisse d' uidetur
nusquā tm̄ pcatorem s; pcatiuitas iu
rare phibuit. ne p' h' iuramentum pcatiuis
feretur ad cātuitā. honorificentia cāu
tus q' cū in euangelio pmisiss;. dico uo
b' nō iurare oīo statim subiunxit neq;
p celum quia tronus dī ē. neq; p terra q'
scabellum pedum ipi' ē. n; p ierosolimam
quia ciuitas ē regis summi. n; p cap
tum quia n̄ potes unum capillum fa
cē album aut nigrum. Et quāuis n̄ sit
pcatiuitas iurand' sit tn̄ uitetur p
cātuitā suad' ē quid dū mō sit lici
tum q' iuratur. quia teste ūitate qui
iurat in celo iurat in trono dī 7 in eo
qui sup eū. Jacob; quoq; n̄ simplicit
phibet iuramentum s; uoluntatem iura
di cū att. Ante oīa fr̄es mei nolite iu
rare q̄m ad iurand' n̄ d; quēquā
uoluntas spontanea inducere s; necessitas
trahere importuna 7 te pot sine culpa
iurare dū mō illos tres comites h'at
iuramentum d' q'b; ppha att. 7 iurabis
viuit d'. in ūitate 7 iusticia. 7 iudi

cio (quod aut iacob; sub o n; p celu. n; p tram. neq; quodcumq; aliud iu ramntum iurare uetat. p qua creatura. quodcumq; sit illud. Alioquin n dixisset. apls p maiore suu iurant. 7 ois cot usie eo; ad cofirmatione finis e iu ramntu. In quo patent ostendit. p q sit iurandum. cum ait. Hoies per maiore suum iurant. i. p deu. 7 cur sit iurandum. ut uidel; omis otusie finis sit iuramntu. Angls quoq; q uidit in apocalip. Jo. stante sup ra mare. 7 sup tra. leuauit manu sua ad celu. 7 iurauit p uiuete i scla se culo; (x. 7 plus legitur dixisse i euglo q. e. e. n. n. cum p pissime dixerit. am dico uob. Q d ipe s luca exponens. cu p misisset; am dico uob quia nemo pph a accept e i patria sua. oseques adiungit. In ueritate dico uob quia multe erant in dieb; helye in isrl. et ad nulla illa; (apls q; iu rabit. cu diceret. Testis e m ds. 7 iterum co tidie. morior p pt glam uram fres q gnita exepla manifestissima e iuratoes ostendit. Si enim p se malu eet iurare. p fco dns no iurasset. cu tn i ueti testamto legitur. quod iurauit d n penitebit eu. 7 rursum. Iurauid dns dauit ueritate. immo p cep i ueritate testo. Redd. dno. iuramta tua. Queda et eni phibentur quia p se mala sunt. s; quia si fiant frequent. 7 multu ex his mala secuntur. Vinu p se ma lu n e. 7 tn phib; apls dices. nolite inebriari uino in quo e luxuria qm ex frequenti 7 inmodata uini pota tioe. luxuria gnatur. sic 7 iuramntu p se quid malum n e cu sit cofirmati o ueritatis. s; tn phibet crea. qm ex fr equenti 7 incauta iuratioe p iuriu sepe contingit. Vnde i ecctico legitur. V multum iurans. replebitur iniqui tate. et no discedet a domo ei plaga

Quemadmodu g paulus indulsit p pt necitate discipulo suo timotheo. ut utatur modico uino ppt stomac et frequentes infirmitates. sic p fco cu necitas exigit. p ueritatis tanta et hoesta pot secure iurari. quia ces sante ea cessat effectus. Licet ergo d beatis ee uiri p fci. ut quantu poti tis iuramnti uinculu euitetis. uo lentes tn indepnitati uri monastij puide ne ppt defcm testium sui iu ris sustineat lesione. p snntis uobis pagina indulgemus. Quatinus uos et monasti uri consusi potitis in causis ei de deficientib; aliis testib; p ipo ph ibe ueritati testimonium. Id. epo. ameltin.

Sicut nris aurib; intimatu. eccla tudertina uacante. ipius canoici 7 epc cum eisde eet in minorib; odib constituti. iuramnta queda in dapni epat uinis fecer. p usqua d pontifici electioe tractatus aliquis hretur. 7 j. Pro iuratioe incaute ipi fecimus epo p nam cogruente. 7 j. Quia no iuramnta s; p iuria sunt dicenda q q ecclastica utilitate attemptant. o. q. ab ipis canoicis inquitas supprimi sis diligentius ueritate. 7 si ea inueneris ee uera. q in dapnu epat uenis tepe ris attemptatum. in statu debitum. ap. re. reducas. Id.

Cum contingat interdum q costante matrimo. mulieres alienationib; sup re b; dotalib; et donatioib; ppt nuptias consen tiant ne contra ulterius ueniant p o iuramnto firmando. ac soluto p cessu tpis. matrimo. ee uenire nitatur. unr hoc liceat a nob tua fr. requisiuit. Ad quod aut. t. f. t. re. q 7 si mulier co sensus in talib; uideatur obligatoris s legitimas sanctioes ne tn a tali p textu uia contingat p iuriis aperire. f mulieres ipe sua sponte d b; h iuramntu

sine ui. et dolo. sponte p̄stita cum in
alterius p̄iudicium n̄ redundet nec
obseruata uergant in dispendium sa
lutis eterne. Id.

Si e. 7 j. Si constiterit q̄ p̄dict. h. in
iuste bellum mouerit. 9. j. ipsm. h.
inducere studeatis. ut uniuersa p̄hi
uiolentiā occupata. restituerit eidem
remittitis eum a p̄stito iuramento pror̄s
absoluentes. Q̄d si acquiescere noluerit.
ipsm ad h̄ sup̄missa ueritate uirtute.
cogatis p̄ sententiam excōicationis. 7 tam
ei interdicti sñn subponentes. Juramen
tum aūt q̄. j. se asserit p̄stitisse sīd
assensu factum ē utriusq; eū n̄ lig
at qui p̄stitit. dum ille cui p̄stitum
fuerat seruare neglig̃ q̄ p̄misit. Id.
eccē. grūat.

Nimis d̄ iure diuino quidā laici ut
surpare uolentes cū uiros ecc̄sticos
nichil t̄pale optantis. abeis ad p̄stan
dūs sibi fidelitatis sacramenta cōpellūt.
Qua uero seculares eius suo domino
stat aut eād sac̄ auctoritate concilii p̄hi
bemus ne tales clerici p̄sones secu
laribus p̄stare cogantur hui iuramētū.
Honorius. iii. a. 7 c. canonicis. an
tiochen. Ex uestra nob̄ exhibita ...
continebat q̄ ecc̄ antiocena uacan
te p̄nceps antiochenus timens cōspirati
ones aliquas fieri eū. a uob̄ iuramētū
extorsit. q̄ p̄ipm decreto n̄ eccl̄i.
7 j. cū in p̄stitutione congrua d̄clāras
uos iuramento h̄ n̄o teneri. qui pro
iurib; honorib; ipius ecc̄ ac ē sp̄a
lib; uris legitime d̄fendendis cē
ipsm p̄ncipe stare libere ualeatis.
cohercendo uos a machinationem.
dum taxat p̄ quādam id p̄nceps d̄ret
lexionē p̄sone. ut sui admissiōez
incurrere principatus. Id. arch.
7 mag̃. G. canonico. tullen.

Ex litteris uris accepimus q̄ sup cā us
rarum. uob̄. p. G. ecc̄. ec. ap. ab. se. cō
missa. nō potuit p̄ testes abip̄ius.
G. p̄te p̄luctos. d̄ sortis quantitate
liquere. lic; d̄ obligatione pignoris
constitisset. uñ expedire uidetis q̄ cū
gereretur decidenda ueritate ap̄ib; iu
ramentum cū ex fama qū notorium
habantur. p̄stitum. c. ex q̄ dā itā ipi
G. sibi titulo pignoris obligata
sorte. 7 amplius p̄cepisse. n̄ce exi
iuramentū hui defectu iustitia ocul
tatū ueritate subcūbat. cō. q. p̄ter
ad p̄rand huius iuramentum. p̄oe.
ec. ap. re. cogatis. Id. colocen.
ep̄o. 7 ei suffraganeis.

Intellecto iā dudum q̄ k̄mus in xp̄o
filius nr̄ ungarie rex illustris alien
ationes quasdam fecerit in d̄trimentū
regni sui 7 cōtra legis honorem nos e
id regi dirigimus scripta nr̄a. ut
alienationes nr̄as p̄dictas nō obstante
iuramento si q̄ fecit d̄no reuocandis
eisd studeat reuocare. quia cum te
neatur 7 incoronatione sua iurauerit
iura regni sui. 7 honorem corone illi
bata seruare. illicitum profecto fuit
sip̄stitit d̄n alienationib; reuocādis
huius iuramentum 7 p̄pterea penitus
non seruandum. Gregorius. ix.
ep̄o cenoman.

Mulieri que iniuste p̄stito iuramento
asserit uiuitale impam p̄uba de
p̄sentī uiuā alii cōsensisse p̄batis
aliās n̄ h̄ati uiro abeius in p̄petuit c̄
p̄ sententiam ad ēm absoluitur nec debes lice
tiam dare cum alio uiro contrahe
di. ne actor p̄iurii uideaeris nec hec
ei dicimus p̄hibend ne forte si fal
sum iurauit matrimonium con
tingat legitimum impediri. s3 sui
e consciē ē potius relinquenda. Id.

Clericus qui iuravit se statuta in
sua ecclia ecclie servare. promittens prius iuram
tum. statutum quod postmodum est subse
cutum fideliter observare. licet trans
gredi non debeat quod promisit. non tenetur
ad illius observantiam. ex debito pre
sti iuramenti. Idem. In. iudicii.

Iuramentum ante pri contra latum in iure
dicta non potuit recusari quia uis quod
in iudicio aperte pri defertur redu
cari possit licite ac referri (nec lic
at conuiento actione famosa referr
hi iusiurand. Sane si actor inpla
ticie omnino deficit reus debet. et si
nichil presentit obtinere presumptione non
faciente. pillo reo deferri pot ado
stendendam suam innocentiam
iuramentum. Iu iudex inspectis pri
et ecclesie circum stantiis illud actori in
deat deferendum. Celestinus. iii.

De testibus cogendis

Ceterum cum iudicata et pars te decreptibus
stium. et infra. Si crimina testibus obi
ciuntur de quibus non fuerint accenius
accusati. si tamen percepitice opponitur
probatio illorum criminum exhibenda est
ante quam causa presentiam committetur
cum sic canonica instituta declarant. testes absque ulla infamia uel
suspentione uel manifesta macula
inserendo testimonio requirant.
Quod si sola crimina de quibus ali
o tempore conuicti uel confessi fuerint
testibus obiciuntur a testimonio re
pelli possunt. quia sicut. Stephanus.
pp. et alii pontifices multi romani
testantur non est credendum contra
alios eorum confessioni non prius se pro
barint innocentes. Ceterum si de cri
minibus absolutam exceptionem obiec
tis testes conuicti fuerint siue con
fessi pena ordinaria mulctari non
debet. et accusatio insuper secundum
iuris ordinem non procedat. et sufficit
ergo si a probando testimonio repel
lantur presertim cum criminis [illegible] quod eis
obicitur. causam de qua agitur contingere
non uidetur. Innocentius. iii. ar
chid. richemunche.

Ad nos ex parte tua fuit questitum utrum is
qui excommunicato in locutione. uel orone.
scienter communicat. excommunicatum ipsorum a suis
possit accusatione repellere. Cum ille
communicet hi replicet contra eum. Et nos quidem
inquisitionem. t. t. responsionem. quod ipse ab ac
cusatione illius potest remoueri.
Cum primus actor fidelium sit
exclusus. Secundus uero tamen ad sacra
mentorum participatione remotius.
Idem. lauduni. epo.

Cum ecclesiastice prouisionis officium.
et infra. Quod quia. facias pro bono illius.
de quo. p. e. in nomine noscitur inuestitus
pacifica possessione gaudere. cum excep
tione illa quod prestatur. i. maha ecclesie
beneficium optinet ei non possunt
opponere quos constat alia beneficia
indiuisis ecclesiis obtinere. Idem
epo. elien.

Pastoralis et infra. Quoniam per dilatorias excep
tiones malitiose innumquam causa
terminatio prorogatur. In inquisitioni
t. t. responsione. non decernimus. ut. i.
certum tempus a iudice assignando. omnes
dilatorie proponantur (ita quod si postea
aliquam aliquas uoluerint opponere
quas non fuerint prestante. nullatenus
nus audiantur nisi forte aliqua de
nouo sibi competens exorta fuerit
uel is qui uoluerit eam opponere fidem faci
at iuramento se postmodum ad illius
noticiam peruenisse. Idem.

Cum inter pore et cuiuntu de argentaio
ex parte una. et nobilem uirum. S. de
mal. dioc. pictauien. ex altera super

dampnis. et alijs coram nobis proleg[a]
tione mora quo uteretur procuratore ipsi
nobis uiam uolentes declinare i[n]
iudicium eo quod duos eorum habe
bat suspectos. procurator monasterii a
llegauit pro cuius de nobis cum esset
in uinculo excommunicationis astrictus hui
exceptionis beneficium interdictum. et infra.
Inquisitioni. t. t. R. quod facto nobili
legittima defensio in iudicio reseruat.
et maxime iudicis recusatio cum peri
culosum sit coram suspecto iudi
ce litigare. a suspectis iudicibus se ap
pellare decreta concessa non committat.
Unde in talibus fauor non excommunicati
attenditur. sed equitas iudiciaria
cum non debeat claudicare iudi
cium. et satis uideatur absurdum.
si actore impugnante reo defensi
onis copia denegetur. Ideo sic con
dempnaretur multotiens absoluen
dus. Porro cum excommunicato quem inde ab
solutionis existat non sit iusta de ne
ganda sententia nec in iudici debeat eidem
appellationis officium sicut eum iusticia
a condempnatur. qui a ratione immuno
eodemque negocio ipsi alia legittima sub
trahantur suffragia non uidemus.
Ceterum non sic inter conuentionem fuit
mus neque in defensionis remedium
sustineretur ad impugnationis materia
extendatur. **L**. de. excommunicatis sar
fenen.

Cum uenerabilis frater noster. f. sabinensis episcopus. coram
dilecto filio. R. tituli sancte anastasie presbitero.
et p. sancte lucie diacono. cardinalibus. quos sibi et R.
procuratori uestro concessimus au
ditores ecclesiam sancti uiti cum suis posse
ssionibus et pertinentiis petiuisset; asserens
eandem ad se in spiritualibus et temporalibus perti
nere. Idem procurator nomine dicti episcopi inte
ntione fundata per propositione sic respondit. quod

et si dicta ecclesia diocesana fuerit ecclesie sabinensis.
eam tamen non poterat episcopus uendicare
quin excommunicationis causa farfensis
monasterium obtinebat. ad hoc pro
bandum quoddam exhibens instrumentum
in quo continebatur prima facie ui
debatur quod theodosius episcopus cum
suorum sacerdotum assensu predictam
ecclesiam sancti uiti per quibusdam ecclesiis
in cabium uestro duximus mo
nasterio concedendum. Adhec episcopus
proposuit memoratus intentionem
in suam plurimis responsionem
esse fundatam. cum enim pars
uestra uellet se dictam ecclesiam expermuta
tione facta per sabinensem episcopum ob
tinere. consequenter prosequens ui
debatur fecredere quod dicta ecclesia
ipse permutationis prouenit ad
ecclesiam sabinensem. cum inter contra
bone fieri computetur nec cum
alio quam cum domino uel cum
eo qui habebatur loco domini
legittime ualeat celebrari. et infra.
Porro memoratus episcopus ad probandum
quod dicta ecclesia ad se in temporalibus perti
nebat quosdam testes induxit per
quos nitebatur ostendere quod ecclesiam
dictam, quam molestinum. terra
et alia bona eius sabinensis episcopi diu
tius possederunt. de illis pro sue uo
luntatis arbitrio disponendo.
et infra. Intelleximus super dictum
episcopum intentionem suam minime
fundauisse. pretextum depo
sitiones uel procuratoris super dicti
ui sionem quia exceptionem o
biciens de intentione partis
aduerse non intelligitur fuisse
confessus. uel per instrumentum ex
aduerso exhibitum cum in eo the
odosius episcopus ad permutationem [illegible]

apponitur. nõ diceat epc sabin̄. q̄q̄ i
transcripto quo ipetrator utebatur.
appositū fuit. Sabinen. puitur
falsitatis. licet aūt nimis excessit
qui transcriptū insiñ illius falsauit.
Quia tñ delictū psone idcirco eē
redundare n̄ d;. ac n̄ solū aūt sñia.
uīm 7 post obitū pōt exceptio falsita
tis. enim falsoꝝ instioꝝ ꝑtertu la
ta sñia. usq; ad. xx. annoꝝ spatiū
ualeat etiam uitate cogita nolum
ut p monasterio uro ꝑiudicium
gñetur. Quia uō nob̄ cstitit sup
dictam ecclam sci uiti constitutā eē
indicē. Sabinien. epale i moib;
epo ad iudicandum mead. Vnl dum
tapat exceptis q̄ pautētica. scripta e
noscuntur eē subtracta. cū p ꝑuit.
l pscriptione legitimā nullatenus ex
baretur excepta. Verum quia dcs eps
sabin. eandē eē uendicabat muni
tā sep scriptione legitima n̄ ostendem
quā ꝑbauit epo sabin. tota eius eē
aliquanto tpe possedisse uos ab impe
titione epi quo ad q̄stiua eius eē sñia
lit duximus absoluendos. Hon.
itum. abbi sci vbti. 7 sci martini.
leodinien.

Cum 7 j. nup expõte. v. fuit appositū
q litis possessionis uñ treuen. archi.
pbitanis id competendo apposuit qd
auct ipsoꝝ iudicē minime tenentur.
quia ultra duas dietas extra suaꝝ
dioc. trahebant icam. 7 quia dcs archi
hanc exceptionē admittē recusabit.
uocē adnos. a. enuisit. scō ro. puisio
partis aduse ꝶ. ꝗ ꝺ. v. ult duas die
tas ext sua dioc. minime trahebatur
cū ipe archiepi tūmmū in tali loco sta
tuerit qui remot adillo n̄ erat ult
q̄ua prisū fuit postitutioe. co. ge.
7 j. clris. u. m. q. si ipetrator ra dei.

v. ꝑbare potuit exceptiōē q̄ cora archid.
apposuit suspitionis iudicet se in eaꝫ
trahi ultra duas dietas ꝯ cstitu
tionē co. ge. uos ap. dei. v. legiti
ma decernetes negocius sup sedere
curetis. Greg. ix. jo. 7 09. canoi
cis pragen.

Aplice sedis. 7 j. Cū nob̄ ap sedeꝫ
ap. cstituitis quedā suspensionis 7 amo
tionis abñficiis snie fuerint in uos ex
ceptionis obiecte. qs licet appēntis i
uos posse nullas eē ptestes y dereos 7
instia ꝑbare. nec tñ ocīnatione pñ
gen. eē. ꝑ quia ueritatis h exceptionis
obstaclo cstigit retardari sñias ipas
relaxauimus ad cautelā. Ted la
colien. diacon

Olecte in xpo filie priorissa cuēnt dcā
pessana nob̄ signare curaiꝫ ꝗ cū it
ipas ex una parte 7 prie 7 cuentu
d buttelera exaltera sup quib; dā decis
7 reb; aliis pquib; trueniebatur. a
bill cora abbate sci bndicti 7 eius
colleg. auct. ap. ūtetur. 7 ipe adno
insufficienti grauamine appellasset. ac
nuntiū suum ad ap. se. misserit p
sequndū. pfati iudices p̄ modū tuler
excoicationis sniam in eā d nīs gli
tis. sup. ap. pfata ipetrantis. n̄ scā
initatē d excoicatiōē p eundē nuntiū
adp̄ore de anglie 7 suos ꝯ iudices
impetrantis. parte ad uersa ereo se ap
pellasse ppēns quod ipi iudices ex
ceptionē excoicatonis p̄oce ꝯ ipas ab
ea apposita admitte denegaret. ad p
orem denegāue. 7 suos ꝯ iudices nis
sup h litteras ipetrauit. cora qb; excepte
fuit excipiendo appositū. q cū pt appe
latio. legi. dca sñia lata fuit 7 cuil;
excoicato dfensionis auxiliū ꝯpetere
uidebatur memorati iudices excep
tionē pris ōcie sic nec debebat admittē

noluerit. Ceterum et licet prior coram te nemine et coram
iudicibus suis talem exceptionem non receperit
coram nostram audientiam appellavit.
Quocirca. etc. quatenus sicut in revocato statu
obtinuit quicquid post hoc appellationem invenerit
attemptatum in eodem negotio iure previo
revocari mandamus. ad predictum prepositum et
nemine et iudices suos citra tene-
re pravia intentione procedas. Idem ab-
bati sancti salvatoris papiensi. et V. cele-
rari. preposito.

Significaverunt nobis capitulum Cremonensem.
quod cum P. in suum archipresbiterum
elegisset mediolanensis archiepiscopus prefatam
sibi electionem renuens confirmare ge-
rium eiusdem in archipresbiterum instituit
ecclesie supradicte. Qui cum ad sedem apostolicam appella-
nobis propositum sancti stephani canonicum super hiis
diceremus commisisse. quia electionem ipsorum
confirmans et pronuntians in eligendum ad
ipsum capitulum pertinere. prefatum ad instantiam ab
impetitione ipsorum absolvit. Ad quam sententiam fra-
tres ad sedem apostolicam appellantes cum ipsis
nobis optinuerint committi. sed aperte alter
a exceptionem excommunicationis opposita est ca-
pitulum memoratum nos [illegible] predictas
attendentes quod pretextu excommunicationis oppo-
site a prosecutione appellationis non debuit quis exclu-
di. cum omnis legitima defensio excommunica-
to in iudicio reservetur presertim ad instantiam non
sit cognoscendum adversarius eius propriam ac-
cesserit. ex quo capitulum nostram audi-
entiam appellavit. Quocirca. quatenus si ita est exceptione hu-
ius non obstante in eodem negotio procedatis.

Exceptione excommunicationis. Idem.
Inhibitionis presentis nullus sentiat o-
mittens in quaslibet prelatos opponere
minime prohibet quod est in hac exceptione
forma observanda nequis in prejudicium ac-
tus excommunicato contestare cogatur. Qui si
eam omiserit ut actor laboribus et sumptibus
fatigetur in expensis est legitimis condemp-
nandus. Exceptio autem predicta et si hec
exceptio non opposita in principio confessio
iudicis repellendus. Idem.

Ad dissensio tuo presentem absolutum. Cum
ita sit tuis morte repetita ab ipso sine
dolo desierit possidere sicut modo possid-
eat in petitorio de iure rei iudicate excep-
tio non obsistit. Idem.

Venerabilis frater noster. N. archiepiscopus. narbonensis. quasi a
iudicibus ex sufficienti gravamine
ad apostolicam sedem appellans. ad nos [illegible]
sua venia litteras reportavit. Et si contra
alias istas impetravit prescriptum vinculo ex-
communicationis fuit astrictus de quibus in initio non
habetur ad prosecutionem predictas litteras.
ap. sententiam decrevimus [illegible]
quia nichil excommunicato appellare prodesse
si non possit ad prosequi et super ea lit-
teras impetrare. Ex concilio africano.

Placuit ut si quisquam aliquem locum ad
catholicam fidem converterit si eum per tri-
ennium nemine repetente tenuerit
ultimus ab eo non repetatur. Si tamen per ipsum
triennium fuerit qui possit repetere
et tacuit si autem non fuerit non preiudicetur
matri ecclesie. sed liceat cum locis ac
ecclesiis ex quo die [illegible] tenuit
repetere. Et si fuerit excommunicanti parte
conversus. non ei preiudicet prescriptio
temporis sed ex quo die conversus est habeat per
triennium potestatem repetendi locum qui
ad suam cathedram pertinebat.

Gregorius in registro. Italice parte.
Nichil possit etc. cum nichil scandalo
nichil cum forali strepitu nobis no-
velle decans pauperum diffinire. nobis
scripsisse meminimus. Ceterum illud scia-
re vos cupimus taciturnitatem atque pati
a nostram futuris perpetue pontificibus in
rebus pauperum preiudicium non facturam.
Gregorius.

Sedes pareum sermones statuentes flu

in maiori et nostro irrefragabili confirma
mus ut omnes possessiones ad singulas parro
chias uestras sitam pertinentes a quibus
xxx. annos possessae fuere quiete
et sincere absque synodali reclama
tione perpetuo teneantur. Alex. iii.
Salernitano archiepiscopo.

De quarta decime et oblationum defunc
torum clerici ab impetitione episcopi quadragenaria
praescriptione tempore se posse tueri uidentur
nisi forte infra tempus pastoralis sedes ca
ruisset pastore qui iura ecclesie sue exi
gere debuisset. (Nam uero ecclesia tricennale
praescriptionem ecclesia romana admittit. Id.

Uigilanti studio cauendum est
ne male fidei possessores simus in praediis
alienis quoniam nulla diuturnitate antiqua posses
sionum iuuat aliquem male fidei possessorem
nisi resipuerit postquam se aliena nouerit
possidere cum bone fidei possessor dici
non possit. (Ephesinus enim legislator
solum propter uitandum iurgiorum. imperator) consensit
tiem et legum temporis errorem et confusio
nem. post tricennali et quadragenali praescriptioni
scriptioni uigorem legis imposuit. Nobis
autem tamen in eis contigit quod latentibus
placuit non habere uigorem. Id. Ma
ruciano episcopo.

Ad aures nostras peruenit duas ecclesias liti
gasse super decimis quas una ecclesiarum
ex matricis parrochia. annis. lx. p
scelit. et i. tu frater p. innotescat quod
iure melior est conditio possidentis
quia quadragenaria praescriptio omnem prae
sens actionem excludit. Id. pari
tien. episcopo.

Cum in quo est regimen. archid. nobile
... .c. super decimis ... et i.
... q. cum dubito sine decidas
non obstante praescriptione temporis uel confessione
ecclesiasticae ... uel p. sulde. c. ca op
ponere uoluit quia cum laici decimas retine

non possit. eas nulla ualent praescribere
ratione. Idem.

Illud autem te scire uolumus et tenere quod
ad usus ecclesiae minorem praescriptionem quam
lx. annis. romana ecclesia non admittit licet q̄a
canones comprobent tricennalem. et ecclesia potest ad
usus ecclesiae quadragenaria temporis praescriptione
tueri. de re illa quam incoluisse. lx. l.
annis noscit possedisse. Cum sit praescriptione
scriptione et interruptione interpartes fue
rit quo mota abutroque parte testes re
cipiendi et si probata fuerit interrupto
praescriptio non tenebit. Idem.

Quia mediante abbate. c. comperimus
inter eum et abbatem sancte lucie coram domini cardinali
bus quaestionem agri ... diffinitori
illam praesentium tenendam hortamur quod
ut ad loca de quibus est contemptus accedentes
cum uera faciatis praesentia terminari. lx.
tamen annorum praescriptione utroque parti ser
uata. Lucius. tertius.

Ex transmissa nobis conquestione abbatis et
monachorum de aben... accepimus quod cum
de ecclesiae decimatione ad ipsorum pertineat et
hoc. d. et ... uill. ... ecclesiae parroc
hiani sint ipsi ecclesie clerici quod praedictas habi
tores ecclesiae ... omne in parrochiale p
et in funerandi matrici ecclesiae subtrahere.
et i. ... u. ... q. decimas et oblationes
cum aliis obuentionibus memorate
matrici ecclesiae praescriptione hostilitatis tempore
... restitui faciatis. Item.

... abbati ...
Accedentes ad praesentiam nostram ... sancti na
zarii. et a. canonice sancti stephani. sidici
et ... clerici medi
olanensis ... maioris ecclesiae ... sunt
... quod cum ipsi legatos et nuntios
apostolicae sedis deuote recipiant et ... 
dei ordinarii ... ipsos ...
et ... ad expensas subsidi
um ... et i. uolentes quod ut quod omnibus i

rinnet ab oib; compotet. or. q. tari ordi
narii p spale puit. apo. se. apsta
dis pcurationib; ostenderint se in
minentes. 7 si longissimo tpe pcura
tionis obsequium n impenderint
cum in talib; sibi pscriptio locu n
habeant uendicare ipos ad pcuratoi
sarcinam ordine debito subeunda, teni
decernas. Id de costa 7 sco tona
to pozib;

Cum n liceat a capite in mbra deocde
n sufficimus ad mirari. Qd sic re
ferente brachari archiepo nob e
intimatu licet ecce uite inupi sit
deo ostitute uos tn obedire sibi ta
qua epo uro cotumacit recusetis.
I p fato archiepo 7 ecce bracar. obedie
tia 7 reuerentia debita sic alii clici
sue dioc faciunt ipendatis pscriptioe
tpis n obstante. Id nobilium
uiro matafellon.

Ad audi. ap. nrm puenit. 7 c. ppecha
t ex parte tua. alexi. ppx p. n. tibi i
castro palation ccessisse singlis a
nis. xl. sol. de pap. quos ro. ec. i co
sueuit recipe annuatim. Et sup co
mesticos b. cura placita forris fca. 7
oia iura q ibide. ap. se. habebat s;
ea t nulla rone deb. Castellani eide
castri constantissime asserebat ad
q pbanod inducebat. p dicti pape pre
puil. 7 libru. ro. ec. censuale. Et 7
uod bns plaure ptestes q dicebat
se pscriptu puil. censu nutus. ro. e.
a. l. annis. 7 c. fuisse solutu. s; it
alia sunt ex ad uso resu. q nec puil.
nec p librum cesual. t aliqd comoi af
ferebat cu puil. usus no fuits spacio
annor. xxx. 7 lib cesual. suspat exi
stet ex n fuat i camera n reptus. ac
seruaus alio tn scpsisset dca testi
u q c christi 7. Nos g mag auc puil.

q de po itice testiu attedetes consideratq;
7 librum cesuale q n suspectu huio;
licet n, n s; cardinal sci adami ca
meta sit inuet. quia cu qm cae
rarius fuat de camra bati pet suscre
pit. n cedentes ipo seruatu cum
iuratus sit officiu fideli ex sequi
aliud scpsisse qua a testib; dicebat.
respicientes insup q e longe ua
lidus ipm negociu tange pncip
alit. ro. ec. et qua n n centenaria
pscriptio currit in solide p dicti censu
7 aliorz petitorz codepnamus pate
adusam inimgentes eide ut t ta n
q t s; tuqua. ro. ec. cui auctore debet
pcepe cui 7 pp p dicta bnficia uasal
lus existis sine difficultate psoluat.
Id. bel. 7 v. abbatib;

Cum uob 7 c. licet ta legali qua ca
noica sit diffinitioe statutu. ut q.
ro. ec. q gaudet puilegio spuli. n
n. c. annor pscriptio locu sibi uale
at uendicare. tpa tn inticedentiu
scimatu q fm iuris ordine cursu
pscriptionis ipediunt nolum aliq
ten coputari s; diligeti csideratioe
hita de tpa subputatioe duci. Id.
helzen. 7 rosen. epi.

Auditis 7 intellectis meritis cae q int
it. vigonien. epm. 7 abbez de ciues
cam sup eccliis de ualle cursei qua
epc asserit ad se dioecesana lege spec
tare; abbas aut eas ee abbei iuris dece
ceptas. 7 c. Vm tato tpe plauit p
cessores abbatib; de ciuescam pleno
iure possesse ut uidant eas spuale
i legitime pscpsisse. Quo circa. et. q
i spectis puil. ebe. 7 ostregu. q abbas
supp pmissa libtate asserit se hre. s
illa ostitit q uatt de ciuesca sit ille lex
q ecclesiam libtati donaui. absolutam
abbez ab impetitioe epi sup eccliis me
pp. p. n.

mora tis. et adiudicantes illas
albas. abbati pleno iure subiect
as epo sup illis silentium iponete.
q si abbas in hac pbatione defecerit.
audiatis pbationes sup epe quod .i.
quadraginta annos. &c. epal ua
cauit et si ptm tpis uacasse costitit
ut illo subducto n sit quadrage
naria copleta pscriptio uos in ipsi
eccl'is ius epale adiudicetis epo.
et sup illo ppetuum silentium i
ponatis abbati. Si aut exceptione
huius epe n pbauit quia tn int
ruptione pbauit circa possessionem
petecostale in uilla et circa demono
na et receptione ac pcurationem
archid. nec n solutionem denarior
sci petri in ualle deuescham. circa
cognitionem quoq causar matri
monialium et cappellani suspensi
onem in uilla d mortona pdca. et it
dictum capellanum ipsa uilla
deuescham. uos sup his ius epale
adiudicetis eide. si tn circa suspen
sionem et interdictum hi in xl. an
nis intruptio facta fuit. imponetis ei
silentium iponentes que abbas
pscripsisse pbatur. Id. parisien.

Cum ex officii sui debito epo.
senon provinciam uisitaret arc
epe senon. parisien dioc. transi
tum faciens abbatis sci maglori.
porres de castro. et quor alior cces
niecee huiut declinaret aquib; cu
pcurationem sibi debitam postula
ret. ipi eam inhumanit negauerit
ad sue negationis defensionem h
solum abnegantes quod n meme
minerunt se procurationem hui
pdecessorib; eiusde archiepi exsolu
se nec ab eis aliquando fuisse pe
titam. et i. Nos igitur pdca alle

gationem eor nullam penitus re
putantes cum de pcurationem
que ratione uisitationis debetur
pscribi nequiuit q admodum nec
contra ipam uisitationem pot aliq
mo pscribi et si alius de cum pscde
poss; usq c. q. sententia quam in hi
contemptores antiq metropol con
suetudine tulit archiepe memorat
usq ad satisfactionem cognuam fa
ciatis obseruari quia scdm aplm si
spualia seminat n e magnum
si metat carnalia. Cum nemo cog
atur suis stipendiis militare. Si
quid e aliud quam supius fuit alle
gatum de interruptionem archiepi
obicere uoluit et probare. nos eis faci
emus iustitiam exhiberi. Id. pi
sano archiepo.

Si diligenti. et i. Cum iudicatus cal
laritanus ad ius et ppetatem bti
petri ptineat sicut tota sardinia
nullo ptinet mediante t n licuit
proti eccl'a tua archiepiscoe masse
iudice colontano fidelitatis exige
iuramentum. et i. Nos igitur que
nuntius tuus proponere uoluit
plenius circumspectis n intelli
gimus te pt ecclam tuam super
aliquo iure subnixam cum auc
toritatem sedis ap. non ostendas.
per quam a iudicib; calaritanis tu
et ante cessores tui fidelitatis exige
retis sacramentum nec pscriptione
aliqua muniaris. cum scdm con
fessionem tuam non eccl'a pisana
ul tu fuis in quasi possessione iuris
exigendi huius iuramentum. quod pscde
abs pie ap. a iudicib; receptum fuisse fate
ris pcp costat. ro. ec. in qui possessi
onem sep fuisse cum pea ministerio
tuo et ante cessor tuor exactum

fuit et prestitum iuramentum et si certiam possidere dicatur cuius non esse possidetur sive dicatur quod non esse tuo et ante cessorum tuorum non non esse mo et xl. fuit iuramentum exactum posset inferri quod iuramentum prestitum de conservando iure et honore sedis ap. fuit violatum cum licite retineri non posset quod contra iuramentum huiusmodi fuit scienter obtentum. quia secundum hec legum prescriptio habere non potuisset: cum in prescriptione rerum ecclesiasticarum bona fides et iustus titulus exigatur et si secundum legum potuisset; hanc prescriptionem non credimus centenariam prescriptionem que sola currit adversus ro. ecclesie posse probari. Idem episcopo lucano.

Cum olim super ecclesiis cum abbate et monachis sancti salvatoris de sicheto super plebe salamacane et adiacentibus capellis ipsius uterque presentia litigando institutionem meis et alia ad ius episcopale pertinentia vendicantes ad fundandam intentionem tuam iure ecclesie principaliter allegabis cum a vetere diocesis universitas spiritualia in predictis locis que sunt infra diocesis constituta ad te tanquam diocesanum episcopum pertinere arbitrium super hoc promulgatum a pistoriensi episcopo archipresbitero ac primicerio lucanis allegans ad elidendam autem intentionem tuam abbas .gg. vii. pp. privilegium exhibuit quod predictum arbitrium multo videbatur tempore precessisse per quod tam monasterium quam plebes et capelle predicte videbantur libertati donate. et insuper aliorum quoque romanorum pontificum dictus abbas privilegium utebatur post arbitrium promulgatum obtentis qui libertatem privilegii sibi concedere videbantur. et insuper contra predictas abbas sufficienter ostendit in quasi possessionem super institutionibus et destitutionibus et ordinationibus plebanorum et clericorum baptismo penitentia reconciliationibus cultus sepultura decimarum perceptione et divinis officiis celebrandis tam in plebe quam in capellis predictis recipiendo atque intrudendo et excommunicando et absolvendo legitima prescriptione munitum abbatem ipsum ab impetitione tua super iam dictis articulis diffinitive absolvendo super aliis vero prout sententias seu dicentes: super aliis omnibus que ad ius episcopale spectare noscuntur secundum tenorem arbitrii eundem abbatem quo ad plebem et capellas predictas sententialiter condemnantes. Idem.

Clemens ad presentiam nostram. abbas sancti martini de pannonia. et infra. Petitur a nobis postmodum idem abbas ut vestimenta episcopi non impedit vel faciat impediri quominus omnes qui infra ingenti parrochia vel comitatu consistunt de omnibus que possident decimas sibi solvant sicut in privilegio pascalis. pp. p. n. et sancti stephani regis continetur. preterea vero episcopus postulavit sinngenti comitatus. et sive clerici terminos constitutas quem diu idem abbas sibi restitui faceremus in alienum iure spirituali se ipsi possidere monstraret. et infra. Crisma vero. oleum sanctum. consecrationes altarium seu basilicarum ordinationes clericorum qui ad sacros ordines promovendi fuerint clerici ecclesiarum vel capellarum ipsi monasterii que in vesprimiensi diocesi constitutam a vesprimiensi episcopo postulabit. si quidem catholicus fuerit et gratiam ap. habuerit. et ea gratis sine pravitate aliqua voluerit exhibere. alioquin ab illo quem maluerint presule catholico suscipi

endi eam liberam habent facultatem
sicut predicti fratres decimas pascebant. et alexander iii.
pp. p. n. proposuimus contra non
obstante privilegio. Clementis pp. etc.
per quod fratribus suorum p. n. erant
derogatum cum de ipsis nullam
fecerit mentionem. presertim cum ipse
clemens privilegium illum con
cesserit talibus institutionibus; non solum
ro. ec. s; ipsius et legatorum nec ob
stare poterat prescriptio quam abbas
in suum subsidium opponebat quia
si consumata erat quando alexander
pp. privilegium impetravit iuri pre
scriptionis renuntiasse videtur. pre
sertim cum coram nobis fratres illo
sit usus. quod sue intentioni quantum
adhuc articulum concedat. Si vero
nondum consumata erat prescriptio
s; erat in prescribendo post impetra
tum hi privilegium bonam fidem non habuit
et ideo secundum canones non prescrip
sit. Idem.

Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est
sinodali iudicio diffinimus ut nulla
valeat absque bona fide prescriptio. tam
canonica quam civilis cum generaliter
sit omni constitutioni atque consue
tudini derogandum que absque
mortali peccato non potest observari.
Unde oportet ut qui prescribit in
nulla temporis parte rei habeat conscien
tiam alienę. Greg. de sententia et
re iudicata

Sententia contra leges canonicas
nones vel prolata licet non sit appel
latione suspensa non potest tamen subsi
stere ipso iure. Id.

l. litigantium

Litigantium contumacias debet
sententia terminare. et equitati
convenit et rigori. Id.

Non potest quemquam a sacerdotali
regimini nisi iustis ex causis concors

sacerdotum sententia submovere.
eo pp.

Ea que rite et ecclesiasticum morem
iuste et rationabiliter fuerint diffini
ta. nostra quoque sententia roboremus.
Alex. iii. eboracensi archiepiscopo.

Decreto novimus quod si sententia ano
b latam precipimus per aliquem ex
ecutioni mandari. et fraus inter
venerit. non est facultas executori
de toto negotio cognoscendi s; deter
questiones que inciderunt ad se.
ap. oportebit. Id. norwicensi.

Cum aliquibus est adiudicata possessio
non sufficit eis dari pignorum co
rporali possessione letentur. Id.
eid. et v. archid.

Lator presentium sua nobis insinuati
one monstravit. quod cum quandam
mulierem legitime desponsasset et
carnalis esset copula subsecuta inter eos
scandalum est subortum. cum hec
causa dirimuntur ei subtraxit consan
guinitatis vero mulieris hec mole
stiam habentes questiones movetur
apparentes. quod mulier invita et re
nitente nec etatis apte matrimonio
existente duxisset uxorem et quoniam
id vitam cupiebat agere dissolutam
divinum utrisque studio invenerit
fuerint minus rationabiliter parti(...)
olentes igitur matrimonia cano
nica contra levitate quedam dissol
vi. et cetera. quod si vobis constiterit eos presidi
cum ecclesie non fuisse legitime spon
tos ecclesiamque deceptam. ipsos faci
atis sicut virum et uxorem simul per
manere. Id.

Cum causam que vertitur inter vos. et G.
et A. laicos super como quadam eis

l. dolosi ... capit

abbas per ... vero vendita adeatis. per
ap. se. le. dilata fuisse post. anno

intpōita 7 receptas inducias q̄
missa t̄minū t. filt. t. ad eā pse
quendā pfixū t̄minū arripuerās
ꝯ te sn̄iam pferens memorat. G.
7 A. pͣtaxatis d'iñ ł' ueron ciuita
tis ꝯsuetudine ad iudicandū cuta
uit. sd' in eum ea fuiss; ad nos p
ap. d'lata. Byxien. epc d'legat a
nob' sn̄iam ēe uos spreta forma
canonū fm eand' ꝯsuetudine
sic p̄fat legatus fecerat pmulga
uit. Nos aūt ꝯsiderantes q'licet
usus ul' ꝯsuetudinis n̄ minima
sit auctas nunquā tn̄ ūitati aū
legi p̄iudicat p̄scpta sn̄ia reuo
cauimus 7 uos ab impetitiōe ab
soluentes illoꝝ uob. 7 ecce uirē
domū ad iudicauimus sup̄dic
tam. Id'. Eboracen. archiepo.

Int' cetos. 7 j. Jt cum aliq̄ua ca. ap.
re. ꝯmittitur 7 sn̄ia fertur iniqua
eam euacuari oportet nec ei deb
stari. si iniquitate contineat
manifestā. Clemens. iii.

Tenor litteraꝝ ostendit q' cū it. R.
7 O. mulierem q̄o ūteret inm̄u.
7 theatino epo ꝯmissa fuiss; id' cū R.
7 O. mulierē absn̄te ab impeticiōe
ipi absoluit. cet'. eādē mulierē
a uob ad te littās īpetrauit. ut d' cā
cognosceres ea fine debito t̄minares.
7 j. Cet' uo. R. a te uocat ad eam ī
firmitate pteita n̄ ananit. sic q' nocte
seq̄nte aliā sibi coplare p̄sūpsit
in eū excois sn̄ia pmulgasti. a q̄ua
p̄mod' absolutus ad te ueniens
ostendit litteras epi memorati qb;
eū ab inquietatiōe ipi absolutū
fuiss; patebat. Q̄a igitur mulier
suo testes offert ad pband' q' id' R.
d'sponsatiōis anulo publice sub
arrauit. tu quod sup' ist agēdo beas
postulas edoceri. Idēoq' inquisita ūi
t. t. R. q' n̄o obstante illicita absolutiōe qua epc fecit in eā pcedas.
eid'. R. sub pena excommunicatiōis
arthius iniūctos ne ad eā quā
sup induxit accedat p̄usquam
fuit ca decisa. Id'.

Consanguinei. G. latas pntium
sic tue litt̄is intimasti copiā̄ nup
tam uit ipam 7 uirum suum le
gittime pbauerunt. itaq' int' eos
sententiam diuorcii ptulisti. pcā
uo. G. cum sit pomod' ł confessa
q' ei ꝯmat inuitate an sententia
non fuiss; pt sepatione ꝯpaream
tatem cum eo contraxit 7 tā de
ad s̄cas nuptias conuolauit. 7 j.
Fraternitati tue. R. q' ppt solam cō
fessionem mulieris non ē recedend'
a sententia pecclasticum iudice
rationabilit' pmulgata. n̄ legiti
me inconntarium pbaretur. In
n̄ce. iii. arthid'. 7 sacriste mago
lonēn.

Cum olim magolonen epc. p. de
castro nouo aduacantem arthid'
eid' eccl'a nominass; ꝓposito ut nullus
ibi n̄ p̄us duplici tibi uoce conces
sa instituereturr' pap. inrpoitaꝫ.
inhibente epc dictum. p. archidecū
parrulum inuestiū. Ꝑpositus uo
alium ad eūdem archidiaconatū
nōare p̄sūpsit. Cand'. c. predecessor.
n. q' factum fuerat ab utraq; parte
cassauit pnūtians q' aliquib; sē
leret ut tā epm quā p̄r ad ordinād
concordit' arthid' moneret 7 eoꝝ for
te moitis n̄o admissis h ipi exeq'
non differet. Ꝑt h uo dēs. p. p. G.
qui postea dum erat arthid' promot
officium pt. conscientiam peurra
toris epi. ap. se. ap. tunc medāt

ipsum archid(iaconum). esse pronuntiatione
suam contulit sicut credimus et
cum uenerit. Nos igitur inherentes ue-
stigiis predecessoris nostri dicentium senten-
tiam. io. se. cum aliquid fuerit
subtractum posse in eius commu-
tari. quod de predicto G. factum est.
non obstante compositione quam
abbas cum episcopo inclusisse contractionis.
ap. nup. dictum receperisse iniu-
stum reuocamus. et ei nec absisti-
tum de subiectione liquido constet
super dicto archidiacono perpetuum silen-
tium imponentes. Praeterea audivimus. quod sepe-
dictum archid(iaconatum). plena omnium
iam qui premisses fuerant inmedia
intueniente concordia ordinare
curetis. Id. abbati et conuen-
tui sancti Zenonis Veronensis.

Cum inter nos ex parte una et archipresbyterum
et clericos sancti Pauli subiectione
super eis esse quo uteretur ex parte
tunc propositum quod ecclesia esse monasterio
uestro pleno iure debet esse subiec-
ta uidelicet institutione. destitutione
inuestitura archipresbyteri. et eidem
fidelitatem ipsius et firmam obedientiam.
correctione [illegible] representatione. ad or-
dines consecratione susceptione
crismatis. letaniis et aliis similibus.
per que plena subiectio declaratur.
Ad quod probandum instrumentum publicum
concessionis. B. quondam Veronensis episcopi
pars uestra inmediatum (?) exhibebat
quam concessionem successor
t. ratam habuit et confirmauit.
Et h[illegible] tam. Ro. predecessorum patriar-
charum aquilegiensis. priuilegia. et con-
firmationes. induxit. quorum
unus de subiectione plenaria in
priuilegio suo eandem expressit quod
sub testimonio. Ro. quondam Veronensis
episcopi qui eidem esse archipresbyteri extitit
factum fuerat et completum et in eo
apud sanctum Zenonem mandauit suam
uice subscribi. Adiectum et par-
tem quedam inter quondam abbates eius
monasterii. et S. archipresbyterum et fratres ipsius
precedente tempore de fidelitate et obedi-
entia manuali controuersia fuit
exorta atque duo illi se eidem tractat-
tem negabant et super his testes
producti fuerunt. tandem comprobatis. t.
ueronensis. episcopus quendam canonicus. se-
ques aquo id fuerat iudicatum
quod archipresbyter dimittere ecclesiam aut
abbati obedientiam repromittere
finaliter diffiniuit. cuius sententia
cum nulla fuit. ap. suspensa ut
transiit iudicatam et si eis q[illegible]
forte de dicto istius contractionis non sit pro-
uenientis nec confirmationis uel pri-
uilegii quod de ipso eandem et originem accepe-
runt attendentes in quod quantum
ad litigantes ipsos ius exstitit fac-
tum fuit postquam in rem transiit iudi-
catam et sicut ius litigatores lata
fuerit cum esse ius constitutionis expres-
se lata fuit ueritate gestorum firmioribus
preualente quod presumunt termine positum
celebrata diffinimus ut archipresbyter sancti P-
auli et qui pro tempore fuerint fidelitatem et obedi-
entiam prestent abbati sancti Zenonis. Id.
canonicis Nouariensibus.

Causam que inter uos et A. clericum super prebe-
nda Nouariensi. esse uertebantur Laudensi
episcopo de communi sensu partium commisi-
mus terminandam qui partibus conuictum
a diffinitiuam sententiam promul-
gauit a qua fuit ad nostram audientiam
appellatum. et licet expresse ipsi. a. fuis-
set preceptum quod esse formam mandati
nostri dictus episcopus sententiam promulga-
uit sic pars testantes uidelicet quod

bare quia tn̄ iudicis aīʼ nō semp
ad unā tam partionis spem iclinat
et ipa snīa nich' continebat ini
quum et circe iudicia decon patrum
assensu fuerat ea commissa q' ut
snīam ferret pōt examinatione
cāe abutq; pāte fuerat inquisitus.
sententiam ipam auctoritate uolumus cō
firmare. Id. constantini. epo.

Quod ad consulationem. et j.
Era postulasti utrum appellatione
clia sit deferendum q' purgatione
indictā sibi p snīam et ad ipius
receptionē tminum competentem.
puta. xx. dies t apli sui cōcitati
one recipiens et ad diem ueniens
consequenter appellat cam̄ nō ex
primes appellādi. nec sit locus n̄
suscipiendi purgationi et execu
tioni snīe. ac plationē et pgationē in
iuncta ult' decennium dr̄ effluxisse
talit' enim p(ro)cendo. q'cū p. x. dies
pr̄itū snīa auct' tri transeat iudi
cate q' ad p̄uocatōis subsidiū īfra
ipis nō meruit appellādi sibi
aditum denegauit. cū pl' uidat
pmittere tantic iuris late snīe paru
isse p'sti ut eā n̄ redelit appellādi.
Sz nec executionē ipi snīe idō cōuen
it tardari. licet ad hāc agendū quāq'
in dicte tpe. reglarit' sit statutū q' id
artai pōt infinitū assidente imedio
et pregnāt (et q' ab initio spōte recep
tminū breuiore iputan̄ sibi pōt
et debz. cū ei h'uiāt apli b'nficiū
cōtempsisse. Vn tal n̄ audiet appel
lans si forte ad uisus cū mectus execu
tionis canonicē desidat. Id. scanoni
co. cancellario. et c. canonico ludun.

Sicut nob' intimasti cā cā q' int' .h.
subd'. et h. pbrm̄. sup .v. modius
frumenti u'tebat'. ipi subdc. pānos
singlos excolātis uob' cōmissa fuiss;
et restitutionē sibi fi' postularet. subd'.
suspēcet (ad uisarius secon̄ tertii. prodē
cū aliā uice sup h' cōuēt fuiāt et snīa
lr̄i absolut' q' ostendē uolunt duoz
testimonio q'rquoz depositionē cōstitit
q' magr. a. auct' laudun̄. ipū ab
solut ab ipetitionē subdiacon memo
rati (Vn quia testimoniū ipoz q'sta
nud' platū fuiāt cū dicaūs q' iudicē
mouē solet ad snīa pferendā nichil
exprenint q' tenendo sit. sequensti. aplicaz
cōsulendā (cūq; ipisq; locis igbz copi
a prudentū h'eatur idōmoūs cōstat q'
oīa q' iudicē mouēt n̄ exp'mantur
insinuis pferendis. uob' t. pr. q'cū ex
depositionib' testiū p'dictoz cōstitit
snīa a iudice suo plata pr'. auct' in
iudicialia p'sumi dz' oīa legitime
pcessisse. Id. arctoricen. epo. et ab
bati sci ysidori.

Cum sup controūsia q' int' auīese
epoz et monastiū celle noue sup sta
tu ipius u'tebat'. p epō late fuisset
duīse snīe (cōtinuit ouetern̄ epe p eā
ouetern̄ eccla lesa gtauit q'relatur
ad quā ppetebat abb' monastiū ptinē.
et h' cū expte monasti mich' rōnabile fu
erit ppositū et ostēsū. q're snīa p ep
pmulgata debuit irritari eā quātū
ad monastiū duxim cōfirmādā. et j.

Om. q. sic cōstitit. ap. p eā ouetern̄ rati
onabilit' iposita et ad eā pseqndā nū
tiū ei i tps legitimū destinatū fu
isse executio snīe differat nec eā pos
sessionē ouetern̄ ecē destitutū ieiu'at ali
quin sic i postulat execution ab s;
ouetensis eccle p'iudicio d'mādet cū
iq; p'missa fit n'ī iudicat quo mi
nus suā ualeāt assequi rōem. cū nos i
t alios atta imitat reglarit' alius ita
canonicas scios lecuīnlos. Id.

Cum b'tolds miles ecc'iam suã . p'g'ri
p. militi obligasset; eod. p. sub
lato d' medio . A. nepos eius q
successit eid' uacante eccl'a eius
loci asserens q' i patronatus eum
immediate successisse; meum . D.
clericum eiusd' loci archid'. ad su
pdictam eccl'a psentauit . cuius
consensu epi ipsum instituit i e
ad' inpossessionem eu' iducta fa
ciens corporale' postmodum . uo . B . de mand.
fundi . T . sacerdotem memorato
epo psentauit . s; ipsum eps non
admisit . Cum aut' eod . T . aduersus memoratum . D . sup p'dca
eccl'a d'posuit questione' uenerabili;
archi epe . ap . se . le . iudicib;
negotium d' legauit . Ad q
cum attestationes utrimq; recep
tas p partes postmodum remisisset,
et pfato . D . cum suis attestati
onib; accedente eod . T . nec p se
nec p responsale' pductu' cparere
curauit ipse attestationib; insp'
tis clicu' memoratu' ipsum ab impeti
tione sope eod . T . similit' reddit ab
solutum eid' . D . ipos silentiu'
sup eod memorata postmodum aut'
id pb' ad archiepi psentia' i bre
ue t'pe accedens iustam causam ab
sentie allegauit . Eid' pb'ro no ar
gentino electo et alte silue et nuce
bii abbatib; dedit litt'as in mandatis.
ut si iustam absentie causam ille o
stenderet coram eis pdictam sniam
facerent obseruare . Cum eod electo
et pfatis abbatib; cmittentib;
alius uices suas ipsi subd'legati
testes sup eod articulo receperunt
a quib; eod clic' ... ap.
... Licet aut' iustam causam
absentie minus sufficient' pbi p
... decreuerit ee ualoris q' cu' hic d' ...
tinaret . alioqui sniam

bauisset; . ne tn' p'iudicet opp'imo
ueritati . R . diacon . card . esse dixit;
auditorem . qui cum nob omnia fid
lit' retulisset; ext'nde sine articulo in
uenimus causam uentam . tu quia
continebatur i nulla q' p attesta
tiones ipsius clici fuerat sufficienter
pbatum q' p'fatu' ms . A . in posse
sione iuris patronatus extiterat cu'
eu'de' ad p'd'cam ecclam psentauit
cum tn' p attestatiões illi nichil
aliud ostensum fuit n' q' p quo
dam iure q' d' illa eccia cueuit ex
hibere patronis p'dce . p . ca . an
nuatim . x . sol . acceperunt tn q
a mediate snia dicti q' eod . T . i
pbatione defecit cum p attestatiões
suas appareat ipsum sniã intenti
one sufficient' instructam cum
uni tm' p tes attestatiões receperint
que p p . faciebat ad eam ... n'
sniam ipam duximus irritanda
memorato . T . adiudicantes eccl'am
supd'cam cum p attestatiões nob
costiterit euident' ipsm aiio patrono
fuisse ad sepe d'cam eccl'am psentatum .

In causis que | Id .
summi pontificis iudicio deciduntur
et ordo equitatis e' subtilit' obs'uã
d' cum in similib; casib; ecc'a uer
santur simili' iudicare n' forte
cum aliquid ea necessitatis & uti
litatis inspecta dispensatiue d'
reu'it statuendum . Id . commun
tu scã leodii .

Int' monasterium scã . A . rothoman .
et urm . sup iure eligendi abba
te' in monasterio uro fuit q'o agita
ta . & secum costitit nob p'mam
comissionem n' fuisse p ultimam
reuocatam tn' quia cause suspitio
nis iminet p'nite friuole uidebant

[Margin:] p' basse . tn' q' q' cerz sufficient' n' recepit

[Margin:] iur' et rigor

quas n̄ tanquam dilatorias ante litis in
gressum opponere debuisset. ad quibus co
ram delegatis eisdem subeundo iudi
cium renuntiasse uidetur. cum non quam
de prius. ap. se. concessum negotii coram
primis iudicibus inchoatum inspectis litteris di
cebatur quod si fuisset exemptum obtinere
minime potuisset. non obstante sententia
que pro monasterio sancti. A. dicebatur fu
isse prolata. que tamen nobis ostensa non fu
it. cum si a prioribus iudicibus fuisset ostē
sa. ea post habita contrarium statuisset
alioquin eam obicientibus imputa
tur. cum sub pretextu nouorum instru
mentorum lites non debeant instaurari. factum
per eos iudicatum ratum et firmum habe
mus et eorum sententiam confirmantes electo Auo
b[?] nos ipsum muni benedictionis saluo iure
diocesani curauimus exhibere. Idem episcopo.
decano et cancellario parisiensi.

Suborta inter meldensem episcopum et monas
terium attrebatensem super ipsius monasterii
subiectione materia questionis et procura
toribus partium litigantibus coram no
bis quod pro professione partis aduerse constat
eundem episcopum quasi possessionem obedientie
in eodem monasterio habuisse ipsum res
tituendum decreuimus ad eandem sum
quod prius. inoc. pp. p. n. libertatem mo
nasterii plenariam exprimebat de cano
suetum et suis coniudicibus decreuimus in
mandatis ut episcopo in quasi possessionem
obedientie restituto nisi contra prius ra
tionabile aliquid obiceret et probaret
super subiectione monasterii sibi silen
tium imponere curaret. et si iudicibus
autem causam instructam remittentibus per
cognouimus efficaciores episcopi rationes
subiectionem eidem ad iudicauimus
monasterii memorati ut ubicumque tamen
diocesis episcopi potestate ita tamen ut nullum
preiudicium ap. se preiudicium generetur.

quominus si uoluerint suam iustitiam pro
sequatur. nimirum super facti. Innocentius pro
uisor alex. fuit in iudicio presentatum.
et ipse tulit sententiam contra illud intelligitur
reprobasse. si illud non fuit exhibitum.
pretextu prius de nouo recepti predicti non
debet sententia retractari. Item sancte marie
in cang. et uallis secrete abbatibus.

Cum. I. et. A. canonici sancti dionysii. in
remensi. ex parte quorundam canonicorum
eiusdem ecclesie uiua uoce apostolatui reserarint
quod abbas eorum super dilapidatione per in
nocentiam symonia et quibusdam aliis erat
multipliciter infamatus. nos cathal
lanensi episcopo et eius collegis dedimus in manda
tis ut ad ecclesiam personaliter accedentes
tam in capite quam in membris corrige
rent corrigenda et statuerent que statuen
da uiderent. et si iudices autem abbatis
et canonicorum instantia recipientes ab
batem ab administratione ipsius ec
clesie per sententiam remouerunt correctio
ne membrorum dilata. quam tunc non pote
rant expedire. a qua sententia cum procura
tor predictus ad nostram audientiam
appellauit proposuit dictam sententiam
reprobandam. tum quia iudices lite non con
in ipso negotio processerunt. tum quia uia
inita conspiratorum contra ipsum recipientes
depositionibus eorum partibus minime
publicatis. nec ostensis eisdem ad
sententiam procedere presumpserunt. et si quia
nõ de conspirationis articulo nobis
non potuit fieri plena fides. eo quod. q. suo
bis constitit quod illi conspiratores fuerint
quorum constat a iudicibus instantia
recepta. quod abbas probare uoluit co
ram eis et eorum dicta iudices secuti tamen
modo cum prepositus alios ex probata non esset
sententiam protulerunt uos irritantes proces
sum eorum in negotio iustam predic
tam formam comprehensam in post

litteris per easdem sentimus eos conspiratores fuisse nequiuerint comprobare, uel licet de hoc constaret, apparet tamen illos in eo simpliciter deposuisse, per quibus idem fuit abbas amotus, uel etiam si aliqui fratribus deposuerint eum tamen per alios dicta fuerant sufficienter ostensa, per scientiam ipsorum iudicium confirmetis. Quia licet ad usus abbatem non exeuint conspiratores admitti in iniuria tamen ipsorum de ueritate electionis super statu ipsius determinari potuerit, ut per ipsorum dicta sufficientius fides possit haberi quod abbatem minime contingebat. Presertim cum tunc probatum non esset eos conspiratores fuisse. Item .b. de castro Warum.

Cum tu .a. b. in iniuriam actionis quereto eo quod diceres equum tuum non esse mi. noris pretii quam capillos illius. iudices qui super hoc cognoscebant te in .x. sol. condempnassent, tu times ne ipsorum sententia te notaret infamia, beneficium restitutionis ad famam a sede apostolica implorasti. Cum nos autem ostendentes quod nulla fuit uel minima facta iniuria, uolumus te per predictam sententiam infamia non notari. Item.

Ad probandum quia peccator domine. et .I. uos uiri mittimus agnoscatis de confirmationis sententia que lata est a iudicibus delegatis de electione custodis. ut eam sicut de iure fuit tenendam confirmare uel infirmare curetis. Sita ut supra eo uel ex delegatis iudicibus qui eam non [illegible] protulerit excommunicationis uinculo (de tali non tenetur) quem sententia lata fuit sicut per metropolitani litteras probabitur. [illegible] cum sententiam constitutionis infirmandam ipsa cassa de ipsi electione custodis etiam cognoscatis.

Greg. ix.

Quamuis regularis alius non noceat res inter alios iudicata et tamen quia cum sibi preiudicium de ea re actio uel defensio competebat sustinuit sententiam agere ac illi quam passus est cum a quo causam habuit exceptum est per iudicium generaliter.

Quibus iudicibus ut accepimus [illegible] diuisas sententias proferentibus si secundus electione ordinaria processerit tenet pro reo pro actore sententiam nisi [illegible] [illegible] disputa [illegible] libertate dote seu testamento per ipso fuit promulgata [illegible] delegata potestate uel per [illegible] sua arbitrio delegantis [illegible] compromissi neutri debet esse melior.

**De appellationibus recusationibus et relationibus.**

Alexander iii. exoniensi episcopo et decano lincolniensi.

Dilecti filii prior et clerici de [illegible] querimoniam transmiserunt quod Eboracensis archiepiscopus apostolicae sedis legatus eorum priorem in possessionem apostolicam suspendit suas ecclesias interdixit et canonicos si eidem tamquam priori obedirent excommunicatos denuntiauit et quod super possessionibus suis et personas [illegible] ecclesiam loci sollicitat inquisita [illegible] ecclesiam ecclesiae [illegible] factas nisi prior et canonici malint [illegible] distulerit eas cum tamen ad se pertineat ordinare [illegible] reuocetis [illegible] Item archiepiscopo remensi.

Inter cetera que super eo quod ad uestram [illegible] nostri audientiam [illegible] apponit [illegible] posuit generalem super omni causa que aduersus eum possit moueri. respondemus [illegible] [illegible] nec hoc ab ap. [illegible] tenerem. Item abbati [illegible].

Ad nostram que [illegible] [illegible] [illegible] ap [illegible] est inuentum ut alicui [illegible] ordinis et ordinis observantiam [illegible] debeat uestra necessitate [illegible] celebre uel quod sicut quibus [illegible] ad remedium ap. [illegible] non ipso inter eum iuxta tenorem [illegible] quod in ipso dicta regula continet. et in

stitutione ordinis corrigas et castiges.

Idem. Norwicen. epo.

Persconsole ecclesiam etc. Si aliquis ad nostram audientiam appellavit et appellationis sue prosequende terminum prefixit. tu eidem infra quem appellationem prosequi convenienter possit adire assignes. Quo cum si venerit eodem prefixo termino in iudicio tuo fu[er]it parte[m]que in questione constituto [illegible] ordine iudiciario stare compellas. Si autem quisquam appellationis sue prosequende terminum congruentem [illegible] tamen cum ad diem appellationis fuerit prosecutus [illegible] ve[illegible] ex [illegible] eius sue fi[illegible] de alio [illegible] ap. re. parere constringas.

Item. Rem. archiepo.

Cum sit romana etc. Consuetudini t. dubitantium rescribendum quod si ante sententiam vel postea fuerit appellatum. huiusmodi appellantibus [ad finiendam causam] i. annus indulgetur. aut ex necessitate contingenti cum biennium nisi forte iudex a quo appellatum fuerit secundum locorum distantiam et personarum et negotii qualitatem recisius tempus fuerit moderatus. infra quod si is qui appellavit causam appellationis non fuerit prosecutus tenebit sententia. si post sententiam appellavit. et causa sua cecidisse videtur. nec appellans super eodem negotio audietur appellans. Si vero a gravamine et ante litis ingressum fuerit appellatum. hic audietur appellans. quoniam sacri canones et ex[illegible] iudicium passim appellare permittunt nec solet hic dici appellatores set provocatores ad causam. Si autem ante sententiam quis appellavit cogitur illuc stare iudicio ad quem noscitur appellasse. Si pretera [illegible] raptor sit vel molestus detentor aliene rei cum appellavit. hic appellatio sua in iudicio ab ecclesiasticis personis solet audiri nisi forte manifestus raptor vel formator existat. sicut ille qui absentem et irrequi

situm apostolus excommunicavit. Idem eid.

Ad hec si in una causa quis appellavit et pendente appellatione aliquod crimen committat vel prius commisisse dicatur vel in eo accuset. aut conveniatur de alia re quam non sit appellatum et illam personam contingat ad audientiam iudicis a quo in alio iudicio appellatum est. Sed si [illegible] cum postea suspectum vitare. alioquin debebit eius stare iudicio maxime si suus ordinarius iudex existat. Idem.

Si de duobus coram suo iudice litigantibus alter ad nostram alter ad sui iudicis audientiam super eodem negotio appellavit et ille qui ad suum iudicem appellavit ad diem appellationis veniens se ad eum appellasse proponit coram eo quod adversarius eius ad nostram audientiam. ro. po. appellavit et legitime citatus nec venit nec responsalem misit. aut etiam alias parere contempnit. tenebit excommunicationis sententia. Tunc eum. pro contumacia promulgata nisi iudex cognoverit eum ad audientiam ap. po. appellasse. Sed cum quis coram suo iudice ante iudicium vel post ad nostram audientiam fuerit appellatum. antiquis appellatio tenere tenet qui [illegible] quis [illegible] temporali iuris dictioni subiecti. In aliis vero ex consuetudine [illegible] tenent secundum iuris rigorem credimus retinere. Item plebano et clericis sancti [illegible] de albar.

Ex ratione etc. Utrum sua appellatione biennium elapso in ea posita a sententia et vos [illegible] probatione [illegible] r[illegible] eius prosecutione ipsius prime penitentia vos constituit commisisse notum quod iustitie usus debeat providum genere.

Item. Wigorn. epo.

Meminimus etc. Ceterum cum aliquando causam contingit tibi ap. re. committi et

auersa pars post citatõem iter arripuit
ad se. ap. ueniendi nõ min' potis in
negotio s'm iuris formam pcedere
q' si an citatõem iter arripuit nõ ē aq̃
tenus pcedum. Item.

Sup eo q' sollicitudo tua ḡsuluit pru
dentie .t. duximus rndendum q'd
si aliq̃ exceptõe q'd oratur et exi͂ ap
pellatõem si cõtingat eidem exceptõi
erit mito sup sedendũ si pncipalis
causa sim illa t'minari ñ potit. ei nc̃l
omni sup sedeat. Si aũt adu'sa par'
d' falsi suggestione in appllõne pru
pit ñ sniã sup h differenda. Idem.

De appllonib; p causis minimis inter
positis uolum' te tenere q' eis p cua
cumq; leui causa fiant ñ minus ē
q̃m sip maiorib; fierēt deferendũ.

Sup eo ⁊ s. sacri canones an. Idē.
⁊ post litem con. ⁊ ante sniem ⁊
post singulis facultatem tribuunt
appllandi. leges aũt sclares. ap. nisi in
casib; an sniam ñ admittũt. Et in
causis quoq; ecclastiçis ubi appllõis
remedium tollit' sic appellatõni ita
recusatõni ñ est aliquaten' deferendũ.
Si autem int' ḡtium tps lis d'cidenda
mittit' extē t'mini maq' iudices cõti
ḡit litt'as recepisse. Item.

Peruenit ad nos q' cum clici se cõquera
tur ab aliquib; iurbãtos l' alias ec
lesios qui impe tiunt' ap. se. appllant.
⁊ s. f. t. os. q. si eorum excessus public'
ñ fit ⁊ notorius eos ec. cen. cpellas ut
infra cõuenient' tps. ap. int' positã pro
seq̃ntur. si uõ publicus est ⁊ notori
appllõnis optētu ñ p̃termittas quin
eos excommunicatos d'nuncies ipos q;
facias sic excõicatos cautius euitari
donec passis iniuriam satis faciant ⁊
uitis cuiu' aplico se cõspectui rep̃sētēt.
Idem. archiepo toletano.

Consuluit nos .t. f. ⁊ s. con. t. diurni
rndendum q' si aliqui quos manife
stum sit ⁊ notorium uxorem alteri'
retinere aut ī clicos iniolentas man'
iniciam appllaũit coz appllatõi
ñ est aliquatenus d'ferendum s; cũ
multa dicant' notoria q̃ nō sũt pruẽ
debes neq; dubium ē p notorio iu
dicare. Illos aũt qui appllant a
p̃sentia tua cogere debes infra tempus
cõuenient'er ap. int' positam p̃sequi.
aut iudicio tuo. ap. re. parē. Idē.

Suggestum est aurib; nr̃is q'dam op
p̃ssi ad p̃sidiũ ap. se. recurrunt ap
pellatõe facta iter arripuit adu'sarie
orum appel. int' positam cognoscēte
nec ad p̃sentiam nr̃am accedunt nec
rensalem t'ãsmittũt. cum aũt sen
serit illos nr̃as litt'as reportas, in uo
cē appll'. prumpunt. ⁊ iter ad nos ar
ripuit ueniendi. ut sic eorum sol
licitudinem a quibus impetunt'
eludãt .t. con. t. rem. ut si quis d'
p̃hensus fuit h ex fraude uel mali
tia facē ap. eius ñ deferas. neq; ob id
cãm tibi cõmissam t'minare post
ponas quia decretalem ep̃lam qua
tales iuuari uidēt' ñ ad deprimẽdã
cuiq; iustitiam s; remouendum ḡ
uam nos fecisse cognoscas. Idem
eboracen. archiepo.

Ad p̃sentiam nr̃am .R. pbro ueniē
te epõ tusculano ap. sce susanne car
de. tuam ⁊ ipius cãm cõmisim' au
diendam qui ad obiectõem tuam
uicet .R. pbr ñ eēt excommunicatus d'
nunc. de fcõ tamñ eum fecerunt absolui
Ideoq; .os. q. p̃dcm pbrm p eo q' post
excõicatõnem ec. ap. fca; diuina cē
lebrauit nullatenus inquietes. s; ad
eum statum reducas in quo erat tp̃e
ap. emisse. Idem cãtuarien. archiepo.

Cum teneant̄ et c. Quia nos consulere volu
isti utrum si coram possessore causa audiam no
stram appellans turbata fuerit tibi eam
sibi liceat reformare eo quod quo est appel
latum interposita pretermisso. primo t. t. revi
q si causa ad te querela pervenit in ordine
iudiciario tibi licebit. Idem epo et
archid. bonon.

Consuluit et c. consul. vr̄e t. respon
q si generaliter ap. quis interponet ab om
gravamine q sibi posset contingere. hm̄ ap.
tenere non debet. si vero ab aliquo iudi
ce suponim gravamine q in una cau
sa sibi possit inferri quamquam generalis
ap. interposita appellatori tamen eius est
ab eodem iudice deferendum. Idem.
carnoten episcopo.

Cum parati essemus tuas petitiones admit
tere. J. diac. carde olim ap. se le. ppo
suit q cum ad eius vocationem venire
contempsisses in ipsum tuam excom
cationis sententiam promulgavit. et c. Cumque
N. canonicus beati iacobi firmiter asse
veraret q in legatione regis esses et quod
non potuisses advocationem predicti carde
accedere carde e contra asserat q non in lega
tione regis sed in sala marituma eccam de sini
nutius inveniss; et c. nos vero scientes
dentes q te non decuit contempnere ob ap.
advocationem venire legati. precipim
q. l. in ipsum ppa l. p ydoneos nuntios a
aplico te conspectui representes in nocen
tiam tuam si potes ostensurus. Idem.
cantuarien archiepo.

Ad hec et c. preterea de his quam ramentum p̄
stat q esse stabunt iudicio et postea ap
pellant tua sollicitudo provideat ut
eos facias observare q iurat. l. s. xl. di
es post appellationem interpositam iter arri
pere ad ipsam prosequendam compellas.
Item carnoten. epo.

Questioni quam facis utrum appellom

illius sit deferendum qui sic more
ex prestito iuramento absolvi meretur.
et c. quam ei mandetur aliquid vel ma
dato recepto causa subterfugii appellavit
respondemus q appellationi que iuramento ei
debeat derogare non est in aliquo defen
dum sed statim est in eandem reducen
de sententiam que donec mandatum su
sceperit et susceptum pro posse fuerit pse
cutus debet firmiter observari. Idem.
viromen. epo.

Preterea de his qui ad ap. se. appellant et
post hoc gravia committentes se dum
conveniuntur appellatione tueantur duxi
mus respondendum q eos appellatio non de
bet in sua iniquitate tueri quominus
eorum excessus censura canonica pu
niantur. Idem. graden patarche
et sancti vitalis pbro carde.

Constitutis in presentia nostra abbate sancti
felicis ap. Bro. R. pcotrovusia que de elec
tione dozalli est suborta et c.
prepositus quod si archidie post appel. et
denuntiationem excoris de nominato
nem sepe dicti. t. presbiteri sancti
cum canonicis et plebanis et maior
sensu cleri capatus l. maioris et sani
oris partis prenominatum J. in epum
et pastorem elegerit non obstante ap.
prefati archidie sup. ap. prius facte non tu
ut electionem de prefato J. factam auctori
tate ap. confirmetis. Idem de elsi
sen. epo.

Proposuit nob. ex tuis clericis q sse
pe contingit ut cum aliquis supra
causa appellant malius causis in quib
non appellatum reddere renuit. super
quo c. t. t. respons. q l. cet p illa ap.
non minus teneatur malius super qui
bus appellatum non est reddere iu
dicitamen aliquo appellatur q illi
omnino suspectus est eum non dedet

[illegible]

ad reddendum super aliis compellere intus p'emineat adeo grauis et manifesto quo ipso actu uitio sit dampnandus. Idem cantuarien archiepo.

Qua fronte nos consulere uales non uidemus cum dicaris ordinem iuris peruertere. Iam enim non in secreta sicut est canonicum et honestum non etiam in palatio non in camera tua sed in camera regis contra ordinem iuris et pontificalis officii dignitatem episcoporum electiones diceris confirmare etc. Sane si quis pro contumacia uel aliis qualibus cum in sedulo uel excommunicatione tenetur astrictus et offert se ad iusticiam contra his per quibus sententiam ipso excepit uidere eum ne in excommunicatione decedat absolui potest et si super eo causa ne absoluatur appellationis obstaculum interponat ab ipso tamen ante absolutionem sufficienti cautione recepta quod uel in presentia pon. ad cuius audientiam appellauit si malunt adiutari uel coram iudice cui causa delegauit iuris parebit equitati. Ceteri etiam qui consequenter se in nominabiliter excommunicatos uel interdicto suppositos illud idem dicimus et si hi qui hanc protulerint sententiam ad se appellationem duxerint appellandum. Idem in conc. latan.

Reprehensibilis et cetera. Presenti decreto statuimus ut nec prelati nisi canonica commonitione premissa suspensionis uel excommunicationis sententiam proferant in subiectos nisi forte talis sit culpa que ipso suo genere suspensionis uel excommunicationis penam inducat nec subiecti contra disciplinam ecclesiasticam in uoce erumpat. Ap. sine ratione causam pro sua uoluntate crediderit appellandum contra eos et ad prosequendam appellationem terminus prefigatur infra quem si forte prosequi neglexerit tunc episcopo libere sua auctoritate utatur. Si autem in omnibus causis negotiis aliquis

appellauerit et eo qui appellatus fuerit ueniente qui appellat uenire neglexerit si quod proprium habuerit competentem illi recompensationem faciat expensarum. ut hoc saltem timore contra terciis in grauamen alterius non facile quis appellet. Precipue autem in religiosis uolumus obseruari ne religiosi cum aliquo excessu fuerint corrigendi contra regularem prelati sui et capituli sui disciplinam appellare presumant sed humiliter ac deuote suscipiant et quod pro salute sua fuerit eis iniunctum.

Ad hec et cetera. cum ante supra alios. Idem. Eo fuerit appellatum sed tibi sit appellantis appellationem compellere uel ab appellatione interpositam prosequantur uel coram te iuris parere equitati. Aut si alterius partem te suspectum habuerit te insistente iudices eligant cum appositam contra eos ualeat dirimere questionem. Item salaberiensi epo.

Peruenit ad nos quod cum P. ecclesie tue canonicus uix in ea residentia faciet in monuisses in appellationem prorupit et cetera. Cum autem frustratorie dilationis causam uideatur dictus canonicus appellasse. etc. quod eum studiose moneas ut in eadem ecclesia residentiam uel intra terminum ap. eam prosequatur et ad nos arripiat ueniendi. Interim uero aliquem honeste persone uiros eius in ecclesia prepata committas et eidem beneficium illius assignes unde possit congrue sustentari. Quod si prebendatus ad alium iter adimplere neglexerit tu prebendam prius eandem et eam alii ydonee persone conferas. Idem.

Consuluit nos et cetera utrum sit appellationibus deferendum a rege francorum pueris uel positis ut mancipia detinentur et ipsi non conuenit ut probi appellationibus ab obseruatione decreti

[illegible]

decretas abstinere. Io. ianuen. archiepo.

Ad hec sicut asseris etc. Pre(terea) si quis te iudice sibi constitutum appellantem ante quam partes sit citatas et delegato esse presentem, ad eum qui appellatus est imponit obstaculum nitendum adesse tem(pore) ap(pellationis). Constitutus se sedes obtinet ap(pellationis) contemnere. Si si post fuit deferendus si non prout cetera qui mandata sunt. Item.

De priore etc. canonicis presentatus canonicus qui oriens propter suas enormitates manifestas que ipsum notabilem reddunt ad sedem apostolicam appellavit. et tali appellationi deferre contempsit veritatem continentibus de tanto excessu satisfacturum ad se ap(ostolicam) venire compellas. Item.

Quia nos etc. ut abbates qui de aliqua pro infamia publice respersi aut convicti et convicti in eorum capitulo commonitati pro lationem cedere noluerint appellandi non habeant facultatem. Item.

Ad aures nostras etc. appellanti ad prefatum diem ap(pellationis) terminus constitutus prefigatur infra quem si appellationem non fuerit prosecutus ex tunc compellatur stare iudicio delegati. Item abulen. epo.

Ad audientiam nostram noveris pervenisse quod cum camoren. eps. et presbiterum ecclesie sancti iacobi camoren. multipliciter molestaret tandem idem presbiter se et ecclesiam nostre protectioni subiecit etc. licet autem predictus presbiter ex simplicitate forte verbum ap(pellationis) non expresserit quia tamen postquam se et sua nostre protectioni subiecerat non debuit in suam esse cognitionem aliquam sententiam condempnationis etc. quod si ita est constitutus sententiam quam prefatus eps. in eundem presbiterum tulit denuncies non tenere. Item archiepo tarracone.

Accepta questione canonicorum pampilon. etc. in rebus ad eos causam remittimus et fecisti contra presumpsit a quibus nos fatur ap(pellationem) appellatum. Item. Lucius. iii. W. altio.

lincolnien. episcopo.

Postremo fr. t. litteris presentibus intimavit quod in causa alicui fuit delegata qui consanguineus sit illius qui litteras impetravit ac in eodem negocio advocati officio functus. et causa iusta eam suspectus huius delegatus in immito potuit recusari communi ap(pellatione) remittit ei negotium delegatum. Item norwicen. epo.

Ob hoc quem sub interdicto aliqui constituti appellant et demum illud observare contempnunt cum ab his sententia servandum sit consule votum si non vis igitur sic interdictum nequeunt cum ante ap(pellationem) eos constat suppositos declarare. Clemens. iii.

Cum in ecclesia etc. accepimus quod quidam clerici de eius occasione in dubitatum quod velle observare se iactent/lincolnien. episcopi iudicium ordinarii sui cum notabili cognitione civitatis vii. ob. quod, si enim contingit aliquem ex clericis ap(pellationem) facto episcopo ad tuam audientiam appellare non ante appellationem admittas quia tibi constat eam temeraria inane et iniusta contempnationem porrectam ab odium ipsum ad presentem episcopi audientiam remittas ap(pellatione) remota eius iudicio pariturum. Item.

Directe nobis tue littere demonstrarunt quod cum in tua presentia causam matrimonii tractarent in qua pars una consanguinitatis vinculum opponeret et pars altera ad se ap(ostolicam) appellasset nec appellationem suam prefixo termino fuit prosecuta postmodum ea renitente ap(pellationem) quam fecerat tua cognitione procedens super partem testium omnia recepisti et (tamen ea multis post itum appellavit) postulas utrum ad causam eam in sua procedere valeas et an (pro iure) quod licet inita. Decretum taliter quia cum in termino prefixo ap(pellationem) statuto appellavit suam ap(pellationem) non fuerit prosecuta auctoritate tua libere possit uti

tm̄ qui in eum appellavit eum sedem iterum ei
licuerit in eadem causa appellare secundo
avunculus delegatoris tua se fecerit exemptionem
pretium cum hoc ad separationem invenimus quod
est res favorabilis intento iuri poterat.

Celestinus. iii.

Preterea requisisti a nobis si quis iudex ita
protulerit sententiam nisi sempronio infra .xx.
dies satis feceris te excommunicatum et suspensum
sum aut interdictum esse cognoscas
ille in quem fertur sententia in medio tempore ap
pellationis ad diem statutum minime satisfe
cit (utrum ille sententia tali teneatur
aut interpositione ap. tueatur et constat ... iu
detur autem nobis quod hec sententiam ap. ob
staculum debeat impedire. Idem.

Secundo requiris cum pluribus articulis in una
commissi sunt positis in uno tamen con
tingit appellatorem expresse vetari utrum
ap. teneat. si super aliis fuit appella
tum (in q. t. xxiii. quia cum secundum beatum g.
ubi a in toto consistat et hoc sit ubi in toto
ut de omnibus articulis qui in commissione ponuntur
iustitia suum consequatur effectum
in omnibus appellatio intelligitur interdicta.
nichil enim interest utrum inhiberi
tur pro an. fo. medio an in fine recursus
utriusque iuris argumenta nos ... do
cent et que in principio ad medium
et ad finem illa vero que in medio ad
finem atque principium sepe referri con
tingat (ratio postulat et decem et .xi. q. co.
t. c. xxvii. quod cum aliquis iudicem
proponit se habere suspectum suspitio
nis causam coram eodem allegare te
netur et partes ut in aliquos non valde
remotos conveniant per eundem iudi
cem de quibus cognitum coram quibus si causa sus
pitionis fuerit tunc demum auctoritate sua iu
dex utetur (quod si coram ipsis causa suspi
tionis probata fuerit cause cognitori secure
tenebitur recusatus ipsa namque ratio
.i. cmiui competentis probata nd

dictat quod suspecti et inimici iudices esse non
debent. Idem.

An sit deferendum ap. illi que ad usuras
ut expoliatore post ap. legitime interposita
sibi factam paratus est in continenti
probare nos diversis pro ratione nuntiis con
sulentes (scire vos quod cum in eo pervenerit
sit iniquo quod vero ap. deferre negle
gerit se beneficio reddidit appellationis
indignum. Innoc. iii. illustri regi
francorum.

Novit ille qui nichil ignorat et .s. preterea
interdicti sententiam carere non excludit sed
potius publicavit nec fuit dictator
ipsius sed nuntius executor. unde cum fratres
ad executoribus appellari non possit nisi forte
fines modum excederent exequendo nos
constituti super hoc directis. ipsum carere in
obstaculum inhibere appellationi ab eo
interposite non fuerat deferendum de suspi
tionis autem obiectu licet eum merito tu
suspectum non fuisse credamus non tamen et
suis ipse ap. interpositam ab eo desistere
debuissent quod non proponitur si nostro potius
precepto pressisset. Idem.

Sepe contingit quod cum ad nostram audien
tiam appellatur propter defectum partis alterius non
presentis per procuratorem ydoneum appellatione inter
positam prosequentis vel forsitan ex malitia
presentis mandatum procuratorium
... tales litteras quas de facili poterit tamen
non remanserit in decisione. cum frequenter
unus quod moveatur causa apud nos pro
bationes necessarie non existunt et interdictum
a suis quod de se non possit partibus presentibus
comprobari (unde licet in latere et c. si
erit constitutum ut si in quocumque
negotio aliquis appellaverit et eo cum ap
pellaverit venire neglexerit competen
tem illi recompensationem faciat ex
pensarum ut hoc saltem timore de cetero
ingravamen alterius non facile quis ap

pellet (quia tamen pro his questiones inchoatis
prorogatur presenti decreto statuimus ut si
hic appellatio a iudice recepta et a parte
fuit approbata post terminum a papa sive per
ipsum edicti peremptorii uires obtine-
at ita uidelicet ut certius in absenti-
tia procedatur ac si peremptorie uocatus
ad iudicium extitisset. (quod si forsitan
interposita prouocatio malitiose recep-
ta et approbata non fuit cum statuit legiti-
me prouocatum inchoatis causam iu-
gorem uolumus optinere saluis consti-
tutionibus de prouocationibus sententiam promul-
gatis quibus a papa suas prosequi non curan-
tibus post terminum a papa prefinitum prefix-
um rata manet sententia que fuit appella-
tione suspensa (quicquid autem est citationem
peremptoriam posset ab se ex parte proponi ad
usus a papa huius ualeat allegari. (Siquis
autem terminum appellationis preueniens
litteras tacita ueritate litteras impetrauit
et careat impetratis et penam contra-
rie non euadet. (Hec autem in multis sunt in-
ditus extraneis uolumus obseruari. Id.
norwicen. et cantuarien. episcopis.

Constitutus in presentia nostra archidiaconus da-
uentrensis nobis exposuit quod clarus monasterii decanatu uacante quidam canonici uota sua in
episcopum transtulerunt et episcopus cum aliis ibidem ex-
presse consentientibus in eundem archidiaconum
ei contulit decanatum xi. canonicis
prius appellantibus neque assumeret
preter assensum omnium in decanum
cum electioni eius xv. tunc presente cum
episcopo medio consentirent cumque sancti marcel-
li presbyter cardinalis tunc a papa sedis legatus per
partes illas transitum faceret nos appella-
tionem interpositam deprecaret sed ut in-
structam transmitteret ad nos causam
sancti uincentii et sancte andree abbatibus ex-
aminatam delegauit ipsius a papa man-
dauit eisdem ut partem est du-

centem electionem decani citaret (ecce di-
ctionis ad ipsum sue causam meritis presen-
tia ostensuram. et sic intellecto igitur
per eos tenorem carte quod sub ea forma sue-
rat appellatum ne sine assensu omnium
procederetur in electione decani et quod appellantes
appellationem infra annum non fuerant
prosecuti nec erat pro quo eis esset biennium
indulgendum cum fuerit bis infra tempus
legitimum simpliciter nuntium ad
se a papa destinarit sic potuissent saltem
semel per curatorem ydoneum destina-
se ne tamen peremptorias exceptiones eo-
rum parte propositas uideamur sub silen-
tio preterire. quod cum suo se constituit archidiaco-
nus episcopi ex quo intitur sponte renuntias-
se uel predictum episcopum processisse ad electionem
ipsi pretermissis predictis sine quibus ne
procederet in illa translatione uoluntatis
tum ex qua mititur a se dicta (proposita
est actum et sic decanatu silentium
ponatur (aliquin nominationem seu electionem
talem factam de alio quamcunque secuti fuerit
eripa denuntietis irritum et inane. Id.
cancellario meten.

Constitutus in presentia nostra decanus sancti sal-
uatoris et cantore meten. et ecclesie meten.
episcopus intimauit quod sancti saluatoris apposi-
tum uacante die electionem presentem per pa-
trem et fratres et sine uirtute obedientie
ac sub anathematis piaculo canonicos adiurauit
ut secundum deum uirum eccle sue uiuum
elegerint de duobus in quos partes
uidebantur oculos detenuisse quem ecclesie
et magis utilem et ydoneum reputarent
decanus autem cum duobus diaconibus
et subdiaconibus tribus dictum canto-
rem in prepositum nominauit (cantor uero
ipse cum presbyterali officio fungitur et cu-
stos cum scolastico et magistro b. sacer-
dotibus leuitis duobus et subdiaconis v. con-
corditer elegerunt. cui electionem tamquam

amaiori et saniori parte. c. factam cum
de persone tue honestate constaret predictus
episcopus confirmauit et sibi tibi uellet donum
inuestituram porrigere ut est moris
decanus ad sedem apostolicam appellauit asserens te impo
tentiam dum tamen allegans proponen
do te inceptibus illius omnino penitus impoten
tem in quibus preposite possessiones eius
tuit ad eos quia alia tibi obiecerat impre
tia nostra quam te in presentia iudicis suspen
tio noluit explicare nos quia constitit
euidenter illam appellationem que fuit de
persona idoneam non fuisse aliquam aut tamen
non expressit et si dixerit idem decanus quia alia
uelle obicere coram nobis decernimus
tue confirmationis effectum non debere impediri
per ea que sunt proposita impediri sicut autem
asserit te non immodicum exceptionis ad impe
diendo electionis et confirmationis effectum.
sed immodicum dominationis administrationis
duxerit proponendum postmodum pacifica
ipsi propositure possessionem fuerit aliquam
proponendi licentiam non negamus. Item.
vigorn. episcopo.

Ex parte t. et s. presenti pagina uestris quod
cum excusetur honeste qui ad presen
tiam delegatorum uocatum non potest secu
re accedere tuli tu quotiens ad illos iu
dices uos euocari contingit ad quorum
presentiam uobis periculosum est ire liber
potius appellare et si inuitus commissionis
apostolice fuerit remedium uel ducusum non
iudices uobis assignent locum pro tone
um et securum. Item episcopo decano
et preceptori herforden.

Significauit nobis magister hospitalis ebo
racensis et s. preterea capitulum eboracensis
auctoritate quasdam litteras in quarum si
gillo continebatur sigillum capituli
ad citationes tamen cum aliud sigillum
capitulum illud noscatur habere quem
cum constituebat actorem sed licet idem
magister allegauerit quod occasionem litterarum
ad eos non uenit admittatur et mittit ad iudices
sed quia ante litterarum quarundam a nobis
ad alios iudices optentarum prius con
ueniens non debuit prelatis possessores in
quibus nulla fiebat mentio de prioribus
conueniri iudices tamen exceptionis habere
noluerunt proponere quidem ad nos ap
pellauit. Quo circa etc. quatenus si uobis constiterit
obiecta esse et causam aliquam ad nostram
fuisse audientiam appellatum reuocato
in statum quidquid post appellationem in noui
tatis est factum presumptum etc. Item ma
gistro. c. archidiacono. w. normanno cano
nicis cicestren.

Significantibus t. et r. fratribus nostris fuit a
pprobatu declaratum quod cum inter ipsos
ex una parte et v. exaltatum fr. quandam
tam coram iudicibus delegatis quod uertere
tur ipsi cum plures terminos habuerint in eadem
la sanctam quod uicero ostenderet eisdem iu
dicibus postularit quod cum ipsi facere
denegarent ad nostram audientiam prouoca
uit. Quo circa etc. quatenus si est ita reuocato
in statum debitum siquid post appellationem in
nouitatis attemptatum. Item abnan
episcopo et decano et de monte meolli abbatibus.
Ex insinuatione prioris et canonicorum sancte
barbare nobis innotuit quod cum in
ter ipsos ex una parte et w. cancellarium et tan
garum exaltati super quodam manerio
coram iudice ordinario questio uerteretur
eundem cancellarium ad nostram audientiam appel
lauit. appellationi terminum prefigens
dictus iudex qui causam illius uidebatur
tur fouere pro eo quod quandam clericus
comensalis fuerat dicti cancellarii mero
cum fuerat aduocatus habens terminum appel
lationis prefixit ut ad festum purifica
tionis utraque pars esset ab appellatione prosecutione re
uersa licet nobis non potuit legem impo
nere ut eam teneremur uel decem ter

minimum expedire. cumque a sedem legitimas sanctiones iuris que in constitutione principij spectatur uisitem absque dampno inter intacta permaneat donec ipsam faciat institutam recipientibus dictum iure morem. Jn tamen autem nuntius camerarij prenomen nuntium eorundem nec ipso iure ad terminum legitimum expectato interuenit littere inceptio. Jllo uero siue fiat de uel alicui patronum non debet. Nos quod si est ita probationibus conuictus eum et cetera.

Item Oxonien. et London. episcopis.

Bone memorie O. de camera presbyter ecclesie decanus et conuentus tunc electo abbas sancti Augustini Cantuarien. et eiusdem ecclesie conuentum ad se asserit pertinere primo per quosdam monachos suos post ipsum possessionem ingressus ad nos pluries uocem appellationis emisit ne quis eum super possessione ipsius ecclesie presumeret molestare. Cumque aliqua diu predictam ecclesiam pacifice possedisset quondam Cantuarien. diocesis ipsum abbatem et monachos de possessione ipsius ecclesie per uiolentiam eiecit. qui proponentes uero archiepiscopus apposuit quod eadem ecclesia post eccliesie archiepiscopus tamen data eius custodia deuinto in manu archiepiscopi qui fuit pro tempore tam de iure communi quam de generali consuetudine tam in illa ecclesia quam in aliis iurisdictionis eiusdem diocesis hoc iure semper usi fuerunt. Contra predictus O. nomine archidiaconus ecclesiam possedit canonicus ut potest qui eiusdem per curatorem et pro suo nomine ecclesie annis singulis persoluebat et cetera. Jgitur premissis diligenter inspectis abbatem et monachos in eum statum in quo tempore appellationis facte extiterunt probabilibus causis ad nos legittime interposite fuisse noscuntur propter actis iure parti utrilibet saluo decernimus reducendos ac fructus medio tempore consumptos parti assignandos eisdem.

Item sancti Augustini et sancti Gregorij prioribus.

Dilecti filij. J. et B. prior et monachorum Cantuarien. ecclesie nuntij retulerunt quod cum pro causa que inter dictos priorem et monachos et Cantuarien. archiepiscopum super capella de Lameth uertebatur ab ipsis ad sedem apostolicam mitteretur. Jdem archiepiscopus post iter arreptum in eos excommunicationis sententiam promulgauit. Cum autem plus sit ad sedem apostolicam iter arripere quam uerbo et in opus in probationem eam ad ro. ec. uenientibus intelligatur ad sedem apostolicam prouocatum. Quod quia si est ita decretum est et cetera. de nullitate excommunicationis uinculo non teneri.

Item episcopo Eliens.

Pastoralis officij diligentia et cetera. Quesiuisti utrum quam inhibetur apostolicam in rescripto frustratoria tantum inhibita uideatur sed non et attemptata per appellationem frustratoria non fuisse, inhibita negotium non debeat impedire. Super quibus et prouocatio intelligitur remouenda; autem non indulgetur expresse si appellans fuerit grauatus iniuste quamuis uel propter ipsum postea emendari. Verum quia multotiens quis ad tempus per appellationem legitimam audiencie sue quo ad aliquem certum articulum exemit potestate consuluisti nos utrum si quis excommunicationis sententia innodatus contra innouationem ipsius ab ea tanquam iniusta rationabiliter promulgata in eo casu in quo ante sententiam appellationis iusta tamen eam curauit prouocare eo quod per apostolicam interpositam exemptus uidetur iniusto dicto denuntiasse ipse denuntiare possit eundem. Et ad tempus ecclesiasticus beneficijs eiusdem spoliare cum nouitatis perisset quod eam executionem excommunicationis secum trahat. Excommunicatus per communitatem amplius non uitetur ipsum excommunicationem denuntiare sed ne abalijs euitetur nullus peruenitur ecclesiastica in ipso subtrahitur cum ecclesie consortio denegatur.

Item episcopo Parisien.

Solicitudinem pastoralis officii. Et infra.
Sane cum sicut recepimus duobus coram
suo episcopo litigantibus alter eorum ad se[dem]
ap[ostolicam] appellasset episcopus appellantem reputans
contumacem ipsum excommunicationis vinculo
innodavit. qui coram metropolitano
contra episcopum sibi petiit iustitiam exhiberi asse-
rens quod post appellationem legitime ad nos inter-
positam ipsum excommunicaverit et petens se
ad eum statum in quo fuerat appellationis tempore
a metropolitano reduci denuntiari videlicet
absolutum. Adiciens et quod appellationi non renun-
tiabat obiecte sed prosequi volebat eandem.
Et infra. Nos igitur inquisitioni tue taliter respondemus. quod sicut metro-
politanus de appellatione ad nos interposita cognoscere
omnino non valet. sic nec de his que post appellationem
fuerint innovata dummodo de aliis cognos-
ci non possit nisi de appellatione pariter
cognoscatur. vel de his que appellationem contingere
dignoscuntur in quo casu si metropolitanus
ad cognoscendum partes suas interpo-
nere forte presumeret episcopus poterit ad apostolicum bene-
ficium convolare. nam ad officium eius
qui de appellatione cogniturus est pertinet prius
denuntiare corrigere que contra ipsam invenerit at-
temptata. Si vero notorium existeret
quod mandatum episcopi indiscretum fu-
erat vel iniustum aut non tenebatur subdi-
tus obedire ac per sententiam ei licuit
ac evidenter subditum legitime pro-
vocasse potest archiepiscopus auctoritate metropolitica
declarare subditum irrationabiliter
extitisse anathematis mucrone percus-
sum. Cum autem excommunicatus qui ap-
pellaverat iuxta prescriptam formam
coram archiepiscopo deponit querelam de episcopi innoda-
tione metropolitanus ad cognoscendum vo-
de causa potest interponere partes suas cum ille
appellationis prosecutioni renuntiare tacite
videatur. sed si verbo vel facto appellationem
se velle prosequi protestetur non est in
tantum ad ista petenda et sibi cernitur au-
diendus. Item episcopo et cantori Trecen.
Dilectis filiis decano Altissiodorensi ac magi-
stro R. Altissiodorensi episcopi procuratore in
nostra presentia constitutis idem magister pro-
posuit. quod cum dictus episcopus presbyterum domus dei
in qua dispositionem plenariam optinere
dignoscitur decanum fecerit vinculis man-
cipatum pro eo quod bona quedam eiusdem
domus que furtive subtraxerat restituere
contradicebat propter quod et ab eodem episcopo fuerat excommunicationis
vinculo innodatus et supradictus decanus
episcopum monuisset ut eum restitueret vel
saltem remitteret presbyterum memoratum
quem ad iurisdictionem suam spectare
firmiter asserebat. episcopus metuens ne de-
canus aliquid iniurium pro iudicium at-
temptaret. se ac suos statum ecclesie ac
civitatis protectioni metropolitani supponens
ad eius audientiam appellavit. Idem decanus
postmodum in tota civitate interdictum hinc pro-
mulgavit ut episcopo in civitate presen-
te divinis in Altissiodorensi ecclesia cessa-
retur. postmodum vero cum die apostolico
prefixo comparuisset partes coram offi-
ciali curie Senonensis decanus allegans quod appellationem
ab episcopo interpositam ideo non duxerat deferendum
quoniam presbyter supradictus adhuc in vinculis
tenebatur ad nos vocem appellationis emisit. Et
officialis autem iudicavit interdictum in
ecclesiam a decano post appellationem episcopi pro-
mulgatum. Et infra. Quia vero idem episcopus
(in margin: r[e]mo d[e]) divisos expressit secundum quos decano para-
tus fuit super cautione presbyteri iustitiam exhi-
bere ad metropolitanum. et appellatis decanus
non potuit post hoc ferre sententiam interdic-
ti. eandem sententiam ipsam ab eo post appellationem
(gloss: scilicet reposita; scilicet sententiam)
legitime promulgatam irritam de-
cernimus et inanem non obstante
quod decanus ad excusationem suam in-
iuramento proposuit quod prius quam episcopus
appellasset sententiam tulerat cuius effectum
ad tempus duxerat suspendendum. cum

intim. ap. interposita procedere debuit ad
sententiam execucionem officialis processum
qui post ap. huiusmodi sententiam interdicti irri
tam et inanem decreuit temerarios
iudicantes. cum appel. ad nos inter
positam nichilominus debuit innouari
preterea licet decanus sententiam in decanum per
episcopum promulgata rite lata prima fa
cie uideretur cum predictum officialem
esset prohibitum ne seruaretur in ecclesia
interdictum. et decanus ne celebra
retur in ecclesia prohibendo diuinum ui
deretur offitium perturbare quia tamen
per ap. ad nos interpositam ex parte
decani cui etiam officialis legitime
durauit deferendum apostolos concedens
dos non solum principale negotium sed
accessoria et ad nostrum referebatur exami-
nandum sententiam post appellationem huiusmodi
promulgatam decernimus iuribus caru
isse. Unde licet archiepiscopus post
ap. predictam de qua sibi positualiter lit
teras innocuauit decanum denuntiaue
rit euitandum. senonensis tamen canoni
cos cum senioribus ducti consilio commu
nicauit eidem ut ad prelationem ad nos
interposite magis quam contumaciam ab
archiepiscopo facte deferent inculpabiles
iudicamus. Item mediolanensi.
archiepiscopo.

Ut nostrum procedat de uultu dei iuditium
et cetera. iudicibus dedimus in mandatis. ut
si post tercium mandatum per quod toti contencionis ne
gotii ad nostrum iuditium reuocauimus
tradicionem sigilli dicto. h. arte cogno
scerent esse factam eam decernerent irritam
et inanem inhibentes illi. ne quomodo li
teris eo uti presumeret cum plus sit. ro.
pon. ad se aliquod aduocare negotium
quam quemque ad eum super aliquo ne
gotio prouocare. Item abbati sancti
felicis et G. canonico bon.

Oblate nobis uestre littere continebant quod cum
quidam iudices quibus causa que inter
sambrinum et uicor plebes uertebatur fuerat
ab ap. se commissa pro plebe sambrini se
tentiam protulisset. et a procuratore plebis
de uicor ad nos fuerit sine termino appel
latum nec delatum. ap. fuerit nec ad
prosecutionem ipsius termini a iudicibus
partibus assignatus plebanus de sam
bri super obseruatione predicte sententie sic ro
bilis litteras erat nostras ad uos litteras et alia
pars alias commissionis litteras a nobis super
infirmanda eadem postmodum ad alios
iudices impetiuit nulla in postionibus
litteris de prioribus habita mentione. unde idu
bitatione reuocato an posteriores iudices
uel uos de illa debeatis cognoscere nostram
super hoc consulere uoluistis. et si licet igitur
appellanti legitime a sententia indulge
atur annus a lege. aut exuusta causa bie
nnium ad ap. interpositam prosequendam
quod tamen huiusmodi terminus post restringi non
solum a prouocante uerum etiam a iu
dice a quo sententia prouocatur cum ideo
sit constitutum non ut terminus ipse
prouenire non possit sed ne ualeat prorogari
existimamus distinguendum in quo casu
littere impetrentur. et quidem quando certus ter
minus ab appellante uel iudice appellationi
prefigitur prosequende si eo tacito appellatus
litteras impetrauerit huiusmodi littere tamquam ta
cita ueritate subrecte obtinere non debent
aliquam firmitatem. si uero non fuerit aliquis
terminus a iudice uel ab appellante prefixus
pars appellata infra terminum constitu
tum a lege dum modo nimium non
pro curat ut appellantem in commis
sione impetrenda subplantet commissio
nis litteras poterit impetrare quarum
auctoritate in ap causa legitime pro dilat
ta quod si appellans uoluerit in causa ap. pro
cedere oportebit eum agere sub in

dice sic obtenta nisi possit eum legi
time recusare. Si a g. noluit appellare
pot. michi omnimus presertim cum ipsam
materie si sentiat sibi ex dilatione immi
nere grauamen. Superior quoque iudex sum
dente ex dilatione periculum imminere
pot. et debet neutro presente ap. occur
rere ut periculum euitet. Pura si a sententia
lata sup confirmatione alicuius electi fu
erit prouocatum et utraque pars uelit
etiam ad annuum presecutionem ap. dese
re pot. uterque immo debet superior iudex
ad quem fuit appellatum terminum prefi
re motam negligentia diu desit in
certa parte. Extra de cen. g. co. u. nouiter
est peruentum quod per positiones non denegatum
per eorum legitime impetras per quas ad
confirmandam sententiam uel infirmandam
preuia pot. ratione procedi. Item.

Per tuas litteras requisisti utrum sup
latam sententiam uel saltem post depositio
nes testium publicatas fuit ad sedem
ap. appellatum hiis qui super his dele
gantur a nobis si altera partium eorum
se noluit conspectibus presentare causam
delegatam iudiciali possit calculo
terminare. nos g. co. t. t. pensimus quod si
lis sit sup eodem negotio coram primis
iudicibus legittime contestata poterit
iudices delegati eo cum conueniunt
se contumaciam absentante cum eis
de meritis cause liquebit commissum
sibi negotium diffinire. In consil. generali.

Ut debitus honor deferatur iudicibus
et litigatoribus consulatur super laboribus
et expensis statuimus ut si quis coram
idoneo iudice conuenerit aduersarium
ille autem sententiam superiorem iudicem
absque rationabili causa non prouocet sed coram
illo suam iustitiam prosequatur. Cum ob
stante si dicat quod ad superiorem iudicem
nuntium destinauit aut litteras impe
trauit ad eodem priusquam delegato fu
erint assignate. Cum autem ex rationabili
causa putauit appellandum coram eo
dem iudice causa probabili appellationis
exposita tali uidelicet que si foret pro
bata deberet legitima reputari super
ior d. ap. cognoscat. Si ferunt rato
nabiliter eum appellasse constitutum illum
ad inferiorem remittat et in expensis alium
parti condempnet. alioquin ipse procedat
saluis constitutionibus de maioribus
causis ad se. ap. referendis. Ite. eod.

Cum cessante causa cesset effectus statuimus
ut iudice ordinarius suum delegatum ali
quid commimando uel interloquendo protule
rit quo executionem mandato alter liti
gantium grauaret et sanioris usus con
silio ab hiis interlocutionis uel comminatio
nis effectu destiterit licite in causa cognitione
procedat non obstante si a tali commina
tione uel interlocutione fuerit appellatum
dummodo non sit ex alia legitima causa sus
pectus ne processus negotii friuo
lis occasionibus retardetur. Ite. eodem.

Cum specialiter sit prohibitum ... preuium
nequis in aliquem excommunicationis sententiam
sine competenti commonitione premissa pro
mulgare presumat uolentes etiam pro
uideri ne forte commonitus frustra
tone recusationis uel appellationis obte
tu monitus possit declinare examen. sta
tuimus ut si allegauit se iudicem habere
suspectum coram eodem causam iuste
suspitionis assignet et ipse cum aduer
sario. Et si forte aduersarium non habeat cum
iudice arbitros communiter eligat aut si communiter
conuenire non possit absque malitia ipse
unum et ille alium eligat qui de suspi
tionis causa cognoscant. et si nequiue
rint in unam concordare sententiam ad
uocent tertium ut quod duo ex ipsis de

creuerint robur obtineat firmitatis sanctaque se ad id firmiter extendendum ex iniuncto a nobis in uirtute obedientie sub obtestatione diuini iudicii districto precepto teneri. Causa uero suspitionis legittima coram ipsis infra competentem terminum non probata sua uice decreverit uti. Qua ipsa legittime probata de consensu assessoris persone personam committat negotium uel causam ad superiorem transmittat ut in eo ipse procedat secundum quod fuerit procedendum. Porro commonito ad appellationis obstaculum conuolante si eius excessus euidentia rei uel ipsius confessione aut alio modo legittimo fuerit manifestus cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis sed ad presidium innocentie institutum non est prouocationi huiusmodi deferendum. Excessu quoque dubio existente ne friuole appellationis diffugio appellans iudicis perfruatur coram eodem probabilem causam appellationis exponat talem uidelicet que si foret probata deberet legittima reputari et tunc si habuerit aduersarium infra terminum secundum locorum distantiam et temporis qualitatem et naturam negotii ab eodem iudice moderandum appellationem causam prosequatur quam si prosequi non curauerit extunc ipse iudex appellatione non obstante procedat. Nullo autem aduersario comparente cum iudex ex suo procedat officio appellationis causa coram superiore probata superior sue iurisdictionis officium exequatur. Si uero appellans in eius probatione defecerit ad eum a quo ipsum malitiose appellasse constiterit remittatur. Ceterum has duas constitutiones personas seculares nolumus ad regulares extendi quia suas obseruationes speciales.

Honorius. Decano et cancellario, cantuariensi et cantori licomensi.

Cum causa que inter abbatem et fratres de ualle sancti Iohannis ex parte una et priorem et canonicos de nouo loco ex altera super ecclesia de Holuse uertebatur W. sancti Angeli diacono cardinali commisissemus audiendam et sepedictus procurator prioris et canonicorum proposuit quod cum coram subdelegatis iudicum delegatorum in eadem causa ad proponendas exceptiones dilatorias postulasset quia aduocatus ipsius ductus errore proponit quod ecclesia de nouo loco ecclesiam de qua erat quod per xl. annos et amplius pacifice possedisset licet ipse procurator eadem die aduocati errorem corrigens ipsius responsionem que sue petitioni contrarie uidebatur ne per eam aliquid sibi posset preiudicium generare per eo quod ante litis contestationem fuerit exceptiones dilatorie proponende coram eisdem iudicibus reuocauerit. Iudices tamen post responsionem erroneam aduocati ii. contestes fore credentes ad receptionem testium partis alterius processerunt. Et sepedictus quod si dicti prior et canonici legittime probauerint quod per procuratorem ipsorum eadem die aduocati responsio extitit reuocata quare sit per sequentes .ius. con. non fuerit dictus delegati testes receptos a subdelegatis subdelegatorum. Si uero non probauerint cum non nisi delegatus a principe causam aliis ualeant delegare quantumcumque ab ipsis fuerit appellatum fecerint. Cum igitur hec in appellatione ipsa ista exposita fuerint necnon et cetera tis irritum et inane.

Item decano et thesaurario et P. Petri canonico Zamorensis.

Dilecto filio G. capellano nostro O. presbytero et I. capituli Salamantini procuratori a nobis auditore concesso procurator capituli proposuit coram eo quod cum dictus presbyter super receptione sua in Salamantina ecclesia executorias a nobis

ad archid. civitatis. et collegas eius litt.
impetrassz coram eis fuit ex parte ca
pituli allegatum quod cum in ipsa sit
eccl. certus numerus canonicorum iuramento
firmatus de quo inlicitis ad eos directis
mandato non fiebat. pred. non debuit ex ipsos p
cedere et ne aliter facerent fuit ad nostram
audientiam appellatum et infra. Quoniam igitur
et sup confessionem pbri factam coram
auditore per dictum constitit salamanti
nam eccl. habere certum canonicorum
numerum iuramento firmatum et hui. excep
tionem coram executoribus fuisse p
positam et quod appellatum exstitit ab eis
dem cum tamen non constitit quod pp exceptionem
hs non admissam aliam ue legittimam
fuit appellatum. Mandamus quatenus si nobis constitit
prefatam exceptionem decreto canonico
rum nostro iuramento firmato uel alias
exceptiones legittimas fuisse propositas
coram ipsis executoribus nec admissas
ac ideo ptem capituli appellasse ipsorum
executorum processum de ntietis irritum
et inanem. Idem. sci andree ar
chid. et magro. J. canonico Denu
censi.

Nicholao militi. ac fri. G. monacho
monastii. scs. ord. S. sci Adriani diac.
card. concessimus auditorem in causis
que inter eum dictos monachos ii mili adi
petendum et consciend. per. fuit institut
supplicavit humiliter idem miles
ut ex ipsos tamquam contumaces per
cere deberemus et infra. Mandamus quatenus si nobis
dictos abbatem et conventum. ap. fine
termini pteriisse cum ad prosequendam
causam tr sufficientem procuratorem non
miserit memorato militi ipsam
prosequent. pstcn ite ipsos ad restitue
das expensas a tpre. ap. factas eidem
militi ecem pnetis. Id. epo mar
tini. et p canonico tuscanen.

Sua nobis R. tutor [illegible] filiorum quondam. b.
aui tuscan. petitione monstrauit quod cum
inter ipsum ex parte una et F. p se. ac. p.
tutore quondam filii. b. ex altera sup
quadam pecunie summam coram iudi
ce tuscan. quod uertitur. Idem diffini
uam summam p eodem R. promulga
uit quod bis fuit pluries delegatos
asedem ap. confirmata. et infra. sz pars altera
quod semel tantum appellauit eo uocem
ad nos ap. emittens petro et eius col
lege cognitionem ipsius cause nobis
obtinuit delegari. et infra. Cumque R.
scs. ord. in Cosmedin diac. card. sup
ap. eo ad nos emissa utraque pti a
nobis datus auditor. int locutus
fuit illos non potuisse de iure eo ap
pellare nos per dictum. p. et eius college
decliunus in mandatis. ut in negocio
ipso neque per eccle attetarent.
dez. archid. et offitialib. lemouit.
Dilecta fil. prior et conuent delatum nobis
transmissa nob petitione monstrarunt. et infra.
Ex parte dictorum. prioris et conuent. fuit
excipiendo propositum quod cum omisso
diocesano epo fuisset ad archiepiscopum
appellatum ad quem gradatim fuerat ap
pellandum uenerabilis ipsa de iure p ce
dere non debebat. Sz quia offitialis archi
epi hs exceptionem admittere denega
bat ipsi ad nostram audientiam appellarunt. et infra.
Quo circa mandamus quatenus si. fenias post hs ap. la
tas in eos denuntietis penitus non
tenere. Greg. ix. magro scolar.
h. et G. de rap. canonicis sci Andomari
man. mormen. diac.
Ex parte. M. dne de collester nobis fuit
oblata querela. quod cum nobilis
mulier dna debele dno fr. Albus
tus ipsam nomine filiorum suorum co
ram iudicibus auctoritate nostra traxisset
in causam eadem in iudicium ipsorum

erapi fecit p̄sentia q cum res deciuib
in iudicio agebatur & p̄ dcī filii eius
sub potestate ac tutela ip̄ius minime
p̄manēnt cum iam ad etatē uota
transiss; sup̄ hiis ei n̄ tenebatur ip̄orum
nomine quorum tutrix esse desierat respondere
fz quia dcī iudices hac acceptione ne
glecta nichilominus ad hoc compelle
bant eandem ip̄a sentiens se grauatam
nr̄am audientiam appellauit. ideo q; m̄. q̄.
si est ita reuocato in irritum quic
quid post ap. h' inueneris attemp
tatum audiatis ulterius ca. p̄posita & c̄.
Idem. magistro & fr̄ib; domus montis.
Intimasti n̄. q. p̄tea hospitalarius ig
norantib; & n̄ fc̄a eis copia d'inquisi
tionis processu ad nos relatōem trās
misisse noscunt cum iure legitti
mas sanctiones quotiens relaturi
se uidet quib; pollicetur iure co li
tigatorib; ap̄ acta consultatōnis
exemplum edere teneatur. Idem
archiepo. archidiacono. & c. canonico turon.
Significante aurelian. epo. nos no
uitis accepisse. q cum d'can & capi
tulum magdunen. ip̄m sup̄ eo
q dicebant alibi q̄m installius d'can.
& capitulum clericorum carnifices cā
nes uīnōe n̄ d'bere coram iudicib;
auct. ap. conuenisset petentib; eccle
decano & capitulo nominatis iudic
officium implorādo ut eum ideme
p̄e post citatōem carnes installi aliu
uendi fecisset q p eum sup̄ h' factum
fuāt instatum p̄stinum reuocaret.
p parte ip̄ius fuit p̄positum q cū
lis p̄stum nō fuisse sup̄ negotio
contestata locum imploratio h'i n̄
habebat adiciens q decō sensu pa
tuum coram dc̄is iudicib; ad litigā
dum sup̄ ip̄o negō cetus dies statu
tus fuiss; & q̄ntum ad illam diem

solutum fuiss; iudicium eorundem
p̄uenire diem ip̄m ac audire partē
adūsam in tali imploratōe absq; con
sensu partium n̄ d'bebant. quia sup̄
hiis n̄ audiebāt eundem nr̄am audiē
tiam. ap. & licet p̄curatorem suum
infra annum ad huius ap. miserit p̄seq
cum q̄r tn̄ dictus p̄curator ut credi
tur circumuentus contra inhibitōem ip
sius epi nr̄as sup̄ hoc ad quosdam
iudices certa rōe suspectos litt̄as im
petrauit dcīs epc iniuolunt litt̄is sic
optentis petens n̄ obstante lapsu
anni. ad p̄secutorem. ap. admitti
ideo q; m̄. q̄. si d'in dubitatē h' & p̄misse
causis ap. l' eam alia contra rreuocato
in irritum & c̄. iure tenentiam p̄dictum
litt̄arum in eam dcō negō procedatis & c̄.
Idem.
Interposita appellatōe ex cā probabili nō
sufficit appellanti probare q ex cā h'i p
uocauit. sicut n̄ d'cetur ee ueram n'
h' se offeret p̄baturum n̄ fuiss; amis
sus. Cetero quoq; p̄mittitur si n̄ recipi
atur. ap. eius audire nec ab adūsario
approbet sup̄ p̄secutōe. ap. p̄ p̄cura
torem ad impetrandum constitutum litt̄as
impetre licet pars altā p se l' p p̄cu
ratōem ydoneum iudicium sup̄ h. ap.
se. ap. recipe sit pata. Ille demuq;
qui uocem ap. emisit eius n̄ cdme
alii cognitio d'legata ad petitōem
eiusdem ad eum aliquo p̄ uocauit d'
iure remittitur ēt dcōem partis al
terius n̄ obstante illegitimus cepē
sit adūsario quas eum ip̄i fecisse
constituit contemp̄nadus. Sane pato
aliquo probare aduersa se contumaciter
absentante pōt sup̄ h' lite n̄ contes
tata p̄cedi licet n̄ odium litis contesta
tio facta fuit in ip̄o appll. arto. ul'
negō p̄ncipali or eum in h' casu

iniquitas [illegible] ꝑonis iudicas ꝑ necessitatem
arguatur non est rigor [illegible] sequi
posset esse pietatis [illegible] Idem.

Inquisitioni .t.t. item. que notatur
clausula per quam tollitur ap. [illegible]
dio remedium ponitur litteris. Si
[illegible] plura negotia [illegible] continge-
ta premissa tamen complectitur nisi for-
te in fine litterarum posita clausula
itetur. Idem.

Una sententia pluribus excommunicatis statim
solus ad ap. beneficium quo volant illis in
ter contra eum cum ceteris suffragatur. Ho-
minum iure iuvetur idemque negotium
ex eadem causa defensionis existat.

Idem.

Si iustus metus quo minus appellaveris te excusat ad appellationis repu-
tatis beneficium convolasse dummodo
infra tempus quo licite provocatur coram
iudice a quo appellasse noveras et
sub eius copiam requisisti in
presentia virorum bonorum contestatus fue-
rat posita causa appellationis diversis ex-
primeras. De peregrinationibus [illegible]

Celestinus. albanensi episcopo.

Conquerente .I. presbytero intelleximus quod
licet presbyter iste res suas et ecclesie sue in protectione
nostra suscepit cum ad nos accessit
tamen cum his qui accedunt ad presentiam nostram cum rebus eorum de-
beat esse sub apostolica protectione securitas. Quod
quicquid eidem presbytero post iter ar-
reptum ad nos veniendi subtrac-
tum est et ablatum restitui faciatis.
De confirmatione utili vel inutili.

Alexander iii. exoniensi episcopo.

Si quis rei litigiose confirmationem im-
petraverit ap. se. non minus videtur
de causa cognoscere et eam fine debito ter-
minare. Si item tunc pacifice possidebat cum in confirmationem obtinuit
non est tantum iudicia ratione posita de
[illegible] tamen [illegible] ap. se. remi-
nato. Idem. vigorniensi episcopo. De confirma-
tionibus autem ita dico. volumus te tene-
re [illegible] nisi novum ap. se. precedat
mandatum aut certum sit quod sit
[illegible] ecclesiasticum eligere non est
[illegible] iudicandum. Cebu-
Bone memorie .a. canonicus [illegible] ap-
[illegible] legatum [illegible] ꝑ
lata fuisse videtur .x. die [illegible]
fuerat ab illa sententia appellavit iudice
[illegible] sententiam execution. man-
dari etiam appellans [illegible] statim ad
ap. arrepto litteras de tractando sententiam
impetravit adversarius autem ipsum an-
te preveniens confirmationis promulgate
sententie rescriptum fuerat assecutus in quo
nulla de facta ap. mentio habebatur et
quia requisisti quem nobis litteris preiu-
dicium faciant et igitur quod posteriores
debent prioribus preiudicium generare. Ve-
rum si dicatur in illis stilum veritatis et
iustitie preiudicantibus vel sub alia for-
ma verborum dummodo nil dixerit de
litteris confirmationis quod expresse dicimus
quod prime tam diu suum debent habere
vigorem donec de mota sententia co-
gnitio plenior habeatur. Innocentius
iii. decano pictavensi.

Cum dilectus filius in Christo abbatissa et sorores
ecclesie de [illegible] suscepert privi-
legia innovari proprium [illegible] discernimus
in episcopis et abbatibus [illegible] ut cum
[illegible] diligenter et [illegible] ipso-
rum fideliter transcribentes sub sigillis
nobis remitteret [illegible] in [illegible].
[illegible] aut tam legato quam sub sigillo
[illegible] eo non fecit conspectui presentari quod
inquisitoribus ipsis fidem debitam
adhibentes licet non videremus quare
non debet petitam privilegium innovari

quia [illegible] maioris ecclesie [illegible]
[illegible] posuerunt [illegible]
impetrare [illegible] monasterii
[illegible] exemisse privilegia
ipsa [illegible] innovanda
iudicibus dedimus in mandatis ut ad
locum idoneum accedentes aliquos
qui fuerint evocandi inquirerent sr
bus diligentius veritatem aliquibus
pars procuratoris ecclesie ad sedem apostolicam appel-
lavit. nuper autem iterato procurator petiit.
abbatisse mandavit debitis privilegia sue
ecclesie renovare ex diverso non fuit pos-
tulatum ut eam ipsam diversitatis
iuris omittere dignaremur qui testes
reciperent quos contra privilegia monasterii et
approbandum prescriptionem legitimam
induceret. proponebat nobis attendere-
tur quod iure sit civili statutum ut
cum periculum testium formidatur
ne veritas occultetur in probando copia
a fortuitis casibus subtrahatur. quod licet non
contestata lite testes valituri non ... vel
... recipi ... timetur ad
testimonium admittantur eiusdem
equitatis similitudine provocati pro
privilegiis. cum iam nimia vetustate con-
sumpta eum fuerit non in primordio
sed in principio conscripta duximus in-
novanda volentes quod ex innovatione
hominum ius monasterio adquiratur. sed antiquum si quod habet per inno-
vationem privilegii conservetur. Cum nos
approbatum monasterium ad ius et pro-
tectionem apostolice sedis per privilegium quod non pertine-
re monstratur ne ius ecclesie ... remaneret
indefensum eandem abbatissam pre-
tentione ipsius duximus statuendum
ut eam adversus ecclesie ... personis et
iure non fuisse centenaria curat prescrip-
tio ipsa super hoc et aliis iuste ... p
caret que coram te fuerint iudi-
cio [illegible] volentes quod de statu
eiusdem monasterii dubitas dubi
[illegible] locum tutum et commodum
[illegible] testes quos ad prescriptionem
[illegible] presentaverit recipi ut ad inte-
rrogationem ... cenobium in
[illegible] ... si legitimam pre-
scriptionem probaverit ut tenendo nisi probata
fuerit interruptio ex diverso sub ... in
ipsius monasterii ad iudices episcopo merito
cum esset ipsum infra dioecesim constitutum
privilegii quod ... innovari fecimus
committendo alio quin super hoc perpetuum
imponere silentium monasterium privilegium
ex preterita gaudere non sibi privilegio
resignato. Item episcopo et preposito ...
Dominum audientiam preposito Nemau-
sensi ecclesie significante pervenit quod cum
canonici Nemausensis ecclesie a nobis lit-
teras confirmationis super administrationi-
bus suis obtinere laborant religionis
sue conditione suppressa cum igitur regula-
ribus personis non consueverit apostolica sedes
aliquas personales confirmare quod confirma-
tiones quas ab ipsis canonicas cum regu-
lares existat noveritis taliter impetratas
dimittentes irritas et inanes. Item
Porrecta nobis ex parte tua petitio con-
tinebat quod plures ex religiosis quibus
ecclesiis vel aliis administrationibus preest
a nobis super quo ... possessionibus
confirmationis litteras se asserit impetrasse
... cum ... nostram ... nos
litteras emanasse quod illos qui tales
litteras exhibuerint in quibus ... commissa
tales tamquam religiosi ipsorum confirma-
tur eiusdem penitus tamquam falsitatis
auctores ... fit mentio re-
ligionis ipsorum illas tamquam tacita veritate
te subreptas decernimus non valere. Item
nobili viro Mattheo Terracina.

Gravamina que inferuntur ... te ac ...

littes cu patriarcos sup eccia sca i angli ppe
dimus arbitrium q uice dns. sibi
dicebat sup eodem negotio pmul
gasse ee formam uerus a eo pmissi
fuisse dictatum. vn n obstante con
firmatioe. c. pp. p. n. qui ofirma
uit illud sic pude latu fuit a ab
utraq pte receptum de firmius ipo
irritu a inane. Hono. iii. illustri
regi francoru militib; a aliis hoibus.
Venerabilis f. n. archiepus. nico| apri
sien a suffraganei eius tu transmissa a
nob petitione monstrant q int ipos a
uos fr quibusdam decimis mediante
de albano epo tunc legato amicabil
compositio int uenit expsse adiecto q
q totius eam auct. ap. ofirmatio
tingeret statim debet execucoem ma
dari. vm lic; sit p uos ofirmata a
a ad maiorem rei euidentiam lit
tis ofirmationis tenor opositionis ins
tus ipam tam decreuitis obseruare
occasionem friuolam pcedentes.
tam ex eo q in litteris ubum ofirma
tionis inus stalu ecce. ro. pcedit tu
qr clausula osueta. s. sic sun pu
tate. pm facta est in eisdem littis
otinetur a s. sup missis uitas su
ffragatur opositionem eandem ad im
plere curetis. Idem uniuersis ab
batib; a pratis ac quetib; a clericis
constantinopol. diac. ostitutis.
Sua nob patriarcha constantinopol co
questione monstrauit q cum quida
urm sumentes occasionem ex eo q. J.
pbr card. tunc le. quibusdam uris
ecclis a clericis in spualibus a tpalib
otulit in ostum eadem ipi par
arche obedire recusent ac el uni
b; patriarchab; gentes in sue pscri
ptionis adiutoriu inducentes ofir
mationem collationum huiusmodi. ap. i pet
tas cum ergo noluerit ut a que dio
cesanis debentur p collatores seu ofi
mationes p dictas minime sint lecti ma
damus quatinus occasione huiusmoi no obsta
tite ipi patriarche reuerentiam a ob
edientiam debitam curetis eiq de iu
stitiis suis integre respondere. Ex
plic. lib. ij. cap. iij. de uita a hone
state clericorum. re. [illegible]

# GREGORIUS

Ex concil. maguntin.
Ut laici sciant altare quando sacra misteria
celebrantur stare l sedere int clericos
n pmittantur. s; pars illa q cancellis abal
tiis diuidit tm psallentib; pateat
clericis ad orandum uo a comicandu
laicis a feminis sicut mos e pateant
scta scor. Ex concil. pictauien.
Clerici arma portantes a usurarii ex
comicent. Ex concil. macon.
Ut quisq pbr qui plebem regit cli
ricum habeat qui secum cantet a epistulam
lectionem legat a qui possit scolas
tenere a amonere suos parochianos ut
filios suos ad fidem discendam mittant
ad ecclesiam quos ipse cum omni castita
te erudiat. G. reg.
Si quis ex clericis comam relaxauerit
anathema sit. Ex concil. eliagun.
Clericus nec comam nutriat nec bar
bam. Ex concil. tributen.
Clericus si tonsura dimissa uxorem
accepit quinquennio gradu nec i
monasterio apparentib; tam ut ... p
mittatur habere a com tondeat nec in

rita sua uxorem dimittere audeat.
Alex. iii. cant. archiepo.
Clicos et c. clia qui comam nutriunt
et in uiti suis archidiaconus tondea
tur. Item in concil. lat.
Monachia sca monachum siquis eam
clic sui manifesta et rationabili ca
tam frequentare presumpserit p epm
arceat. et si non destitit ab officio eccla
stico reddat immunis. si laici excoi
catoi subdantur et a cetu fidelium
fiant penitus alieni. Greg. viiii.
Quoniam ut ait scriptura et c. statu
imus aut facultatibus ecclarum monachorum
puentibus et expensis diligenter inspe
ctis certum ineis ualentis impone nu
merum clicorum et statuere ut bona eorum
ueniat in coe et in una domo uesca
tur atque sub uno tecto dormiant et q
escant. siqui uero contradictores extiterint uel
tum nob sit psuspensione offitii et
bnfitii quidem aut alia pena si opus
fuit ad hanc obseruantiam cos. ap.
compelle non obstante indulgentiis etiam
ut siquis eum eorum qui simul i
uiuunt pmanus iniector insidiam
actione meruit fieri alienus reddeatu
andi et penitentiam iponendi pote
state plenariam habeatis nisi forte
atrocitas facti penam grauiorem
expeteret. Inno. iii.
Cum ab omni spe mali precipiat apls
abstinere et c. sane ad audientiam a
postolatus nostri puenit quam ex delega
tione nra cas suscipitis p tractandas
more secularium sup decima uius r
parte alia p diuisa earum consuetu
dine pro expensas uictualium cum
litigantibus receptis pignoribus pro sa
lario conuentis non attendentes quod
hoc uob et aliis dicas sunt ecclastica
redditus deputati ut expensis honeste

uiuere debeatis et c. ideoque quod abhi et
actionibus decetero abstineatis. ingorem
uiduarum grauis sententias lingua
tur impum non obstante quod i sinod quod di
apponitur quod hec exigantur nomine asse
sor. cum nec iustum iudicium i
iudicia uendere liceat et uenales sine
spiritus et secularibus replent legibus. Io.
lugdunensi epo et eius qui cum ipso sunt
fratribus.
Deus qui ecclesiam suam noua semper
prole fecundat. et c. ne quod si dispar
unuob obseruata sunt et dissimilis ha
bitus ap eos quibus unum euangelii uerbum
pdicatis scandalum suscitetur. et. quod.
eo non obstante quod inter uos monachi sunt
et canonici regulares. et alii quam reglares
uita sub alia districtione p fessi omnes pre
mimum regulare ppositum et ho
nestum habitum quantum ad hoc spec
tat officium conformetis. Item.
Cum decorem domus dei. et c. interdum ludi
fiunt in ecclesiis theatrales et non solum ad
ludibriorum spectacula intro ducuntur iex
monstra laruarum. uerum etiam in aliquibus fe
stiuitatibus diaconi pbri ac subdia
coni insanie sue ludibria exercere pre
sumunt. et c. f. t. quod. quod. ne p hoc turpi
tudinis ecce inquinetur honestas p lu
batam ludibriorum consuetudinem uel po
tius corruptelam curetis a uestris ecclesiis
exturpare. Item. in concil. general.
Ut clicorum mores et actus in melius re
formentur continenter et caste uiuere studeat
uniuersi presertim in sacris ordinibus con
stituti ab omni libidinis uitio p ca
uentes maxime illo pp quod uenit ira dei
in filios diffidentie quatinus in con
spectu omnipotentis dei puro corde ac mun
do corpore ualeat ministrare ne
uero facultas ueniem in centiuum tri
buat delinquendi statuimus ut quiq

prehensi fuerint incontinentie vitio laborare, prout magis aut minus peccaverint puniantur secundum canonicas sanctiones, quas efficacius et districtius precipimus observari, ut quos divinus timor a malo non revocat, temporalis saltem pena cohibeat a peccato. Si quis igitur hac de causa suspensus divina presumpserit celebrare, divina non solum ecclesiasticis spolietur beneficiis, verum etiam pro hac duplici culpa perpetuo deponatur. Prelati vero qui tales presumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecunie vel alterius commodi temporalis, pari subiaceant ultioni. Qui autem secundum regionis sue morem non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint, gravius puniantur, cum legitimo matrimonio possint uti. Idem in eodem.

A crapula et ebrietate omnes clerici diligenter abstineant. Unde vinum sibi temperent et se vino. Nec ad bibendum quispiam incitetur, cum ebrietas et mentis inducat exilium et libidinis provocet incentivum. Unde illum abusum penitus decernimus abolendum quo in quibusdam partibus ad potus equales suo modo se obligant potatores, et ille iudicio plus laudatur qui plures inebriat et calices fecundiores exhaurit. Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit, nisi a superiore commonitus satisfecerit, ab officio suspendatur. Idem in eodem.

Clerici officia vel commercia secularia non exerceant, maxime inhonesta, mimis, ioculatoribus et histrionibus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas vel taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Coronam et tonsuram habeant congruentem, et se in officiis ecclesiasticis et aliis bonis studiis exerceant diligenter. Clausa deferant desuper indumenta nimia brevitate vel longitudine non notanda. Pannis rubeis aut viridibus, nec non manicis aut sotularibus consuticiis seu rostratis, frenis, sellis, pectoralibus et calcaribus deauratis, aut aliam superfluitatem gerentibus non utantur. Cappas manicatas ad divinum officium intra ecclesiam non gerant, sed nec alibi qui sunt in sacerdotio vel personatibus constituti, nisi iusta causa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auro vel argento ornatum habentes, sed nec anulos, nisi quibus competit ex officio dignitatis. Pontifices autem in publico et in ecclesia superindumentis lineis omnes utantur, nisi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. Palliis diffibulatis non utantur in publico, sed vel post collum vel ante pectus hinc inde connexis.

Honorius III. Arbitanensi episcopo.

Ex litteris tuis potuimus intellexisse quod quidam clerici terre tue potius secularibus negotiationibus quam officiis divinis intendunt, et gaudere volentes privilegio clericali nolunt statutis parere quibus, quotiens expedit, sicut laici se tuentur in negotiationibus suis, quibus subiacent et cetera. Quocirca fraternitati tue mandamus quatenus, si commoniti ab his non resipuerint, et postmodum eos clericalibus officiis et negotiationibus intenderint supradictis, clericali privilegio abutantur et clericale cui quodammodo dum huiusmodi se implicant, de suis facultatibus statutis et constitutionibus patrie subiaceant, non defendatis eosdem.

Gregorius. Maguntinum. De cohabitatione

Inhibendum est ut nullus sacerdos feminas de quibus suspicio potest esse retineat, sed neque illas quas canones concedunt, matrem, amitam et sororem, quia instigante diabolo in illis scelus perpetratum reperitur. Aut etiam pedissequas earum. Si quis non necessitate huius prohibitionis ... tamen in vico aut in villa dum longe a sua cohabitatione ...

fiant

eis q̄ sibi necc̄ia subministrēt prohibēq̄
autem est ut nulla femina ad altare
p̄sumat accedere aut p̄b̄ro minis
trare aut infra cancellos stare siue
sedere. Ex concilio. cuius sup.

Si quis de sacerdotum. v̄ p̄b̄r̄. diaco
nus subdiaconus concubinam femi-
nam de crimine fornicationis suspectus p̄t p̄
mam sum [illegible] ammonitionem
inuentus fuerit fabulam [illegible] aliquo mō
cōuersari cum ea [illegible] subiaceat
femina uō canonice uindicetur. Alex.
iii. Salern. archiep̄o.

Clericos in sacris ordinibus constitutos qui
publice detinent concubinas ad eas
adiuuandas nolumus aliqua seueritate
compelli ne in eandem fornicationem
instinctu fraudis diabolice redeuntes
priorum reatum incurrant. v̄ in ipsum
p̄ suspensionis. v̄ excommunicationis sententia de-
bes artius cogere. ut mulieres ipsas
a se ita remoueant. quod de illis sinistra
suspitio n̄ possit haberi. v̄ si quis [illegible]
ad ipsas redire. v̄ alias accipere forte p̄
sumpserit eos maliquos clericos perpetu
am sententiam excommunicationis proferre ut alii eorum
exemplo a similibus arceantur. Idem
cant. archiep̄o. v̄ eius suffra.

Sicut ad exstirpandam etc. v̄. f. u. os. q.
clericos uestre iurisdictionis qui in sub
diaconatu v̄ sup. fornicarias habent
studiose monere curetis. ut a se il
las remoueant. eas ultius minime
admissuri. si uō adquiescere contem
pserint eos ab ecclesiasticis beneficiis usque
ad satisfactionem congruam suspen
datis. v̄ si eas suspensi p̄sumpserint
detinere ipsos ab eisdem beneficiis perpetuo
remouere curetis. Item. Eboraçen. archiep̄o.

Super eo uō quod asseris. a. p̄b̄rum fornica
riam detinentem [illegible] ab officio suo
suspensum esse. v̄ postea litteras a nobis
obtinuisse q̄ facti serie n̄ continent no
lumus illas sibi prodesse. Idem [illegible] con-
stan. dicit tue iurisdictionis episcopo.

Sub in sacris ordinibus siue in inferioribus
constituti fornicarias detinent nisi eas a
se [illegible] etiam commonitionem a se dimi
serint easdem officio [illegible]. liceat
tibi eos ecclesiis v̄ eorum portionibus. ap-
pellatione postposita spoliare officio [illegible] medio
[illegible] interdicto. Lucius. iii.

Uestra duxit deuotio inquirendum. v̄ s.
aliquibus dicatur. nullus audiat missam
sacerdotis quem scit concubinam indubitanter
habere ubi uō legitur. n̄ pōt aliquis quam
tumcumque pollutus. diuina polluere
sacramenta que purgatoria cunctarum contagio-
num existunt qualiscumque enim sacerdos sit.
quae sancta sunt coinquinare n̄ possunt. Su
mitur & ab omni sacerdote Christi ministri
a. cum omnia in Christi fide purgantur. Ce
terum aliud est crimen notorium aliud
occultum. [illegible] differentur. de quo
p̄b̄r canonice conuinceatur concubinarius quod
ab ecclesia tolleratur. Certum aliud est quoniam
men notorium non diffitetur p̄b̄r v̄ de ipso est
canonice conuinceatur. aliud pene oc-
cultum quod ab ecclesia tolleratur. Et aliud
est actiuum officii [illegible] abstinere ut pec
candi licentia ceteris auferatur. v̄ ibi ad pe
nitentie fructum trahantur. atque aliud
similium talium in fornicatione iacentium
missa [illegible] dubitatione ita
[illegible] tenere [illegible] concubinas [illegible]
fornicarium quam diu tollerantur nec habent
opus auctoritatem [illegible] diuina misti
a [illegible] [illegible] recipiantur ecclesiastica
sacramenta. Innoc. iii. Geronen. ep̄o.

Tua nos duxit f. consulendos si clericis pu
blice concubinas habentibus qui cum a te con
uenientur se esse concubinarios diffitentur
nec appareat quis eos legittime accusator

clericorum sit testimonio bonorum ui/rorum uite quos uiuere dignoscuntur nos est contra tales remissus. Quod si crimen eorum ita publicum est ut merito debeat appellari notorium in eo casu testis nec accusator est necessarius cum huiusmodi crimen nulla possit tergiversatione celari. Si vero publicum non est et evidentia ideo cum ad condempnationem eorum sola testimonia non sufficiunt cum non sint testimonium sed testibus iudicandum. Sed si clericus ille talis habeatur suspectio ut exinde scandalum generetur in populo licet contra ipsos non apparuerint legitimi accusatores eis tamen est canonica purgatio indicenda. Quam si praestare noluerint vel defecerint in praestanda eos canonica debebis animadversione punire. Idem pistoriensi episcopo.

A nobis tua fraternitas requisivit etc. Cum clericis quorum non permittas mulierculas habitare nisi forte de illis personis existat in quibus naturale foedus nihil permittit saevi criminis suspicari. Greg. ix.

Quaesitum de clericis in fornicatione conlapsis si eorum sit consilium postquam penituerint audiendum et tamen in sacerdotibus pro mortali peccato quod ad se ipsum confitetur esse suspensum non debet tamen in officiis suis [illegible] contra cunctum ad alios etiam in casu proposito suspensus non est nisi peccatum hoc sit notorium per sententiam seu confessionem factam in iure aut euidentiam rei quae tergiversatione aliqua celari non possit.

Alexander iii.

Si qui clericorum in subdiaconatu acceperit uxores ipsos ad relinquenda beneficia ecclesiastica et retinendas uxores dimittendas censura ecclesiastica compellatis. Sed si infra subdiaconatum et aliis superioribus ordinibus uxores accepisse noscuntur eos uxores dimittere et penitentiam agere de commisso per suspensionis et excommunicationis sententiam compellere procuretis. Idem herfordensi episcopo.

Sane etc. Prudentius advertitis ne quem cuius clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia vel sacros ordines aut administrationes ecclesiasticas admittatis nisi forte castitatem voverit perpetuam. qui unicam et virginem habuit uxorem. Idem verulano episcopo.

Quod a te etc. utrum clerici infra subdiaconatus ordinem constituti qui continere carnis devicti vitio non valentes uxores acceperunt ecclesiastico beneficio canonice debeant spoliari id volumus teneri quod cum simul voluptatibus et carnalibus desideriis ac divinis et ecclesiasticis obsequiis vacare non valeant ob communionem ita sitam ecclesiasticis sacramentis indigni [illegible] ecclesiasticas parrochias obnoxii beneficiis sunt privandi. Sane si ecclesiis quibus intitulati fuerant de possessionibus aut aliis aliqua contulisse noscuntur cum ab eorum ecclesiarum ministerio sequestrati ad ipsos recta via debet absque contradictione redire.

Sane sacerdos ille qui nuptias Idem. celebravit quae non nuptiae sed contubernia fuit potius nuncupanda post longam penitentiam et vitam laudabilem continentem officio suo restitui poterit ex indulgentia sui episcopi et executionem habere. Innocentius iii.

Nonnulli vestris fallaciis etc. accepimus [illegible] episcopo. Quod quidam clerici tue dioc. qui ministerunt ecclesiastica beneficia detinere contendunt in [illegible] continentia cum psalterio male [illegible]

De clerico coniugato

g̃ uir cogitet quō placere possit uxo
ri. et uocō mūi q̃ ōi sūt ualeat cogitarē
cum q̄ diuisus in duo plenam sui
ñ hāt potātē. ut ei aquo stipendiū
incip̄ plenū famulet̃. et̃. q̄. b̃s p̃ cli
cos bñficiis ecclāsticis q̄ infra dioc̄.
sūt adepti p̃uet ap. re. p̄stitam au;
rerum ecclāsticaꝝ substantiaꝝ solet
depire ꝑtales nisi forte tutalib; ī
scient̃ ꝯtulis ecclāsti; bñficia quibus
eos ñ ꝑ re. s; ꝑ suꝑiorem decēnimus
spoliandos. Idē arch̄ trontino ār epō.

Cum olim ad nrām audiām ꝑuen̄
s; q ciuoīci anglo nen̄ cantorem et
caricen̄ sibi elegerit in pastorem.
et̃. licet de forma electōis canoice
ac ydoneitate ꝑsone maluis ꝯstite
monit te tam̄ q cum pat̄ eius gre
cus fuit et iuxta ritum grecoꝝ uxo
rem duxit in minorib; ordinib;
ꝯstitutus cantorem ipoꝝ, te uxore
legittima in sacerdotio suscepiss; no
igit̃ attendētes q orientalis ecclia uo
tum ꝯtinētie nō admisit an orien
tales in minorib; ordinib; cc̄hāt
et in superiorib; utāt̃ in ipso. iam
dicto et̃. q̄. nisi ꝑ eo q int̃ latinos
gra bi ꝯuisant̃ regionis ꝯsuetudo
repugnet si aliud nō obstat ad ꝯ
firmatōem et ꝯsecrātōem eius d̃ sine
dubitatōe ꝑcedas. Idem epō. picta
ob̄s nob ꝯquerendo mōstrauit. uen.

Quia eum q̄m q̄ iam dudum uxo
rem legittimam duxit ꝑ eo q ꝑu
in acolitum fuāt ordinatus ꝯpel
le niteris ut tonsuram deferat cli
calē. ex qua int̃ et uxorem suam p̃
s. scandalum generari. cum d̄ ꝯsue
tudine t̃re tue. clici uxorati ñ cogāt̃
inuiti portare tonsuram. aīn īg̃
id et tonsuratus ꝑuit. ñ pōt clicali
gaudere. et̃. q̄. ꝑm sup tōsura

tōne b̃s ñ molestes dum mō nulli
ꝑpiat bñficium ecclāsticum. cuius
rōe teneatur clicalem deferre tonsurā
q cum eū oportēat sclarib; neq; imi
sceri tonsura ipius sclaria exercitiis iu
dent̃ ꝑfecto inmunisti uiri uituꝑiū
reclamare. Idem.

Cum decorem et̃. eos qui sūt publice
uxorati ñ admittant̃ ad ecclāsticas
dignitates dimissis ab eis q̄s ñ poss̄t
sin̄ ꝑuo exemplo et graui scandalo re
tinere. Honor. iii. h. quōdam ī
regine angloꝝ.

Ex parte tua fuit ꝑpōsitum q ñ nulli
laicāti t̃re tue habitu et tonsura clica
li relictis publice ducūt uxores. et̃.
ut in ꝯsuetis iustitiis et debitis ob
seruāis te ꝯfraudēt tonsurā resum
unt abiectam et̃. quidam et accē
pta ꝑma tonsura silr ꝯtrahūt et
eandem tonsuram deferūt ut eo
ꝑtextu excusari ualeāt a p̄tātis. et̃.
cū g̃ reddenda sint q̄ sunt cesaris ce
sari. et q̄ sūt dī dō ecclāmauit duxi
mus tollando. si a talib; iustitias de
bitas nesciuo ab aliis uxoratis exigas
ꝯsuetia ꝯsueta. Idem.

Ut cōsultatōi breuit̃ satisfiat ꝑ. iu
les tue dioc̄ qui olim in minori
ꝯstitutus etate tonsurā tm̄ et coro
nam clicalem assumpsit ñ est co
gendus deferre habitum clicalem.

Ex cō. carō. de clicis nō residentib;. ii.

Non licet epō decauitate ꝑ. uiuum.
sua transire ad aliam manifesta ē
enī cā ꝑ q̄ facē h̄ attemptat cum
nullus sit inuent̃ epc qui ad m̄i
norem de maiori ciuitate transiret.

Egestis et̃. in synodo a Leo. iiii.
nastasius p̄b̄r carō. t̃i. b̄ti marcelli
ab omīb; canonice depositus. eo q
parochiam suam ꝑ annos. v. deca

q̄ sublato

canonum instituta deberent et inualescens usque hodie temeratur. Extra. con. Lat. Quia non nulli modum avaricie non ponentes diversas dignitates ecclesiasticas et plures ecclesias parrochiales contra sacrorum canonum instituta nituntur accipere ut cum unum officium vix implere sufficiant stipendia sibi vendicent plurimorum ne id de cetero fiat districtius inhibemus. Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit talis ad hoc persona queratur que residere in loco et curam eius per se ipsum valeat exercere. Quod si aliter actum fuerit et qui receperit quod contra sacros canones accepit amittat et qui dederit largiendi potestate privetur. Alex. iii. Exoniensi episcopo. Relatum est nobis quod cum in Lateranensi concilio statutum ut persone tali ecclesia vel beneficium ecclesiasticum conferatur que residere in loco et curam eius per se ipsum valeat exercere non nulli ad ecclesias presentati hoc se posse affirmant. Sed efficere contradicunt. Et cum hoc ubique accipienda sit cum effectu tales si fuerint presentati non admittantur nisi potuerint amoveri nisi forte de licentia prelatorum suorum vel studio litterarum vel pro aliis honestis causis contingat eos ab ecclesia. nec patrocinari debet eis appellationis diffugium si contra hoc intentionem decreti fuerit inflectum. Ad racionem tue. Extra. presenti clericum. Item. Auctoritate clericos, commoditatis utilitatis sui episcopi non debes recipere nisi pro eo receperis ab apostolica sede mandatum. Item. Conquerente nobis R. presbytero accepimus quod G. clericus ad eo pro ecclesia sua de qua inter necessaria nihil preter per annum? annuatim xx. sol. extorquere contra ius asserens beneficium unde meam ecclesiam sibi fuisse collatum. Et infra. tanto quod si constiterit quod dictus G. habet ecclesiasticum beneficium sibi sufficientia vel quod eandem ecclesiam non deserviat sed in suo proprio beneficio faciendi

quod instituto. ap. sponas. Item. Catholice. Statuimus ut decanus cum ecclesias tuas conferre in persona tuo fuerint quidquid sit subtrahi debeat vel auferri. quod decorum mutatur sibi beneficio detur nisi fuerit iusticia quod iam consueverint absentia habentes. Item. Ex parte vestra nobis fuit asplatum resistentia quod decanus vester decanatus pro partibus Galliarum sibi potest beneficium in eligit. Ideo per. annum spatium ecclesiam vestram prius presentiam habere nequiuit. Cum igitur nolui mus ut eadem ecclesia decanum officio destituatur. consul. quod si constaret eidem quod fuisset ibi memoriam officium ut decanus debeat residere quod si vocatus venire noluerit eligendi alium quem qui ecclesie vestre valeat et preesse nobis eidem concedimus liberam facultatem. Innoc. iii. capitulo Ragusiensi. Qualiter archiepiscopus vester tenacitate propria recessit ab ecclesia Ragusiensi. nec tamen ulterius quam diu eum expectatus rediret per litteras nostras revocatus. Et infra. Dat. ii. cons. quod. nisi forsitan iam redierit uos post ipsam accepto presentium personam nobis idoneam in archiepiscopum eligatis. Item. Innoc. iiii. Alia Constantinopolitano patriarche. Et infra. Clericis qui ecclesias vel prebendas suas concessas sine iusta et necessaria causa deserunt suo presentium non accedente consensu habere decernimus si pendentem quod postquam congruo tempore fuerint expectati nisi redierint ad illas possit eas iure providere earundem modo non sit iusto impedimento detenti. Item archiepiscopo patracensi. Extra. Dilectorum. Et infra. mandamus eorum qui se fraudulenter absentant. nec ad ipsos valet citatio pervenire. trine citationis edictum facias publicari et si nec sic curaverint obedire. nulla spe in sesse consueverint eos eis debet in aliis ipso iure eos non procedas ut ipsos p

suspensionis [illegible] sntam. ad eam obedientiam [illegible] compellas. Que dicitur de illorum [illegible] in eisdem. et c. de [illegible] firmiter p. iter card. ap. se legatus [illegible] administratione removeri quibus [illegible] ipsi [illegible] fiat ac [illegible] mei cogni cionis [illegible] privilegio [illegible] eis [illegible] sed ipsi propositum [illegible] ut agere [illegible] Item [illegible] firmatur [illegible] pascit [illegible]

Si quis [illegible] ut cum in [illegible] tamquam in quibus studiorum gratia est indultum. ut in absentia percipiant fructus prebendarum suarum. accepta licentia se ad villas transferunt vel castella in quibus nullum est vel minus competens exercitium studiorum. utrum prebendarum suarum fructus sint talibus conferendi. Ad quod dicimus. quia eis qui hoc fraudem committunt. cum fraus et dolus nemini debeant patrocinium prestare. prestandam diligentiam competere non debet. Ho norius iii. preposito [illegible]

Ex parte tua fuit propositum quod tempore quo receptus prepositum vel valeris [illegible] [illegible] residentia [illegible] eis. possis. c. t. [illegible] quod sicut non absentiam [illegible] in fraudem prepositure tue [illegible] [illegible] [illegible] censeri debeas [illegible] periculum non incurris. Item. capitulo [illegible]

Cum dilectus filius magister [illegible] et c. [illegible] non obstante consuetudine contra absentes canonicos [illegible] emanata fructus prebende sue assignentur eidem in nostro studio commoranti cum familiaris noster [illegible] nos se [illegible] habent [illegible] minorum non debeant prerogativa gaudere. cum [illegible] quorum negotia [illegible] sepius promo ventur. Item [illegible] epo.

Audientiam nostram pervenit. quod cum in [illegible] ecclesia quedam constitutio [illegible] [illegible] [illegible] ap. confirmata. ut [illegible] perciperentur fructibus plenariis tempore quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contingit [illegible] Contingit ut duo [illegible] eodem [illegible] [illegible] [illegible] fructus integre perciperent prebendarum. cum absentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] Greg. [illegible] patr [illegible] [illegible] ap. [illegible]

Cum [illegible] fit [illegible] beneficia [illegible] [illegible]. Sane nobis innotuit quod ecclesia antiochena. multis ex prioribus est fere destituta ministris. [illegible] non obstantibus apostolicis indulgentiis et predecessorum tuorum. licentia. absentes canonicos et assessores [illegible] ad residendum in ecclesia super dicta si non venerint tu de ipsorum beneficiis cum absentes fuerint ipsi [illegible] facias congrue [illegible] [illegible] tate et [illegible] beneficiis [illegible] [illegible] Item.

Clericos ecclesie tue [illegible] dictorum beneficia que residentiam exigunt assecutos et ad alterius dioc. absque licentia tua morandi causa transierunt. licet tibi si moniti non redierint dictis beneficiis nisi excusationem rationabilem ostenderint spoliare. Greg. [illegible] De prebendis et dignitatibus.

Ut nullus clerico suo [illegible] ecclesiastica bona iure consanguinitatis sibi requirat habenda. Incipit canon.

Non liceat ulli episcopo ordinare clericos. [illegible] et elemosinas prestare [illegible] duorum alterum eligat vel non faciat clericos et [illegible] possunt.

Greg. [illegible] subd.

Ratio nulla permittit ut quod p [illegible]

[L]iberalitate datum esse cognoscitur, ex personis cuiusque
usibus applicetur. Alex. iii. Incon.

[E]piscopus si aliquem sine certo titulo de quo
necessaria uite percipiat in diaconum
uel presbiterum ordinauerit, tam diu ei ne-
cessaria subministret, donec in aliqua
ecclesia ei conuenientia stipendia militie
clericalis assignet, nisi talis ordinatus de
sua uel paterna hereditate subsidium ui-
te possit habere. Item in eodem.

[Q]uia in tantum quorundam processit ambi-
tio ut non duas uel tres, sed plures ecclesias
perhibeantur habere, cum nec duabus pos-
sint debitam prouisionem impen-
dere, per fratres nostros episcopos nostros hoc emendari pre-
cipimus et de multitudine canoni-
bus inimica que dissolutionis materiam et
euagationis inducit, certum quoque detrimentum
periculum animarum, qui ecclesiis deseruire
ualeant indigentiam subleuari.

[C]um teneatur et cetera. Si mandatum Item
nostrum pallidaueris prouisione receptis qui
aliud beneficium habet de quo ualeat com-
mode sustentari, nisi forte iustis
ipsius de hoc ratio habeatur, aut sine magnis potes
... sine scandalo prouidere, eqqua-
nimiter sustinemus si pro tempore mandatum
nostrum fuerit executum. Item.

[R]eferente .I. presbitero accepimus quod cum duas
haberet ecclesias archidiaconus tuus ipsum alte-
ra spoliauit et cuidam presbitero .B.
nomine assignauit canonico presentato autem .I. sen-
tiens se in hac parte grauari ad me-
tropolitanum uidelicet remensem archiepiscopum
appellauit, cumque de mandato eiusdem
archiepiscopi in predicta ecclesia restitutus fu-
isset, prefatus archidiaconus eundem .I. eo quod ad pre-
sentiam suam uocatus uenire contempsit
uinculo excommunicationis astrinxit. Nos autem ipsum
a sententia qua tenebatur facientes absolui
tibi et cetera quatenus presbitero .I. de predictis ecclesiis
una quam noluerit relicta alta-

prefato .B. si ecclesiam non habet non differas
assignare, alio autem ipsorum alicui persone
ydonee beneficio ecclesiastico carenti incum-
bentem assignes. Item. Lucius turonensi.

[M]aioribus ecclesie beneficiis in sua integrita-
te manentibus, indecorum nimis uide-
tur ut minorum clericorum prebende patian-
tur sectionem. Ideo ut sicut in magis
ita quoque in minimis membris suis
firmam ecclesia habeat unitatem diuisionem
prebendarum aut dignitatum permu-
tationem fieri prohibemus. Item. Cantuar-
[R]elatum est et cetera. Quam sit dignum archiepiscopo.
Rese ut postquam magister .I. in ecclesia tua
canonicus est institutus, et ab te huius-
modi promissis de conferenda sibi prima prebenda
da cum in ecclesia ipsa uacaret ut debe-
at prebende integritate gaudere. Quocirca
quatenus si idem .I. in ecclesia tua est canoni-
cus institutus et choro capitulo et aliis
quorum communis est usus potestatem sicut
canonicus habet prebendam siqua nunc
uacat uel cum ubi primo uacauerit secundum
promissionem tuam concedas ubaliter
assignans. Quia non est congruum ut prebenda
careat qui in canonicum noscitur
esse receptus. Item. Canonicis regu-
laribus et monachis eboracensis diocesis.

[A]uaritie que est ydolorum seruitus et cetera. Intel-
leximus quod in ecclesiis uestris decimis, et
pensiones consueuistis percipere, portio-
nes uel antiquos redditus minorastis.
Quos non nulla clerici ecclesiarum olim in
habuisse noscuntur et cetera. Ideoque quocirca quatenus sicut
portiones uel antiquos redditus clerico-
rum sine consensu archiepiscopi uestri minu-
ere uel parrochias diuidere presumpsistis
ad integritatem pristinam reuocetis.
Item. Ex composito et capri. Insulensi.
[S]ignificatum est quod quidam sacerdoti prebendam
cum unam in ecclesia uestra communi
uoluntate contulistis, ita quod missam de sancta

maria nisi corporis infirmitate gravatus debeat cotidie celebrare. et ecclesiam vicariam non nisi communi tam praepositi quam capituli consensu possit dimittere vel alicui praebende vel administrationem delegare. Quam si quidem institutionem [illegible] confirmamus ut praedictus sacerdos nisi infirmitate corporis fuerit impeditus assidue debitum obsequium suum impendere esse memoratae. Quanto frequentius potest salva honestate sua et debita devotione missarum sollempnia celebrare nec sibi liceat se illi subtrahere suum causa voluptatis suae se ad aliam ecclesiam transferendo. Idem.

Quemadmodum monachis qui vicarios parochialium ecclesiarum gravant ut hospitalitatem tenere non possint. eam providentiam habeas quod ad praesentationem monachorum nullum recipias nisi tantum ei de proventibus ecclesiae coram te fuerit assignatum. unde iura episcopalia possit persolvere et congruam sustentationem habere. Idem Salernitano archiepiscopo.

Ad haec licet et cetera. illud est omnino [illegible] ut unus clericus in una vel diversis ecclesiis plures dignitates vel personatus obtineat. cum singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum. Idem Burdegalensi archiepiscopo.

Praeterea de G. qui in tua et Tholosana ecclesia est archidiaconus constitutus et in quadam ecclesia regularium professus. mandamus quatenus eum de altero quem maluerit archidiaconatu facias esse contentum. Idem [illegible] archiepiscopo.

Cum non ignores quod una ecclesia unius esse debeat sacerdotis. et cetera. cum G. nuntius presbyter qui in duabus ecclesiis locum habere contendit. et quandam clerici alterius ecclesiae ad praesentationem nostram accessit et eum. nos attendentes non esse convenientes idem presbyter locum habeat. mandamus quatenus ipsum beneficio quod habet facias manere contentum. quod si forte archipresbyter et clerici alterius ecclesiae in eum consenserint eis nunc dissentientibus cum ipsorum scandalo non debet locum in ipsa ecclesia querere vel habere. Innocentius III Cameracensi episcopo.

Cum secundum apostolum qui altari servit vivere debeat de altari. et qui ad onus eligitur repelli non debeat a mercede. patet a simili ut clerici vivere debeant de patrimonio Iesu Christi cuius obsequio deputantur. ut ipsa nomine non possideant. cum enim ad clericos quod est sors vel hereditas clerici appellentur quoniam sint ordinati vel assumuntur in hereditatem domini vel assecuntur hereditatem in ipso. ut vere possint psallere cum propheta. Dominus pars hereditatis meae. dignum est ut eius stipendiis sustententur. in qua et pro qua divinis obsequiis ascribuntur. Licet autem praedecessores nostri ordinatores eorum qui sine certo titulo promoventur iniuriam ordinantium vitare esse voluerint et manens nos tamen benignius agere cupientes tam diu praedictos ordinatores vel successores eorum providere volumus ordinatis donec per eos ecclesiastica beneficia assequantur. inde est quod cum G. lator praesentium a praedecessore tuo fuerit in subdiaconum nullo praesentatione promotus. mandamus quatenus eum heredibus quibus examinatorem ipsius ordinis committentem dum recitato legittime. ut per te ipsum vel per idoneum vicarium et tamen si cum idoneitate personae quam ei suppeditari beneficium proponere tibi liceat. quicquid rationabiliter duxeris providendum. et quoniam esse repetierint tam diu ei vite necessaria congrue subministres donec per te in camerensi ecclesia vel alia fuerit competens beneficium ecclesiasticum assecutus per eo quod si per examinationem illorum fuerit.

receptus proponeris. et tu ei iuxta mandatum nostrum neglexeris providere. cum hoc nobis placitum esse minime noveris ad id exequendum per districtionem ecclesiasticam compellemus. Idem archiepiscopo senonensi.

Inter cetera. et infra. fuit resignatorem a W. quondam canonico laudunensi de prebenda certam esse que permutationem prebendarum. h. tunc suessionensi canonico in- appellabiliter assignari debebat. magister P. laudunensem episcopum de prebenda fuerit investitus eandem. super quo cum inter magistrum predictum et eundem h. controversia fuisset orta fuisset p. c. s. p. n. omnia retractata fuerunt. et infra. Super quo episcopo declinus in precepti. ut donec idem magister in ecclesia fuerit prebendale beneficium assecutus nulli alii prebendam assignare presumat. Atque si forte presumpserit id irritum decernimus et inane. decet enim ut quam prebendam ei quam de iure non potuit assignavit eam quam de iure potest assignet ne prebendam illi fraudulenter iussus sit assignasse. Idem episcopo et cantori tornacensi.

Cum iam dudum et infra. unum quem ab. R. suessionensi canonico et deb. contra quem obiecta fuere multitudo videlicet tam dignitatum quam et prebendarum ambitionis et avaritie vitium. cui nullum finem imponens esse dissimulationis nostre tenorem et lateranensis statuta contra ad optinendam prepositurem suessionensem se ingerit et ingessit et quam die intrusionis sue ante confirmationem presumpserit ministrare sic et post confirmationem cassatam. et infra. quod si inveneritis predictum. I. habere plures alias dignitates atque prebendas. aut aliquod aliud premissorum. quod cassationem eius sufficiat invenitis esse verum ei super iam dicta prepositura silentium imponatis.

ab impetitione ipsius suessionensem. ecclesiam absoluentes cum multa pro pacem tam toleretur. que si reducta fuerit in iudicium exigente iustitia non deberent tolerari. Idem archiepiscopo et archidiacono senonensi.

Olectus filius. T. canonicus lingonensis proposuit quod de mandato. c. pape predecessoris nostri lingonensis episcopus quandam prebendam assignavit eidem in ecclesia lingonensi cum decanum capitulum ipsum ad eandem recipere contempnebat. et instantiam remensis archiepiscopi tunc episcopi prenestini. apostolice sedis legati. et auctoritate ipsius tali eum et episcopum et canonicos lingonensis compositio intercessit quod ipso ab eis recepto in canonicum et concesso sibi stallo in choro et participatione quarumlibet distributionum idem fructus prebende percipere non debebit nisi de primo vacature. et infra. Cum ergo dictum. T. canonicum recipi canonicis non obviet institutis et vacaturam expectare prebendam. lateranensis concilio si sit dubium obviare nos facto eiusdem legati illicito reprobato quod est licitum approbantes quam videtur indignum ut receptus in canonicum prebende beneficio destituatur. et infra. quatinus dictos episcopum et canonicos ut ei prebendam cum se facultas obtulerit non differant assignare. appellatione postposita. compellatis facientes eidem portiones cotidianas que fiunt in ecclesia memorata sine diminutione qualibet assignari. Idem episcopo brixiensi.

Ex frequentibus devotio et infra. contingat quod ad unam prebendam duo clerici per importunitatem petentium eliguntur nos attendentes quod si duo unam prebendam tenerent in illo esset contra canonum. turonensis concilii prebendarum inhibet sectionem et si unus illorum ipsam optinet prebendam sub expectatione esse lateranensis statuta contra alii.

remaneret in qui. t. t. reni que tal electio
de rigore iuris penitus est cassanda.
Nisi essent uiri prudi et honesti. Idem.
tam qui ordinationem fecerunt quam illi
contra quos est facta ordinatio uel consti
tutio fr negocio prorsus ordinationem il
lam ualde suspectam per exemplum p
meram haberemus quod post contra
rium distinctam ordinatum est cau
nu cenob electi. ut ipse habeat pora
tum. hoc ex unus dictorum delegatorum pro
uisionem uideri est statutum. quod
ordinatum est contra religionem ut ipse. xx.
lib. de redditibus capituli. et xl. de p
uentibus prioratus. perciperet annuatim.
hoc secundum prudentiam intelligitur esse p
ceptum ex arbitraria potestate. cum unus
legatos fuerit compromissum. qui autem
sibi retinendo commissam se pro bono pa
cis et utilitatis. hoc ordinasse fatentur.
et quod hec ordinatio ab omnibus est repta.
possessio; licite prior et capitulum de prouenti
bus suis pro causa prestans non quidem ex pa
cto sed pretium sed ex iustitie iudicium pro
uisione uel exhibere. nos enim hoc adhi
bito moderamine tolleramus. ut ad p
statem. xl. librarum. non dignitas po
ratus maneat honerata. ne forte contra p
uentus aliqua uideatur facta sectio p
oratus ita quod ipso priore defuncto succes
sor ipsius ad prestationem. xl. librarum
minime teneatur. Item Baden.
epo et abbati. uicam.

Pro illorum presentium eius. burdegalensis
archiepiscopo mandauimus ut magistro. p.
in aliqua ecclesiarum suarum, ubi extra prebendam
assignari. executores. etc. clastric. compellere
eum decano et capitulo xanton. auct.
nostra mandauit ut ipsum admitterent.
in canonicum et in fratrem eorum; tandem
reluctarentur canonici ac in dili
gentiam de quadringentesimo canonicorum

numero opponerent. et archiepiscopus cognouit
illos in elusionem mandati nostri indul
gentia concessa eis irreuerenter abuti pre
dictum magistrum de prebenda et canonica
xantonen. ecclesie inuestiuit contradictores
uinculo excommunicationis astringens
eis. Cum uero quod predictum archiepiscopum de
memorato magistro. auctoritate nostra p
uide factum est. firmitatem uolumus ob
tinere. con. q. si uobis constiterit capitulum cano
nicos indulgentiam quam habent de cer
to canonicorum, non non fuans se. et aliquem
uiolenter constitutum nummum in canonicum
auctoritate apostolica recepisse cum nobis legem
imponere non debeant quam ipsi negligunt
obseruare latam in ipsos excommunicationis sententiam
ap dicto archiepiscopo tam diu nuntietis
sub ap. ob. obseruandam donec sepe
dictum magistrum receperint in canonicum
et ea que ad canonicatum pertinent cum sta
llo chori et loco capituli eis studeant assi
gnare. Idem. bisuntin. archiepo.
Tuis quoniam. reni quod clericos in minoribus
ordinibus constitutos de patrimonialibus
bonis habentes unde possint congrue susten
tari et nondum fuerint ecclesiasticum asseq
ti beneficium. dummodo aliud canoni
cum non obstat ad superiores poteris ordines
promouere. Idem. epo latomen.
Accedens ad ap. se. eius. in qui. t. t. reni quod
clericus absens pallium. uel alius ma
gis pro ipso potiri beneficio ecclesiastico inue
stiri. Item. treuen. epo.
Dilecto fil. p. sancte prudentiane presbitero.
cellario treuen. et R. pariatori tuo au
ditore concesso idem cellerarius proposuit
coram eo quod cum in manibus remensis. ar
chiepiscopi tunc. ap. se. le. intendentis pro
uidere. G. nepoti suo in treuen. ecclesia
prebendam quam ibi obtinebat libaliter
resignasset dictus legatus prefatum. G. et eun
dem ecclesiarum in canonicos. treuen. in

…cellam
…um

stituit. et ambobus capitulum trecensis stallum in choro et locum in capitulo et eidem archiepiscopus super dicte prebende fructus distribuendos communiter assignarat ecce nec idem G. integrum esset prebendale stipendium assecutus. et H. quorum receptionem procurator generalis predecessoris tui in constanti partibus tunc agentis post modum approbavit dictus quoque cellerarius lectionem et evangelium in ebdomada sua legisse dignoscitur et tam decani quam episcopi electionibus et aliorum negotiorum tractatibus sicut canonicus trecensis interfuit et domum quandam per capitulum memoratum obtinuit. que non nisi canonico consueverat assignari. tu quoque ad ecclesiam accessisses eandem consecratus. cui cum canonicis aliis ad osculum receptis cum tunc non nisi canonicis ad osculum admittant. et eidem super dictis non modicum prebentium gravamen propter quod petiit ut te ab ipsius super hoc molestatione indebita compescere dignaremur et H. procurator tuus proposuit ex adverso. quod eorum cum spirituale ius quo vacabat ibidem nemini duos canonicos instituere predicto legato non licuit nam si duo unicam prebendam haberent id esset contra turonensis. capitulum quod prebendarium in habet sectionem. sive duobus inceptivum tamen prebenda daretur sub expectatione alius esset lateranensis. concilii remaneret. preterea licet in ecclesia in qua non est certus numerus prebendarum. nulla que prebenda vacante in canonicum quis possit assumi. cum intelligatur ad eorum vis eligi quod ex electorum assensu de novo creatur et de electo in canonicum nascatur et desinit cum defuncto in ecclesia tamen que determinatum habet numerum prebendarum uno in dividuo iure vacante duo simul eligi non possunt ad illud eo quod habet spirituale ius dividi seu communicari nequit inter eos quandam inter eum habent ad quos spectat electio de eorum consensu augmentare valeat numerum prebendarum. creantur spirituale de novo creando nisi statutum augmento obviaret quod esset iuramento firmatum ut esse se. ap. confirmatio accessisset. habet clausula prohibitionis adiecta ut si aliud contra id fieret non valeret propter quod institutionem prefatam nullam fuisse dictus asseruit procurator. cum in trecensis. ecclesia certus sit prebendarum numerus quem capitulum vel legatus augmentare minime intendebat. vel ius aliquod de novo creare. unde dictum cellerarium ad restitutionem eorum que ratione predicte institutionis tenebat sententialiter dixerimus condempnandum et super prebenda ipsa vel eius parte silentium imponentes ita quod prebenda H. predicto. G. nullum preiudicium generetur. cum res inter alios acta regula iuris aliis non obsistat. Item.

Vacante quadam prebenda in ecclesia tua duas circa constitutiones ad aliam de assensu capituli tui duos canonicos assumpsisti. quorum alter iam utrumque se carnis ingressu prebendam quam de fuerit vis habuit quidam clericus nomine ypolitus fuit auctore se. ap. assecutus unde cum idem J. te super integritate prebende per quasdam nostras litteras inquietet. et alius vero ius adversus te se habere proponat quod facere debeas requisisti frater quo sic duximus respondendum quod cum turonensis. statuta concilii. sectionem in habeant prebendarum tenearis utrique de his que vacare contigerint integrare prebendam nisi rationabilis causa de vacante super dicta prebenda due fuerint constitute actor sit utriusque preventus quod per utramque sit utrique provisum in beneficio competenti. Lucius tertius vercellensis episcopo.

Dil. fil. c. clericus nob. proposuit conquerendo quod cum pro eo ad Nouariensem capitulum mandatum apostolicum misissemus ut eum in canonicum reciperent et in fratrem prebendam nisi que tunc uacabat conferentes eidem. Et infra. Quocirca si tibi constiterit quod in Nouariensi ecclesia prebenda uacaret tempore quo eiusdem ecclesie canonici nostras litteras receperunt, cum eam alii in elusionem mandati nostri duxerint conferendam, eundem clericum si non habet sufficiens beneficium ecclesiasticum in canonicum recipi facias et sibi de redditibus ecclesie singulis annis assignari prouentus donec ei sit in beneficio prebendali prouisum. Idem in con. generali.

De multa prouidentia fuit in Lateranensi concilio prohibitum, ut nullus diuersas dignitates ecclesiasticas et plures ecclesias parochiales reciperet contra sacrorum canonum instituta. Alioquin et recipiens sic acceptum amitteret, et largiendi potestate conferens priuaretur. Quia uero propter presumptiones et aliquorum cupiditates nullus actenus aut rarus de predicto statuto fructus prouenit, nos euidentius et expressius occurrere cupientes presenti decreto statuimus ut quicumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iure priuatus. Et si forte illud retinere contenderit, etiam alio spolietur. Is quoque ad quem prioris spectat donatio illud post receptionem alterius libere conferat cui merito uiderit conferendum. Et si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alios secundum Lateranensis concilii statutum eius collatio deuoluatur, uerum etiam tantum de suis cogatur prouentibus in utilitatem ecclesie cuius illud est beneficium assignare quantum a tempore uacationis ipsius constiterit ex percepisse. Hoc idem in personatibus esse decernimus obseruandum, addentes ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates aut personatus habere presumat, etiam si curam non habeant animarum. Circa sublimes tamen et litteratas personas, que maioribus sunt beneficiis honorande, cum ratio postulauerit, per sedem apostolicam poterit dispensari. Idem in eodem.

Graue nimis est et absurdum quod quidam ecclesiarum prelati, cum possint uiros ydoneos ad ecclesiastica beneficia promouere, assumere non uerentur indignos, quibus nec morum honestas nec litterarum scientia suffragatur, carnalitatis sequentes affectum, non iudicium rationis. Unde quanta ecclesiis dampna proueniant nemo sane mentis ignorat. Uolentes igitur huic morbo mederi, precipimus ut pretermissis indignis ydoneos assumant, qui deo et ecclesiis ualeant gratum impendere famulatum. Fiatque de hoc in prouinciali concilio diligens inquisitio annuatim, ita ut si post primam et secundam correctionem quis fuerit repertus culpabilis, a beneficiis conferendis per ipsum concilium suspendatur, instituta in eodem concilio persona prouida et honesta, que suspensi suppleat defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipsum circa capitula que in his deliquerint obseruetur. Metropolitani uero delictum superioris iudicio relinquatur ex parte concilii nuntiandum. Ut autem hec salubris prouisio pleniorem consequatur effectum, huiusmodi suspensionis sententia preter Romani pontificis auctoritatem aut proprii patriarche minime relaxetur, ut hoc quoque quatuor patriarchales sedes specialiter honorentur. Idem eod.

Exstirpande consuetudinis uitium in

quibusdam partibus inolevit, quod parrochialium patroni ecclesiarum et alie quedam persone proventus ipsarum sibi penitus vendicantes, presbyteris earundem servitio deputatis relinquunt adeo exiguam portionem, quod ex ea congrue nequeant substentari. Nam ut pro certo didicimus, in quibusdam regionibus quod parrochiales presbyteri pro sua substentatione non obtinent nisi quartam quarte, id est sextam decimam decimarum. Unde fit ut in his regionibus pene nullus inveniatur sacerdos parrochialis qui modicam habeat scientiam litterarum. Cum igitur os bovis ligari non debeat triturantis, sed qui altario servit de altario vivere debeat, statuimus ut consuetudine qualibet episcopi vel patroni seu cuiuslibet alterius non obstante portio presbyteris ipsis sufficiens assignetur. Qui vero parrochialem habet ecclesiam non per vicarium, sed per se ipsum deserviat in ordine quem ipsius ecclesie cura requirit, nisi forte dignitati vel prebende parrochialis ecclesie sit annexa. In quo casu concedimus ut qui talem habet prebendam vel dignitatem, cum oporteat eum in maiori ecclesia deservire, in ipsa parrochiali ecclesia idoneum et perpetuum habeat vicarium canonice institutum, qui ut predictum est congruentem habeat de ipsius ecclesie proventibus portionem. Alioquin illa se sciat auctoritate huius decreti privatum, alii conferenda qui velit et possit quod dictum est adimplere. Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus ecclesie que curam habere debet proprii sacerdotis pensionem alii quasi pro beneficio conferre presumat. Idem in eodem.

In Lateranensi concilio noscitur fuisse prohibitum, ne quilibet regulares ecclesias seu decimas sine episcoporum consensu de manu laicali presumant accipere, nec excommunicatos vel nominatim interdictos admittant ad divina. Nos autem id fortius inhibentes, et transgressores condigna curabimus animadversione puniri, statuentes nichilominus ut in ecclesiis que ad ipsos pleno iure non pertinent, iuxta eiusdem concilii statuta episcopis instituendos presbyteros representent, ut illis de plebis cura respondeant; ipsis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Institutos vero non removeant inconsultis ipsis inconsultis. Sane adicimus ut illos representare procurent quos vel conversatio notos reddit vel commendat probabile testimonium prelatorum. Honorius III. Abbati et priori Sancte Genovefe.

Licet vobis dixerimus septimana in magistro [illegible] Ebroicensi archidiacono in sacra pagina cupienti studere proventus suos ecclesiasticos faciatis integre ministrari, nolumus tamen ut cotidianas distributiones que tantum residentibus in ecclesiis et his qui intersunt horis canonicis exhibentur ei tribui faciatis. Idem Vesprimiensi episcopo.

Exposuisti nobis quod ecclesie tue canonica diminuta temporum pervasione a tempore concilii generalis, cum eis non fuerit extunc ad eorum substentationem concesse capelle, sicut antea consueverunt, de redditibus prebendarum suarum nequeunt substentari. Ideoque si evidens necessitas vel utilitas exigat prebendas ecclesie tue et potius de capellis in perpetuum annectendis eisdem, sicut discretionem tuam viderit expedire, videns augmentare reservata congrua capellarum presbyteris portione. Idem priori et archidiacono [illegible].

Dilecti filii C. clericus nobis proposuit quod cum decano et capitulo Andegavensi preces direxerimus et precepta ut ipsum quam cito facultas se offerret in canonicum reciperent et in fratrem, nobis [illegible] sub executoribus

sibi ratis qua decani et capituli patrator
excipiendo proposuit litteras non valere pro
eo quod eis initio non fuerat quod prelatus deca
nus exonerationem regis provisionis eiusdem
ecclesie collationem habet nos mandatum
nostrum executores non esse in loco non dicens
tis. et sic due prebende que medio tempore
vacaverunt alias sunt collate. et infra. Quocirca
quatenus occasione huiusmodi quam reputamus frivolam
non obstante mandatum nostrum exequi
procuretis. Greg. ix. argentin. epo.

Super inordinata ordinatione. et infra. Cum
autem illi sit in eccelsis ydonei reputari
quibus iure possunt et volunt in
ipsis. con. t. t. Verum quia pueri et beneficiati
qui non possunt in eadem ecclesia deservire in
canonici debent ydonei reputari. Idem
archiepo. et magistro. s. turonen.

Cum tamen quod inter aurelian. episcopum et
dilectus canonicum sancte crucis super
integritate prebende ipsius canonia verte
batur nobis duximus committendam et
infra. Cum ii. Verum quia vestre intentionis non extitit
ut pro integritate prebende supradicti canonici
a prebenda de novo aliqua senderetur
Innoc. iii. portuen. epo. suppli. Item.

Vacavit ut cum quandam prebendam que
in argentina ecclesia tam diu vacaverat
quod donatio eius ecclesie ad sedem apostolicam devoluta
est clerico contulit cum in illis partibus
legationis officio fungeretur suam i
collationem [illegible] nostro effec
tu. Cum [illegible] argentini capi
tuli proposuit [illegible] quod id capitu
lum habeat [illegible] alle
gans antiquam et inviolabilem observati
onem quam nullum nisi nobilem libe
rum et ab utroque parente illustrem habe
re [illegible] ac eminentis scientie [illegible]
[illegible] admisisset ne
[illegible] fieret [illegible] cum nulla [illegible]
prebenda vacaret [illegible] monitorias
vel executorias litteras recepisset ad se. ap.
et infra. Nos igitur attendentes quod non genus sed vir
tutum nobilitas vite et honestas gra
tum deo faciunt et ydoneum servitorem;
ad cuius regimen non multos secundum carnem
nobiles et potentes elegit. sed ignobiles
ac pauperes cum quod non est personarum acceptor
apud ipsum et vix ad culmina dignitatum
nedum ad prebendas viri eminentis
scientie valeant reperiri exceptionem huiusmodi non
duximus admittendam. et infra. Mandamus quatenus.
quod si vobis constiterit predictam prebendam vaca
se cum ipsum .R. contulit memoratum
ipsum ad eam recipi faciatis. Idem.

Cum olim pro [illegible] sancte marie [illegible] in
mandatis. ut. v. diacono [illegible]
ecclesie civitatis et dioc. lucan. auct. ap.
provideret. [illegible] ecclesie sancti petri de
vico rectorem auct. [illegible] est [illegible]
gnari [illegible] rector ab eiusdem ecclesie clericis
eligi consueverit ex commissionem [illegible]
nus [illegible] in rebelles. Cumque manda
tum huiusmodi se [illegible] non extendat nec rec
toriam et dignitatem [illegible]
intentionis cum pro simplici beneficio no
stra manat. [illegible] Cum institutionem huiusmodi
[illegible] sententiam [illegible] hoc latam [illegible]
non tenere.

## De clerico egrotante vel debilitato. rubrica.

Greg. candido epo. urbevetan.

Cum percussio corporalis. et infra. hortamur
quod latorem presentium ad percipienda que con
sueta sunt ab ecclesia tua egritudo sua non
debeat impedire. [illegible] causa [illegible]
exemplo detrimentum forte non possit [illegible]
litaret ecclesie invenire [illegible] secundum eius or
dinem [illegible] esse tamen [illegible] pote
rat ministrari de ipsa exiguitate qua
ecclesie potest accedere sanitas tua provideat [illegible]
tanti. Aug. pp.

Porum cum duos digitos cum medi
tate palme ab [illegible] significa

sti. missam non permittimus celebrare quia nec secure propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem membri hoc facere posset. Ex officio tamen ipsum aut ceteris officiis sacerdotalibus fungi minime prohibemus.

Lucius iii.

De rectoribus ecclesiarum lepre macula usque adeo infectis quod altari servire non possunt nec sine magno scandalo eorum qui sani sunt ecclesias ingredi hoc volumus teneri quod ei assignandus est coadiutor qui curam habeat animarum et de facultatibus ecclesie ad sibi sustentationem suam congruam recipiat portionem.

Celestinus iii.

Tua nos duxit fraternitas consulendos et infra. De sacerdote qui divino iudicio lepre morbore ipsius improbabili non tamen platonis officio fungitur omnis quod scandalo et abominatione populi ab administrationis debet officio removeri. ita quod iuxta facultates ecclesie sibi necessaria quamdiu divinavit ministret.

Innocentius iii. arelatensi archiepiscopo.

Ex parte tua fuit propositum quod cum carnacensis episcopus gravi [illegible] incurabili fere per quadrantem iam laboravit itaque pastoralis officium non potest utiliter exercere presertim cum [illegible] cives civitatis eiusdem ante [illegible] tulant incessanter ut ipsius cum sis metropolitanus eorum studeas providere. Verum cum ipsum ad cessionem compellere nec possis nec debeas ullo modo ne afflicto sit addenda immo potius miserie miserendo eo quod ipse bonus extitit et ecclesiam sibi commissam salubriter gubernavit nolentes tamen episcopo quam ecclesie providere. Quatinus illico ad iniorem associes virum providum et honestum per quem tam episcopo quam populo utiliter consulatur. Honorius iii. episcopo apulino.

Consultationibus et infra. Archidiaconus autem qui morbo paralitico laborantem officium lingue asseris amisisse coadiutor est

misticus adhibendus. Exon. arelatensi.

Non amplius suscipiant in monasterio monachorum aut clericorum seu et puellarum quam quot se regere debonis ecclesie absque penuria possunt. Exoniensi. De institutionibus.

In ecclesia vestra certum numerum canonicorum sicut nobis innotuit constat institutum. Curavistis et infra. cum laica non debeant in canonicorum numero computari, nec vos debetis differre canonicum statutum numerum de aliis clericis personis providere donec suppleatis tales ad supplendum numerum curetis per quos deo indiviinis officiis per ecclesiasticos ordines congrue serviatur. Alexander iii. cantuariensi archiepiscopo et eius suffraganeis.

Ex frequentibus querelis didicimus in partibus vestris consuetudinem pravam emolutas retro temporibus invaluisse, ut quidam ecclesiastica beneficia sine assensu episcopi diocesani vel officialium suorum, qui de iure presunt recipiunt nunc quam decet cogitantes. Quo modo id sanctorum patrum est institutionibus alienum et ecclesiastice derivat honestati. Unde cum frater archiepiscopus eboracensis comminuisse tamen iniquam consuetudinem compulsantia vel sic debes radicitus exstirpare tam in illos qui ecclesiastica beneficia talibus occupata scienter detinent quam in eos qui de cetero occupare presumpserit excommunicationis sententiam protulisti.

Nos itaque eandem sententiam ratam habentes et eam auctoritate apostolica confirmantes. Quod quidem clericos ipsos qui ipsam sententiam incurrerunt nisi congrue satisfecerint absolvere minime presumatis. Clemens iii. clero constantiensi. Et se ap. et infra. statuimus in fr [illegible] neapol.

Ut nullus in ecclesiis vestris nisi quem facultates earum sustinere valeant vobis instituatur invitis. Innocentius iii. preposito sancti marcelli et sancte susanne card. ap. se. le.

Ad decorem et infra. sicut universitatibus est sug

gestu constantinopol. patriarcha aliarum
nationum clericos spernens venetos tantum in
constantinopol. ecclesiis satagit colloca-
re. non attendens quod in omni gente qui fa-
cit iustitiam acceptus est deo. nec scien-
tiam quod iure competit hereditario pos-
sidenti. quocirca quatenus moneatis et inducatis
ut viros litteratos et alias ydoneos un-
decumque originem duxerint in predictis
ecclesiis et maxime in maiori institu-
ere non postponat. alioquin indi-
gnum se reddet ut vos aliarum clericos
nationum ad eius obedientiam com-
pellatis. nec dissimulare potestis in
quibus nostris auribus [illegible] inti-
metis. ut certi simus an verum sit quod super
venetis hoc promisisse dicitur. valete.

Idem helien. episcopo et archid. norwicen.

Cum venisset ad apostolicam sedem archid. riche-
mundie per procuratores eboracensis ar-
chiepiscopi fuit propositum quod institutio per-
sonarum et custodia ecclesiarum vacantium
ad eum in diocesi sua spectat de iure
communi cum de consuetudine generali. verum
quidam predecessores ipsius quibusdam
archid. richemun. de tam institutionem
quam custodiam personaliter commiserunt
et sicut alia non archid. ipse re quare
excepta institutione quam custodias non
personaliter archid. qui tunc erat set perpetuo de
consensu capituli archidiaconatui reali
concessione donavit. Cum autem archi-
diaconus ipse in continua possessione tam
istarum quam libertatum aliorum archiepisco-
porum et archidiaconorum temporibus extitisset
et archiepiscopus suum concedere quibus confir-
mavit ipsum et post concessionem asseruit
quod ipsum concessit institutionibus et cus-
todiis vacantium ecclesiarum exceptis.
ipse vero timens ne sine garet exceptione
cum non dictum archidiac. esset possessione
adeptus. [illegible] diceretur penitus factum
impediret.

eius libertatis differret. ne quod non solum
de illo set de omnibus redditibus suis fac-
eret quod sibi placeret et sic nos quod in loco sumus
archiepiscopus et in plena libertatum eius
archidiaconatus possessione tuendo con-
probatum legitime fuit exclusio li-
bertates ipsas archidiaconus ab episcopis per-
sonaliter fuisse concessas. cum in hoc casu
tam ante quam post et in ipsa concessione
archiepiscopus eas retinere potuit ut ante tamquam
suas. hec donec legitime probatum fu-
erit easdem libertates archidiaconum abiurasse.
set in hoc casu si concessio illa fuit realis
archiepiscopo nichil iuris vel utilitatis accrevit.
cum nos ad petitionem eboracensis ecclesie vel
per nos ipsos super hoc archidiaconatui con-
suluerimus. si vero alterutrum ipsorum fuerit le-
gitime comprobatum archidiacono super
libertatibus ipsis si neutrum archiepiscopo silen-
tium imponatis.

Idem episcopo tre-
cen. et archid. parisien.

Cum ad nostram et c. illud autem vos no-
lumus ignorare quod postquam fuit abbas
effectus custodiam deinde non potuit op-
tinere. set cum ratione abbatie ad ipsum per-
tineat donatio tam custodie quam alia-
rum dignitatum ac prebendarum in
ecclesia trecensi custodiam ipsam reci-
pere non potuit a se ipso. cum inter dantem
et accipientem debeat esse distinctio per-
sonalis. set nec ab alio cum ius conferen-
di alius non haberet.

De concessione vel
prebende vel ecclesie non vacantis. Rubrica.

Gelasius papa ad romanos.

Qui vivorum sacerdotum loco ponuntur
hi ipso sunt ab ecclesiastica communione pellendi
quo se passi sunt successores vivis sa-
cerdotibus adhiberi.

Ex concil. lateran.

Nulla ecclesiastica ministeria seu etiam beneficia
vel ecclesie tribuantur alicui seu promittantur
antequam vacent ne desiderare quis mor-
tem proximi videatur in cuius locum

et beneficium se credidit successurum. Cum enim in ipsis etiam legibus gentilium inveniatur institutum: turpe esse et plenum animadversione si quis in vita alterius de eius successione tractaret, in ecclesia Dei futurae successionis expectationem habeant quam ipsi etiam gentiles condempnare curaverunt. Cum vero praebendas ecclesiasticas seu quaelibet officia in aliqua ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspenso, sed infra sex menses personis quae digne administrare valeant conferantur. Si autem episcopus, ubi ad eum spectat, conferre distulerit, per capitulum ordinetur. Quod si ad capitulum pertinuerit, et infra praescriptum terminum hoc non fecerit, episcopus secundum Deum hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur. Vel si omnes forte neglexerint, metropolitanus de ipsis secundum Deum hoc absque illorum contradictione disponat.

Alex. III. Eboracen. archiepiscopo.

Relatum est auribus nostris, et infra: Consultationi tuae taliter respondemus, quod cum in Lateranensi concilio promissiones factae de ecclesiis non vacantibus sint cassatae, praeterea apostolorum, qui talibus promissionibus innituntur, obviare debes; cum autem ecclesiae cum vacaverint de personis idoneis ordinentur.

Innoc. III. preposito et capitulo Cameracen.

Proposuit nobis [...] presbyter quod cum [...] praeceptorem ipsius institutionem et assignationem praebendae ad donationem vestram spectantis in ecclesia vestra primo vacaturae mandatum vobis apostolicum destinassemus, decano Remensi executore concesso, dictus ipse vos contumaces inveniens ipsum de praebenda primo vacatura in ecclesia vestra quae ad donationem capituli pertinet auctoritate apostolica investivit. Et infra: Sed cum praebenda quae ad donationem vestram spectabat in ecclesia Cameracensi vacasset, eam alii assignastis. Et infra: Sane autem praedecessor noster quod ab eodem decano factum fuerat ratum volens habere, collationem praebendae factam a vobis penitus irritavit et cum ipsa [...] investivit. Licet autem intentionis nostrae non sit investituras de vacaturis factas contra canonum instituta ratas habere, cum tamen secundum plenitudinem potestatis de iure possimus supra ius dispensare, attendentes tamen quod iste presbyter non de vacatura sed de vacante praebenda fuerat investitus, utpote quae post cassationem concessionis a nobis factae intelligebatur vacare. Ideoque amoto ab ea praebenda quolibet detentore, eam ipsi cum plenitudine honoris canonici assignetis.

Idem. P. S. Mariae in via lata diacono cardinali ap[ostolicae sedis legato].

Quod universitatem [...] dixisti [...] se le[...]tas saepe severius aliorum. et infra: Conquerebatur [...] in ecclesia Eboracen. archiepiscopus quod cum ad eum in Eboracen. ecclesia et aliis ecclesiis suis collatio pertineat praebendarum, tempore suspensionis ipsius et postmodum quidam per sedis auctoritatem intruserunt [...] et infra: mandamus quatenus eos qui praebendas vel dignitates Eboracen. ecclesiae vel aliarum ad collationem eius spectantes per [...] auctoritatem acceperunt, ipsius ad eas resignandas monitione praemissa per censuram ecclesiasticam et subtractionem aliorum beneficiorum, non obstante confirmatione sedis apostolicae optenta sub forma communi quae confirmat beneficia et praebendas sicut iuste ac pacifice possidentur, appellatione remota compellas, nisi forte aliqui eas ex speciali mandato apostolicae sedis vel auctoritate legati vel qui ab Eboracen. capitulo sint adepti. Sic tamen tempus suspensionis inter [...] [...] computetur, cum illa Lateranensis concilii constitutio contra negligentes tantum fuerit promulgata et tunc [...] non valuit archiepiscopus ipse in conferendis praebendis uti propria potestate [...] sua culpa suspensus. Non tamen ad ipsum capitulum eiusdem culpa praebendarum collatio devoluta. Sed adiutum tempus suspensionis

ipsius prebendam, decano percipiebat qui pre-
cessori suo in eius defectum et negligentiam poterit
prebendas conferre. Episcopus vero quo ad apostolicam se-
dem accessit et apud illam permansit
et recessit ab illa infra sex menses nulla-
tenus comprehenditur. Tenemur autem prefatos
non alii vacatas prebendas conferre in eo
vice potius ipsius actum comprobare.
Idem Basiliensi et Lausanensi episcopis et ab-
bati sancti Mauricii.

Cum nostris litteris fuisset auribus intimatum
quod prepositura ecclesie Lausanensis tanto tempore
vacasset ut per statuta Lateranensis concilii ad nostram
esset donationem devoluta, episcopo et canonicis
Lausanensibus mandavimus ut preposituram
ipsam thesaurario Lausanensi
conferrent. Quibus dum super hoc executo-
ribus deputatis etc. Cum prefati canonici
nostras litteras receperint predictam prepo-
situram non vacare dicebant, verum quia licet ille
qui prepositus fuerat in episcopum fuisset assump-
tus ad ipsam tamen preposituram post consecra-
tionem suam denuo fuerat ab apostolica ele-
ctus et eam sicut antea possidebat quod dicti
executores cernentes certum non esse eum
ipsam preposituram dimittere vacantem
auctoritate apostolica prefato thesaurario assigna-
runt etc. Audivimus quod super his causa a nobis
de mandato nostro decretum ut quam memo-
ratis executoribus factum fuerat opposita
litteras nostras eo quod per falsi suggestionem
et veri suppressionem fuerant impetrate cum
prepositura illa non vacaret, dicto quod ta-
lis possessio plus habet facti quam iuris habe-
tur tantum et manente suo iure eius ordi-
natam habentes nostras. Quod nisi predictos suffi-
cientes ostenderit quod ut indulgentia
sedis apostolice speciali vel generali iusta causa et notitia
sibi post consecrationem suam prepositura
concessa fuerit memorata ipsam ad resi-
gnationem ipsi si sponte noluerit com-
pellatis et si vel Lausanensem capitulum

ad conferendam eam thesaurario super quo dili-
gentius inquirere procuretis. Idem
magistro H. archidiacono Richemundensi.

Post electionem et confirmationem electi nostri vaca-
te archidiaconatu Richemundie quem tenu-
erat Eboracensis archiepiscopus cum tibi
prefata ubi tunc consistit decanus Eboracensis ca-
pitulo demandatas ut te in archi-
diaconatum reciperet preciavisset cui nolu-
erunt mandato parere quia predecessor noster
nostra alia quam decano et capitulo Eboracensi
privilegio noscitur indulsisse ordina-
tionem canonicorum seu personarum quibus eam esse
sed contulit videlicet ydoneam et honesta
persona cum archiepiscopo vacante in ecclesia Ebo-
racensi prebendam vel dignitatem duceret
conferendam secundum mandatum ipsi esse consu-
etudinem prestitaret decano et capitulo
super dictum etc. Si quis est consuetudinem
habet in ecclesia ipsa esset per alium introductus
nec per personam nec per canonico habetur quod
si archiepiscopus infra terminum Lateranensis concilii
secundum formam prescriptam persone ydonee
non conferret licet decano et capitulo au-
ctoritate apostolica iuxta eiusdem concilii statuta
conferre. Cum igitur inibitus archiepiscopi dire-
ctis capitulo decano in tuo nullatenus
habere patuerit manum debebas in capitu-
lo investiri et mandato exstiterit esse di-
ctum etc. Ipsius igitur institutione per primis
suis nostris a capitulo exhibita ipsi intelligentes
archidiaconatus donationem ad eos tamen
auctoritate Lateranensis concilii quam indulti super privi-
legii devolutam R. de Scotia eiusdem
eo illum unanimiter contulerunt in-
vestientes eundem de ipso et sollempniter
installantes. Processu vero temporis prefatus ar-
chiepiscopus post resignationem et absolu-
tionem ante factam et receptam ab ipso eidem
R. archidiaconatum contulit an decanum qui
archidiaconatum ipsum tamen iure per me que
secutus concessionis sibi assignatum per

sedem petiit confirmari et cetera. Cum constitit no
bis archidiaconatum predictum tibi per debo
rensem archiepiscopum commissum fuisse concessum
et ex institutione facta per episcopum secundum uiris
ordinem minime reprobata archidiaconatus
non uacans non potuit nec debuit in aliam re
cte transferri memorato R. qui contra iusti
tie regulam in archidiaconatum alterius
prouehi se consensit. Super quo sibi silentium
imponendo sententiam concernentes ut in
stituto sua pariter episcopi de te factam ef
fectum/ ex inde si super renuntiatione uel ab iu
ratione uel aliquo promissorum aliquis qui
uelit et ualeat aduersus te quicquam
duxerit proponendum ordine postulat uendi
catio experiri. Idem .e. canonico.

Cum super questione decanensis prebende/ conce
dendo et cetera. Cum autem constet te in canonicum ecclesie
decanensis fuisse receptum licet receptio
nem tuam secundum concilium lateranense collatum
pars aduersa proponat contra tamen probatum non ex
titit nec ipsi canonici uidebantur hoc
opponere posse de iure quia se fatentur
te contra statuta predicti concilii recepisse se
tentiando decernimus ut cum tibi se
facultas optulit prebendale beneficium
in decanensi ecclesia conferatur cum ex quo re
ceptus es in canonicum non debeas carere pre
benda. Idem episcopo et magistro p. cano
nico uercellensi.

Literas uestras accepimus continentes p. d. clerico
uobis scripsisse ut eum de prebenda ua
cante sancti uiscardi dertonensis quam
dicebat ad donationem uestram fuisse u
erta lateranensis sic statuta concilii deuolu
tam curaretis auctoritate apostolica inuestire et cetera.
Cum uero sit propositum coram uobis quod h. pro
situs quondam tamen simplex canonicus esset
ecclesie de ipsa in maioris ecclesie canonicum
est electus et per modicum anni spatio de
uoluto in ipsa ecclesia sancti uiscardi in propo
situm est assumptus priorem preben

dam in maiori minus detinens. Cum in ipsa
ecclesia tamen habebat et cetera. Sed propositus al
legabat esse quod erat ex consuetudine ge
nerali quod unus in eadem ecclesia plures pre
bendas habere et cum archiepiscopus breuenensis
propositum ipsum de propositura in plena
synodo inuestiret tam propositura quam
prebendam illam eidem canonicorum con
firmauit assensu et cetera. Unde cum nobis
dubium uideretur utrum cum aliquis de una
prebenda eligitur ad aliam statim prior ua
care incipiat an per sententiam debeat ab
iudicari eidem an post confirmationem
bis quod supra est expressa prebenda illa
dicendo debeat non uacare nos consulere uo
luistis. Cum igitur si est ita prebenda illa et si
non de facto de iure tamen uacare noscatur
consulimus quod dictum propositum ut illam sine difficul
tate resignet ap. re. cogatis. Cum cum
sic uacauit dicto memorato conferre
curetis. Idem episcopo et archipresbytero papiensi.

Ex parte astensis ecclesie nobis est auribus intima
tum quod cum quidam prebende in ipsa per qua
tuor annos et amplius uacauissent
astensis episcopus quosdam ibidem instituit
credens sibi ex concilio lateranensi licere
institutis autem scientes non esse firmam
institutionem hanc ad mediolanensem archi
episcopum recurrerunt qui eos in canoni
cos astensis ecclesie ordinauit et in cor
poralem possessionem prebendarum indu
xit capitulo eiusdem ecclesie prebere assen
sum tribus tamen exceptis qui se insti
tutioni hanc opponere curauerunt et cetera. Ta
dem utraque pars confitetur est confessa
quod in predicta ecclesia non erat distincte preben
de nec canonicorum numerus erat certus nos
quod intelleximus euidenter statutum lateranensis
concilii de beneficiis ultra sex menses uaca
tibus locum in hoc articulo nullate
nus habuisse et si forte astensis ecclesie
canonicorum pateret defectum

uīn institutō p archiepm̄ l' epm̄ fc̄a
occasione cōcilii · memorati cantre ceb;
nōē firmitatis qr̄ n̄ totū capitulū
trib; exceptis p̄dc̄oꝝ receptōe affectat
nec ab illis trib; aliquid rōnabile
ec̄ ipos obiectum est ⁊ ostensū · o3·
q̄ · si asten · ecc̄e suppetūt facultates
scdm ɔsuetudinē hactenꝰ obserua
tam · p̄dc̄os clicos p cō faciatis ha
bere · Idem ep̄o capitulo laudun ·
Constitutꝰ in p̄sētia nr̄a · h · ecc̄e nr̄e
canonicus humiliter intimauit
q' cū fr̄ ep̄e potatem ipi destituisti
sacerdotalem conferendi p̄bendam q̄ i
p̄mo eēt in nr̄a ecc̄a uacatura s; memor
archiepc̄ tūc ap · se · le · uob filii ca
pitulum auct · nr̄a p̄cep̄ ut cum
p̄bnda uacaret psonam illam cui
uellet eam idem · h · conferre intpoi
toē alterius psone receptis ad ipam
⁊c · Cum ḋo ecc̄a · o3 · q̄ · p soām illam cui
memoratus · h · sacerdotalem p̄bndā
cum contingit illam uacare duxit
canonice conferendam sui ecc̄ electōē
huiusmodi admittatis contra uitam fr̄
ep̄e p̄bndam h3 formam concessionis
tue conferre alicui n̄ p̄sumatis ⁊c · Quia
uō concessiones tales sic ad ɔsequentiam
traherentur fieri possent in fraudē
canonice sanctionis p quam p̄hi
bent eccl'ia ca b̄n ficia concedi sūt
pmitti an̄ q̄m uacēt nolumus
q' huiusmodi occasione manda
ti quod gratiam cōtinet psonalē
fraudem adhibere uolentib; licē
tia cō cedatur · Idem ·

Dilectus filius magister · w · cuius
canonicus uester suggessit q'
episcopo nostro illam uniuerse
carnis ingresso archiepc̄ sancte se
uerine asserens q' ppt̄ negligenti
am uestram ad ipm eēt eligendi
auctoritas deuoluta in ep̄m urm̄ ele
git eundem · nos g̃ attendentes qr̄ can̄ lat ·
cō · ab alex · pp̄ ec̄ negligentes edictus ad
archiepatus l' capitulus n̄ solet extendi
s; ad psonatꝰ alios ⁊ minora ecc̄astica
b̄n ficia coartari electōem huiusmodi
iustitia cassauim' exigente · Idem p̄
or ɔsen̄ ⁊ subp̄ori scē fidē ·

Ex tenore litterarum urarū accepimus q' c̄
cām q; inter clicum ex una parte et
abbatem ⁊ conuentum d' bello ex altera
sup p uisione uertebatur ipius ⁊c · Di
ctus clicus post · li · con · cartam qua
dam monachorꝝ exhibuit cōtinentē
q' p̄mam eccl'iam ad donatōem suam
spectantē adsignarēt eidem ⁊c · Nos
g̃ attendentes q' pmissio p̄ dc̄a n̄ tenet
ut pote ec̄ statuta ɔcil' attēptata · o3 ·
q̄ · memorato clico sup h' silentiū im
ponentes ab impetitōe ipius dictos ab
batem ⁊ monachos absoluātis · Idē ·

Accedens ad se · ap · R · clicus nob insinu
atōe monstrauit q' cū p̄missis uos
prouisuros eidem in eccl'astico cum pos
setis pluries uidic' delegatoꝝ, idē cō
fectas liquido apparebit · ⁊c · Nos aūt
ɔsiderantes q' aliud est p̄latū p̄mit
tē b̄n ficii collatōem cū potit aliud
cū uacabit cum in multis casib; se
facultas offerre posset in quib; col
latōē n̄ eēt · ɔ · in cepatitōē uacati b̄n
ficii differēda · o3 · q̄ memorato · R ·
cū potitis eccl'asticū b̄n ficium assi
gnetis · Idem ·

Postulatis p se · ap · edoceri ut cū ad uos
simul ⁊ archiep̄m urm̄ donatō p̄bn
daꝝ ecc̄e ure ptineat utrū p̄bnde i
uacantes donatio penes archiepm ipoꝝ
remaneat · si eam infra semestre tp̄s
neglexerit ordinare; Ad q' breuit' uos
q' suos ⁊ idem ɔ archiepc̄ ⁊ · tp̄s p̄ scp
tum ecc̄a h' negligentes extiterit

sic ab illo ad uos itaque a uob. ad illum
potestas deuoluitur referendi. S; secun-
dum statuta lat. co. ad superiorem transit
donationis nisi forte archiepo non ut platus
s; ut canonicus uob cum ius habeat con-
ferendi. s; in hoc casu. cum tolose ipe-
dierit dolus suffragari non debet.

Hon. iii. epo. ppito. et can. carnacen.

Cum dilecta in xpo filia comitissa
flandren. fecit pmissiones de non
uacantibus bnficiis ecciarum in quibus
optinet patronatus et donationes eorum, in
manibus posuit alienis etc. q. ideo
inuentum decernentes irrebatis et clem
ne filia decreto attemptare psumat.

Innoc. iii. pori et conuentui clasto
men. ne sede uacante aliqd innouet.

Nouit ille qui scrutator est cordium
qr licet. c. p. n. unam ex regit cathe
dralem ipam atromen. ecce unie
do. ut id eet epc utriusque quia tam
b unio asserebat a uob in graue
pudicium clastomen. ecce redun
dare cum p ipam dissolueret regio
fraudaret elimosina et ospitalitas
tolleretur nos ad releuandum ecce
ure statum cepimus intendere dilige
ter et si. uo saut post obitum bartho
nen. epi bruiliter postulastis ut qr
tpis aduenat quo sine scandalo ecce
ure ruina poterat releuari cum
barthonen. ecce ad ipm nuc pos
tularet rex quoque cum ipsius congru
tibus et quidam epi cum multis ab
batibus dposcerent illud idem unio
ne penitus dissoluta monasterium
urum reducerem in statum antiquum;
sub abbatis regimi gubernando uo
attendentes qr epali sede uacante
non debuit aliquid innouari cum non
sit qui epale ius tueatur maxime ne
plus causse psone quam ecce uideremur sequi eo uiuente concessimus post
obitum eius subito mutaremus pe
titionem uram nequiuimus exaudire. Sta
ce. p. indulgentes ut cum bartho
nen. ecca de pastore fuerit ordinata ius
uestrum ap se ap. plenioi facilita
tem liberam habitis interim aut sub
cura pors idem monasterium guber
netur.

Hono. iii. epo calin. et ma
gris. j. et w. canonicis.

Illa deuotionis sinceritas etc. ecclio
sci leucii de qua magrm. R. donato
ius nre gra pcedente pbende noie de
mandato nro capuan. archiepc inue
stiuit sibi duximus confirmandam
non obstante concessione p caplm fca
alii seu confirmatione nra si qua in forma
communi appareret optenta cum non
quam inueniatur cautum in iure q
capitulum uacante sede fungatur
uice epi in collationibus pbendarum
nec in eod casu pot dici potestas con
ferendi pbendas ad capitulum p superi
oris negligentiam deuoluta cum
non fuit ibi superior qui eas posset de
facto l de iure conferre.

Idem. epo.
burgen.

Constitutus coram. j. p. pn. p. rectore
ecce sce. m. de castro sori et burgen
epo. p. tuo dictus pcurator petebat
ab eodem epo restitutionem suplui
tate eligendi sibi platum ind. ig
dpositiones testium qui uacante bur
gen ecca et carente legittimo defe
sore fuerint recepti duximus probá
das. de hiis que fiunt a plato sine consensu

Ex concil. apud ualentiam. caplu.
Irrita est epor donatio et uenditio uel
commutatio rei ecclastice abs collatio
ne et subscriptione clericorum.

Alex.
iii. noruicen.

Conueniebat etc. epo co. t. t. remur

quod concessio decime ab abbatissa predicta facta sine conventus sui consensu et non est dicere facta robur firmitatis debet habere. Unde si ignorante conventu aut contradicente decimam hanc predicto presbitero concessit et non post multum temporis de assensu conventus eandem decimam dedit, eidem facta concessio debet preiudicare priori. Idem Wigorn. episcopo.

Cum nos iam presbiterum etc. Certum est de iure concessionem illam sustinere non quam reclamante capitulo predecessorem tuum constat factam fuisse nisi eam ratam postmodum habuisset. Idem Ierosolimitano patriarche.

Novit tue discretionis prudentia qualiter tu et fratres tui unum corpus sitis ita quod tu caput et illi membra esse probantur. Unde non debes te omissis membris aliorum consilio in ecclesie tue negotiis uti. Cum id non sit dubium et honestati tue et sanctorum patrum institutionibus contraire. Innotuit siquidem auribus nostris quod tu sine consilio fratrum tuorum abbates abbatissas et alias ecclesiasticas personas instituis et destituis. Eodem idem auctoritate apostolica prohibemus etc. Nos enim tales institutiones et destitutiones carere decernimus robore firmitatis. Idem eidem.

Quanto etc. f. t. quod in concessionibus et confirmationibus et aliis ecclesie tue negotiis fratres tuos requiras et cum consilio vel sanioris partis eorum peragas et tractes et que statuenda fuerint statuas, erratas corrigas et evellenda dissipes et evellas. Absentium quoque fratrum nomina inscribi non facias quia talia instrumenta vitiata sunt et falsa et verum quod neminem falsis potius instrumentis formidare. Celestinus iii.

Ea noscitur etc. cum in provincia tua sepe contingat quod ad ecclesias in quibus collegia ius presentandi habere noscuntur, cum abbates aut per se aut per vicarios personas idoneas episcopis diocesanis presentent et eis presentatis et receptis aliquando post monachi vel clerici recipiunt quem impresentatoribus presentatorum intelligi debet quod si sine collegiorum assensu suum quod obtinet firmitatem non si constitutum conventus vel maioris et sanioris partis non affuisse consensum institutiones huiusmodi convenit irritari nisi ecclesiastica et approbata consuetudine vel concessa libertate aliquam eorum probaveris omnino sibi collegii non debere in ecclesiarum seu beneficiorum collationibus requiri consensum. Innocentius iii. archipresbitero et magistro scolarum Bituricensi.

Cum apostolica sedes etc. Sane sicut accepimus cum ex una parte capitulum sancti Stephani et ex altera monachi de [illegible] super decima quadam in vestrum compromisissent arbitrium, cum monachi proponebant donationem ipsius decime sibi a quodam milite factam et Bituricensis archiepiscopi diocesani eius accedente consensu confirmatam fuisse, secundum auctoritatem Ieronimi [dicentis] quicumque scribens ad Damasum si aliquando sicut a laicis male detenta que ecclesie iuris esse noscitur et nisi monachorum episcopo loci donante consensum constabit eis omnia perpetua firmitate subnixa. Ex adverso pars allegat ad consensum episcopi sine clericorum consensu minime sufficere auctoritate Leonis pape dicentis: nec episcopo de rebus ecclesie quicquam donare vel commutare vel vendere audeat nisi forte aliquid eorum faciat ut meliora prospiciat et cum totius cleri consensu atque tractatu id eligat quod non sit indubium ecclesie profuturum. Quia vero nos consulere voluistis utrum quam decima tenetur a laico si conferatur ecclesie ad confirmandam donationem consensus episcopi vel clerici consensus [illegible]

Fine.

sufficiat taliter. Remittimus quod monendus est
laicus qui decimam detinet ut eam
restituat ecclesie ad quam spectat. Qui si for-
te in dicta necuerit et eam quod dioc. consen-
su alti ecclesie assignauit, preter religi-
osorum conuentum constabit ipsa donatio per-
petua firmitate submissa. Auctorita-
tes enim premisse licet diuerse sint non
tamen aduerse. Cum aliud sit alienare
quod ab ecclesia possidetur et aliud quod detine-
tur a laico ad usum ecclesiasticum re-
uocare. In alienatione quoque iuxta leonis
pape decretum consensus episcopi sine consen-
su clericorum non sufficit. In reuocatione autem
iuxta scriptum ieronimi sufficit consen-
sus episcopi cum utrumque utilitati ecclesie con-
sulatur. Nam in lat. conc. est inhibitum
ne libere religiosa persona ecclesias et decimas
de manibus laicorum sine consensu episcoporum
recipiat per quod indirecte datur intelli-
gi quod sufficit consensus episcopi ut liceat cuique
sit ecclesie decimas de manu recipere lai-
corum. Hoc autem de illis decimis intelleximus
que laicis in feudum perpetuo sunt con-
cesse. Idem meten. archid.

Tua nuper et infra. Adiecisti etiam utrum episcopo
uel electo cum solo archid. preter ad consensum
maioris ecclesie cum ab ipsa ecclesia eligatur
episcopus et archidiac. assumatur de ipsa ceno-
biis uel ecclesiis conuentualibus ad quas
ius pertinet patronatus liceat con-
ferre perpetuo uacantes ecclesias baptis-
males. Et infra. Et quoniam ex epistola
leonis pape colligitur euidenter ubi ea
legitur, ne cuius episcopus de rebus ecclesie qui-
cquam donare uel mutare uel uende-
re audeat nisi forte aliquid eorum faciat
ut meliora prospiciat et totius cleri trac-
tatu atque consensu id eligat quod non sit dubi-
um ecclesie profuturum. Irrita enim episcoporum
uenditio et commutatio rei ecclesiastice erit
absque conniuentia et subscriptione clericorum.

Ex hoc nouimus solutam secundo loco propositam
quoniam cum concessiones ecclesiarum perpetuas ad
alienationes non sit dubium pertinere.
Idem epo. helyen.

Pastoralis officii diligentia et infra. Preterea quesi-
uisti cum auctoritate dionisii fuerint par-
rochie limitate, a qua singularum par-
rochiarum prouentus unius ecclesie cele-
rent necessarios et stipendia ministrorum,
si episcopo liceat sine auctoritate summi ponti-
ficis uel saltem absque capituli sui uolun-
tate uiris religiosis conferre obuentiones
aliquius parrochialis ecclesie, sustentatione uicarii reseruata. Secundum lat. con-
cil. statuta prohibeant ecclesiis nouas
imponi uel augeri ueteres pensiones;
postulas edoceri an episcopus ualeat religio-
sis consentiente patrono ecclesiam uel de no-
uo conferre aliquam portionem ad quod
breuiter respondemus quod salua constitutione
canonica de concedenda pius locis quinqua-
gesima portione nec primum nec secundum fa-
cere potest episcopus nisi de licentia ro. pon.
preter sui capituli auctoritatem. Hono-
rius. archiepiscopo senon. et eius suffraganeis.

Et si membra corporis et infra. Prouintie se-
non. capitula cathedralium ecclesiarum
ad nos querimoniam transmiserunt
quod archiepiscopus senon. et suffraganei eius
procuratores nuper ad prouintiale concilium
conuocatos ad tractatum eorum ad-
mittere noluerunt et infra. Visum
fuit nobis et fratribus nostris ut capitula
ipsa ad huiusmodi concilia debeat inuita-
ri et eorum nuntii ad tractatum admit-
ti maxime super illis que ipsa capitula con-
tingere dignoscuntur. De his que fiunt
Ex con. lat. a maiori parte capituli

Quoniam in cunctis ecclesiis quod pluribus et sa-
nioribus fratribus uisum fuerit incuncta-
nter debeat obseruari grauis nimis est et re-
prehensione dignissimum quod per quasdam

ecc̃is pauca eẽnt uti [illegible] quia ꝯ p̃pa
uoluntate ordinatõem eccl̃sticã p cer̃
ñ pmittitur. quo c̃ta p̃sẽnti decreto sta
tuim̃ ut nisi a paucioribꝫ ⁊ inferi
oribꝫ aliqd rõnabilit̃ obiectũ fuit
⁊ ostensũ. ap. ẽe. p̃ualeat sẽp ⁊ suũ
ꝯsequatur effectum q̃ a maiori et
saniori capl̃o parte fuit cõstitutũ.
nec ꝯstitutõem nr̃am impediat siq̃s
te aliquis ad ꝯs̃uandum ecc̃e sue ꝯ
suetudinem se iuramẽto dicat as
trictum ñ eñ iuramẽta s; potius p
iuria sũt dicenda que c̃e utilitatẽ
eccl̃sticam ⁊ scõꝝ patrũ ueniũt
instituta. Siquis aũt h̃ꝰ ꝯsuetu
dines q̃ nec rõne iuuant̃ nec sac̃
ꝯgruunt institutis iurare p̃sũp
sit donec dignam egit̃ penitẽm.
a p̃ceptione sit dñici corporis alie
nus. Celestinꝰ. iii. claromontẽñ. ep̃o.

Quesiuit. ⁊ ĩ. sup q̃ ecc̃am tuam
quidam ex canonicis ẽ minimis
q̃ pensio ecc̃e debita reddit̃ ñ
l̃ clicus aliquis aut parochianus
ꝯ uincuĩ sũi tuo ⁊ alioꝝ canõicoꝝ
assensu intellecto suppoñt ⁊ ĩ. f. t. c.
ꝯ̃ꝰ q intellectum in ecc̃ia aliqua p
alicũm l̃ p aliquos de canonicis tuis
sine tuo ⁊ alioꝝ sine assensu posi
tum obs̃uare ñ debes ⁊ nec ẽi susti
nere ut ab aliis obs̃uetur. ⁊ ĩ. s; si
quis in his delinquent eccl̃stice co
hertõi subiaceat cũ pecc̃a suos ac
tores tenere debeãt nec p̃a sit ulti
ꝓtendenda q̃m delictum fuit in
excedente reptũ. Innoc̃. iii. au
gusteñ p̃posito.

Exp̃sse dentis. ⁊ ĩ. accẽd̃tibꝫ ad p̃sentiã
nr̃am ẽe ac. b. augusteñ canoñ. p
q̃one q̃ int̃ uos sr̃ p̃poĩtã augustẽñ.
ecc̃e uertebatur ex p̃te ip̃i. b. fuit p̃
positũ q p̃at̃ ẽide. a. c. p̃. ñ. decano
⁊ capitulo augusteñ litt̃is optinuit ꝯ
stituẽ. ut infra spatium m̃sis unꝰ eũ
dem eligerẽt ⁊ assumerẽt in p̃positũ
augusteñ ⁊ ĩ signũ inuestitur anu
lo auro destinato. ⁊ quibꝫ tam mandati
ap. executoribꝫ ꝯstitutis capitulũ me
moratum cum audiuisset. c. q̃ndã
eoꝝ p̃põitus. in ep̃m brixeñ electus
ꝯfirmatus fuiss; licet dc̃as litt̃as su
scepisset ĩ ꝯtẽptũ tam eoꝝ assignato
ꝯ̃us t̃mino infra q̃m ip̃i ꝯberent
sup mandato ap̃lico respondere. h. cẽ
augusteñ ꝯ̃ canũ in p̃positum elege
rũt ⁊ ĩ. quia uõ legittime ꝯstitit
q p̃fatus. b. de p̃positura ñ fuit aliq̃te
nus inuestitꝰ ⁊ sic mandatum fuit
in decã inuestiretur de qua ẽi si in
uestitus fuiss; inuestitura eius p. p̃.
n. certa fuit rõe cassata [illegible] q
dc̃o. h. reuerentiam exhibuit que
debet̃ p̃põito. uiri suo renũtiasse ui
det̃ nos attendentes sibi ñ potuisse
ꝯ uire ꝯpetere ut p ap ob id int̃
positam eiusdẽm ordinatõem ecc̃e i
pediret intelligentes. ẽ te a. in ano
in p̃te tam dignitate q̃m uiõ eoꝝ
quos eligendi ius ꝯstabat h̃re ele
ctum fuisse canõice ĩ p̃põitum ele
ctiõem tuam auct̃. ap. ꝯfirmamus
p̃poito. b. sup p̃positura silentiũ
imponentes.

Ex p̃te tua nob̃ fuit [illegible] archiep̃e inti
matum q ad restaurandam fabri
cã rothomageñ. ecc̃e statutum cõit
h̃uisses te postulante ut quilibet
⁊ canõicoꝝ decẽũ partẽ aliquã suo
rum reddituũ portionem ꝯpitã
p̃o ⁊ in eccl̃o ꝯputaret. ⁊ ĩ. statui
mꝰ ut sicut iuuimus sup archiep̃e
⁊ maioris p̃tis. c. statutis sup [illegible] h̃
duxerint resistendum optineat
s̃nia plurimorum.

[margin: ĩ nec sitẽ [illegible] fuit [illegible] p̃]

Innoc. iii. **ut ecclesiastica beneficia sine di-**
mediolanen. archiepiscopo. **minutione conferantur.**

Ut nostram poterat de ultimo in dictum rescr-
ipta, proponebas quod cum nullus debeat
sine actione dampnari, nec aliquod tamen
negotium aliud sit actum in forma
iudicii depositiones testium non potuit
preiudicium generare. quia uero hoc allegatorum
personam tangere uidebatur dignum duximus
tamen omisisse inquisitionis et ordinem
plenius explicare ne cuius quolibet
suspicetur quod nos in hoc negotio aperte non
processerimus. postquam cum id assignandum
debeat esse posteris profutura cum enim
iuris sit explorati quod actore non probante
his qui conuenitur etsi nichil prestitit debet
absolui uideri poterat quod nos tibi qui
conueniebaris a nobis malitiose uel
indiscrete bonus probationis supportibus primum
sis articulus imposuimus uidelicet ut
ostenderes quod post dictam cancellariam per
se personam donec modo canonico competente
tempore donasses porro cum donatio fu
isset occulta et idem suspitione non careat et la
pso iam anno nullus omnino cancel
larius appareret non immerito credebamus
quod secundum lateranensis concilii statuta ad nos esset ipsi
cancellarie donatio deuoluta et idem po
tuissemus eam sine culpa conferre cum
etsi locum dei teneamus in terris non tamen
de occultis possumus iudicare. quia
ergo est illud quod prima facie uisum est prestitum
elicitur per nobis. postquam cum penderet
prima uice quod cancellariam alicui contule
ras facultatem tibi partem probandi concessi
mus non fuit grauamen set gratia nec ex mali
tia set ex benignitate processit. quod si in modo
do canonico fidem nobis fieri mandauimus
tu tamen prestiti mandato quod sepe nobis
per litteras intimasti et tandem probasti
per testes quod retentis tibi prouentibus officium
concesseras memoratum ex quo non
immerito esse talem concessionem suam
suspicati et nos eiusdem statum exple
ndum [illegible] potius quam officii debito
possumus et debemus [illegible] ecclesie
subus mandamus ad correctionem innoua
re ueritatem et maxime cum [illegible] et confes
sionem prestante inquisitionem omni
serit faciendi [illegible] diligentius au
ditis de uitiis [illegible] fuisse culpa
bilem circa ecclesie utilitatem respondimus quod non so
lum nobis set nec cuiquam debuisses ex
certa scientia ecclesiam perdere circa carnali
tatem animi quia non affectu carnali
set discreto iudicio debuisti ecclesiasticum
officium et beneficium in persona magis ydo
nea dispensare et circa inhonestatem
facti quia non licuit ex pactione uel conuictione
quacumque sub modo uel tenore prescri
pto concedere nudum officium et retinere
prouentus cum in lateranensi concilio sit prohibitum
ne cuius conferendo ecclesiasticum benefici
um partem prouentuum suis usibus reti
nere presumat et alibi cautum reperiatur
in canone quod ecclesiastica beneficia debeant
sine diminutione conferri unde credimus
distinguendum utrum qui dat spiritu
ale beneficium prouentus ipsius ante dona
tionem non percepit ipse sed alius et ex donatio
ne consequitur ut ipse prouentus percipiat
non est dubium inter cedere symonia
cam prauitatem. si uero ante donationem
percepit ipse prouentus credimus disti
guendum an donationem constituat ut
ipsi prouentus retinerentur ad tempus pro causa iusta
et necessaria in conueniat cum eo qui
beneficium seu cum mediatore aliquo in officio
illo concesso retineat ipse sibi prouentus
primum enim in libro decretorum esse licitum fo
aut non omnis non licere nemini aprianis his
qui prauitate sua satagunt palliare.

Ex c. lugdon. **de rebus ecclesie alienandis**

Non licet episcopo uel abbati terras **uel non.**

[N]ulli ius eccl(esi)e uitere ad aliam, si nullus ab ei
eius sit potestate. tamen si commutare
uoluerit, eorum cum consensu ambarum
faciat. Ex eodem.

Qui res eccl(esi)e petiit aut quibus retinende
cupiditatis impulsu egentium sub
stantiam rapuit irrita habet que
optinet ratione eccl(esi)e cuius facult-
tem auferre cupiuit excludantur.
Ex concil. tol.

Consensus totius capituli diffiniuit
sacerdotes qui ante eccl(esi)e sue relinquunt
aut nichil habentes aliqua predia uel man-
cipias ecclesiis suis acquisierunt liceat uel
aliquos de familia eiusdem eccl(esi)e ex
munitate uite rei collate modum quem an-
tiqui canones decreuerunt. ita ut in
peculio et posteritate sua sub patro-
cinio eccl(esi)e maneant utilitates innu-
ctas sibi uite quas potuerint prestantes.
Ex eodem.

Episcopi qui nichil ex proprio eccl(esi)e Christi contulerunt
libros ex famulis eccl(esi)e ad condempna-
tionem suam non presumant. impium
est enim ut qui res suas eccl(esi)e non attulit
dampnum inferat. tales igitur libros suc-
cessor episcopus absque alia oppositione ad ius
reuocabit eccl(esi)e. Ex concil. ap. siluan.

Nulli liceat alienare rem inmobilem eccl(esi)e
siue agrum siue rusticum mancipium neque
specialis ypothece titulo obligare alie-
nationis uerbum continet conditionem donationis,
uenditionem, permutationem et emphiteosim
perpetuum contractus. unde omnes sacerdotes ab hac a-
lienatione abstineant penas timentes quas
leonina constitutio comminatur. Sima-
chus pp.

Si quis presbyterorum diaconorum seu clericorum
alienanti p[...] d[...] non eccl(esi)e subscripserit
ammonitus et aliis pariter anathemate
firmatur, nisi forte et alienator eaque
accepit celeri restitutione sibi prospexerit
[...]enius minore animae sue cura remedium
oblatum neglexerint. Post penam superius ascri-
ptam consectum erit eo carituri uiri-
bus. Communis autem monitione nullas habent ua-
cietur. Sed etiam liceat quibuscumque
ecclesiasticis personis uoce eccl(esi)e electoris offerre
et ut cum fructibus possit alienata repo-
scere ecclesiastica auctoritate fulciri. Alex. iii.
wigorn. ep(iscop)o.

Ad aures nostras illas terras que de siluis ex-
tirpate sunt auiues fecit eis credit a
uite potestas concedere sub annuo censu
tenendas a quibus suo uel parentum suo-
rum labore constitit extirpatas nisi
forte tunc possint aliis ad maiorem eccl(esi)e
utilitatem cum eodem labore et ono-
re conferri. Celest. iii. rauen. archiepo.

Ut super aliqua nos. sane quesiuisti a nobis
si possessiones seu redditus regalium de
amatorum et alium tere exceptis locis
peruenientes quos post t. q. usque diem
clausit extremum ad manus suas tenu-
it et in proprium usum excepit aliis infeu-
dauit de mensa sit archiepiscopi intelligen-
dum et de eis cum ex iuramento fidelitatis
tenearis ap. se. nichil alienare certos
alienationis articulos possit intueri-
tur igitur intelligentiam te. uenius quas sue
intelligantur de mensa fieri non ut non alie-
nentur consultius estimamus. Et possessiones
uero que eccl(esi)e tue minus sunt utiles pro aliis
utilioribus de fratrum tuorum uel canonicorum par-
tis consilio et assensu alienandi seu com-
mutandi liberam concedimus facultatem.
Idem exon. epo.

Ad audientiam nostram nouiter peruenisse quod
quidam decanus exon. eccl(esi)e quedam
predia eiusdem inconsultis aliis fratribus
in dampnum eius in perpetuum locauerit
[...]. quod siuerunt est asseritur lo-
cationes illas legittime reuocare parati
res itaque si eadem predia non aliter reuocari

potuerint eos eorumque novitas add. locationum auctores ad subsceptam im precariam conductoribus resurgendam ap. re. o appell.

Innoc. iii. archiepo. mtoris regalis.

Possessiones ad mensam tuam vel capituli pertinentes alienare non debes aut eccl. in quibus monachi ministrare consueverunt clericis vel laicis assignare. Idem. epo. mauren. et preposito ultien.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quod cum Ausien. monasterium ecclesie beate Marie debitorum abbas et conventus eius de villam eiusdem necessitate coacti. ber. laico concesserunt in feudo tali conditione apposita quod idem octoginta libras persolveret, pro quibus eadem existeret obligata que non distulit effectui mancipare. et cum vin. postmodum supplicarent ut feudum predictum faceremus ad utilitatem monasterii revocari. constitutum cum idem laicus primo anno de ipsis proventibus ultra summam percepit prestatam et per multos post modum annos suppressit eius fructus. et cum ecclesia con. que super dictum monasterium propter inventis enormiter dispendium intulisse. dedimus ... ut pecunia que pro ecclesie conservatione feudi seu alia pro utilitate ipsius monasterii expendisse noscatur ab eisdem abbate et conventu recepta cum sibi fructus percepti sufficere debeant pro labore prestat. feudum eidem monasterio dimittat liberum et quietum. ap. p. appellatione.

Idem in concil. generali.

Cum laicis quamvis religiosis disponendi de rebus ecclesie nulla sit attributa potestas quos subsequendi manet necessitas non auctoritas imperandi. dolemus in quibusdam eorum sic refrigescere caritatem quod immunitatem ecclesiasticae libertatis quam non tantum sancti patres sed principes seculares multis privilegiis munierunt non formidant suis constitutionibus vel potius destitutionibus impugnare. non solum de alienatione feudorum ac aliarum possessionum ecclesiarum et usurpatione iurisdictionum sed etiam de mortuariis necnon et aliis iure spirituali annecti videntur illicite presumendo. Volentes igitur super his immunitatibus consulere ecclesiarum ac tantis gravaminibus providere. constitutiones et venditiones huiusmodi feudorum seu aliorum bonorum etc. sine legitimo personarum etc. assensu presumptas occasione constitutionis laice potestatis cum non constitutio sed destitutio vel destructio dici possit. nec non usurpatio iurisdictionum sacri approbatione concil. decernimus non tenere presumptoribus per censuram ecclesiasticam compellendis.

Ex concil. ap. beluac. de precariis. rub.

Precariae de quinquennio in quinquennium fieri non debent. iuxta antiquam consuetudinem renovari debent. [interlinear: non tamen renovetur ut in c. ult. in paragrapho proximo]

Ex concil. cartagin.

Nec episcopus irrationabiliter factis precationibus ecclesiam se suosque successores perenniter obligantibus ut sanctorum ipsorum dissolvere nequeant. precipimus ut nemo successorum antecessoris sui pena sit obligatus. sed sue prudentie sit concessum ut si antecessor eius res ecclesie irrationabiliter distribuit ab eo ad ius eiusdem ecclesie revocet. Greg. viiii.

Precarium utendum concedit quod in patientia quis concessit. Conceditur quoque obitu eius cui concessum est vel concedentis. Ant. ei; alienari quamquam a vita hi revocare volentis quod per conventionem habet non licet re alienare. In toto vero possidet. Item precario possidere quod quamquam de cetero possessionibus si solet ... sunt pro voluntate concedentis tamen revocentur [interlinear: subaudi sic precarium]. Greg.

Cum gratiam suam tantum quisque commoditatem accepit de leviu firma ecclesia

ix.

que honoratione

vel

d[...]

culpa tenet' licet casus fortuit' nisi
accidēt culpa sua uł' int' uenerit pac
tum seu mora fuisse sibi n̄ debeat
imputari. Cont' eum quoq; qui rē
cōmodatā n̄ agitur nisi post usum
expletum cui' gr̄a res fuāt comoda
ta qui̇̄ nō decipi beneficio nos oportet
s; iuuari. Alex. iii. Lucaden̄
ep̄o. De deposito.

Grauis illa querimonia usq; ad nos
sup deposito de iure tibi accen' dene
gato puenit. Q̄ cum eum n̄ ostet i
pecuniam tuam q̄m ille uir bel..
furatus est in eccē utilitatē ꝯuisā nō
debemus dicere q̄ canonicos eccē
eccē p̄ase inuentate iussiōis instā
tiam ut t' eius reddāt pecunia:
psone nec nō eccē ꝯmdatam quo
circa suademus ut illum fure eo ut
audiuimus loculos h't ꝯ ea que t'
surrepta fuit asportauit nam ꝯ iu
dicib; declinauis i iniadatis ut illū
inicū sub questionib; ad reddm po
nāt ꝯ si oportuit uincul' alligatum
ut dictam pecuniā reddere ꝯpella
tur. Q̄ si placuit cū eis amicabiliter
potiꝰ ꝯ recidiuū p ceptorē pacissi
noluis id nob acceptum. G reg.
viii.

Bona fides ab eē p̄sum' sine
b; tuis saluis existentib; depositis
amisisti ꝯ culpa quoq; teneris sine
ipm deposito optulisti t' si aliqd
p custodia recepisses. C pacto uero
culpa l' mora p̄cedentib; casus
ꝯ fortuitus imputat'. C sine de
positori licuit p uoluntate sua ꝯ
positum reuocare. ecē q ꝯpensato
ni t' deductiōi locus n̄ fuit ut eccē
qui ex bonā oritur ad p̄stolam mi
nime referatur licet ꝯpensatio a
dmittat' in aliis sicā ex qua po'
tulatur sit liquida ita q facilē

exitum credat' h're. De emptione
Ex decl. ap. allum. ꝯ uenditione.

Placuit ut p̄bri plebes suas ammoe'
ant. ꝯ ut ipi ospitales sint ꝯ nō ca
rius uendāt transeuntib; q̄m in me
cato uendere possunt. alioquin ad
p̄brm transeuntes h' referāt ut illius
iussu cum humanitate sibi uen
dant. Ex ꝯcil. magunt.

Ut mensure ꝯ pondā iusta fiant. Q̄.
Si quis iustas m̄suras ꝯ iusta pon
dera uicī cā mutare p̄sumpsit. xx.
dies in pane ꝯ aqua peniteat. Alex.
iii. Attrebaten. ep̄o.

Cum dil' fil' beluacen canoīci cōt
abbem ꝯ fres Karoli loci p ponerēt
q siluā q̄ mg̃ ualt' ꝯ aquib; dā eoz
ignorante capitulo x. libris xl. i
marchas tūc ualentem ꝯparasset
cām ipām morinen. ep̄o ꝯ ꝯ canoi
remen̄ omisisn̄ terminand' aduitēt'
ꝯ si uero causē ꝯnitiom int' eē ne
quiret alt' in eod' negotio pcedere nō
differret. Q̄ tandem dictas in illius
cāe comitē pcessit ꝯ cum ei ꝯstitis'
h q p̄o dā fri fu ua mini dimedia
iusti p̄tii ꝯparasset uenditorēm n̄ tenē
ꝯ siluā beluacen̄. eccē adiudicans
canoīcos i possōnem induxit. Q̄.
q in arbitrio emptoris est siuelit
supplere iustum p̄tium aut uē
ditorem rescindere cum res minꝰ
dimidia iusti p̄tii ꝯpat' sint tā
q̄m iuri ꝯnam irritates possōnem
moachis iudicauim' eē reddendam
salua q̄one canonicis sup decepto
p̄tii t' ꝯsilio capitulū in uenditorē n̄
habito ꝯ alia cā rōnabili q̄m cano
nici ꝯ monachos duxint pponē
dam. C el. iii.

Peruenit ad nos q p. miles. a. uxo
ri sue quandam domum in dona

dotem pro nuptias assignatam a muliere
ipsa expressum dante consensum. b. mu
lieri vendidit pretii pecunie quanti
tate. Et postmodum mutato voto voluit vi
am universe carnis ingresso relicta eius
b. venire presumit allegans dotem
domum titulo dotis pro nuptias
sibi concessam alienari non potuisse. Licet
eius consensus ipsi noscatur extitisse
accessisse prefato vero b. ex eo nititur
se tueri quod ex consuetudine illorum in matri
monio dominam prefatam bona fide ti
tulo quod iusto possedit. Quia ergo contra usu
rarios provisum est a quo
sumus ac facte venditoris tempore viro sibi p
stata mulier consulere potuisset in suis
facultatibus consistebat, quia et super his
nos consulere voluistis, mandamus quod eam ep
tricem suam fuit a premissis prescriptis
occasionibus super ipsa domo non debere ul
terius fatigari. Innoc. episcopo parisien.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quod
cum R. laicus ab H. mutuum recipere volu
isset, creditor ne per canonem contra usura
rios editum posset in posterum conveniri do
mos et olivas recepit ab eodem contra emp
tionis cum re vera contractus usurarius agere
tur ut patet ex eo quod creditor debitori
detentori promisit ut cum cumque a septen
nio usque ad novennium daret sexaginta
uncias tarenorum quas ei mutuo dimiserat
nisi pretii contingebat domos eius re
stitueret et olivas. Cum igitur fraus et dolus
alicui patrocinari non debeant, mandamus quatenus si
res ita se habet in instrumento venditionis
confecto in fraudem canonis promulgati
contra usurarios non obstante predictum .M. ad
restituendas domos et olivas ei adque
debent predicto ... volueris cum
debitor sit viam universe carnis ingres
sus per penam in lateranensi concilio contra usurarios
promulgatam ap. re. compellas.

Idem episcopo et archidiacono urbevetanis.
Cum que nuper procuratorum mona
sterii sancti martini de monte super ... cum
ac ceteris ... ac ... ge
alia ... fuisset ... de
lata ... ... in
... fu
isse ... decreto ... communi
ut prefati clerici aut nepotes predictis pos
sessiones restituere ... memorata ...
supplicantes ... conferret legitime
venditionis ... predicto ... fuisse.

Greg. ix. Venditorem qui institutum
est se venditurum quas emerit ultra
necessitatem si sibi defendere nuntiaret
tum magis abfuit tempore finis promulga
te seu plurium sententia lata fuit de
victore vero sancte legitimas agere
non valebit

Clemens iii.

Ex rescripto litterarum tusculanensis episcopi
nobis innotuit quod cum civitate bon.
tempore sue legationis intrasset, et constitutionem
factam ab episcopo portuen. ap.
se. le. et a predicto tusculano post modum
confirmatam invenit ut nullus e
magistrorum suum scolarium super conducendis
aliorum hospitiis inclusionem ... in
ortum ... audeat hospi
t... ... nisi prius tempore conduc
tionis elapsum ... inquilinum in h
suum ... et consuetud.
eam item portuen. sub excommunicatione
hoc prohibuit et alte sub pena ana
thematis id decreverit observandum
ratam esse decernimus et auctoritate apostolica
confirmamus statuentes ut ante fr. episc.
et deo quolibet successore hoc in si
gulis annis in communi audientia magi
strorum atque scolarium recitetur. Hono.
iii. abbati et conventui sancti petri
de pratellis lexovien. dioc.

ur ra nobis.

Ura nobis relatio de claraualle q cum ad fi
rmam fructus uinea dare consueuitis de
camar. et . diocesanorum epor statuto
certo non obstante uinearum decimas
prouentus illius libere locare potestis e
quibus ecce uite meliorem itatam grisi
locatio ad firmum ut alienationem non
uideatur extendi. Greg. viiii.
Propter sterelitatem afficientem mag
ne modo con ductores ut tio rei sin
culpa colonorum seu casu fortuito contin
gentem colonis ecce tue apratata est pen
sionis remissio facienda nisi cum ub
tate precedentis uel sequentis anni uale
at sterilitas compensari. Cum in uito
cultino commum in hitate l reficere
potius . si necessitas que tamen non imminne
bat locatoris tempore id exposcat remissa
sibi pro residuo tpr pensione qui in
uin ronabiliter amouetur si prius fu
it ibi usitatus uel cum canone p bie
nnium non soluerit sibi satisfactione cele
ri non prouidit. Item.
Potuit emphiteota eccia primitus
requisita eius nuntiato quantum sibi
ab alius offerret si nolle se emere dixit
l adventatoris tempore duorum mensium
spatium sit elapsum melioratione
iuris sibi competens alius uendere qui
ab emptore hi minime prohibentur
emphiteota quoque secus premisso l
cessando in solutione canonis p bien
nium nisi celeri satis factione postmodum
sibi consulere studuerit iuste potuisset
expelli non obstante quem canonem solue
ret non extitit nuntiatum cum in hoc
casu dic statuta p dno uirtus pellet.
Ex conc. ap. fr. De rerum permutatione.
Si princeps uoluerit rem in dobuciasa
loris pstare accipe ab eis aliam imo
bilem eoque modo de toti uoluntate p
mutationem debere liceat ei hoc facere.

si cum ronabiliter id exposcat necessitas p
stitit maior fuerit l equalis pragmati
ca scione sup h promulgata. Ex conc.
beluacen.
Et commutationes rerum ecclesiasticarum que ab anti
cessore inconsulte facte sunt ab eo q succes
sor est emittentur. Ex conc. ap. silua.
Mancipia ecclesiastica nisi ad libertatem non
conueniunt comutari uidelicet ut man
cipia que p ecclesiastico hoie dabuntur in
ecce fuutute p maneat ecclesiasticus
homo qui commutatur fruatur perpetua li
bertate. Quod enim semel deo consecratum ad
humanos usus transferri non decet.
Ex eodem
Iniustum uidetur et impium ut mancipia
capia ecclesiastica que fideles deo risci eius
anime remedium consecrarunt cui
cumque munus man capio uel commu
tationis contractu itin insituutitem seclari
um redigantur cum canonica auc
toritas fuos tantummodo p mittat chri
stiani fugitiuos . nectu eccarum rectores
summo ope caueant ne elemosina do
mini alicuius peccatum fiat et est absonum
ut ab ecclesiastica dignitate fuuus clerice
ceris humane sit obnoxius fuitu
ti. Vrbanus iii.
Quesitum est except ua si comutationes
fieri ualeant prebendarum cum commu
tatio dignitatum alterius non fuerit
co. intellecta et generaliter itaque teneas
q commutationes prebendarum de iure fieri non p
sunt presertim pactione premissa que circa spu
ualia . l connexa spualibus labem sempo
tinet symonie sic aut eps cum inspe
xerit necessariam licite potest de uno loco ad
aliud transferre psonas ut qui uni loco mi
nus sunt utiles alibi se ualeant uti
lius exercere. Clemens. iii.
Ad questiones soluendas et . intelleximus
Ex litteris tuis . quod duo conuentionem

les eccie sunt intra dioc. constitute. quarum
utraq; parrochialem ecclesiam cum posses
sionibus magis alteri quam sibi vicinam. et il
lis aut desiderantibus permutare. cum
illarum altera respectu meliorum proventu
um plus abundet. et ideo sibi postulet
adici etiam summam pecunie numerate.
ut sic ad equalitatem permutationis utsua
leat pervenire. utrum possit id licite
fieri extitit dubitatum. et s. cum g. tu v.
dictis parrochialibus ecclesiis presit neat
commutationem celebrari et permutatores per
sonium pre non sit inhibitum si altera
rone possessionum alteri prepon. deret pecu
niam posse sic refundi ut ipsarum posses
sionibus ad invicem prout iustum fuerit respe
ctive refusa certe pecunie quantitate
potius contractus permutationis immo sic tamen
quod contractus neguciationum sibi invicem im
secat. Innocentius iii. senonen. archiepo.
Cum olim magister s. et b. archidiaconatum
et prepositura ad invicem permutassent
et s. lic; postea magister ab initio sponte
fuerit de permutatione confessus. id tamen b.
eam inficiabatur dicto proponens quod ipse
preposituram; sine conditione qualibet resigna
uit et post resignationem predictam magi
stri archidiaconum fuerat assecutus. et s.
cum quod nobis constaret quod ipse b. suum prestr
tit permutationi consensum postea aut
magister suum publice fateretur er
rorem et hunc prepositura et illum
archidiaconatu curavimus spolia
re super hoc diffinitiva; contra eos sententiam
proferentes. Item archiepo et preposito
sancti andree colon.
Cum universorum et s. .. stellerium. G. cano
nico referente quod cum ipse et l. dicte
de permutatione prebendarum suarum inter se
tractare cepisset quod utilitati utri
usq; imminere credebant tandem idem.
l. prebenda eius eidem. G. cum tamen suo
consanguineo assignata. prebendam suam
ei sub promiserat noluit assignare et s.
cum quod decepti et non decipientibus iura
subveniant. licet ipsi per se de iure
non possent ecclastica beneficia permuta
re ut tamen simplicitati veniam tribuatur
cum g. q. si constitit predictum. G. taliter
fuisse deceptum amoto ab beneficio su
a consanguineo ipsius l. et quolibet
alio illicito detentore eam restitui
faciatis eidem. Gregorius viiii. debedo.
et sumigien. abbatibus.
Exhibita nobis ab abbate et conventus sancti
martini de pannonia petitio conti
nebat. quod cum super causa que inter
ipsos ex una parte et prepositum alban.
exalta super quibusdam decimationi
bus vertebatur ad. c. capellanum nostrum
tunc in ungaria commorantem litteras lit
tas impetrasset. ipse ac magister. o. in
quos utrumq; tandem in arbitros ex
titit compromissum. arbitrati fuerunt
quod si dictus prepositus optineret decem milia
salium regalium a rege ungarie con
cedi monasterio memorato ipsi ab eadem
decimationum petitione cessaret et s. quod
circa q. si nobis constitit de premissis. cum
permutatio de spiritualibus ad temporalia im
betur predictum arbitrium et quod exinde
secutum est ex eo ob id irritum de
cernimus. De feudis.
Innocentius iii. maurien. epo.
Infirmatione presentium declaramus
quod gageri a; de feudo ecclesie tue ad eo.
dignosceris recepisse ac te potius liberi
retum fructibus non computatis in sorte
ita videlicet ut quamdiu fructus illos
perceperis in sorte minime computandos
idem. o. absuitio inevo tibi et ecclesie
tue, pro feudo ipso tenetur iuntim sit in
munis. Idem. archiepo. mediolan.
Ex parte tua nobis est aplicatum reseratum

q sepius dubitasti utrum cum nobis
uassallum tuum tradere et abbere filio
ipsius nechie feudum cuius alius uocat
tibi dare. Quoniam uis iuramento tenearis
astrictus non infeudare de nouo. ro. pon.
inconsulto. Ad hec si uassallum tu
um feudum alienare contingat.
an ipsius filium uel consanguineum
consortem eiusdem feudi. de ipso ualeas
inuestire. Alia quoque dubitatio con
tinebat ut cum feudum alienatum
reperieris quod per te facile recuperare non
potes. utrum possis alicui laico in
feudum illud concedere qui illud re
cipe infeudum per ecclesiam recognoscat.
et infra. In primo ergo casu feudum de eccle
sia libere suis debes expedire concedas ac
in secundo filium uel consanguineum alie
nantis inuestiens. In tertio. feudum
alienatum ei potius licenter concedere per
quem ipsum ecclesia ualeat rehabere.

Ex co. remen. de pignoribus et ali
is cautionibus. xx.

Nullus presbiter presumat.
calicem uel patenam. uel uestimentum sacerdota
le. aut librum ecclesiasticum tabernario
negotiatori aut cuilibet laico uel femi
ne in uadium dare. nisi iustissima ne
cessitate urgente. Greg. Sanctio

Latori presentium et infra. Lex habet
ut homo liber pro debito non teneatur.
si res desunt que possit pro debito adiudicari.

Alex. iii. exon. epo.

Ex presentium latoris insinuatione acce
pimus quod sacerdos ecclesie de off. calicem ar
genteum et medietatem unius breuiarii
ecclesie eidem pro sua necessitate pignori ob
ligauit. et ea morte preuentus minime
recollegit. Unde quoniam indignum est ut ea
dem ecclesia res sue per eum que sacris
ministeriis deputate sunt taliter debe
ant deperire. et cetera. Quoniam suum est quod asseri
tur filium eius qui ex successione

ipsius patrimonii uis dicitur optinere mo
neas et compellas ut eas recolligat et restitu
at ecclesie memorate. Innoc. iii. G. sub
de. nostro et b. canonicis pisan.

Illo uos credimus scire dono uigere et infra.
sane intimastis nobis quod cum quidam
inter b. et b. filios G. de quodam terra per
te et G. filiam et heredes ipsius exacti
sup quibus dam terris prefatis promisit p
xxiii libris pignori obligatas nobis
duxeritis committendam. et infra. excepte p
dicte. G. et heredum eius fuit propositio
terras quas idem b. et b. repetebant aberi
non esse pignori obligatas sed pure uen
ditas fuisse in instrumento confecto exinde continetur
prefatus uero. b. pro se ac fratre suo fir
miter asserebat. terras non esse pure uenditas
sed pignori obligatas cum uenditionem p
dicte talis fuit adiecta conditio ut
si ad prius certus ad duos primos annos
prefato. c. emptio displiceret. G. pater. b.
ab ipso usque ad annum. xx vi. lib. preceptis
fructibus computatis in prius reddere deberet
Unde quia ambigitis utrum in uenditione fuit
et absoluta uenditio an prefatus contractus
pignoris debeat iudicari. Resp. quod quia
licet menti fuit intentio contrahentium et ex
forma contractus uenditio non appareat con
ditionalis sed pura. Quoniam uis possit per
conditionem resolui ex duobus tamen que in pac
to fuerint expressa. Uidelicet quod fructus p
percepti deberent in soluendam pecuniam
numerari. et quod ultra summam receptam. xl.
sol. dederit persolui contra ipsum emptorem
presumitur uehementer presertim cum u
suras consueuit exercere. Id. epo egitani.

Ex litteris tue fraternitatis accepimus quod cum quidam
uiuitur inter. R. et a. mulierem causa duximus
committendam. et infra. Sicut uero probatum est quod
prefate mortem a marito prefate mulieris com
misso eo fugam petente tamen fratri ma
riti prestitur. Uidelicet. R. quem ipsa

mulier licet maritus tuus de aretio cap
ti fuerint et de ipsius mandato omnium bonorum
del monte factum distractio et soluta pre
cium mercatori qui a marito mulieris
uulneratus fuerat rebus ipsius spoliatus
quarumdam possessiones illius penes eundem
reman serent quas idem de manda
to eius retinuit soluta per eis pecunia
mercatori predicto emptor alius pro pos
sessionum minutias non extabat. pars
uero mulieris extimatione dotis instanti
petebat sibi restitui uel in possessiones que
mariti fuerant ex officio delegatoris indu
ci. et cetera. quocirca. si tibi constiterit ex hiis que
in presentia tua fuerint proposita et probata
quod mulier dicat uiro dedisse in do
tem et predictum R. de bonis fratris ali
qua possideret cum mulieribus fauor
multus in recuperandis dotibus debeatur
et cautum sit in iure quod propter maleficium
uiri mulier non debeat remanere in do
tata. cum et bona uiri pro dote tacite
obligata cum suo honere transierit
ad quemlibet possidentem eidem mu
lieri ad restitutionem dotis eatenus con
dempnes quatenus de bonis fratris sui pre
fati noscitur possidere. Idem R. de
monte fortino.

Cum sit G. ciuem anagninum super quibus
dam possessionibus quas quondam pat
tuus L. de Saul pro certa quantitate pecunie
obligauit et ipsius creditoris heredes predic
to G. pignorauerit mouisset in nostra
presentia questionem legittime probauisset
quod ex eius prouentibus tantum fuerat tam
ab eodem G. tam ab aliis qui eas te
nuerant a tempore quo fuerant obliga
te perceptum quod fructus sorti poterant
adequari nos quod attendentes quod in ta
libus percepto fructuum in solutione
sortis accedat. cum secundum canonicas
sanctiones fructus restitui et in sorte

debeant computari consideratis etiam quod posses
siones ipsas iam extenuasset penitus
totum bonum et de bitum annullas
set ipsas sibi restituendas esse decreuimus
et te procuratorem nostrum in possessionem
induci fecimus corporalem. Item

Significante R. ciue pisano nobis inno
tuit quod cum dominus G. pisanus ciui
p. cel. libras pignori obligasset ac pro
misisset prestito iuramento quod nisi domi
ipsam statuto termino recolligeret
creditorem ultimus super ea minime
molestaret infra statutum tempus predictum
nuntium pro ut in debatur debitori pe
cuniam numeratam remisit. Quem idem
nuntius infideliter agens sic ei iniunc
tum fuerat non persoluit. Et postmodum idem
R. ab imperatore detentus eidem G. satisfa
cere non potuit ut debebat et cetera. Cum igitur
pactum legis commissorie sit in pignoribus
improbatum et predictus R. quantum in eo fuit
iuramenti debitum adimpleuit cum per
eum quem certum nuntium esse sperabat
pecuniam remiserit termino constituto
et in captione detentus satisfacere non potu
it creditori. Quocirca. quatenus si est ita predictum cre
ditorem ut sorte contentus. pensio
nibus pignoris computatis in eam illo
prefato R. omni post posita dilatione re
signet pacto tali et iuramento nequaquam
obstante ecclesiastica censura cogatis. Gre
gorius VIIII.

Cum constet I. mulierem uxorem quondam
quo ad usum fructuum filio suo
successisse in bonis eiusdem predictas ad
C. mulierem uxorem G. dignoscatur
pertinere. Quocirca. eam ad cautionem pro do
nem exhibendam quod utatur et frua
tur salua rerum substantia mobilibus
rebus que usu non consumuntur arbitrium
boni uiri. Pecuniam uero si quam ha
buit uel habebit ac extimationem bo

norum que consumuntur usu et in ambiguitate inventa fuerint in morte sua, (dicte) vel heredibus eius restituat. Percen. ec. com. pellatis.

Ex conc. cant. De fideiussoribus.

Clericis fideiussionibus inservientes abiciantur.

Luci. iii. clien. epo. et archid. noviom.

Pervenit ad nos ex conquestione R. clerici quod ipse pro E. et F. civibus mercatoribus bon. fideiussit illis pro certam pecuniam non solventibus coactus est satisfacere creditorem. Ne igitur dispendium patiatur unde videtur premium meruisse, bon. epo. tecum innovatis ut supradictis illis instrumenta que sunt apud creditores inspiciat et eorum transcripta suo sigillo signata nobis mittere non postponat. Cons. quod itaque dis. v. quod si ex confessione predictorum clericorum vel alias legittime vobis re[illegible] ita se constitit, hiis moneatis eosdem ut memorato R. con. pecuniam quam pro eis persolvit restituat, tempore quo fuerint interpellati; alioquin de redditibus eorum prescripta debita faciatis exsolvi et dampna que pro hoc pertulit resarciri, aut predictos redditus sibi assignetis tam diu sine molestia detinendos donec ipsa dampna resarcita fuerint et debita similiter diminutione soluta. Prefatos vero clericos si religione fidei et iuramenti sui se eos violasse constitit ab officio et beneficio suspendatis. Idem. cant. archiepo.

Constitutus in presentia nostra magister G. sua nobis assertione monstravit quod pro cancellario tuo tempore lat. con. in quadam summe pecunie intercessit. Quam cum usque modo debitor non persolvit, se asserit plurimas a creditoribus bon. molestias pertulisse et debitum auctum tantum pro eo quod. con. quod si legittime tibi hi[illegible] ass[illegible] constiterit prefatum debitorem ut eum ab ipsa intercessione sine dilatione prorsus absolvat ec. dis. compellas.

presentium quoque auctoritate iniungimus ut fideiussorum vel accessiones ille negavit, consuetudine que est legi contraria non obstante, iuramentum calumpnie subire cogatur. Preterea difficile foret ut cessionum suorum testes in Angliam duceret in variabus bon. satisdatione idonea a cancellario tuo accepta, ad testes audiendos vadat, ut mittat infra tempus competens litteris tuis significes ut eos vice tua recipiant et examinent diligenter et depositiones eorum transmittetis inclusas sigillo ... quanta fides instrumentis vel testibus adhibenda. Innoc. iii. in con. gnali.

Quod quibusdam religiosis a se. ap. est prohibitum volumus et constituimus ad universos extendi. Ne quis videlicet religiosus absque maioris partis capituli et abbatis sui licentia pro aliquo fideiubeat vel ab alio pecuniam mutuam accipiat ultra summam communi providentia constitutam. Alioquin non teneatur conventus pro hiis aliquatenus respondere, nisi forte in utilitatem domus ipsius manifeste constiterit redundasse. Et qui contra illud statutum venire presumpserit graviori discipline subdatur. Greg. viiii.

Cum pro quo te fideiussorem obligasti, si diu in debitis solvendis cessavit, aut dissipare bona sua cepit seu super his contempnatus fuisti, iure potes convenire ut te a fideiussione debeat liberare.

Alex. iii. De solutionibus.

Decano et capitulo monen.

Ad hoc in a. et f. sic filius debita patris solvere tenetur, ita prelatus successoris pro ecclesie necessitate contracta. Greg. viiii. universis ecclesiarum prelatis.

Si quorundam et f. firmiter inhibemus ne quis prelatus ecclesiam sibi commissam preter consensum gravare debitis aut litteras alicui seu sigilla concedere quibus

posset eccl'e obligari contra sentientes si secus fuit attemptatum ad solutionem talium debitorum ecclias non teneri. Si quis autem contra premissa de cetero venire presumpserit ab administratione spiritualium et temporalium noverit se suspensum. Idem decano et cap. tullen.

Odardus clericus proposuit quod cum p. clericus d. lancus et quidam alii in presentia tam officiali archid. Rem. super quibusdam debitis convenisset idem in eum recognoscente huiusmodi debita set propter rerum inopiam solvere non valentem sententiam promulgavit. etc. Quod si constiterit quod pred. d. o. in totum vel pro parte non possit solvere debita supra scripta sententiam ipsam sine difficultate qualibet relaxetis recepta prius ab ipso ydonea cautione. ut si ad pinguiorem fortunam devenerit debita predicta persolvat. Idem.

Is qui conqueritur indebitam pecuniam se solvisse probare tenetur quod indebite sit soluta nisi eius adversarius solutionem inficians et in convincatur tunc enim diffitenti honus incumbit probandi quod debitum receperit. De donationibus.

Greg. a. patricio gallorum.

Prudentes. etc. hanc sibi quodam modo nobilitas legem ponit. ut debere se que sponte tribuit extimet et nisi in beneficiis suis creverit nichil se prestitisse putet. Alex. iii. parisien. epo.

Fraternitatem tuam credimus non latere quod cum epc et quilibet prelatus ecclesiarum rerum sit procurator non dominus conditionem ecclesie meliorare ... pot. facere vero deteriorem non debet. Accepimus autem quod predecessor tuus graves donationes fecit in rebus episcopatus in detrimentum ecclesie sue canonicis inconsultis. unde quoniam donationes huiusmodi de iure non tenent inclulgemus ut tibi liceat huiusmodi donationes tam a clericis quam a laicis legittime revocare. Idem. wigornen. epo.

Cetum si abbatem donationem cum priore et quibusdam de conventu vel solum abbatem facere contingit et postea conventus presumat reclamare tunc rei veritas et illius terre consuetudo que tamen sacris canonibus non obviet est diligentius attendenda et secundum hoc donum ratum vel irritum iudicandum. Id. abbi sci albini.

Consultationibus etc. donationes vero vel concessiones ecclesiarum si que fiant per privatas personas viventibus illis qui ipsas ecclesias possident nullius debent esse momenti. Si religiosus fiat locus ab epo vel eius auctoritate debet huiusmodi. ita quod persone que iam dictas ecclesias possident sine ipsorum assensu eis in vita sua non debeant spoliari. Innoc. iii. epo. floren.

Per tuas litteras proponere procurasti. quod cum quidam nobiles florentini tempore scismatis epm florentinum in dominio sua retinuerit idem epc se data scismatis tempestate de mandato alex. pp. iiii. moctios terre in feudum concessit eisdem. et successor ipsius prout est moris de certo feudo prefatos nobiles investivit. verum cum ipsi assignatam terram mensurari fecisset non nisi duos moctios invenerunt in feudum integrari cum instantia postulantes super quo dubitans eo quod non fuit in possessione ipsius ne de novo videaris illud conferre etc. Sinos igitur attendentes quod ecclesie in actibus suis fraudem non debet aliquam adhibere. mandamus quod feudum ipsum secure poteris integrare cum terra illa iiii. moctiorum ipsis fuit assignata. Idem. R. gedeburgen. et G. brburgen. abbibus.

Cum dilecti filii abbas et monachi de melros proposuerit coram nobis

q nobis uir a ia n causam tras apa
re ipius eorum ecce in elemosinam assi
gnatas uiolenter religere cupiuit.
in forestam. et s. eos q. ad nram p ipo
monasterio pferendam ap. post p eccla
tis cum exteriore instri euidet ap
paret q h fuit mens et intento do
natoris. ut clausula de foresta que i
fine ponitur instri n ad superiorem
donationem q tam libera et pura fuit
ut immunis esset a uectatione et consuetu
dine seculari. s; ad inferiorem concessi
onem q pensionem et determinationem
hr instram iuxta sanum referri de
beat intellectum qr in ceteris plana
in testis plenior in dubitis quoq;
plenissima est interptatio adhibe
nda. Item epo elien.

Pastoralis offitii. et s. tua nos duxit dis
cretio consulendos si epc consentiente pa
trono iuris religiosis aliqua eccam;
concedendo hac utatur simplicitate i
uborum concedimus uobis illam eccam;
utrum eo ipso uideatur in eorum usus
fuisse concessa. Et uis tantummodo patrona
tus. Ad hoc aut inqt duximus respondendo
q si epc eccam uiris conferat de consensu
patroni. pfecto patronus q suum
est conferre uir. uis uidelicet patrona
tus. et epc q spualis optinet uicario. ut
si fructuum eiusdem eccle aliquam re
cipiat portionem in eorum usus illa por
tio conuertatur. q si ex ipis puentibus
nullam de bat portionem hre con
puentus pc cathedraticum in eorum
usus credimus contendos. s; ut epi
donatio sit legitima consensus est sui
capituli requirendus. Item flo
rentin et fesulanis epis.

Int dil. fil. hospitalarios sci sepul
cri ac fres hospitalis sci alluti sup
eodem hospitali questione suborta
cum iidem hospitalarii sup possessione q
semel et iterum ex causis tamen dissimilib
intentarunt certum finem reportassent
in adpetitorium recurrentes pponere
curauerunt q cum o. quondam rector
et fres ac patroni eiusdem hospitalis
hito com tractatu delibasset hospitale
ipm hospitalariis supponere sup quo
commiserunt in hoc tribus pcuratoribus
uices suas. com statuentes, p ipos fi
eret acceptaret. Qui cum eis de talis
statuerint ut ad ipm hospitale aliqui
mitterent qui eorum nomine recipentas
signatorem ipius. Cum aut duo il
lis de suis fribus transmisissent ipi dona
tionem et assignationem hospitalis tam
a magistro q a sup dictis pcuratoribus
et aliis eiusdem domus fribus receperunt. et s.
Procurator aut ptis altius exadiuso.
R. q pdca donatio debebat si inuito re
tractari q in multis ex fribus inconsultis
a pdco rectore ac paucioribus fribus ex
communicati pluris de re litigiosa in fraud
plebani de piscia qui sup eodem ho
spitali mouerat questionem fuerat cele
brata. et s. Attendentes q fres et patroni
sci alluti pse. immo potius esse se turpi
tudinem allegabant uidelicet pmum
ex concitatorem et fraudem n utiq esse
ipos. s; ab ipis omissam intelligen
tes donationem ab eis hospitalariis fa
ctam puram ac simplicem extitisse et
n deceptoribus s; deceptis uita subue
niunt
uni p ea q sup sunt apposita se esse sim
ppium legitime n ualebant hospitale
pdcm cum ptinentiis suis hospi
talariis sci sepulcri adiudicare cu
rauimus. ita q hac sntia; diocesano e
po et plebbano de piscia nullum pui
dicium generetur cum res inter alios acta
n debeat aliis pdiciuum generare.
Item. epo. sci andree.

Apostolice sedis oraculo consulti. Innocentius .t.t. Remensi. quod licet sit in canone diffinitum ut si quis episcoporum in parrochia sua monasterium construere voluerit de rebus ecclesie cui presidet ipsum dotare non amplius inde quam quinquagesimam ecclesie ut quam monasticis regulis informare vel presbiteris magnificare voluerit sepulturis non plus quam centesimam partem census ecclesie cui preest debeat elargiri. quod tamen in eodem canone consequenter adiungitur ut hec temperamenti equitas observetur que tribuit competenter subsidium conservat. et nec tollit dampna gravia non infligat et quod de cautela servata [illegible] tantummodo que placuit ex hiis duabus rem unam tamen assumat. hoc semper est observandum quod ut ius episcopus ut alius non solum non debet amplius sed nec tantum nec minus cum gravi ecclesie sue detrimento conferre sive simul et semel id facere velit sive pluries successive eisdem vel diversis ecclesiis conferendo. unde cum grave detrimentum sui de possessionibus suis de pertinentibus ad episcopalem mensam vel cathedralem ecclesiam pertinentibus [illegible] portionem constitutit et collatum poterit legitime revocari. nisi prescriptione vel alia exceptione legittima huiusmodi actio excludatur. nam et si prima facie presumatur quod collatio quinquagesime vel centesime partis grave non inferat detrimentum quia tamen non solum si sepe sed et si semel id fiat contrarium circumstantiis de probandi potest. ut etiam valde dampnosum graviorem magis potest extensio facta quam expressione alicuius statuti cognosci. nec quinquagesima nec centesima semel aut successive debet cum gravi ecclesie dampno conferri. si vero tantum habuerit episcopus ut sine dampno ecclesie sue presit amplius conferre quam quinquagesimam vel centesimam partem necessitati alterius ecclesie subvenire animus prese non debeat [illegible]simam excedere a canone prefinitam presertim in caute largiri volentibus est occurrendum. Professionis tamen auctoritate potest in maiori summa in opere caritatis providere. Gregorius viiii.

Propter eius ingratitudinem in [illegible] collata donatoris post eius decessum rigore iuris non potest revocari. si forte in ipsum impias manus iniecit aut atroces iniurias seu grave sui [illegible] dampnum vel vite periculum inferre presumpserit. quia tamen ad donatoris heredes [illegible] tacitum non extenditur successores.

Ex con. Atrebaten. **De peculio clericorum. R.**

Investigandum est si nichil patrimonii habens presbiter cum provectus est ad ecclesiasticum ordinem postea emit predia cuius iuris sint quia ecclesia dum nichil habens provectus est ei debent iuxta canonicam auctoritatem. Ex eodem.

Presbiter cum diocesi tenet de his que sibi emit ad ipsius ecclesie nomine scripturam faciat. aut ab eius ordinatore discedat. Ex epistola Pii pape.

Ut unusquisque presbiter res quas post dies consecrationis acquisierit proprie ecclesie relinquat. Ex con. Remen.

Inventum est si aliquis presbiterorum de reditibus ecclesie et oblationibus vel votis fidelium alieno nomine res comparavit quasi sicut nec suo ita nec alieno nomine presbiter hereditatem facere de facultatibus ecclesiasticis debet. cum hoc sacrilegium est et [illegible] criminum inter furta [illegible] [illegible] tres [illegible] [illegible]. Ex co. Tol.

Si quis [illegible] clericorum agrum vel vineas in terra ecclesie sibi commisse fecisset [illegible] vel sustentationem vite usque ad diem obitus sui possideat. et post [illegible] ecclesie restituat. n

testario vel successorio iure aliquid or-
dinarium pro heredium reliquerit. nisi
forsan cui episcopus pro sui voluntate ac prestatione
aliquid largiri voluerit. De testamentis et ul-
Greg. aut sub d. timis voluntatibus.

Quorum dam ad nos relatione pervenit quod
quidam Aretelane civitatis episcopus constituto testa-
mento vero iure substantie sue va-
rium heredem instituit. ecclesiis suis
irrequisitis. Miramur ergo ut
sollicite hoc discutias. et quia canonico ip-
sum heredem fuisse patuerit a quolibet persona
tamen illatenus pateris nisi solum quod
eum ante episcopatus ordinem proprium habuisse
constiterit quicquid vero ecclesie aliquid
ciatum fuisse cognoveris et in episcopatus
ordine productum eum acquisisse
ecclesie omnino confertur. Item

Quia ingredientibus religionem. Sabina abbatissa quod
soror quondam abbatisse monasterii sui
post eam regiminis suscepit officium quod
totius ei legata quibus eam reliquisse dicit
ceterum eius in die obitus sui non induisse
habitum monachalem set in vestibus quibus
utitur loca illi pro se permansisse. sed in
nulla quod aliquam fuerit abbatissa et hoc pre-
ter ex consuetudine licuisse. et si. necnon
quod visum est post quod abbatissa ordinata
est. in monasterio pannos plurimos ad usum
obitum profuit. vestis dilatatem ad culpam
forte episcopi pertinet. qui eam sic esse permisit
non tamen potuisse pro uiditum monasterio iusto
gare si res ipsi entem loco ex quo illuc in
gressa. et abbatissa constitutam de iure competen-
tes quo quo et s. pervenit ad nos. s. Item.

Quod hac luce migrantem suprime volun-
tatis eulogio monasterio precepisse summa-
ri. aut dederunt. a. t. religiosa femina
et heredes post habitis quod obire te hortamur ut ei
commoneas. et s. animum monasterio quod iussum est
deberet ordinem. et cuncta sue voluntatem officia
sine alteratione confirmem quod n. s. proventum suum in loco

quo constitutum fuerit seu sibi non potuerit
alibi placuerit ordinem tecum implere in
neglexerit tunc per te edificetur et omnia
per loco ipsi secundum diminutionem qualibet
assignentur sic enim secundum piissimas leges
dilatas conductor, piae voluntates epi-
scopi decent studio adimpleri. Item
Petro subd.

Indicante. et s. cognovimus. a. referen-
te quod moveris uxori redempti concam argen-
team nuptiis verbis iussit venundari. et sue
eam liberis dari. et scutellam argenteam
eandem monasterio reliquisse in quibus
voluntatem eius per omnia volumus adim-
pleri. Item G. epo.

Filius noster f. constitutus est quod quondam D. p. pas-
sus aliquam aliquem iure gratia sepulture sue
iuris alieni reliquid et eandem legem
solidi debent ut heredes ad solvendum
cogantur si actor eius eam legavit alienam:
sed cum lege dei non autem lege sed sedi iuvamus.
valde michi videtur iniustum ut res
tibi legate quod eandem esse probe-
tur a te teneatur. quia aliena restituere
debuisti. et ecclesia illo magnum.

Si heredes iussa testatoris adimpleverint ab
episcopo loci illius omnis res que eis relicta est inter-
dicatur cum fructibus et ceteris emolu-
mentis ut vota defuncti impleantur. Ex
concilio Lateranensi.

Cum officius caritatis primo loco illis te-
neamur obnoxii a quibus beneficium nos
cognoscimus recepisse. nos quidem clerici
cum ab ecclesiis suis multa beneficia recepe-
rint bona per eos requisita ad alios transferre
presumunt. hoc et antiquis canonibus con-
stat inhibitum nos inemptionem ecclesiarum
providere volentes. sive intestati decesserint.
sive aliis offerre voluerint penes ecclesias
eorum pena proprium remaneant. Alexander III.

Ad hoc presentibus intelligat quod clerici de mo-
bilibus quod ecclesia fuit adepta de iure

testari non possint invenientes tamen et suis
potestis modo diversis valent aliqua de bonis suis pro
nomine testamenti sed elemosine intuitu er-
rogare in egritudine constituti. Idem
Vigiliensi episcopo.

Quia nos et c. et c. requiris qui licet clerici de bonis
que patrimonii successionis vel cognationis
intuitu aut artificio fuerint adepti seu do-
no consanguineorum aut amicorum non habito respec-
tu ad ecclesiam pervenerint ad ipsos libere di-
sponere valeant de bonis tamen que consideratione
ecclesie perceperint nullum de iure possunt
facere testamentum. Idem episcopo Hostiensi.

Cum esses in nostra presentia constitutus proposui-
sti talem in tuo episcopatu consuetudinem con-
obtinere quod testamenta [illegible] que
fiunt in ultima voluntate penitus re-
scinduntur nisi cum superscriptione vii.
aut v. testium fiant secundum quod leges huma-
ne decreverunt quia non a divina lege et
sacrorum patrum institutis et generali ecclesie
consuetudine id esse noscitur alienum
cum scriptum sit in ore duorum vel trium
testium stet omne verbum prescrip-
tam consuetudinem improbamus et te-
stamenta que parrochiani coram presbytero suo
tribus vel duabus aliis personis idoneis in
extrema fecerint voluntate firma de-
cernimus permanere sub interminatione
anathematis prohibentes ne quis illa re-
scindere audeat testamenta. Idem Vel-
letrensi.

Relatum [illegible] quod cum adversum ecclesiam super re-
bus ecclesie causa deducatur vos nisi vii. vel
v. idonei testes intervenerint minus potestis
ponere iudicare etc. Quia vero cum aliqua causa ta-
lis ad nostrum fuerit examen deducta eam
non secundum decretorum statuta tractetis tribus
aut duobus legitimis testibus requisitis
quoniam scriptum est in ore duorum vel tri-
um testium stet omne verbum. Idem
electo et capitulo Castellano.

Relatum est auribus nostris quod quasi statutum
[illegible] ut bona presbyterum acquisi-
ta ad eam clericorum obitu devolvantur.
dubitatis an hoc sit de immobilibus
tantum vel de mobilibus sentiendum etc. re-
spondemus quod generaliter bona clericus per ecclesiam acquisi-
ta ei debeat [illegible] post acqui-
rentis obitum remanere nomine autem ecclesie
non episcopus vel successor morientis clericus
est collegium clericorum si omnes congregatio
intelligitur a regularibus [illegible] canonicam
eam distributionem [illegible] habere
aut in loco [illegible] tamen [illegible] ordina-
tus [illegible] ecclesie [illegible]
timore dispenset. [illegible] aut mo-
bilia per ecclesiam acquisita de iure in
alios pro morientis arbitrio transferri
non possint consuetudinis tamen est non im-
probande ut de bonis pauperibus et re-
ligiosis locis et illis qui vivente eo sibi ex-
titerunt [illegible] aliqua iu-
sta [illegible] [illegible] secundum quod
[illegible] aut doctrina
pervenerit distribuant pro arbitrio
decedentis. Cum vero non in nullis indi-
tiis ecclesiis beneficia possident diri-
dantur quod habeat presumptionem contra
ipsas. Innocentius iii.

Cum in officiis de benignitate [illegible]
dicamus quod qui extremam volunta-
tem in aliorum dispositione committit
non videtur decedere intestatus. Idem
c. et sancti Laurentii in Lucina presbytero cardinali.

Officii etc. Sed quesitum fuit utrum intesta-
[illegible] [illegible] episcopo [illegible] portionem
et alia multa monasteriis et ecclesiis [illegible]
[illegible] episcope [illegible] legitimam posset
petere portionem etc. [illegible]
quod si portionem illam cum [illegible]
legavit episcopo ut ceteris sola contentus
et episcope acceptaverit quod per hoc aliis re-
nuntiasse videtur de certis [illegible]

gere portione q sicut ipi absolute
relinquo portione sibi debitam po
tit nichominus de iure uendicare
si uo constituit q in fraude modice consti
tuit mortuarium ut in certis eps
portione debita fraudet. q fraus
et dolus alicui patrocinari non debet.
eps portionem exilis potit exige
a canone constituta saluis in dulg.
ro. po. q quibusdam regularibus sic concesse.

Requisisti de huius q testator pro anima Iste
sua legat in ultima uoluntate dis
sit int epm et ecclesiam diuidenda
et quandoque regularibus uiuunt q est q eps
debz de huius fm diuersas consuetudines
tertiam l quartam portione hre sz con
siderandum diligenter e utrum testa
tor. leg. h modo. relinquo istud epo.
an relinquo illud ecce. l relinq istud
epo et ecce. an relinquo istud epo et
illi ecce. in primo casu distinguendo
est utrum relinqt epo ab extraneo an
a propinquo. si ab extraneo gnalr
uum e q presumit e relictum in
tuitu ecce non psone. vn cathedralis
eccia canonica de illo pot petere por
tionem. quemadmodum epo competit si a p
rio si aliquid ecce relinquat. et h
vm est nisi testator exprimat q ue
lit illud tm e epi et non ecce in quo
casu seruanda est dispositio testatoris
secus aut si exprimat q illud ue
lit ee ecce tm et non epi q a priuata
dispositio testatoris non pot gnale
constitonem canonis inmutare nec e
contrarium q in canone legit. uidel;
q pontifices quibus ab extraneis ali
quid aut cu ecclia aut sequestrati
dimittit aut donatur q h ille
qui donat pro redemptione aie sue
non pro commo sacerdotis pbatur offerre.
non q suum proprium s; q dimissum
ecce int facultates ecce computabitur. quin
h e uum cum testator ita sequestratum
legat. illud epo q non exprimit utrum
uelit ad epm tm non ad ecciam ptine
si uo relinquat illud epo a propinquo
presumitur ee relictum non intuitu
ecce s; psone. nisi forte contrarium pbare
tur. et de isto nich pot eccia petere in
uita eius q si relinquat epo et ecce. de
illo canonica int ipsos est diuisio fa
cienda. si uo istud epo et illud ecce re
linqt siue ecclia siue temporalia sit reli
cta reliu eccla sunt ad diuisione cano
nica int epm et eccam cathedrale non
ambo uelit ee testatoris dispositione
contempta q propter ultime uoluntates fa
uorem satis decens est obseruare ubi
neq; fraus interuenit n; dolus nec quis
quam ne minus defraudatur debita portio
ne. secus aut est si aliqd legatur epo
et alicui capellis l monasteriis aut aliis
piis locis nam in h casu q legat epo
eius e proprium cum ecclia cathedrali
quemadmodum si cuilib; alii legat. et
delicta huius legat portionem canonica
nichominus obtinebit. quin non e tanta
conio int epm ipm et capellas l mo
nasteria seu alia pia loca quanta est i
t epm et eccam cathedrale. cui est
spualis coniugio copulat. vn q acqui
rit eps non illis sz illi tm acquirit.

Illud aut est gnalr obseruandum circa eum
qui pot proprium possidere platorum
administrationem ecce non habentem q
si ei aliquid spalr relinqt non solu;
a propinquo uum etiam ab extraneo
intellig ee relictum non intuitu ecce
s; psone nisi pbatio incertum ap
pareret. et ideo de illo nec eps nec
eccia pot in uita ei sibi aliqd uendi
care. et h intellig ee uum cu fraus
minime perpetratur q si de cetera fuit

patronatum non debere. Idem episcopo Tusculano.
Ranuntius de Clara duas habens filias, (et)
Altrocham videlicet (et) Adiectam, matrem
insuper Cleram (et) uxorem nomine Adelasi
am in extremis positus condidit testa
mentum Altochae filie pubi ultra dotem
quam ei dederat domum (et) quendam
ortum in eodem testamento relinquens.
Adiecte vero impubi reliqua cetera bona
sua adiciens ut Altocha (et) soboles quam
gestabat in utero eidem impubi succede
ret si absque liberis moreretur. Mortuo
itaque testatore tutores impubis eam
cum omnibus bonis relictis eidem a patre iure lon
bardo cuidam .P. nomine tradiderunt qui fi
lium ex eo suscipiens eadem filia sub
iter est defuncta cuius bona idem .P. ma
ritus superstes aliquanto tempore possidens et
in pace qui cum alia muliere matrimonium con
trahens (et) filios suscipiens ex eadem diem
clausit extremum. Postmodum inter Al
tocham (et) filium eius ex una parte ac filios
eiusdem .P. (et) Raynerium tutorem eorum
exalta super bonis predictis eidem Adiecte
suscitata materia questionis. Cepiunt coram
.G. iudice Tuscanensi ad invicem litigare.
coram quo Altocha (et) filius eius bona
quondam Rainutii tamquam ex cau
sa fidei commissi vel substitutionis sibi
debita petierunt tutore filiorum P. defuncti p
ex adverso dicente quod obstabat illis an
nalis prescriptio, usucapio pro dote. ac
longi temporis silentium diuturnum.
Insuper allegabat quod de bonis illis tam
tertia Clere matris testatoris quam tertia
Adelasie uxoris eiusdem. quarta pro Trebellianica
nomine ipsius Adiecte debuerant omnia de
duci. Dictus vero iudex super eodem Rai
nerium tutorio nomine pupillorum in re
stitutionem bonorum Ranutii condempna
vit tertia Clere pro modo deducta quam Adi
ecte avo suo donaverat vel quia istud

statutorum quam fecit Rannutius non videtur
aliquatenus cogitasse deducta quoque tertia
Adelasie quam ipsa .P. vendiderat supradicto.
Precepit enim idem iudex. (et) de huius rebus
illas tertias deducendas de quibus dedu
ci poterant secundum Tuscanensem consuetudinem
civitatis deduci preterea quartam pro Trebel
lianica iudex inhibuit. Cum quibus ex
neris restitutione gravatus eam deducere
potuisset. sed utraque pars ab illa sententia pro
vocavit. (et) causam audivit coram .G. dia
cono cardinali auditore a nobis concesso
fuisset diutius litigatum ipse de man
dato nostro super dicta sententiam utrius in
eo quod clericis tertiam Clere (et) tertiam Adelasie
integraliter deducendas pronuntiavit
iniustam (et) ab ea legitime provocatum.
diffiniens sic illas tertias deducendas
ut legitima portio iure nature de
bita Altochae illi salvetur in utraque. Ad
restitutionem dominum Raynerium condemp
navit. in eo vero quod quartam pro Trebellianica idem
iudex censuit retinendam sententiam
confirmavit eiusdem ita videlicet quod fru
ctus de bonis ipsius a tempore litis contestate percepti
a .P. predicto (et) filiis post mortem Adi
ecte computentur in ea. qui si sufficiunt ad
quartam (et) fructus ei eo nomine alia dedu
ctio nulla fiat. alioquin iuxta quantita
tem fructuum perceptorum computationis ra
tio habeatur quia non pater Adiecte ipsam legi
timam non potuit agravare legitimam
ipsam videlicet eius patris que sibi de
bebatur ab intestato deducendam censu
it etiam retinendam ita quod deductio
fiat tantummodo de huius rebus secundum Tuscanensis
consuetudinem civitatis secundum consuetudinem. in eo
autem quod prenominatus iudex condempna
vit Rainerium nomine pupillorum ad re
sidui restitutionem Altrochae ac eius
filio faciendam. ipsius sententiam confir
mavit. Nos igitur cardinalis sententiam ratam

hereditatis ipsam auctoritate apostolica confirmamus.

Greg. IX. episcopo Nouiomensi.

Tua nobis fraternitas intimauit quod non nul-
li tam religiosi quam clerici seculares et lai-
ci pecuniam et alia bona que manus eorum
testamentarius decedentium obuenit in u-
sus proprios expendi non dubitant aliis usi-
bus applicare quam in quibus piis uolun-
tatibus fuit per locorum episcopos prouidendum ut
secundum uoluntatem defuncti iam dicta pro-
ueniant. licet a testatoribus id contingere-
ret inhibita. quocirca executores testamen-
torum huiusmodi ut bona ipsa fideliter et plenarie in
usus predictos expendant [illegible] compellas.

Raynaldus Peponis filius heres Tancre-
di ab ipso institutus hoc modo ut patruus
suus hereditatem restitueret si absque fi-
liis masculis moreretur. cum eis Pepo-
ne mortuo super quibusdam bonis
hereditatis eiusdem in tres arbitros
compromisit quorum duo mortuo tertio
prout ex forma compromissi potuerant pro-
cedentes taliter arbitrati fuerunt quod ne-
utra pars haberet licentiam inferendi
cuique modo malum res predictas nisi
in eorum filios masculos ex ipsis legiti-
me descendentes et si secus fieret non ua-
leret. porro dictus R. prolem non habens condi-
dit testamentum in quo medietatem par-
tis sue de rebus predictis quibusdam auun-
culis suis alia uero medietate et re-
liqua bona patrum uni ex patruis suis
et eius filiis legauit adiciens ut bona
in quibus ex testamento uel ab intestato dicti
heredes R. possent succedere sicut erat
et legatarii dictis auunculis suis debitum
ab ipsis pro determinatis portionibus deue-
nirent deinde eodem R. nature de-
bitum persoluente ac uno ex patruis
hereditatem adeunte predictam cum
dicti auunculi conuenissent eundem patru-
um ac filios eius coram iudice or-

dinario interuenientibus mouerent questionem peten-
tes partem que ipsos contingit legatum
predictum restitui eis sicut ipsum illi ue-
nirent quacumque actione testi eidem R.
ad ipsos peruenirant uel poterant peruenis-
se prefatus uero ab illorum impetitione super
legato ipsos absolui et ad restitutionem
aliorum similiter condempnari postulauit. ac cuius
sententia cum ambe partes nostram audientiam
appellasset petente utraque parte dicti iu-
dicis sententiam infirmari quatenus esse fue-
rat promulgata et quod per se faciebat execu-
tori mandauimus dilecto filio N. tituli sancti Nico-
lai in carcere Tulliano diacono cardinali licet co-
ram se legitime constitutos quoniam idem R. ha-
bebant in bonis quondam Peponis pa-
tris sui tertiam partem debitam iure
nature in qua grauare nequiuit nec
non quartam Trebellianam quam quilibet
heres restitutione grauatus deducere
potuisset pro quo in rebus predictis auunculis
legatis portionem easdem habuit R. prefatus
easque potuit in ultima uoluntate le-
gare ac plus legatum tenuit nisi dictam
et quartam prefatus licet prefatus non excepit in
legatario prouenit non obstante promis-
so arbitrio quod non legatum tenens non pote-
rat impedire uidelicet ipsum in eo quod sibi
hoc dictum patruum in totum absoluit
quia confessus pro medietate possidere pre-
dicta prepensa iudicasse condempnauitque
ipsum ad restitutionem medietatis tertie
et quarte partis ipsius legati prata que
dictos auunculos de ipso contingit. cum resi-
duo prefati iudicis sententiam confirmauit ce-
tum in eo quod ipse uidetur dictum patruum
et eius filios totaliter que in aliis ipso
articulo petita fuerant condempnarit
male ipsum pronuntiasse decreuit quia
filii eius contra uoluntatem testatoris non
inueniuntur aliquid commisisse. cum in
his de petitis repetita fuerant possidere.

Gregorio

nerum inportarē qm patruus habebat
in bonis illis rōe q̄rte ꝛ tercie p̄dictarum
quas .R. hūit in bonis ei⁹ f͛ de iniqui
b; eius instituto ac adiecto penetene
bat. p̄ ita eosdem aurīculos cōtinge͞t
te de p̄dcō legato ꝯfirmauit sniām iu
dicis sup̄ dcā eosdem patru⁹ ꝯ ꝛ eius fi
liu f̄ residuo absolutis. ꝛ saluo nichil
omnī eis eruire in statutōis bn̄fitō
legis falcidie ī restitutōe leg̃ p̄ fa
ti si infra t̄pe legittimū uolūtati pa
ruīt testatoris cum inuentarium
fecit ꝛ ꝯ uoluntatem testatoris lex fa
lcidia inducat̃. nos itaq; ip̄ius sn̄e.
sniam h̄ntes eam auctoritate ap̄.
ꝯfirmams. Idem.

Iohes dictus ꝛ p̄. laic⁹ executores ultior
uolūtatis. o. dicti scē crucis cum ue
nerabilib; ꝛ p̄ūs locis de bonis suis
in ultima uolūtate legauit mā
dam : sinsup satisfieri creditorib; per
eosdem post mandatum susceptū
p diocesanū cogi debēt explere testa
toris ultimam uolūtatem. Idem.

Debiis que in ornamentis ł p̄ eis seu fa
brica luminarib; anniūsario. u ł i.
xx⁹. siū aliis ad ppetuum cultum
diuinum legant̃ ecclīis ul religi
p̄uis locis canonica portō dum mā
infantem n̄ fiat ut ea; ep̄e seu par
rochiale ecclā debet defraudari decu
ci q̄n debet. ꝯ suc cō md ;.

Ex con. ap̄ alteu habito.

Sic h̄ i brē. inuētū est ꝯ ep̄is p̄bris
ꝛ clicis sup̄ h̄editate ł alio mō in
tuitu p̄sce aliqd acquisierit donare
eis liceat cui uoluerint dū uiuūt
si aūt añ obierīt q̄m hoc p̄ficerit
altari cui s̄uiūt oīa ppetuo sacifice
tur ꝛ uinus eis tradantur. Ex con
cō cō alio allatū est q͛ q̄ñ tribunen
sia in p̄be a gant eē p̄bros suos

ta ut demoruentium p̄broꝝ substā
tia ptes sibi uēdicēt sic ꝯ p̄p̄is suis
mēdicent. ita q; ne h̄ ulterius fiat. s;
h̄e sibi s̄ti sunt ad suscipiendū grad⁹
ꝛ agendū diuinū officium uram
abeis p̄e diuinum offm̄ exigat̃. pe
culiū uō ip̄orum diuidat̃ in. iiii.
ptes quarum una ep̄o. alia ecclē ter
tia paupib; q̃rta pentib; assignet̃.
ꝛ si n̄ fit p̄donei pentes. ep̄e eā reci
piat in usum ecclē diligent̃ dist̃
buat. ꝛ si quis cō h̄ p̄sumpsit an
athatizet̃. Innoc. iii. numen. ep̄.

Cum d. fili abbas ꝯ brusia p cā q̄m
ad usus eduen̄ ep̄m habebat duxit
expectans; abbas, p̄posuit añ dictus.
q archip̄br ꝯ alerio. ad partia pati
nem oratōnū moāstio ꝯ brusia ob
tulit se ꝛ sua. ꝛ ꝯ. sufficient intel
legen m⁹ ee p̄batū q̄ dcās archip̄bra
g̃es ī extremis uelud ultimā exp̄
mēs uolūtatē asseruit se ꝛ sua mo
nastio ꝯtulisse. vn̄ cum requisit⁹
esset ut ꝯderet testm̄. ꝛc. sñi posse te
stari q̄ se ꝛ sua ꝯtulerat monastio
sepe dcō. ꝛ licet unus testis solus
dixerit se audisse q̄n se ꝛ sua obtu
lit monastio. q̄ tam̄ alii testes di
xerūt se audisse ip̄m ī abbatis p̄sē
tia q̄ h̄ dcm̄ est ꝯsitentem n̄otā
q̄m testificant̄ p̄batis; tanq̄m i
uenis admirantes assertōem
abbatis plurimū adiuuabāt q̄
uō pars ep̄i assebat se uelle probā
re. q̄ dcs archip̄br ī extremis labo
rans tāq̄m freneticus alienat⁹ erat
amente. vn̄ ad implere n̄ ualuit
q̄ exp̄ssit n os causam ip̄am tibi
sub hac forma duxim⁹ cōmittēda;
q̄ nisi p̄fatus ep̄e legittime p̄baue
rit sepe dictum archip̄brm fuei
mītis cōpotem n̄ fuisse cum ulti

ata

mam uolūtatem monastīu ꝑpetuū
ei silentium imponat. ⁊ ꝯpellat
restituere moāstio quecūꝗ̄ de bonis
ipsius archipb̄ri ł etiā moāstii occupa
uit suiō legitime. ꝓbauit archip
b̄rm q̄ sr̄ ultima uolūtate p̄mis
sa fuīt alienata īnte dixisse ad faciē
dam ei nomine parchialis ecc̄e c̄
ip̄e administratiōem gessat dum
uixisset restitutiōem bonoꝝ que ip̄i
archpbri fuāint monastiū ꝯdem
netur cum idem archipb̄r abite
stato decessit ip̄i q̄ monastio sup
impetitiōe ep̄i silentiū īponat.

**Leo. iiii. ꝺ sepulturis.**

Nos instituta maioꝝ patrū ꝯsiderā
tes statuimꝰ unū quēq; ī maiorū
suoꝝ sepulcris iacē ut patriarcharū
sentiūs dec; nulli tn̄ negamꝰ ꝓpriam
eligē sepulturā ⁊ ē alienā ꝯnsemꝰ
⁊ magis alienā elegit ut ꝓpriam s;
quia dignus est opariꝰ mercede
sua titulum ip̄tem sui iudiciū illius
dīe dari censemꝰ in q̄ celesti pabulo
refici ꝯsueuit ut iuxta ap̄lm sint
ꝯsolatoꝝ nrū socii ut fuāint passio
nū ⁊ sic demum ubicumq; libi
tū fuīt eligat sepulturam. alit̄
ne fiat auc̄t. dn̄i nr̄i iqui ꝑ ꝓph̄a;
locutꝰ est dicēs ne tn̄sgrediaris t̄
minos antiquos patres posuerunt
tui sub anathatis uinculo ꝺtesta
mur ⁊ ꝯ̄ dicimꝰ. **Leo. pp̄. oīb;**
fidelib; ꝑ dardaniā ꝯstitutis.

Relatū est aurib; nr̄is. ⁊ ꝯ. oꝫ. q̄. ut
quicūq; amodo in monastio ꝯuti
uoluīt suū in morte suū in uita
omnium rerum ⁊ possiōnū quas
ꝑ salute anime sue ꝺcreuīt dispo
nere medietatem ecc̄e ad quā dig
scatur ptinere relinquat. **Innoc̄.**
**ii. tarmuen. archiep̄o.**

Fraternitatem tuam nō credimꝰ igno
rare mortuoꝝ sepulchrā ⁊ annitaīa
apud illas ecc̄as ⁊ moāstia exantiq̄
ē̄ disposita in quib; religiosorum
fratrum ꝯuentus fuīt ꝯstituti ⁊ o
ratiōes atq; missarum sollempnia
tam ꝓ uiuis q̄m ꝓ ꝺfunctis celebrāt̄
vn̄ ip̄oꝝ ꝺ uotiōni extreme uolū
tati qui ap̄ h̄ ecc̄as sepelliri desiderat
minime ē̄ dicendꝰ est qui uō reli
ctis antiquis ecc̄iis ⁊ patrū alioꝝq;
parentum suoꝝ sepulchris ē̄ ꝯsuetu
dinē patrū ueīis testi q cū patrib;
suis sepulti ē̄ legūt ad noua ⁊ mi
nus religiosa loca se tn̄sferūt īrrōā
bilit̄ ⁊ ē̄ antiquā institutiōem face
uidet̄. vn̄ fr̄. p. ꝺ castello ē̄ antiquā
⁊ rōabilem ꝯsuetudinē. aliqd ꝺ cor
pore suo sepeliendo mandauit s;
n̄ ꝑ uiduitet rōi. s; uiuīb; ꝺ b; care
quo ēta. oꝫ. q̄. corpus ip̄ius mo
chis sc̄i stephi reddi facias ⁊ cum
suis patrib; sepeliri. **Alex̄. spalenā.**
**ep̄o.**
e bus, in infirmitate ł sanitate
cū bōis suis ad religiosa loca transferēt
se mch̄ t̄ ł ecc̄lis a quib; receperīt sa
lutis pabula relinquātes. ꝫ tue uolu
mꝰ prudentie innotesce. ꝙ si in egritu
dine ip̄a ad religiōne transeat dū;
mō ꝺ egritudinē illa decedāt. ꝺ bo
nis suis ecc̄iis quib; assupti fuīt
canonica deb; portio exhiberi. s; ū
ad religiosa loca se in sanitate t
tn̄stulīnt. ꝺ h̄is q̄ locis ip̄is ꝯferīt
cogi n̄ possīt aliquid ꝑscriptis ec
ciis impirri q̄z liburn eis ē tunc
bona n̄ solum sua religiosis s; ē q̄ ab̄
lib; ꝑuatis ꝯferre ꝑsonis. **Idem.**

Expte canoicoꝝ obrigeñ. nob̄ est īti
matū. ꝙ ꝑoꝝ ꝺ ī̄ula quedā parro
chianum suū ꝑ. ap. ad nos fr̄m
ī sua ecc̄a sepelliuit. ⁊ ꝯ. oꝫ. q̄. ꝑfat

ꝑorem opellas ut memoratis canoi
cis p̃ oc̃i. parrochiani corpus restitu
at et eum amicabiliť conueniat cum
eiusdem. Item d' cano et magro
.R. rauen̄.

Cum liberi sit. et i̅. ad audientiam nr̃am
puenit ex qr̄one abbatis et friũm sc̃i
martini laudon̄. q cum quidam p̃br
corp' eiusdam mulis p ut in ultima
uoluta disposuit ad eandem ecc̃liam
sepeliendum d'ferret monachi sc̃i
uincentii laudon̄ corpus ipsi uiole
ter rape et in ecc̃ia sua sepelire minime
dubitarunt. et i̅. o. ꝗ. si ita ee̅ inue
neritis p̃fatos monachos opellatis et
ossa p̃fate mulis et b̃nficia que oc
casione sepulture ipsi recepisse nos
cunť memoratis frib; cũ integrita
te restituant et d' cetero similia nõ p̃
mant. Lctius. iii.

De uxore uero utrum quemadmodum
uir liberam hr̃e debeat sepulturam
nob uidetur q nulla sup hoc inť
uirũ et mulier̄ sit facienda distin
ctio ß utriq3 in casu isto eqlem ee̅ cre
dim' facultatem cum electio ista ad
eam potius statum ptineat in quo
mr' soluť a lege uiri. vtrum aũt
pať quo mag̃ uoluit minores
filios ualeat sepelire ñ uenimus a
scis patrib; diffinitum et pp eatre
ꝯsuetudinis d'cinim' relinquendum.
Item. ꝑposito et caplo uauetino.

Cum ff quodam capitulo et i̅. p̃sen
tiũ aucť. statuim' ut si aliquẽ pro
chianoꝝ uroꝝ alibi otigit elige se
pulturã d' testamento ipsius quarta
uob portio relinquať. Clemens. iii.

Certificari uoluisti a nob qd illa cla
usula que in ꝑuilegiis solet ap
poni salua iusticia illaꝝ ecc̃liaꝝ
a quib; mortuoꝝ corpa assumunť
intelligi debeat. et sepoi cum aũt sup
hoc articulo diuersa antecessorum no
stroꝝ instituta manauerint leone
iusticiam illam ecc̃iaꝝ t'ciam partem
eug3 mediam et urbano quartam
fore censentib; nos talẽ p̃uenis in hac
uarietate iussim ut sic beat' ieronimus
moderato una queq3 prudentia in suo
sensu habundet q̃m rõnabiliť ꝯsue
tudinem regio nis illa iusticia ẽca
medietatẽ t'ciam aut quartam p lo
coꝝ diuersitatib; attendatur. Inno
c. iii. epo claromotẽn. et abbi maricii.

Intima p̃sentia ꝯstitutus p̃ore eccle mo
tis ferrandi ꝯquirente hospitalarii
eccie claromoten̄. dioc̃ item p̃or ppo
suit q p̃pc̃i hospitalarii quosdam
parrochianos suos quoꝝ duo erant
infra annos legittimos recepit ad
ecclasticam sepulturã. p̃ dc̃s ppo su
it pceptor q̃tam eccle quartam ex
sp̃ali indulgentia. licet hospitalariis
om's passim p̃t excoicatos et interdc̃os
ad ecclasticam sepulturam recipere.
qui ap illos elegerint sepeliri fideliq3
commissa. in ultima uoluntate reli
cta possint licenť accipe. soluta tã
tum mõ c̃rta parrochiali ecc̃e de
cuis prochia mortuoꝝ corpa assũ
muntũ. p̃t cũm d' equis et armis in
dulta sint eis in subsidium t're sc̃e.
d' quib; quartã d' duce nõ teneri
et i̅. tale sup huis causam snĩa p fe
rendam. q p̃dc̃i hospitalarii decce
to ñ recipiãt prochianos ecc̃e supra
dc̃e ad ecclasticam sepulturam. ñ
ap eos elegerint sepeliri. et tunc par
rochial' ecc̃a d' obuentoib; lectis
et aliis que defunctos p aĩa sua in
ultima dispositoẽ relinquunt p̃t cũm
d' equis et armis recipiãt q̃rtam p
tem. et hospitalarii residuũ hãt.

nisi dolo uel fraude eorum defuncti inuen-
ctus fuerit ad dispositionem uel faciendum.
nichilominus ipsi fratres hospitalarii in-
iungentes ut de quarta unum mihi
solidorum pro ea satisfaciant memorato.
tunc compellet eos aperiendum ei illos
solidos recepisse. nec sit sufficienter
ostensum quod eorum oblata in uita fuis-
set. eisdem preterea districtius iniungendum.
quod nisi probabiliter quod uidetur predicti amici post
qui sunt intestati funera in campum apud
eos elegerunt sepulturam uniuersa que
ipsius intuitu receperunt prenominato res-
tituant memorato. alioquin quartam
solummodo restituere teneantur
pro illis uero quos constat intra annos le-
gittimos decessisse. quod sepulture eorum
gratia receperunt restituant uniuersa. I[nnocentius] III.
archiepiscopo turonensi.

Ex parte presentium. nobis est intimatum.
quod cum nobilis uir dominus de insula. eidem
posuisset insidias cum soliciitauisset se-
pe de stupro. (i. de corruptione uirginitatis.) et ipsa garcionibus qui eam
rapere nitebantur super quendam pon-
tem occurreret. tandem fugiens
manus illorum manens de ponte ca-
dens fuit causa submersa. quo circa. consulit.
quod cum illa non sponte precipitauerit se
de ponte sed sicut superius est expressum
casu ceciderit. corpus eius tradi fa-
ciatis ecclesiastice sepulture. presertim cum ex
honesta causa fugisse noscatur. et cui co-
municabatur uiuenti. communicandum
sit iam defuncte. Idem Mo[ro]si-
ensi archiepiscopo. sacris canonibus

Sacris est canonibus institutum quibus
non communicauimus uiuis non communicemus defunc-
tis et ut careant ecclesiastica sepultura
qui prius ab ecclesiastica unitate pre-
cisi nec in articulo mortis ecclesie reconci-
liati fuerint. unde si sic contingat quod
uel excommunicatorum corpora per uiolentiam
aliquorum uel alio casu in cimiterio ecclesiastico
tumulentur si ab aliorum corporibus
discerni poterunt exhumari debent et
procul ab ecclesiastica sepultura iactari quod
si discerni non poterit expedire non credi-
mus ut cum excommunicatorum ossibus cor-
pora fidelium extumulentur cum licet non
obsit iustis sepultura nulla uel in-
pius tamen celebris uel speciosa non prosit.
Hono[rius] III. episcopo Oragi.

Abolende consuetudinis prauitatas apud
montem pesulanum ut dicitur inoleuit
uel decentibus non prius permittatur effodi se-
pultura: quam pro tanta iniquitate sepeliendi
sunt etiam preterum ecclesie persoluatur. et si.
cum loci diocesanus existat inhibeas
ac clericis ne quicquam omnino presumant
exigere hac causa. G[regorius] [I]X. episcopo. u[...]

Parrochiano tuo qui excommunicatus pro ma-
nifestis excessibus: uidelicet homicidio
incendio uiolenta manuum iniectione
in personas ecclesiasticas. ecclesiarum uiolatione uel in-
cestu fuerit dum agens in extremis pro
posse suo iuxta formam ecclesie absolutus
non debet cimiterium et alia ecclesie suffragia
denegari. sed eius heredes et propinqui ad
quos bona peruenerint ipsius pro eodem satis-
faciant censura sunt ecclesiastica compellendi
Ex con[cilio] affri[cano]. de prouinciis et alienis
parrochiis.

Sepe excommunicatis ad catholicam
est unitatem conuersis equaliter inter se
diuidant eas que sic fuerint in uetere
ambe partes fuerint. i. ut alia loca ad il-
lum alia ad alium pertineant ita ut
ille diuidat qui amplius temporis in
episcopatu habet et minor eligat quod si forte
fuerit locus ad eum pertineat a plebe
elegerit sed si antiquam catholicam suam uo-
luerint et illi suam ex donatistis conuersi sunt
plurimorum uoluntas paucioribus prefe-
ratur si autem partes equales sunt maio-
ris temporis episcopo deputetur si autem ita pl[...]

q. de illis qui ... maiengo ... (marginal note, faded)

ma loca inveniatur. in quibus ambe prefuerunt ut non possint equaliter dividi, vel
ut si ipsarum nondum fuit distributis locis
qui partem habet cuiuslibet locus remanserint hoc in eo servetur quod decretum est. cum
de uno loco superius tractatur. Extra Comnaucten.

Ut dominicis vel festivis diebus presbyteri antequam
missas celebrent plebem interrogent si
alterius parochianus in ecclesia sit qui proprio
contempto presbytero ibi missam audire velit
quem si invenerint statim ab ecclesia abiciant. Adrianus papa.

Nullus episcopus alterius parochianum iudicare presumat etc. nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare possit.
Urbanus III.

Super eo vero quod apud vos intelleximus
dubitatum an quod de finibus conditus quasi finibus coherent ut per sibi vicinas per canones esse dignoscitur sit in parochianum
limitibus sicut in provincialibus admittendus. respondemus quod nobis videtur in utroque servandum si fines legitima probatione vel aliis indubitata fide constiterit ecclesiasticam
ordinationem statutos. Clemens III.

Significavit Urbaciensis episcopus quod circa post
recuperationem Aconensis civitatis ad habitandum in ea se quam plurimum contulisset.
qui autem generalem occupationem terre sancte
in aliis civitatibus regem Ierosolimitanum elegerunt in mansione etc. f. t. c. q.
rectorum locorum prelatos. ut sibi nullam in
parochos Aconensis habitatores iuris dictionem usurpent nec ab eis temporalia exigant quibus spiritualia non ministrant districtione qua convenit compellatis ita quod
si de agris in eorum parrochia constitutis
fructus perceperint in ulteriori magnis
partibus videlicet prediorum decime persolvantur
deinceps eis ipsis cum integritate
persolvant. decimas vero Aconensis tanquam dio

cesano suo cogantur decetis reddere.
Item Ier. super eccl. De decimis primiciis et oblationibus.

Decimam partem omnium frugum et oblationem levitice tribui populus ex lege tribuebat: debebat rursus ex ipsis decimis levite
hoc inferiorum ministrorum gradus decimas dabant sacerdotibus. erant quoque
et alie decime quas unusquisque de
populo Israel in suis horreis separabat ut
comederet eas cum venisset in templum
in urbe Ierusalem. et in vestibulo templi
sacerdotes et levitas ad convivium invitaret. erant autem et alie quas pauperibus reddebant. alie vero primitie que
de fructibus offerebant. non erant speciali nomine diffinite. sed offerentium arbitrio
derelicte. traditionem quoque accepimus
hebreorum non lege acceptam. sed arbitrio
magistrorum inolitam quod qui plurimum
xl. partem dabant sacerdotibus qui vero
minimum inter xl. et lx. ut dedit quod
cum qui noluisset offerre quod igitur in pentateuco dubium derelictum est.
hic specialiter diffinitur per sacerdotum avaritiam ne amplius a populo exigant
inprimitiis offendunt. Pascalis II.

Novum genus exactionis est ut clerici a
clericis decimas exigant cum nusquam in lege domini hoc legatur non enim levite a levitis decimas accepisse leguntur. illi
profecto clerici a clericis a spiritualium ministrorum labores accepimus decimas
debent eis. Adrianus Wigornensi et
Herfordensi episcopis.

Ex multiplici questione .v. presbyterorum accepimus quod cum inter abbatem de Bruerna de consensu totius conventus et presbyterum predictum talis inter esset conventio scripto monachorum autentico roborato quod monachi eidem presbytero et ecclesie sue de prediis et possessionibus seu tenementis quamdiu vixerit decimas persolverent exceptis con

nuntis decimis quas idem pbr (i. gerdatio) cōquestas
(nō)clamauit. Id abbas a nob pˀuilegium
obtinuit ut d laborib; quos ppˀis ma
nib; aut sūptib; excolūt nulli deci
mas soluē tenentur rā. vñ qr ñ sint i
nre intentōis p pˀuilegium nrm
cōuentioni drogare p dcē. o. q. abbem
r monachos eand cōuentōem non
obstante dcō pˀuilegio nisi de ipa c
tineat inco inuiolabilr teneant
r obseruent l' exinō secum pacifice c
ueniant. ap. post. cōpellatis. Idē.
thome cant. archiepō.

Commissum uob r̄. puenit ad
nos q moachi d bolle. ecce scē. oūr.
incui prochia cōmorāt decimas ex
integro ñ psoluūt ea pp. o. q. eos
ut decimas d tris inquib; olim do
mus cōstructe fuūt pfate ecce cū
ea integritate psoluāt. qua prius
q; in eo prochia morarēt solebāt
psolui cōpellas. r sīc ē de pascuis
olim decime soluebāt. ita nē d ce
tero in ad frugum fertilitatē tūslatā
decimas nolumū absq; diminutē
psolui. Alex. iii. cant. archiepō
r eius suffraganei.

Per uenit ad nos r̄. o. q. parrocā
nos uros monē curetis r si opus
fuit sub excōicatōis districtōe cō
pelle. ut d puentib; molendino
rū piscariaꝝ. feno r lana decimas
ecclis quib; d bēt cum integritate
psoluāt. Idem. w. itomen. eps.

Nuntios r̄. o. q. prochianos tuos
d apib; r omi fructu decimas p
soluē. ec. dis cōpellas. Idem. ex
onen. epo.

Cum hoies d bortona d frugibus
.xx. ptib; sibi retentas d aliā ecce
cuius prochiani sūt sui diminu
tōe soluē teneantr. r aū ōm id fa

ciant fuientib; mercenariis suis de
fructib; d frugib; ñ decimatis debita
totius anni psruo suo expendāt tuc
dein. deresiduo decimam psoluentes
o. q. eos cogatis ut decimas statim fru
ctib; collectis psoluant. atq; d subt
dignam cōsatisfactōem exhibere pro
curēt. Idem monachis d neuolo.

Dilecti fil. abbas r frs scē crucis sua cō
q̄one mōstrarūt q pdia un decias
r in magna parte sustentatōem cō
sueuerūt hēe apliis q; laicis cōcluri
sus r receptis ad firmam. vñ cū ind
frs ex hoc grauant enormit nec fuit
intētōis ure nec āncessorum urorꝝ
ut de possōnib; quas cōducitis decias
ñ soluatis. o. q. d pdis q cōduxistis
iprochiis suis d quib; cōsueuerūt de
cimas pcipe plenarie soluatis eisd
l' cum ipis amicabilit cōponatis.
Idem abbi r frib; dolen.

Suggestum est ex pte ura q abbas frs
monastii de ursini. decimas a uob
auferre conātur r̄. dis. v. o. q. cū
p dco abbate affrib; sup ipis decion
cōponatis nam qñ. ro. ec. ordinis
sui pˀuilegia decleanus declarat ita
erāt rara abbatie uñ ordinis q ex
inde nulli poterat de iure scanda
lum suborin. s; nc in tm augmēta
te sūt d possōnib; ditate q multi
uri eccastici de uob ap nos querelā
sepe pponūt. Idem. ceracōn. ar
chiepō.

Ex pte tua ad nos nouis p
uenisse q al bi monachi r nigri r
quidam alii religiosi ecclias tue u
ris dioc d reddutib; decimaꝝ occōne
pˀuilegiorum que sibi romana in
dulsit ecca spoliare psumūt. sane
nolumus te latere q. p. nri fere i
oib; religiosis decimas laborū su
orꝝ cōcesserāt. s;. p. n. adrian solū;

decimis

nis fratribus cisterciensis ordinis et templariis
et hospitalariis decimas laborum suorum
quos propriis manibus vel sumptibus colunt in
dulsit. ceteris vero ut de novalibus suis que
propriis manibus vel sumptibus excolunt et de
nutrimentis animalium suorum et de or
tis suis decimas non persolvant. quia sicut
super huius immutatione ... quibus hoc
indultum est hac occasione decimas de
rebus ecclesie sue non possunt subtrahere et
sibi aliquid aliud vendicare. Item

Licet de benignitate sedis apostolice sit vobis in
dultum ut de laboribus vestris quos pro
priis manibus vel sumptibus colitis nemi
ni solvere decimas teneamini. pro certo
tamen non est licitum decimas ecclesiis
subtrahere quas alius tractatis excolendas. Item.

Ad audientiam nostram etc. illud privilegii ca
pitulum prava quadam interpretatione
pervertentes quo Cistercien. indulgetur
ne de laboribus quos propriis manibus aut
sumptibus excolunt aliquis ab eis de
cimas exigat asserunt quod pro laboribus no
valia intelligi debent etc. quod quidem non
permittas sic fieri nam si intelligeremus
tantum modo de novalibus ubi ponimus de
laboribus de novalibus poneremus. Item
Biterren. episcopo.

Quod a nobis sollicitudo tua requirit quid
de decimis novalium tue diocesis est
statuendum. presentibus respondemus ut si certe a
rabiles sunt intra certam alicuius ecclesie
parochiam fuerint decimas earum tua
a parte retenta eidem ecclesie facias assig
nari. aliquotiens ipsas secundum discretionem ad
eo tibi collatam alii ecclesie deputare vel
ad opus tuum potestatis retinere. Item
Remen. archiepiscopo.

Parrochianos etc. cum decime non ab
homine sed ab ipso domino sint institu
te quasi debitum exigi possunt.

Item Ambianen. episcopo.

Ad hec de ratione decime. cum abbas
[illegible] quandam labo
[illegible] tenere tantum
[illegible] hereditario possidere
[illegible] quibus carere decimas et
[illegible] decimam [illegible]
[illegible] compellas
astringas. Item Marsilien. episcopo.

Decimas quas [illegible] solvit [illegible]
de eis ad decimas p[illegible]
possessiones [illegible] ecclesias cum
omni [illegible] ecclesie alia
ecclesia [illegible] suo iure [illegible] Item.

Quamvis sit grave nimis et dignum
animadversione quod quidam habit
gratia quadam quod sacerdotium est in
ecclesiasticis rebus usurpant maiorem
tamen in auribus formidinem quam form
tem sua erroris dicuntur in ipso deo
aliquatenus invenire. dum quidam
prelati ecclesiarum decimas et ecclesias disponentes
eis indulgent. et eos in devium mortis
impellunt quos predicatione eorum ad viam
vite fuerant revocandi. etc. Statuimus
ut si quis alicui laico in seculo perma
nenti ecclesiam decimam oblationem
quod concesserit a statu suo sic arbor que
inutiliter terram occupat succidatur
et donec emendet dolore sue iacturae
ruine prostratus. Item.

Cum sit huius improbia unius ecclesie sic
asseris quod terras in alia parochia exco
luit tua diocesis nos consuluit cui eccle
sie de ipsius decimas solvere debeant
etc. sane nisi nobis facile super hoc
certum tale responsum cum auctorita
tes sanctorum patrum que sint diverse. Ideo
nobis dubitationem ad consuetudinem
diocesis recurrendum et attenden
dum quod sibi ille ecclesie in uno sint vel in
diversis spatiis constitute quia difficile

nimis videtur ut una ecclesia in capitulo alterius recipiat decimas cum ex hoc constitutum fuerit concilio non omnino inveniatur. E[illegible] epo. Lat.

Prohibemus ne laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes in alios laicos possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit et ecclesie non reddiderit christiana sepultura privetur. Lucius III. strigonien. archiepo.

Ad aplice. se. regnum [illegible] intelleximus quod quedam consuetudo in ungaria inolevit ut multitudo populi plerumque de prochia unius episcopi in diocesi alterius transferat in qua licet per multa tempora moram traxerit usque tamen episcopus cum iste aliam prochiam relinquerit cuius iste prochiam fuerit facti decimationem. Quocirca nos [illegible] consulendos an potius decime sunt reddende. Cum ergo consuetum est ut illi ecclesie decime personales reddantur ab eis in qua ecclesiastica percipiunt sacramenta, decimas vero [illegible] frugum vel fructuum arborum sicut fuerint in alia prochia cum in ista habitant cum [illegible] diversa consuetudo teneatur tu [illegible] in hoc casu quod per consuetudinem diu obtentam ibidem inveneris observatum. Clemens III.

Ex parte canonicorum ecclesie tue nobis insinuatum est querela proposita quod quidam agricultores cum semina ut [illegible] temporibus anni medium orto vel agro diversa semina sparserint non nisi de uno seminum illorum fructibus decimas solvunt [illegible] quod [illegible] fratrem noverit tales se habere agricultores illos [illegible] de [illegible] fructibus decimas absque diminutione persolvant [illegible] compellas. Celestinus III.

Non est in potestate hominum cum plantant vel aliqua semina terre mandant [illegible] generaliter sicut sancti patres insinuant tradiderunt scripturis de unoquoque genere fructibus arborum pecoribus ortis negotiatione de ipsa quoque militia de venatione et de omnibus bonis decime sunt ministris ecclesie tribuende ita ut qui de hiis eas solvere neglexerint et debeant districtione percelli. Quocirca volumus et districte precipimus quatenus omnem deductionis de bonis predictis expensis decimas ecclesiis [illegible] persolvant cum integritate debita persolutis. Item

Ex transmissa querela rectoris ecclesie de n. intelleximus quod quia fidelis homo de omnibus que licite potest acquirere decimas erogare tenetur [illegible] militem ad decimarum solutionem de hiis que de molendinis adveniunt provenientium sine diminutione aliqua compellas. Innoc. III. pistorien. epo.

A nobis tua fraternitas requisivit quod cum singulis decimas solvere teneatur nisi apostolice sedis privilegio sit exemptus [illegible] et [illegible] possessiones a decimarum [illegible] de fructibus quos perceperunt de decime sunt solvende nisi ab eis ostendatur quod [illegible] sit immunes. Idem vercellen. epo.

Tua nobis [illegible] de laicis nulla sit de spiritualibus concedendi vel disponendi facultas impialis concessio quantumcumque generalis fiat nemini potest absolutionem decimarum [illegible] quecumque constitutione debentes [illegible] decimationis antique licet infeudorum decime sint concesse novalium excercende [illegible] sed potius restringende. Item

Tua nobis [illegible] intimavit quod quidam laici decimas ecclesiis et clericis tuis per [illegible] machinationibus subtrahere molientes [illegible] sumptus que fiunt in agricultura



- [illegible] novalium usurpans [illegible]

dicunt per vitis deducendos, id est de resi-
duo impendendam decimam asseverant.
Alii vero de portione fructuum quam a co-
lonis acceperunt partem decime sepa-
rantes eam capellanis suis aut aliis clericis
aut etiam pauperibus conferunt vel in usus
alios pro sua voluntate convertunt. Cum ergo
nulli etiam vitam clericorum tanquam abho-
minabilem detestantes decimas eis
ob hoc subtrahere non liceat etc. Cum enim si
ad eum a quo bona cuncta procedunt
assertores ipsi debitum respectum haberent
res ecclesiasticas diminuere non conten-
derent, nec decimas que tributa sunt
egentium animarum presumerent detinere.
Cum igitur vir causa est tua complectens. or.
e. et u. qui habitant in ea de terris contio domi-
nus esse non debeat quam dominus temporalis ei-
us statutum de terris decimas exhi-
bet alius ex colendas non quidem con-
ductis sumptibus aut semine separato
necesse cum integritate persolvunt. Ni-
mis profecto videtur iniquum si
decime quas deus in signum univer-
salis dominii sibi reddi precepit suas esse decimas
~~suas esse decimas~~ conprovinciales asseverant
occasione privata magis sui-
tate diminui aleant cum deo debita
sit solutio. Decimarum intentum.
ut eas eis clericis exhibentes quibus
eas ipse pro suo cultu constituit laica si
monita noluerint ecclesiastica sunt cla-
sura compellendi. Etiam decanectis omi-
no proventibus decime sunt reden-
de sub colore de parte fructuum que sibi
remanet non autem sic convinci de
parte quam per populum tenetur decimam red-
dere sui dominii tenet. Preterea
vero nequaquam clericorum nequeunt
eas nisi quibus ex mandato domi-
no debentur pro suo arbitrio eroga-
re cum nulli sit licitum aliena etc.

concedere preter domini voluntatem etc.
Cum igitur pater noluerit ut ecclesiarum et cleric-
orum iura presumptione qualibet minuantur
etc. Mandamus quatenus presbyterorum aut etiam presbyte-
rorum decimas ecclesiis et clericis tue dioce-
sis exhibere teneantur ad eas cum integritate
reddendas, appellatione remota, compellas. Idem ab-
bati sancte Columbe Senonensis.

Ex parte tua etc. Cum tibi quamvis esset
concessum ut videlicet decimas de labori-
bus tuis parrochianorum tuarum cum integri-
tate pape de novalibus eas exigere
satis potest quia ubi maius conceditur mi-
nus concessum esse videtur. Idem Elyensi episcopo.

Pastoralis officii etc. Explicari postulasti
utrum quis possit de molendinis et pis-
cariis necessarias expensas deducere prius
quam solvat decimas ex eisdem sic etiam
negotiationis concessum. Ad quod iuris ... licet
circa res huiusmodi statuis de pecunia deci-
mata cum ipse venduntur ecclesias declaras de-
ducendas expensas et de residuo cum de
lucro decimas persolvendas. Sed ut sane
datur eorum ager, vinea, clibanus,
molendinum, negotium aut aliis mercedes.
Expensas tamen que fiunt pro fructibus per-
cipiendis ex illis decimis fructus per-
venerunt non credimus deducendas. Et ita
sumunt decimate. Cum enim sancta decima
fructus efficiuntur eorum qui fateantur
ipsas expensas fructus aut illos ali-
enare posse non credimus nisi eum
bonis decimam fuerit pre restaurando de-
bito quantumlibet rerum ex quibus
decime persolvuntur credimus deducen-
das expensas que pervenerunt decimandis
penes dominum res permanet
restaurare ut si pars aliqua molendini
dirui contingeret vinea poterit in agro de
par vel totum clibanum destruatur. Idem.

Cum contingat interdum in tua dioc-
esi cum in quibusdam prediis ad

quasdam ecclesias vel personas ecclesiasticas ab
antiquo pertineat perceptio decimarum
et de novo fiant novalia in eis de mandato
an ob ad quem hi novalium decimas
aput pertinere. Unde mandamus, etc. quatenus
quod cum perceptio decimarum ad parrochiales
de iure communi pertineat decime novalium
que fiunt in parrochiis earundem ad ipsas
procul dubio pertinere noscuntur nisi ab his
qui alias percipiunt decimas causa rationabi
lis ostendatur per quam appareat nova
lium ad eos decimas pertinere. Idem
episcopo Belvacen.

Cum in tua dioc. quedam monas
teria ac conventuales ecclesie in multis
parrochiis maiores decimas percipiunt
et minutas de quibusdam fructibus
annuatim perceptis non fuerint decime
persolute et s. veniens quod si fructus post decimam
de illa terra provenerint decima in eis [illegible]
vel conventuales ecclesie aliquos percipiebant
ratione decimarum provenientes eis procul
dubio decime fructuum debentur
eorum cum ipsis terra illa ab antiquo
fuerit decimalis et non debeat una eademque
ecclesia diviso iure censeri. alioquin
parrochialibus ecclesiis solvantur ad
quas de iure communi spectat per
ceptio decimarum. Idem Vesprimien. episcopo.

Dilectum ad usus fratres Ierosolimita
ni hospitalis sancti Stephani te proponente
in nostra presentia quod nec cum ipsi deci
mas de laboribus rusticorum suo
rum Vesprimien. ecclesie debitas non
permittent sibi solvi et s. comparenti
bus igitur te ac ipsis statuto termino
coram nobis G. presbytero cardinali tibi
et eis concessimus auditorem coram quo
decimas terrarum que per rusticos hospi
talis in Vesprimien. dioc. excolun
tur et de [illegible] et de nova [illegible]
ecclesias que per ipsos hospitalarios de

tinentur intentione tua de iure communi fundata
petisti; procurator autem hospitalis in primis decimis
et ecclesiis prescriptionem allegans
proposuit se non tibi teneri super huiusmodi re
[illegible] quod cum per auditorem ad nostram au
dientiam pervenisset mandavimus
quod idem procurator prescriptionis titulum quem
allegavit probaret qui b. regis Un
garie ac regine privilegia exhibuit quod
ecclesiam sancti Stephani ad quam dicte ecclesie cum eisdem
decimis pertinebant in perpetuam ele
mosinam hospitali donatores concesserunt
confirmatoris C. pape predecessoris nostri
scriptum exhibens per quod volebat proba
re concessionem predictam plenum ha
bere vigorem et s. certum expresse tamen
fuit propositum quod in decimis et ec
clesiis a rege et regina donatis prescri
ptionem non poterat opponere presertim ad [illegible]
que nec a donatoribus ipsorum unitum
habere poterat nec a confirmatore predicta
ta tantum effluxit temporis quod post
sit prescriptio confirmationis et huiusmodi donationis
regis ac regine allegatus titulus nullus
erat cum sacrilegii crimine inqui
rat qui ecclesias vel ecclesiasticum aliquid de
manu recepit laicali et s. nos igitur
cum donatores predicti conferre non po
tuerint aliis que ipsi de iure non poterant pos
sidere et per confirmatorem predictum clementis
super ecclesia sancti S. hospitali cum deci
mis et aliis pertinentiis ad se factam
que si autenticum appareret [illegible]
tenus derogetur similiter prohibemus
ne fratres hospitalis predictum [illegible]
impedire quominus decimas [illegible]
memoratas pacifice possideas
in futurum. Idem [illegible]

In aliquibus regionibus quedam permix
te sunt gentes que secundum suos ri
tus decimas de more non solvunt quamvis
censeantur nomine christiano; huiusmodi

non nisi domini per clericos attribuunt excolendas, ut decimas defraudantes ecclesias maiores non reddituris exequantur volentes super his ecclesiarum indempnitatibus providere statuimus ut ipsi domini talibus personis et talibus sua predia excolenda committant que absque contradictione ecclesiis decimas cum integritate persolvant, et ad id si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur. Ille quippe decime necessario sunt solvende que debentur ex lege divina vel loci consuetudine approbata. Idem in eodem.

Cum non sit in homine quod semen seminanti respondeat cum iuxta verbum apostoli neque qui plantat est aliquid neque qui rigat sed qui incrementum dat deus, ipsum quidem mortificato semine plurimum fructum affert. Nimis avare quidam in decimis defraudare nituntur census et tributa que interdum indecimata pretereunt de frugibus primitus deducentes. Cum autem in signum universalis dominii quasi quodam titulo spirituali sibi dominus decimas reservavit, nos et ecclesiarum dispendiis et animarum periculis obviare volentes statuimus ut in prerogativa dominii generalis exactionem tributorum et censuum precedat solutio decimarum vel saltem hii ad quos census vel tributa indecimata pervenerint (quoniam res cum onere suo transit) eos per censuram ecclesiasticam decimare cogantur ecclesiis quibus de iure debentur. Idem in eodem.

Nuper abbates Cisterciensis ordinis in generali concilio congregati ad commonitionem nostram provide statuerunt ne de cetero fratres ipsius ordinis emant possessiones de quibus decime debeantur ecclesiis nisi forte pro monasteriis noviter fundandis. Et si tales possessiones eis fuerint pia fidelium devotione collate aut empte pro monasteriis de novo fundandis committant aliis excolendas a quibus ecclesiis decime persolvantur (ne occasione privilegiorum ecclesie ulterius pregraventur) decernimus ut de alienis terris et amodo acquirendis etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excoluerint decimas persolvant ecclesiis quibus ratione prediorum antea solvebantur nisi cum ipsis ecclesiis aliter duxerint componendum. (Et hoc ipsum ad alios regulares qui gaudent similibus privilegiis extendi volumus et decernimus ut ecclesiarum prelati promptiores et efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iustitie complementum eorumque privilegia diligentius et perfectius studeant observare. Gregorius ix.

Inē clīan̄ universis personis ecclesiasticas ut decimas detentas a laicis ad alienas ecclesias pertinentes in pignus recipere ab eisdem laicis non presumant.

De regularibus et transeuntibus ad religionem.

Ex concil. Maguntin.

Nullus tondeatur (ad profitendum) nisi legitima etate et spontanea voluntate. Ex eodem.

Si quis ante annos legitimos tonsuratus est sine consensu parentum suorum, si parentes ipsius infra annum non reclamaverint ad principem aut proprium episcopum vel ad me[illegible] dictum in clericatu permaneat. Si vero post legitimos annos puer clericus factus est et nec ipse nec parentes eius infra annum ad memoratas personas reclamaverint in clericatu permaneat sicut is de quo superius dictum est. Ex con. Tollet.

Ut clerici qui sub figura habitu et nomine monachorum non sunt cogantur ut veri monachi sint vel veri clerici. Ex con. Aurel.

Vidua si sponte velum conversionis quamvis non sacratum sibi imposuerit et in ecclesia inter velatas oblationem deo obtulit, velit nolit sanctimonialem habitum ulterius

deb; h're. licet sacram'to firmare uelit
eo tenore uelam' sibi inposuisse n'
depone' poss'. G reg. anthe subdi
ol3 et fr. c. f. p'siti iussione Lacon.
Mandam'. ut n; monachu' de mon'ast'io
in mon'ast'iu' temere migrare liceat.
nec eor' aliqu'e peculiare q'uocq'ua;
h're. S; si h' p'sumps'it. monast'io q'
ab initio o'utat' est. c sub abbatis sui
regula co'p'eti cor'r'ectione reuocat'.
Ex registro greg'.
Quia in insulis capr' est o'gregatio mo
nachor' pueros in eor' mon'ast'iis an'
xviii. annu' suscipi p'hibem'.
Alex. iii. archiep'is et aliis eccl'ar' p'la
tis p' galliam o'stitutis
Non est uob dubiu' c f. uniu'sitati
u're. o3. q'. monachos t o'u'sos cist'ien.
ordinis post p'fessione' sin' licentia
suor' abbatum p' eos tat'is uiros reci
pi n'ullaten' p'mittatis c sic eos exer'
sin' licentia abbatu' suor' d' mona
st'io exire p'sumps'it c o'moniti ce
lerit' n' redoiterit eos regredi o'pel
latis. Id'. magis' f. au'tatensi canon'.
Ad n'r'am nou'us audi'am p'ue'isse Lco.
q' heremite d' monte fol. quosdam
pueros seduxer' in tm q' quidam su
aosioib3 eor' assensum p'bentes stati
religio'is h'itu' in ip'or' mon'ast'iis susce
perint quor' uis. t. noie statim per<sup>tulit</sup>
h'itum induisse. c f. quo cura
o'. q'. si ostitit q' p'fatus. t. o'summa
to'em. xiiii. anni susceptum h'itu'
deposuit aut si post. xiiii. annu' eu'
h'itu' ip'm sin' p'batio'e suscep'. c f. t'
diu' deposuit eu' ab impetitio'e pre
dcor' h'rmitar' d'nu'ties absolutu'
c e'a' eu' post q'm exiuit uxorauit ac
cepe in uxorem libere tradi'ce. si alia ca
ro'nabil' n' obsistat. Idem hely
en' ep'o.

Sup' eo q' que situm fuit de clicis cum re
ligio'is h'itum susceperit c a'n p'fessio'e;
ad p'orem sint statum redisti. remus
q' si .. austeritate' religionis ad q'm inu'ge
sse noscuntur f. uare noluu't ad mino
rem sint cogendi transire nec ampl'
in ecclis secularib3 debet assumi. ne
c' uotum q' d' no' fecer' uenire p'uent'.
Cu'm si aut' susceptu' h' h'itu' p'oiti p'ba
to'e recedere uoluu'nt sc'd'm regulam
beati b'n'dicti n' iu'ue'c' p'hiberi ad p'ore
statum q' ut' p'cipe in eade' ueste in q'
uenerunt reuitantur. Id'. ambien'.
episcopo.
Sane de canonico qui in eccl'ia. aromacen'
professionem fecerat c si u't ab eadem
in monachu' a quodam abbate recep
tum. t. f. significan'. q' si locus ubi
nu'c p'manet maioris religio'is q'
eccl'ia aromacen' exis'tit ip'm in eod'
loco cum pura o'scia remane' p'mit
tas alioquin eum ad p'orem eccl'am
redire o'pellas. Id'. beluacen'. ep'o.
Significatu' e' nob. c f. o3. q'. si in uen'
tis q'. G. n' suis3 apparentib3 oblatus
c f. xiiii. annu' fu' uoti a religione re
cessit ab illo uoto p'fessio'is q' fecit de
nu'tiens absolutum. si aut' a parenti
b3 fuit oblatus seu. xiiii. annu' o'ple
uit cum religione' intrauit seu p't
xiiii. annu' p'fessionem a se p'us fca'
ratam h'uit eu' ad eunde' t ad aliam
religionem transire o'pellas. Cle. iii.
Cum de uir. c f. utrum ea que infra
discretio'is annos a parentib3 monast'io
tradita h'itu' religio'is ceu e' b'ndi
ctio'em accep' c degerens post modum
se cuidam militi copulauit ad mo
nast'iu' redire cogitur. con. t. t. re.
q' cu' uir' eo. tot'. censuram mo'a
chi' aut patria deuotio aut p'pa
p'fessio faciat quocumque ..oru'

penitens

fuit allegatum tenebit retinendi ad sp̃
sesin penit̃ inte(r)dicto ñ enĩ ut̃ ulla ra(tio)
iusticie, p(ro)fessionis asse posse uigũ excu
tere cũ eã ñ constet euidenter ẽẽ clericu(m) fe
cisse cum benedictionem accep(er)it quin non in(fi)
ni etate dis(cr)etionis receperit q(uo)d uelat(ur)
p(re)sertim si tali habitu(m) secuta (con)sensum quia
(con)cessisse (con)stitit q(uod) aut̃ gestum fuerat
roborat(ur) nec oblocutus q(uod) de s(an)c(t)imoni(ali)
p(er) dec(retum) n(ost)ri leonis. p(a)p(e) (con)stitutum p(er) contrariu(m)
sensum sumitur ut puelle q(ue) coac
te parentum imperio uirginitatis
habitũ susceperunt ip(s)um possint s(i)n(e) p(re)
uaricatione deserere cũ (contr)a possit in
telligi que in etate nubili nostro (con)
stituta(?) tũ enĩ q(uia) liberum hãt arbi
trium in electione p(ro)posituum cui pen
tũ ñ cogit(ur) uoluntatem. Item.

*.i. petitio*

Porrectum nob(is) (con)tinebat exp(er)te tua petitio
riuũ (con)tinebat q(uod) i. canonicus athe
rontus. infirmitate grauat(us) uotũ
ut fieret mo(n)achus se asserit emisis
se uerũ metuens ne uoto decederet ño
(con)pleto iunctis manib(us) tibi se reddi
dit in monachum et in fratrem etc.
inquisitioni t(ue) t(alite)r r(espondemus). q(uod) cũ mo(na)chũ
faciat ñ habitus sed p(ro)fessio regularis
uotũ emittere uotum emittit et rea
pitur ab abbate talis ut fiat mona
chus et reddat d(omi)no q(uo)d p(ro)misit erit
iusticia (com)pellendus. Celesti(nus). iii.

Cum simus etc. sane n(ost)ris aurib(us) est
relatum q(uod) cũ .b. miles se cum suo
filio discretionis annos nullatenus (con) *ad*
tigente ad quorundam mo(na)steriũ cum bo
nis suis (con)tulisset d(e)in(de) filiũ suũ
fecit habitu(m) suscipere mo(na)chalem etc. dis.
t(alite)r t(ibi) r(espondemus) q(uod) si d(i)c(tu)s puer ad annos di
scretionis p(er)uenit et habitũ retinere nolu
erit mo(na)chalem. si ad hoc inducī ne
quiuerit ñ est ullatenus (com)pellendus
q(uia) tũc liberum *sibi* erit egredi(?) et bona pa

tria q(ue) ip(s)i ex susceptione p(er)uenit pos
tulare. Innoc. iii. ep(iscop)o. et capitulo
tartuien(sis).

Sicut tenor litt(er)a(rum) etc. eo. ii. t(alite)r r(espondemus)
q(uod) licet ista duo int(er) se repugnantia
uideantur ut quis s(ecundu)m sit extra se po*situs*
et de p(re)senti uita despet(?) sit(?) tamen ex te(m)
pore quo. p. sacerdos lator p(re)sentiu(m)
positus est in tem(p)o asserit indutus fu
it habitu mo(na)chali cum alienatus
ñ sentiat ac p(ro)b(abile) ñ ualeat (con)ficere eũ
d(e)n(uo) uictus ab obs(er)uantia monastici or
dinis absolutum nisi post q(uo)d (con)m(issum)
tis sue factus est (com)pos spontanea uo
luntate, p(ro)fessionem fecit monachalem.
Item pisano archiep(iscop)o.

Ad applicam. etc. cum mo(na)chum fieri
an(te) unius an(n)i p(ro)bationem regularis i(n)
stitutio int(er)dicat etc. (con)sultationib(us) tuis. t(alite)r
r(espondemus) q(uod) licet t(em)p(u)s p(ro)bationis a s(an)c(t)is patri
b(us) sit indultum ñ solũ in fauore(m)
(con)u(er)si s(ed) et monasterii ut et ille aspi
tates ist(ius) ordinis et istud mores il
lius ualeat experiri. q(uia) tamen q(ua)d(am) dili
gent(er) est obs(er)uand(um) p(re)sertim eũ ab illo
q(ui) de reliquo notitia(m) ñ h(ab)et sit tamen
ante t(em)p(u)s p(ro)bationis regularis p(re)sertim *tũ*
is qui (con)u(er)ti desiderat habitũ recipit
et p(ro)fessionem emittit abbate p(ro)fes
sionem p(ro)fessionem recipiente mo
nasticam et monachalem habitum
(con)cedente usq(ue) renũtiare uidetur ei
q(uod) p(ro) se noscitur introductum. ideo
q(uod) obligat(ur) p(er) p(ro)fessionem emissam
pariter et acceptam ad obs(er)uantiam
regularem et uere monachus est cẽ
sendus q(uia) multa fieri p(ro)hibentur
quasi facta fuerint obtinent firmi
tatem (pro)hibendis est abbatib(us) ne i(n)  *passim tepus*
an(te) p(ro)bationis quoslib(et) ad p(ro)fessionem
recipiant et sic(ut) formam p(re)scriptam
quoslib(et) indiscrete recipiant. Alio

[D]iuisione sit debita corrigendi. cum in subsidium fragilitatis huma no spatium probationis sit regulariter institutum. Idem aconensi episcopo.

Sicut nobis fuit propositum quidam clericus cum egritudine nimia laboraret quasi de morte securus et recuperanda sanitate desperans habitum canonicorum regularium petiit et accepit. sed nec ad ecclesiam transiuit nec habitu uti cessauit. uolentibus et scientibus episcopo et canonicis ecclesie nazarene a quibus habitum susceperat regularem et iam fere tempore eius quo regularem habitum se postulante suscepit. cum ob seruationem religionis canonice sua se professione ligauit ad resumendum habitum eorum est districte cogendus cum quanto tempore ecclesiam canonicam mansit. Non intercessatorem eius sed in maioris transgressionis augmentum minime ualeat allegari.

Licet quibusdam monachis. [I]tem pontius romanus licet et canonicis nec non hospitalariis et templariis a sede apostolica sit indultum ne postquam aliquis professus fuit apud eos ad aliud locum possit ipsis inuitis artioris etiam religionis obtentu transire ut unusquisque secundum apostolum in ea uocatione permaneat in qua dignoscitur esse uocatus quia tamen ubi spiritus domini ibi libertas. et qui spiritu dei aguntur non sunt sub lege. quia lex non est posita iusto causa non est uirtutis illius fuisse concessum nec ius contemnitate uel leuitate in iacturam uel iniuriam sui ordinis superuentu maioris religionis ad alium ordinem transuolaret. sed frequenter a multis constat esse presumptum. non quidem ut ei transeundi licentia denegetur qui eam cum humilitate ac puritate duxerit postulandum non ficte. sed uere ad frugem melioris uite ualeat transmigrare. talisque postquam a prelato suo transeundi licentiam postulauerit. ex lege priuata que publice legi preiudicat absolutus libere potest sanctioris uite propositum adimplere non obstante pertinacia indiscreti contradictoris prelati quia priuilegium meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate. cum enim romanus pontifex qui supremam optinet in ecclesia potestatem. archiepiscopis et episcopis cedendi licentiam ex iusta causa petentibus sine difficultate concedat. quo causa nouerint uniuersi quibus hoc priuilegium est concessum. se ad concedendum transeundi licentiam talibus postulantibus compelle teneri quia sicut subditus a prelato cum humilitate et puritate debet transeundi licentiam postulare. ne bonum contempnere uideatur. sic profecto prelatus subdito sine difficultate et prauitate quibus debet transeundi licentiam indulgere ne uideatur propositum impedire diuinitus inspiratum. Si uero probabiliter dubitetur utrum quis uelit ad ordinem artiorem [illegible] an laxiorem eccaritate an ex temeritate transire. superioris est iudicium ne forte angelus sathane in lucis angelum se transfiguret. Illa semper regula inuiolabiliter obseruata ut nullus absque romani pontificis presumat occasione quacumque deserere presulatum. quoniam sicut maius bonum minori bono preponitur ita communis utilitas specialis utilitati prefertur. et hoc casu recte preponitur doctrina silentio. sollicitudo contemplationi. et labor quieti. ad quod utique designandum unigenitus dei filius ihesus christus non de rachele secundum carnem natus est. sed de lya. nec legitur eum in domo sua maria recepisse. sed martham. cum enim potest esse presse partibus et prodesse non debet cedendi postulare licentiam aut

etiam optinere. cum ergo R. monachus
noster ad fratres cistercien. ordinis transmigra
grauit non ut ordinem nostrum aliquatenus
detestaretur, sed ut apud eos uitam duceret
artiorem. Quod. quod super eo quod contra proprio
conscientia bona et fide non ficta fecisse dinosci
scatur: eum nullatenus molestetis. quod
caritas est fons proprius cum non concitat ali
enus. Item proposito decano et scola
stico deutinien. colon. dioc.

Veniens ad apostolicam sedem G. mulier supplica
nobis insinuatione monstrauit quod cum
ipsum cum e. in facie ecclesie contraxisset et diu
utrius cohabitassent, eidem. orta est dis
sentio inter ipsos in tantum quod in certis alter
non remanet alterum usque compellit presi
stitit iuramentum hanc uir ipse dudum
tum causam assignans quod quandam ipsius
mulieris amitam cognouisset antequam
eam duceret in uxorem quod licet asserere
ret etiam plurimum non fuit super hoc tamen
facta fides. cum autem post modum
ad sanctimonialium conuolasset uitam pro uiro in
am uniuersitatis carnis ingresso porte sup
stitute dicta mulier se fecit in artolo
co ad primum agentium includi po
stulans ut ei dignaremur impendere
consilium salutare. nos igitur attendentes
quod illud fuit illicitum iuramentum
nisi. quod prestatum uirum monitione
premissa rogatus ut ea quam super duxit
exclusa fatam recipiat mulierem
audiuimus post modum siquidem fuit quod
stionis. si uero esset inimicus fuit ostensum
sum et nostro seculo derelicto uoluit
ad religiosam uitam migrare uos ei super
hoc licentiam tribuatis ut in illa
sit in suo proposito permanere. Item ab
bati afflighem. et magistro R. et G. canoni
cis traiecten.

Consulti fuimus frequenter in multis utrum
is qui monasterium est ingressus bi

tum firmiter nominari sicut proferendo
nem emissam cum professione in ueli
ex uoluntate posset ab hac apostasie nota
in nomine sicut debita mecum
conuersatione eodem remanens licet autem
super. et senserunt diuersi dubia nos
tamen eodem distinguendum putamus
utrum si quis uitam proposuerit ab
soluite uitam mutare ut sub habi
tu regulari cum professione famule
tur aut conditionalis religionem obseruan
tiam regularem ut tandem si sibi
placuerit professionem ordinis disciplina
nam aut si sibi non placuerit moribus
conuersationis ad statum pristinum reuer
tatur. in primo casu debet non regularis
uiuat eo liberior in facto regula
preteriret. in secundo post ad statum non
tamen ut uiuat secularis remanere.
Ut ergo que sit eius intentio ple
nius agnoscatur positionis in
principio protestetur. Item.

Postulasti quod. certe consuluisti utrum
illi qui manus minoribus constituti
nouitorum habitum susceperunt quod. an
num post in non facta professione ante
cum fuit reuersi et episcopus suus benedictus
ad sacros ordines sunt promoti susti
nere debeant in illis ordinibus mini
strare in quibus sunt ab eis canonice
instituti nos f. t. d. respondemus quod propter hoc
sunt ab ipsis ecclesiis amouendi: immo
possunt libere ministrare. Honorius.
episcopo veneten.

Ex parte tua fuit propositum quod non
nulli sunt qui licet et pluribus annis ge
stauerint habitum monachalem professionem
sionem tamen monachicam non fecerint
unde cum super eo quod habent propositum et ali
as irregulariter uiuunt aut uel ab aliis
arguuntur non erubescunt dicere se ad
castitatem proprium. et continentum. aliis

regulares observantias non teneri. cum habitus non faciat monachum sed professio regularis. et ff. pro socio. l. cum duobus. § quod. Quolibet tibi lege diocesana subiectos qui pro eo modo tantum duabus vicibus ingredi non verentur ut post earum professionem gestavit habitum monachalem regulam secundum formam ordinis profitentes conservare, ut ex eo. compellas. G. reg. ix.

Statuimus nouitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum qui circa professis ostendit ante professionem emissam ad priorem statum redire posse libere infra annum nisi evidenter appareat quod tales absolute voluerint vitam mutare et in religione perpetuo domino deservire cum quibus renuntiare valeat ei quod pro se nouitium introductum nichil omnis statuentes ad omnem ambiguitatem penitus admovendam quod cum in quibusdam locis religiosis novitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum professionis tempore benedicantur vestes que professuris conceduntur ut novitiorum a professorum habitu discernatur. Item.

Ne religiosi vagandi occasionem habentes salutis sue detrimentum incurrant et sanguis eorum de prelatorum manibus requiratur. statuimus ut presidentes capitulis celebrandis secundum statutum generalis concilii. seu patres abbates siue priores fugitiuos et eiectos de ordine suo requirant sollicite de ordine annuatim. qui si in monasteriis suis recipi possunt secundum ordinem regularem abbates seu priores eorum mo. per ecclesiasticam censuram compellat ad receptionem ipsorum salua ordinis disciplina. quod si hoc regularis ordo non patitur auctoritate nostra prouideant ut apud eadem monasteria in locis competentibus si absque graui scandalo fieri potest. alioquin in aliis religiosis domibus eiusdem ordinis ad agendam ibi penitentiam talibus vite necessaria ministrentur. Si uero huiusmodi fugitiuos et eiectos inobedientes inuenerint. excommunicent et tam diu faciant ab ecclesiarum prelatis excommunicatos publice nuntiari donec ad mandatum ipsorum humiliter redeant.

## De conuersione coniugatorum.

Alex. iii. Ugen. episcopo. R.

Preterea utrum laycus uxoratus qui presentibus sacerdotibus et monachis ignorante episcopo de licentia et permissione uxoris monasterium ingressus professionem fecit uxore in seculari habitu remanente non transeunte ad religionem aut perpetuam continentiam vouente. ab episcopo suo possit ad thorum reuocari uxoris. an illa compellenda sit continentiam obseruare. Dicimus quod nisi uxor ad religionem transierit aut perpetuo castitatem seruare promisit. vir potest et debet de monasterio reuocari. Item Salernitan. archiepiscopo.

Uerum post consensum legittimum de presenti licitum est alteri altero etiam repugnante eligere monasterium. sicut sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt dum modo carnalis commixtio non intervenerit inter eos et alteri remanenti si commonitus continentiam seruare noluit. licitum est ad secunda vota transire. quia cum non fuissent una caro simul effecti satis potest unus ad deum transire et alter in seculo remanere. Item. Pisan. archiepiscopo.

Quidam intrauit monasterium inuita uxore. quam ipsum competente coactus est ad eam redire. et mortua eius an ipse cogatur redire ad monasterium an aliam possit ducere in uxorem. Respondemus ... quod uotum non tenuit. uerum reatus uoti ad monasterium redire non tenetur. uiuente uxore non potuit uxorem accipere. promisit enim se non exigere debitum. quia eius erat potestate

-nio quo ad h' uotum tenuit reddere
aut n̄ erat in eius. s; in mulis potestate
vn̄ apls uir n̄ hr̄ potatem sui corpis
s; mulir. Item exon̄. epo.
Cum sit potius scia uitan ignorare
n̄ debes sctor patrum constitutoni ē cc
riū ut uir uxore sua . aut uxori
uiro eī n̄ assumte religionis hitū
debeat ad religionē transire. et sic in
de est g auctē. ap. phibens ne incepa
tu tuo uiri l' uxorem sinsi utrq3 ad
religionem migrauit tnsire pmit
tas . bēm si utr senex ē et sterilis q sin
suspitoē possit eē i sclo. dissimula
re potis ut ea in sclo remanente et
castitatē pmittēte ad religionem
transeat uir eiusdē. Idem strigoni
eñ et colocen. archiepis.
Coniugatus. et s. nullus coniugatorū
ad sacros ordines ē pmouendus. ni
si ab uxore continentiam pfitēte fuit
absolutus. Item eisdē.
Sane si coniugati cfiteant ordinari.
uxoris uolūtas prius requirendā ē.
et s. f. u. auct. ap. phibemus ne uiro
ratū psumatis in epm ordinare. ni
si uxor prius pfessa continētiam. sacrū
sibi uelam̄ imponat. et religiosam
uestem assumat. Idem brixien. ep.
Ex publico instrumto nob innotuit q
cum veron. epc. cam iñnui q' it
.a. uirū. et m. mulieēm itebat su
scepisset inminandam uoluntati sn̄
tentia .iñnui. approbauit et eidē mu
lieri pcep ut ad uirū rediens exhi
bēt eidem coniugalem affectū. q cum
renuisset fuit uinclo excois astricta.
ceterū q3 lic; ap̄ fato uiro desponsa
ta fuit adhuc sic asserit ab ipo est i
cognita. ois. q. si pus uir ipam car
nalr n̄ cognouit. et eadē ad religio
nem tnsire uoluit recepta ab ea
sufficienti cautiō q̄ ur ad religionē
tnsire. uł ad uirum suū redire. s.
duorū mensiū spatiū debeat. ipam
absīa q̄ tenet absoluas. itaq n ad re
ligionē tnsierit utrq3 restituat al
tē q ab eo noscitur recepisse. et sic sa
ne q dns in euagelio dicat n̄ licere
uiro nisi ob cām fornicatōis uxo
rem suam dimittere intelligendū
est s'm inrptatem eloquiu sacri
de his quoꝝ mr̄i. carnali est co
pula consumatū. sn̄ q̄ cfirmari n̄
pot. Idem. prior et fribz sci iohis.
Uoratus sin̄ licentia uxoris int uos
nullatenus recipiat. q̄ integre opin
onis ita existat. q nulla marito i
suspitio hat' ea3 iam nota uelle con
grare l' q minus continent debat ui
uere. q̄ si tal exstitit marito autem in
consortio uiro ipa publice in cospectu
ecce continētiam pfessa. in domo ppa
cū filiis suis et familia potest pma
nē. sicut talis q̄ suscepto ē fuit n̄
careat. uoto continētie celebrato a se
cularium hoīm se ouisatoē remo
ueat. et in loco religioso ū deo sīm
at ppetuo conmoret. nullus uirum
mulierm aliquam tonsorare l' ad hi
tū deo secū psumat assumē. Urba
nus. iii. prior scē crucis.
Expte abbis sci pet ad audiēm nram
puenit q cū .. d. in infirmitate po
situs consentiente uxore uotū uo
uens castitatis monachalem hi
tū suscepisset. postmodū libatus
uxorē retinuit et aliā eadē sublata si
bi temerē copulauit. quia uō lic;
pdcs. d. uxore sua remanēte in
sclo d'uire ad religionē nequiuit
pfiteri. ea tamē sublata d' medio
uotū sin̄ salutis sine piculo nō
potuit uiolare. ois. q. si remest

q' assūit p̄cīn. D. pcōīcatō. ȝpellas
ut muliere dimissa ad suū mōasti
um reūtaᷣ sub regulari habitu cētero
ꝺ nōs uiuturus. Clemens. iii.

Consuluit nos. G. sacdos utrū uir
ad religionem transiens 7 iuxta pan
nū 7 amplius morā faciens uxore
sua postq̄m ad domū tr̄sieᷓit regu
larem d' p̄sinti uita sublata. sclarē
hitū resumē ualeat 7 aliam ducē
ī uxorē. ł siductam licite ei retine
cōsultatōi h'i. t. respōn. q' p̄ōs uir n̄
hitū pōt abicē quē assumpsit. n̄
aliam sibi in m̄rimo copulare. q'
si cōrit m̄rim. ip̄m d'cernimus dirī
mendum. Celestin'. iii.

Carissimus i. f. n. u. oᷤ. q'. sin uenitus
uxore regis fuerit graui infirmi
tate depssam ȝtinentiam eius sisse
iurium eius adtpōs p̄bruisse ȝsēsu
marite suū idem uir ȝtinētiā uou
ppetuā. eundē uir cohitare facias
7 utrūq; inuicē maritali affectōe
tractare. Idem.

Placet nob' 7 sᷓ. solicitudo tua ȝsulu
it utrū mulier q̄ credēs mortuū ma
ritum habitū regl'aris assūpsit 7
eo iniuso de mōastio educta fuit. p
obitū uiri sit ad regularem obs
uantiam ȝpellenda. sup quo respon
q' licet uotum eius usq;q̄q; non
tenuit. eatenus tam̄ fuit obligato
rium quaten' se poterat obligare.
pmisit enī intrando mōasterium
se n̄ exacturam carnis debitū q' e
rat impotate ip̄ius reddere uō ad se
cuʼlū in eius potestate n̄ erāt. sz in
pōtate mariti. 7 ideo āntū ad ip̄a;
tenuit uotum. q' post uiri obitū
tenē n̄ desiit. cum ad eum casū ad
poterat efficere habē p̄ncipiū puē
nisse noscat' ȝsultius itaq; dicim'

7 ei ȝgruentius ad salutē ut ad mōa
sterium redeat ubi bona ducta intentiōe
pfessionē fecit 7 habitū religionis acce
pit. si uō ad h' induci n̄ potit ip̄am
iuitam credim' n̄ cogendam. In
noc. iii. pisan. archiepo.

Ad aplicam. se. 7 sᷓ. cum aūt uir 7 uxor
una caro sit p copulam ȝiugalem
effecti. nec una pᷤ ȝūti pᷤte ad dn̄m.
7 altā in sclo remanē. pfecto uōᷤ ē alt
ȝiugum recipiendus ad obs'uatiaȝ
regularem nisi reliquus ppetuam
ȝtinentiam repmittat. sz 7 uitā de
bet mutare nisi forte sit eius etatis
ut sīn suspitōe ualeat in sclo remā
nē. Idem. lugdunen. archiepo.

Ex pte tua ē intimatū q' cū queda mu
lier uelum induitatis corā duob'
abbatib; assupsiupsiss; b'ndictōe
sollēpni cū celebratōe misse ac le
tanie sic o'biit accidente quidam
nobilis ppōnebat se pius inmulie
rem ip̄am mediantib; uerbis
p'uba d' p̄senti ar̄a 7 inf pōita despō
sasse 7 sᷓ. at illa se nullū ȝsensisse ȝ
fessa dixit q' audierat eū ē lep par
sum 7 ob h' eī fuāt abhīnata ȝple
xus. 7 sᷓ. nos aūt inquī. t. t. respond'
q' 7 si possit n̄ inconsulte uideri q'd
ex quo m̄rim. inf legittimas psōas
p uba d' p̄senti cōhitᷤ. illis suuien
tib; in nullo possit eīu dissolui.
ut uiuente reliquo alt ad sc̄a uota
transmigret. 7 sicut si funicīū i sc̄ās
est ratum ȝiugiū fieret. h' erians
7 mollet pmanē carn altᷤ fui cōm
mercia creatoris nisi forte sicut fie
ret exreuelatōe diuina q̄ supatōe;
legem sicut aqūb; uā sēs legitu
ē factum. nos tam̄ nolētes a p'cessorum
forum nr̄orum uestigiis d'dignare.
q' p'dē ȝsulti. ante q̄m m̄rim. sit p

carnalem copulam consumatum licere
alii coniugium religione inconsulto ad re-
ligionem transire. ita quod relinquens extunc
legittime potuit alii copulari. Super primo vero
consulimus observandum, cum in articulo pre-
notato communis fallat sit causa per quam ad su-
sceptionem veli post contractum mulier est induc-
ta cum sine qualibet tali causa ad ipsum reli-
gionis optentu facere potuisset. porro licet
post ea mulier videatur in veli susceptione
religionis habitum assumpsisse, sicut velit
in domo propria permanere cum proposito casti-
tatis in seculo servanda nichilominus consu-
mandum. mulier iam certum nullo
modo se astrinxerit ad observantiam regula-
rem. in quo casu compelli potest ut relicto
seculo religionis propositum exequatur. Idem
Ruthenensi episcopo.

Constitutus in presentia nostra .B. sua nobis
confessione monstravit quod in acolitatus
ordine constitutus quandam puellam .R.
nomine in facie ecclesie duxit uxorem. quam nec
carnaliter cognovisset. orta discordia in-
ter eum et amicos puelle ipsa fuit cum
quodam alio .V. nomine copulata. et tu me-
moratum .B. usque ad gradum sacerdotii or-
dinasti. cum autem eum conscientia sua remor-
deret. habitum ordinis cisterciensis assumpsit.
et infra. ideoque mandamus quatinus si res ita se habet. predictam
mulierem ut a dicto .V. recedat cum pro ad-
ulterium est convicta. nec predictum monachum
impetat. quominus regulare votum valeat
ad implere. per censuram ecclesiasticam cogatis non obstante mu-
tas. Idem episcopo et abbati de Bonavalle
Pictavensis diocesis.

Veniens ad presentiam nostram .I. nobis in-
sinuare curavit quod cum olim intrandi monasterium
propositum concepisset. pluribus sacerdotibus pre-
sentibus apud uxorem suam institit ut su-
per hoc suum ei preberet assensum. et infra. ipsa
demum tamen ipsius ac multorum acti-
tum precibus fletibusque devicta capud
eius altari supposuit manu sua. qui
et post fuit tonsoratus et ibidem mona-
sterium adiit. et finito probationis tempore pro-
fessionem fecit sollempniter monachalem.
Illa vero in seculo remanens in honestos
amatores admisit. et infra. quo circa mandamus quatinus
si res ita processerit. vel in monasterio quod intra-
vit perseverare libere permittatis. licet
enim in hoc videatur non modicum
deliquisse quod captionem se asseruit quod nisi
sibi eadem mulier consentiret tam
sibi quam toti mundo se inutilem reddi-
ret. et eum presbiteros exoravit ne post dictum
mundi exponerent quod causa relinquere seculum
optaret quod si forte licentiam daret vi-
ro exequo tamen eadem capud viri al-
tari sponte supposuit et postmodum
non continuit super revocatione ipsi non est
aliquatenus audienda. cum ipsius inten-
tio exceptione possit commisse fornicationis
elidi. maxime cum ante quam fuit fornicata.
ipsum non duxerit repetendum. Idem
Acerentino ad [illegible] archiepiscopo. I. mulier

Apposuit quod cum .V. vir eius eam sibi in
matrimonio copulasset. volens tandem idem
vir habitum assumere monachalem.
postulabat humiliter ab eadem. ut cum
pio proposito faveret. que propter multa ver-
ba et alia gravamina que tunc vir infe-
rebat eidem se ipsam assensum dimis-
surum annuit votis eius. cumque idem
vir in domo de Band. cisterciensis ordi-
nis religionis habitum assumpsisset. et
mulier in domo monialium nullo
habitu religionis assumpto. et voto conti-
nentie emisso permansit, processu vero temporis
cum idem vir ad seculum rediens religio-
nis habitum reliquisset eadem mulier se in-
stanter ab eo petiit ... et infra. quo circa
dis. u. mandamus quatinus si res ita se habet dictum virum
ut eam recipiat eique affectum exhibeat
coniugalem. appellatione remota cogatis.

Hono. iii. epo decano et thesaurario lincolnien.

Significavit nob. a. mulier qd cum ipa et vir suo coram decano sci quiriaci nicetarchiepi. senon in hac pte fungente licentiam concessit religionem intrandi continentie tm voto emisso innicto. recepta fuit ab ipo qd perpetuo contineret. idem decanus post factam professionem autem pdco. in castro iq. vitu supsit marchalem asseruit ipsum debere religionem intrare. qm qm id primo non expssisset eidem et hoc expsso illi licentiam non dedisset. et infra. quo circa mandamus qd si est ita et e talis de qua de cetera suspitio hri non possit ipsum notum continentie observantem intrare monasterium compelli non pmittatis invitum.

Greg. ix.

Gaudemus in domino et infra. mulieres uno qd relicto maritali thoro lapsu carnis ceciderint nisi mariti earum ante diligenter commoniti ad frugem eas melioris vite conversas noluerint recipere pro dominum in claustris cum religiosis mulieribus studeas collocare. ut perpetuam penitentiam ibi agant. Item infra. moniali monasterii de plota.

Dudum. a. c. laico cetera de qm suam uxorem esse dicebat contra maria qm omnis. r. sce marie in cosmidyn. diacon. card. ordinarium auditorem (coram quo dictus. c. contendo pponens qd indebite recusabas eidem cuius uxor eras post consensum de psenti et carnis copulam subsecutam iudicialiter adherere te sibi restitui postulavit) ad qd fuit per tuum procuratorem ex parte tua responsum qd ipse propria sue remedio pura et spontanea voluntate presentibus duobus religiosis sacerdotibus et aliis bonis viris testibus fidedignis. oi iuri qd inter habebat renuntiavit omnino resignando illud in manibus alterius ex sacerdotibus supradictis qd in ipsorum esse resignationem huius recipere procuravit. et qd idem. c. se castitatem servaturum promisit. paupumque hospitali de ponte obsequio se devovit. promittens voto sollempni omnia et singula supradicta et tribuens tibi licentiam ad monasterium transeundi te nisa vice similiter promittente illi licentiam. et nuis qd hoc resignate sic hec omnia dicebantur publicum instrumentum esse probata manu. b. arcm notarii confectum; (verum procurator. c. proposuit qd cum ambo in instrumento pfato illud in prima psona qd prius erat infra. in pluribus sui uno alterius qm in alio fuit ab ipso formatum. et cum iuratus tibi fuisset sic uba et uba indicabat nedum calore iracundie quiescente quidam ipsum decepto revelleserunt pponentes eidem qd in hospitali pdco cibis ad libitum posset uti. ac ppriam retinere. pfato. b. sibi nichilominus promittente qd non solum ardorem set et appetitum libidinis extinguerent in eodem propter qd quicquid in hac pte fecit se dignoscatur iratus. seductus pariter. et illectus et sub spe promissionis. ac sub ea conditione vel modo si posset continentiam observare asserit esse factum (sed ad ista revocatur est qm an tabellio in tertia psona instrumentum conficeat vel in prima dum modo non mutet substantia veritatis. nichil interest videtur. insuper dicimus aliam spes memorata. c. data fuisset parum ad hoc se pponit inductum. eo tamen tempore quo talia facta fuerunt pure simpliciter ac voluntarie pamore dei et remedio anime sue solummodo ad votum et alia supradicta noscatur pcessisse pro qd a consorto seculari bonum debet desicere vitamque mutare. cum se illius etatis esse pponat ut sine suspitione incontinentie non valeat in seculo remanere. nos itaque dicto summo

Historum consilio te ab impetitione dicti .R. sententialiter
diffinias absoluendum, perpetuum illi super
hoc silentium imponentes. Idem.

Mulier que in fide remansit, potest nolente
uiro qui ab infidelitate reuertitur, propter
quam ab eo fuerat iudicio ecclesie separata, ad re-
ligionem libere conuolare.

Celest. iii. De conuersione infidelium. R.

Laudabilem. et infra. Intimasti quod sarrace-
nis quondam in captiuitate essent quarundam
christianarum, uiros earum in suis machi-
nationibus occiderunt. uel quia postea prefati sarraceni ad
fidem christianam conuersi sunt, eas de iure possunt
accipere in uxores. uel si diuerterit coniugium
teneat eorum. hic tribuerunt consilii regu-
la contempti sunt asserentes quod si in
morte ipsorum maliciose fuerint ma-
chinate. licet earum studio ad fidem acces-
serint. tamen nec eis adherere debent. nec si
si adheserint. quia tollendi cum tale dampnum
premium tali lucro ecclesia compescitur non uelut
ad hec sarracenum quemdam in bello fuit
christianos interfecisse notasti. Et per iam
scilicet sarracenos postea uero sarracenum
ad fidem conuersi uxores eorum quos in belli
certamine occiderunt. sibi matrimonialiter co-
pulasse. Ad ipsum christianum de sarracenis in
mulieribus conuersis ad fidem fecisse noscuntur
quod post crimen de preuaricati uirorum mortem ope-
rint in uastate diuortium instante expo-
scunt in huius quod uerumque quod talis non preuari-
cauerint uirorum interitum defunctorum matrimonio
iunt his personas licite potest et hoc in talis
copula cum contractum nequiunt postu-
lare.

Greg. ix. Argentin. epo.

Ex litteris tuis accepimus quod quidam de iuda-
ice cecitatis errore ad christianum lumen lumen
adductus uxore sua in iudaismo
relicta. in iudicio postulauit insti-
tui ut eorum filium quem genuerunt as-
signaret eidem ad fidem catholicam quam ipse su-
sceperat perducendum. ad quam illa respondit
quod cum puer adhuc infans existat, aptius
magis matris indigeat solatio quam pa-
tris sibique ante partum honerosus colo-
ro sit in partu ac post partum laboriosus
fuisse noscatur ac ex hoc legitima con-
iunctio maris et femine magis matrimonium quam
patrimonium nuncupetur dictus puer
apud eam debet conuenientius remanere.
et infra. Cum autem filius in patris potestate con-
sistat cuius sequitur familiam et non matris
et in etate tali cuius non debeat apud illam
remanere presumatur de quibus possit sue sub-
uersionis quod saluti uel uite insidiemur illi
et pueri post decennium apud patrem
non suspectum alii debeant et moram ma-
ternique pueri fieri remanere contingeret
apud ipsam posset illum adducere ad infi-
delitatis errorem. in fauorem ma-
xime christiane fidei decernimus patri eundem pu-
erum assignandum.

Alex. iii. Exon. epo. De uoto et uoti redemptione.

Quod peregrinationis uotis an elemosinis
redimi possint uel pro necessitate in aliud
commutari, uerum quod abeuntis cum perficit
arbitrio. ut si constet diligentius qua-
litatem personarum et causam commutationis utrum ex
aut ex infirmitate seu affluentia di-
uitiarum aut alia causa probabili peregrina-
tio aut recompensatio melior fuerit.
et deo magis accepta et secundum hec debet
exinde dispensare. Idem Norwicen. epo.

Uenientis ad nos .R. narratione accepimus
quod in puerili etate constitutus in extrema
dispositus perfectus causa cum eo quod ad
sepulchrum domini esset proposuit uisi-
tare. fidem dedit et ferm uerum ab eo
quod sibi iniuncte iniuria fuit fidem exsistat
et infra. Nos autem tempus a uoto contentate te-
nera facultate potius ex arbitrio dis-
cretionis permisit. absoluimus. ita
tamen quod item uotum elemosinis redi-
mat et uota concilium toto uite sue

tp̄r uni paupm x̄pi cũ mõ ad hoc sue
facultates sufficiant debeat puidere.

Item. magr̃o. a. de nandeforde.
Litteratura tuã n. s. cũ ex q̃dam muniõ
ne nimio fuisses mortis pauore p
titus. h ũba ptulisti ñ diu hic mo
rabor. pponẽs in animo q̃ religiosi
hitum eẽs aliqñ suscepturus. n. s. t̃
q̃ nem̃. qñ plus ñ est in uoto pces
sum. ñ trãsgressor iudicari ñ potes. sin
impleas q̃ elegisti. Idem.

Scripture. n. s. reus facti uoti aliq̃tens
ñ lx̃s q̃ tpãle obseqm̃ in ppetuam
nosca tur religiosis obs̃uatiã ommuta
re. Innoc. iii. strigonien. archiep̃o.

Non ẽ uoti dicendus transgressor q̃
uouit auctoritate. se. ap. distulit
adimple. Sane significauit rex no
bis ungarie q̃ cum in regnu tur
batiõe ofliuum ? auxilium tuu;
sibi sensit adeẽ . . . pfuisse uti
litati eius ñ modicum derogares. si
ihrosolimã ex uoto teneris regno p
sẽs impacato. n. s. ideoq3. os. q. nr̃
ut arripias ihrosolimã adeũdi. q̃m
regnũ ipm fuit tanquillitati pri
stine restitutũ. l' supp h recepis ab a
p. se. mandatum. Idẽ adorre duci

Licet unius lib̃m sit arbitriũ ĩ uouẽ
do. ius; ad tñ solutõ neccẽa ẽ pst uo
tum. ut sm̃ pprie salutis dispendio
aliqñ ñ liceat resilire. accepim⁹ si
quidẽ q̃ cũ rex ungarie pat tuus a
gens in extremis uotũ q̃ uouat dño
ihrosolimitanã, p uiuitiam i fortuna
tam. corõ huiusli uisitarare sub int̃
minatiõe maledictiois patñe omi
sit tue fidei ex q̃ndũ. ? tu assupto
crucis signaculo te ad impleturũ
sm̃ dilatiõe qualib; pmisisti. n. s. os
q̃. postpositis ceteris sollicitudinibus
ubs ad festum exaltatiõis sc̃e crucis
debitũ accepte crucis exsolues. ppositum
ut arripias. ? huiũs psequaris. ne si
bonis tibi a patre iniunctũ ? a te sponte su
sceptũ actõe q̃lib; detractauis patna te
reddas successiõe idignum. ? hereditã
tis emolumito puetis. cuis recusauis
honera supportare. scitur⁹ certe ana
thatis te uinculo subiacẽ ? iure qd
ẽ sidẽs rex sm̃ ple decederet in reg. ungarie
opetebat ordine geniture puactu;
? regnum ipm ad minore fr̃em tu
ũ. ap. post deuolueũ. Id. treen.

Magne deuotiõis n. s. cũ treen. eccã | ep̃o.
cẽ ubtate eccãsticam grauaret nec p
alium q̃m per campanie comitẽ ĩ ul
tramarinis ptib; ostitutũ ei d ecclie
crederes posse de facili subueñi ad ip
sũ pposuisti accedere. ac signũ peg
natõis ? deuotõis tue oriental' cru
cem dñicam assumpsisti. n. s. q̃m uẽ
aut audita morte ipsius intentiõe;
tuã ospiões iã frustatam uoluisti in
sm̃ ofilio ap. se. ad ppa remeare si in
gressus urbem intẽtõis tue ppositũ:
ac statũ treen. ecce nob huiũr exp'
fusti. n. s. ? quoñ tria pcipue diuerios
in hoc negõ attendenda quid liceat
sm̃ eqtatẽ. q̃ deceat sm̃ honestatẽ
? quid expediat sm̃ utilitatẽ. sãe
ñ uidebatur cẽ uotum uatũ ut;
uenires cum uos clamat pphetica
uouete ? reddite dño deo nr̃o. ut pri
mũ ad osiliũ. sm̃ ad imptũ referã
ẽ. s; nec dicens uidebat cũ sit sc̃ptũ
ĩ euanglio. nemo mittens manũ
ad aratrũ. ? respiciens retro aptus ẽ
regno di. p̃terea nõ uidebat⁹ expedire
cũ absolutiõe tua scandalũ posst; la
icor mitib; gnãre dicentiũ ubi est
deus clicor. ? h exemplo credentiũ
se a d uoti obsuantiam nõ teni. q̃
cũ agit⁹ a platis facile trahit⁹ a sub

dicas in exemplum iuxta dominus inquit ad moysen in leuitico. Si sacerdos qui est unctus peccauerit faciet delinquere populum. Uim etatis interne senescentis defectus adque carnales que uix labores et dolores suos tollerare possunt. In medium allegabat et cantuariensis suspiria cum iuncdo pastoralis sollicitudinis es ligatus. Sine cuius assensu uotum peregrinationis emittere forsitam non debuisses et cetera. Ipsum enim uotum quod ex sui forma sanctum et honestum erat ex persona uouentis minus licitum uidebatur. Cum enim iuxta canonica instituta clericus absque sui episcopi licentia peregrinari non debeat. Et episcopus non minus immo potius sedi apostolice sit astrictus uideri merito poterat quod absque generali uel speciali licentia uotum peregrinationis quo tam diu absentares emittere non deberes. Et cetera. Cumque in lege ueteri tamen non minus preceptum domini obligabat quam uotum hodie obliget in eccla primogenita que domino mandabatur offerri quedam domino redderentur ut primogenita leuitarum quedam redimerentur ut alia reliquarum tribuum. Quedam commutarentur in alia ut sicut primogenitum asini quod oue commutabatur. Ex hoc attendentes quod uotum commutari potest in opus aliud pietatis non curantes quod dicamus loquentium et in quali loquentes dicunt tamen non reclamamus a tramite ueritatis de illius auctoritate securi qui cum audisset ad discipulos annescis quia pharisei audito hoc uerbo scandalizati sunt et cetera. Sinite illos. Ceci sunt et duces cecorum. Tibi pro te et familiaribus tuis licentiam concedimus uotum peregrinationis taliter commutare ut expensas quas fuisses in eundo morando et redeundo facturus alicui religioso committas in necessarios usus terre ille sancte diminutione qualibet transferendas. Et cetera. Labore enim laboribus recompensans sollicitus in statu uigilias deuotius uacans

orationibus et ieiuniis fortius te exercens. Ad hanc autem indulgentiam tibi faciendam specialiter nos induxit quod cum pluralitate cetera pro cuius commune assecundam precipue uotum peregrinationis emiseris eo sublato de medio quod cessante causa cessat et effectus. Item

cantuariensi archiepiscopo.

Quod super his et cetera. Quesiuisti de his qui in prosecursu terre sancte signo crucis assumpto propter infirmitatem uel paupertatem uel aliam iustam causam uotum non possunt utiliter adimplere. Cum sint distinctione recepisse mandatum ut eos qui signum crucis assumptum abiecerunt ad resumptionem ipsius et executionem uoti compellas nos innuisse et cetera. Respondemus quod debiles et inopes magis illuc in defectum quam ad profectum accedunt. Cum isti pugnare non possint et illi mendicare cogantur nisi forte sint nobiles et magnates qui suis secum expensis bellatores adducant. Vel artifices et agricole qui de laboribus sibi possint acquirere necessaria et terre sancte subsidium ministrare quamuis non multi talium propter breuitatem possessionum et paucitatem inhabitantium ibi sint oportuni. Unde credimus distinguendum inter illos qui temporale et eos qui perpetuum impedimentum credimus habere quod primis indulgenda [marginal: d. e.] dilatio. Secundis autem est redemptio iniungenda ac rerum facultate pensata quas possunt aut quas facturi essent expensas persone. Postea compensato labore in subsidium terre sancte transmittant exceptis prelatis qui prestare nequeunt adimplere.

Rursus inter illos qui pro defensione terre sancte uotum peregrinationis emittunt et eos quibus pro satisfactione suorum criminum iter peregrinationis iniungitur credimus distinguendum quod circa primos plus terre sancte succursus et circa secundos plus

ces.

labor uniuis sm intentionem uouentis et penitentis debet attendi. unde si quis hoc modo uouentium est inutilis ad pugnandum quamuis ab illis adeundum. melius est redimere uotum quam expensas consumere. quod et de penitente qui pro debilitate non potest ire uice pugnatoris impleri. sane intelligi ualet intelligi. non autem de illo qui quamuis impotens ad bellandum potens tamen est adeundum. et cetera. de mulieribus autem ordini hoc obseruandum. ut que remanere noluerint uiros suos sequantur. cetere uero nisi forte sint. que secus que secus iusuis expensis possint ducere bellatores uotum redimant quod uouerunt.

Idem eidem.

Ex multa tue felicitudinis prudentia. et cetera. ex consultatione quam ad inquisitionem tuam super negotio crucesignatorum olim edidimus. uiam inuenisti ad alias questiones. et utrumque uicem diocesis in [illegible] constituat generale. preter patriarchas prelatis quibus liberi illos secundum formam expressam absoluere liceat qui eorum fuerint iuris dictionis commissi sollicite requisisti. ad hoc quod respondemus consultatione nostra uiis edita. et ius ad quales ad quos tamen specialiter cuius spectet executio nullatenus explicat. Illuc autem solummodo uis hoc exequendi. incumbit qui sunt huius mandatum receperint a sede apostolica. speciale sic quod uix est inquirendum quod sermone tua. s. requisiuit de religiosis intelligendum hoc esse. [illegible] utrum. s. ubi religiosus uocetur. habitum qui religiosis habitum susceperunt. quorum plures idiote sunt. et iuris ignari an episcopi qui sic dignitatem prelatum sicut religione debent aliis preeminere. nam ad neutros illius executio iuris spectat. nisi per sedem apostolicam specialiter delegetur. secundo quesisti utrum quod diceris

siquis uouentium est inutilis ad pugnandum. quamuis sit ab illis adeundum. melius est ut redimat uotum quam consumat expensas generaliter accipi debeat ut nobiles etiam magnates qui sunt consilio strenui et multos secum possint trahere bellatores an minores tantum intelligendum hic comprehendatur uerum si ad superiora decretum tue consultationis extendas questionem istam inuenies inserte consuetudinis tue solutam ubi dicitur: quod debiles et inopes magis inefectuum sunt quam ad eius profectum accedunt. et quamuis possint autem iendem quod sunt inutiles ad pugnandum. quod si ipsi non possunt maturitate tamen consilii ad esse ualent in pugnantibus et ipsi dectum paruos releuare. et cetera. quod autem super ius posuimus mulieres que remanere noluerunt et cetera. de illis intelligendum esse uoces. que se ad pugnatoris propositum mul tum tioti [illegible] astrinxerunt. et iurantes quorum necessitate pro Christi nomine sese impendunt subsidium uirip tamen illorum asstantium hic pugnatoris proposituum uouere liberum ualent. et quod uouerunt libere adimplere. ut autem considerans sint attentius commonere (decreuimus) non dudum exinimus pendo. quod cum clicatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum. nisi uel consilio strenui uel officio predicatoris instructi aut magnorum sunt obsequio deputati. aut usque adeo diuites fuerint et potentes ut in expensis suis aliquos educere ualeant bellatores magis ab eis expedit redemptionem accipere quam ad uotum illos cogere presertim cum simplicitas exigit uel utilitas persuadet (h) autem deuouentibus clamamus non debuisse quibus labor pugnatoris imperitia est inutilis. Idem.

Peruiat nobis litteras intimasti te in graianopolitana ecclesia suscipiendi

habitu regularem votum sollempniter emisisse
et postea promisisse in manibus prelati eius
ecclesie te infra duos menses postquam ab
ap. se. redisses votum crucis complere
tantum cumque tanto tempore transacto non
curasses quod voveras adimplere tanquam
exstiteris voti transgressor vocatus fuisti
ad regimen ecclesie geben. et infra. nos igitur
dis. consulimus ut si tuam salutare
desideras conscientiam regimen resignes ecclesie
memorate ac reddas altissimo vota
tua. quod si capitulum eiusdem geben. ecclesie
tue post modicum canonice duxerit eli-
gendum electionem potes recipere de te
factam. Hono. barsberien. et dertusa-
den. episcopis.

Postulasti an vobis professis ordinem
regularem quorum alter cruce signatus est et
reliqui cuius caractere ordinaverat insi-
gniri. uicesimam proventuum ecclesia-
rum deputatam succursui terre sancte
et infra. dis. v. t. pres. quod si ecclesie ve-
stre pro absentiam vestram enormiter
non ledantur et vos utiles fuistis terre sancte
verbo pariter et exemplo quod conscientie vestre
committimus reliquendum. dicantis paratori-
bus et ronensis ecclesias vestris potestis et te-
nemini votum peregrinationis adimplere
et sic post interfuis vobis transire licentiam
mandamus. alias cum sancte subsidio deputati. De statu monachorum et canonicorum regularium.

G. reg. archiepiscopo neapolitano.

Theodosius et infra. clericum monasterio situm nec
prohibentur tum post diligentiam districtius aliquod
molestie inferatur sed quia ut prelatus sua
devotione accessit nobis videtur certi-
netas cum monachis ibi servientibus de-
beat proficere quod a fratribus talis offi-
ciis contingit. Et con. lat.

Monachi pro precio non recipiantur in monasterio
nec peculium permittantur habere nec
singuli per villas et oppida per alia seu

parrochiales ponantur ecclesias [illegible]
conventu aut cum aliquibus fratribus ma-
neant. ne soli inter seculares homines spiritu-
alium hostium conflictum expectent salo-
mone dicente. ve soli quia si ceciderit non
est qui sublevet eum. si quis autem exac-
tus pro sua receptione aliquid dedit ad sacros
ordines non ascendat is vero qui eum
recepit officii suspensione multetur.
qui vero peculium habuerit nisi ab abbate
fuerit ei pro iniuncta administratione permissum.
a communione removeatur altaris et qui in ex-
tremis cum peculio inventus fuerit et di-
gne non penituerit nec oblatio pro eo fiat
nec inter fratres accipiat sepulturam. quod etiam
de universis religiosis precipimus observa-
ri. abbas autem qui diligenter ista non caverit
officii sui iacturam se noverit incur-
surum. Prioratus quoque seu obedien-
tie pretio donatione nullis tradantur
alioquin dantes et recipientes a commu-
nione fiant ecclesiastica alieni. Priores
autem cum in ecclesiis conventualibus per electio-
nem capitulorum suorum canonice fuerint
instituti nisi pro manifesta et rationa-
bili causa non mutentur. videlicet si fuerint
dilapidatores si incontinenter vixerint aut
tale aliquid egerint pro quo amovendi
merito videantur. aut etiam pro necessitate maio-
ris officii de consilio fratrum fuerint transfe-
rendi. Alex. iii. abbatibus et con-
ventibus. qualiter hec sancta plantatio.
recolentes qualiter hec sancta plantatio. et infra. vole-
tes decimas quas fratres ab omnibus in omnibus
apostolica tamen et episcopis a nulla sancti insti-
tutione de consecratione. item ut aliqui
cenobii communi institutione obliti et or-
dinis vestri regularem. villas ecclesias
altaria possident fidelitates et homi-
nia suscipiunt. questionarias tributarias
tenent. et infra. precipientes et monitis et
oratione. que. dominus ille qui a prima sui or

rigine in uestro ordine sinceritate constituti
timemus sit contemptui. Item. Sicut enim relictis or
riginalibus ordinis institutis ad eorum
uolentes aliorum monasteriorum, inuadi
tur oportebit uos cum uiuere censeri quod
dignum est ut quis similem cum aliis
uitam sinceriorem sentiat in legibus di
sciplinam. Ceterum donius ille qui de aliis
institutionibus ad uestrum se transtulerunt
uestris omnino se satagant conformare. et re
lictis possessionibus, et communitatis quas
institutio uestra non recipit sic se moni
bus religionis uestre coaptent. ut quemad
modum gauderet de in societate ordi
nis et habitus uenerabilitate assumptas.
sic et in paupertatem sectarum rerum se le
tentur uestris institutionibus conformatas.

Clemens. iii.

Super quodam canonico regulari qui in ar
ticulo mortis agens licet a priore suo
commonitus proprium quod contra regulam la
tenter habuerat noluit resignare. et
sic diem clausit extremum. et fuit in
cautos fratres tradit se Item.
inquisitionem etc. Veniens quod ille canoni
cus non tantum fuit extra sepulturam proba
dus. Uerum etiam si sine magno scanda
lo potuit fieri proiectione dignus est ecclesia
hoc autem cum forte contigit insulis etc.

Innoc. iii. inno. iii. v. plebano.

Quod dei timorem pre oculis habens extruc
tibus curis colligitur euidenter cum opa
quod facis testimonium perhibeant ueritati.
sane quondam desiderans ad frugem
melioris uite transire, offitium ple
bani resignans coram fratribus sancti
ctoris bononiensis promissionem de tua con
uersione fecisti. nec professionem sollem
pnem emittens nec habitum religionis
assumens. sed prochiam plebis eiusdem
attendentes te laudabiliter prefuisse a flo
rentino episcopo impetrati ut in ministeriis

ibidem habeas. quia p. presbyter cardinalis tituli ap. se le.
gationis fungitur annuisse quia iam dictam parro
chiam a nobis ratum habere suppliciter postu
larunt. presertim dictam de licentia prouisam
uictoris noscaris hactenus id fecisse. licet
autem in lateranensi concilio de monachis caueà
tur ne singuli per uillas et oppida per
quascumque prochiales ponantur ecclesias.
et certa quia tamen istud de canonicis in
regularibus specialiter non cauetur. quia et si asso
rum monachorum consortio non putetur se uin
cti regule tamen instituunt laxiori et per
antiquos canones et monachi possunt
et ecclesiarum prochialium regimini in presbyteros
ordinari ex quo debent predicatoris offitium
quod inlegitum est exercere sic annuendo
clementius postulatis. ut exercens pleba
ni offitium sicommode fieri potuerit unum cano
nicum regularem tecum habeas cautelam
cuius consilio quod dei sunt et regularis ob
seruantie tam consortio quam solatio perfrua
ris.

Idem. abbati conuentui sublacen.

Cum ad monasterium sublacensis. Item. firmi
ter inhibemus ne quis de cetero monachorum
lineis camisiis utetur. Item. prohibemus
quoque districte in uirtute obedientie et
sub obtestatione diuini iudicii ne quis
monachorum proprium aliquo possideat.
sed si quis aliquid habet proprium totum incon
tinenti resignet. Si uero post hec proprieta
tem aliquam fuerit deprehensus habere regu
lari monitione premissa de monasterio expellatur:
nec recipiatur ulterius nisi peniteat
secundum monasticam disciplinam. Quod si proprietas
apud quemquam inuenta fuerit in morte
ipsa cum eo in signum perditionis extra mona
sterium in sterquilinio subterretur. Secundum quod
beatus gregorius narrat in dialogo se fe
cisse. unde si cuicumque aliquid fuerit spe
cialiter destinatum non presumat illud ac
cipere sed abbati uel priori aut cellerario as
signetur in obitu

et dormitorio communiter semper silentium
observetur. In claustro quoque certis ho-
ris et locis secundum antiquam consuetudinem
monasterii laudabiliter observatam. Et in
refectorio nullus omnino carne ve-
scatur. nec in quibuscumque sollempni-
tatibus; sicut aliquando fieri consuevit conventus
comedat cum abbate paucis ibi relictis
ut extra refectorium edant carnes sine
ullis diebus; propterea regularis disci-
plina sit studiosius observanda. Sed
extra refectorium nisi in infirmitorio de-
sum carnium exerceant sibi licere. Quod
ex indulgentia possit abbas interdum
aliquos fratrum hos nunc illos prout
necessitas postulaverit advocare.
ipsos quoque secum in camera sua melius
et plenius exhibere. Ceterum debiles et in-
firmi qui minutione indigent vel
aliqua medicina non seorsum in carce-
ribus sed omnes in infirmitorio quod necessaria
fuerint sibi tam in carnibus quam in aliis
recipiant competenter. Si quis vero eorum debi-
lis fuerit aut non delicatus ut non possit
communibus cibis esse contentus. sic provideatur
sine scandalo aliorum. Verum si abbas et prior vo-
luerit in refectorio misericordiam facere servientibus
cibum aliquem competentem non cum illis
sed ante se faciat apportari de quo ipse il-
lis faciat pitantiam pro sustentatione
nature. Tales autem ad agenda officia in
monasterio deputentur qui fideles sint
et discreti. nec alicui committatur ali-
qua obedientia perpetuo possidenda tam-
quam in sua sibi vita locetur. sed cum
oportuerit amoveri contradictione qualibet remo-
ta. Prior autem et ceteri post abbatem po-
siti sic in opere et sermone ut exemplo vi-
te et verbo doctrine fratres suos instruere stu-
deant in bono et a malo revocare. Ceterum
religionis habitum secundum scientiam ut delinquen-
tes corripiat et castiget. obedientes

foveat et confortet. Abbas vero cum omnis
modis invenerit obedientiam quanto frequen-
tius poterit sic cum fratribus et conventu
vigilem curam et diligentem sollici-
tudinem gerere studeat de omnibus ut de
officio sibi commisso dignam deo possit
reddere rationem. Si vero inveniatur quod prevaricator omnis
fuerit aut contemptor seu negligens
aut remissus. pro certo se noverit non so-
lum ab officio deponendum. sed alio
modo secundum regulam castigandum. cum in
offensa non solum propria verum etiam aliena
de suis manibus requiratur. Nec etiam
met abbas et super habitu proprietatis pos-
sit cum aliquo monacho dispensare.
quia abdicatio proprietatis sicut et custodia
castitatis adeo est annexa regule mo-
nachali ut contra eam nec summus pon-
tifex possit licentiam indulgere. Io.
in con. generali.

In singulis regnis sive provinciis fi-
at de triennio in triennium salvo iure
diocesanorum pontificum commune
capitulum abbatum atque priorum abbates
proprios non habentium qui non consueverunt
tale capitulum celebrare ad quod universi con-
veniant prepeditionem canonicam non habentes
apud unum de monasteriis ad hoc aptum hoc
adhibito moderamine ut nullus
eorum plus quam vi. evectiones et octo per-
sonas adducat. Advocent autem ibi no-
vitatis principio duos Cisterciensis ordi-
nis vicinos abbates ad prestandum sibi consili-
um et auxilium opportunum cum sint ibi ca-
pitulis celebrandis ex longa consuetudine
plenius informati. Qui absque contradictione
duos sibi de ipsis associent quos vi-
derint expedire. ac ipsi quatuor presint ca-
pitulo universo ita quod ex hoc nullus eorum
sibi auctoritatem prelationis assumat. unde cum
expedierit provida possint deliberatione
mutari. Huiusmodi vero capitulum aliquot certis

diebus continue iuxta morem cisterciensis or-
dinis celebrent in quo diligens ha-
beatur tractatus de reformatione ordinis
et observantia regulari et quod statutum
fuerit illis quatuor approbantibus
inviolabiliter observetur omni excu-
satione remotis. proviso nichilominus
ubi sequenti termino debeat capitulum
celebrari. et qui convenerint vitam
ducant communem et faciant proportio-
naliter simul omnes communes ex-
pensas ita quod si non omnes poterunt
in eisdem saltem plures simul
in diversis domibus commorentur. Ordi-
nent etiam in eodem capitulo religio-
sas et circumspectas personas que singulas ab-
batias eiusdem regni sive provincie
non solum monachorum sed etiam monialium
secundum formam sibi prefixam vice no-
stra studeant visitare. corrigentes et
reformantes que correctionis et refor-
mationis officio viderint indigere
ita quod si rectores loci cognoverint ab
administratione penitus amovendum
denuntient episcopo proprio ut illum
amovere procuret quod si non fecerit vi-
sitatores hoc referant ad apostolice sedis examen.
hoc ipsum regulares canonicos secundum ordi-
nem suum volumus et precipimus obser-
vare. Si vero in hac novitate quic-
quam difficultatis emerserit quod per predictas
personas nequeat expediri ad apostolice sedis iudi-
cium absque scandalo referatur. ceteris ir-
refragabiliter observatis que concordi fuerint
deliberatione provisa. Porro diocesani e-
piscopi monasteria sibi subiecta ita studeant
reformare ut cum ad ea predicti vi-
sitatores accesserint plus in illis inve-
niant quod commendatione quam quod correc-
tione sit dignum attentissime precaven-
tes ne per eos dicta monasteria indebitis
honeribus agraventur quia sicut volu-
mus superiorum iura servari ita inferiores
nolumus iniurias sustinere. Ad hec
districte precipimus tam diocesanis e-
piscopis quam personis que preerunt ca-
pitulis celebrandis ut per censuram ecclesiasticam ap-
pellatione remota compescant advocatos patronos vi-
cedominos rectores et consules magna-
tes et milites seu quoslibet alios ne
monasteria presumant offendere in
personis aut rebus. et si forsan offende-
rint eos ad satisfaciendum compellere non
omittant ut liberius et quietius deo
valeant famulari. Honorius III. ab-
batibus et monachis in Lombardia et
Marchia Tervisina constitutis.

Ea que pro religionis honestate etc. Porro
cum visitatores secundum statutum generalis
concilii ordinati a generali abbatum capitulo
presidente precepit ad visitatoris officium
exercendum de statu monachorum et observan-
tiis disciplinae regularibus inquirant et tam
in spiritualibus quam in temporalibus corrigant et re-
forment que viderint corrigenda. ita tamen
quod monachos delinquentes per abbates loci
corrigi faciant eis autem iniungi penitentiam
salutarem iuxta beati benedicti regulam
et apostolica instituta non secundum normam
prave consuetudinis que contra legem in quibus-
dam ecclesiis solent ipsi quoque visitatores
monachos quos contumaces invenerint
et rebelles vel eiusmodi culpe vice vita
regulari censura percellant absque perso-
narum delectu non parcendo rebellibus obstinatam
pertinaciam vel potentiam amicorum quo vicem
morbidam eiciant ab ovili ne inficiat sanas oves. Si vero abbates in cor-
rigendis iuxta visitatorum mandatum
et regularia instituta se ipsos sive
monachos inventi fuerint negligentes
proclamentur et corripiant et ita pu-
niantur publice in capitulo generali quod
pena ipsorum sit aliis in exemplum.

qn̄ si abbas n̄ exemptus fuit a uisitato
rib; nimis negligens 7 remissus iuu̅
tus ep̅o loci diocesano denu̅tiant sui
mon̄ 7 p̅iculum d̅tur ei fidel' 7 p̅
uidus quo adiutor ul̅; ad capitulu̅
gn̄ale. Si aut̅ dilapidator i̅uentus
fuit ul' alias merito amouendus p̅
diocesanu̅ post quam h̅ sibi uisita
torib; denu̅tiatu̅ fuit. amoueat'
abs; iudicior strepitu arg̅m̄te
abbatie ac monastio p̅uideatur in
t̅im ad ministrator ydoneus qui
t̅paliu̅ gerat donec ipi mo
nastio fuit d' abbe p̅uisum. quo
si forsan ep̅c h̅ adimplere noluit
ul' neglexit uisitatores ul' p̅sidentes
capitulo gn̄ali d' fectum ep̅i apli
ce. sedi n̄ differat intimare h̅ eād
dca exemptos abbes si p̅ papm̄ p̅ui
sitatores ut p̅sidentes caplo gn̄ali d'
positi cū ip̄or sedi aplice reseruata.
ita ut abbe qui amouend' in debi
tur i t̄m p̅uisitatores ul' in capitulo
p̅sidentes ab administratione suspē
so administrator ydoneus monas
tio deputetur. Illor aut̅ excessus
7 alia q̄ uisa fuit intima̅da caplo
p̅sidentes nob d' nutient p̅ fideles nu̅
tios 7 prudentes. quib; d' com̅ otri
butione abbatu̅ ul' ciuitatib; facul
tate sufficient ministrent expē
se. Consequentes aut̅ uisitatores p̅qui
rant p̅or uisitatorum uestigia dilige̅
t̅. 7 eor negligentias 7 excessus re
ferant sequenti capitulo gn̄ali. ut i
ul' culpā publice debitam peam
poteāt iu' q̄ d' abbatib; p̅sidentib;
gn̄ali caplo p̅ capim' obs̄uari. p̅
capim' q̄uoq; ut in ullo monastio
ad p̅bendas recipiant decetō abbes
7 monachi clicos seclares nec hūg
iam receptis fuit locū ul' uocē in ca
pitulo dormitorio ul' refectorio seu in
claustro sibi uendicare otendunt seu
monachor cetib; i̅portune se inserere
p̅sumant. s; b̅n̄ficiis sibi ocessis otenti
o̅uis̄ntur honeste optima obseru
a in monastiis fidelit' impendentes
nich' ul' ins̄p̄ualib; exigant i̅ ip̄is
monastiis ul' usurpet. siqui uō ta
lium a uisitatorib; inuenti fuerint eri
minosi p̅ diocesanum. i̅ nō exemptis
7 p̅uisitatores ul' p̅sidentes gn̄ali capitu
lo in exemptis b̅n̄ficiis p̅uent' eisdē.
hec aut̅ omnia q̄ in monastiis q̄ non
h̅nt abbes p̅piores s; p̅ores nec in mo
nastiis monialium quo ad articu
los abbatissis 7 monialib; co̅gruen
tes p̅ capim' obs̄uari. De religiosis

De religiosis domib; ut ep̅o sint subiecte. R.

Greg' uictori archiep̅o neapolitan̄.
Nunc aut̅ ad basilicam q̄ dedicanda
est debet clerum ciuitatis ep̅c an̄q̄
fundatur baptizau̅it incolas 7 ad
cui' osignationem substantia d' uo tiā
co̅currerit (n̄ enim tinnius aut locis o
uenit cuffinu̅. s; ulle ad osecratorem
uocet' cui p̅ huiū modu̅ cuiem scri
p̅sim' o sit dele p̅mitti. Idem
agapito abbati.

Quia monastiu̅ q̄ i̅ fundo mariano situ̅
ē. hospitalitatis facie te dr' desolatu̅. illd
tuo monastio cu̅ omnib; reb; suis ul'
que ei opetunt actorib; p̅ spetuu̅
uniendū 7 s. ipm aut̅ monastiu̅ sic tue
nos ordinatoni omnis se cognoscas. ū
tū uiris dictorū illic nō ep̅c fuerit tūi
in cui' ciuitate monastiu̅ tuu̅ est situ̅
si nūcerimus cui est diocē. h̅at. n̄ istic
huius loci ordinationem disponimus. ut
tū iura sua singul' ep̅is inuiolata s
uent'. Ex decretis eugi pp̅.

Deseno dochius 7 aliis similib; loc'
p̅ sollicitudinem ep̅or i̅ quoru̅

dice͞ existūt ad eas ꝺ utilitates quib;
ꝯstituta sunt ordinent̄. Urbanus
iii. ammun̄. ep̄o.

Ad hec ꝗ̄ inquit. t. t. xerri. ꝗ si locus i
ad hospitalitatis usū ꝗ pauꝑum ꝑ
uisione fu erint sicut moris ē. auc
toritate pon. ꝯstitutus extitit reli
giosus n̄ deb; mutamus uestib; deputa
tam siue de uestib; ꝗ ligneis uasis ꝗ ali
is utensilib; ad cultū religionis p
pontificem deputatis. antiqua ꝯsuetudo
indubitanter obseruat. ꝗ uenerabiliū
patrū decreta sanctorū. Innoc. iii.
ꝯstātinopoli. patriarche.

Inter. iiii. ꝗ̄. quamdiu monasteria p regu
lares remanē potuerit ordinata nō
sūt ad seculares clericos trāsferenda si ꝗ
si regulares defuīnt ꝑ eor. defectū
in eis seculares clerici poterūt ordina
ri. Idem abbi ꝗ frib; ꝗ ipte secta

Constitutus in p̄sentia. n. ep̄c. Ite.
albañ. in ecclia claustri ꝗ pauli or
in qua ius patronatꝰ monasterio uro
recognoscebat a uob ius ep̄ale pete
bat. quam sitauerat in dioc. albañ ꝗ nō
ꝺ iure coi ei tenebatur ī sp̄ualibus
rendē. ꝗ̄. vim yconom̄ i uestre
ex aduerso. ꝗ ī ista eccle sita eet in dioc.
albañ ei tamē n̄ tenebat ī aliis xen
dere cū dn̄icus laurencius ep̄c qui
fuerat ep̄c albañ. uniuersas ecclias ad
urm monasteriū ptinētes ī diocē ei
sitas. ꝗ quicquid iuris tam ī monā
sterio uro quam in eis habebat tam ī sp̄i
ritualibus quam ī tp̄alibus sub annua. viii. de n̄. usu
alis pensione monasterio uro con
cessit ita uidelicet ut liceret abbi
ei fribꝫ a quocūq; uellēt ep̄o tam or
dinatōem clericorum quam ꝯsecratōe
altariū in ipo monasterio ꝗ p̄ociis ec
cliis optinē. in quib; etiam obus ter
tiaꝫ mortuorum indulsit. Et ideo ꝑ.

ꝑ. n. ꝗ ab eo sc̄m fuat ꝯfirmauit. vñ
ꝗ si eccā ipa fuisset aliqñ eccē albañ. sub
iecta monasteriū ꝗ monasteriū urm nich
omniꝰ legittima se potēt p̄scriptōe tue
ri. cū p xl. annos ipam pacifice possedis
s; e contra yconom⁹ ep̄i ꝯcessionē ep̄i lu
cani. nō tenē dicebat ut pote ꝯtinen
tem symoniacam p̄uitatem. cum
enī tertiam mortuorum monasterio ꝯcessis;
ꝗ tam etiam in ordinatōib; clericorum ꝗ̄.
altariū ꝯsecratōib; indulsisset ei ple
nariam libtatem n̄ est dubium.
quin sp̄ualia hec existant eo ipo quod
sup hꝰ recompensatōem certe pensiōis
accepit ꝯmisit uitiū symoie. vñ
contractus huiꝰ nullam optinet firmi
tatem ꝯfirmatō aūt ap. se. fuāt ꝑ
subreptionē obtenta. cū in ea ꝺ ꝗ̄
ꝺ ꝗ̄ nulla mentio hātur. ꝗ̄. cū aūt nec
insolitū sit nec nouū ut cū ep̄i ec
clias ꝯcesserit piis locis aliquid sibi
reseruent in eis noie pensiōis nos ꝗ
eū libtatis p̄uilegiū ł ꝑtectōis p̄si
diū aliquib; ecclīs īdulgem⁹ gratis
accepim⁹ censuū sūꝗ libertatis oblatū
ꝗ inuictis uris ad successor. uror me
moriam census exp̄mām⁹ ꝗ̄ ꝗntitate
auditis yconomū ꝑpositus monasterii uri
yconomo eiusdem ep̄i eccē noie isto
lutū pensionis p̄ dcē ur̄ ratam q̄o
tingit p̄dcām ecclām ꝗ restitutōem sb
tracte. a. xl. annis ꝓm ratam tandē eadē
ꝑ diffinitiuam sniām ꝯdempnam⁹
ꝗ eiusꝺ yconomū urm ab impetitōe
yconomi eiusdem ep̄i sup aliis recla
mus absolutū. ꝑpetuum illi silentiū
imponētes. Idem abbi ꝗ ꝯuētui

Cum uen̄. f. n. ꝗ. sabinen̄. Fauen̄.
ep̄c ecclām scī angli ꝺ canna cū suis
ptinentiis ꝗ possōnib; petiisset asserē
eam ad se tam in sp̄ualib; quam tp̄alib
ptinē allegarat aū omīa iuris ordē ꝗ

cum constituta sit in dioc. Sabinen. sub
ipsius debeat consistere potestate (inter alia dice-
bat) quoniam ad se dictam ecclesiam pertinere nite-
batur ostendere per publicum instrumentum
in quo continetur expresse, quod Sabinen. episcopus
B. Faven. abbati concessit, ut possessiones post ipsius
dictam ecclesiam cum suis pertinentiis
locavisse, pariter a. IIII sol. papien.
pensione. Sed pars altera proposuit instrumen-
to praedicto nullam fidem penitus esse
adhibendam, quia super interiorem scriptu-
ram et rasuram loco suspecto factam ubi
videlicet annotatio temporis recensetur.
Quia igitur nobis constitit ecclesiam super dictam
constitutam in dioc. Sabinen. episcopali iure
in omnibus spiritualibus eidem episcopo adiudicavimus,
mandantes illis tamen exceptis quae pars altera
scripta esse dignoscuntur esse subtracta.
Quia vero in instrumento praedicto per quod episcopus eccle-
siam intendebat quoad temporalia vindi-
care, adiicienda super hoc fidem inviola-
biliter esse cognovimus, nisi ut potest per praedictam
de iure suspectum nos ab impetitione
ipsius quo ad temporalia eiusdem ecclesiae duximus
absolvendos. Item.

Cum. dil. fil. et c. quia cum non potuit in ista
praesentia terminari, cum ipsius monasterii
super procuratione et cura habitatione litteras non
haberet, eam iudicibus duximus examini com-
mittendam (mandantes quod si constiterit
abbatem ad sedem ap. ante quam episcopus in eum
suspensionis vel excommunicationis immanisset in eum
dictam sententiam tulisse legittime appellasse
vel monasterium autem dictae ecclesiae episcopi eiusdem
exemptum, eo non obstante, quod abbas ab
eo contumaciter (?) per se frem suorum, assen-
sum et obedientiam repromisit, eos
fraus et dolus ei patrocinari non debeant
iudicetis illas sententias non tenere. Quod si
abbas vel exemptionis probatione defecerit, nec
legittima se potuit praescriptione tueri,
licet, pro eo se ante praedictas sententias appellasse
in hac emunitas in monasterium iudicetis. Au-
rem. ecclesiae Sublacen. in cuius dioc. est situm
ditum. sive eo impedito, appellationis
deficientem, si vero constiterit de exemptio-
ne vel legittima praescriptione tam abbatem
quam monasterium ab impetitione dicti episcopi ab-
solvatis. Item in con. generali.

Ne nimia religionum diversitas gravem
in ecclesia Dei confusionem inducat, firmi-
ter prohibemus, ne quis de cetero novam
religionem inveniat, sed quicumque
ad religionem converti voluerit, unam
de approbatis assumat. Similiter qui
voluerit religiosam domum de no-
vo fundare, regulam et institutionem acci-
piat de approbatis. (Illud etiam prohibe-
mus, ne quis in diversis monasteriis locum
monachi habere praesumat, nec unus abbas
pluribus monasteriis audeat praesidere.

De capellis monachorum et aliorum

Urbanus III. religiosorum.

In ecclesiis ubi monachi habitant, populis per
monachum non regatur, sed capellanus qui populum
regat ab episcopo per consilium monachorum insti-
tuatur ita ut ex solius episcopi arbitrio
tam ordinatio eius quam depositio et to-
tius vitae pertineat conversatio. Inno.

III. archiepiscopo et clericis S. Sever.

Dilec. fil. et c. syndicus ecclesiae vestrae abbas de
nomine S. Laurentii de Pisanina (?) in
 [gloss: id est in ea cuius parochia monasterium est situm]
stitutionis baptismalis capitulis et subditis
subiectionem postulans possessionem spe-
ctatorum (?) tentabat cum enim ecclesia S.
Laurentii sit in parochia vestra sita, de-
bet de iure communi ecclesiae vestrae in spiritualibus omnibus
subiacere, quia privilegium exemptionis habet per
scriptionem, pro se potuit allegare cum il-
la ecclesia se exuit praescriptionis, quas per testes
dicebat legittime comprobatum (quod ecclesia
eorum et c. quod super quaestionem ecclesiae vestrae
et praedictam ecclesiam quaestio verteretur, episcopus
praedecessor eiusdem ecclesiae fuit sponte confes-

fuis quod ecclesie sancte cecilie serviturum et baptismum
debebat/ cumque pars una testes induxisset il
lorum dictis temporibus ad capitulum vocas
se ipsum que venisse asserebat in medium [iudicium]
perduxisset eis vitare partes pro presbiter
se vocatum fuisse ad capitulum est con
fessus. unde postea pro nobis ecclesiam veniam
capitulo quo se conquesta fuerat spolia
tam fuisse. pro parte ecclesie sancti Lauren
tii [illegible] vero
contentus pro parte quod ad servi
tium et baptisma et possessionem quo
ad capellam non voluit sindicus comparere
[illegible] yconomus sancti laurentii ecclesie
respondit quod ecclesia ipsa nullo medio ad
romanam ecclesiam pertinebat. cum enim
monasterium monialium fuerit et generaliter
fuerit in urbe ut nullum monasterium
titulo sit subiectum incongruum vide
batur ut regulares secularibus suppo
nantur pro ea vero hodie nos in ea institutio
nem et constitutionem liberam exercemus.
etc. Nos igitur auditis propositis yconomum
sancti Laurentii syndico vero in obstinatio
et sacrilegio [illegible] ita ut presbiter ecclesie
romane nullum preiudicium generetur. Si enim
forte ius suum duxerit prosequendum
institutione aut constitutione et capitulo
yconomum ipsum ab impetitione syndica
rum prorsus absolvimus syndico vero super
hoc perpetuum silentium imponentes.

Hon. iii. episcopo Veneten.

Ex parte tua fuit propositum. quod abbas et co
nventus Ravenne Veneten. dioc. litteras
ap. se. asserunt sibi esse concessum ut in
singulis ipsorum parrochiis singuli mo
nachi commorentur sibi facultates non
suppetunt eorum curam ad obtinet
lat. co. cal. de quo nulla mentio est illic
teris [ante] dictis. f. t. br. [illegible] quod si litteras
ab ap. se. non credimus emanasse quod
super occupatione forsitan emanavit

nolumus per hoc derogari concilio supradicto.

Idem burdegalensi archiepiscopo.

Ad audientiam nostram pervenit quod cum nulli
monachi lege tibi diocesana subiecti
in quibusdam parrochiis habitant soli
tam contra statutum concilii generalis. quidam quoque
eorum ipsorum abbates seu priores ut vel ipsos ad cla
ustra revocent facientes in ipsis ecclesiis
deservire per clericos seculares vel alios mona
chos eis associent cum quibus vitam
possint ducere regularem. mo. p. per
cen. ce. 9. De iure patronatus. rubrica.

Ex concil. medio in [illegible]

Relatum est nobis. nobis intelleximus esse quod ecclesia
rum heredes patronorum divisi non debent et
si simul [inter eos] [illegible] pro quas sacer
dos suo ibi officio canonice fungi non
possit si autem providentia non poterit separa
tur ab episcopo ut nullo modo ibi missarum
sollempnia celebrentur donec ad concor
diam redeant et ecclesie sue totidem canoni
ce habeant qui huiusmodi suum ministerium
valeat exercere. Ex co. trib.

Quoniam ecclesia etc. si contingat per ecclesia
dissidentes patronos ut eum noluit sub
uno presbitero pervenire episcopus si autem non potuerit ipsi
consules tollat unde relevantur atque eius
ecclesie claudat hostia. ut sacrum minis
terium nullus in ea debeat antequam unum
eligant presbiterum qui sacro sancta sit [illegible]
procurare. Ex co. lat.

Quoniam in quibusdam locis fundatores ecclesiarum
aut heredes eorum potestate in qua eos eccle
sia hucusque sustinuit abutuntur et cum una
ecclesia unus debeat [esse] rector per sua clericos
plurimos [illegible] presenti decreto sta
tuimus ut si forte in partes fundatorum
torum se vota diviserint ille preficiatur
ecclesie qui maioribus iuvatur meritis et plu
rimorum eligitur et probatur assensu.
Si autem hoc sine scandalo esse nequiverit or
dinet antistes ecclesie sicut melius eam secundum

Dominum uiderit ordinandam, sed ipsum ecclesiastica fidei iure patronatus quod emisit inter aliquos et cui competat infra. ubi misset non fuit diffinitum. Ex eod.

Preterea quia in terra quorundam laicorum processit audatia ut episcoporum auct. neglecta clericos instituant in ecclesiis et remoueant cum uoluerint possessiones quoque atque alia ecclesiastica bona pro sua uoluntate plerumque distribuant ipsos anathate decernimus feriendos clericus autem quicumque per laicos sine premissi episcopi auctoritate receperint coronem puetu si superstitit amministrio ecclesiastico et ordine deponatur. Alex. eboracen. archiepiscopo.

Quod autem consul. si clericus ydoneus ad uacantem ecclesiam presentatus non fuit ab episcopo diocesano admissus et postmodum alius ydoneus presentatur et institutus ab episcopo possessionem tenuerit corporalem an predicto clerico ecclesiam petere debeat posterior remouit ut potior prior presentatus dubium non est quin in casu isto melior conditio possidentis quam autem presentatio per diocesanum episcopum approbetur ratum non est quod a patrono fuit inchoatum. Extra. t. priu. per ui. quia si laici clericis uel collegiis de concessionibus uel donationibus instrumenta concesserit in hiis uerba uel similia concessi uel dedi ecclesiam; propositi carta firmaui. si consensus episcopi non accesserit; mechagi uidetur quare per non dato habetur siquid ab illo datur nunc potest de iure donare. Item. exon. episcopo.

Quia clerici quidam aduocatias ecclesiarum; comparant et defuncti eorum; modo possunt acquirit ut postmodum eorum filii uel nepotes ad easdem ecclesias presententur propterea ut id arti inhibere per aures eosdem aduocationibus taliter adquisitis. ap. post spoliatio. Id. herforden. episcopo uel aliis de fontec.

Veritatis. et salesbarien. episcopi accepimus quod defuncta persona ecclesie de Laton. G. miles quandam uillam in qua est ecclesia sita a monasterio deuinton. ad firmam tenebat ad eandem uacantem W. clericum predicto episcopo presentauit; post modum abbatissa predicti monasterii alium presentauit eius ad ecclesiam supradictam eo nolente presentatum ab ea recipere appentumen. arc. episcopum grauem de episcopo deposuit conquestione. quod. si uobis constitit quod predicto militi prescripta uilla fuit non excepto iure patronatus ad firmam concessa. et. cum eum de iure patronatus inter abbatissam et militem controuersiam esse sub ordinata prestatus. v. inprescripta ecclesia per episcopum ad presentationem militis institutus fuerit, ei clericum modo aliter sit ydoneus adiudicetis ecclesiam; ita quod si abbatissa obtineat aduersus militem illud temporalibus debeat reddere. Item vinton. episcopo.

Illud presentationum non duximus. quod si laicus episcopo inconsulto ecclesiam non uacantem concedit religiosis et uiri postea cum uacauerit ad presentationem eiusdem laici clericus idem fuit per diocesanum episcopum institutus prior concessio secundam institutionem quominus habeat rata et firma non potest aliquatenus impedire cum illa concessio de iure nullius possit esse momenti tum quia de re non uacante facta est. tum quia laicus sine auct. episcopi. etiam in ipsis ecclesiis curre licet religioso loco patronatus ius conferendi uel bam habent facultatem. si uero ius patronatus ecclesia uacante religioso loco contulit et aliquis sine presentatione fratrum eiusdem loci fuerit et in ipsa ecclesia institutus. eius secundum rigorem iuris est institutio irritanda. Idem eidem.

Quoniam omnia; et c. absurdum uidetur omnino ut ad singulas patronorum secundum humanam conditionem; mutationes. ecclesiarum declinationes

mutent et uicissitudines eccliarum. ab illo ca
tis ius presumat. | Idem eboracen. archiepo.
Cum laici epis nescientibus aut non consentie
tibus eccias clericis concedunt in quibus habent i
patronatus et postea pmia ducti alios ad eas
de epis representant et illi ad eorum presentatione
in eisdem ecclesiis ab epis instituunt. earum insti
tutio stare qua auct. fuit epi institutio
cessione porro que nulla est omnino euacua
tam cum liceat laicis clericos mercedis presu
ptione ordinare. | Idem abbatibus prioribus
et clericis parrochiatum. eboracen. constitutis.
Cura pastorali et c. Cons. q. ex donatione laico
rum nisi auct. diocesani epi et consensus
adsit nullus uestrum aliquas sibi eccias
uindicare presumat uel retinere taliter
adquisitas nisi legitima fuit prescrip
tione munitus aut diocesani epi habuit
postea consensum. cum enim laici non possint in alii
os nisi ius quod habent transferre huiusmodi conces
siones irritas penitus esse censemus. | Idem
lugdun. epo.
Si uero ordinato alicuius ecclie ad curam insti
tutione spectat et propter diuisa laicorum de
iure patronatus inter se disceptantium
prorogatur tam tibi sit. ap. re. in eadem p
sonam idoneam instituere itaque representes
a beo qui ius euicerit patronatus. | Idem
Cum scim religiositas et c. | hospitalarii
prohibens ne cum iure feudorum emptorum
aliter ue acquisitorum uel in alio modo
ius patronatus in ecclesiis parrochialibus
acquisieritis epo ius parrochiale mi
nuere presumatis. | Idem.
Ex insinuatione. c. clerici accepimus quod cum
frater eius ius patronatus quod in quibusdam ecclesiis
habet libaliter concessit eas quidam sine ipsi
assensu occuparunt et detinent occupa
tas et c. cons. q. si est ita detentores ut eas
de predicto clerico restituat plibere ordina
das mo p. compellas. | Idem acon epo.
Consuluit nos et c. cum sciuarum dei uiri
habitu rationem non possit non deceat aliquem
sustinere ut clerici eccias apentibus suis fu
datas propria auct. detineat aut laica
fuisse alicuibus alius concedat eisdem. | Idem
De iure non patronatus et c. cons. q. si pr. uolo
comparuit cum in conueniens sit uendi ius
patronatus quod est spirituali annexum certum
illum irritum esse decernas. | Idem.
Nullus laicus decimas aut quodcumque eccle
siastici iuris est sine concessione sui pontificis
monasteriis canonicis offerat et si quis epus
improbitatis uel auaritie ei consentire no
luerit romano pontifici intimetur et quod
offerendo est tunc ei licentia offerat. | Idem.
Significasti et c. si epi post promotione
suam presentatores personarum ad eccias a pa
tronis earum pro ecclesiis sibi commissis ad
epi fuit persone idonee quas ad eas
uacantes presentauit fuit admittere.
Idem abbi sci alberti.
Consultationibus et c. si aliquis clericus a
ab ordinato iudice in eccia afuit insti
tutus ad presentationem illius qui eidem
credebatur esse patronus et postea ius patronatus
alius euicerit in iudicio institutus
non debet ab ipsa propter hoc remoueri si tempore p
sentationis ille qui eum presentauit ius
patronatus ecclie possidebat. cum ex hoc ei quod
iure debet habere nullum impositum preiudicia
um generetur. Si uero non possidebat sed tamen
credebatur esse patronus cum non esset. poterit
ab eadem eccia remoueri. | Idem eborac. archiepo.
Suggestum est quod cum ecclie quedam de assensu om
firmata auct. eboracen. archiepi ecclie
beati. p. ebor. concessa et assignata sit in
prebendam canonicam de nouo burgo co
cessionem illam irritare nititur occasio
ne donationis quam sibi asserit pius fcam;
unde licet in donationibus ecclesiarum requirendus
sit et expectandus patronorum consensus. quia
tamen ecclie nisi auctas interuenit pontifi
cal. canonice concedi non possunt sig...

tanquam per eos concessio facta cum assensu patroni [illegible] dioecesani facta est aut eius consensus postea subsecutus. possessor [illegible] concessionis pretextu (per quam nulla debet praestari diminutio) possidens facta contra consensum consensu dioecesani [illegible] et episcopi auctoritate [illegible]. Item archiepiscopis et episcopis per Angliam constitutis.

Relatum est quod in nostra occasione laicis iuris patronatus [illegible] episcopi (vel archidiaconi) audientia [illegible] firmiter iniungimus, quatinus probos viros idoneos (cum ad vos fuerint presentati) personas admittatis. ac pro hoc indignum [illegible] patronatus nomine [illegible] propter hoc credatis. Quod si [illegible] non admonitione vestra receperint [illegible] eos ab officio [illegible] et beneficio [illegible]. Cum quidam laici ecclesias possessionibus spoliant ut sic [illegible] ecclesiasticos faciant coram seculari iudice litigare, nobis iniungimus ut publice [illegible] ut [illegible] anathematis, prohibere, quod si [illegible] prohibitionem [illegible] contemptu [illegible] excommunicationi subdantur. Item.

Eam te decet [illegible] illas autem ecclesias [illegible] patronatu [illegible] vacavit non fuit [illegible] tibi [illegible] de persona idonea ordinare. [illegible]. Lateranensis. iii.

Preterea quum advocati ecclesiarum vel advocationis [illegible] titulo aliis [illegible] pro sua voluntate [illegible] malos [illegible] plurimum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab ecclesiis [illegible] presenti decreto statuimus [illegible] advocati [illegible] patroni vel vicedomini [illegible] custodes vel guardias habere [illegible] alio nomine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] institutos exigere [illegible] [illegible] [illegible] excommunicationi subdantur. [illegible] quoque [illegible] quos fecerint [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] episcopi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potior est [illegible]. Clemens III.

Nobis fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum assensu dioecesani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patronatus [illegible]. Cum in conventuali ecclesia non electionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patroni postulatur assensus (nisi aliter de sua [illegible] [illegible] obtineat ut partes suas [illegible] ponere debeat) [illegible] [illegible] [illegible] est in capella in qua unus per patronum eligitur [illegible] [illegible] habentia [illegible] episcopo presentatur. Cum fundatores quoque bono zelo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Item [illegible] [illegible] archiepiscopo.

Per nostras litteras postulasti edoceri utrum clericus ad vacantem ecclesiam in qua ius optinet patronatus se ipsum tamquam idoneum valeat presentare. cum [illegible] nullus se ingerere debeat ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] meritis [illegible]. Item [illegible] episcopo.

Cum propter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si de iure patronatus [illegible] [illegible] [illegible] aliquos [illegible] [illegible] [illegible] infra [illegible] [illegible] non fuerit [illegible] [illegible] ipsam [illegible] [illegible] non [illegible] persona [illegible] ordinare. ita quod [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]

p̄ iuditū gn̄ali q̄ uis ius ꝯuenerit
patronatus. Idem archiep̄o ⁊ c.

Cum dil. fil. ... cum ostren. ... Lateran.
ep̄s tunc ap. se. le. archid. Carnoten. ...
... ut eccl̄iam quandam uacar
chidiaconatu suo p̄o uacare ꝯtin
geret ꝯcessit hic ꝯuaret in hibens
ne alicui ꝯferret cum de qua. R.
dicto dispositū p̄uideret ⁊ eccl̄. deter
uilla ubi uacasset, idē archid. ꝯ'nū
tatum eiusdem legati ad ip̄am. G.
... p̄sentauit (cui f. ab eod. le.
cassato. ipse p̄fato. W. ꝯcessit eccl̄iam sic
uacantem ⁊ c. (uacante uō quadam
p̄benda in eccl̄a sc̄i Martini Carnoten.
diocesis ep̄s eandem eccl̄am ad p̄sentatio
nem archidiaconi .h. dicto p̄bendam
uō p̄fato .W. assignare curauit. vn̄
ipse .h. supplicabat eandem sibi eccl̄am
ꝯfirmari. ut pote q̄m ad p̄sentationem
archidiaconi uel patroni se dicebat
adeptum ⁊ c. (nos g. attendentes q̄d
cum p̄fatus archid. memoratum. G. tamq̄
uicarius ad illam eccl̄iam p̄sentasset, quia tamen
p̄ diocesanū admissus n̄ fuit s̄ dcs
.h. ab eod. archid. p̄sentatus ad ide̅ ep̄o
institutus iuxta statutū Alex. pp. n̄
p̄mus ... ius est assecutus in eccl̄a
memorata (⁊ si archid. p̄fatum. G.
tanq̄m clericus p̄sentauit. quem in eo q
tanq̄m clericus faciebat sub eius iuris
dictiō legati v̄n postm̄ idem legatus
donatorē illi eccl̄e subtraxerit ⁊ ipsius
eam ad eam tanq̄m clericus n̄ potuit
q̄ plurim p̄sentare p̄sentationem ipsius
nimis canonice factam ꝯtemnens ⁊ eius n̄
obstante ꝯcessionem eiusdem eccl̄e factam
p̄nominato .h. p̄ituitu uīs canoni
cam extitisse, adiudicentes eid p̄fa
tam eccl̄iam cū fructib; medio tp̄r
p̄ceptis ex ea plene ac pacifice possiden
dam p̄fato .G. sup h̄ ppetuum silen
tiū imponendo. Item Helyen. ep̄o.

Pastoralis officii ⁊ c. postulasti edoceri. an cli
cus ad aliq̄m eccl̄iam a patrono laico p̄senta
tus si dioc. ep̄s ip̄m nō elixerit ad mi
ttendum ... huiusmodi p̄sentatione aliquo
iuris assignato nulla (et si forte idē
se. ap. appellauerit ⁊ post ap. ab ipo i
terpositam. id patronus alium eccl̄ie
... p̄sentare (ac p̄m instituerit ep̄s p̄sen
tatum. p' ab ip̄a eccl̄a detrahi ⁊ amoueri.
(nos g. ad h̄ ... benignius uideretur qui
... fauore ... laico patronis ...
... p̄sentatos a laico ꝯditio
nem p̄sidentes censuit meliorem. di
cimus q̄ institutio p̄sentati secūdo loco a
laico patrono robur optinet firmi
tatis (vn̄m ... ut ep̄s qui p̄se
tatum ydoneū malitiose recusauit,
admittere ad puidendum ... in eo
petenti b̄nficio ꝯpellatur. puniatur
in eo in quo ip̄m n̄ est dubiū deliquis
se. Idem Aurien. ep̄o.

Postulasti p se. ap. edoceri. ut cum recto
res prochialiū eccl̄iarum quosdam p̄
sentet ad suarū eccl̄arum titulos ordinādos
utrum electio talium ad ipōs rectores
ptineat ł ad patronos ⁊ n̄ in hui(us) pa
tronoꝝ nō ē requirendus assensus
tiū ius illis saluum maneat elige
di ut cum ipas eccl̄ias uacare ꝯtigerit
instituati huiusmodi n̄ sit alius p̄sentādi
ad brevis ... ꝯ p institutionem ...
nisi patronis p̄iudiciū generet q̄n pos
sint alios ad illas eccl̄ias cū uacauerint
p̄sentare nisi de patronoꝝ p̄cesserit as
sensu. Greg. ix. archiep̄o Eboracen.

Transmisse ad nos tue littere ꝯtinebant
q. cum capitulum Eboracen. eccl̄iam ...
... uacante in qua ius optinet
⁊ patronat'. R. clerico ꝯtulisset ipi post
modum clerici tibi ad eandem eccl̄iam
p̄sentarūt post appellationem ab eod. R.

ase. ap. inf. rectam. et s. con. t. t. xxiii. q.
cum certi iuris patronatus non concesso s3
presentatio pertineat ad patronum. presenta
tum fieri aliquid non obstitat canonicae
institutione in ipsa ecclesia. potius ut poterit
potiorem. De censibus exactionibus et procurationibus.

Ex conc. ap. granatam. tit. xiii. c. xv.

Sanctum est. ut unicuique ecclesie unus
mansus integer absque ullo servitio tri
buatur et presbiteri in eis constituti non de decimis
neque de oblationibus fidelium non de domibus
neque de atriis. vel ortis iuxta ecclesiam positis neque
de prescripto manso aliquod servitium faciant
preter ecclesiasticum et si aliquid amplius
habuerint inde senioribus suis debitum servi
tium impendant. Aug. super epistola.
ad romanos.

Omnis anima sublimioribus potestatibus
subdita sit et cetera. Ideo subditi esse debe
tis ideo enim tributa prestatis quia hoc est proba
tio subiectionis. Gregorius. regi stephano castri
sanctis. et cetera. Affuit presens abbas presbiterini
masse novas monasterio consuetudines
velle imponere. et cetera. quia si ab initio
hoc non fuit et labentibus temporibus aliquid no
vum non permittas imponi. Idem. con
stit. epo.

Licet multum et cetera. Dixit quoque predictus
lectus quod ad collectas vestras alios parrochie
pellatis quod si non permittitur quia enim quae civi
tas sua gravat inhumanum est eos
in collectionem affligere. cum debuerant
ex collectis si esset necessitas inferri.

Pascal. ii. comitisse mattilde.
Pervenit ad nos et cetera. inquit. t. t. xiii.
quod census ignorantie nec divinis nec
humanis legibus invenitur oportet
quippe ut omnis census ad quid et
cui persolvi debeat prescribatur. Ex con. lat.
Cum apostolus se ac suos propriis manibus
decreverit exhibendos ut locum pre
dicandi aliter excepti pseudo apostolus vel eius

quibus predicabat non existeret honerosus gra
ve nimis esse dignoscitur quod quidam
prelati ita in procurationibus graves exis
tant ut interdum ecclesiastica ornamenta
subditi exponere compellantur et long
gi temporis victum brevis hora consumat.
Quo circa statuimus quod archiepiscopi parrochias
visitantes pro diversitate provinciarum et fa
cultatibus ecclesiarum xl. vel l. evectionis nu
merum. episcopi autem xx. vel xxx. cardina
les xxv. nusquam excedant archidiaco
ni vero v. aut septem. decani constituti
sub ipsis duobus equis contempti existant.
nec cum canibus venatoriis et avibus
proficiscantur sed ita procedant ut non que
sua sunt sed que ihesu christi querere videan
tur. nec sumptuosas epulas querant
sed cum gratiarum actione recipiant quod honeste
ac competenter illis fuerit ministratum.
Prohibemus etiam ne subditos tallis et exactio
nibus episcopi gravare presumant sustinemus
autem pro multis necessitatibus que aliquo
tiens superveniunt ut si manifesta et
rationabilis causa extiterit cum caritate mode
ratum ab eis valeant auxilium postu
lare. cum enim dicat apostolus non debent fi
lii thesaurizare parentibus sed parentes
filiis multum longe a patria pieta
te videtur si prepositi subditis suis gra
ves existant quos in cunctis necessitatibus
postmodum debent more fovere. archidiaconi
autem vero sive decani nullas exactiones
sive tallias in presbiteros seu clericos exer
cere presumant. Sane quod de prescripto numero
evectionum secundum tollerantiam dictum est
in illis locis poterit observari in quibus
ampliores sunt redditus et ecclesiastice faculta
tes in pauperibus autem locis tantam volumus
teneri mensuram ut accessu maiorum mi
nores non debeant sentire gravamen nec
sub tali indulgentia illi qui paucioribus
equis uti solebant hactenus

plirim sibi credat potate i dulci. Clericos

Prohibentes insup ne ablatib; epis l aliis platis novi census imponant eccliis n veteres augeant. sive parte redituum suis usib; appropare psumant. si libtatem quam sibi maiores cservare desiderant minorib; suis bona volutate cservent. siquis u o aliter fecit irritum q egit habatur. Alex. iii. vigorn. epo.

Pueta illi qui epo ignorante auctoritate sua pensione annua d ecclia quadam illusione solluerint sui recepint eis d functis inreceptione pensionis no sint aliquaten audiendi si pontifices aut alius qui d iure id face potuint auct. assensum sup h n int venis se cstitit nonenim simplices sacerdotes. l clici possunt eccas quib; psunt auct. sua pstim post decessum suum effice censuales. Ide carnoten. epo.

Ecclias quas d novo epi d manib; laicor. eripuint pt cathedraticu iura omia q in aliis ecclis imponuntur exactoem phibens impom. Ide.

Innovans . nec quisq aliaubi novas pedagior exactoes sin auct. cosensu regum principu statue aliq mo psumat. siquis aut ce h fecit commonitus n cstitit donec satisfaciat cmone careat xpiana. Idem cant. arcepo. eius suffrag.

Cum clici . ad h cura diciq da cu religiosis collusione facta citra auct. dioc. epi ecclias quas tenet eis cstituunt censuales ut post decessu cor heredem ecce p representatoem eordem religiosor. ad filios l nepotes clicor hoc possit transferri papim. ut sicut inuicti fuit face talia. eos ap scriptis ecclis n clfeiatis. ap. post remoue. Ide.

Ea que d avaritie. . cu aut pp beati petri visitatoem d nariox collectam parchidiaconatus viros fecerentis ecclias l parchias n gravetis si secus psump sitis p quitemini hre auferet auobis. Lutius. iii.

Significavit nob. t. rector ecce d fulti g. q cum a monachis d claustrig ad regim ipi ecce fuiss; electus d solvendo eis annuo censu trium marcharum quas predecessor eius solvat pstitit sacramentum post modu epe dioc. ne ipm censum monachis solueret nisi p cstaret q epali auct. fuiss; impositus ipi iculum ordis int dixit. . quo circa ns. q. supdatum canonem auct. psul q n de novo impositum fuisse cstiterit epo pcipias ut phibitoem sua dilatoe relaxet, suo census sit d novo impositus sin auct. epi h factum fuit sin no eosdem monachos ut clicum a iuramento absoluat. ap. re. compella. Idem. rauen. archiepo.

Sopite . sane cum int te monastia bone sup pcuratorib; quas ab eis exegeras cotro ursia uteret. . abbas sci pauli omnium alior sicut pcurator sic exhibitis quas portavit apparuit sup h diutius litigavit . s; tu pcuratoes ipas in aliis monastiis tue p vintie assereres sibi sin ccedicto pstari eas p decessorib; tuis i monastiis bon. exhibitas p testes ydoneos pbavisti. iri utiq; videmus intetoe; tuam iure cmi q p decessorum tuor csuetudine adiuvari. ea pp monastia sup dicta cdempnam ad pcuratoe sm facultates cor tibi tuisq; successorib; exhibenda. Clemes. iii.

Gravis admodu . ecclie si ecce psoe cui cdeat vacare ctingit n aliq quoq ad ipar regim voluit vocare nisi aii novu censum ecclie illis ipoat aut veterem ce. cstitutoem concil

latin. auxerint ad ipsius solutionem in
stitucionum predictorum iuratoria vel fideiussoria
cautione cogentes. etc. elus. ii. c. q. quicumque
constitutionem contra constitutionem predictam super
dictis earum censu atque constitutionibus hec attem
ptata irritum revocantes presbiteros qui
super hiis iuramenta illicita prestitisse no
veritis prestitisse congrua satisfactione
imposita faciatis absolvi eos qui de ce
tero contra formam canonicam super hiis
venire presumpserint canonice puni
entes. | Innoc. iii. abbati et conventui
belle ville.

Quanto creatori etc. ac per hoc quod ab ipso
domus vestre primordio de fundatoris
voluntate processit ut fratribus sancti [illegible]
procurationem unam annis singulis li
baliter exhiberet cum modo teneatis ab eo
quod hec procuratio ipsis debeat exhiberi
unum tunc propter fratrum conventum pau
citatem talis (domus) (nos) procuratio non gravabat sed
nunc tantum excreverit numerus. concedimus quod
ad procurationem vi. vel vii. marche suffice
ret quamquam pro una sic consueverit etc. indulge
mus igitur ne ultra [illegible] in futuro
in procuratione ipsius [illegible] (huius) pro eorum fratribus
obligati sed expensis quas consueverint suf
ficere sint contenti nisi facultates ecclesie
vestre tantum excreverint quod sine gravamine am
pliato fratrum numero ad solutionem debi
tum procurationis extendi possit quan
titas expensarum. | Idem. preposito
et clero mediolanensi.

Cum instantia vestra cotidiana etc. postu
lationi vestre t. rem. quod cum omnes ecclesie
legatis et nuntiis sedis apostolice procurationes
impendere teneantur ab earum presta
tione nullam habere volumus excusatam
nisi forte speciale privilegium sedis ap
ostolice non credimus sit exempta et si longi
ssimo tempore procurationis obsequium non
impenderit. cum in talibus prescriptio se

locum nequeat vendicare quia nos ap
pellatione pastoralis sollicitudinis circa
omnes ecclesias nunquam omnino cessamus.
Sane in hiis exigendis eum modum et
ordinem volumus observari ut nulla ec
clesia vel prelatus se indebite pregravari in
nabit conqueratur. Sed in de communi col
lecta legatorum et nuntiorum expensas con
venerit faciendas quod nobis non duximus
inhibendum ex hoc nos invitis nul
lum preiudicium (volumus) generari quominus
possit aliquorum quod maluerint procura
tiones sibi (ubi) postulare. ita quod sic exactus
ultra suam gravatus fuerit facultatem
sibi ab aliis restauret. Nuntiis cum no
stris in [illegible] exhibendis parcat quique
quod fuerit restitutus (qui) ita quod in fraudem nichil
penitus attemptetur. nec per eosdem ministros
procurationis obsequium si noluerint acci
pere compellatis. Si qui vero contumaciter eis
duxerint resistendum. dictus. sunt. et. compel
lendi. | Io. iam. c. xxiiii. et sala mantuo

Ex parte consultis archiepiscopi fuit | Lepri.
propositum quod cum hii qui vota sancti
Iacobi contrarie persolverint ad eorum mensu
ram terre sue mensuram cum qua [illegible]
emitur convenerunt ipsa persolverint [illegible]
nus et persolvant quandam qua aliquamdiu
tio temporibus ab eorum solutione cessarunt. nec
quidam mensuram exhibent penitus
et ignotam etc. Cum ergo non constet ad
quam mensuram antecessores eorum predicta vo
ta persolverint credimus distinguendum
utrum habitatores regionis ipsius que
ea continue persolverint ad unam et eandem
mensuram hec vota persolverint an diver
sas et dubias. Si primo enim casu ad ean
dem et illi solvere sunt cogendi. Si in secundo
volentes solvere ad minorem. non sunt
cogendi ut ad maiorem persolvant
quum cum huius vota gratuita fu
erint ab initio benignius sunt avertis

ecclesiasticis exigenda ne tanquam exactores
uideantur uiceris episcopalibus inuitare.

Item cesar aug.

Cum inter .G. quia nobis fides facta fuit quod
ecclesie debebat de lusina intra sunt dioc. consti
tute non solum pallia uerum etiam per hoc ipsum
quod instrumentis compositionum continetur
expresse ut abbas sancti iohannis de platen. tantum
de quarta decimarum quam decretis episcopalibus
tibi debeat uerum etiam abbatem ipsum ad inte
gram solutionem quarte olim decimarum
nullis factis deductionibus et ad prestationem
procurationum nostrarum et aliarum episcopalium iurium
in predictis ecclesiis contempnentem. Licet
enim ex forma predicte compositionis dedu
ctiones aliquas faciendas esse contineat quas tamen con positurus
idem abbas nullatenus approbauit sed stu
duit multipliciter impugnare. ex ea
non debuit beneficium consequi cum re
nuntiasse tacite uideatur. Ab eo non erat
presta ut negaret illam ecclesiam intra
dioc. esse situatam super qua instrumen
ta predecessoris tui ostendebat in ute
monasterio fuisse concessa per quem ius episcopa
le petebat expresse.

Item spolet. episcopo

Olim causam quam aduersus clericos plebis ru
pine super sinodatico proponebas tuder
tino episcopo et collegiis suis commisimus
terminandam coram quibus ex parte tua fuit
propositum quod cum predicti predecessoribus
tuis tres in festo natiuitatis et tres
in festo resurrectionis dominice pro sinodati
co soluerint den. papien. nunc tamen
lucen. persoluunt. den. papien. per
soluebant. cum tamen den. papien. ualebit
.v. lucen. unde petebas eos ad papien. so
lutionem compelli. cum et tu lucen. pri
mo anno receperis semper tamen postmo
dum uiscerum fuisti protestatus et .I.
sanctis ostet quod papien. olim pro sino
datico soluebatur quod ex eo non sequitur
quod lucen. soluti sunt postmodum
per eisdem cum dictis testium et confessi
one aduocati ad alterius partis non reuocata
postmodum appareat euidenter quod te
pore .l. predecessoris tui pro sinodatico in
papien. fuit moneta soluta a tempore
cuius .l. non nisi .xxxvi. an. ad plus tem
pus effluxerit et sit legitime eum probatum
quod tres lucen. qui pro uno papi
en. postmodum ipsius .l. soluebantur
.v. .x. .vi. ualebant ex illis quibus ho
die sunt in usu intelligentes ex hoc
quod per monete designationem acciderit ut
ius ad tempus tuum lucen. dati fuerint pro
sinodatico sicut erant in usu procura
torem aduerse partis nomine clericorum ple
bis predicte tibi ad solutionem den. .x. estima
tionis extimationis eorum pro sinodatico pos
sessionem tuam sententiam condempnamus.

Item priori sancti stephani.

Cum uen. f. n. fauen. episcopus et .I. cogno
uimus quod prefatus episcopus sapall. sigillas ab
eadem ecclesia tam ipse quam predecentes
sui recipere consueuerat ecclesie prefate remi
sit et statuit quod aliud eis seruitium non
imponeret sibi uel ecclesie sue annuatim
trium librarum censo pensionis no
mine reseruato. Quia uero uisitatori ad
nexa est procuratio et episcopalis
iuris dictionis quam ipse inea tene
atur causa correctionis ecclesiam uisi
tare prefatam nec intelligatur qua
si nouum impositum quod ab ipsa fuit in
tempore de communi fuerat iure impositum
decernimus quod idem episcopus cum ad ipsam
ecclesiam causa correctionis accesserit moderatam
ab ea procurationem accipiat bis in
anno. Sed nichil aliud preter pensionem
et procurationes prescriptas ab eadem ecclesia
exigere uel extorquere presumat.

Item compostell. archiepiscopo.

Super eo quod f. t. t. nos consulere uoluit utrum quare fuerit
re tota prouincia compostell. de nouo eadem iuris

dicem ecce tue omisa qualit tibi puintia
ut ptem puintie uisitanti obseruare
beat q fuitre nec n q in pcuratonibus
puide tibi duximus pndum qd
illud obsuare tenet q innuitimus p
uintus obsuat. Id in con. gnali.

Procuratons q rone uisitatonis debentur
epis l archid l quib; li b; aliis n ap.
se. legatis aut nuntius abs; abs; mani
festa q necia ca nullatenus exigant
nisi qn psonalit offitium uisitatois
inpenderint q tunc euectionum q pso
narum mediocritatem obsuet in lat.
ocil diffinita h adhibito moderamie
circa legatos q nuntios ut cum oportuit
eos ap aliquem locum moram facere neccia
ne locus ille pp ipos nimium agraue
tur p curatoes recipiant moderatas;
ab aliis ut psonis que nimium fuerint
d suis pcuratonib; agrauate ita qd
nius pcuratonum dierum quib; huius
moram no excedat q cum aliqua
no suffecit p se ipam ecce l plures q
iungantur in unam. porro uisita
tonis offitium exercentes n querat
q sua sunt. s; q ihu xpi pdicatoi et
exortatoi correctoi q reformatoni
uacando ut fructum referant qui
perit. Qui aut ee hoc uenire tep
tauit q q accep reddat q ecce qum ta
lit agrauit tmorem impendat. Hon.
iii. d titon q deosaphat habbib;

Uenabili fre nro cenomanen epo ac
cepimus conquerente q cum ca q inter
ipm ex pte una q abbem q couen
tum d cultura ex alta sup pcurato
nib; quas ab eis petit idem eps nos
scitur agitati nobis fuit ab ap. se.
cu dci abbas q conuetus ex eo frustra
ri intetoem eiusd epi moliuntur.
q eoz, monasterium in cenomanen.
uilla situm ee dignoscitur q ipi

pcuratoem hactenus no soluerunt. q;
dis. v. q. q. nisi aliud ronabile osten
derint uos eos ad exhibendum eam
sicut ius dictauit opellatis. Greg. ix.

Cum nup archiepe beneuetan bne
uetana puinciam uisitaret. q; q
q. cum eundem archiepm sua au
ctoritate ppa sua nra beneuentana
prouinciam otigit uisitare pcura
toes rone uisitatonis debitas uxe fa
cultates ecciarum uicarium exhibeatis ei
dem. alioquin snam qm ipe tulit in
rebelles ratam habebimus q faciem auc
tore domino inuiolabilit obsuari.
Idem

Cum canonicis maioris ecce qndam per
summam pecunie p ppensioe ecce tue
debitam aliquot annis psoluisis q de
summam illam ex integro d meliori
moneta exigat sibi solui. dam. n. lit
tis in mandatis ut canoicos illos solu
tonis p ioris pecunie l si n sit in usu
extimatoe pensionis antique faciat
manere otemptos. Idem.

Auctoritate psentium inhibemus nequis
p eo q moratoriis que in grangiis — *i. in ecclesiis uobis subiectis*
uris sicut intdum aliqui uirum
celebrant pcuratoes que rone a uobis;
exigere l extorquere psumat d co sec
Alex. iii. *tot ecce ut altaris re.*

Ad h si altare motum fuit aut lapis il
le solummodo suppositus qui sigil
lum otinet ofractus aut e diminu
tus debet denuo osecrari ppt hoc
uo nequaqm reiterare sua osecrato
toem ecca osueuit licet quidam
canones in mue reiteratu. Innoc.
iii. tornacen. epo.

Tua fraternitas q. inquis. t. t. pers. ad
indicere tua licet tibi ecclesias dedica
tionem impendere ta diebi dnicis
qm puatis q. Id mdrosten. epo.

Quod in duobus etc. altare uero in quo tabula cum consecratoris benedictione pontificum ministerio adhibetur semota fuit uel enormiter fracta debet iterum consecrari nec negamus quin oleum non consecratum consecrato possit oleo com[m]isceri. Idem compostell. archiepiscopo.

Proposuisti quod uenientibus ad ecclesiam beati iacobi ex diuersis regionibus aliis ab aliis pro contemptione et circa altare de nocte custodiam uendicare homicidia contingunt interdum et aliquando uulnera inferuntur etc. et infra. permanente ecclesia et altari ipsa reconciliari potius paginam cum uino et cinere benedictam. Idem.

Cum sis etc. innouis et quod plura in una ecclesia altaria et plures episcopos simul potis consecrare. Idem

Ligneis edificiis ecclesie uestre combustis cum parietibus tamen illesis ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam passa fracturam etc. inquit duximus rendum. quod cum paries in sua integritate permansit et tabula altaris mota uel enormiter lesa non fuit ob causam predictam nec ecclesia nec altare debet denuo consecrari. Idem senen. episcopo.

Consuluisti etc. cimiteria in quibus ex coniectura corpora sepeliri contingit reconcilianda erunt aspersione solemniter benedicte sicut in dedicationibus tecclesiarum fieri consueuit. Honorius uirgine ungane.

Cum sit ex relatione capituli ozadien. nobis innotuit eorum fecisti ecclesiam consecrari etc. cum non sit ecclesia nisi de dote prouisum ei fuit consecranda eo liberabis ad dotandum ecclesiam ipsam manum munificentie tue debes quo ad hoc fortius tanquam ex debito iam teneris. Gregorius. ix. astoruen. episcopo.

Aqua per episcopum benedicta ecclesiam reconciliari posse palium episcopum non negamus per sacerdotes simplices hoc fieri decreto prohibentes. non obstante consuetudine prouincie bracharen. que dicenda est potius corruptela quaelibet esse dicare que uiri doctoris existit que ordinis tamen episcopalis sunt non potest in seniores gradus dicens de mandare. quod autem mandantibus episcopis super reconciliatione factum est actenus per eosdem in mi[nori] consecrationis toleramus. Idem eidem.

Si ecclesia non consecrata cuiuscumque fuit semine aut sanguinis effusione polluta. aqua pertinus exorzi[zata] lauetur ne diuine laudis organa suspendantur tamen cum actus si potius consecranda

de celebratione missarum et sacramento eu[caristie]

Ex con. agathen. charistie et diuinis officiis

Presbiter matutinali mane officio expleto pensum seruitutis sue uidelicet. primam tertiam. vi. nonam. uesperam que persoluat. ita tamen ut horis competentibus iuxta possibilitatem aut a se aut a scolaribus publice compleantur de inde pactis horis cum infirmis uisitatis fuerint exeat ad opus rurale ieiunus. ut item necessitatibus peregrinorum et hospitum et subditorum commeantium. infirmorum atque defunctorum succurrere possit. usque ad statutam horam pro ipsius qualitate propheta dicente. septies in die laudem dixi tibi. qui septenarius numerus a nobis impletur. si matutinam primam tertiam sextam nonam uesperam completorium tempore nostre seruitutis officia persoluamus. nam de nocturnis uigiliis idem ipse propheta ait. media nocte surgebam et cetera. ergo hiis temporibus laudes creatori nostro super iudicia iustitie referamus.

Ex con. triburin.

Quidam laicorum habent in consuetudine. ut singulos dies audiant euangelium

in principio extat verbum et missas peculiares. hoc est sancte trinitatis et de sancto michaele. et ideo sancitum est in eodem concilio ut ulterius hoc non fiat nisi suo tempore. et nisi aliquis velit pro reverentiam sancte trinitatis non pro alia devotione movere. sed suo libitu ut sibi misse cantentur. et eodem die missas audiant pro salute vivorum et etiam defunctorum. Inno. iii. vigorn.

Consuluisti nos. quod excepto die nativitatis dominice nisi causa necessitatis suadeat sufficit sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.

Item archiepiscopo bracarensi.

Consuluit nos tua fraternitas. requisisti utrum in diebus profestis in quibus ad honorem sancte crucis beate virginis et sancte crucis missam celebrari contingit. ymnus angelicus simbolum ac prefatio propria debeat decantari. et cetera. et cetera. quod apud nos in diebus profestis cum missarum sollempnia in honore beate virginis celebrantur. dicitur ymnus angelicus. et simbolum decantatur. licet in missa prefatio decantetur. ut inter commemorationem et sollempnitatem differentia ostendatur. Verum te deum laudamus in vigiliis [illegible] dicatur in laudibus matutinalis. Item clericis sancti petri ma

Ex parte vestra. et cetera. postea. et cetera. quod semper sacerdos vino perfundere debet postquam totum accepit eucharistie sacramentum. nisi cum eodem die aliam debuit celebrare. ne si forte vinum perfusionis acciperet celebrationem aliam impediret. Item quondam archiepiscopo lugdunensi.

Cum marthe. et cetera. quesivisti quis formam verborum quam ipse christus expressit cum in corpus et sanguinem suum panem transsubstantiavit et vinum illud in canone misse quo ecclesia utitur generaliter adiecerit quod nullus evangelistarum legitur expressisse. cum enim in evangelio sic legatur accipiens calicem gratias agens benedixit et dedit discipulis suis dicens bibite ex hoc omnes. hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. in canone misse sermo iste videlicet misterium fidei verbis ipsius interpositus invenitur. unde cum nullus evangelista christum hoc dixisse testetur miraris quod aliquis asseverare temptaverit cum aliquo plus dixisse quam evangelistarum aliquis asseveret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter preter hoc etiam tua fraternitas reinvenit quod ad eundem videlicet elevatis oculis in celum. et eterni testamenti. potissimum in ipso canone reperiuntur que in textu evangelico non leguntur. Sane multa tam de verbis quam de factis dominicis invenimus ab evangelistis omissa. que apostoli vel supplevisse verbo vel facto expressisse leguntur. paulus enim in actibus apostolorum sic ait. meminisse nos oportet verbum domini ihesu qui dixit beatius est magis dare quam accipere. hoc enim nullus iiii evangelistarum descripsit. nullus etiam eorum expressit quod paulus ad corinthios scribens ait visus est plus quam quingentis fratribus simul. deinde visus est iacobo. novissime autem tamquam abortivo visus est et mihi. Ipsi etiam evangeliste inter se multa supplevisse leguntur que ab eorum aliquo vel aliquibus sunt omissa. Verum cum tres evangeliste posuerint hoc est corpus meum. solus lucas adiecit quod pro vobis tradetur. et cum matheus et marcus dicant pro multis. lucas dicit pro vobis. matheus autem in remissionem peccatorum adiecit. ceterum

ea que ad dicitur merito ... possunt ex aliis locis evangelii comprobari. Iohannes enim suscitationem lazari describens ait ihesum sursum oculos levasse asserit et dixisse. pater gratias tibi ago. quoniam audisti me. etc. Si tunc igitur in celum oculos levavit ad patrem cum ad corpus exanime animam lazari revocabat probabiliter est credendum quod et tunc oculos levavit ad patrem in celum. cum panem et vinum in corpus et sanguinem proprium commutavit. Ceterum sicut supra dictum est expositum. cum in textu evangelico novi testamenti prenotatur. hic vero ponitur et eterni. nam vetus testamentum quod hyrcorum aut vitulorum fuit sanguine dedicatum temporalia promittebat novum autem quod est christi sanguine consecratum promittit eterna. In novo testamentum illud fuit vetus et transitorium hoc autem novum est et eternum. ut ut vitam illa mortem. unde novum. id est ultimum describitur. inde eternum. id est perpetuum comprobatur: novissimum et enim nobis testamentum inmobile perseverat quod testatoris obitu confirmatum. propterea quod apostolus testamentum in morte ait sit confirmatum. alioquin non valet dum vivit qui testatur. preterea non solum scriptura sed et promissio dicitur testamentum unde quod apostolus ipse scribit ideo novi testamenti mediator est et repromissionem accipiant qui vocati sunt hereditatis eterne. Sic quod intelligi debet quod in ipso canone reperitur. hic enim sanguis meus novi et eterni testamenti. nove ac eterne promissionis. sicut confirmator sicut dominus repromittit. qui manducat inquiens carnem meam et sanguinem meum bibit habet vitam eternam. Ex eo autem verbo tercio movit tamen fidei questionem videlicet misterium fidei monimentum erroris quidam crede

putaverunt dicentes in sacramento altaris non esse corporis christi et sanguinis veritatem set pyramidem et speciem et figuram. propter quod scriptura interdum commemorat. id quod in altari suscepitur esse sacramentum et misterium et exemplum sed tales ex eo laqueum erroris incurrunt quod nec auctoritates scripture convenienter intelligunt nec sacramenta dei ut susceperunt reverenter. Si enim quia figura est sacramentum altaris veritas esse negatur. ergo nec mors nec resurrectio christi cum figura sit. veritas est credenda. Siquidem mortem et resurrectionem christi similitudinem et ymaginem esse apostolus manifestat christus inquiens mortuus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram apostolorum etiam princeps petrus sic in epistola sua scribit christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Sic ergo tam mors christi. quam eius resurrectio est exemplum. ut et nos peccato mortui iusticie iam vivamus. quare sicut non fuit quia exemplum. ergo nec vere mortuus fuit christus. nec vere a mortuis resurrexit. sed absit a fidelium cordibus error iste. cum propheta de ipso testetur. quia langores ipse nostros tulit et dolores nostros ipse portavit dictum tamen misterium fidei. quoniam aliud ibi creditur quam cernitur. et aliud cernitur quam creditur. cernitur species panis et vini. et creditur veritas et sanguinis christi ac virtus ... nitatis et caritatis etc. distinguendum est tamen subtiliter inter tria que sunt in hoc sacramento discreta videlicet formam visibilem. et veritatem corporis. et virtutem spiritualem. forma est panis et vini. veritas carnis et sanguinis. virtus unitatis et caritatis. primum est sacramentum et non res. secundum est sacramentum et res. tertium. res et non sacramentum. sed primum est sacramentum gemine rei. secundum est

veritas

caritatis

sacramentum vini, et alterius res existit, id est res gemini sacramenti. Credimus etiam quod formam verborum, sicut sicut in canone reperitur, et a Christo apostoli, et ab ipsis eorum accepere successores. Quesitum etiam utrum aqua cum vino in sanguinem convertatur. Super hoc autem opiniones apud scolasticos variantur. Aliquibus enim videtur quod cum de latere Christi duo precipua fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine ac regenerationis in aqua, in illa duo vinum et aqua que commiscentur in calice divina virtute mutantur, ut in hoc sacramento plene sit veritas et figura. Alii vero tenent quod aqua cum vino transsubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino, licet physici contrarium asseverent, qui aquam a vino partificatam posse asserunt separari. Preterea potest dici quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa, ita quod vini saporem sapore assumit. Quod inde conicitur quia si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem nec sanguini commiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum corpori quod sub eis latet undique circumfunditur, non madidans circumfusum. Ipsa tamen accidentia vini prius appositum videntur afficere. Quia si aqua affuit apposita vini saporem assumendo contingit etiam mutare subiectum, sic et subiectum contingit accidentia permutare. Creditur quippe natura miraculo, et virtus supra consuetudinem operatur. Sed nec inconveniens creditur aut absurdum si aqua in corpore Christi esse credatur, cum legatur de ipsius processisse. Verum inter opiniones predictas illa probabilior iudicatur, que asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressius eluceat proprietas sacramenti. Nam cum aque multe sint populi multi, iuxta quod alibi legitur: beati qui seminant super aquas, ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur. Per hoc enim quod suscepit ipse de nostro, accepimus ipsi de suo, tanti insolubili nexu coniuncti, ut qui est unum cum patre per ineffabilem unitatem, fiat unum nobiscum per admirabilem unionem, ac per hoc ipso communione mediante cum patre unum efficiamur. Pater, inquit, sancte, serva eos quos dedisti michi, ut sint unum sicut et nos. Non pro his rogo tantum, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut et ipsi in nobis unum sint, et mundus credat quia tu me misisti. Tertio loco t. f. requisivit quare fuerit mutatum quod in secreta beati Leonis secundum antiquiores codices continetur, sic videlicet: Annue nobis domine ut anime famuli tui Leonis hec prosit oblatio, cum in modernis sacramentariis habeatur: Annue nobis quesumus domine ut intercessione beati Leonis hec nobis prosit oblatio. Super quo respondetur quod cum sacre scripture dicat auctoritas quod iniuriam facit martiri qui orat pro martire, idem est ratione consimili qui orat pro sanctis [illegible], quia orationibus nostris non indigent, pro eo quod cum sint perfecte beati, · eis ad vota succedunt, sed nos potius eorum orationibus indigemus, quos cum miseri simus undique calamitas perturbat. Unde quod in pluribus orationibus continetur: prosit vel proficiat huic sancto vel illi talis oblatio ad gloriam et honorem, ita debet intelligi ut ad hoc prosit quod magis ac magis a fidelibus glorificetur in terris, licet plerique reputent non indignum sanctorum gloriam usque

adiudicanum . xpi agnitari . et ido eciam
intim sane posse augmtatu glificationis
eorum optare . unde uidetur in hoc articu
ticulo locum hatat illa distinctio qua di
citur quod defunctorum alii sunt ualde boni .
alii ualde mali . alii mediocriter boni
mediocriter mali . unde suffragia que in
fiunt a fidelibus in eccia pro ualde bonis ac
tiones sunt gratiarum . pro ualde malis consola
tiones uiuorum expiationes uero ~~pro medio~~ pro
mediocriter bonis et expiationes pro medi
ocriter malis tua inuestiget . Item
decretalibus rom fratrenit .

De homine et . quesiuisti quod de incau
to presbitero uidetur qui cum se sciat
in mortali crimine constitutum missa
rum sollempnia que non potest preter ne
cessitatem qualibus intermittere propter sui fa
cinoris conscientiam dubitat celebrare .
pactisque cetis circumstantiis missam
celebrare se fingit et suppressis uerbis
quibus conficitur corpus xpi panem et uin
tantum non puram lambit . ita credens
pro eo quod preterendo ipso satisfacere utpote
quod intendit dominum non debeat prouoca
care . cum igitur falsa sint abicienda
remedia que ueris sunt periculis grauio
ra licet is qui pro sui criminis con
sciencia reputat se indignum peccet
grauiter si se ingerat ad illud grauius
tamen uidetur offendere qui sic fraudulen
ter illud presumpsit simulare cum
ille misericordis dei ma
num incidat . iste uero non solum deo cu
non uereretur illudere sed populo quem
decepit se astringat . Idem ferr.
episcopo .

In quadam nostra epistola decretali asse
ris te legisse illud esse nefarium
opinari quod quidam dicere presum
pserunt . in sacramento uidelicet eu
charistie aquam in fleumam conuerti .
nam et de latere xpi non aquam sed hu
morem aquaticum mentiuntur exisse .
et cetera . nos igitur ad tue supplicationis insta
tiam scire uolumus quod quidam dixerunt sed erra
uerunt xpm non fuisse uerum deum sed optu
uum ut misera arriam . alii xpm non
fuisse uerum hominem sed fantasticum
ut impium manichei . sed ad uersus huius
modi hereses iohannes apostolus in epistola sua lo
quitur dicens tres sunt qui testimonium
dant in celo . pater . uerbum . et spiritus . sanctus .
hii tres unum sunt . per hoc intendens
ostendere quod xpc sit uerus deus . et tres
sunt qui testimonium dant in terra .
spiritus . aqua . et sanguis per hoc intendens os
tendere quod xpc sit uerus homo . nam
ad esse hominis duo principaliter exigun
tur uidelicet corpus et anima . ex quorum con
iunctione uerus homo subsistit . per hoc autem
quod in articulo mortis xpc inclinato
capite tradidit spiritum de quo uoce
magna clamauerat . pater in manus
tuas commendo spiritum meum . per manifeste
probatur quod ipse spiritum habebat non solum ui
talem flatum . sed animam rationabilem
de qua proferat tristis est anima mea usque
mortem . et potestatem habeo ponendi
animam meam . et iterum sumendi eam per hoc
autem quod unus militum lancea latus eius
aperuit . et continuo exiuit sanguis
et aqua probatur aperte quod xpc uerum cor
pus habebat . nam de fantastico cor
pore nec sanguis nec aqua exire . unde
ille qui uidit testimonium perhibuit
et testimonium eius est uerum quod tres sunt
qui testimonium dant in terra . spiritus aqua
et sanguis . quia uidelicet xpc sit uerus
homo ex carne rationali subsistens probatum
ex eo quod talem emisit . et uero corpe p
batur ex eo exiuit sanguis et aqua ro
rabilis quippe animam non posse ui
uificare nisi corpus humanum

ex quibus verus homo consistit. Ceterum sicut fuit verus spiritus et verus sanguis, ita procul dubio vera aqua, cum Christus sit veritas, et a veritate omnis fallacia sit penitus aliena. Nam si non fuit aqua sed fleuma quod de latere salvatoris exivit, ille qui vidit et testimonium veritati perhibuit profecto non aquam sed fleuma dixisset. Nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset ostensum, cum per sacramentum baptismi non generetur in fleumate sed in aqua. Neque per hoc possemus argumento probari quod in sacramento eucharistie admiscenda sit aqua cum vino, si de latere Christi non aqua sed fleuma cum sanguine profluxisset. Sed nec vera fuisset figura que super hac re precessit in veteri testamento, cum Moyses virga percussit silicem et exiit non fleuma sed aqua manavit. Restat ergo ut qualiscumque fuit illa aqua, sive naturalis sive miraculosa, sive de novo divina virtute creata, sive ex componentibus ex parte aliqua resoluta, procul dubio vera fuit, cum naturaliter possit et compositum in componentia et elementatum in elementa resolvi. Quemadmodum verus extitit sudor ipsius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Cum autem ad compositionem humani corporis quattuor elementa concurrant, videlicet terra, aqua, aer et ignis, et ad vegetationem eiusdem corporis quattuor humores consimiles conveniant, videlicet sanguis, colera, fleuma et melancolia, ut in uno humani corporis expressius demonstraret unum ex illis et unum ex istis, Iohannes expressit illa que potius ex illis et istis quam magno misterio congruebant, ex elementis aquam et ex humoribus sanguinem, in quibus duobus duo maxime sacramenta redemptionis videlicet et regenerationis elucent. Idem in concilio generali.

Dolentes referimus quod non solum quidam minores clerici verum etiam aliqui ecclesiarum prelati circa comessationes superfluas et confabulationes illicitas, ut de aliis taceamus, fere medietatem noctis expendunt, et somno residuum relinquentes vix ad diurnum concentum avium excitantur, transcurrendo undique continuata sincopa matutinum. Sunt et alii qui missarum sollempnia vix celebrant quater in anno, et quod deterius est interesse contempnunt; et si quando dum hec celebrantur intersunt, chori silentium fugientes intendunt exterius collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Hec igitur et similia sub pena suspensionis penitus inhibemus, districte precipientes in virtute obedientie ut divinum officium nocturnum pariter et diurnum, quantum eis dederit deus, studiose celebrent pariter et devote. Honorius iii.

Sane cum olim et cetera. Ne propter incuriam sacerdotum divina indignatio gravius exardescat, districte precipiendo mandamus quatinus a sacerdotibus eucharistia in loco singulari mundo et signato semper honorifice collocata devote ac fideliter conservetur. Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem suam ut cum in celebratione missarum elevatur hostia salutaris se reverenter inclinet, idem faciens cum eam defert presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat manifeste ac honorifice ante pectus cum omni reverentia et timore, semper lumine precedente, cum sit candor lucis eterne, ut ex hoc apud omnes fides et devotio augeatur. Prelati autem huiusmodi mandati graviter punire non differant transgressores, si et ipsi divinam et nostram voluerint effugere ultionem. Idem universis ecclesiarum prelatis.

Cum creatura non habeat quod primitus reddat
creatori. et infra. cum igitur nullum maius tem-
porem nostri gentie obrepere primitia-
tis quominus panem ... defunctorum
et pro festo vel feria primum ipsorum congruentiam
missarum sollempnia conventualiter
celebretur. Item.
Referente. et infra. cum cantibus sacerdotii que-
que dignitate presulgeat unam in die
celebrare missam sufficiat nam et
valde felix est qui celebrat digne unam. sed tamen. et infra. die cene domini in ecclesia
sipontina dumtaxat in qua tenetur
chrisma confici missarum sinitur solempnia celebrari. Item archiepiscopo ub-
permitto(?) ... in tuis partibus ... talem
inoleuit abusus videlicet quod maiorem quantitatem de vino quam aqua ponitur in
sacrificio quam de vino. cum secundum rationabilem consuetudinem ecclesie generalis plus
in ipso sit de aqua quam de vino ponendum
precoq. f. v. et infra. id non facias nec in tua
provincia patiaris. Item episcopo viennensi.
Litteras tuas recepimus. continentes quod cum
super ... presbiteri ecclesie sancte ... vi-
rien. in quibus confessus ... quod cum qua-
dam die hostiam et calicem non haberet in
pane fermentato et calice ligneo missa-
rum sollempnia celebrare presumpsit. et infra. intellecto itaque quod presbiter ec-
clesie per maliciam dicti presbiteri multiplici
ledebatur incommoditatis officium iterum
celitus confessionibus invenimus quod idem
... igne ... et aqua. cum
... et ... malitia ... ... perpe-
tua ... et infra. confessio et confessio
tio ... presbiter.

Alex. iii. De baptismo et eius effectu

Si quis puerum ter in aqua immerserit
in nomine patris et filii et spiritus sancti amen.
et non dixerit ego baptizo te in nomine patris et filii et
spiritus sancti. non est puer baptizatus ...

dubium est an baptizati fuerint bapti-
zentur his verbis premissis. si baptiza-
tus es non te baptizo. sed si nondum bapti-
zatus es. ego baptizo te. et c. Innocentius
iii. archiepiscopo arelatensi.

Maiores ecclesie causas. presertim articulos fidei con-
tingentes. ad petri sedem referendas in-
telligit qui eum querenti domino quem
discipuli dicerent ipsum esse. pro aliis respondisse no-
tabit. tu es christus filius dei vivi. et pro eo
dominum exorasse ne deficiat fides eius.
dubitantium igitur questionibus quas quidam ca-
tholici heretica ... movere nos pro-
pulas responsione assumunt enim parvulis
inutiliter baptisma conferri ... committun-
tur probare illud primo et presertim indu-
centes quod cum secundum verbum iacobi apostoli
dicentis in epistola sua. caritas operit mul-
titudinem peccatorum. et iuxta testimonium
veritatis in evangelio de peccatrice que ipsius
pedes laverat perhibentis dimissa sunt
ei peccata multa quoniam dilexit multum
non nisi per caritatem et in caritate cri-
mina dimittuntur parvulis qui nec
sentiunt nec consentiunt caritatem non ha-
bent que sentientibus et consentientibus tan-
tum infunditur peccatum non remit-
titur in baptismo. et infra. ad id autem te. pre
quod baptisma circumcisioni successit.
absit enim ut in illam dampnatam
heresim incidamus que preceptum affir-
mabat legem cum evangelio et circum-
cisionem cum baptismo servandam
quoniam secundum apostolum dicentem ad galatas sic
circumcidimini christus vobis nichil proderit
cum quo circumcisio tam adultis quam
parvulis ex precepto domini conferretur ne
baptismus qui successit loco ipsius
et generalior tamen existit cum tam viri
quam femine baptizentur. minores
videantur effectus tam adultis quam
parvulis conferendus sic est sub distinctione

quibus mosaica lex clamabat anima cuius preputii caro circumcisa non fuerit peribit de populo suo. ita nunc indistincte vox nos intonat evangelica nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum dei. ab hac generalitate nec sexum nec etatem excludens.

Caute tamen notandum est quantum plus baptismus hodie conferat christianis quam quondam iudeis circumcisio contulisset. dictum est in fine pentateuci auctoritatis inducte veteri lege peribit de populo suo. in evangelico vero veritate subiunctum est non intrabit in regnum dei. quamvis et si originalis culpa remittebatur per circumcisionis misterium et dampnationis periculum vitabatur non tamen perveniebatur ad regnum celorum quod usque ad mortem christi fuit omnibus obseratum. Sed per sacramentum baptismi christi sanguine rubricati culpa remittitur et ad regnum celorum etiam pervenitur. cuius ianuam christi sanguinis fidelibus suis misericorditer reseravit absit enim ut universi parvuli pereant quorum cotidie tanta multitudo moritur. quin et ipsis misericors deus qui neminem vult perire aliquod remedium procuravit ad salutem.

Ceterum exclusive satis patet predictas auctoritates intelligendas esse tantummodo de adultis qui habent multitudinem peccatorum. cum de parvulis non possit intelligi qui peccato tantum originali tenentur. similiter et illa auctoritas est solvenda qui crediderit et baptizatus fuerit et cetera. cum non sint possint credere parvuli sed adulti et ad hoc tota auctoritas hic intelligenda est de adultis. ne ad alios prima et ad alios secunda clausula referatur. quamvis si nulli concedatur quod parvuli credunt sed per habitum fidei quem susceperunt in baptismo fidem et alia multa verba secundum usum loquendi communem non ad acceptionem sed ad aptitudinem referuntur.

Illud vero quod opponentes inducunt. fidem aut caritatem alias virtutes parvulis ut pote non consentientibus non infundi a plerisque non conceditur absolute cum propter hoc inter doctores theologos questio referatur aliis asserentibus per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti. sed gratiam non conferri nonnullis vero dicentibus et dimitti peccatum et virtutes infundi habentibus illas quoad habitum non ad usum donec perveniant ad etatem adultam.

Verum quidam ex hac solutione invenisse se credunt viam ad alias questiones argumentatione ex eo quod dicimus parvulis in baptismate peccatum originale dimitti quod et adultis dormientibus vel amentibus peccatum si baptizantur idem similiter dimittatur cum enim neutri sentiant tunc vel consentiant dicunt idem in similibus iudicandum. hic vero dicimus distinguendum quod peccatum est duplex originale scilicet et actuale. originale quod absque consensu contrahitur. actuale quod committitur cum consensu. originale igitur quod sine consensu contrahitur sine consensu per vim remittitur sacramenti. actuale vero quod cum consensu contrahitur sine consensu minime relaxatur. Sed adhuc queritur quare non saltem originale peccatum amentibus et dormientibus in baptismo sicut parvulis dimittatur ad hoc est taliter respondendum quod dominus qui totum hominem sanum fecit in sabbato opus in perfectionis [illegible] ob hoc peccata non ex parte sed ex toto dimittit. Pena originalis peccati est carentia visionis dei actualis vero pena peccati est gehenne perpetue cruciatus

unde si primitus dimitteretur alicui actuale non dimisso tali non careret, sic etiam propter originale dimissum et cruciaretur in gehennam perpetuo propter reatum criminis actualis. Sed hoc tamen inconveniens, quia sunt impossibilia quae se minime patiuntur, immo sibi mutuo adversantur. Quaesitum est autem utrum dormientibus et amentibus sacramenti saltem character in baptismate imprimatur, ut excitati a somno vel ab aegritudine liberati non sint denuo baptizandi. Sunt autem nonnulli qui dicunt quod sacramenta quae per se sortiuntur effectum ut baptismus et ordo et caetera similia non solum dormientibus et amentibus sed in invitis et contradicentibus, si non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem conferuntur: cum non solum parvuli qui non consentiunt sed ficti quoque qui, si non ore, corde tamen dissentiunt, recipiant sacramentum. Sed opponitur talibus, quod qui fuissent inviti et reluctantes, unum saltem nomine sacramenti ad iurisdictionem ecclesiasticam pertinerent. Unde ad servandam regulam fidei christianae fierent rationabiliter compellendi. Verum id religioni christianae contrarium, ut invitus et penitus contradicens ad recipiendam et servandam christianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter invitum et invitum, coactum et coactum alii non absurde distinguunt, quod is qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, et ne detrimentum incurrat baptismi suscipit sacramentum, talis sicut et is qui ficte ad baptismum accedit, characterem suscipit christianitatis impressum, et ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei christianae. In quo casu debet intelligi concilii Toletani decretum, ubi dicitur quod qui iamdudum ad christianitatem coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti, quia iam constat eos sacramentis divinis associatos et baptismi gratiam suscepisse et chrismate unctos esse et corporis Domini exstitisse participes, oportet etiam ut fidem quam necessitate susceperunt tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, et fides quam susceperunt vilis ac contemptibilis habeatur. Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem nec characterem suscipit sacramenti, quia plus est expresse contradicere quam minime consentire. Sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit qui contradicens penitus et reclamans thurificare idolis compellitur. Dormientes autem et amentes si prius quam amentiam incurrerent aut dormirent in contradictione persisterent, quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, etsi fuerint sic immersi, characterem non susceperunt sacramenti. Secus autem si prius catechumini exstitissent et habuissent propositum baptizandi. Unde tales in necessitatis articulo consuevit ecclesia baptizare. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariae non invenit obsistentem.

Idem Metensi episcopo.

Debitum etc. Sane intimasti quod quidam Iudaeus in mortis articulo constitutus, cum inter Iudaeos tantum existeret, in aquam se ipsum immersit dicendo: Ego baptizo me in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. Respondemus quod cum inter baptizantem et baptizatum debeat esse discretio, prout ex verbis Domini colligitur dicentis Apostolis: Baptizate omnes gentes in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, memoratus Iudaeus est denuo baptizandus ab alio, ut ostendatur quod alius est qui baptizat et alius qui baptizatur; ad quod designandum ipse Christus non a se ipso sed a Iohanne voluit baptizari. Quamvis si talis continuo decessisset, ad patriam protinus

denuo

euolasset pro sacramenti fidem et si non pro fidei sacramentum. In baptismo quippe illa spiritualis generatio celebratur de qua ueritas ait. Oportet uos nasci denuo. Quia nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit regnum celorum. Sicut ergo in carnali generatione quia preter uirum et feminam nascitur. aliusque est qui carnaliter gignitur et alius qui carnaliter gignit. Sic in sacramentali generatione qua soboles ex aqua et spiritu spiritu renascitur alius debet esse qui spiritualiter generet. et alius qui spiritualiter generetur. Sane et si corpus exterius suum cum cor interius baptizat ut utrobique paternitas et filiatio ualeat inueniri. quibus baptizans et baptizatus ad inuicem referantur. Idem nidrosien. epo.

Non ut apponitur etc. postulasti utrum paruuli sint pro christianis habendi. quos constitutos in articulo propter aque penuriam et absentiam sacerdotis aliquorum simplicitas ancap. ac pectus ac inter scapulas pro baptismo saliue conspersione liniuit. Quoniam cum in baptismo duo semper uidelicet uerbum et elementum necessario requirantur. iuxta quod de uerbo ueritas ait. Euntes in mundum uniuersum baptizate omnes gentes. in nomine patris et filii et spiritus sancti. et eidem dicat de elemento nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum. dubitare non debes illos uerum non habere baptismum in quibus non solum utrumque predictorum sed eorum alterum est omissum. Idem in concilio generali.

Licet grecos cuiuslibet nisi ad obedientiam sedis apostolice reuerentes fouere ac honorare uelimus mores ac ritus eorum in quantum cum domino possumus sustinendo. In hiis tamen illis deferre nec uolumus nec debemus que periculum generant honestati post quam ecclesia grecorum cum aliquibus complicibus et fautoribus suis ab obedientia sedis apostolice se subtraxit. intantum greci ceperunt abhominari latinos quod inter alia que in derogationem eorum impie committebant si quando sacerdotes latini super eorum celebrassent altaria non prius ipsi sacrificare uolebant quam ea tanquam per hoc inquinata lauissent. baptizatos etiam a latinis ipsi greci rebaptizare ausu temerario presumebant et adhuc sicut accepimus quidam agere hoc non uerentur. Volentes ergo tantum scandalum ab ecclesia dei amouere sacro suadente concilio districte precipimus ut talia decetero non presumant conformantes se tanquam filii obedientie sacrosancte romane ecclesie matri sue ut sit unum ouile et unus pastor. Si quis autem tale quid presumpserit excommunicationis mucrone percussus ab omni officio et beneficio ecclesiastico deponatur.

De presbytero non baptizato. Rubrica.

Ex concilio apud compendium.

Si quis presbyter ordinatus deprehenderit se non baptizatum. baptizetur et iterum ordinetur. Innocentius III. cremonensi epo.

Apostolicam sedem consulere. De presbytero quem sine unda baptismatis extremum diem clausisse significasti. quia in sancte matris ecclesie fide et Christi nominis confessione perseuerauit ab originali peccato solutum et celestis patrie gaudium esse adeptum asserimus incunctanter. Lege super. viii. libro Augustini de ciuitate dei ubi inter cetera legitur. baptismus inuisibiliter ministratur. quem non contemptus religionis sed terminus necessitatis excludit. Librum etiam beati Ambrosii de obitu Ualentiniani idem asserentis. Sopitis igitur questionibus doctorum patrum sententiam

teneas, immo etiam iniungas preces hostias que deo offerri iubeas pro presbytero memorato.

Innoc. III. Ferr. epo.

Veniens ad sedem apostolicam I. lator presentium nobis exposuit quod cum ad gradum sacerdotii ascendisset, comperit tandem quod non fuerit secundum formam ecclesie baptizatus. Unde nos cum inter fratres nostros pertractaremus super omnibus fratribus diutius disputatum, quidam in eam declinaverunt sententiam, ut cum baptismus sit fundamentum sacramentorum, ante susceptionem baptismi non suscipiatur aliud sacramentum, quoniam ubi fundamentum non est, superedificari non potest. Porro id econtra videri posset, nam cum quis non solum per sacramentum fidei, sed per fidem sacramenti efficiatur procul dubio membrum Christi, et qui Christum habet per fidem, et si baptismum non habeat, habet utique fundamentum preter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus, ibi superedificare posse videntur sic salutifera opera, sic etiam velut ecclesiastica sacramenta, cum illud non sit generaliter verum neque de novis neque de veteribus sacramentis, quod baptismus sit fundamentum illorum, cum et sacramentum coniugii et eucharistie ante non baptizatis recipi potuerit. Preterea sacramentum ordinis non solum pontificalis, sacerdotalis etiam et levitici, ex institutione sua precessit baptismum. Propter quod forsitan videretur quod ante baptismum huiusmodi ordines possent rite conferri, maxime his qui baptizati crederentur. Quia vero in concilio apud [illegible] legitur constitutum, quod siquis in presbyterum ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur et iterum ordinetur, nos circa latorem presentium id dubitabile casum quod tutius est sentientes, mandamus quatenus ipsum per singulos ordines usque ad sacerdotium promovere procures et permittas eum in sacerdotio ministrare. Quia non intelligitur iterari quod ambigitur esse factum, nec male de sacramento sentitur cum illud non religionis contemptus, sed articulus necessitatis excludit. Et certe de illo qui natus de christianis parentibus, inter christianos est fideliter conversatus, tam violenter presumitur quod fuerit baptizatus, ut hec presumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probaretur.

## De custodia eucharistie et crismatis et aliorum sacramentorum

Innoc. III. in concil. generali. rub.

Statuimus ut in cunctis ecclesiis crisma et eucharistia sub fideli custodia clavibus adhibitis conserventur, ne possit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia vel nefaria exercenda. Si vero is ad quem spectat custodia ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur. Et si per eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, graviori subiaceat ultioni.

Idem in eodem.

Relinqui nolumus incorrectum quod quedam ecclesie sic exponunt supellectilibus propriis et etiam alienis, ut potius domus laice quam dei basilice videantur, non considerantes quod dominus non sinebat ut vas transferretur per templum. Sunt et alii qui non solum ecclesias dimittunt incultas, verum et vasa ministerii et vestimenta ministrorum ac pallas altaris, necnon et ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus sunt horrori. Quia vero zelus nos comedit domus dei, firmiter prohibemus ne huiusmodi supellectilia in ecclesiis admittantur, nisi propter hostiles incursus aut incendia repentina seu alias necessitates urgentes ad eas oporteat habere refugium, sic tamen ut necessitate cessante res in locum pristinum reportentur. Precipimus quoque ut oratoria vasa

et corpulia · inestimata preti munda et in-
tida consuevit nimis enim videtur absur-
dum in sacris sordes negligere que
dedecerent et in prophanis. De reliquiis
Alex. iii. Et veneratione sanctorum. R.

Audivimus quod quidam inter vos diabo-
lica fraude decepti hominem quendam
in potatione et ebrietate occisum quasi sanctum
more infidelium venerantur. cum vix pro
talibus in ebrietatibus peremptis ecclesia
permittat orare. dicit enim apostolus ebrio-
si regnum dei non possidebunt. illum ergo
non presumatis de cetero colere cum etsi per
eum miracula fierent non liceret vobis
ipsum pro sancto absque auctoritate romane ecclesie venerari.

Innoc. iii. in con. generali.

Cum ex eo quod quidam sanctorum reliquias
exponunt venales et eas passim osten-
dunt christiane religioni detractum sit se-
pius: ne in posterum detrahatur presenti
decreto statuimus. ut antiquas amodo extra
capsam nullatenus ostendant. nec ex-
ponantur venales inventas autem de no-
vo nemo publice venerari presumat nisi
prius auctoritate romani pontificis fuerint
approbati. Prelati vero non permittant illos qui ad eorum
ecclesias causa venerationis accedunt variis
figmentis aut falsis documentis deci-
pi sicut et in plerisque locis occasione
questus fieri consuevit.

De observatione ieiuniorum. R.

Innoc. iii. electo sancti petri magalonensis.

Ex parte tua fuit quesitum utrum in na-
tivitate domini vel assumptionem beate virginis
vel festivitatem alicuius apostolorum in sexta
feria contingit evenire die sabbati pre-
cedentis vigilia debeat ieiunari et u-
trum vigilia beati mathie apostoli
si ieiunium sit iniungendum
ad hec respondemus quod die sabbati festivitatis
prelibatas sexte ferie precedentis et beati
mathie apostoli vigilia ieiunari.

Idem bracarensi archiepiscopo.

Consilium tuum consuluit. T. t. Respondemus quod
omnium apostolorum vigilie sunt obser-
vande ieiunii celebrande preter vigilias
apostolorum philippi et iacobi. et beati iohannis
evangeliste cum illorum festivitas infra
sollempnitatem pascalem istius autem
infra natale domini celebratur. ieiun-
ium etiam apud nos in adventu domini
agitur. sanctorum quoque quorum vigilie quorum
festivitates oportet ii. feria celebrari
in precedenti fuit sabbato ieiunandum.
de festivitate beati bartholomei apostoli de
cuius celebratione dubietas oritur apud
quosdam. Respondemus quod iuxta consuetudinem
tue religionis observes. Item cum autem
quesieris quesivit illi penitentia iniun-
genda qui diebus quadragesimalibus
tempore quo tante famis inedia ingruebat.
quod magna pars populi propter inopiam anno-
ne periret carnes comedere sunt
coacti. Respondemus quod in tali articulo illos non
credimus puniendos precipue tamen domino pro
illis et cum illis exoramus ne ipsis ali-
quatenus imputetur. quia bonorum mentium est ibi
timere culpam ubi culpa minime re-
peritur. Est de illis qui propter debili-
tatem in sabbato carnes sumunt.
quod in partibus tuis nullatenus consueverunt.
cum hec ab illis moleste feratur.
et oriatur inde occasio detrahendi.
Respondemus quod super hoc consuetudinem tue
religionis facias observari. sic tamen quod de-
bilibus et infirmis propter hoc periculum
non emergat. preterea de illis qui quamvis in
quadragesima et aliis ieiuniis sollem-
pnibus infirmantur et petunt sibi esum
carnium indulgeri. Respondemus quod cum non
subiaceat legi necessitas considerationem
infirmorum cum urgens necessitas ex-
igit supportare potes et debes ut maius
inde periculum evitetur.

Thom. iii. pragen. epo.
Explicari p sedem ap. postulasti. et i. re
q illi quunce uoto nec regulari
obseruantia sunt astricti. in sexta feria
sifestum natiuitatis dnice die ipo
uenire contingit carnibus pp festi ex
cellentiam uti possunt sm consuetu
dinem eccie gnalis. nec tn hii
rephendendi sunt qui ob deuotio
nem uoluerint abstinere. Innoc
iii. armacan. epo. de purificatoib; p partu
Volens. et i. licet sm legem mosaica
certi dies assignati fuisset quibus
mulieres post partum a templi cessarent
ingressu. qr tn lex p moysen dicta est
gra et ueritas p ihm xpm facta e. inqt
tt. rem qz postqm umbra legis e
uanuit. et illuxit ueritas euangelii. si
mulieres post prole emissa; actu est
gras ecciam intre uoluerint nulla
pcti peccati mole grauant. nec eccia
rum est eis aditus denegandus. et
ne penam illas conuti uideatur incul
pam si tantu ex ueneratione uoluerint
aliqm diu abstinere de uotorem eam
n credimus improbandam. de ecclis
Ex con. maguntin. edificandis t re
Quicumq; ecclasticum bnficium parrocie
hnt oio adiuuet ad tecta eccie re
stituenda. l ipas eccias emendandas.
Ex concil. latan.
Cum dicat apls et i. constituimus
ut ubicumq; tot simul leprosi
sub commun uita fuerint congrega
ti. q ecclesiam cum cimiterio sibi
construere et pprio ualeant gaudere
pbro sine co dictorum aliqua pmitta
tur hre. caueant tn ut iniurio
si uetib; ecclis de iure parrochia
nequaqm existat. qd enim eis pieta
te conceditur ad aliorum iniuriam no
lumus redundare. statuimus

etiam ut de ortis et nutrimentis anima
lium suorum decimas tribuere non
cogantur. Alex. iii. eboracen. epo.
Ad audientiam nram nouis puenit
se qr nulla que eclr. h. tm pibetur
ab eccia parochiali. ut tpre yemali
pluuie inundant n possunt parochi
am sine magna difficultate ipam
adire. unde non ualet congruo tpre ecci
siacis officiis int esse. qr igr dicta eccia
dicatur redditib; abundare qd p
fillius uille. pentus minus illi
conuenient ualeat sustentationem he
re. q. si res ita se hit eccliam ibi edifi
ces. et ea sacerdotem. sub ap. ob. ad p
sentationem rectoris. cum canonico fu
datoris assensu instatuas ad sustenta
tionem suam eius tunc obuentiones ec
clasticas pcepturum. puideas tamen ut
competens sit uica honor. p facultate
loci eccie matrici. fuetur. qr qudem
si posse uidetur cum eiusd uille
dns. xx. acras tre fructifere uelit
ad usus sacerdotis offerre. suio psona
matricis eccie uirum ydoneum p
sentare distulit l opus illud uolu
erit impedire tu nichomin facias
idem opus ad pfectionem deduci. cu
rum bonum. cet. ap. diffu. insti
tuere no obmittas. Idem lexo
uien. epo.
Debuis qui parochiales eccias hnt du
ximus rendum q ad reparationem et in
stitutionem eccias, cogi debent cum
opus fuit de bonis que sunt ipius eccie
die si eis sup sit conferre. ut cou
exemplo ceti inuitentur. Urban.
Ad audiam nram puenit qr tu iu
in eccia de qua inepm uocatus fui
sti regulares canonicos desideras ordina
re. inde siquidem est qr hoc deuoto
m. t. aucte indulgens. sitibi

episcopus diocesanus consenserit in hac parte.
Verum fideles seculares in ea adhuc super
ea nos consulentes voluimus eis dum vixe-
runt ibidem alibi necessitati providere. Li-
cet instantius supplicaris ut ecclesie predicte
confirmationis privilegium faceremus tibi non
possumus de iure concedere cum nulli cano-
nici adhuc ibidem geratur quibus id p-
rivilegium concedatur. Celestinus III.

Tua nos duxit fraternitas consulendum quod occasione vicarian-
tia quorundam clericorum ecclesie non alienandorum te asseris
prestitisse in locis tui episcopatus in quibus
ipsi habitantes oratoria erigere inten-
tunt ne propter novarum ecclesiarum commis-
sa tibi ecclesia destituta videatur ecclesias fo-
rinsecas erigere. Sic te mitigamus quod alicui
in tali occasione nullatenus permittas
quin populo indigenti super basilicarum
institutione studeas salubriter providere.

De immunitate ecclesiarum, cimiterii et rerum
Ex synodo Iohannis pape. ad eas pertinentium.

Ut in domibus ecclesiarum neque missus neque
comes vel iudex publicus vel mini-
ster quasi pro consuetudine placitum vel
hospitium vendicet, sed in publicis
locis domos constituant in quibus placitum
teneant et etiam hospitentur. Gregorius
Angello episcopo Tarentino.

Pervenit ad fraternitatem tuam nullum pro
ecclesie sue nomine aut alio modo ecclesiasticorum (clericorum)
vigiliis gravari sed omnes ad hoc
generaliter compellantur quatenus cunctis vigilan-
tibus melius valeat civitatis custodi-
a procurari. Idem Vitali defensori
Sardinie.

Indicatum est nobis quod quidam rus-
tici ecclesie iura eius deserentes in privatorum
possessionibus culturam exhibeant ex-
perientia tua fieri non permittat. Ex concilio Lateranensi.

Non minus. Induxit nos mundi partibus
consules civitatum et rectores nec non
et alii qui potestatem habere videntur
tot onera que frequenter imponunt
ecclesiis ut deterioris conditionis factum sub
eis sacerdotium videatur quam sub Farao-
ne qui legis divine notitiam
non habebat. Ille quidem omnibus a-
liis servituti subactis sacerdotes et pos-
sessiones eorum in pristina libertate dimisit
et de publico eis alimoniam mini-
stravit. Isti vero onera sua fere uni-
versa imponunt ecclesiis et tot angariis
eas affligunt ut eis quod Ieremias deplo-
rat competere videatur. Princeps pro-
vinciarum facta est sub tributo. Sive
siquidem fossata seu expeditiones seu
alia quelibet sibi arbitrentur agenda
de bonis ecclesiarum et clericorum et pauperum
Christi usibus deputatis volunt fere cun-
cta compleri. Iurisdictionem etiam et auctoritatem
prelatorum ita evacuant ut nichil
potestatis eis in suis videatur hominibus
remansisse. Quocirca sub anathematis
districtione fieri de cetero talia prohibemus
nisi episcopus et clerus tantam necessitatem
vel utilitatem inspexerint ut absque
ulla coactione ad relevandas communes uti-
litates vel necessitates ubi laicorum non sup-
petunt facultates subsidia per ecclesias ex-
stiment conferenda. Si autem consules aut
alii de cetero ista commiserint et commoniti
desistere noluerint tam ipsi quam fau-
tores eorum excommunicationi se noverint subiacere
nec communioni reddantur donec satis-
factionem fecerint competentem. Lucius

Cum ecclesia Dei secundum evangelicam veritatem do-
mus orationis esse debeat non
speluncam latronum aut sanguinis
forum, seculares iudices causas ubi de san-
guinis effusione et corporali pena agitur
in ecclesiis vel cimiteriis agitare sub in-
terminatione anathematis prohibemus. Ab-
surdum enim est et crudele ubi vin-
dictum sanguinis exerceri ubi est

tutele refugium constituta. Innoc. III. il
lustri regi Conatie.
Inter alias. et infra. Tuis questionibus respondentes iuxta sacrorum constituta canonum
ita duximus distinguendum. quod fugiens
ad ecclesiam. aut liber aut servus existit.
Si liber quantumcumque gravia maleficia perpe
traverit non est violenter ab ecclesia extrahen
dus nec inde dampnari debet ad mortem
vel ad penam. Sed rectores ecclesiarum sibi
optinere debent membra et vitam. Super
eo tamen quod inique fecit est alias legitime
puniendus. et hoc verum est nisi pu
blicus latro fuerit. vel nocturnus po
pulator agrorum. qui dum itinera fre
quentata vel publicas stratas obsidet a
gressionis insidiis ab ecclesia extrahi pot
impunitate non p     secundum canonicas
sanctiones. Si vero servus fuerit. qui
confugit ad ecclesiam postquam de impuni
tate sua dominus eius clericis iuramentum
prestiterit ad servitium domini sui redire com
pellitur etiam invitus. alioquin a domino poterit
occupari. Item in concilio generali.
Ad usus consules et rectores civitatum et
alios qui ecclesias et viros ecclesiasticos
tallius seu collectis et exactionibus aliis
agravare nituntur. volens immu
nitati ecclesiastice lateranense concilium. provi
dere presumptionem huiusmodi sub anathematis dis
trictione prohibuit et transgressores et
fautores eorum excommunicationi subiacere
precepit donec satisfactionem impenderint
competentem. Verum si quando forte episcopus simul
cum clericis tantam necessitatem prospexerint
ut absque ulla coactione ad relevandas
utilitates communes ubi laicorum
non suppetunt facultates. subsidia per ec
clesias duxerint conferenda predicti laici
humiliter et devote recipiant cum gra
tiarum actione propter imprudentiam tamen quo
rundam romanus pontifex prius consulatur
cuius interest communibus utilitatibus pro
videre. quia vero nec sic quorundam
malicia contra ecclesiam conquievit adicimus
ut constitutiones et sententie que ab talibus vel de ipsorum
mandato fuerint promulgate. inanes
et irrite habeantur. nullo unquam tempore va
liture. Ceterum. quia fraus et dolus alicui
patrocinari non debet nullus vano decipi
atur errore ut infra tempus regiminis sus
tineat anathema quasi post illud non sit
ad satisfactionis debitum compellendus
nam et ipsum qui satisfacere recusaverit
et successorem ipsius nisi satisfecerit infra
mensem manente decernimus. ecclesiastica censura
conclusum donec satisfecerit competenter cum
succedat in onere qui substituitur
in honore. Item in eodem.
Quia plerique prelati in procuratione aut ser
vitium aliquod impendant legato vel alii
plus extorquent. a subditis quam solu
ant et in eorum dampnis lucra secta
tes querunt predam potius quam subsi
dium in subiectis. id decreto fieri prohibe
mus quod si forte presumpserit et sic extor
ta restituat et tantumdem cogatur pau
peribus elargiri. Superior autem cui super hoc
fuerit querela deposita si negligens fuerit in huius ex
ecutionem statuti canonice subiaceat ul
tioni. Greg. VIIII. Astoricensi episcopo.
Ecclesie in qua divina ministeria celebrantur
licet adhuc non extiterit consecrata nullo
iure privilegium immunitatis adi
mitur. quia obsequiis divinis dicata nul
lus est temerariis ausibus prophananda.
Item Tolletano et Compostell. archiepiscopis.
Inmunitatem ecclesiasticam. et infra. Nonnulli
impunitatem suorum excessuum per de
fensionem ecclesie obtinere sperantes ho
micidia et mutillationes membrorum in
ipsis ecclesiis vel earum cimiteriis com
mittere non verentur. que nisi per ecclesiam
ad quam confugiunt crederent se defendi

nullatenus fuerant commissuri. et infra. cum in
eo relinquendo prius quis debeat. et frustra
legis auxilium invocet qui committit in
legem. ex quo publice intervenientis tales non debere
gaudere immunitatis privilegio quo
faciunt se indignos

**Ne clerici vel monachi secularibus negotiis**
Ex con. maguntino. **se immisceant.**

Multa sunt negotia secularia de quibus pauca
perstringamus atque pertinet omnis carnalis
concupiscentia. quicquid plus iusto
appetit homo turpe lucrum est munera
iniusta accipere vel etiam dare pro aliquo
seculari questu pretio aliquem conducere.
contentiones vel lites vel rixas amare. in placi
tis secularibus disputare defensione orphano
rum aut viduarum. conductores procura
tores esse secularium rerum. turpis ver
bi vel facti esse ioculatorem vel iocum secularem
diligere aleas amare. ornamentum incon
veniens proposito suo querere. in delitiis vi
vere velle. gula et ebrietatem sequi pon
dera iniusta vel mensuras habere. negotium
iniustum exercere. nec tamen iustum negotium
est contradicendum propter necessitates diversas
quia legitur etiam secundum apostolos negociatos
fuisse. et in regula beati benedicti precipi
tur providere per quorum manus negotia
monasterii procurentur. canes vel aves sequi
ad venandum. et omnibus quibuslibet causis
superfluis intendere. ecce talia in huius similibus
a ministris altaris domini nec non et a mona
chis omnino contradicantur de quibus ait ipse
apostolus nemo militans deo implicat
se negotiis secularibus. Aug. pp. luce.

Sacerdotibus tuisque clericis denuncies epo.
tes publice ne ministri laicorum
fiant. nec in rebus eorum procuratores existant
quod si postmodum facere presumpserint occa
sione ipsius administrationis propter pecu
niariam causam presumptam in frau
de indignum est eis ab ecclesia subve
niri propter quos constat in ecclesia scandalum in
generari. Alex. iii. in con. turon.

Non magno opere antiqui hostis invidi
e. et infra. unde nimirum quod in angelum lucis
se more solito transfigurans sub
obtentu languentium fratrum consulendi
corporibus et ecclesiastica negotia fideli
um pertractandi regulares quosdam
ad legendas leges et confectiones fisica
les ponderandas de claustris suis educit
unde ne occasione scientie spirituales viri
mundanis rursus actionibus involvan
tur. statuimus ut nulli omnino post vo
tum religionis post factam in aliquo
loco religioso professionem ad fisicam
leges vel mundanas legendas permit
tantur exire. si vero exierint. et ad clau
strum suum infra duorum mensium
spatium non redierint sicut excommunicati ab
omnibus evitentur et in nulla causa si patro
cinium prestare voluerint audian
tur reversi autem in choro. capitulo. men
sa. et ceteris ultimi fratrum existant et nisi
forte ex misericordia sedis apostolice totius spei
promotionis amittant. Idem in con. lat.

Sed nec procuratores villarum aut iu
ris dictiones etiam seculares sub aliquibus pri
ncipibus secularibus viri ut iustitiarii
eorum fiant clericorum quisquam exercere presumat
si quis autem adversus hoc venire temp
taverit contra doctrinam apostoli dicentis ne
mo militans deo implicat se secula
ribus negotiis secularia agit. ab ecclesiastico
fiat ministerio alienus. pro eo quod officio clerica
li neglecto fluctibus seculi ut potestati
bus placeat se immergit. districtius autem
decernimus puniendum si religiosorum
quisquam aliquid premissorum ausus fu
erit attemptare. Idem Cantuariensi.

Clericis in sacris ordinibus con Lar. epo.
stitutis. et infra. quia iudicium sangui
nis agitare non licet. in hoc prohibemus

ne aut p se truncatões membrorum
faciant. aut iudicet inferendas q
siquis tale fecit. honore puet. et loco.
iubem q in subinonatõe anathatis
neguis sacerdos offim hat uice comi
tis aut ppoiti secularis. Siquis aut o
hoc uenire psumpsit et cõmonit
emdare noluit exc͡oicatõis subia
ceat. Idem. london. epo.

Secundum instituta pdecessor nror
ubi interminatõe anathatis phibe
m ne monachi ul clici causa lucri
negocient. et ne monachi ad ecclas lai
cis suo nomie firma hant neq3 la
ici eccas ad firmas teneant. Id eid.

Relatum est q monachi .h. seculari
ter uiuunt et alios exemplo cor
rumpunt. Ideoq3 os. q. eos ad obsuã
tiam regulare. ap. re. opellas et si tibi
restituunt ausu temerario. eis electi
fuer altius ordinis si n pot pscriptu
monastium in suo ordine reforma
ri in illud inducas ut labores im
prior uisi eclant et illi tandem con
fusi ad sui ordinis obsuantiam
reuitant. Innoc. iii. epo. estulan.

Sicut te accepim referentem et s. f. t.
os. q. clicis in sacris ordinibz cõstitu
tis tabellionat offitium p beneficio
rum subtractõem ap. postpo. int
dicas. Idem in concil gnali.

Sententiam sanguinis nullus clicus
dictet aut pferat. s3 nec sanguinis
uindictam exerceat aut ubi exercea
tur int sit. Siquis aut occasione
hui statuti eccliis t ecasticis pso
nis aliqd psumpsit inferre dis
pendium pcensuram. ec. opescat.
ne quisqm clicus litteras dictet au
scribat p uindicta sanguinis de
stinatas unde in curiis h pncipu
sollicitudo n clicis s3 laicis cõmi

tatur nullus quoq3 clicus ruptarius
ul balistarius aut huiusmoi uiris san
guinum pponatur. nec illam cyr
rurgie partem subdiaconus. diacon
aut sacerdos exerceat. que ad ustiõe3
t incisionem inducit nec quisqm p
gatõi aque feruentis t frigide seu fe
rri candentis ritum cuiuslibz bene
dictõis aut osecratõis impendat. sal
uis nichõ omiu phibitõib3 demo
nomachis siue duellis antea pmul
gatis. h Honorius. iii.

Per specula et s. cc. religiosas psonas
exeuntes ad audiendas leges t fisi
cam. ap. n. olim statuit in cõcilio
turon. ut nisi infra duorum m
sium spatium redierint ad clau
strum exc͡oicati ab omib3 euite
tur. et in nulla causa si patrocinium
pstare audiantur. reuisi aut in cho
ro. mensa. capitulo. et ceteris ultimi
fiim existant et nisi forte ex mia se.
ap. totius spem pmotõis amit
tant. Verm quia nõ nulli in talib3
pp quorundam opiniones diusas i
ex cusatõis aliqui assumebãt. nos
uolentes ut decetõ ipõ facto sma3 ex
c͡oicatõis incurrant. dis. p. os. q. ta
ad diocesanis et capitulis qm aectis e
epis in quor diocesib3 ibi studet
tales exc͡oicati et pdcis penis ob noxii
publice nunciet. qr uõ theologie
studium cupim ampliari ut dilato
sui tentorii loco funiculos afaciat
longiores. ut sit fides catholica circũ
cincta muro inexpugnabili bellator q
b3 resiste ualeat ascendentib3 ex aduso ad
archidiac. decanos plebanos ppoi
tos. et cantores. et alios clicos psonatus ha
bentes. nec n pbros nisi ab his infra
spatium pscriptum destitit h extendi
uolum. ap. post. firmit obsuari.

Explicit liber III. Incipit IIII. de sponsalibus et matrimoniis.

GREGORIUS

Ex concilio Triburiensi.

De Francia quidam nobilem mulierem de Saxonia lege Saxonum duxit uxorem. Verum quia non eisdem utimur legibus Saxones et Franci, causatus est quod eam non sua, id est Francorum lege desponsaverat, vel dotaverat, et dimissa ea aliam superduxit. Diffinivit super hoc sancta synodus ut ille transgressor evangelice legis subiciatur penitentie, et a secunda coniuge separetur, ad priorem redire cogatur.

Innocentius II. episcopo.

Preterea hii qui de matrimonio contrahendo pure et sine omni conditione fidem dederunt commonendi sunt et modis omnibus inducendi ut prestitam fidem observent. Si autem se ad invicem admittere noluerint, ne forte deterius inde contingat, ut talem scilicet ducat quam odio habet, videtur quod ad instar eorum qui societatem interposita fide contrahunt et postea eandem remittunt hoc possit in patientia tolerari.

Eugenius papa.

Iuvenis qui puellam infra septennium duxit, quamvis etas repugnaret, ex humana tamen fragilitate forsan temptavit quod complere non potuit. Quia igitur in his que dubia sunt, quod certius existimamus tenere debemus, tum propter honestatem ecclesie, quia ipsa coniux ipsius fuisse dicitur, tum propter predictam dubitationem, mandamus ut consobrinam ipsius puelle quam postmodum duxit dimittat ab eo.

Alexander III. Papiensi electo.

Ad audientiam nostram apostolatus pervenit quod cum H. Papiensis civis P. filiam suam cuidam filio suo L. tradere vellet uxorem, iuravit quod si ille tradere eam alicuo impedimento interveniente non posset, alii filio quem de alia uxore genuerat eandem puellam matrimonio copularet. Cetera autem a filio priore sponsalibus quidem, consanguinitatem inter eos, et eciam, tunc inter se positis firmaverunt iuramentis prestitis. Postmodum eandem tradere alteri filio intendit, ut iuravit. Sed quoniam scriptum est quod sponsam fratris frater habere non potest, consulimus ut cum iuramentum implere apponi non permittas, sed ut ut penitentiam agat de illicito iuramento per ecclesiasticam censuram compellas.

Idem Panormitano archiepiscopo.

De illis autem qui prestito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos et postea eis incognitis dimittunt terram se ad partes illas transferentes, hoc tibi volumus innotescere quod liberum erit mulieribus ipsis, si non est amplius in facto processum, ad alia se vota transferre, recepta tamen de periurio penitentia, si per eas stetit quominus matrimonium fuerit consummatum.

Idem Paduano episcopo.

De muliere que cuidam multa tradita viro et detenta cum inter virum et ipsam sit dissensio utrum postea consensus intercesserit, certum nobis inde postea esse poterit, inde tibi possumus respondere.

Idem Cantuariensi archiepiscopo.

Ex litteris tuis de hoc autem quod consuluisti, scilicet quando debeat observari quod in iure aliquorum sponsalia contrahuntur, nec intelligat aut quid ausa proponit, videlicet quod inspiciendum est utrum finiri cetum ad id faciendum sit scita, proponimus etate quo cognito si alter non intellexerit quod alter proposuit ad eorum tibi intelligentiam

recitatur. et cogatur utraque uiba plata in sensu retinere quem solet recte intelligentibus generare. Item uigilien. epo.

Sponsam alterius maxime fide mediante uel etati prima nullus consanguineorum eiusdem alium sibi post matrimonio copulare. Item abbati sancti edmundi. et ceteris.

Ex parte .G. mulieris intimatum est. quod andreas uir matrimonium presumpsit quam ab eodem per coniuge teneret et ei sicut decet uxorem fuaret. ipsa quoque eidem andree iurauit se illum pro marito habituram et fidem tandem uiro propriam seruaturam. quo facto predominatus .A. reliquit eam. Quia igitur nemini licet uxorem suam sine manifesta causa fornicationis dimittere et aliam eam sibi recolliget alia recedere; aut cum ea uiuere contineret. mandamus quatinus eundem ut super inducta dimissa ad uxorem suam redeat et eam maritali affectione pertractet omni. appellatione. cessante. cogatis. Item. placentino. epo.

Ex litteris filium. tui accepimus quod cum duo nobiles uiri sui episcopatus .W. scilicet et demo[...] .B. filios et filias impuberes haberent inter se conuenerunt quod eos admiuicem inuicem copularent et hoc tam patres quam filii sub iuramento se permisisse facturos sint. quos siquidem .G. filiam alterius consentiente patre se uiuit ducere in uxorem. quo uolente ad alia uota migrare eum episcopus compellere ut quod iurauit adimpleret. Cum igitur proposito .G. periculosum est contra suum iuramentum uenire. mandamus quatinus si sibi constitit eum monitum et fueris iuramentum monitis ex.ceteri. compellas. ut ipsam nisi rationabilis causa obstiterit in uxorem; recipiat. et maritali affectione pertractet. Idem archiepiscopis. episcopis. et aliis prelatis per angliam constitutis.

Non est uobis sicut arbitramur incognitum: qualiter rex anglorum per discordiam que inter ipsum et suos filios est exorta uxores eorum detinet .et c. Nos itaque attendentes iustitiam et ponentes [...] ut uiri suas prelatis uxores mandamus quatinus eundem regem ad eas restituendas sollicite moneatis quod si ita commonitum mandatum filius uxores uxores suas infra terminum non restituit et tunc inquantum quo prelatorum mandatum detineret ut transferretur. donec ibi fuerint nulla diuina officia preter baptisma paruulorum et penitentias morientium celebretis. nec permittatis aliquatenus celebrari. Idem. epo sancte agathe.

Preterea de muliere que uiro impetit cui consanguineam eius esse deliquisse apponit. si hoc publice confiteri recusat propter metum et potentiam mulieris. tu prius ut inuicem ipsum et rursus matrimonium inter uenire districte prohibeas. ne de cetero uisi de contingat. Item panormitano et canonico. scolari.

Ueniens ad apostolicam sedem .M. nostrae supplicauit intimatione monstrauit quod cum tam adolescentem adamauit intra quem utique de matrimonio contrahendo sub trium personarum testimonio prestitit iuramentum quod parentes ipsius ignorantes. eam inuitam et reclamantem in uxorem alii tradiderunt. quem ita exorauit quod se ab eo nullo modo cognosci permisit. cum quod prius. fecerat a priore uiro cognita esset atque iurata episcopus soranus cognito quod propinqua inter eos esset linea consanguinitatis ipsos ad inuicem separauit. Certum cum causa ipsa tractaretur et uiro cui tradita fuerat a parentibus consentire nollet ipse aliam in uxorem traduxerit. et illa eundem .t. nominatim publice in conspectu ecclesie nupsit. Sane cum de illo filium ge

nuisse. pat ipsius. t. ei opposuit q filium suum n potuisse iniurium h[ab]ere eo q ab alio qui defunctus est p[ri]us d[e]sponsata fuiss; m[an]d[amus]. q[uatenus]. si inueneritis q p[re]d[i]c[t]a mulier a p[re]d[i]c[t]o uiro iudicio eccl[esi]e fuit sep[ar]ata ab eodem. t. si in[de] dicte eccl[esi]e in uxorem traducta [et] ille cu[m] a parentib[us] copulata fuit [pri]us p[re]fati uita decessit. p[re]dictum. t. p[re]mo[nea]tis ut p[re]fatam m[ulierem] recipiat [et] m[arita]li affectio[n]e tractare alioqn eu[m] [et] sup[er] inductam [et] patrem ipsius ipsius si huic rei restiterit excommunicatio[n]i subdatis. Item papien. ep[isc]o.

Cum locum n h[abe]at [con]sensus ubi metus uel coactio intercedit necesse est ut ubi assensus cui[us]cumque requiritur coactionis materia repellatur. Matrimonium aut[em] solo consensu [con]trahit[ur]. [et] ubi de ipso queritur plena debet securitate gaudere cuius est animus indagandus ne p[er] timorem dicat sibi placere q[uod] odit. [et] sequatur exitus qui de inuitis nuptiis solet p[ro]uenire. quo circa. m[an]d[amus]. q[uatenus]. puellam dec[ens] m[atri]monio q[uo]d uentilat[ur]. in domo tua nisi eam timeri oporteat facias honestate teneri. donec p[re]dicta causa[m] fin[e] t[er]minata sua[m] sibi cedictum cuius [con]tra[ctum] ualeat excusatione mandati. Item.

Uenien[s] ad nos. w. sua nob. re. monstrauit. q. r. domino sua mulierem quandam recepit. d[e] qua plem habet [et] cui fidem coram plurib[us] p[re]stitit q[uod] eam duceret in uxorem. intim aut[em] cum apd dominum uicinum suum p[er]noctasset eius filia nocte illa secu[m] concubuit. quos pat[er] puelle simul inueniens in lecto iacentes ipsum p[er] u[er]ba de p[re]senti desponsare coegit. ideo q[ue] m[an]d[amus]. q[uatenus]. si inueneris q[uod] p[re]miam post fidem p[re]stitam cognouit ipsum cum ea facias remanere. alioqn secus. nisi metu coactus qui posset in uirum constantem cadere eam desponsauit ad h[ab]ere faciat ut uxori. Item exonien. ep[isc]o.

Commissum. m[ihi]. significauit nob[is] fra. t. q quidam quandam mulieri de [con]trahendo m[atri]monio fidem dedit [et] secum ea infra biennium p[er] u[er]ba de p[re]senti contrahendum iuramento firmauit. nunc aut[em] p[ri]uata lege ductus ad frugem melioris uite suspirat. m[an]d[amus]. f. t. t. rem[an]dimus q tutius est ei religione iuramenti p[re]uiata p[ri]us celebrare [et] post ea si elegerit ad religionem migrare si tamen post desponsationem copula no[n] cognoscit[ur] interuenisse carnalis. Lucius. iii. rapulen. ep[isc]o.

Requisiuit a nob. t. f. qua censura mulier compelli debeat que iuris iurandi religione neglecta nubere renuit cui se nupturam int[er]posito iuramento firmauit. m[an]d[amus]. ad q[uod] h[ab]emus re[spo]n[sione]m. q. cum libera debeat m[atri]monia esse monenda est potius q[uam] cogenda cum coactiones difficiles solent exitus frequent[er] habere.

Urbanus. iii.

Cum in apulia. m[ihi]. intellexim[us] q[uod] cum int[er] uillicu[m] de. n. [et] uxorem eius matrimonii questio tractaretur ante publicationem testium uillicus rei[ectis] ad p[ro]pria publice uit se [et] uxorem suam p[ro]posuit s[ente]n[ti]am diuortii iudicio eccl[esi]e alia[m] facta nescia sibi copulare p[re]sumpsit postmodu[m] u[er]o sup[er] p[ro]ris matrimonii cause uiri is imp[e]trat[is] d[e] legati iudices s[ente]n[ti]am diuortii p[ro]tulerit. cum q[ue] uillicum [et] mulierem cum sup[er] iniurie pendente lite p[ri]oris uxoris inuicem assensus [con]sensisse. con. t. t. rem[itti]mus q[uod] imposita uiro p[e]n[iten]tia [com]petenti [et] infra p[re]missi t[em]p[or]is carnali [com]mixtio interdicto. post modum in maritali copula poterit remanere.

Clemens III. cesar augustensi episcopo.

In presentia nostra quesisti quid agendum sit de mulieribus que viros suos cum captivitatis vel peregrinationis absentes ultra septennium prestolate fuerint nec certificari possunt de vita vel de morte ipsorum, licet super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem, et pro iuvenili etate seu fragilitate carnis nequeunt continere, petentes aliis in matrimonio copulari. Con. g. t. t. rndem. quod quantocumque annorum numero ita remaneat, viventibus viris suis non possunt ad aliorum consortium canonice convolare, nec auctoritate ecclesie permittas contrahere donec certum nuntium recipiant de morte virorum. ; Idem.

Inter opera caritatis non minimum est errantem ab erroris sui semita revocare. Quocirca statuimus ut omnibus qui publicas mulieres de lupanari extraxerint et duxerint in uxores, quod agunt in remissionem proficiat peccatorum. ; Idem.

Ad id quod per tuas litteras intimasti, de quadam parochiana tua quam vitricus suus cuidam teutonico matrimonialiter copulavit, t. rndem. quod cum vix XI annos habens ab initio invita fuisset ei tradita, nihilominus tamen quia postmodum per annum et dimidium sibi cohabitans consensisse videtur, ad ipsum est cogenda redire. Nec de cetero recipiendi sunt testes si quos memorata mulier ad probandum quod non consenserit in eundem nominavit producendos, cum mora tanti temporis hoc probationem excludat. Consulimus igitur ut propter hoc non omittas quominus utrumque compellas ad alterum maritali affectione tractandum, nisi forte vellent ad religionem pariter convolare, penitentia eis iniuncta pro eo quod ad alienos illicitos cohabitatus utque transivit. ; Innocentius III. ferentinati episcopo.

Sicut ex litteris tue f. accepimus, cum L. parochianus tuus P. mulierem se ducturum in coniugem in manus patris eiusdem P. iurantis quod eam sibi traderet in uxorem proprio iuramento firmavit, nec per eum stetit sed per mulierem potius quominus inter eos matrimonialis sollempnitas sit secuta, idem postmodum quinque annis elapsis, idem L. eius mulierem per verba de presenti ut eius consanguinei asserunt desponsavit. q. postul. t. t. rndem. quod si tibi constiterit quod idem L. per verba de futuro et idem per verba de presenti desponsavit, de presenti imposita ei penitentia competenti quia primam fidem irritam fecerit, nisi forsan in iuramento suo certum terminum infra quem eam P. duceret in uxorem prefixerit, nec per eum stetit quin ad statutum terminum ipsam matrimonium consummavit, matrimonium secundo loco contractum legitimum iudices et ipsum non compellas eundem. Quod si forte per verba de futuro sponsalia cum utraque contraxerit, utramque primum fuerit licite factum ipsum servare compellas, de secundo ei penitentiam iniuncturus. Quod si de his non constat ad plenum, tam diu ab his cognoscas de causa donec super his sufficienti instruaris. ; Idem arelatensi archiepiscopo.

Cum apostolica sede etc. Sane consuluisti nos utrum mutus et surdus alicui possit matrimonialiter copulari. Ad quod f. t. rndem. quod cum prohibitorium sit edictum de matrimonio contrahendo ut quicumque non prohibetur per consequentiam admittatur, et sufficiat ad matrimonium solus consensus illorum de quorum quarumque coniunctionibus agitur, videtur quod si talis velit con

[Gloss, top margin:] a. signis ... [illegible] ... c. laborat ... [illegible] ... [illegible]

[Gloss:] e. Coniugium ... [illegible]

here sibi non possit uel debeat denegari. et quod ubi non potest signis ualeat declarare. Idem Uercellen. episcopo.

Dilectus filius proposuit R. coram nobis quod filiam suam cuidam Ymini matrimonialiter copulauit. Cum autem eadem mulier cum ipso uiro qui continuo furore laborat morari non possit propter alienationem furoris legitimus non potuit interuenire consensus. quocirca si rem noueris ita se habere personas ab inuicem separare. Item episcopo [Ebo]buriensi.

Tue fraternitatis postulasti utrum ex solis nutibus et signis matrimonium contrahatur. nos igitur inquisitioni tue taliter respondemus quod in minori etate contrahitur per legitimum uiri et mulieris consensum. set necessaria sunt quantum ad ecclesiam uerba consensum exprimentia de presenti. (nam et muti possunt contrahere matrimonium per consensum mutuum sine uerbis.) et pueri ante annos legitimos per uerba sola non contrahunt. cum intelligantur minime consentire. Item.

Tua nos duxit fraternitas consulendos. quod cum sicut quesiuisti cum quandam mulierem quidam aliter inducere nequiuisset ut sibi commisceretur carnaliter nisi desponsaret eandem nulla sollempnitate adhibita uel alicuius presentia dixit illi. te Iohannes desponsat cum ipse Iohannes non uocaretur. set finxerit se uocari Iohannem. non credens esse coniugium eo quod ipse non uocaretur hoc nomine. nec haberet propositum contrahendi sed copulam tantum exercendi quam dicunt carnalem. utrum inter predictos sit matrimonium celebratum cum mulier consensit in eum. et ille dissentiat. nec aliud quicquam egit quam superius est expressum nisi quod cognouit eandem. super quo taliter respondemus quod cum predictus uir predictam desponsauit mulierem in propria persona sub nomine alieno et tunc uocari se finxerit et inter eos carnalis sit copula subsecuta uidetur for

te coniugio presumendum nisi tu nobis expresse scripsisses quod ille nec proposuit nec consensit. illam ducere in uxorem. quod quia uel consensus non inuenimus (nos autem quod inquisitioni tue rescribentes decernimus quod si res ita se habuerit uidelicet quod ille eam non proposuit ducere in uxorem nec unquam consensit in propriam personam non debet ex illo facto coniugium iudicari. cum in eo nec substantia coniugalis contractus nec forma contrahendi coniugium ualeat inueniri. cum ex altera parte dolus solummodo affuit et defuit omnino consensus. sine quo cetera nequeunt federa perficere coniugale. Idem episcopo Beluacensi.

Cum in tua diocesi sane contingat interdum quod aliquibus uolentibus matrimonium contrahere bannis ut tuis uerbis utamur in ecclesiis editis ac nullo contradictore publice apparente. licet fama preuaricati credidit deesse rat parentele. cum excepte contrahentium iuramenta maiorum de sua propinquitate ut suspitionis offerant quod sit faciendum in talibus. hic quesiuisti. ad quod taliter respondemus quod si persona grauis aut fidedigna adhibita tibi denuntiet quod hii qui sunt in uia copulandi consanguinitate contingant et de fama et scandalo doceat. ut etiam per te ipsum possis certificari de plano. non solum debes iuramenta parentum sponte oblata non recipere uerum etiam eos qui sic contrahere nituntur ab[s]que monitione inducendi nequiuerint compellere ut a tali contractu desistant. et contra famam hanc secundum tue discretionis arbitrium iuramenta exhibeant propinquorum. Talio cum superficie denuntiant non extitit talis ut clarius uel defama uel scandalo non potuit edocere ad desistendum monere potius non compellere contrahentes. Honorius III. episcopo Besguen.

Consultationi tue breuiter respondemus quod mulieres que uenerunt ad uiatuas [?] contrahere be

[Marginal glosses, left and right margins: b. furore ... f. pueri ... g. cognouit ... h. forte ... k. necessaria ... r. cum ... [illegible]]

dicente cum sponsis et ibi reclamante affirmat se nunquam in eorum matrimonium consensisse, audiri sponsi legitime probationibus contrarium non oportet cum legitimis et idoneis testibus non debeat illarum simplex assertio praevalere.

Sane viri tuae dioecesis praedictae mulieres a sponsis aufugiunt antequam carnalis copula subsecuta asserentes se nunquam in illos verbaliter consensisse sed metu illato compulsas verba pertulisse consensus licet animo dissentirent, non statim est audientia deneganda, sed de illato metu est cum diligentia inquirendum. Et si talis metus inveniatur illatus qui cadere potuit in constantem, erunt non invito audiendae. Greg. VIIII.

Gemma mulier nobis exposuit quod cum D. filia eius civi C. matrimonium B. de Alferio ea conditione quod inter praefatum filium suum et praedictam puellam infra septennium constitutos sponsalia contracta fuerint, poenam solvendam a parte quae contra venerit in stipulatione appositam ab ipsa nititur extorquere. Cum itaque libera matrimonia esse debeant et ideo talis stipulatio propter poenae interpositionem sit merito improbanda, quatenus si est ita eumdem B. ut ab exactione huiusmodi poenae desistat, ecclesiastica censura compellas. Idem episcopo Cenomanensi.

Is qui fidem dedit mulieri super matrimonio contrahendo carnali copula subsecuta etsi in facie ecclesiae ducat aliam et cognoscat, ad primam redire tenetur. Quamvis enim praesumptum matrimonium videatur, contra praesumptionem tamen huiusmodi non est probatio admittenda. Ex quo sequitur quod nec verum nec aliquod censeatur matrimonium quod de facto est postmodum subsecutum. Idem.

Si inter virum et mulierem legitimus consensus interveniat de praesenti, ita quod unus alterum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat utroque dicente: ego te accipio in meam, et ego te in meum, vel alia verba consensum exprimentia de praesenti, sive sit iuramentum interpositum sive non, non liceat alteri ad alia vota transire. Quod si fecerit, secundum matrimonium de facto contractum, etsi sit carnalis copula subsecuta, separari debet, et primum in sua firmitate manere. Quamvis enim sunt, accessit tamen promissio de futuro utroque dicente alteri: ego te recipiam in meam, et ego te in meum, seu verba similia, si aliquis mulierem illam desponsaverit per verba de praesenti, etsi inter ipsum et primum iuramentum intervenerit, sicut diximus, de futuro, huiusmodi desponsationis intuitu secundum matrimonium separari non potest, sed esse debet inviolatum, sibi poenitentia iniungenda. Idem.

Adolescens qui desponsata sibi per verba de futuro, licet saepe nisus fuerit carnaliter cognoscere, cum alia postmodum per verba de praesenti contraxit, non primam, cum qua nec fuit verum matrimonium ex forma contractus nec praesumptum, sed conatus non habuit effectum, sed secundam habere debet et uxorem.

## De desponsatione impuberum. R.

Hormisda Eusebio episcopo.

Tua fraternitas requisivit de filio adulto quem pater matrimonium vult habere, si sine voluntate adulti filii facere possit. Dicimus si aliquo modo non consentit filius, fieri non posse. Potest autem filium nondum adultum, voluntas cuius discerni non potest, pater cui vult matrimonio tradere, et postquam filius pervenerit ad perfectam aetatem, omnino debet hoc adimplere. Nicolaus papa.

Ubi non est consensus utriusque, districtius inhibemus ne aliqui quorum uterque vel alter ad aetatem legibus vel canonibus determinatam non pervenerit coniungantur, nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente, ut pote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur. Isidorus.

Puberes a pube sunt vocati, id est a pudentia corporis nuncupati, quia haec loca primo lanuginem ducunt. Quidam tamen ex annis pubertatem existimant, id est eum esse puberem qui XIIII annos implevit, quamvis tardissime pubescat. Certum est autem eum puberem esse qui ex habitu corporis pubertatem ostendit et generare iam potest, et puerperae

Pro bono. Nota pro bono pacis admitti quod alias non admitteretur. Fuerit unius modium habetur. Lau.

apudentia. hec est apud dicitia.

e. dissolvas. [illegible]

d. in cunabulis. [illegible]

c. firmavit. [illegible]

sunt que in annis puerilibus pariunt.

**Alex. iii. Herforden. epo.**

Litteras t. f. recepimus ex quarum tenore percepimus quod quidam cum esset perfecte etatis quandam puellam in cunabulis desponsavit procedente vero tempore matrem puelle cognovit et eam accepit in uxorem. et infra. Quocirca mandamus quatenus si supradictus vir matrem puelle antequam septennium annum complesset in uxorem accepit, matrimonium non dissolvas cum desponsationes huiusmodi nulle sint que in cunabulis fiunt. Verum si postquam puella septimum annum complevit predictus vir matrem eius accepit uxorem cum sponsalia ex tunc placere consueverint, inter eos sententiam divortii non differas promulgare nec ipsum filiam seu matrem habere permittas.

**Item Eboracen. archiepo.**

Accessit ad presentiam nostram . F. T. et c. quod sic constitit quod puella non esset septennis quando .V. desponsata fuit et postea in eum non consensit, et quod idem .V. habitis desponsationibus per te fuit absolutus. Verum inter eundem .V. et matrem puelle celebratum precipias inviolabiliter observari, et eorum prolem denunties esse legitimam, quia desponsationes et infra ante vii. annos sep. fieri non possunt, si consensus postea non accedit. Sane si supradicta puella ante desponsationem septimum annum complevit, licet predictus vir a desponsatione ipsius puelle ipso iure fuerit absolutus, cum ea in eum consentire noluit, inhonestum tamen videtur ut matrem eius habeat cuius filia sibi fuerat desponsata.

**Item Norwicen. epo.**

Continebatur in litteris tuis quod cum quidam puellam infra nubiles annos quandam in uxorem [illegible] fuit et ab ipso traducta. Et ad nubiles perveniens annos [illegible] assensum se ipso nullatenus consensisse. et infra. quod cum in decretis habeatur expressum quod si vir dixerit quod uxorem suam cognovit et mulier negat, standum est veritati prefato viro qui dicit se mulierem ipsam cognovisse fides est adhibenda si firmaverit iuramento. Si autem fuerit etati proxima ut in xi. vel circa xii. annum et cum suo assensu desponsata et cognita ab eodem viro separari non debet, presertim cum parentes eius ipsam fuisse etatis legitime fateantur. Si vero puella infra nubiles annos alicui desponsata fuit, non licet alicui de consanguinitate illius cui desponsata fuit eam ducere in uxorem, nec fas est eidem sponso de consanguinitate sponse sibi aliquam copulare.

**Item Bathonien. epo.**

De illis qui infra annos aptos nuptiis sponsalia contrahunt [illegible] reclamaverit antequam ad annos nuptiis aptos pervenerit et postulaverit separari, non fuit illatenus audiendus. Si vero alter vel uterque vel ad annos pubertatis pervenerit infra eosdem annos altero existente cum sponsalia contrahuntur, si is qui minoris etatis est cum ad annos illos pervenerit reclamaverit nec in alterum voluerit consentire, iudicio ecclesie poterunt ab invicem separari. Mulier autem que postquam nubiles annos attingit et quia nondum ad annos aptos nuptiis venerat nupsit cum in eum semel consensit, amplius non potest dissentire, nisi ipse cui nupsit postquam ad legitimam etatem pervenit in eam ipsum negaverit prestare consensum.

**Idem eid.**

A nobis tua discretio requisivit utrum hi qui infra nubiles annos matrimonii nomine coniunguntur vel eorum alter antequam ad annos aptos matrimonio perveniant liceat animo tamen discedere. ad quod tibi respondemus quod ante nubiles annos coniugale consortium non habent ideoque ad legitimam etatem expectare tenentur. [illegible] aut [illegible] nisi carnis commixtio ante intervenerit cum intellectu illa tempore anticipare soleat

pubtatis. Item idem. archiepo.

De illis qui in minori etate despōsant̃ ·1 · 3 · Respon̄ q si ita fuit etati pximi. q potue rit copula carnali coniugi minori etatis intuitu separari ñ debet. si unus in aliqũ uisus fuit consensisse cum in eis etatem supleuisse malitia uideat. Si quis autẽ in alq; sit etatis se possũt pullatam uiolentiã excusare. nisi post uiolentiã consensus accedat. Vrban. iii. cenom. epo.

Attestationes sup cã inmin. q int .b. iuue nẽ ¬ .G. mulierẽ uertitur. accepim ¬ ipis inspectis nob innotuit q prẽfs iu uenis. nec dũ .xii. an attingerat cũ pfata .G. accep uxorẽ. ¬ lic; diu sus fuit s; sic uiri confessus est ipam corrũpe mulier tñ credit uirgĩ remansisse. ue rũ ipe añ qm ad añũ .xiiii. puenit s; a memorata muliere recessit. que cũ .xvii. annos hãt eidem puero sibi ue dicare contẽdit. ¬ i. j. con. t. t. Respon q si mulier pdictos testes pbare nequiuit q post quatuordecim annos etatis sue recta finem .xiiii. anni pdcs iuuenis consensuss; in eam ab ipo iuramento recep to q postqm ad legittimã etatẽ pue nit ipam hre ñ cõsensit uxorem ab impetitiõe mulieris eũ potes ¬ debes ab soluere. ¬ alia uota uiri; dare licentia; transeundi. Item pisan. archiepo.

Eruditis t. f. accepim q puella quãdam an .xii. iurata fuit desponsata cuidã puero .ix. t. x. añor ¬ tpr procedente d uoluntate parentũ potius desua sic asserit ad domũ patris pueri ducta; ubi noles ¬ inuita minis parentũ in pilla moram fecit p añũ ¬ ampli stante ui recedes ad domũ ppa; ẽ re uisa ¬ j. cũ aũt dictus puer nec dũ ad .x. iiii. annũ puenit. nec ad eãd carna lẽ accessũ hruit. dis. t. t. Respon q si puella cõmonita ut donec cõpleat

idem puer .xiiii. annũ expectet ñ duxit expectandum. ei sm ea que ppoista sũt ac cipiendi aliũ uirum libãm tribuas facultatẽ. Clemens. iii.

Duo pueri. ulĩmus ¬ ulĩma. matrr fuit coniuncti puero .vi. pulla uõ .vii. an num agente. qui simul tres annos cõuase rũt. tũc pat pulle subtrahẽs eã sponso. ipam alti .o. noie copulauit. cũ quo p .vii. anos quiete pmãsit. ipe uõ tẽ reliquid eãd. q2 credebat eam aliũm uirũ hre. illũ .s. cui pus fuãt d spon sata; p q2 aũt sposus ad añ disctetõis puenits. a p decessore tuo cũ hndi cam alia licentiam impetrauit. cui cuiadã noie .f. cõsobrinam p oris in uxorem accep. ¬ cũ ea paliquot tps cõsistẽs eã ut ipe fatet carnalt ñ cognouit. li cet illa se ab eo cognitam assruit. cũ aũt pat memorate .v. eam uidiss; al so uiro reluctam p noiatũ .v. cui p eam d sponsauãt copulit. ut .s. neptẽ suã omino dimittet. ¬ ad .v. suã de sponsatam redirẽt. qui postmod p bi ennũ cohabitauit eid; q ¬ aliud ti bi faciend sit postulas edoceri. Respo. q impedien te puerili etate. inĩn. et willm. ¬ willam. ñ fuit. ¬ licet idem pot qm illa nupsit alii potuit alia; ducẽ in uxorẽ. tam q2 dcam .s. cõsobri nam mulis eiusdem sui eam cogno uit sui ñ. ñ debet cũ eadem .s. pp. pũ. honestatis iusticiã. remanẽ nec ad p mam hre regssũ q2 alti fuit legitĩe copulata. ¬ j. cũ uõ uir cap sit mulis ¬ willimus dicat ñ cognouisse pur. .s. supdcam. aliam si uoluit potũt du cẽ in uxorẽ. ¬ .s. uiro legitimo copulai post separatõem uõ puitando ppli scã dalo utriq; ad tps est penitã iniun genda. si uõ legitĩe cõstaret. ipa; .s. ab eo fuĩ post sui añea cognita;

extitisse. nec tamen uniuersitate aliter dubitamus uestra
attendentes remanebit. ergo uolta. cum
c. imposita. apostolica. ad tempus prima constituta
quia priora opinio non stat. uoluntatem [illegible]
tio esse non requisito clarius. | Idem
ut. c. et p. equitati filius [illegible]
Ad dissolvendum coniugium factum contra [illegible]
unus et cetera. [illegible] puella in prima
consanguinitate posita [illegible] multas
exceptiones ponunt. ne turbacio accusatione
ne aliquatenus remouere. et. inter eosdem
instantiam inter uirum et puellam non
cum nec sponsalia fuisse. constat cum con
stet puellam nondum ad septennium perue
nisse. quo casu nec accusatio locum habe
bat. cum non esset qui posset legitime accu
sari. contumaciam tamen potant consanguinitatis
ut intelligeretis. tamen. concludendo [illegible]
tationem et legationem probanda terminos
assignamus. saluis exceptionibus non so
lum propositis sed etiam proponendis. ne uero quis
quam in puellam interim intemptetur an
tequam. ap. interdicamus ne in negotio de nouo
procedatur ultius donec uel de renuntia
tione constiterit uel ea probata ordine iudiciario
procedatur. quod si est interdictum uirum
in preiudicium ipsius aliquid fuerit
attemptatum. illud irritum esse decernimus
et uiribus omnino carere. | Idem. episcopo.
abbati et decano.

Tue nobis exhibite littere continebant quod qui
dam filiam suam circiter .xii. annorum habentem
cuidam nobili desponsauit. qui subar
rauit eandem consensu mutuo accedente.
et. quia uero. nobis constare non potuit cu
ius etatis esset puella cum eidem uiro extu
tit desponsata cum dicatur quod circiter .xii.
annos habebat utrum uel prudentia
tunc in illa suppleret etatem. respondemus. si pu
ella nubilis non esset etatis cum sepe fatus
uir desponsauit eandem et etatem uel ea
prudentia non supplebat. procul dubio

inter eos non coniugium sed sponsalia contra fue
runt. aliquis ad eundem uirum eadem fuit ea
subarrata.

De clandestina desponsatione.

Ex comparatione etatem. titulus. ix.

[illegible] desponsauit aliquam [illegible]
negat [illegible] propositum [illegible]
[illegible]. Alexander [illegible]

Quod nobis [illegible]
[illegible]
[illegible]

Cum in prohibitione [illegible] publicare [illegible] cum prohibitio
[illegible] preuidenda sit [illegible] a principio
incauti contractus. | Innocentius iii. in concilio generali.

Cum inhibitio copule coniugalis sit in ultimis
tribus gradibus reuocata. eam tamen uolumus
districte seruari. prohibentes [illegible] uesti
gijs inherendo clandestina coniugia penitus in
hibemus. prohibentes etiam ne quis sacerdos talibus interesse
presumat. speciale quorundam locorum consuetu
dinem ad alia generaliter prorogando. statuimus
ut cum matrimonia fuerint contrahenda in ecclesijs per presbiteros
publice proponantur competenti termino prefinito ut infra
illum qui uoluerit et ualuerit legitimum impe
dimentum opponat. et ipsi presbiteri nichilominus inuestigent
utrum aliquod impedimentum obsistat. cum autem apparuerit
probabilis coniectura contra copulam contrahendam contractus in
terdicatur expresse donec quid fieri debeat de eo ma
nifestis constiterit documentis. si qui uero huiusmodi clandestina
uel interdicta coniugia inire presumpserint in gra
du prohibito etiam ignoranter soboles de tali con
iunctione suscepta prorsus illegitima censeatur de
parentum ignorantia nullum habitura subsidium
cum illi taliter contrahendo non expertes scientie uel sal
tem affectores ignorantie uideantur. pari
modo proles illegitima censeatur si ambo parentes
impedimentum scientes legitimum preter omne
interdictum in conspectu ecclesie contrahere presu
mpserint. sane si parrochialis sacerdos tales
coniunctiones prohibere contempserit aut quilibet
etiam regularis qui eis presumpserit interesse
per triennium ab officio suspendatur

grauius puniat̃. si culpe qualitas pos tulauit̃. Si h[ui]us qui taliť copulari p̃ sumpserunt ꝛ in gradu ꝯcesso ꝯiug̃ p[er]mia iniungat̃. Siquis aut̃ ad ip[s]e dicendum legittimam copulam ma liciosum impedimentum ꝯiecerit canonicam n̄ effugiet ultionem.

d[e] sponsa d[u]orum

Alex. iii. Cestren. epo.

De eo aut̃ q[uo]d a nobis q[uo]d a nob̃ mois d[e] fides pactõis ꝛ ꝯsens[us] (fi aliquis aliam mulierem fidem fe cerit pactõis n̄ debet aliam duce[re]. Si aliam duxerit p[r]iam ꝛ debet agere. fide de[-] mentita. maneat tam[en] cum illa q[ua]m duxerit n̄ enim resoluj debet tantũ sacramentum (Si aut̃ ꝯfecit fide ꝯsensus n̄ licet aliam duce[re] ei. Si aut̃ duxerit dimittet ipam ꝛ adhereb[it] p[ri]ori. ffe aut̃ fides pactõis c[um] aliquis p[ro]mit tit alicui fidem q[uod] eam sibi ducet si p[er]miserit eum secum h[abe]re l[e]l etiam p[er] ꝯsensu (fides aut̃ ꝯsensus est q[ua]n[do] ꝛ si n̄ stringit manum corde tam[en] ꝛ ore ꝯsentit duce[re]. ꝛ mutuo ꝯce dunt uniuersali ꝛ mutuo se suscipi unt. Ex concilio tibo[r]iensi. xxx.

Accepisti illam in uxorem tibi q[uam] ali[us] sibi h[ab]ebat desponsatam di mitte illam. q[uia] n[on] tibi pot[est] fie[-] ri legittima. ꝛ xl dies in pane ꝛ aqua q[uam] carrinam uocant. cum. vii. seq[ue]nti b[us] annis peniteas. Alex. iii. Saler nitan. archiepo

Licet p[re]t[er] solitum. ꝛ s[upra]. eo. t. t. rem. q[uia] si int[er] uirum ꝛ mulierem legittim[us] ꝯsensus int[er]ueniat d[e] p[rese]nti. ita q[ui] dem q[uod] unus alterum in suo mutuo ꝯ sensu u[er]bis ꝯsuetis exp[re]sso recipiat utr[iusque] q[ue] dicente ego accipio te in meam ꝛ ego te in meum. siue sit iuramentum int[er]positum. siue n[on]. n[on] licet mu lieri alii nubere. ꝛ si nupserit etiã si carnalis copula sit secuta. ab eo se p[ar]ari debet ut ad p[ri]mam redeat. ec. d[e]r. ꝯpelli (q[ua]m uis aliter a q[ui]bus da[m] p[er]sonis b[us] aliis sit aliq[ua]n[do] iudicatum. Idem. M[edio]lan[en]. archiepo

Tua fraternitas nos ꝯsuluit ꝛ s[upra]. de uiro q[ui] cu[m] coram te s[upe]r desponsatione facta p[er] ꝯsensum mutuũ d[e] p[rese]nti. ꝯtrouersiam mouerit. ꝛ ap[pellatione] pendente q[ua]m an[te] sn[ia]m l[e] cognitionem cause. ad se. ap. int[er]po nuit accepit aliam in uxorem. hoc arbitramur agendum ut si in eo ꝯ in tali casu duxerit appellandu[m] est in ea ꝛ p[ri]us. infelicitas ne an[te] decisionem cause aliud tentat[ur] ꝛ in h[oc] (si n[on] ecc[lesi]e iudicium ext[ra] ita p[ri]us. factũ uenire p[rae]sumpsit i[n] eam p[rae]sumptuose [con]tentum po tuerat irritare. Innoc. iii. Mutin[en]. epo.

Tuas dudum ꝛ c[etera]. d[e] ꝯsuetudine ciuitatis Mutin[en]. optinuit ciuitate ut si aliq[ui]s iuraret aliq[ua]m ꝛ c[um] ea carnis copula ꝯ desponsatam; si ꝯseq[ue]nt[er] d[e]sponsasset aliam; ꝛ etiam cognouisset. p[ri]mo ꝯgnita ad iudicaret[ur] uiro n̄ q[uas]i p[ri]us erat ei desponsata ꝛ s[upra]. (ne uero turpis sit pars q[ue] n[on] suo ꝯgruit uniuerso ꝛ ecc[lesi]a Mutin[en]. tene[re] debeat p[er] uniuersalis ꝯseruare q[uam] b[ea]ti petri sedem ꝛ suam metropolim sequi u[olu]erit ꝛ doce[re]. in h[oc] ꝯsuetudine n[on] d[e]b[e]r[e] is illud te uolumus obs[er]uare. ut postq[ua]m int[er] legittimas p[er]sonas ꝯsensus legittimus int[er]uenit d[e] p[rese]nti. q[ui] sufficiat in ta lib[us] iux[ta] canonicas sanctiones ꝛ si solus d[e]fu erit. [con]tra etiam cum ip[s]o coitu celebra ta frustratur. si p[er]sone ꝯiuncte legittime cum aliis postea de facto [con]traxerit. q[uod] p[ri]us d[e] iure factum fuerit n̄ poterit irritari.

d[e] ꝯditionib[us] appositis i[n] d[e]sponsatione uel

Ex conc. africano. aliis [con]tractibus

Quicumq[ue] sub ꝯditionis nomine ali q[ua]m desponsauerit. ꝛ eam relinquere uoluerit dicimus. q[uod] frangat̃ ꝯditio

& desposato in refragabilit teneat. Greg. epo. spoletano.

Cum sit p̄pum. et īn. h. pbr cōquestus se dilcōnem q̄ndam manumisisse du o mancipia sub hac cōditione ut mona chi fierent et in eo monasterio ubi ipse fue rat. adiciens ut si aliud c̄ facerent seruitu ti intim subderent. atq; unum ex his hac cōditione despecta monasterium deseru isse et se int̄ clicos sociasse (tu g̃ si ita ee reppis sic te exhibe ut nec illi des endi monasterium sit facultas et manu mittentis uoluntas n̄ ualeat puerti.

Alex. iii. panormitan. arcepo.

Nullus aut. et ī. s. uō aliqs sub hi ub uiramentum alicui mulieri p̄stitit ego te in uxorem accipiam si tantū in dotauis. reus puniri n̄ debitis si eam nolentem sibi solue q sibi dari petiit n̄ accepit in uxorem ni si cōsensus de p̄senti. aut carnalis sit int̄ eos cōmixtio subsecuta. Idem.

Uerum cum alic orte possō quelib; int̄ posita cōditione donat̄ a donatore. donū postea reuocari n̄ pōt. nisi for te tali sit cōditione collatū. q ea ces sante debeat reuocari. Urbanus. iii.

Sup eo uō postulasti utrum ille qui in aliquam mulierem cōsensit si pat̄ ei suum prēt assensum sit ad cōfirmā dum m̄rim. cōpellendus (cum g̃ cū cōsensus ub dici n̄ possit qui in alie no arbrio refert. ac ac conditionem ipsam canonica n̄ rpbet instituta nisi uoluntas patris postmodū; intercesat negatiūm, cogendus ad m̄rim c̄hōdū (nam licet alex. p̄p. r̄ndit. q sponsalia int̄ posita cōdi tione cēta n̄ impleta si cōsensus dep̄ senti intercedat t' carnalis copula subsequat̄ dubiū n̄ debet. si sumit obsuiai negatiūm est int̄ diffini tionem adiuisū (cum hi cōsensus n̄ sit de p̄senti hōdus licet p̄ uba dep̄senti cui dentius exp̄matur. qui in alieno arbi trio nō habito s; habendo cōsistit.

Innoc. iii. marsicano epo

Per tuas litteras q cum quedam mulr p. noie. n. postularet. in iurium as serens int̄ se mutuū dep̄senti con sensum et carnalem copulam acces sisse uir q̄m uis c̄ sponsalia et carnal copulā nō negaret asserebat se tamē illam in uxorem duce nō teni q sp̄ salia int̄ ip̄os. sub hac fuerūt cōditione cēta si pat̄ eius et patruus sponsali b; cōsentirent. s; ipi q̄m cito nouerūt et sponso c̄ dixerūt et sponse fuerū mulier replicabat. q licet fides p̄sti ta fuit ab utroq; sub cōditione p̄scrip ta n̄ tn̄ sibi fuāt apatre uiri t' pātē aliqn̄ c̄ dictu et ante tps cōdictionis exp̄ssum a testib; et post dicebat int̄ se carnalē copulam accessisse. et ī. con. t. t. pennas q cū liquido esset q post cēta sponsalia carnalis est int̄ eos cop ula subsecta. p m̄rimo ē p̄sumendum. q uident̄ a cōditione apposita recessis se. nam et si pbatum sit q post q̄m pat̄ et patruus uiri. c̄ dicē sponsali b; idem uir mulierem illam carna li cōmpetōe cognouit n̄ est tn̄ ali cuo m̄ pbatum q̄n q̄m ipe cogn uisset, eandem pat̄ eiū patruus c̄cdi c̄ curauisset. Greg. viiii.

Si cōdictiones c̄ s̄bam cōiugii in sāt̄ sputa si aliter dicar alti c̄ bo tecū si gn̄ationem plis euitesse donec inueni am honore ut facultatib; cōdignio rem aut si p q̄stu adulterandam te tradas. m̄rimalis cētus q̄muis q fauorabilis caret effectu (licet aliqs cōditiones appositē in m̄rimo. si turpes aut ipossibiles fuerint debeat p̄p eius aliū

tangerem p nō adiectis h̄n. quidā ut'
Alex. iii. remēsi arch'epō. uouēte ut'
Decliacono qui in sabbato cel'e possūt
scō alium diaconem uulnauit et
uxorem accepit. (hoc t. pru. rem q scō
trito et humiliato corde ad ecclīam re
dire uoluit. dimissa illa quā accep
uxore. et absolutione obtenta iniuncta
q; sibi penīa d'utroq; excessu. post
eam pactam dispensatiue potis eidē
aconatus officiū reddere (si sup fecit uget
et ōu'satonis fuit. eū in p'brm ordi
nare. Subdiaconem autē suū ho
minē int' fuerit suū n. ui'r'm. n pot
se c'elebre sacrorum canonū censura
d'mōstrat. Id. cenoman. epō.
Ex litteris tuarū tenore p'cepimus qd
lator p'sentiū in subdiaconat' ordina
sibi in eō iugium copulauit. qām
eand' abiurare fecisti. sup quo pru.
t. in dño ōmidam'. mādantes q. si ad
religionem transire uoluit et p't
laudabilem ōu'satōem ipius. uisu
fuit. eum ad maiores ordines p'mo
uouen' ōcedas (q si ad religionē se
ōfferre noluit eū nec in subdiaco
natu ministrare n; ad ultiores p'mi
ttas ordines p'mouen (in minoribus
aūt ordinibz potit ministrare.
Item. wigor. epō.
Meminimus. et. rem. q si quisā q se
religiom deuouit et h'itu suscepto
p'fessionem fec' post modū sibi aliā
copulauit est cogend's ab ea recedē
ad eccām cui se cōtulit sub cēclusione
transire (vm si nec h'itū suscep nec p
fessione sz uotum solum n' fec' et
se ad religionē trāsiturum p'misit.
licet. postea uir'n. cerit n est cogē
dus ad religionem trāsire et uir'm
uotū rescindere. Id. lucan. epō.
Consuluit nos. t. f. quid faciendū

sit d' nobili muliere quesitib; p'cio s's ab
iectis mutauit h'itum. et demū p's
biti uelam assumpsit. sz n renūtiauit
p's nec intrauit claustrū. n manu
alicui epī. abbatis. l' abbatisse aut sup
altare p fessa ē. l' obedientiam p'misit
post modum uo anno elapso abiec
to religionis h'itū. cuidam nobili
nupsit. cō. t. t. rem q sicut simplex
uotum uir'n. impedit c'hendu;
et n dirimit c'ctum ita h'itus sine pro
fessioe susceptus ne c'hat' impedit
sz c'ctum nequaq; n dissoluit. Item.
Veniens ad nram p'sentiam. G. here
mita p posuit q. I. mulier cuidā uiro
absenti fide data se nupturā p'mis
sit (sz post modum audiens plura d'
se uitate ipius ei noluit copulari
(cum itaq; timet ne illi nube cogē
tur in manibz suis ōtinētie p'misit.
n tn locum aut ueste mutauit (sz
audito uir sibi aliam copulauit.
(nos itaq; attendentes tuti ē ut p
fata mulier post fidem et uotū sup
plicat' oblatum uir'n. c'hat ām ex̄co
municatōis incurrat. os. q. si plus
n p'cessit sibi d' fide fca' uitita et uoto
uiolato ōgruam satisfactōem indi
cas. et ei cui uult nubendi in dño
licentiam tribuēs n postponas. Cet.
Rursus quidam uotū castitatis (Lu
emittēs iurauit se q̄ndam ductu
rum postea in uxorem (vn. a. f. t.
requisisti arbitram. q cum simplex
uotum ap' dm n minus obliget
qm sollempne q eo ōiuratū teme
p'niam agat. et uotū quot deo
fec' studeat obseruare (q si post ōm
bi p'stitit iuramentum ad nuptias
motu p'p'o ōuolasset. cum uotum
simplex. uir'n impediat c'hendū
n tn dirimat iam c'ctum nichil

ambiguitatis quod tua continere videtur. In[nocentius] iii. ulixbonen[si] et colimbrien[si] episcopis.

Insinuante nobis mulier nostro est apostolatui reseratum. quod cum a quibusdam curialibus fuit regis legionensis pro ipsius copula supplicatum. quia ad consanguineorum eius notitiam pervenisset ut maritum acciperet eius detestatione regia suggesserunt (ipsa vero que tunc nollet nubere protestans consilium accepit ab eis quod votum emitteret castitatis quod in manibus cuiusdam de fratribus sancti augustini eo fecit adiecto tenore. ut in domo propria cum omni sua substantia remaneret. (Sane in eodem ordinis habitu biennio post permansit. licet se id invitam fecisse asserat et coactam tam metu regio quam parentum et (tandem attendens quod invita votum emiserat. eo dimisso de parentum consilio. p. michaeli publice fuit matrimonialiter copulata de quo quatuor substulit filios tempore procedente. et (Sunt qui attendentes. quod in emissione voti quod precessit nullatenus modica coactio affuisset. quam patientia et perseverantia sequentis temporis penitus profugavit (et quod sequens coniunctio potius iniqua fuit et violenter extorta. Quocirca quatenus si premissis veritas suffragatur prefatam mulierem ad male dimissum religionis habitum resumendum et servandum quod vovit moneatis ac inducatis. partes si opus fuerit per censuram ecclesiasticam compellentes. De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.

Alex[ander] iii. abbati sancti albani.

Propositum est nobis quod vir quidam uxorem habens sibi aliam habere nesciam copulavit. sed prima mortua nititur discedere a secunda et (Sunt autem in canonibus prohibentur ut nullus copulet matrimonio quam prius polluerat adulterio et illam maxime cui fidem dederat uxore sua vivente vel que machinata est in mortem

uxoris. quia tamen prefata mulier erat inscia quod ille aliam uxorem haberet viventem nec dignum est ut predictus vir qui faciente contra canones venerat lucrum de suo dolo reportet. contra tenorem rescripti. quod nisi mulier divortium petat. ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi.

Idem abbati de fruntibus.

Significavit nobis. G. andegavensis et. G. quod cum constitit quod eidem. G. tanta vis illata fuit quod non sponte in prima consensit nec post prestitum iuramentum ipsam carnaliter cognovit propter hoc non dimittas quin ad aliam quam in uxorem accipere voluerit liberam tribuas facultatem. aliorum sibi ne ad secundam vota transeat sub interminatione anathematis inhibens dedisse licentiam ducendi aliam in uxorem. Idem bavarensi episcopo.

Super hoc vero quod quesivisti an liceat alicui eam ducere in matrimonium quam uxore sua vivente sibi de facto matrimonio copulavit. (et tenorem. quod si adulteram est quoniam tempore uxoris aliquo machinata fuit fidem dedit quod ea defuncta hanc esset ducturus secundum canones ab eius consortio prohibetur et hec prohibitio perpetuo servanda est. Clemens. iii.

Ex litteris tuis insinuatione accepimus quod. T. uxorem suam in adulterio deprehensam de tua concessionis assensu habitum monachalem. sed cum. T. antequam illa decederet aliam superduxerit. plures suscepit filios ex eadem. et (Et. T. igitur. tenorem. quod illos debes iniunge separare. Idem vero vir in vita eidem adulterio prima alia potuit ducere in uxorem. Idem.

Cum haberet uxorem legitimam. a. nomine. i. lator presentium cum. G. adulterium perpetravit (cumque super his fuisset in ius vocatus abiuravit

adulteram, quam post mortem mariti contracto
vivente legitima cum eam iuraverat se habere, et ipsa
diu cohabitaverat, post sumpsit. Demum post
decem annos vite subtracta memo-
ratus G. cum adultera predicta matrimonium
moratus decem annos, et filios procreavit ex ea,
le igitur tamen contra iuramentum, ut separa-
rentur omnino, et ei iniuncta penitentia, perpetu-
a continentia indicatur. Presbyterum. Cum in-
dies suos ambo male peregerint et tam diu per-
maritus et ipsa uno excepta scilicet perseve-
rantes eciam in gravi scandalo perturba-
verit. Nos sententiam huius Leo papa statuit
ut nullus ducat in matrimonium quam ante adulte-
rio polluit, et hoc plus prohibentes, illam
sive tradiderit fidem suam quamdiu vixerit adulterii
fuit, eam, si fidem dum vi-
vat prestita fuisset adultere uxore defun-
cta legittima eam duxerit in uxorem. Cum
eciam etiam vivente qui matrimonialiter
mecha mechus adherere cepit, utrique con-
nubium illi cum nulla inter eos consistit, utrique
consecraverunt tamen Gregorius papa. Quam Tribu-
riensis synodus detestatur. Et utrumque
hoc pro coniunctu. Preterea presbyter prioris
fabrica exceptio non ulla sit coniugum
permanere. Nec augustinus eisdem. Adconi. I.
ad matrimonium afferuit ut simul mane-
ant, quoniam decem annos cohabitaverunt ad invi-
cem ac .x. filios susceperunt, cum mul-
tiplicitas prolis ita suscepte magis eo-
rum crimen exaggeret, et diuturnitas temporis
peccatum non minuat sed augmentet. Solli-
citudinis tue tamen interest ut utrique
ubi filiis suis secundum quod eis suppetunt facul-
tates necessaria subministret.

Innocentius III. episcopo Spoletano.

Significasti nobis, quod cum P. civis Spoleta-
nus quandam mulierem duxisset legi-
time in uxorem, ea relicta cuidam
meretrici adhesit. Et subsequenter cum uxor
ipsius esset viam universe carnis ingressa,
meretricem cui adheserat desponsavit.

Sigificasti inquit G. T. rennis quod non alia facere in
mortem defuncte uxoris fuit ma-
chinatus et ea vivente sibi fidem dedit de
matrimonio contrahendo. Legittimum iudica-
mus matrimonium supradictum munus excommunicato ab-
solutionis si petierit iuxta formam
ecclesie impendatur. Item Messanensi capitulo.

Veniens ad presentiam nostram G. laicus
Bitumnii insinuatione monstravit, quod cum
in civitate Lemovicensi quandam mu-
lierem sibi copulasset, ab ea recedens Messanam
advenit, et quandam mulierem in facie ecclesie aliam
habens uxorem sibi sollempniter copula-
vit, sed cum cum eadem prima fuisset in iun-
cta ut ad legitimam rediisset uxorem et ipse
postmodum in suam patriam rediisset uxorem suam
invenerit carnis debita persolvisse, ad eccle-
siam rediit civitatem, et supradicte. Quamquam
cum legitime cohabitavit uxori. Et sic
autem vivente uxore legitima predictam
quam sibi copulare nequivit quod tamen uxo-
re defuncta ut potest ipsius solutus lege eadem;
quam de novo potuit matrimonialiter coniungere dum
modo nec prestitit fidem adultere vel ma-
chinatus non fuit in mortem uxoris. Quare
quam si est ita eidem G. ut supradictum quam
affectu adheserat coniugali licentiam con-
cedatis. Gregorius VIIII. fratri R.

Si quis uxore vivente fide data promisit
aliam se ducturum vel cum ipsa de facto contra-
xerit, nec ante nec post legitima eius fidem mutue cogno-
vit eandem, cum vivus utrique uxor pro eo in ius
graviter deliquerit, sit prima iniungenda
non tamen matrimonium, quod contrahere post uxoris o-
bitum dummodo cum eis tollerari super hoc
vel postea dum vivit uxor ipsius illam adul-
terio polluisset. De coniugio leprosorum.

Alexander III. Cantuariensi archiepiscopo.

Pervenit ad nos quod quidam qui lepre morbum
incurrunt a communione generali ac cohabitatione
hominum separantur nec uxores viros
nec viri uxores talis egrotantes sequitur

quoniam cum vir et uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutius. Consulte quod ut uxores viros et viri uxores qui lepre morbum incurrunt sequantur et eis coniugali affectu ministrent, sollicitis exhortationibus inducere non postponas. Si vero ad hoc induci non poterunt, eis artius iniungas ut utroque altero vivente continentiam servent. Quos si mandatum tuum contempserit vinculo excommunicationis astringas. Idem Bononiensi episcopo.

Quoniam nemini licet excepta causa fornicationis uxorem dimittere, constat quod sive mulier lepre percussa fuerit seu aliqua infirmitate detenta, non est a viro propter hoc separanda vel ei dimittenda. Leprosis autem si continere nolunt et aliquem qui sibi nubere velit invenerint, liberum est ad matrimonium convolare. Quod si virum sive uxorem leprosos fieri contingerit et infirmus a sano carnale debitum exigat, generali precepto apostoli quod exigitur est solvendum, cui precepto nulla in hoc casu exceptio reperitur. Urbanus III episcopo Florentino.

Litteras etc. Et postulasti utrum si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta antequam mulier traducatur alter eorum lepre morbum incurrat, alter ad consummandam copulam maritalem compelli debeat, vel utrum quod ad eam accipiendam cogi non debet cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum. Adrianus papa Salzeburgensi archiepiscopo. De servorum coniugio

Dignum est etc. Sane iuxta verbum apostoli sicut in Christo Iesu neque liber neque servus est a sacramentis ecclesie removendus, ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi. Et si contradicentibus dominis et invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda. Debita tamen et consueta servitia non minus debent propriis dominis exhibere. Alexander III preposito et priori Mortariensi.

Proposuit nobis G. mulier quod cum vir eius eam in servitute permansisset, nota conditionis ei obiecta, asserens eam esse ancillam quam liberam credebat, cum eam duxit in uxorem etc. Consulte quod si constiterit quod idem vir prefatam mulierem postquam illam audivit esse ancillam carnaliter cognovit, ipsum monitione premissa compellatis ut eam uxorem maritali affectu pertractet. Si vero aliter fuerit et sententiam divortii proferentes, contingit mulieri pecuniam quam prefato viro pro dote concessit restitui faciatis.

Urbanus III Ariminensi episcopo.

Licet etc. Sane super eo quod fuit propositum an mulier possit divortium postulare pro eo quod vir cum quo se ignara conditionis contraxit servus monasterii comprobatur esse, idem vir patrem suum cuius conditionem secundum legem provintie secutus erat tempore mortis pro libero se gessisse et iam elapso decennio nec patris nec suo nomine se status controversiam passum ostendens affirmet, videtur nobis ratione temporis et favore libertatis pro parte viri fore iudicandum. Innocentius III.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quod C. presbyter cardinalis apostolice sedis legatus militem a muliere quadam propter conditionis separavit errorem. Ideoque mandamus quatenus si constiterit quod vir ignorans contraxerit cum ancilla, ita quod postquam intellexerit conditionem ipsius nec facto nec verbo consensit in eandem, propter quod per cardinalem eundem ab ea fuit consortio separatus, etiam habendi cum alia liberam ipsi concedas auctoritate apostolica facultatem. Gregorius.

De natis ex libero ventre

Ingenuos esse credimus, ut petitur, eos qui ex libera [?] seu liberta filii adscriptitii retrahantur, propterea percipimus ut si documenta nulla sit ab ecclesie parte quibus documentis debeat obviare, ab eius mulieris molestia sine aliqua retractatione compescas scilicet ecclesiam. Durum est enim ut si aliquis pro mercede

libertates tribuunt. ab ecclesia aqua tueri de-
bet, revocet. De cognatione spirituali. R.

Alex. iii. Salernitan. archiepo.

Utrum autem filii ante vel post compat-
ernitatem geniti, possunt adinvicem
copulari canones secundum diversorum
locorum consuetudinem contraria inveniuntur.
Et licet primus canon eorum editus
natos post compaternitatem adinvi-
cem copulari prohibeat. alter tamen canon
posterius editus primum videtur
corrigere per omnia statuens. ut sive
ante sive post compaternitatem geniti
fuerint simul possunt coniungi. excep-
ta illa persona dumtaxat per quam ad com-
paternitatem venitur. Unde nobis videtur.
ut secundum posteriorem canonem debeat
observari. nisi consuetudo ecclesie quod scan-
dalum generet. aliter se habere nosca-
tur. Idem eidem.

Si vir vel mulier scienter vel igno-
ranter filium suum de sacro fonte
susceperit. an propter hoc separari debeat.
Re. et infra. Verius quod communis sit genera-
lis institutio ut debeant sepa-
rari. quidam tamen humanius sentientes
aliter statuerunt. Ideoque nobis videtur.
quod sive ex ignorantia sive ex mali-
tia id fecerint non sunt adinvicem
separandi. nec alter alteri debitum debet
subtrahere. nisi ad continentiam
servandam possunt induci. quia
si ex ignorantia id factum est eos ig-
norantia excusare videtur. si ex mali-
tia eius sua fraus non debet patroci-
nari vel dolus. Idem Augustien. epo.

Super eo quod a nobis tua fraternitas requisivit de du-
obus compatrum filiis. respondemus quod si tales fi-
lii fuerint per quorum alterum vel utrorumque
parentes ad compaternitatem venerit
eos coniugium nulla petitione sustine-
as coniunctos. Pon. ante. non dif-
feras separare. Certum sicut neutrum eorum
ad compaternitatem ventum fuerit de his te
nolumus secundum consuetudinem tue me-
tropolitane ecclesie vel aliarum circumposi-
tarum inquirere. et diligentius
intimatum (ita quod si eadem ecclesie consuetu-
do habet inter eos non sustinere coniugium
sive nec semen firmitatis robur habe-
ritu simili modo in ecclesia tibi commis-
sa coniugium haberi non permittas. et
si quos tales coniunctos inveneris iux-
ta earundem consuetudinem ipsos sepa-
rari ab invicem non obmittas. Verum si
de consuetudine habetur ut talia coniugi-
a permittantur id in ecclesia tua dissimula-
re poteris. ita quod nec ecclesie nec tuum
praestare videaris assensum. Quia sicut
grave est contra antiquam consuetudinem
circum adiacentium ecclesiarum. super
his contempnere. sic ecclesiarum grave
videtur si propterea hiis coniugiis tamquam ilicit-
ges assensum cum possis, sic iterem
plurium assumi. Clemens. iii.

Martinus bonam clare memoriae. Theobaldo
sibi copulavit. Lethardus quidem te-
cum matrimonio filium de sacro fonte susce-
pit .l. manibus subiatus remedio. Quoniam
ei. t. per fata cessit. nos autem. con. t. du-
ximus rendum. quod cum per nuptias dici-
tur et mulier efficiantur per connu-
bium una caro liquidum est Theober-
gam non posse viro suo Lethardus copulari.
Martino compatri eius fuerit cum quo u-
na caro Theoberga noscitur extitisse.

Idem.

Contraxerit coniugium. inter. p. ... uxor
... quadam consanguinitate ... 
a. ... obiecerit quod eandem in p...
... sacratam sacerdos patribus filium quo-
dam concubine ipsius. p. ... et.
Verum si non constaret... ...
non ideo tamen ... solueret

q res uxr celebrado mrio impedimentu affe
ret. Jdcoq3. Ch. q. pfato. p. auct. nra in
iungas. ut memoratam. a. sicut
uxorem mariti affectõe ptractet et
carnale debitum ab ea uicem exigat
et psoluat. Sui ipam an mrim ctarum
cum. p. sui postea costituit hoc eius
sse. dum tam si infra etate hoc fecit
ca. mrim. separandi prima pp supp
tiõe accipiat mrio. in sua firmitate
durante. Innoc. iii. epo et archi
diacono. lincolnien.

Venies ad ap. se. e. anglic. et j. os. q. si
costituit. h. mulierem pter uir filiu
de sacro fonte leuasse an qm ea de spo
sasset uxore. uos int eos diuortiu. ap.
post. celebretis. Item. magro. g. ca
nonico herforden.

Tua nos duxit discretio cosulendos
an natus an copaternitatem filia copa
tris sui l comatris sibi possit mrimo
lite copulare. et si ctrxerit an debeant
separari. et an cosanguinius mrio teneantu
in psi. actare. sup quo. rendem. q hip
sõe mrim. n possunt ctrhe. et si ctrxerint po
sunt ab inuicem separari. et q cõtrhm
seuerit debet illud cõe nunctiare.

Greg. viiii.

Ex litteris uris accepimus. q cu. G. mulier
coram officiali cancuarien. alanu pe
teret i maritu. et se affidatam ab eo et car
nalit cognitam p testes ydoneos p
bauisset. demum tandem testiu depositõi
b publicatis. idem. a. excipiendo p
posuit q eam n poterat in uxorem
hre. pro eo q ipm pat muliens eiu
dem qui sacerdos extiterat baptiza
uit. s; cum idem officialis exceptõ
ne hi n admissa diffinitiuam snia;
tulit cõ ipm. et id est se. ap. appella
uit. os. q. si est ita eud. a. sup hoc
ad impetõe mulieris ipi absoluatis
etdem mulieri pptuu silentiu in
ponetes. De cognatione legali. R.

Nycolaus ad ostulta bulgaroz.

Si qua p adoptõem michi filia uel soror esse
ceperit cu diu durat adoptio int
me et ipam. nuptie cosiste n pos
sunt. De eo qui cognouit cosanguineã uxoris sue.

Ex cõcil. ap. meldam.

Si quis filiastra sua sciens fornicatus
fuit. nec amatre debitu pete nec
filiam n qua hre post uxorem. nec
filiastra nec uir. ullo unqm tpr alii
se poterit. mrimo. copulare. Alex. iii.
pictauien. epo.

Veniens ad nos psentiu lator. r. f. inqui.
t. r. rem. q si matrem sponse sue cog
uit. si sponse nu qm carnalit adhe
sit imponenda e p nia parulo maior
qm p adulterio qua pacta l pte pupi
potit ex dispensatõe. cum alia mi tr
here. cetim si sponsam cogno uit
an qm matrem ul post nu qm ea
l aliam post accipe in uxorem.

Item.

De illo qui uxorem frs sui cõm ei. mrio
iungere se pposuit cognouisse. rendem.
q nisi id publicum et notoriu fuit aut
p ydoneis testib; cõpbatum p dcm m.
cõe illa ipm impete n pmittas.

Celestin. iii.

Transmisse nob tue litte demostra
rit q. g. uxore sua defuncta filia eius
puignã uidelicet p am copula car
nali cognouit et post modum alia
accipiens i uxorem cu puigna pd.
tã qm carnis ad uomitum rediens
illicitam rem comittere n expauit
et q uo sup hiis cõsiliu requisisti pre
senti pagina remittimus ut uiuro
habitans et necessaria ministrans nõ
cognoscat eam qm diu uixerit in
n ab ea fuit requisitus et tunc ad i

latur. pt qua inctib; illas. quos habet. 3. de eo. qui dixit im...

ipsam non sine graui cordis dolore accedat, et que in presenti reliquit, donec cum ea primum fuit, uir moderamine arbitrii penitentiam agens, post modum suscipit uxorem, et pretio suam spe coniugii permanebit.

Super eo quod postulas utrum cum [illegible] [I]nfeligat qui ante contractum matrimonium uxoris sue consanguineam carnaliter cognouerit [illegible] cognouit cum ipsa iunctatur uxor; et absque parte [illegible] hoc aclamare dicatur, sit ab uxore [illegible] esse separandus [illegible] inter [illegible] per eorum confessionem [illegible] separari debebit cum eo qui non [illegible] [illegible] matrimonii uelint soluere [illegible] confessionem incestus facile [illegible] suo iudicio credere pericitum [illegible] [illegible] rumorauit uerum non est adeo iudicibus ualor [illegible] rationabiles et fide digne probationes accedat, possint bene tantum matrimonium. [T]imoteo Lincolniensi episcopo.

[D]iscretione tua et cetera. Sane ex parte tua fuit propositum quod quidam cum muliere quadam legittime prius desponsata contraxit quam postmodum a se cognitam cum quodam consanguineo tradidit suo, tamen tantum potuit remittere. Ille uero cum ipsa licet uiuat [illegible] matrimonii sollempnia celebrauit. Set mulier quam mato fuit [illegible] assurgit ab eo, et se per oratorio restitui postulauit. Nos igitur inquit [illegible] quod uiro peccatum [illegible] facinorosius grauius est penitentia iniungenda et mulier per [illegible] honestate [illegible] est monenda sollicite ut nec primum repetat cuius consanguineus eam uiuens cognouit nec redeat ad secundum cum quo post perpetratum adulterium commiscen [illegible] continentia maneat donec [illegible] uiua [illegible] carnis [illegible] si forsan ad uiduam [illegible] quod uir cogatur redire ad primam et

maritali eam affectione tractare cum adulterium ei non possit obicere qui eam adulterandam tradidit prestitum [illegible] [Cum] enim secundum euangelicam ueritatem numquam nisi propter fornicationis causam aut uir uxorem aut uxor possit dimittere uirum non tamen semper propter causam eandem uel uxor uirum uel uir dimittere potest uxorem cum possit exceptione et replicatione legittime impediri. [Si]ne [sic] affinitas que post contractum legittime matrimonium inter uirum et uxorem unam scienter eidem officere que huiusmodi iniquitatis particeps non existit cum suo iure non debeat sine sua culpa priuari quamquam a quodam predecessore nostro dicatur infirmum causam fuisse distinctum utrum incestus et adulterium manifestum fuerit an occultum aliis affentibus intra gradum premium et remotum esse potius distinguendum. [I]dem bisuntino archiepiscopo.

[F]raternitati tue et cetera. Diuortii sententiam approbamus quam in eum canonice promulgasti qui illam sibi postea copulare presumpsit cuius antea sororem adhuc septenne contractis sponsalibus et ordinaria libidine noscitur polluisse. [I]dem episcopo [illegible].

[E]xultis et cetera. Accepimus quod G. earum matrem puelle quam infra nubiles annos desponsauerat in uxorem carnaliter sepe cognouit et post carnalem commixtionem puellam traductam adultam et cetera. Nos autem eidem uiro penitentiam in uirgini [illegible] pro peccato et penitentis. Quod eius ad uinum separatus mulier alteri uiro non nubat si postquam nouit uirum et matris delictum ei non erubuit commiscere uir a [illegible] est mulieris. Numquam debet ad alias nuptias conuolare sed semper continentiam seruare tenetur et enorme deflere quod delictum quod per tam nefanda libidine contraxerit. Post tamen si circa personas hic [illegible] lapsu cum

nis minime timeat. Item archiepiscopo magdeburgensi.

Veniens ad apostolicam sedem c. laicus nobis proposuit quod cum tempore infantie sue quandam puellam seducturum iuravit in uxorem quam cito ad legitimam pervenisset etatem. pater puelle confederationem huius fidei iussorum obligatione hinc inde firmata, eum in propria domo recepit et nutrivit in simul cum puella. demum secum in eadem domo manente cum soror puelle carnaliter se commiscuit. tandem amicorum suorum devictus instantia quam iuraverat in uxorem accepit et nuptiis celebratis. cum se illo porticu natas ingerebat cognoscebat utramque quod. verum licet in prefatam tamen suspectus fuerit accusatus. convinci tamen non potuit nec suum volens delictum confiteri. nunc autem reversus ad cor. penitens de commissis salutis sue consilium requirunt in predicta causa igitur non tam amico sed ab omni specie mala precipit apostolus abstinere. consulimus quod pro dicto c. prohibere nequitatis excessu iniuncta pena condigna petenti. consulas et monens illum et lubris et inducas ut decetero ab ea abstineat ab uxore. Item archiepiscopo strigoniensi.

Ve. f. de nobis postulavit utrum is qui cum sorore legitime coniugis fornicatur cum uxore possit postmodum commorari et exigere debitum ac solvere requisitus. nos igitur decernimus quod uxor a commixtione viri abstineat propter publicam honestatem. et incontinentia maneat donec vir viam universe carnis ingressus fuerit. cum coniugatus est monendus. quod si forte commonitionem recusat. talis fuerit ut delapsu timeatur ipsius vir eius potest et debebit cum omni timore debitum ei solvere coniugale. affinitas post matrimonium contracta illi nocere non debeat qui iniquitatis particeps non

extitit. Gregorius .ix. episcopo pictavensi.

Lordane mulieris petitio continebat. quod .j. laicus cum ipsa que nondum decimum etatis sue annum compleverat per verba de futuro contraxit. et ea infra eiusdem anni spatium carnaliter cognita. matrem ipsius sibi matrimonialiter copulare. ac ad dampnate commixtionis amplexus procedere non expavit. et quia re perfecta .j. supplicavit. ut cum causa sue contracti refiste negat sibi ne viro suo sine propria culpa fraudetur providere salubriter dignaremur. causa propter mandamus quatenus si res ita se habet. utrumque ipsorum ad vovendam perpetuam continentiam attente moneas et inducas. et si ad eam iona nequiverit memoratum .j. iniuncta ei penitentia pro commisso incestu pena competenti. ut eandem cohabitet. et coniugale debitum reddat exactus. ec. cen. compellas. De consanguinitate et affinitate et publice honestatis iustitia.

Alexander .iii. cassin. abbati.

Ex litteris tuis accepimus quod cum quidam secreto quandam viduam subarrasset et carnaliter cognovisset et tandem cum vir paratus esset eam in conspectu ecclesie subarrare surrexerunt duo proponentes quod iste qui eam subarrare volebat. priorem virum .iiij. gradu consanguinitatis attingebat. unus autem ita se audisse iuravit. alius noluit iuramento firmare. et sicut in eo quod prima retinuit. et iuraverunt duo coram archipresbytero plumbarole quod primus vir fuit supradicti v. consanguinitatis gradu coniunctus. quo circa discretioni tue de utraque parte antiquam prosentiam convocetis et facias testes coram te iurare. et inquisita vero diligentius veritate si prefatos testes circumspectos omni exceptione maiores inveneris quod primus vir supradictum .iiij. gradu consanguinitatis attingebat. non differas divortium sententiam

promulgare sententiam. Cum enim ut canones dicunt abstinendum est a consanguineis uxoris proprie, circa tuam prudentiam volumus non latere, quod non fuit causa inimicitiae [mactandae] per quos sibi super judices discretos qui potestatem habeant judicandi et statuta canonum non ignorent. Urbanus III Burdegalensi archiepiscopo.

Super eo quod juvenem asseris puellam quandam nondum nubilem fide interposita de sponsalibus securitatem fecisse, nubilis cum repetit et ille excepit dicens se non debere eam ducere pro eo quod postmodum puellam attingentem eandem carnaliter propinquam ipsius cognovit in tertio vel quarto gradu: si manifestum est juvenem cognovisse propinquam praedictae puellae, si non est manifestum, fama tamen locis habitum cum esset sponsa tamen non destituendo idem ab eius impetitione debes absolvere.

Celestinus III.

Quod dilectio tua consuluit utrum is qui a stipite per descendentem lineam sexto et septimo gradu distat possit ei quae ex altera parte per lineam descendentem ab eodem stipite quarto vel quinto gradu distat matrimonialiter copulari, prout in diligentia apostolicae sedis ... quod permissum hominibus terrae illius in sexto gradu contingi quia videtur posse fieri secundum regulam quae dicit quoto gradu quis distat a stipite et a quolibet per aliam descendentium ab eodem, cum tamen de consuetudine terrae nondum talis casus emerserit incolae propter propinquiorem gradum coniunctos separent et impediant copulari volentes. Nos ita respondemus quod indulgentia illa sic est indulgenda quod utrum coniugendorum distet a stipite sexto gradu, si vero alter quinto vel septimo gradu distat a stipite, alter autem quarto vel quinto, coniungi non debet. Verum in hac parte consultius duximus multitudinem observare consuetudini deferendum, quam aliud in dissensionem et scandalum populi statuendo quadam habita novitate. Innocentius

III archiepiscopo et capitulo Turonensi.

De infidelibus ad fidem conversis utrum si ante conversionem suam secundum leges veteris instituta contracta gradus consanguinitatis a canone denotatos coniuncti fuerint separari debeant post baptismum, consultationi tuae respondemus quod cum sic contractum non sit post baptismi lavacrum separandum, cum Judaeis dominus requisitus si liceret uxorem relinquere causa, eis dimittere ipsis responderit: Quos deus coniunxit homo non separet. Non separet per hoc innuens esse matrimonium inter eos.

Item Rossano archiepiscopo.

Quod super his consulis super eo quod pater et filius eius, matre et filia et cognati cum duabus cognatis, avunculus et nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonia, taliter duximus respondendum quod licet omnes consanguinei viri sint affines uxoris, et omnes consanguinei uxoris sint viri affines, inter consanguineos tamen uxoris et viri ex eorundem scilicet viri et uxoris coniugio nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur debes publice inhibere et praesumptores ecclesiastica districtione punire non obstante consuetudine quae dicenda est potius corruptela. Idem.

Quia contra porro nobili viro per auctoritatem dispensationis indulgentia scilicet remanendi cum ea quae ipsum quinto consanguinitatis gradu contingit ab apostolica obtinenda falsa nobis causa fuerat allegata, prolis videlicet cum tamen ante dispensationem obtentam unica filia quam habebat iam fuerit viam universae carnis ingressa, prout tua consultatio continebat, dissimulare potius ut remaneant in copula sic contracta, cum ex separatione sicut asseris gravius timeatur scandalum imminere. Idem.

Tua nos duxit fraternitas consulendos utrum illorum sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum consanguinitatis gradus ab avunculo et nepote videlicet fratris filio vel sororis

incipiunt computare. Nos igitur inquit ... Item quia cum coniugium multum favoris obtineat, testes qui ad dirimendum celebratum post ea consanguinitatis computat gradus, a stipite debet incipere, a parentibus, ut germanus et sic per ordinem distinguere gradus nominibus et enumerationibus, indicandum designando personas per quam cum sepius testimonium perhibeant de auditu quorum minime est validum, non est in articulo huiusmodi numerus ... facultas committenda computationem incipere a stipite eadem ab utrisque inchoaret. Item in concilio generali.

Non debet reprehensibile iudicari si secundum varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, presertim cum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit, quoniam ipse Deus ex his que in veteri testamento statuerat nonnulla mutavit in novo. Cum ergo prohibitiones de coniugio in secundo et tertio genere affinitatis minime contrahendo et de sobole suscepta ex secundis nuptiis cognationi viri prioris copulanda, et difficultatem frequenter inducant et aliquando periculum pariant animarum, ut cessante prohibitione cesset effectus, constitutiones super hoc editas revocantes presenti constitutione decernimus ut sic contrahentes de cetero libere copulentur. Prohibitio quoque copule coniugalis quartum consanguinitatis et affinitatis gradum de cetero non excedat. Quoniam in ulterioribus gradibus iam non potest absque gravi dispendio huiusmodi prohibitio generaliter observari. Quaternarius enim numerus bene congruit prohibitioni coniugii corporalis de quo dicit apostolus quod vir non habet potestatem sui corporis sed mulier, neque mulier habet potestatem sui corporis sed vir. Quia quatuor sunt humores in corpore qui constant ex quatuor elementis. Cum ergo iam usque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copule sit restricta, eam ita volumus esse perpetuam non obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis vel

ab aliis vel a nobis, ut si quis contra prohibitionem huiusmodi presumpserit copulari, nulla longinquitate defendatur annorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum sed augeat, tantoque graviora sunt crimina quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. Greg. VIII.

Vir qui a stipite quinto gradu et mulier que ex alio latere distat quarto ... gradu ... remotior distat a stipite ... parum ... possunt ... matrimonialiter copulari.

De frigidis et maleficiatis et impotentia coeundi. Titulus XV.

Accepisti mulierem ... huiusmodi ... aut parvum ... frigiditate naturae ita ut non potuisses cognoscere ... illam, nec eam alia si illa quam uxorem debuit ... affirmat quod ... iudicatum post ... separari potest ... tamen ... ut si tu postea alia acceperis ... post ... priorem ... connubia separari debent. Illa autem ... aut ... non ... cognovisse ... affirmat ... Alexander Ambianensi episcopo.

Quod sedem tuam ... nec puer eam non potest

[illegible]

reddere debitum, non aptus est coniugio. Sic qui impotentes sunt minime apti ad contrahendum matrimonia reputantur. Idem.

Ex litteris tuis accepimus quod quidam xvi. annorum quandam annorum xiiii. duxit uxorem, cui cum debitum reddere non possit, mulier tam gravem infirmitatem incurrit, ut omnino viro sit facta inutilis, et instrumentum eius impeditum ita quod viro ea commisceri non potest penitus. Et quia nec viro illo mulier aptata esse, nec ope medicorum potuit adiuvari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem. Lucius iii.

Consultationi tuae qua nos consuluisti utrum feminae clausae impotentes commisceri maribus invicem possint cohaerere et si cohaerere non possint debeat rescindi talis coniunctio, licet incredibile videatur quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium, Romana tamen ecclesia consuevit in eo similibus iudicare, ut quas tanquam uxores habere non possunt habeant ut sorores. Celestinus iii.

Laudabilem etc. Requisisti quantum temporis indulgendum sit naturaliter frigidis ad experientiam copulae nuptialis. Et infra. Nos vero in praesenti consultatione sic respondemus, ut a tempore coniugii celebrati si frigiditas prius probari non possit cohabitent per triennium, quo elapso si nec tunc cohabitare voluerint, iuxta decretum Gregorii mulier per visum inductum de viro probare possit quod cum ea coire non possit, accipiat alium. Si autem ille aliam acceperit separetur, quod si ambo consenserunt fuisse virum eam et si non uxorem sed habebat ut sororem. Si autem quod non cognoverit ambo fateantur, septima manu propinquorum vicinorum bonae famae si propinqui defuerint tactis sacrosanctis evangeliis uterque viro iurando effectum fuisset, et tunc videtur quod mulier valeat ad secundas nuptias convolare. Unde si ille aliam duxerit, ... qui periuravit ... peragat poenitentiam.

† dicat quod numquam peregimus copulam una caro.

et pacta prima cogantur ad connubia priora redire. Innocentius iii. Altissiodorensi episcopo.

Fraternitatis tuae litteras recepimus continentes quod quaedam mulier cuidam viro matrimonialiter nupsit, cum quo per multos annos morata tandem ut ab ipso cognosceretur, licet autem parochi ipsius ministerium tuum super hoc fuisses edoctus, tu tamen volens habere certitudinem pleniorem, quasdam matronas suae parochiae providas et honestas ad tuam praesentiam evocasti, districte illis iniungens sub periculo animarum, ut mulierem ipsam prudenter inspicerent et perquirerent diligenter, utrum idonea esset ad viriles amplexus; quae tandem in fide sua tibi asseruere constanter, quod eadem numquam potuerit cognosci aut coire tanquam cui naturale deerat instrumentum. Unde inter ipsam et virum divortium celebrasti, mulierem inducens ut ad religionem aliquam se transferret perpetuam continentiam servaturam, et viro licentiam tribuisti ut uxorem duceret, quia pater sibi cupiebat. Contingit autem postea quod mulier invenit qui seras eius reseravit, et abiens continentiam quam promisit ... praesentium tuum ... nupsit. Cum igitur semper plene non expresseris quomodo dicta mulier se promisit continentiam servaturam, utrum videlicet simplici verbo an voto solempni, utrum vero ad religionem transierit ut promisit an contra promissionem in domo remanserit, et qualiter seras illas fecerit reserari, utrum videlicet artificio medici an commercio viri seu aliquibus aliis modis, nos tamen perspicaciter attendentes quod impedimentum illud non erat perpetuum, quod praeter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit removeri, sententiam divortii praedictam licet probabiliter noveris esse prolatam, cum pateat ex post facto quod ipsa cognoscibilis erat illi cui ... commiscetur, et non inter ipsam et primum virum dicamus matrimonium extitisse, quare inter eam et ipsa

L

cognouit

tum .w. annis non esse celens. eos quoque precipias ab inuicem separari. Si qua mulier ad religionem transierit presumitur qui non eam cum ea remaneat cum qua post modum esse audiretur contraxit. alioquin ea dimissa debet ad illam redire cum qua primo contraxit. Non si uoto mulier illa constrinxit ad continentiam obseruandam ut intelligatur propter hoc cuius facto .w. fornicata fuisse. vel nisi fornicatorio modo alii uiro miscuerit. ut primus uir pretextu fornicationis eius uelit consortium declinare. nam si tamen simplici uerbo promisit se continentiam seruaturam et postea in conspectu ecclesie nupsit memorato .w. quamuis circa articulus iste dubitabilis erat prefatum non debet quia fornicaretur cum illo. sed tamen ideo non debet cum illo aliquatenus remanere.

Ex hiis autem questionem illam nouimus esse solutam. qua queritur utrum ea que adeo arta est ut nulli possit carnaliter commisceri nisi per incisionem aut alio simili modo uiolentia inferatur non solum modo leuis sed forte tam grauis ut ex ea mortis periculum timeatur ad inuicem esse herenti debet ydonea prohiberi similiter.

Illa que uiro cui nupserat adeo arcta est ut numquam ab eo ualeat deflorari si ab eo prudentium separata nubat alii cui arcta non sit et per frequentem usum secundi reddatur et apta primo utrum debeat ad eum redire cum quo prius fuerat iniuerat coniugale. Constabit autem non tenere iudicandum cum finale iudicium pendeat ex futuro.

Honor. iii.

Litteris uestris nobis scribitis continebatur quod cum ea minime queat inter eos mulierem ca eius uirum uestris uobis fuisset ab I. p. n. commissa. dicta .o. proposuit quod cum viii annis elapsis dicto .a. fuisset matrimonialiter copulata et diu cohabitasset eidem adhuc integra permanebat. eo quod prefatus uir non habebat potentiam coeundi. quare petebat diuortium celebrari. Prefatus uero .a. fatebatur quod illam numquam cognouerat tamen se habere potentiam; cognoscendi alias asserebat. Vos uero ne id confiteretur in fraudem matrimonii tenere opinionis fide dignis ac expertis in opere nuptiali dictam fecistis inspici mulierem que perhibuerunt testimonium ipsam adhuc in uirginem permanere. Post modum per presbiterum decius parochia uiri extitit fecistis inquiri utrum ipse aliquam cognouisset. nec per inquisitionem ipsam uobis constare potuit aliquam esse carnaliter cognitam ab eodem muliere autem requirente diuortium et dicente quod mater esse uolebat requirente quod mater esse uolebat et filios procreare proponente uero uiro quod paratus erat stare consilio ecclesie in uirginitatis eiusdem ut ageret penitentiam de commissis et sic forte placeret deo qui matrimonii fuit institutor et auctor ut opus matrimonii consumaret. Qui post plures terminos ad uestram reuersi presentiam consona uoce dixerunt quod non poterant carnaliter commisceri. Quo circa consuluit quid si est ita et constiterit uobis prefatos uirum et mulierem infra prefatos .viii. annos non potuisse tamen inuicem abhabitasse ipsis cum .vii. propinquiorum manu iuramento firmantibus se commisceri carnaliter nequiuisse. prelatus diuortii sententiam inter eos. De inno. ex [illegible] cto.

Alex. iii. paduan. episcopo. ex litteris tue.

Litteris quas nobis tua fraternitas destinauit expresse declaratur quod cum quidam sororem suam iam nubilem cuidam se daturum in uxorem ei presente et consentiente prestito iuramento firmasset. et illa non post multos dies dona et munera uiri secundum morem patrie sponte suscipiens. ipsum tamquam uirum proprium sepe amplexata fuisset. ta

dem mortuo fratre a patre suo uiri sui fratri se desponsari permisit. et quia ab eo cognita fuisset, in hoc actor asseuerat. cumque ei prohibuisset publice ne cum illorum aliquo se copularet. ipsa spretis monitis tuis aliud nubere non expauit. demum cum mulieri precepisses ut ad domum matris rediret. ipsa nostram audientiam appellauit. et infra. quocirca mandamus quatinus si est ita prefatam mulierem ne mandatum tuum contemptibile uideatur ad domum matris redire compellas. et sponsalia sibi de tanto excessu penitentia condigna. postquam in domo matris per mensem steterit. ad tuum iudicium permittas. Idem. wigorn. et bathon. episcopis.

Elutis cant. archiepiscopi ad nos peruenit querimonia. G. de sancto leodegario. quod filiam suam absente quondam. R. nomine desponsasset et infra. postea orta suspicione quod prefatus. R. ad alia desideraret uota transire archiepiscopi causa prelata. qui sub anathematis interminatione prohibuit ne ante quam de prescripto negotio plene constaret. uir ad secunda uota transiret. sed ipse prescripta prohibitione contempta. filiam. V. in facie ecclesie sibi sollempniter copulauit. et infra. cumque archiepiscopus uellet de matrimonio primo cognoscere. dicta. M. ad apostolicam uocem emisit. causas ap. archiepiscopo deferens. eidem sub excommunicationis interminatione districtius inhiberet ne cum nuberet donec cum ipsa finem debitum sortiretur. ipsa tamen de remedio apostolico confisa cuidam alii. V. nomine nupsit. et infra. quocirca si nichil constiterit. impediat preter consensum de futuro qui inter prefatos. R. et M. asseritur processisse secunda matrimonia inuiolabiliter obseruari. sub apostolico ob. iudicetis licet enim de interdictum esse ad secunda uota transire non debuit. non est tamen conueniens ut ob id solum sacramentum coniugii dissoluatur. alia tamen pena eis debebit imponi. quia contra prohibitionem ecclesie hoc fecerit.

Idem. paduano episcopo.

Tenuisse et infra. illos autem qui post dignitatem prohibente cum iungi et postea certe intellectum esse se receperint excommunicationem debes subiici esse donec tam diu seperentur. quo usque legittime cognoscatur utrum eorum matrimonium possit et debeat iure stare.

Alexander iii. qui filii sint legittimi. rubrica.

Conquestus est. h. quod cum quandam mulierem in uxorem accepit. R. patruus mulieris ipsam exheredare conatur. eo quod ante desponsationem matris sue nata fuit. licet postea pater mulieris predicte matrem ipsius acceperit in uxorem et infra. mandamus quatinus si res ita est eam legittimam iudicetis. predicto. R. inhibentes ne de muliere hac occasione super hereditate paterna molestiam inferat et grauamen. si autem contra hoc uenire presumpserit. eum severitate ecclesiastica percellatis. Idem.

Cum inter. I. uetterem. et. T. mulierem diuortii sententia canonice sit prolata. filii eorum non debent exinde sustinere iacturam. cum parentes eorum publice sine contradictione ecclesie inter se contraxisse noscantur. et infra. sancimus ut filii eorum quos ante diuortium habuerunt et qui conceptus fuerint ante latam sententiam non minus habeantur legittimi et quod in bona paterna hereditario iure succedant. et de parentum facultatibus nutriantur. Idem rothomagensi archiepiscopo.

Transmisse nobis tue littere continebant quod cum. n. usque ad iuuentutem quendam puerum nutriuisset. uxore sua. M. tunc non desponsata sibi cohabitante postmodum ipsam legittime desponsauit. et filios sustulit ex eadem. quibus hereditatem petentibus prodictus iuuenis excludit. gerens se filium et heredem eorum. uicina quidem ipsum filium eorum esse credebat spurius diceret predictum uero. n. et uxor eius iuuenem spurium suum aut legittimum filium esse negabant sed dicebant quod eum pietatis intuitu nutriuisset cum autem questio coram te mota esset et predictus iuuenis

nis, pro eo quod iuri stare nolebat, uinculo sit excommunicationis astrictus sententie. Respondemus quod in tali casu standum est uerbo uiri et mulieris, nisi certis inditiis et testibus tibi constiterit esse filium uiuentem memoratum. Item Exoniensi et Wintoniensi episcopis et abbati Herforden.

Causam que inter R. et S. consistit super agagaria de . . . mulieris . . . alanum uirum suum ipsa cum eo tamen cum uiro suo morante R. patre dicte agate ipsam A. adhuc habente uxorem publice tenente nata fuit, eam non fuisse legittimam eiusdem R. filiam iudicetis, quia non potuit esse uxor quamdiu uir suus thorum maculans alii dum ille uiueret copulam presumpsit. Item Exon. episcopo et abbati Herforden.

Lator presentium R. et S. cum aduersario R. h. coram Selan iudice super hereditate auunculi dicti R. patris dicti h. traxisset causam, ille se presumpsit obicere quod pater eius non fuisset de legittimo matrimonio natus, et ideo de hereditate aui sui nichil posset iure successorio uendicare. Tandem cum super questione natiuitatis coram Norwicensi episcopo tractatum fuisset, ad nostram extitit audientiam appellatum. Mandamus quatenus cum super natiuitatis patris eiusdem R. in fra duos menses sub appellatione obtinuerit, si uero infra duos menses presentibus h. non poterit probare legittime quod obiecit, extunc secundum sententiam domino sub cuius iuditio de hereditate causa uertitur intimetis, ut pro questione natiuitatis non dimittat quin causam super audiat et decidat. Item Exon. episcopo.

Tanta est uis matrimonii quod qui antea sunt geniti post contractum matrimonium legittimi habentur. Si autem uir uiuente uxore sua aliam cognouerit et ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit, nichilominus spurius erit filius et ab hereditate repellendus, presertim si in mortem prioris uxoris alterutrum eorum aliquid fuerit machinatum.

Item London. et Wigorn. episcopis.

Causam que inter R. et S. super eo quod mater dicti R. dicatur non fuisse de legittimo matrimonio nata agitatur cognoscentes uobis committimus terminandam. Verum quia litteris nostris uisteri fecimus ut se facto R. possessionem omnium quorum possessor extitit quando aduus suus profectus est Ierosolimam iter arripuit, et antequam principalis cause ingressum faciatis restituatis, se eadem possessione fuisse per uiolentiam spoliatum nos attendentes quod ad regem pertinet non ad ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne uideamur iuri regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iuditium ad se asserit pertinere, fraternitati uestre quatenus regi possessionum iuditium relinquentes de causa principali uidelicet utrum mater predicti R. de legittimo matrimonio nata plenius cognoscatis, et eam hoc terminetis, licet incongruum uideatur ut matrimonium genitus per fatum R. impetat quod ea uiuente non fuit uocatus in . . . impetitum. Item episcopo et archidiacono Vicent.

Per latum nostrum ad audientiam nostram cum h. ad partes Constantinopolitanas transisset et ibi moram protraxisset annum et amplius faciens, ad . . . uxorem suam non rediret, ipsa apostolice memorie Vincentinum episcopum adiuisset eum querelam deposuit, et quod eum non posset diutius expectare in continentia allegauit. Episcopus uero tunc uir prudens et discretus parentibus uiri mandauit ut pro eo mitterent et ipsum ad propria reuocarent. Cum autem elapso longiori tempore spatio uir non remearet, ad propria episcopus in conspectu ecclesie auditis rationibus mulieris inter eos sententiam diuortii promulgauit et mulieri ut alium duceret facultatem indulsit. Verumque non constitit quod episcopus inter eos sententiam diuortii tulit, filios quos suscitauit de alio ad cuius copulam auctoritate episcopi predicti

[matri]monium ut legitimos iudicares eos hac ratione a hereditate non parentes excludi.

Item exoniensi episcopo.

Quod nobis est suggestum contra ... postmodum ab eodem ... genitus fuerit ... eos legitimos iudicari filios et heredes.

Idem eboracensi archiepiscopo.

Relatum nobis est ex tua parte quod publice ... iustitia prohibente matrimonium inter eos esse non potuit ... nec propter ignorantiam ... ad successionem paternorum bonorum non inveniuntur aliquatenus admittendi.

Idem.

Pervenit tandem ad nos ... christina relicte lucie vidue quod cum inter ... patrem suum et A. matrem illius matrimonium fuisset legitime celebratum et cum diu in pace et quiete permansissent post illorum decessum quidam asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam a paterna hereditate tanquam illegitimam amovere contendunt. Mandamus itaque quatenus si est ita eandem iudicium legitimam nunciatis.

Innocentius iii.

Per tuas litteras intimasti quod ... cum mulier quedam secundum opinionem maioris partis unicum ... habuit prole suscepta quandam postea aliam ea vivente duxit uxorem et ea quam ... prole suscepta virum ... copulavit ... multorum ... firmavit ... ante ... quod eam ... concubinam ... in uxorem ... genuisse ... postea ... agente in extremis ... suscepta in testamento ... institutis legitimum filium ... causam autem tue fraternitatis inquisitionem commissam ... filius suis ... legitimum ... ipsius ... ad eius patrimonium admittendus ... cum ... decretali bone memorie Alexandri pape predecessoris nostri ... super hoc verbo ... matrimonium mulieris ecclesiasticis receptis testibus a filio eius ... quibus legitime ... matrem suam in capella sancti ... affidasse eum ... heredes ... legitimum ... iudicaret ... attendentes quod ... est ... contentione ... agitur cum ... copulare ... licet dictus ... cum ea ... ut concubinam habuerat ad alia vota transire ... ipso facto matrimonium quod inter eos celebratum fuerat ... desponsatio per testes legitimos comprobata ... eos matrimonialiter fuisse coniunctos ostendit ... desponsatio ipsa fuit de presenti ut per consensum legitimum per verba de presenti expressum copula matrimonii inter eos fuerit celebrata sive per verba de futuro carnali copula subsecuta. Non tamen decretali dicti predecessoris ... loquitur enim ... inductus ... matrimonium ... legitime ... sententiam tuam auctoritate apostolica confirmantes.

Idem nobili viro ... de montepessulano.

Per venerabilem fratrem nostrum ... arelatensem archiepiscopum tua nobis humilitas supplicavit ut filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus quo minus tibi succederent natalium obiectio non noceret ... autem supplice apostolica sedes plenam habeat potestatem ex illo videtur quod diversis inspectis causis cum quibusdam minus legitime genitis non naturalibus tamen sed adulterinis etiam dispensavit ut ad actus spirituales illos legitimaret ut possent in episcopos promoveri. Ex quo verisimilius creditur et probabilius reputatur ut eos ad actus legitimare valeat seculares ... non recognoscat qui legitimandi habeat potestatem quia cum maior in spiritualibus tam prudentia quam auctoritas et ydoneitas requiratur quod in maiori concessum ... licitum esse videtur etiam in minori. ...

F

-l. dispensatum. [illegible] legitimatur [illegible] gof.

-i. quia [illegible]

-k. [illegible]

-m. libere. [illegible] gof.

-n. postulandi. [illegible]

-o. dissimilis. [illegible] gof.

-[illegible] [illegible] gof.

-e. [illegible] gof.

-p. separasti. [illegible] gof.

simili quoque modo videtur posse probari, quia
eo ipso quod aliquis ad apicem episcopalis digni-
tatis attollitur, a patria potestate. Praeterea
etiam si simplex episcopus sciens servum alienum
in presbiterum ordinaret, licet ordinator satis-
factionis onere teneretur, ordinatus tamen iugum
evaderet servitutis. Videretur siquidem
monstruosum, ut qui legitimus
ad spirituales fieret actiones, circa seculares ac-
tus illegitimus remaneret. Unde cum
in spiritualibus dispensatur, consequenter
intelligitur in temporalibus dispensatum.
Id autem in patrimonio beati Petri libere
potest apostolica sedes efficere, in quo et summi
pontificis auctoritatem exercet, et sum-
mi principis exequitur potestatem.
Videbatur autem ex eo trahere maiorem
audaciam postulandi, quia cum rex Fran-
corum, scilicet Francorum regina iam dimis-
sa, et ex alia postmodum superducta, pu-
erum susceperit et puellam, et tu filiis
exclusa legitima superduxeris aliam
ex qua filios suscepisti, sic cum
filiis regis eiusdem, sic cum tuis de-
bebatur de benignitate sedis apostolicae
dispensari. Verum si conditio utriusque diligen-
ter inspicitur, non res similis, sed valde
dissimilis invenitur. Nam rex ipse
reginam per venerabilem archiepiscopum apostolicae sedis le-
gatum fuit per sententiam separatus; tu vero
uxorem tuam a te temeritate propria separasti.
Rex quoque prius quam ad eum prohibi-
tio de non ducenda alia pervenisset,
aliam superduxit, ex qua prolem ge-
minam noscitur suscepisse; sed tu in
contemptum ecclesiae aliam superinducere
attemptasti. Praeterea rex ipse ex tunc
impedimentum affinitatis obiecit,
et coram praefato archiepiscopo testes indu-
xit, cuius sententia quae cassata fuit
solummodo propter iudiciarium ordinem
non servatum. Filios post restitutionem

uxoris sue nondum qui duxerat

reginae alios cognitos esse dixerunt de parenta-
tos; tu non obiecisti. Filii quoque fides thori sit
in tuo [illegible] consugii, non tamen pro-
prius violato coniugale vinculum in-
olasset. Cum filius ergo eiusdem regis usque
legitimum vel illegitimum fuerit, quoniam ex
in pendet quod affinitatis obiectae post
non in merito dubitatur. Nam si affini-
tas fuit comprobata, praedictam reginam
non esse regis coniugem apparebit, et per con-
sequens alia videbitur sibi legitime
copulata, et filios ei legitimos peperis-
se. Insuper cum rex superiorem in temporali-
bus minime recognoscat, sine iuris al-
terius laesione in eo se iurisdictioni nostrae
subicere potuit, in quo videretur ali-
quibus quod per se ipsum non tanquam pater cum filiis sed tanquam princeps
cum subditis potuit dispensare; tu
autem noscaris aliis subiacere. Rationi-
bus igitur his inducti regi gratiam
fecimus requisiti, causam tam ex veteri
quam ex novo testamento trahentes, quia
non solum in ecclesiae patrimonio super quo
plenam in temporalibus gerimus potesta-
tem, verum etiam in aliis regionibus, cer-
tis causis inspectis, temporalem iurisdi-
ctionem casualiter exercemus, non quod alieno
iuri praeiudicare velimus, sed quia sicut
in Deuteronomio continetur: si difficile
et ambiguum apud te iudicium
esse perspexeris inter sanguinem et sangui-
nem, causam et causam, lepram et lepram,
et iudicium inter portas videris va-
riari, venies ad sacerdotes Levitici ge-
neris et ad iudicem qui fuerit illo tem-
pore, qui iudicabunt tibi iudicii
veritatem, et facies quaecumque dixerint
qui praesunt loco quem elegerit Dominus, se-
quaris eorum sententiam; qui autem super-
bierit nolens obedire sacerdotis imperio,
qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, et decre-
to iudicis morietur. Sane cum

deutonomium lex secunda interpretetur. ex
ea vocabuli compertur ut que ibi decre-
nit in novo testamento debebat observa-
ri. Locus enim quem elegit dominus apostolica sedes esse
cognoscitur. Cum enim petrus urbem fu-
giens exivisset volens eum dominus ad locum
quem elegerat revocare interrogatus
ab eo domine quo vadis respondit venio romam
iterum crucifigi. quod intelligens pro se dictum
ad locum ipsum protinus est reversus. Sunt
autem sacerdotes levitici generis fratres nostri
qui nobis iure levitico in executione sacer-
dotalis officii coadiutores existunt. Ipse vero
sacerdos sive iudex existit cui dominus in-
quit in petro. Quodcumque ligaveris
super terram etc. et in celis eius vicarius
qui sacerdos est in eternum secundum ordinem
melchisedech constitutus a deo iudex
vivorum et mortuorum. Tria quippe
distinguit iudicia. primum inter
sanguinem et sanguinem. per quod criminale
intelligitur et civile. ultimum inter le-
pram et lepram per quod ecclesiasticum et cri-
minale notatur. medium inter causam
et causam quod ad utrumque refertur tam ecclesiasticum
quam civile. in quibus cum aliquid fuerit
difficile vel ambiguum ad iudicium est sedis
apostolice recurrendum. cuius sententiam qui superbiens
contempserit observare mori precipitur.
id est per excommunicationis sententiam velud mortuus
a communione fidelium separari. Paulus etiam ut
plenitudinem potestatis exponeret ad co-
rinthios scribens ait. Nescitis quoniam angelos iu-
dicabitis quanto magis secularia. Sic igitur
cum filiis sepe dicti regis deceat bene a fuerint
legittimi ab initio dubitatur eli-
rum dispensando. Cum tamen lex mo-
ysaica quam canonica sobolem susceptam
ex adulterio detestatur testante domino quod
manseres et spurii usque in decimam generationem
in ecclesiam non intrabunt et canone
nos vetante tales ad sacros ordines p-
moveri secularibus quoque legibus non solum repel-
lentibus eos a susceptione paterna sed negantibus
ipsis etiam alimenta. petitioni tue non duximus
annuendum. Idem. b. et canonicis
R. canonicis beneventanis.

Ex tenore litterarum vestrarum nobis innotuit quod
cum G. vidua beneventana quondam R. ora-
nti sui pupillo filio suo restitui pos-
tularet pars adversa petitionem eius nite-
batur excludere pro eo quod R. maritum ip-
sius vidue de adulterio genitum assere-
bat. Nos igitur intelligentes quod pater predicti R. ma-
trem ipsius in facie ecclesie ignorantem quod
ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset
duxerit in uxorem et dum ipsa coniugem ip-
sius legittimam putaret dictum R. sus-
cepit ex eadem in favorem prolis potius
declinantes memoratum R. legittimum
reputantes. Idem episcopo tyb-

Gaudemus. Nos etiam prolem de infidelium
coniunctionibus natam quod secundo vel ter-
tio vel ulteriori gradu secundum opinionem
illorum matrimoniali contraxerint affectu post fidem
receptam utilitate publica suadente
legittimam volumus reputari.

**Qui matrimonium accusare possit vel contra illud testificari.**

Alex. iii. parisiensi episcopo. **Sicut cari.**

Relatum est quod cum pater cuiusdam puel-
le eam cuidam civi parisiensi nuptui tra-
didisset maritus post aliquot annos
quibus cum uxore permansit propter homici-
dium quod commisit de civitate timore comi-
tis exivit. Nunc autem dicitur posse pro-
bari quod pater puelle eam de sacro fonte
levavit sed nisi unus testis inveniri
potuit licet quinquennium
sit transactum. Nos igitur etc. mandamus
quod si manifestum est quod asseritur aut le-
gittimi accusatores et testes apparuerint
postquam inventi fuerint cum omni
diligentia requisitus etiam si nequi-
verit inveniri testes recipere potius et

fine canonico iudicium terminare. Cle.

A nob' e q̄situm utr̄ aliq̄ sup accusatōe .l.iii. crimiu nich uoce p̄p̄a ꝯ p̄mtes debeat p̄ solam cartule cōscriptōem admitti. sed hoc ꝯm in criminalib; nisi ꝯ ntum ad p̄sūptōem nullī momīti ē ꝯ sc̄ptio q̄ ad sententiam p̄ferendam nisi alia legittiā suffragent'. Cel. iii. fro. ep̄.

V idetur nob. ꝯ ī. qd parentes fr̄ꝯ ꝯ cog̃ti utriꝯ; sex intestificatōe suorum ad crimn. ꝯ iugendū t' dirimēd admittātur tam antiq̄ ꝯ suetudine qm̄ legib approbatur. secūq; enī maxime parētes ꝯ si defuūnt parētes, p maiores admittūt' qm̄ unusquisq; suā genealogiā tū testib; ꝯ cartis. tū ex recitatōne maioꝝ scire laborat. qui enī melius recipi debēt qm̄ illi qui meli' sciunt ꝯ quorum est intēē ita ut si ꝯ trō ī fuūnt ꝯ cōsilium ñ adhibuūnt s̄m leges nullū fiat iudm̄ q̄ uō legitur. pat' ñ recipit' in cā filii nec filius p̄tris in criminalib; causis ꝯ actib; u̅m̅e̅ in m̄rimo uō cō iungendo ꝯ disiungendo eiꝯ p̄iurs ꝯ iugiu p̄rogatiua. ꝯ q' fauor abit' res enī ꝯ grue admittūt'.

Idem.

L ittr' adiecisti q' ab aliquis cuiq̄ uadā in nubili puella ꝯtrit q' tandem etatis metas attingēs ab illo cognita pluries cōtm̄ p'clamauit asserēs se semp ab initio dissensisse q' p testes p̃bat sam̄ꝯ cō'satōe p̄clarosī. nob itaq; cū senti m' q' ad ꝯsus m̄rm audiri ñ debet ꝯ qui an cognitōem ip̄i suū legittimū attigēs cū potuit minime reclamauit. sic enī an̄ cōsensū legittimū qui in xii. āno sp̄ctat' potuit dissentire. sic post cūm legittimo tp̄e accedente semel ꝯ copule carnali cōsensit ex ratihitōe sibi sup hi silentiū nō ambigitur indixisse. Innoc. iii. arc ep̄o

S uppōito p̄ori. s. m. de raban. ienuen. S ignificante. m. de cantulia nr̄o ē ap. ꝯ claratū q' cū .n. duxiss; legittie ī uxorem. s. mat' ip̄ius uita ē m̄rm accusare ut ab eo pecuniā extorqret ꝯ licet intellectu suo p̄ua ñ po'sit ꝯ p̄a rendē nec hominis uult h'e pecuniam ut ab accusatōe desistat cū g' ñ sit maritus hominū scandalum. ꝯ c. ꝯ. fiet ita ip̄am ab accusatōe m̄rm repellentes eidem sr̄ ꝯ h silētiū imponatis. Idem.

C um in tua dioc̃. ꝯ ī. n. uō post cōtū m̄rm aliquis appareat accusator cū ñ p'uenit in publicū qm̄ banna ꝯ suetudinem ī ecclis celebātur utr̄ uox sue debeat accusatōis admitti. mito qm̄ pōo sr̄ quo sic duximus distinguēdū q' si tp̄e ꝯ ñ tiatōis p'missae is qui iam ꝯ iunctos impetit ex diocesim existebat t' alias denūtiatio ñ potuit ad eius notitiā puenire ut puta si inimie t' infirmitatis seniore l' alia laborans sane m̄tis patiebat' exiliū t' in āmis tam teneris. cōstitutus q' ad cō p̄hōnsiōem taliū eius etās suffice ñ ualebat seu alia cā legitiā fuīt impeditus ei accūtio debz audiri. alioqn cū roabilit' p̄suma tur q' ꝯ ñ tiatōem publice fc̄am ꝯ existēs ī pādioc. minime ignorarit tanq̄m suspectus ē p' cul dubio repellendus si p'po firmauit matrimōnio qd postea dicdicerit eā q̄ obiecit. ꝯ ad h ex malitia ñ p'cedat q' tūc ꝯ si dicdicisset ab ill' denūtiatōis tp̄e siluerit. claudi ñ debet eidem āditus accusandi. ꝯ si ab impetitōe huiꝯ culpa ꝯ silentio tali c̃ etiōs excluderet iste tam amoui requiret cū culpabil' non existat. De diuortiis. R.

E x concil'. ap' uarmatiam.

Si qua mulier in mortem mariti sui cum aliis conspirata est et ipse alium aliorum se defendendo occidit, potest ipse post mortem uxoris sue si voluit aliam ducere. Ipsa autem insidiatrix penitentie absque spe coniugii subdatur. Alex. III.

Questivit a nobis R. nostris ... quid mulier perfuncto [?] ab eo cui suo non fidei sue religionem contempta velit ab eo separari, nec debet cum sic uxorem suam ad infidelitatis maleficium trahere. Audito potius separari. Si ei mulier alium non licebit. Et licet separentur semper tamen coniuges erunt, cum in viris quoque presentis forme forma fuerit. Idem Alban. episcopo.

Porro de comite pro tunc quod B. uxorem suam absque iudicio ecclesie dimisit quia eam cognitam fuisse uxoris defuncte proponit, consanguinitatem vel affinitatem parentela esse publica et notoria absque iudicio ecclesie ab ea non potuit separari, quare ipsum ad eam recipiendam quam petit restitutionem ipsius districte compellas, et si recipere noluerit eum et fratrem inductam vinculo excommunicationis astringas. Presbytera de H. qui cognatam suam duxit uxorem removere quod non apparentibus accusatoribus et parentela manifesta seu publica existente quod credibile non est nisi essent in primo gradu et secundo tui officii interest inimicum illa adhibita gravitate dissolvere quam illicite contra noscuntur. Idem.

Significasti quod quidam uxore sua sine iudicio ecclesie dimissa per eorum suggestum sibi fuerat ipsa incestum cum quodam suo consanguineo commisit vinculo propter hoc fuit excommunicationis astrictus. Cum mulier non timuit sed sobolem de alio viro suscepit, nunc autem postulat uxorem restitui asserens se ab ipso iniuste dimissam et eundem sibi maritum adulterium dedisse. Consultatione tua igitur respondemus quod si notorium est mulierem ipsam adulterium commisisse ad eam recipiendam prefatus vir cogi non debet. Si constaret ipsum cum ea adulterium commisisse. Idem.

Ex litteris tuis accepimus quod W. quandam duxit uxorem, qui paucis temporibus fuere concordes. Proponebat enim idem W. quod illam per violentiam sibi illatam metu et mediante duxisset. Constante vir uxore sua super crimine fornicationis invicem convenit quod nescitur quo ducta spiritu coram episcopo publice confitens cum vir ei negaret in necessarius pro videre cum compulsa est incurrere memoratum. Sacerdote diligentius fuisset ammonita ne ad suggestionem alicuius vicium tam turpe contra se proponeret ipsa id manifeste asserebat. Sane tu convocato capitulo tuo eam excommunicasti. Consilio utriusque provam continentiam in vita sua observandam, ita quod caste vivere invicem segregati. Memoratus W. fuit cum alia sponsalia et nuptias temere celebravit. Cum factum cum inquirere laborares super te idem W. rei seriem exposuit et exponens ad audientiam nostram dicitur appellasse. Cum ergo sic est secundum quod fuerit primo processit predictum virum ad legitimam uxorem redire compellas. Urbanus III. Florentino episcopo.

De illa quam viro suo labente in heresim ipsius consortium sine iudicio ecclesie declinavit videtur nobis quod mulier marito sicut uterque de lege fuisset ut lapsus in heresim tedio parentis et confusione affectus se ab errore suo converteret, ei cum reversus fuit est reddenda. Quod si redire noluerit compellatur sed quando iudicio ecclesie ab eo recessit ad recipiendum eum nullatenus cuiusquam compellendam. Innocentius III. Ferrarien. archiepiscopo.

Quanto te novimus in canonico iure peritum et cetera. Sane tua fraternitas intimavit quod alter coniugum ad hereticam transeunte qui relinquitur ad secunda vota desiderat convolare, quod utrum possit fieri per tuas nos duxisti litteras con

sulendos. Nos igitur consultationi tue respondentes distinguimus. Licet quidam predecessor noster sensisse aliter videatur, an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam convertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in heresim vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugum ad fidem catholicam convertatur, altero vel nullo modo vel non sine blasphemia divini nominis vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum ei cohabitare volente, qui relinquitur ad secunda si voluerit vota transibit. Et in hoc casu intelligimus quod ait apostolus: si infidelis discedit, discedat; frater enim vel soror non est servituti subiectus in huiusmodi; et canonem in quo dicitur quod contumelia creatoris solvit ius matrimonii circa eum qui relinquitur. Si vero alter fidelium coniugum vel labatur in heresim vel transeat ad gentilitatis errorem, non credimus quod in hoc casu is qui relinquitur vivente altero possit ad secundas nuptias convolare, licet in hoc casu maior appareat contumelia creatoris. Nam etsi matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum; inter fideles autem verum et ratum existit, quia sacramentum fidei quod semel est admissum numquam amittitur, sed ratum efficit coniugii sacramentum ut ipsum in coniugibus illo durante perduret. Nec obstat quod a quibusdam forsan obicitur quod fidelis relictus non debeat iure suo sine culpa privari, cum in multis casibus hoc contingat, ut si alter coniugum incidatur. Per hanc responsionem quorundam malitie obviatur, qui in odium coniugum vel quando sibi invicem displicerent, si eas possent in talibus dimittere, simularent heresim, ut ab ipsa nubentibus coniugibus resilirent. Per hanc ipsam responsionem illa solvitur questio qua queritur utrum ad eum qui ab heresi vel infidelitate revertitur is qui permansit in fide redire cogatur.

Idem Tiberiadensi episcopo.

Gaudemus in domino et cetera. Utrum pagani uxores accipientes in secundo vel tertio vel ulteriori gradu sic coniunctas sic coniuncti debeant post conversionem suam simul remanere vel ab invicem separari, edoceri per scriptum apostolicum postulasti. Super quo taliter respondemus, quod cum sacramentum coniugii apud fideles et infideles existat, quemadmodum ostendit apostolus dicens: si quis frater infidelem habet uxorem et hec consentit habitare cum eo, non illam dimittat; et in premissis gradibus a paganis quoad eos matrimonium legitime sit contractum, qui constitutionibus canonicis non arctantur. Quid enim ad nos secundum eundem apostolum de his qui foris sunt iudicare? In favorem presertim christiane religionis et fidei, a cuius perceptione per uxores se deseri timentes viri possunt facile revocari, fideles huiusmodi matrimonialiter copulati possunt licite remanere coniuncti, cum per sacramentum baptismi non solvantur coniugia sed crimina dimittantur. Sed cum pagani circa plures simul feminas affectum dividant coniugalem, utrum post conversionem omnes vel quam ex omnibus retinere valeant non immerito dubitatur. Et infra. Verum absonum hoc videtur et inimicum fidei christiane, cum ab initio una costa in unam feminam sit conversa, et scriptura divina testetur quod propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue, et erunt duo in carne una; non dixit tres vel plures sed duo, nec dixit adherebit uxoribus sed uxori. Et infra. Nec ulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum, que mos quandoque, interdum etiam fas censetur, per quam sicut Iacob a mendacio, Israelite a furto, et Sanson ab homicidio, sic et patriarche et alii viri iusti qui plures le-

mul leguntur huiusmodi ab adulterio excusantur. Sane veridica haec sententia probatur etiam testimonio veritatis testantis in evangelio: Quicunque dimiserit uxorem suam ob fornicationem et aliam duxerit moechatur. Si ergo dimissa uxore alia de iure non potest fortius et ipsa retenta. Per quod evidenter apparet pluralitatem in utroque sexu, cum non ad imparia iudicentur, circa matrimonium reprobandam. Alius autem qui secundum ritum suum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in evangelio reprobaverit, nunquam ea vivente licite poterit aliam etiam ad fidem Christi conversus habere, nisi post conversionem ipsius illa renuat habitare cum ipso, aut etiam si consentiat, non tamen absque contumelia creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum. In quo casu restitutionem petenti, quamvis de iniusta spoliatione constaret, restitutio negaretur, quia secundum Apostolum frater aut soror non est in huiusmodi subiectus servituti. Quod si conversum ad fidem et illa conversa sequatur, antequam propter causas praedictas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compellatur. Quamvis etiam secundum evangelicam veritatem qui duxerit dimissam moechatur, non tamen dimissor poterit obiicere fornicationem dimissae pro eo quod nupsit alii post repudium, nisi alias fuerit fornicata. Idem Livoniensi episcopo et eis qui cum ipso sunt fratribus.

Deus qui ecclesiam suam etc. Quia circa partes est ritus Livoniensium de novo ad fidem catholicam conversorum propter infirmitatem gentis eiusdem concedimus ut matrimoniis contractis cum relictis fratrum utantur, si tamen fratribus decedentibus sine prole, ut semen defuncti iuxta legem Mosaicam suscitarent, cum talibus contraxerint, ne tales sibi de cetero postquam ad fidem venerint copulent prohibetis. Ex concilio habito apud Warmaciam.

**De donationibus inter virum et uxorem et de dote post divortium restituenda.**

Mulieres cum paleatia vivant cum a propriis viris fuerint separate totam dotem precipimus sibi reddi. Urbanus III decano Cantuariensi et capitulo Lexoviensi.

Significavit P. mulier quod H. qui eam loco viri tenebat divortio inter eos sollempniter celebrato dotem suam illicite detinet et reddere contradicit. Possessiones etiam quas ipsis dum simul viverent acquisivit cum eius titulo communiter obvenerunt ea penitus exclusa sibi nititur vendicare. Ideoque etc. quatenus si res ita est, ipsum ad restitutionem dotis et divisionem eorum que solum communiter habuerunt, appellatione cessante compellatis. Clemens III.

De prudentia vestra miramur quod cum nobis cum in causa matrimonii que vertebatur inter H. et eius consortem feminam ... et vos consanguinitate inter eos invenientes sententiam divortii tulissetis, de dote quam a viro mulier repetebat quamvis statuere distulistis. Quia ergo vos de causa principali cognovistis et de dote que est causa accessoria cognoscere valuistis et similiter diffinire, mandamus quatenus predictum H. modo predicto cogatis ut predicte totam dotem sicut canonicum fuerit restituere non moretur. Celestinus III.

Plerumque contingit ut ob causam fornicationis divortio celebrato aut propria voluntate a viro recesserit, nec reconciliata postea sit eidem, dotem vel dotalitium repetere non valebit. Innocentius III Compostellano archiepiscopo et universis episcopis in regno Legionensi constitutis.

Et si necesse sit etc. Quia vero castra quedam que rex Legionensis filie regis Castelle in dotem tradidisse proponitur ita ut si eam aliquam occasione relinqueret, in ius eius ... impedimentum prestare videtur huiusmodi copule dissolvende cum castra ipsa non tam ob turpem causam quam ob nullam causam;

sint data ut post eorum inter eos matrimonium non existat. et ideo nec dos nec donatio propter dotem ne ad commodum eius cedat quod debet in penam eius potius retorqueri. cum ipsa rebus bonis voluerit et avido pudicitiam proprio expositis [illegible] contraxit. Idem archiepiscopo [illegible].

Nuper a nobis tua discretio postulavit, si aliqua mulier data fuerit alicui [illegible] ipsam nichilominus [illegible] dotem ab eo tenens [illegible] et ipse dotem suam [illegible] coegerit utrum ecclesie tuo [illegible] dotem [illegible] vir debeat [illegible] dotes tenea[n]tur [illegible] postulasti [illegible] si qua [illegible] data [illegible] alicui et [illegible] uxore legitima [illegible] in hereditate ut fructum ipse uxori sue [illegible] pro ipsius dote [illegible] decesserit. postmodum simpliciter an mulier dotem eandem de [illegible] possit habere. Nos autem [illegible] respondemus quod cum regulariter nullus plus iuris in alium transferre possit quam eum constet habere. vir cum [illegible] proprio non concedit non potest uxori relinquere quod ei licuit nullo ad heredes possidere. nec licet uxori suam partem [illegible] donatione propter nuptias [illegible] concessione tenere nisi donationi ille ad quem spectat dominium illius [illegible] noluit consentire. quod autem de prima consultatione dicitur [illegible] de secunda. Nam licet ecclesia in causis viduarum se favorabilem debeat exhibere et iustitiam tamen non est eis favor contra iustitiam concedendus. Illud vero te nolumus ignorare quod [illegible] dare dicatur viro dotem, vir autem uxori donationem [illegible] propter nuptias secundum legitimas sanctiones. Idem archiepiscopo et archidiacono [illegible].

Per tuas litteras intimasti quod cum magister R. frater quandam summam pecunie pro H. paupere [illegible] curavit quaerere [illegible] H. pro dote uxoris sue requirebat

ab eo [illegible] exceptionem opposuit [illegible] ipsum [illegible] aliter repulsam [illegible] [illegible] impetrat [illegible] [illegible] Cum ergo [illegible] de parte hone[stas] [illegible] possit [illegible] sustentare ne [illegible] detente uxore [illegible] dimissa seu vir qui dimisit uxorem adulterii reatum incurrat. Greg. ix.

Donatio que constante matrimonio inter coniuges celebratur etsi ea alter locupletior et pauperior alter efficitur firmitatem non habet nisi donatoris obitu confirmetur que tamen penitus evanescit si revocetur ab eo tacite vel expresse vel qui donatum accepit prius debitum nature persolvat. Sane soluto matrimonio sicut dos ad mulierem sic et donatio propter nuptias recidit ad virum nisi consuetudine secus obtineat vel expresso de lucranda dote et donatione propter nuptias que equale sit tamen hic in contrarium inclinetur.

Alex. iii. De secundis nuptiis. Rubrica.

Capellanum qui benedictionem secundas contigit celebrasse ab officio beneficioque suspensum cum litteris tuarum testimonio ad sedem apostolicam [illegible] destinare procures. Idem Lucius iii.

Vir quidam christianus in captivitate Sarracenorum positus.

Dominus ac redemptor noster [illegible]. sane fr[...]

rimini⁹ q̄quidam ex uob̄ s̄c̄dum b̄ita
obeuntis coniugis dilatione excreuerint
ip uob̄ gerim̄. ut nullus āmodo ad se
cundas nuptias migr̄e p̄sumat do
nec ei constet q̄ ab hac uita migraue
rit coniux eius. Si uō aliquis uel aliq̄
id hactenū n̄ fuauit. et de morte p̄ori
coniugis adhuc sibi existimat dubi
tand̄ ei q̄ sibi nupsit debitum n̄
denegat postulanti q̄ a se tn̄ nou(er)it
nullaten⁹ exigendum. Q s̄ post hec
de p̄oris coniugis uita constiterit relictis
adulterinis complexib; ad p̄orem coniu
gem reuertatur. Vrbanus. iii. uigin
uen̄. ep̄o.

Vir aut̄ l' mulier ad bigamiā transiens
n̄ deb; a p̄b̄ro benedici. quia cum a
lia uice b̄n̄dicti sint eoz b̄n̄dco iter
ari n̄ deb;. Item eidem ep̄o.

Sup illa q̄o q̄ quesitum est an mulier
possit sine infamia nube. i. temp(or)e
luctus s̄c̄dm leges diffinitū re(spondem)us
q̄ cum ap̄ls dicat mulier mortuo
uiro suo soluta est a lege uiri sui
in ^domino^ cui uoluerit nubat. pli
centia ⁊ auct(oritat)e ap̄. eius infamia a
bolet(ur). Innoc. iii. p. nobili
muliere.

Cum s̄c̄dm ap̄lm mulier mortuo ui
ro ab eius sit lege soluta ⁊ nuben
di cui uult tm̄ in dn̄o liberam ha
beat facultatē. n̄ deb; legal' infamie
sustinere iacturam que licet post ui
ri obitum infra temp(us) luct(us). i. uni(us)
anni spatium nubat concessa sibi
tamē ab ap̄lo utitur potestate cum
in hiis p̄dictas seculares leges n̄ dedi
gnantur sacros canones imitari.

Incip(it) l(iber) v. de accusationib; inquisitionib;
⁊ de purgationib;.

# GREGORIUS

Felix. pp.

Si legittime n̄o fuit accusator n̄ fatiget(ur)
accusatus. Item. Si ep̄s p(er) calūnia constitut(us)
siue ^i. demi(ssis) accusatorib;^ quis ēēt ab ill' accusatorib; qui recipi
endi n̄ fuerant accusatus fuerit postq̄m ab
eis ^i. p(ri)mat(us)^ cantatiue conuentus fuerit uel tam
effractus (e)t eam conuge noluerit si uolumus
nec ad primates cāē eius canonice defe
rantur. Greg. duci campanie.

Illa p̄posito ⁊ c. Si uō aliquis est de mo
nastio p̄dci abbatis qui possit dicere quod c
culpā eius p(er)tineat. nos cū eis quoz int(er)
est tam districte uolum(us) p̄scrutari
ut uel condempnet(ur) uel absoluatur.
Item constantie anḡ.

Omnip̄s d̄s ⁊ c. ualde graue est ut uir
de quo tanta ⁊ talia nuntiant(ur) cum an
tequam discutiatur debeat honoretur.
Pascal. pp.

Nulli ep̄oz ab accusatione sua repellere
liceat quos an(te) eam se ab eis impetend(os)
cognoscēt a sua communi familiari
tate neglexerit separare. Ex. ix. magunt.
Debuis criminib; de quib; absolut(us)
est accusatus n̄ pōt accusato replicari.
Stephan(us). pp.

Repellantur ab accusatione cohabitantes in
imicus q(ui) infestatores blasphemie af
fectio solis amicitie incitare. Ex. b. l'. leuin.
Accusati amicum ⁊ p(ro)pt(er) eam accusatorem
accessus est. nisi p pace. p. xl. dies

i. conmonitus

in pane et aqua que carina vocatur cum duobus sequentibus annis. Si autem per triam delaturam debilitatus est, per tres debes quadragesimas penitere. Aug. sup. Gen. de morte Abel.

Evidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris. Alex. III. Gaietan. electo.

Cum P. in Anconella presbiter ex una parte et Bon. presbiter et I. Bon. docti laicus frater eius ex altera in nostra essent presentia constituti, eundem I. quia laicus erat in dictum P. accusationem non duximus admittendam, cumque prefatus eundem P. fratrem crimine symonie constantius accusaret, nos eum quia in testimonium illius cause adductus fuerat et quia presbiter I. frater eius ipsum P. coram prius accusaverat ab accusatione repulimus. Prefatum cum fratre P. memoratum B. antea de causa consimili accusasset, unde cum unus post alterum presbiterum dictum P. instanti vicissitudine accusabant, neutrum ad eius accusationem admisimus, sed utrique presbitero de obiectis criminibus purgationem duximus indicendam, ita quod uterque illorum cum tribus sacerdotibus faciat se purgari. Idem Wigorn. epo.

Ex parte tua et I. prudentie tue t. t. innotuimus quod monachi non alia rationabili causa preperdiat eo quod de obedientia et subiectione abbatis esse noscuntur ab eius accusatione non sunt ullatenus repellendi, licet alios accusare non possint, quibus siquidem cum negotium non habent de rebus monasterii expense debent necessarie donec causa debitum finem accipiat ministrari. Idem.

Si constiterit quod D. ecclesia non perpetuo concessa set tempus fuit commendata et de violentia et quod in taberna pernoctavit ita quod altera die nullam premissam dormiente missam cantavit; et I. si hec rationabiliter convictus fuerit in iudicio ante episcopum sui accusatus e

ad administrationem positus sine coactione fuerit confessus et se ferente ecclesia perpetuum imponatis silentium, ipsum ab impetitione G. desistere compellentes. Ceterum si eidem fuit ecclesia ipsa canonice concessa et tradita et postea de crimine aliquo non fuit convictus pro quo de iure debuit spoliari, vel post appellationem sicut asserit allegatam ecclesia illa fuit spoliatus, ipsam sibi faciatis ei restitui et in pace dimitti. Idem.

Meminimus tibi mandasse ut C. abbatisse cuius electionem confirmaveras nisi bonum decessoris impendere parata es, sicut ... B. per alteram partem ad nostram audientiam appellavit, proponens quod de symonia accusare eandem mandatum nostrum distulisti effectui mancipare. Quare vere te non decet in hac parte appellationi eidem B. deferre cum idem illius manifestus fuit inimicus et contra eam testimonium tulit, mandamus quatinus si fueris requisitus prefate abbatisse munus benedictionis non differas impertiri. Innoc. III. archiepo. Bisuntin.

Licet in beato Petro et I. Sane cum ex litteris G. decani sancti Stephani et T. I. et quorumdam canonicorum ecclesie Bisuntin. ad apostolicam sedem audientiam pervenisset te varia crimina commisisse ac reus fuisses per eos de vitiis super perjurio crimine symonie et incestu delatus, quod per ... nos servata iudiciaria gravitate te certum terminum assignavimus quo responsurus obiectis apostolice te conspectui presentasses. Cum autem iuxta tenorem citationis ad sedem apostolicam accessisses, nec iuris appareret qui te impeteret de predictis, ne aliquid de contingentibus omittere videremur ab I. et O. archidiaconis in nostra presentia constitutis quesivimus diligenter si quid super premissis ad vestitute per se vel alios proponere vellet

et q' sepserat legittime demonstrarj
aut q nō proposito accusandi hec sepse
rant petiuit sed quia sr quibusdam incor
rigibilibus uidebantis quedam de te sedi.
apo. clamant tu mandas fratribus qui
litteris accessat impetrandis mandati
formam accessit nos quidem dictis canonicis
sr pdictis silentium clericis imponen
dum. ne de decreto eis super his accusa
re liceat uel infamare quia uero pdicti cano
nici cum uenalium inscriptionis desistere
uoluerunt eis de iuris pmissione id non
clericis imputandum. ne autem in abso
lutione tua minus canonice pcedere
uideamur quamuis potius in odore bone
opinionis coepiscoporum nostrorum quam eorum in
famia delectemur. capitulis epo et abbi
de firmitate inquisitionem fame tue
clericis committendam. Item. sace
burg. archiepo.

Clemens ad ap. sed. a. pragen canonicis contra
pragen. epm. in t alia. proposuit coram
nob quod cum esset filius sacerdotis. in ecclesia
fuit pragenum. intrusus. et ab eisdem
eccle pueri. omagium duci boemie p
stitisset sic subiciens pragen ecclesia sui
tuti. et sed. uiri pdictum epm ad festum
resurrectionis dominice pemptorie nos
meminimus citauisse. Item uero.
ad suam excusationem uarium discrimi
na consecrationem chrismatis imminere
et quod filius boemie pncipis esset p ip
sum baptizandus tunc tpris pnuncios
et litteris allegauit. licet autem excusationes
hi sic erant friuolas estimantes ipm
reputauimus contumacem. ne procuratores
eius in causa possemus recipe criminali
li. erit tamen concessimus auditores ut pos
sent uiuam aliquatenus excusare. cumque p
dictis. a. coram eis repetisset obiecta fuit
exaduerso. regensem. quod cum olim sr h

ad magdeburgen archiepm litteras fuisset im
petrare. rem. a. in obitorum uiuens se pba
tionem difficere ad pedes eius humiliter se p
sternens ueniam postulauit et quod ad iusiur
eum calumpniose pcessat est confessus ce
tum sr hoc mandato stare eiusdem ar
chiepi iurauisse ipse pcepto eius sub debi
to prestiti iuramenti ut eandem epo
decreto ppone non auderet. cum quidem nob exipi
a. confessione constaret ipm iuramentum
his prestitisse ac tale recepisse mandatum
sr impetitori dicti epi silentium et clericis
imponendum pp contumaciam tamen eidem
epo citationem et purgationem pp infamiam
indicentes. Item pon sci frigidiam
et magro. b. canonico.

Super his de quibus nos consule uoluistis.
inquisitioni. br. rem quibus modis ualet
quis opponi denuntiando. excipiendo. et ac
cusando (quando quis in modum denuntiatio
nis opponitur non est inscriptio necessaria sed
cum in modum accusationis oportet inscribi quando
ad depositionem instituitur accusatio sed ad cor
rectionem est denuntiatio facienda. cum autem
excipiendo fuit quis obiectum distinguen
dum est quare opponatur. et quandoque aliquid
obicitur ut ab accusatione uel testificatione. ali
quis repellatur non est scribi necesse (sed cum
opponitur ut quis a promotione officii
uel beneficii excludatur. si ante confirmationem
obicitur non cogitur quisquam inscribere quia
quam hoc pbatum impediit pmouen
dum si non dei ut iam pmotum (post con
firmationem uero. cum. sed ordinandus fu
erit aliquis aut non consecrandus quia ab op
tinendo repellitur et dei cit ab optento
ad eius ordinariam penam sm arbitrium
discreti iudicis cum iudicium inscriptionis
est excipi repiens. astringendus si defe
cerit improbando pco quod cum sic pbato
pcedit quod pe lectionem et confirmationem ei

fiuat acrita . s; ob hoc plus habita
n̄ admittit licet enim agat̄ de crimine
nō est tn̄ hi qd criminalis. vn̄ p parti
tōe pōt rite tractari. Item. uercell.
epō et abbi detileto.
Qvalr et cān. et s. si ecta nouarien. epm
debitum inquisitionis ordinē obs
uastis dils. u. in dnō cōmendam̄ suo
qualib; occasiōe p̄tmi eū demi h̄c
ipm tpr opportuno uolum̄ obsua
ri ne iōe nascant. Jdq; o. q. ad cō
sciētie uīe uidētur recurretes n cē pre
scptū ordinem tanqm hoies excessistis
n̄ putat uos errorem uīm corrigere
qui positi estis ut aliorū corrigatis
errores qm ap districtū iudicē inq
fuistis remetiet' uob i iudelicet
ut inueniatis eādem quām cōgru
ente p qm ne uīa uilescat auct. qn
to cautius et prudentius potitis sup
sedeatis ad p̄sēs qm eris q inordina
te sī acta n̄ pōt ordinabli: agi siue eo
p̄scptum ordinem custodistis omi
gra et timore postpositis deū solum
habentes p̄ oclis uia regia incedētes
sīn psōarum acceptōem in negotio p
ceditis formam uō iuramti qm ad ci
cis nouarien. sup inquisitōe facien
da in hoc negō recepistis insimlib;
uolum obsuari ut uidelicet iurēt
dici q sup hiis q sciunt l credunt
i sua ecclia reformanda tam in capi
te qm in mbris exceptis occultis c̄
minib; meram et puram dicant in
quisitorib; uitā tem. Item. arela
ten. archiepō. et vall' magne abbi.
Cvm dil. fil. cist. abbas. et p. et R. mo
nachi fotis frigidi. ap. se. le. ad agat
then. eccā; accessisset ut ī ea legatōis os
fitiū exēcē ut qr d agathen. epō p freqntē
clamorem multa sibi fuām insinu
ata sinistra uoluerūt descendē ac iu
dere sic clamorem ope compleuiss; et s.
qr uō nob n̄ cōstitit sub qua forma eps
cum agathen. canonicis coram dcīs
legatis p̄stitit iuramtum utr̄ uide
licet ita iurauīt ut sr̄ facti eccē ple
nam et meram dicēt ūitatem an ū
ad iqsita ue racit̄ rnderet. cō. q. eisdem
legatis expte nīa mandātes. ut sit sb
qua forma iuramtū p̄stitit studeāt
fidelr̄ intimare et si scdm rnsionē
eorū sub scda forma iurauit aut
ipe sufficient p̄bauīt forma iurasse
aut depositōes testiū quos pduxit a
aut q aliorz cum depōsines ille nō
fuiīnt publicate nec pductioni testi
um renutiare curauīt. qm scdm
eandem n̄ teneret' excebito iuram
ti nisi ad inqsita solumō respon
dere uos excusatōes suas audire cure
tis et si eas pbauīt cū excusatōes huī
cōfessiones eius n̄ puniāt s; exponant
q tales sūt ut ad bonū et malū uale
ant retorqri et iō iudicari debent exā
cū sub ap. ob. absoluatis. cū et si pecca
ciis est culpabilis in quib; dā ex labo
re tam et pudore puniet quos pp hāc
cām incurrit hī leuis culpa leuiter
ei ualeat indulgeri. q si excusatōes il
las sr̄ dilapidatōe naufragio et symo
nia pbare nequiuīt. aut sub p̄ma
iurauīt cū s'm eandem nec ūitatem
tacere nec admiscē debuīt falsitatem
uos n̄ obstātib; excusatōnib; quas
d nouo pposuit cū in cōfessionib; suis
nullam omīo illas fecerit mtionem
qmuis fuiīt asstruīt q plures
ceullis p̄ dcīs legatis cum hoc pse p
bare n̄ possit tanqm qui solus exami
nab fuit ab illis cū ab adminis
tratōe agathen. eccē remouē curetis
Item. archiepō terraconen. abbi s. cr.
o. d populeto et archidiac. barchinon

Cum oporteat episcopum etc. Sane venientibus ad ap. se. G. et h. canonicis uicentinis et inter cetera enormia contra vicentinum episcopum proponentibus coram nobis que illa non debebamus sub dissimulatione transire vobis inquisitionem eorum duximus committendam. Cum autem dictus episcopus ante nostram ad ipsum missa citatio pervenisset ad presentiam nostram accedens proposuit quod illi qui enormia de ipso suggesserant ... malitie potius quam iustitie zelo ducti nobis hoc intimarant cum ipsi eius sint inimici manifesti et cum eius hostibus conversantur consanguineos suos ac complices intendat ad testificandum producere contra ipsum qui ad denuntiandum seu ad testificandum admitti non debent ut pote iuramenti prestiti transgressores et aliis criminibus irretiti. et infra. dis. v. os. quod nisi suspectis famam ipsius lesam esse noveritis vos ad inquisitionem illorum non subito procedatis et si ad inquisitionem fuerit procedendum personas vel alios quos ipsius esse constiterit inimicos neque ad prosequendum inquisitionem nec ad perhibendum testimonium contra ipsum episcopum admittatis sed personas et idoneos super his que gesta sunt inquiratis diligentius veritatem et si inveneritis grave probatum fuerit contra ipsum nos purgationem canonicam indicatis. Item.

Cum dil. fil. etc. sua nobis constitit per eos ... quorum nomine fuit excessus huius de ... episcopo ... nuntiati. publice concubinarios tunc fuisse per quem in eos fuit excommunicationis sententia promulgata vel per statutum episcopum de ... dictis excessibus non fuisset monitum ab eis ... et ipsos con spirasse mortem ... ad denuntiationem replicantes eos ... aliorum audiatis que fuerint hinc inde proposita. eidem episcopo auctoritate nostra nichilominus prohibentes ne super huius super quibus ad audientiam nostram constitit legittime appellatum per fatos clericos indebite gravare presumat donec causa supradicta iuxta formam mandati nostri fuerit terminata.

Item. episcopo gebenn.

Inquisitionis negotium quod de episcopo et clericis valentinis vobis commisimus faciendum etc. secundo quesistis quid vobis sit statuendum si contra quemquam per inquisitionem probatum ... fuerit tale crimen quod deponendus ... accatum criminaliter et convictum in quo quod diximus distinguendum utrum sit tale crimen quod ordinis executionem suscepti aut retentionem beneficii et post pacta primum impediret. puta si homicidium commisisset vel ad ceptus esset ordinem aut beneficium vitio symonie in quo casu erit sicut in accusationis vitio procedendum. alioquin secundum personas merita et quantitatem excessus penam potius iudicantis discretio moderari. Tertie dubitationis articulus continebat utrum cum duo vel plures iurati affirmant aliquem crimen eisdem iudicibus commisisse de quo aliqua infamia non laborat. aliquam illi penam infligere debeatis et utrum ad petitionem quorundam quasdam cedulas vobis occulte tradentium infamationem episcopi continentes sit ad inquisitionem eorum que in predictis continentur cedulis procedendum non et an fides eorum dictis debeat adhiberi. qui post iuramentum interrogati secreto utrum sit eorum de quibus inimici pendent. quod non diligunt illos sed directe inimicos se asserunt eorundem. aut et qui animi ... nominatim publice confitentur nullis inimicitiarum causas probabiles ostendentes.

Responsio ad hec. Sane nullum esse pro crimine super quo aliqua non laborat infamia seu clamosa insinuatio non processerit pro dicta huius puniendum quinimmo sine hoc positionem esse cum recipi non debere cum inquisitio sed debeat solummodo super illis de quibus clamores aliqui precesserint et nec ad petitionem eorum quibuslibet infamationis

F

porrigūt inocculto, p̄cedendū est ad inq̄si
tionē sup̄ cōtentis ibidem criminib; īc
facienda. Aut ē adūsus eos cont̄ quos
fit inquisitio fides adhibenda est di
ctis eorum qui post iuramentū l' ānta
cite l' exp̄sse inimicos se asserūt eorū
n̄ forsan an̄ iuramentū in fraudem ꝺo
lo fac̄ p̄sumat. Quesiuisti ē quid de
beat si nich̄ p̄certam sciam s; tm̄ p̄ fa
mā ⁊ eoꝝ qui fuīnt inquisiti ꝯ cre
dulitatem iuratā ꝯtigīt inueniri. Au
t̄ aliquis sup̄ eo c̄mīe debeat infa
matus ꝺ' quo ip̄m duo l' tres aut ē
ples dixīnt infamatum. licet de ip̄o
nich̄ sinistri in publico audiatur.
Ad q̄ est nr̄a r̄nsio q̄ ꝓp famā ⁊ꝺ' po
nētiū credulitatē dūtaxat n̄ est ad
depositōn̄ sniā; p̄cedē dum. S; infa
mato canoīca potīt indici p̄ urgatō
s'm arbitrium iudicātis. Qui ꝓp dicta
paucoꝝ eū infamatū reputare nō
debet cui' apud bonos ⁊ graues lesa opi
nio n̄ existit. Id. epō siluanecten̄.
Ad petiōem gualterii quonḋā corbien̄
abbatis. r. ⁊ p. canonicis nouiomē
a nob dudum correctōe ꝯmissa ⁊ J.
ūm dil. fil. G. sc̄e. ꝯ. in portitcu diac.
card. nunc. ap. se. le. dc̄o gualterio p̄
sñte nec reclamante sup̄ statu mo̅a
stii ecc̄ inquirē diligent̄, ⁊ cum inq̄
sitōe facta eum parisius euocasset
ꝓpositurū cont̄ inquisitōem eandem si
quid r̄onabilīt duceēt ꝓponendum.
idem p̄sentiam eius adiens allegauit
q̄ in monasteriū correctōe p̄cedē n̄ ualē
lebat que p̄ dc̄is iudicib; p̄'us fuerat
ꝯcc̄. nr̄a ꝯmissa ⁊ cardinalem eūdē
ex iustis causis se asserēs h̄re suspec
tum uoc̄ ad nos ap. emisit. quē
card. inspectis q̄ ꝓbata fuīnt cont̄ eū
amouit a regimē abbatie tādē
frīb; eius loci liberam facultatē aliū
eligendi qui p̄orem ꝺ' argentolio ele
(tario)
gerūt eū ꝯcordit in abbatem ⁊ sicut ꝯ nob
ꝯ talib; fuīt facta fides ꝓp que. p̄ fa
tus. G. erat merito a. monendus. ⁊
si restituendus foret ꝓp iudiciariū ordinē
n̄ seruatum ip̄m puiderēs manere p̄uatū
regimē abbatie sup̄dcm̄ p̄orē que p̄cō
q̄ p̄fato. G. ꝓp iuris ordinem n̄ seruatum
in ordinate remoto intelligerēs ob ecclesie
cām p' ꝯsēntiam mīūs legittime sub
stitutum p̄sententiā amouētes. quem
cū n̄ ꝓp p̄sōe uitium fcē defectum. s; ꝓp
iuris sollempnitatem p̄termissam amo
uim' ip̄m postmodum restituim'
in abbatem. Idem.
Accedēs ad p̄sentiam nr̄am. G. nepos q̄ndā
h. subd. nr̄i sua nob ꝯq̄one monstrauī
q̄ cum idem. h. ap̄. se. ap. uiam uniūse
carnis ingressus fuiss; p̄bendam q̄ndā
decedens habuīt in ecclia cremō. eidē
n̄ ꝯferendam. ⁊ s; ꝯ. q̄. m si p̄fatus. G.
sup̄ obiectis eidem in modum excep
tōis criminib; uidelicet p̄iurio ⁊ hōi
cidio publice fuīt infamatus ꝯcessio
nem nr̄am sibi fc̄am executōni mā
detis. De uō si legittim' accātor appatu
erit. audiatis que fuīnt hīc inde ꝓpo
sita. ⁊ si p̄dc̄a crimina l' eorum aliq̄d
ꝓbatum fuīt cont̄ eum ipī sr̄ eādem
p̄bendā silentiū imponatis. Si uō cont̄ eū
legittim' nō apparuīt accātor ⁊ ip̄se
sup̄ p̄dc̄is criminib; dignoscat' ref
p̄sus infamia purgatōe; ei canoīca;
indicatis. in q̄ si defecīt imponatis ei
silentium. S; aut p̄stitīt cont̄ dictos
abei' molestia ꝯpescentes. eos qui eū
mīsi fuīt ipedire in sentēcia legittimis
ꝯtempnantes. Id. in ꝯcil' gnāl'.
Qualit ⁊ qn̄ ꝺ'beat p̄latus p̄cedē ad in
quirendū ⁊ puniendū subditorū
excessus. ex auctib; no. ⁊ iue testam
ti. colligitur euidēt. ex quib; postea

postmodum canonice statuta sunt olim aperte distinximus et nunc sacri approbatione concilii confirmamus. Legitur enim in evangelio quod villicus ille qui diffamatus erat apud dominum suum quasi dissipasset bona ipsius audivit ab illo: quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tue, iam enim non poteris villicare. Et in Genesi dominus ait: descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifeste probatur quod non solum cum subditus verum etiam cum prelatus excedit, si per clamorem et famam ad aures superioris pervenerit, non quidem a malivolis et maledicis sed a providis et honestis, nec semel tantum sed sepe, quod clamor innuit et diffamatio manifestat, debet coram ecclesie senioribus veritatem diligentius perscrutari, ut si rei poposcerit qualitas canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam idem sit actor et iudex, sed quasi denuntiante fama vel deferente clamore officii sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit observandum in subditis, diligentius tamen observandum est in prelatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnumquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt et insidias patiuntur. Et ideo sancti patres provide statuerunt ut accusatio prelatorum non facile admittatur, ne concussis columpnis corruat edificium, nisi diligens adhibeatur cautela per quam non solum false sed etiam maligne criminationi ianua precludatur. Verum ita voluerunt providere prelatis ut criminarentur iniuste, ut tamen caverent ne delinquerent insolenter, contra morbum utrumque invenientes congruam medicinam, videlicet ut criminalis accusatio que ad diminutionem capitis, id est degradationem, intendit, nisi legitima precedat inscriptio nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ita ut iam clamor ascendat qui diutius sine scandalo dissimulari non possit vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum et puniendum eius excessus non ex odii fomite sed caritatis procedatur affectu, quatenus si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino, quod est secundum evangelicam sententiam a villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis sue dignam reddere rationem. Debet igitur esse presens is contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit, et exponenda sunt ei illa capitula de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi se ipsum, et non solum dicta sed etiam nomina ipsa testium sunt ei, ut quid a quo sit dictum appareat, publicanda, nec non exceptiones et replicationes legitime admittende, ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum audacia prebeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus tanto diligentius debet prelatus assurgere, quanto dampnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem et inquisitionem eorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave dispendium veniatur, sicut accusationem legitima precedere debet inscriptio, sic et denuntiationem caritativa monitio, et inquisitionem clamosa insinuatio prevenire, illo semper adhibito moderamine, ut iuxta formam iudicii sententie quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus

usque ad [illegible] que cum causa re-
quirit facilius et liberius a suis possit
administratoribus amoveri. Idem in eodem.

Sicut olim a sanctis patribus noscitur institu-
tum metropolitani singulis annis cum
suis suffraganeis provincialia non omit-
tant concilia celebrare, in quibus de corrigen-
dis excessibus et moribus reformandis
presertim in clero diligentem habeant cum deum
more tractatum, canonicas regulas et
maxime que statute sunt in generali concilio re-
legentes ut eas faciant observari, debitam
penam transgressoribus infligendo. Ut autem
id valeat efficacius adimpleri, per singu-
las dioceses statuant personas idoneas, pro-
vidas videlicet et honestas, que per totum annum
simpliciter et de plano absque ulla iurisdictione
sollicite investigent que correctione vel reforma-
tione sunt digna, et ea fideliter perferant ad me-
tropolitanum et suffraganeos et alios in
concilio subsequenti, ut super his et aliis, pro-
ut utilitati et honestati congruit, provida deli-
beratione procedant, et que statuerint faciant obser-
vari, publicantes ea in episcopalibus synodis
annuatim per singulas dioceses celebrandis.
Quisquis autem hoc salutare statutum ne-
glexerit adimplere, a sue executione officii su-
spendatur. Gregorius IX archiepiscopo et capitulo sancte
marie Rotomagensis.

Cum I. V. et P. ordinis Turonensis et infra. Ne refor-
matio monasterii valeat retardari. Ob quod
relaxatis excommunicationum seu suspensionum
sententiis, sicut idem abbas protulit vel per quosdam
iudices promulgari fecit post inceptum
negotium in eos adherentes eisdem ac eis re-
stitutis quos idem abbas negotio ipso pendente
contra iustitiam spoliavit, in negotio de plano
et absque iudiciorum strepitu procedentes cum ta-
libus maxime in hoc casu non deceat [illegible]
involvi, inquiratis que circa personas
et observantias regulares videritis emen-
da corrigentes etc. Tamen in capite quia

[illegible] nostris
[illegible]
[illegible] relaxatis [illegible]
[illegible] negotio ipso pendente [illegible] monachi
eorum abbati obedientiam [illegible] itaque
tamen quod per vos perfectio negotii non valeat
impediri. Si vero [illegible] abba-
tem [illegible]
[illegible] monachis [illegible]
[illegible] quos idone-
os ad eorum negotium prosequendum elege-
ritis admittendos. Faciatis ab eodem custo-
de monasterii facientes expensas ad prosecutio-
nem ipsius negotii necessarias computari
summa, que post hoc receperint de bonis mona-
sterii cum ipsum non habeant ministrari con-
tradictores etc. Idem episcopo Castrensi, de-
cano et cellerario Albiensibus.

Prelatorum excessus etc. Sane dilecti filii
C. et W. alii canonici Frisingensis ecclesie
nobis monstrarunt quod Frisingensis episcopus bona sui
episcopatus quem ut dicitur fuit minus
canonice assecutus adeo graviter dila-
pidavit et consumpsit quod nisi celeriter adhibe-
atur remedium episcopatus idem ad perpetuum
irreparabilis desolationis opprobrium
deducetur, nec solummodo rerum sed fame
sue prodigus sed viciorum vitam duxit om-
nino dissolutam etc. Quocirca et infra. Per-
sonaliter accedentes ad ecclesiam inquiratis
sollicite veritatem et eam fideliter conscriben-
tes sub sigillis vestris nobis transmittatis in-
clusam, eidem episcopo terminum assignan-
tes quo nostro se conspectui representet, pre-
tius recepturus, potestate vendendi, dandi
infeudandi seu quomodolibet alienandi bona
ipsius ecclesie interim eidem penitus inter-
dicta. De calumpniatoribus rubrica.

Gregorius Antemo subdiacono.

Cum fortius puniendi sint crimina
que in sontibus et maxime sanctis homi-
nibus inferuntur quam satis culpabiles quam

camq. ro. eccl. insistit attente ut plan
indemnitate ipsius multa credisimi te
nta pena uehemens castigaret. et q. ergo
tante temeritatis malum nisi digna uin
dicatione censure uidens eundem h. p.
subdiaconatus quo indigne fungitur
pruari officio q. uberibus publice castiga
tum in exilium deportari. Innoc.
iii. zamoren. segobien. et abulen. epis
Cum dil. fil. magr. scol. palentin. ad
se. ap. accessiss. et de epo suo excessus uari
os intimass. examinationem omnium exces
suum obiectorum et c. cum aut processum
negotii examinationis diligenter nec i
telligere potuimus probatum esse sufficien
ter aliquo pdcis eundem epm absoluendum
decerninus ab obiectis uobis mandantes q. i
memoratum magistrum scolarum donec
canonice suam purgauit innocentia. s. q.
non calumpniandi animo ad ea omnia
proponenda processit ab ab officio et beneficio
suspendatis ut ceti simili pena pterriti
ad infamiam suorum facile non prosiliat plat
torum. De symonia. rubrica

Greg. g̃nali sinodo presidens.
In ordinando et c. sicut non debet epc manum
quam imponit ita nec minister l. notari
us in ordinatione eius uocem l. calamum
uendere. pro ordinatione igitur ul. usu pallii
seu cartis atq. pastellis eum qui ordina
t oio aliquid dare prohibemus. Ex reg. magn.
Qui alium in eccam ordinatum precium
exposuit et qui sibi talis uendicauit omnino
deponat. Ad eo datum p.

Siquis et magr omnium qui sunt peccato fu
it auctor licentiam imitandi et c. non
igitur quilibet catholicus est respuens
s. ut ueritatem asserat ad pellendam sy
moniacam rabiem magnis e pabulis
Item.
Accusatum symoniacum necesse habuiq
prohibere ne missarum sollempnia cel
lebraret donec quod esset uerius constitisset. Idem.
Quotiens et c. puenit ad nos q. p. symoniaca
heresim fuiss ordinatus propterea necesse te ha
buimus prohibere ne missarum sollemp
nia debuisse donec quod sit uerius discer
nimus. Lucius. pp.
Sicut symonia campestris sui magnitudine
ceteros morbos uincit ita sine dilatione
mox ut eius signa paliciua precipue clarue
erunt de eccia debet eliminari atq. pro
pelli. Deus dedit.
Tanta est labes huius criminis q. et serui ad
uersus dnos et quilibet criminosi admit
tunt ad accusationem. et omnis peccator
missa; cantare pot pt symoniacum
quem quilibet ut ab ordine male acce
pto remoueatur accusare pot et in mente.
Alex. iii. in con. turonen.
Non satis et c. prohibemus q. ne abbas qui
ad religionem transire uoluit aliqua pec
cunia requiratur non prioratus l. capellanie
quibus decaniae aut alicon annua dis
tractione uendantur non ab eo ... cum regimen
ipsorum committitur p. eo omissione ullum
premium exigatur. unde quisquis esse h decre
tum attemptare presumpserit tam ille
q. dedit quam qui recepit l. constituit par
te cum simone ne non dubitet habitur
pro sepultura quoque et crismatis et olei
perceptione nulla aliquis p tu exactio attemp
tetur sub obtentu aliquam consuetudi
nis reatum suum quis tueatur q. diuturni
tas temporis non minuit peccata sed au
get. Ex con. lateran.
Cum in eccie corpe et c. horribile nimis
est q in quibusdam eccliis locum uenali
tas habet ita ut pro epis l. abbati
bus seu quibuscumque personis ecclasticis
ponendis in sedem sui introducendis
prius in eccam nec non et pro sepulturis
et exequiis mortuorum et benedictionibus
nubentium seu aliis sacramentis au

quid requiratur putant aut p̄se
se h' sibi licē quia legem mortis de lō
ga inualuisse ꝯsuetudine arbitram̄
ñ attendentes q' tanto grauiora fune ei un̄ia
q̄nto diutius infelicem aīam tenue
rit alligatam. ne g' h' decreto fiāt q'
ꝑpsonis ecclīasticis dedicandis in ecclē
l' sacerdotib; instituendis aut sepelliē
dis mortuis. seu b̄ndicendis nuben
tib; seu aliis sacram̄tis aliquid exiga
tur districtius ꝓhibem⁹ siquis autē
c̄ hoc uenire p̄sumpserit portionē
cum giezi se nouit h'iturū. Idem
villeñ epō.

Cum sit romana ecc̄a. q. t. t. pens q' in
eb̄ ꝑ ecclīarum ꝯsect̄ne potes l' debes
pref. ꝑ caritatem exigere. Idem tol.
archiepō.

De h' aut̄ q' epc exoni. archid' b̄nficiū
q'dam clico añ electōem suā ꝑpo
ratum dicitur ꝑmisisse ut utrīq; cō
sentiret eidem. tue. pru. pens q' si in
manifestū ē eūdem archidiac. eidē
cum ob cām illam ꝑmissa recepis
se aut exinde ꝯfessi fuerint in iure l'
legittime ꝯuicti ab altaris minis
tio sūt ꝑpetuo deponendi. si uō id
manifestū est. nec iūi cōuicti l' cōfes
si fuerīt. s; tantum laborant i famia
eis canonica purgatō deb; indici in q̄
si defecerīt tanq̄m actores tanti sūt sceleris
puniendi. Regem aut̄ et p̄ncipes debes
inducē ut si qua receperīt a p̄fato epō
ut eius electōi p̄bent assensum ecc̄e
eorumdē. sub diminutōe restituant
cum ea sine graui sue salutis periculo
retinē ñ possit. Idem. eboraceñ. arc̄

Cum eēnt in nr̄a p̄sentia ꝯstituti epō.
R. clicus et nobilis uir. V. ac' V. moñ
diutius facē ñ potuit ꝑ se in cā illa cō
ficiente ꝯstituit ierosalem. cumq; ab
hore p̄fati. R. intelleximus q' memo
ratus miles ꝑmisisat ei dare ecclīam si q'
dam negotium eīdem possit in nr̄a p̄
sentia ꝑmouere. ac ꝑ hoc ꝑmissionem
ipām ꝯtinē simoniacam p̄uitatem eid'
R. sup eadem ecc̄a silentium dixim⁹
imponendum. Idem. exoñ. epō

Insinuatum est q' in ecclīis tue ep̄atus
plurimi dica p̄simoniā h'nt ordinr in
gressum et infamia in resp̄ga un̄. m.
q. si qui fuerīt quos in p̄dcīs ecclīis
publicū et notorū est symoniace in
trasse eos amoueas ab ecclīis taliter acq̄si
tis. illis aut̄ quorum crīm ñ est publicū
et notorū si publica laborant infa
ma. cū. v. l. vi. manu sui ordis p̄
gatōem indicas. in qua si defecerint be
neficiis h'i eccīam ꝑpetuo p̄ues coste.

Nemo p̄biterum exenium uel Itē.
emolumentum q'lib; t'p̄ale immo sp̄u
ale detrimentū a quodam q; publice pec
cante accipiat ut epō l' ministris eius
peccatum illi celet. nec ꝓspectu cuius
q; ꝑsone cōsanguinitatis aut fami
liaritatis alicuī communicatis peccatis
e hoc epō innotescē ꝯtractet. nec quē q̄
penitem. l' nisi digne penitētē gra
l' fauore ad reccōciliatōem adducat. et te
stimoniū recōciliatōis ferat eide;
l' quoq; uxore digne penitētē a recō
ciliatōe remoueat q' symoniacū est
utrumq;. Id'. wigorñ. epō. et p̄ori ꝯ pata.

Querelam monachorū de acra recepim⁹
q' cū ipi q'dam manerū cum ꝑtinē
tiis suis et ecclīam degeneñ. a monchis
ꝯ cadomo sub annuo censu. xv. libr
fuissēt adepti et inde cartam ab ipsis
monachis h'uissēt. p̄or eorum capi
tulo incōsulto p̄sceptū manerū
et cartam monachis ꝯ cadomo acce
pta pecunia resignauit. vñ q' p̄fa
ti monachi ꝯ acra se cō querūt iui
ste grauatos. cō. q. partib; ꝯuocatis

plubici

ferme
sub

Veniens ad nos .P. presbiter proposuit quod abbas
et fratres eccl. .N. noluerunt eum in monachum
recipere nisi usque .xxx. sol. dare conuenit. con
uentione autem facta seruienti clericum eum mona
chum fieri [illegible] induerent. quorum mona
.xxx. sol. abbati uidelicet .x. et fratribus .xx. pro
positi asserens hoc esse de consuetudine mo
nasterii postulauit. quoniam igitur factum hoc
iniquissimum uidetur. quod .C. sic turpiter et inuenies
abbatem et monachos ad restituendam
pecuniam predictam. set tam indigne accep
tam compellas. et abbatem et maiores per
nas monasterii quorum presbiter perpetuitatis sententia ab
officii executione suspendas. predictus uero
ut in alio monasterio uiuentium monasterio
domino seruiat conuertitur. Item.

Egetur spiritualis litteris et ceteris sacer
dotis presbiterium laicus accepit quod cum
ad sacerdotium ordinem non aliud uoluisset,
eum eius archidiaconus presentare sex sol.
soluit eidem. et sic ordinem ipsum presbiter
presentatus accepit. unde tibi sic duximus pro
uidendum. ut si hoc non est publicum set secre
tum eundem sacerdotem secreto conuenias.
monens sibi ulla coactione perpetuus in
ducet ut ordinem alicuius religionis
assumat ut perpetuo ab officio abstineat quod
uiuere admiserit alioquin non est tutum
cum sit secretus excessus eum inuitum
ab eodem officio cohibere. tantum decre
tam presentiam formam tibi uisum fuit
satis iniungere non postponas. Item.

Ad nostram .ex. dis. .u. .os. .q. pro ministerio ec
clesiastico exercendo sibi prouecturus assig
nandis seu pro chrismate nullatenus
pecuniam exigatur. Lucius .iii.

De symoniace ordinatis etiam .C. non possu
mus dare responsum. nisi plenius cognosca
mus qualiter fuerit ordinati cum quidem
scelus quidam speciem symonie ut pote
ipsis ignorantibus symoniace ordine
tur possent quod symoniaci non sunt istius

ordinibus maneat. Item

Matheus carthusiensis. secreta nobis insinuatione
monstrauit quod cum fuisset ad ecclesiae tue re
gimen de uoluntate maioris partis fratrum ele
ctus paucis tibi concedentibus quorum ad con
sultum decretum ecclesia tua et uoluntate tur
bata quia magis discordie uidebatur
certe eternitatis munus persoluit. et sic
concessit consensu nec autem dubitas quod
non sit alabes symonie prius immunis
cum amministrationem noluisse remanere
qua et consilium assensu premissa est
consulas si ad ministrationem celeriter ac spon
te committas illius tibi memor prestitis
nil premissum dominum sibi uniuersum inuicem lu
crem esse non fue detrimentum pacata. Item.

Ad aures nostras peruenisse nouimus quod .C. .G.
de seneuilla pro pecuniam quam debebat in
alio fuisse exonerans astrictus creditoribus fa
tus fecit. set excommunicatus .x. lib. pro absolu
tione querentibus non ualuit absolutionis
beneficium optinere. cum igitur in dignum
est. et recusatione rerum contulit absolutionis
beneficium reclamatur. dis. .u. .os. .q.
sic pertractatus. .C. debitum soluit. ipsum gra
tis facias absolui. si excommunicatores id non
fecerint requisiti. Clemens .iii.

De regularibus canonicis seu monachis nos
consulere uoluisti qui per symoniam
ingressum ipsis scientibus habuerunt.
unde cum fratres hoc auctoritate nostre respondeas
recepisse non aliter quod statutum est re
spondens. ut locum quam alius ad epi
sit omnino dimittat et solutionis seu
alia monasteria districtiora adeant. ubi
tam execrabile excessum sub iugis nu
sione compleuerint. si autem ignorantibus
ipsis pecunia data fuit cogas eos ad reu
uandos loco eodem et post modum ipsos
reducere sibi absque scandalo poterunt non
ne. uel in alio quo sub ordine ipso ad se
uiendo deo possit collocare. Item.

Ex insinuatione tua nob(is) innotuit q(uod) pater-
tuus interueniente pecunia olim tibi
prebende beneficium acquisiuit. cumq(ue) ad
annos discretionis perueniens accepisses
dominice crucis signum dictam prebendam
in manu ep(iscop)i posuisti et s(ecundu)m libere resignasti
s(ed) idem tibi q(uo)d parentes denuo te in
suum canonicum elegerunt. ita uideli-
cet q(uod) p(er) electionem istam postremam
locum in choro et capitulo optineres.
et i(nfra). Rescr(ibimus) ut indulgentia quam sit tu-
nus concordie tibi fecisse noscitur con-
titus emistis ratione prime receptionis in
chanceas in ipsa ecclesia uendicans. Cel. iij.

Nob(is) fuit ex p(ar)te tua intimatum q(uod) cum
canonici cum ecclesie a capitulo constituti q(ui)
debebant quemdam eligere in pleba-
num eius amicus tuus electoris spes
habebatur cum uel omnibus eligentium
premisit se pecuniam soluturos eo tamen
ignorante. qui licet interueniente promissi-
one postmodum est electus. et i(nfra). Quia
sup(er) hoc nos consulere uoluisti. con(sultationi) t(ue)
b(reuiter) resp(ondemus). q(uod) nisi constaret illos qui premis-
sum tale fecerunt per fraudem et dispendium
ipsius qui eligendus erat id malitiose
fecisse. cum ipse promissionis conscius
n(on) fuerit eius tamen electio ta(m)q(uam) symoni-
aca prauitate p(ro) rupta est penitus re-
prouanda. et i(nfra). Ad ultimum q(uo)d in fine tue
consultationis inuenimus hec d(ixe)rimus
remedium q(uo)d aliquis in ecclesie quibus pla-
tum electus et ut dictum est per prauitatem
symoniacam repulsus ab ep(iscop)o suo dispe(n)-
sationem aliquam optinere debere n(on) pot(est). Id(em)
lincon. ep(iscop)o et p(ri)ori de ponte facto fracto.

Dilectus fil(ius) R. prepositus nob(is) exposuit
q(uod) cum Eboracen(sis) archid(iaconus) eum multis
grauaminibus affice(re) n(on) cessaret promis-
sit ei certam quantitatem pecunie se
daturum ut ab ipsius desisteret lesione. ve-
rum dictus archid(iaconus) post receptionem
pecunie sup(er) dignitatibus et beneficiis suis
ab eius molestia n(on) quieuit. Ideoq(ue) dis-
c(retioni) u(estre) m(andamus) q(uatenus) si res ita se h(abe)t archid(iaconum) restituere
q(uod) accep(it) si eum a promissione sua ue-
lut iuste constitit compellatis. Innoc. iii.
abbati de lugo dei et p(ri)ori de sull.

Suam nob(is) parrochiam de uilla franca q(ue)-
rimoniam destinarunt q(uod) capellanus eorum
p(ro) exequiis mortuorum et benedictionibus
nubentium minus licite pecuniam
ab eis exegit et extorquet. et i(nfra). disc(retioni) u(estre) m(andamus) q(uatenus)
dictum capellanum ut a tali presumptione de-
sistat et etiam p(ro) excessu satisfaciat con-
petenter moneatis. sibi si obedire noluerit pe-
nam canonicam infligentes. Idem
cant(uariensi) archiep(iscop)o.

Dil(ectus) fil(ius) A. nuntius tuus propter tua proposuit
q(uod) cum cant(uariensis) dioc(esis) uisitas monasteriis et
religionis locis pullulasse reperis symoni-
acam prauitatem. ita q(uod) multi per pretium se
recepti qui potius gratis recepti debuis-
sent. immo et ad religionis obseruantiam inui-
tari. dubitas igitur an cum seueritate sit aliquid
detrahendum. nos igitur mandamus q(uatenus) t(ibi) t(enore) resp(ondemus). q(uod) si ad
istius eos clave sunt mandati accusatio con-
tra te fuerit canonice instituta postq(uam) in eo
ordine fuerit iudiciario comprobatum tam
dantes quam recipientes canonice seueri-
tatis exerceas ultionem. q(uod) si de hoc tibi p(er) sola(m)
inquisitionem constitit eos qui p(er) symoniacam
prauitatem in locis talibus sunt recepti. ab illis
amotos ad agendam penitentiam ad mona-
steria dirigas artiora. abbatibus aut(em) abba-
tissis. prioribus. prelatis quibuslibet et officia-
libus eorundem iniungas penitentiam competentem.
et donec illam p(er)egerit ab ordinum
executione suspendas. iniungas ep(iscop)is tuis
ut hanc formam per suas dioc(eses) studeant
obseruare. illud tamen gratanter recipi possit
q(uod) fuerit sine taxatione gratis oblatum.

Idem pontificali uictoris. magistris j. bon.
et r. nouiomen(sis) canonicis.

Licet Hely summus sacerdos in se bonus extiterit, quia tamen filiorum excessus efficaciter non corripuit, et in se pariter et in ipsis animadversionis divine vindictam excepit. Duobus filiis eius in bello peremptis ipse de sella corruens fractis cervicibus exspiravit. Ut ad corrigendos igitur subditorum excessus tanto diligentius debet prelatus assurgere quanto dampnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos ut de notoriis excessibus taceatur et si tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem et inquisitionem ipsorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, per accusationem legitime procedere precedere debet inscriptio, sic et ad denuntiationem caritativa correptio, et inquisitionem clamosa debet insinuatio prevenire. Descenderat in quo dominus: et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint. Tunc enim clamor pervenit ad prelatum cum per publicam famam aut insinuationem frequentem subditorum sibi referuntur excessus, et tunc debet descendere et videre, id est mittere et inquirere, utrum clamorem veritas comitetur. Nam iuxta canonicas sanctiones si quid de quocumque clerico ad aures prelati pervenerit quod eum iuste possit offendere non facile credere, nec ad vindictam in eum res accelerare debet incognita, sed coram ecclesie senioribus diligenter est veritas perscrutanda, ut si rei poposcerit qualitas canonica districtio culpam feriat delinquentis. Non tamquam idem sit accusator et iudex, sed quasi fama deferente vel denuntiante clamore sui officii debitum exequatur. Eo semper adhibito moderamine ut iuxta iudicii formam sententie forma dictetur. Cum igitur de abbate Pomposiano ea nobis frequenter insinuata fuissent que ab honestate regulari nimium dissonabant, monachis ad presentiam nostram accedentibus, quidam expressis nobis ipsum de symonia, periurio, dilapidatione ac insufficientia detulerunt. Contra quos cum idem abbas exciperet quod denuntiationem huiusmodi caritativa correctio secundum regulam evangelicam non precessit, et iidem constanter assererent quod correctionem huiusmodi premisissent. Licet ad probandam horum duorum iuramenta monachorum fuissent exhibita, quia tamen super hoc iudicium contendere desistebant, nos ut precipue frequentibus clamoribus excitati ex officio nostro voluimus inquirere, deputavimus omnes monachos qui cum eo vel contra ipsum accesserant iuramenti vinculo astringentes, ut de propositis plenam quam scirent exponerent veritatem. Quorum depositionibus in scriptis redactis cum publicate fuissent super ipsis cepit multipliciter disputari. Quia vero cum ex adverso cognovimus quod idem non modicam summam pecunie relictam a predecessore suo expenderat et in alia summa maiori in monasterium obligarat, nos eum quantum de dilapidatione suspectum ab administratione abbatie duximus suspendendum. Et quia symonia multis modis contra ipsum abbatem videbatur esse probata, ipse contra testes multas exceptiones opposuit super quibus fuit multipliciter disputatum, aliis asserentibus in crimine symonie sicut in crimine lese maiestatis omnes indifferenter tam infames quam criminosos non solum ad accusandum sed ad testificandum etiam admittendos, cum ad instar publici criminis et lese maiestatis procedat accusatio symonie. Aliis econtrario respondentibus quod licet hec duo crimina quantum ad accusationem quasi paria videantur, differunt tamen in multis, cum alia pena puniatur uno et alia altero inferatur, et inter personas accusatorum et testium sit utique distinguendum, cum non per accusatores sed per testes crimina comprobentur, ne vero vel innocentie per confusa succumbet vel sy

monie p̄uitas effugēt impunita. nos
equitate pensata illas dum taxat excepti
ones oppositas p̄bari ad misimus. q̄ ba
te n̄ ɔ̄ zelo iustitie s; malignitatis fomi
te pcedere uiderent̄. Item.

Pertuas nob̄ litt̄as intimasti te dubi
tare sup quadam ep̄la decretali q̄ua
nos asseris edidisse de testib; ad mittē
dis c̄ simoniacam p̄uitatem nouis
s̄ q nos illam ep̄lam q̄ sic īcip̄ quia;
ius ad abolendam. nequaq̄m edidim̄
s; aliā que sic incip̄. licet heli. nos edi
disse fatem̄ ad cuius intelligentiā
credim̄ distinguendum. utrum is c̄
quem agitur ɔ̄ symoniaca p̄uita
tate ɔ̄ n̄titetur simplr̄. an criminalr̄
accusetur. ⁊ utrum agat̄ scd̄m iuris
rigorem an s̄m temp̄antiam equitatis.
Item utrum ip̄e sit regularis quam
renūtiauit mundo an sc̄laris qui ad
huc existit. ⁊ an inferioris gradus
an excellentioris sit dignitatis ad h̄
utrum fuerit clare opinionis ⁊ bo
ne fame an grauit̄ infamat̄ ⁊ qual
de spectus est. utrū de facili possit pu
nī an sin̄ scandalo nequeat c̄oerc
nal p̄ena. utrum testes sit honesti
an criminosi. ⁊ an sit emdati ɔ̄ crim
ne an adhuc in crimine p̄seuerēt.
rursus si crimina sint eād̄ l̄ mino
ra an paria l̄ maiora utrum testes
ex zelo iustitie an ex malignitatis fo
mite ɔ̄ posuisse credat̄ demq; utrū
ad p̄uitatē symoniacam detegēdā
sola dicta testium inducāt̄ an aliaē
adminicula suffragent̄. hec omīa
sit ad intellegentiam illi ep̄le distin
guenda. Ille quidem p̄positus ab
bas qui iam p̄dem renūtiauit mū
do erat ɔ̄ symonia p̄iurio dilapida
tōe ac insufficiā grauit̄ infamatus
cuiq; p̄ monachos qui iurauerāt
p̄hibere testimonium ueritati. symonia
manifestis modis uidetur eē p̄bata. ip̄e c̄
testes nullas excep̄tōes opposuit c̄ospi
ratōes uidelicet inimicitias capitales
furtum. ⁊ adulterium. ut eos a testimo
nio remouēt. nos uō ne innocentie pu
ritas c̄ofusa succumbēt uel symoīe
p̄uitas effugeret impunita illas dū
taxat exceptōes p̄bandas admisim̄ q̄b;
forte p̄batis testes n̄ zelo iustitie s; ma
lignitatis fomite p̄cessisse c̄ostaret. ū
c̄ospiratōes ⁊ inimicitias capitales. ce
teras aūt exceptōes ut furti. ⁊ adultēi
pp̄ imanitatē h̄rsis symonie ad cui
c̄oparatōem cetā crimina q̄i p̄ nichilo re
putāt̄ duxim̄ repellendas. ⁊ nisi p̄ro
bate fidem testium debilitaret mali
quo n̄ tam̄ euacuarēt ex toto aliis ad
miniculis suffragantib; p̄sertim cū;
testes ɔ̄ crimine fuerūt emdati. tales
igit̄ c̄ talem talit̄ duxim̄ admittēdos
n̄ s̄m rigorem iuris s; s̄m temp̄antiam
equitatis cum ageretur n̄ criminaliter
ut deponeret̄ ab ordine. s; ciuilit̄ ut
ab administratiā amoueret̄ tamq̄m in
meritus ⁊ tam p̄ mortuis cautiq; tales p̄
lati excelleutorib; cāus possint ab admīs
tōrib; amouī sic quorūdam religioso
rū approbata c̄osuetudo deposcit. ūn
p̄dc̄s abbas n̄ expectata s̄nīa. q̄ male ɔ̄
scius sibi erat. Item. ad h̄r iemblacēn.

Sicut tuis litt̄is ītimasti. cū in iembla
ecclā fuīs monachus fuisti tandem p̄ro
motus ad regim̄ ecclē floreñ. ūm ab
bate iemblaceñ post sublato ɔ̄ medi
o ip̄a que te filium habuāt in pat
trem p̄ electōem canoicam te uocauit
⁊ q̄m pastorē carebat. leodieñ eccā cathe
dralis ad colomeñ ecclām q̄ tua est me
tropolis. p̄ficisset̄ ip̄ius auct̄. ingem
blaceñ. eccā uītim ministrasti. cete
rum post tēm eccla in leodieñ. fuit ex

institutus, et sic a te renuntiatus electionem de te factam noluit confirmare. Verum cum hec fieri per extorquendam pecuniam comperisses, sub interminatione anathematis vetuisti, ne pro facto huiusmodi aliqua pecunia offerretur. Sed quidam de fratribus te inconsulto et ignorante et contradicente facto suo iam venientes, promisere pecuniam et etiam exsolverunt. Et sic ab episcopo invitatus institutionem ab eo accepisti libere quemadmodum postulabas. Et infra. Consulimus autem secundum sacrorum canonum instituta, etiam parvuli ecclesias per pecuniam sunt adepti eas dimittere teneantur. Cum tamen longe diversum est, si per se commissum, et ex post facto aliquid prohibere talibus duximus respondendum, quod cum ex eo quod contra prohibitionem et voluntatem tuam aliqua postmodum minime recessisti, aliquis te penitus ignorante promisit pecuniam et exsolvit, presertim cum nulla sit tibi consanguinitate coniunctus, nichil tibi debet ad penam vel culpam, sicut credimus, imputari, nisi postea consenseris pecuniam solvendo promissam aut reddendo solutam. Alioquin contingeret quod aliquis per fraudem insidias inimico parentis et eius propositum existeret, cum penitus displiceret, et sic aliquis de fraude sua commodum reportaret. Illos autem qui dederunt pecuniam vel eam receperunt, in tantum constat esse culpabiles, quod si excessus eorum esset ecclesie manifestus, que non iudicat de occultis, pena essent canonica feriendi. Idem decano belvacensi.

Tua nos duxit discretio consulendos, et infra. De devotionis et c. Respondemus quod si clericus aliquis conditione vel pacto largiatur offerat bona sua, ut illa postmodum pro prebenda retineat et in canonicum admittatur, huiusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine vitio simonie, cum a talibus omnis pactio aut conventio cessare debeat iuxta canonicas sanctiones. Si vero pure ac sine pacto et conditione qualibet offerat, rogans humiliter ut in canonicum admittatur, et bona sua recipiens sibi liceat pro prebenda, et ecclesia eundem eodem pure consentiant, huiusmodi receptio fieri poterit absque scrupulo symonie pravitatis. Et infra. Licet autem tales duximus quod nobis datum est de manifestis tantummodo iudicare, si tamen simoniacam conditionem faciat ea intentione ducatur ut per temporalia bona que offert spiritualia valeat adipisci, et ecclesia que eum in fratrem admittit non esset eum nisi commoda temporalia perciperent admissuri, sine dubio tam ille quam isti apud districtum iudicem, qui scrutator est cordium et cognitor secretorum, culpabiles iudicantur. Idem pontianensi.

Per tuas litteras intimasti, quod cum G. in quadam domo Cartusiensis ordinis suscepisset habitum monachalem, ab eodem episcopo fuit in subdiaconum ordinatus. Sed postmodum clericalem exercere, quorundam que episcopo multotiens commissat vitium symonie. Propter quod idem monachus in suscepto formidat ordine ministrare, nolens ab eodem episcopo ad superiores ordines promoveri. Et infra. Nos itaque respondemus, ut idem in ordine sic suscepto securus ministret. Sed contra conscientiam ad superiores non ascendat, ne forte edificet ad gehennam. Licet ex eo quod conscientiam nimis habuit scrupulosam in difficultatem huiusmodi sit collapsus, quam utique non evadet nisi deponat errorem. Idem cantuariensi archiepiscopo.

Intimatum peccatis exigentibus corda quorundam symoniaca pravitas depravavit, et infra. Sane pervenit ad audientiam nostram, quod cum olim quidam suffraganei tui pro chrismate certam accipere consueverint pecunie quantitatem, metuentes penam canonicam et correctionem tuam, eludere cupientes tempus faciende solutionis anticipant, recipientes in media quadragesima quod recipere consueverant post pascha. Et ut causam recipiendi dissimulent, nomine denariorum variant: denarios quos [illegible] sinodales? [illegible] paschales dicebant

cupiditate parentum

cõsuetudinem iniq̃ua; xl. nummos ter-
ciis. Cum uõ ex p̃te tua ex p̃nominatis uen
dicionis sp̃em. anno p̃nus rursus p̃cuo
q̃m rem oñerat p̃ea fium. egrauit sit
stra cõsentendo mariam. q̃. taliter ex
cessus corrigas sup̃ eius suffraganeos
tuos. et officiales eorum a tam illicita
exactõe cõpesc̃ t alioz culpa tibi obi
tiam negetiam. ñ inputet adpenã
p̃uam. et illam cõsuetudinẽ o p̃um
ta studeas abolere p̃am p̃ eam in
uestitura archid. marcham argẽti mi
nores nõ decani uaccam albam sibi
dari postulant t certam solui pecunie
q̃ntitatem. ) Item.

Per tuas nob litt̃as intimasti. q cũ dela
tor p̃sentium uellet in subd ordinari
e certum titulum ñ hr̃et. quendam
p̃brm exorauit. ut ip̃m ad eccẽ sue ti
tulũ p̃sentaret. q cũ ille face recusaret
ipe illi firmit repmisit. q nũq̃m n
p̃sentaret eum in eccla sua aucm pe
tet portõem e sic ad p̃sentatõem ip̃ius
exitit ordinatus nec se illi egisse illi
citum aliquid intellexit. q̃. nos inq̃.
t. t. remisq̃ nisi cum eo fuit mi
ditter dispensatum nec ad supiores
ascendẽ ñ in suspecto debet ordine mi
Consulere. q̃. quidq̃; uice dñatũ ecclẽ
t aliam ecclesiasticar rez administratõem
p pecuniam obtinẽ uoluerint. tãeme
tes q̃m uenditores cum symone pcellẽ
lũt. et ab alia eccã in cui cõtumeliam
dare pecuniam e accipe uoluerint uitte
exclũ. ) Item in eod. gñali.

Sicut pcerto didicimus implisq; locis e
ap̃lis p̃soñs q̃ colũbas in templo uẽ
dentib; fuit exactões e extorsiões tur
pes e p̃ue p in fectõib; epoz. bñdictõ
nib; abbatum. e ordinib; clicoz. est
q̃ taxatum q̃ntum sic isti t illi. quã
tum uel alii p soluendũ ad cumulũ

dampnatõis maioris quidam cupidita
tem e p̃uitatem hi nituntur defendere
p cõsuetudinem longo tp̃e obsuatam. tã
tum igit abolere uolentes abusũ cõsu
etudinem huiusmodi q̃ magis dicẽ
da corruptela penitus rep̃bam firmit sta
tuentes ut p̃ris suis cõferendis siũ colla
tis nemo aliquid quocumq; p̃textu ex
igere. aut extorquere p̃sumit. alioqn
e qui receperit e quod dederit p̃tium oio
dampnatũ cum giezi e symone cõdẽ
pnetur. ) Item in eodem.

Quoniam symoniaca labes adeo plas moniales
inficit ut uix aliqua sin p̃tio recipiat
in sorores paupertatis p̃textu uolentes h̃
mõi uitium palliare ne id decetõ fiat
penit ph̃ibem statuentes ut quecumq;
de ceto talem cõmiserint p̃uitatẽ tam re
cipiens q̃m recepta siũ sint subdita sũ
p̃latẽ sin spe restitutõis de suo monasterio
expellantur. in locum artioris regule ad a
gendam ppetuam p̃niam retrudenda.
de hiis aut q̃ aut h sinodale statutũ
tales fuit sunt recepte ita ducimus p̃ui
dendum ut remote de monasteriis que per
pam sunt ingresse in aliis locis eiusdem
ordinis collocentur. q si forte p nimiam
multitudinẽ alibi nequiuerint cõmode
collocari ne dampnabiliter in seculo eua
gentur recipiantur in eisdem monasteriis
dispensatiue denouo mutatis p̃oribus
locis e inferiorib; assignatis. h̃ e circa mona
chos e alios regulares decernimus obsuand.
uerum ne p simplicitatẽ t ignorantiam
se ualeant excusare p̃cipimus. ut diocesanus
sani epi singulis annis h̃ faciant p
suas dioceses publicari. ) Item in eod.

Audiuimus de quibusdam ep̃is q de cet̃is
eccãz rectorib; ip̃as in scelucto sub
ire patiuntur alios in eius de instituti do
ip̃is certa summa pecunie psoluat p̃te
rea cum miles aut clericus domũ re

ligionis ingreditur vel apud religiosos ele
git sepulturam. nisi in eius loco religioso
reliquerit difficultates ingerunt et mali
tias donec aliquid muneris manus contin
gat eorum. cum igitur non solum a malo sed ab omni
specie mali sit abstinendum secundum apostolum exac
tiones huiusmodi penitus inhibemus. et siquis trans
gressor extitit exacta duplicata restitu
at. inutilitatem locorum in quorum fuit
solute dispendium fidelis convertenda.

Idem in eodem.

Ad apostolicam audientiam frequenti relatione p
venit quod quidam clerici pro exequiis et
mortuorum et benedictione nubentium et si
milibus pecuniam exigunt et extorquent
et si forte eorum cupiditati non fuit satisfac
tum impedimenta fictitia fraudulenter
opponunt. e contra vero quidam laudia
bilem consuetudinem erga sanctam ecclesiam
pia devotione fidelium introducta ex
fermento heretice pravitatis nituntur infri
gere pretextu canonice pietatis. quapro
pter super huiusmodi pravas exactiones fieri prohibe
mus et pias consuetudines precipimus ob
servari statuentes ut libere conferatur
ecclesiastica sacramenta. sed per episcopum loci veritate
cognita compescantur. qui malitiose ni
tuntur laudabilem consuetudinem immuta
re. Honorius iii. universis abbatibus
et fratribus. cistercien. ordinis.

Nec dum ecclesiam etc. installationis sollempni
tates in electis abbatibus ordinis vestri p
hibentes adimus. verum archiepiscopi et episcopi ea fuit
forma professionis contenti que ab origine
vestri ordinis noscitur instituta. que talis
est. ego frater abbas. cistercien. ordinis sub
iectionem et reverentiam et obedientiam a sanctis
patribus constitutam secundum regulam sancti Bene
dicti. tibi domine episcope tuisque successoribus cano
nice substituendis. et sancte sedi apostolice salvo
ordine meo perpetuo me exhibiturum
promitto. Gregorius viiii. pro sectione

eisdem.

Iacobus canonicus esclanus exposuit quod
cum ipse in ecclesia aprutin. sit receptus
in canonicum in fratrem canonica eius
dem parte proventuum ac prebendam si
bi assignare recusat quandam consuetu
dinem pretendentes. quod prebendam habere debe
ant a canonico recepto de novo quo
dam. quod sic est ita decernimus canonicos ut
tali consuetudine non obstante igitur
sicut eum exaltus impuentibus et prebe
da provideant. apostolica et compellas. Idem.

Si quis ordinavit seu ad ordinem presen
tavit aliquem promissionem recipien
tem ab illo recipiens quod super provisione
sua non inquietet eum nec ordinator
a collatione ordinum per triennium et or
dinatus ab ordine sic suscepto donec
dispensationem super hoc per sedem apostolicam opti
nere meruerit noverit se suspensos. Idem.

Mandato nostro receptio ut cum mona
chus qui per symoniam dato aliquo lo
cum in monasterio sunt ad adepti secundum
constitutionem generalem concilii dispensare
etc. con. t. hr. exigentes dictum manda
tum applicantium et ad ablates extendi.
et ad resignationem spiritualium et tem
poralium quod nullo pacto sed affectu ani
mi precedente utrumque talis acquirunt
et in quo casu de liquentibus sufficit
per solam penitentiam suo satisfacere creato
ri eos per symoniam vel non teneri.

ne prelati vices suas vel ecclesia sub an

Alexander iii. in concilio Lateranensi. nuo festinquent.

Prefata quidem quam in quibusdam parti
bus sub precio statuuntur. qui decani
vocantur. et per certa pecunie quantitate
episcopalem iurisdictionem exercent presenti
decreto statuimus. ut qui decetero p
sumpserit officio privetur et episcopus con
ferendi hoc officium potestatem amit
tat. Idem in concilio turon.

Quoniam in quibusdam partibus

dicam quidam [alii] archipresbiteri ad agendas
episcoporum seu archidiaconorum et committendas causas ecclesiasticas sub annuo precio
statuunt quod ad sacerdotum gravamen et subversionem iudiciorum non est dubium redundare ulterius fieri prohibemus quod si quis de
cetero fecerit removeatur ab ordine ipse autem
qui hoc sustinuerit et ecclesiastica iudicia sua
a patitur dissimulatione perverti districtione
canonica percellatur. Idem.

Quoniam enormis quedam consuetudo in quibusdam locis contra sanctorum patrum institutiones invaluit ut sub annuo precio sacerdotes ad ecclesiarum regimen statuantur ne id
fiat modis omnibus prohibemus. quia dum sacerdotium sub huius mercede venale disponitur ad eterne retributionis premium
consideratio non habetur. Idem Exon. episcopo.

Querelam magistri W. recepimus quod cum ecclesiam de cep. . A. G. persona eiusdem ad annuum
censum tenendam preseptemnium suscepisset ipse ante quam eam per unius spatium anni tenuisset auferre presumpsit
quam quam predicta fuerit firmavit quousque
ad statutum terminum nullam ex
inde molestiam vel gravamen inferrat. Ideoque
mandamus quatenus si constiterit ita esse eum districte
compellas ut prefatam ecclesiam dicto W. restituat. et usque ad terminum constitutum
quod inter se convenit ipsum eandem permittat pacifice possidere. Ne magister exigat

Ex con. Lateran. aliquid pro licentia docendi

Quoniam ecclesia dei sicut pia mater providere tenetur
ne pauperibus qui parentum opibus
iuvari non possunt legendi opportunitas subtrahatur per unam quamque cathedralem ecclesiam magistro qui clericos
eiusdem et scolares pauperes gratis doceat
competens aliquod beneficium prebeatur.
et cetera. Pro licentia vero docendi nullus
pretium exigat vel sub optentu alicuius
consuetudinis ab eis qui docent aliquid querat. nec docere quemquam qui sit ydoneus
petita licentia interdicat. qui autem contra
venire presumpserit ab ecclesiastico fiat
beneficio alienus. dignum quippe
videtur. ut in ecclesia fructum sui laboris habeat. qui cupiditate animi dum
vendit docendi licentiam ecclesiasticum
profectum nititur impedire. Alex.
iii. Winton. episcopo.

Prohibeas ne in parrochia tua pro licentia
docendi gratis aliquid exigatur vel promittatur
si quid vero postea solutum fuit promissum. remitti promissum facias
et restitui appellatione cessante solutum. sciens quod scriptum est. gratis accepistis gratis date. Sane si quis distulit magistros
in locis congruis instituere tibi liceat.
appellatione postposita. ubi aliorum instructioni preficere viros providos et discretos. Idem.

Quanto gallicana ecclesia et cetera. dignos esse
animadversione censemus qui nomen magistri
scolarum et dignitatem assumunt et sine
certo precio ecclesiasticis viris docendi aliis licentiam non impendunt cum autem prava
consuetudo a cupiditatis radice processit et decorem ad modicum ecclesiastice honestatis confundat. Ideoque consuetudine
ipsa de viris ecclesiis extirpata sub anathematis interminatione hoc inhibere
curetis districte precipientes. ut quicunque viri ydonei et litterati voluerint
regere studia litterarum. sine molestia et
exactione qualibet scolas regere permittantur si qui vero huius prohibitionis vel precepti
extiterint transgressores eos officiis et
dignitatibus spolietis. Innoc. iii.
in con. gener.

Quia non nullis propter inopiam et legendi
studium et oportunitas proficiendi subtrahitur in Lateran. con. pia fuit constitutione
provisum. ut per unam quamque cathedralem ecclesiam magistro qui clericos eiusdem

ecclesie aliosque scolares pauperes gratis instrueret, aliquod competens beneficium preberetur quo et docentis relevaretur necessitas et via pateret discentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis ecclesiis id minime observatur, nos predictum roborantes statutum adicimus, ut non solum in qualibet cathedrali ecclesia, sed etiam in aliis quarum sufficere poterunt facultates, constituatur magister ydoneus a prelato cum capitulo seu maiori et saniori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum in gramatica facultate ac alios instruat iuxta posse. Sane metropolitana ecclesia theologum nichilominus habeat, qui sacerdotes et alios in sacra pagina doceat et in hiis presertim informet que ad curam animarum spectare noscuntur. Assignetur autem cuilibet magistrorum a capitulo unius prebende proventus, et pro theologo a metropolitano tantumdem, non quod propter hoc efficiatur canonicus, sed tamdiu reditus ipsius percipiat quamdiu perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus ecclesia metropolitana gravetur, theologo iuxta modum predictum ipsa provideat, gramatico vero in alia ecclesia sue civitatis sive diocesis que sufficere valeat faciat provideri.

Hon. iii.

Super specula et infra. volumus et mandamus ut statutum in concilio generali de magistris theologicis per singulas metropoles statuendis inviolabiliter observetur, statuentes ut quia super hoc propter raritatem magistrorum se forsan posset aliquis excusare, ab ecclesiarum prelatis et capitulis ad theologice professionis studium aliqui docibiles destinentur, qui cum docti fuerint in dei ecclesia velut splendor fulgeant firmamenti, ex quibus postmodum copia possit haberi doctorum, qui velut stelle in perpetuas eternitates mansuri ad iustitiam valeant plurimos erudire. Quibus si proprii proventus ecclesiastici non sufficiunt, predicti necessaria subministrent. Docentes vero in theologica facultate dum in scolis docuerint, et studentes in ipsa integre per annos quinque percipiant de licentia sedis apostolice proventus prebendarum et beneficiorum suorum, non obstante aliqua alia consuetudine vel statuto, cum denario fraudari non debeat in vinea domini operantes.

**De iudeis et sarracenis et eorum servis. Rubrica.**

Ex concilio matiscensi.

Placuit concilio sancto ut nullum christianum mancipium iudeo serviat, sed datis xii. solidis pro quolibet bono mancipio ipsum quicumque christianorum seu ad ingenuitatem seu ad servitium licentiam habeat redimendi, quia si christianus fieri voluerit et non permittitur, idem fiat, quia nefas est quem christus redemit blasphemum christi in servitutis vinculis detinere.

Greg. episcopo lucensi.

Multorum ad nos et infra. Nulli iudeo liceat christianum mancipium in suo dominio retinere, sed sicut apud eos inveniuntur libertas eis sponte reddatur. Hii vero qui in possessionibus eorum sunt, licet legum districtione sint liberi, tamen quia colendis eorum rura diutius adheserunt, utpote conditione loci debentes ad colenda rura remaneant, consuetas pensiones prestent, iuris prebentes cuncta que de colonis vel originariis iura precipiunt, nichil eis extra hoc oneris indicatur. Quod si quisquam vel migrare vel ad alium transire locum vel ad aliud obsequium retinere noluerit, ipse sibi imputet, quia ius colonarium et ius domini sibi iuris severitate dampnavit.

Id. ianuario archiepiscopo.

Iudeos de civitate et infra. Sicut legalis diffinitio iudeos novas non patitur erigere synagogas, ita eos sine inquietudine veteres habere permittit.

Alex. iii.

Quia super hiis et infra. Generaliter interdicas ut

iudei ostia et fenestras tempore parasceves
aperta si habent, et clausa teneant tota die.
Idem Exon.

Iudei sive sarraceni nec sub alendorum
puerorum sub obtentu nec pro servitio nec
alia qualibet causa christiana mancipia in do-
mibus permittantur habere. Excommunicentur
autem qui cum eis habitare presumpserint.
eis. Si enim presbytera [?] vel inspirante ad fidem
se converterint christiana, a possessionibus suis
nullatenus excludantur, melioris con-
ditionis ad fidem conversos esse oportet
quam antequam fidem susceperunt habebantur.
Si autem secus factum fuerit principibus seu
potestatibus eorundem locorum iniun-
gimus sub pena excommunicationis ut portionem he-
reditatis sue et bonorum suorum ex
integro eis faciant exhiberi. Eod.

Ita quorundam animos occupavit
seva cupiditas ut qui gloriantur no-
mine christiano sarracenis arma, fer-
rum et lignamina deferant galea-
rum, et pares aut etiam superiores in ma-
litia fiant illis, dum ad impugnandos
christianos arma eis et necessaria submi-
nistrant. Sunt etiam qui pro cupidita-
te sua in galeis et piraticis sarrace-
norum navibus regimen et curam guber-
nationis exercent. Tales igitur ab ecclesiastica
communione precisos excommunicationi sub-
iectos rerum suarum per principes catho-
licos et consules civitatum privatione mul-
tari et capientium servos, si capti fuerint, censemus
esse. Precipimus etiam ut per ecclesias maritimarum
urbium crebra et sollempnis in eos ex-
communicatio proferatur. Idem.

Consuluit nos tua fraternitas: iudeos de novo constru-
ere synagogas ubi non habuerunt pati
non debes. Verum si antique corruerint vel
ruinam minantur ut eas reedificent
potes equanimiter tolerare. Non autem ut
eas exaltent aut ampliores aut precio-
siores faciant quam antea fuisse noscuntur.
Qui utique pro magno debent habere quod in ve-
teribus synagogis et suis observantiis tolle-
rantur. Idem.

Ad hec omnibus christianis qui sciant iniuriis
dicte [illegible] excommunicationis [illegible]
se fuerit excommunicatione compellatis ne
iudeorum servitio se assidue pro aliqua
mercede exponant. Quia obstetricibus
et nutricibus eorum prohibere curetis ne
infantes iudeorum in eorundem domibus
nutrire presumant, quum iudeorum mores
et nostri in nullo concordant, et ipsi de facili
ob continuam conversationem et assiduam
familiaritatem ad suam superstitionem et
perfidiam simplicium animos inclinarent. Clemens iii.

Sicut iudei et cetera statuimus ut nullus christianus
invitos vel nolentes iudeos venire
compellat. Si quis autem ad christianos causa
fidei confugerit, postquam voluntas eius fu-
erit patefacta, christianus absque calumnia
efficiatur, quippe christi fidem habere non creditur
qui ad christianorum baptismum non spontaneus
sed invitus cogitur pervenire. Nullus etiam
christianus eorum personas sine iudicio ter-
rene potestatis vel occidere vel vulnera-
re vel suas pecunias auferre presumat,
aut bonas quas hactenus habuerint
consuetudines immutare. Preterea in
festivitatum suarum celebratione quisquam
fustibus vel lapidibus eos nullatenus pertur-
bet, neque aliquis ab eis coacta servitia ex-
igat nisi que ipsi preteritis temporibus facere consu-
everunt. Ad hec malorum hominum
pravitati et avaritie obviantes decerni-
mus ut nemo cimiterium iudeorum
mutilare aut invadere audeat sive
obtentu pecunie corpora humata ef-
fodere. Si quis autem huius decreti tenore
cognito, quod absit, temerare presumpserit,
honoris et officii sui periculum patiatur.

aut excõicatõis sniam plectetur nisi p̃
sumptionem suam digna satisfactõe cõ
rexerit. Idem.
Quam sit laudabilis. et̃ ĩ. tuis fr̃ ep̃e peti
tionib; annuentes tibi tuisq; sociis cũ
ad p̃dicatõem xp̃i fidem paganis exhibitis
ap̃. auctẽ concedimus ut nob his cibis cũ
modestia uescentes, actõe ḡrata cp̃m qua
litate iuxta canõicas sanctões uti liceat
qui nob ab ipsis infidelib; apponũt̃.
insup indulgem̃ ut quãcumq; religi
osi seu ydonei ad annũtiandũ gentib
euangelicam ueritatem requisita et hita
p̃latorum suorum tibi uoluerit
adherere id absq; cõdictõe qualibet
liberam exequendi hãant auctem. ap. fa
cultatẽ. Idem
Significauit nob. r. f. quomodo ali
qui ciuium tuorum, malegradoria ua
leat, p ficisca, p mcipandis
suis que ibi in captiuitate
hoc arbitramur licite posse fi. dum
modo merchimoniis suis talio ordo
seruatur illuc deferant unde possit sa
racenis excepto redemptionis articu
lo aliquod comodum aut subsidium
puenire qd̃ coram te prius iurauit
te firmabũt. Illi quoque qui post
treugam initam inter marinos prtib; factas
cum cõmertio alexandrinam adiuerit
si õtinuerit inexp hibitas eã luui
di excõis uinculũ nõ euadunt sicut
nec illi qui in p̃dictis pp̃is nõ eunt es
rebus eis p̃uitios õsuluit. ad ultimum
illos qui iurauerit se amplius in terram
saracenorum cum mercib; nõ ituros nisi
prẽter inter xp̃ianos et ipsos eius treugam
factam uenerit illuc cõtra illa de pace
aut treugua hita ab excõicatõis ui
culo absolut ñ. Idem.
Quod olim p̃ceptum fuit et ĩ. sane
lic; hi fuit. in cõ. lat. districte inhibitũ

nos tñ cõ illos excõicatõi supponimus
qui iam amplius cum saracenis m
cimonium habuerit. t ipse t palios naui
b; seu quocumq; alio ingenio eis aliq̃
rerum subsidia seu õsilia õtinu
a inter uos et illas guerra durauerit
duxerint impendenda uẽe ḡr dic. õs
q̃. p uos in; p uias naues. in; alio q̃
q; mõ aut ingenio eis in comonia
õsilia uel alia subsidia transmittati
ne si alienum in sua malitia indurati
seculi agere p̃sumpserit ñ sosum ipso
iure incurrit excõmunicatõem illam
uũm et nãõi iuuentis incurrat. In
noc. iii. archiep̃o senonen et ep̃isco
po parisien.
Etsi iudeos quos p̃pria culpa summisit
ppetue s̃uituti pietas xp̃iana recep
tet. et sustineat cohabitatõem illo
rum ingrati tñ nob nõ ẽẽ debẽt ut re
dãt xp̃ianis p gr̃a cotumeliam. et de
familiaritate cõtemptum qui tamẽ in mi
sericorditer in nostram familiaritatem
admissi. nob illã retributõem im
pendũt quam iuxta uulgare p̃ubium;
mus in pera serpẽs in gremio et ignis
in sinu suis cõ fuerũt hospitib; ex
hibere. accepimus aũt qd iudei faciũt
xp̃ianas filiorum suorum nutrices.
et qd ñ tm̃ dicẽ s; et nefandum est
cogitare. cũ in die resurrectõis dñice
illas recipe corpus et sanguinem
ihu xp̃ cõtingit p triduum añ qm̃
eos lactẽt. lac effundere faciũt in latri
nam. alia insup cõ fidem catholicã
detestabilia et inaudita cõmittunt
pp̃ q fidelib; est uerendũ ne diuinã
indignatõem incurrãt. cum eos p
petrare patiantur indigne q fidei
nr̃e õfusionem inducũt et ĩ. in
bem̃ q districte ne decetõ nutrices
t s̃uientes hãant xp̃ianos. ne filii

libere filii famulentur ancille: tamen quia sunt a domino reprobati in cuius mortem nequiter coniurarunt, se saltem per effectum operis recognoscant servos quos christi mors liberos et illos servos effecit. etc. Sinon nutrices et servientes habeant christianos sub excommunicationis pena inhibeatis, et districte omnibus christianis ne cum eis commercium aliquod audeant exercere.

Idem.

Postulasti qualiter contra iudeum procedere debeas, qui manus iniecerit in quendam clericum violentas. Ad quod breviter respondemus, quod si dictus iudeus tue iurisdictionis existit, ipsum pena pecuniaria punias vel alia que convenit temporali, faciens leso satisfactionem congruam exhiberi; alioquin eius dominum moneas et inducas ut passo iniuriam et ecclesie a quo satisfieri faciat competenter. Quod si monitionis eius neglexerit adimplere, tu christianis per censuram ecclesiasticam interdicas ne cum ipso iudeo antequam satisfaciat presumant commercia exercere.

Idem in concilio generali.

In nonnullis provinciis a christianis iudeos seu sarracenos habitus distinguit diversitas, sed in quibusdam sic quedam inolevit confusio ut nulla differentia discernantur. Unde contingit interdum quod per errorem christiani iudeorum seu sarracenorum, et iudei seu sarraceni christianorum mulieribus commiscentur. Ne igitur tam damnate commixtionis excessus per velamen erroris excusationis possint habere diffugium, statuimus ut tales utriusque sexus in omni christianorum provincia et omni tempore qualitate habitus publice ab aliis populis distinguantur. etc.

In diebus autem lamentationis et dominice passionis in publicum minime prodeant, eo quod nonnulli ex ipsis talibus diebus, sicut accepimus, ornatius non erubescunt incedere, quod sacratissime passionis memoriam exhibentes lamentationis signa pretendunt, illudere non formidant.

Illud autem districtissime inhibemus, ne in contumeliam creatoris prosilire presumant. Et quoniam illius dissimulare non debemus opprobrium qui probra nostra delevit, precipimus presumptores huiusmodi per principes seculares condigne animadversionis adiectione compesci, ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare presumant.

Idem in eodem.

Cum sit nimis absurdum ut blasphemus christi in christianos vim potestatis exerceat, quod super hoc toletanum concilium provide statuit, nos propter transgressorum audaciam in generali concilio innovamus, prohibentes ne iudei publicis officiis preferantur, quoniam sub tali pretextu christianis plurimum sunt infesti. Siquis autem eis officium tale commiserit, per provinciale concilium quod singulis annis precipimus celebrari, monitione premissa, districtione qua convenit compescatur. Officiali vero huiusmodi tamdiu christianorum communio in commerciis et aliis denegetur, donec in usus pauperum christianorum, secundum providentiam diocesani episcopi, convertatur quidquid fuerit a christianis adeptum occasione officii suscepti, et officium cum pudore dimittat quod irreverenter assumpsit. Hoc idem extendimus ad paganos.

Idem in eodem.

Ad liberandam terram sanctam etc. Excommunicamus preterea et anathematizamus illos falsos et impios christianos qui contra ipsum christum et populum christianum sarracenis arma, ferrum et lignamina deferunt galearum, eos etiam qui galeas eis vendunt vel naves, quique in piraticis sarracenorum navibus curam gubernationis exercent, vel in machinis aut quibuslibet aliis aliquod eis impendunt consilium vel auxilium in dispendium terre sancte, ipsarum rerum suarum privatione mulctari et capientium

suos fore censens percipientes ut per omnes
urbes maritimas diebus dominicis et festiuis
hoc sententia publice innouet. et talibus gremi
um non aperiat ecclesie nisi totum quod ex com
modo tam dampnato perceperit et tantumdem de
suo in subsidium terre sancte transmiserint
ut equo iudicio in quo deliquerint
puniantur. quod si forte soluendo non fuerint
sic alias reatus talium castigetur quod
in pena ipsorum aliis interdicatur audatia
similia presumendi. Greg. ix. aston
ensi episcopo et ulixbonensi episcopis.
Ex speciali quem erga illustrem portugalie
regem karitatis affectu gerimus. quatenus regem
ipsum sollicite inducatis ne in offitiis
publicis iudeos et mauros preficiat sic in
generali concilio continetur. et si forte se
ditius suos iudeis uel paganis uendidit.
ex nunc tunc deputet grauaminibus
inferendis clericis et ecclesiis non suspectus
per quem iudei suum sarracenum. suum christiano
rum iniuria iura regalia consequantur.
Nullus iudeorum baptizatum uel bap I de
tizari uolentem emere uel in suo seruitio
retinere quemquem non dimittat christianum conuer
sum cum mancipium emit. et postmodum
sit uel fieri desiderat christianus datis pro eo xii.
solidis ab illius protinus seruitio subtrahatur
sicut tres menses ipsum uenalem non expo
suerit uel ad sibi seruiendum emit eundem nec
ipse uendere nec alius comparare seu illo dato
pretio peruenitur ad premia libertatis. De
Stephanus papa omnibus episcopis. I. Felix. iv.
Dubius in fide infidelis est. nec eis omnino credendum
est qui fidem ueritatis ignorant. Leo papa.
Qui alios cum potest ab errore non reuocat se
ipsum errare demonstrat. Augusti
nus de fide catholica.
Firmissime tene. et nullatenus dubites
omnem hereticum uel scismaticum cum
diabolo. et angelis eius eterni ignis in
cendio participandum nisi ante finem

uite catholice fuerit incorporatus ecclesie
et redintegratus ecclesie. et post pauca. neminem
hominum qui extra catholicam ecclesiam tenet unita
tem nec baptismus nec elemosina quamuis
... copiosa nec mors pro nomine
christi suscepta proficere poterit ad salutem.
Gregorius anastasiano antiocheno.
Fraternitati tue etc. cum celestinum ad quem
pelagiani in ephesina synodo sint dam
pnati quomodo poterunt illa capitula
recipi quorum auctores dampnantur auctores.
Ex concilio affricano.
Si quis episcopus hereticos instituerit heredes et con
sanguinitate sua uel hereticos et consangui
neos aut paganos pretulerit saltem mor
tem eius anathema dicatur atque eius
nomen inter dei sacerdotes nullo modo nu
meretur. Ex eodem.
In eos qui catholici non sunt etiam si consangui
nei fuerint. episcopi uel presbiteri nichil conferant de
rebus suis. hoc quod de episcopis et de presbiteris dictum est de
bet de reliquis clericis exaudiri. Alex.
iii. remensi archiepiscopo.
Cum christus perfectus deus et perfectus sit homo
etc. quatenus sub anathemate interdicas ne quis de
cetero audeat dicere christum non esse aliquid secundum quod
homo. quia sicut christus uerus est deus. ita uerus est homo
ex anima rationali et humana carne sub
sistens. Ex concilio latranensi.
Sicut ait beatus etc. quia in partibus tolosanis
hereticorum. quos alii catharos. alii pata
renos. et alii aliis nominibus uocant
inualuit dampnanda peruersitas. eos
et defensores et receptores eorum anathemati
decernimus subiacere et sub anathemate prohibe
mus ne quis eos in domo uel in terra sua tene
re uel fouere aut negotiationem exer
cere presumat si autem in hoc peccato de
cesserint nec sub priuilegiorum nostrorum quibus
cumque indultorum optentu nec sub ali
a quacumque occasione oblatio pro eis fiat
aut inter christianos accipiat sepulturam;

Innoc. iii.

Ad abolendam, et infra. Universos qui de sacramento corporis et sanguinis domini nostri Iesu Christi, vel de baptismate seu peccatorum confessione, matrimonio vel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuunt quam sacrosancta Romana ecclesia praedicat et observat, et generaliter quoscunque eadem Romana ecclesia vel singuli episcopi per dioceses suas cum consilio clericorum, vel clerici ipsi vacante sede cum consilio si oportuerit vicinorum episcoporum, haereticos iudicaverint, vinculo perpetui anathematis innodamus. Et infra. Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicunque manifeste fuerint in haeresi deprehensi, si clericus est vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis praerogativa nudetur, et sic omni officio et beneficio spoliatus ecclesiastico, saecularis relinquatur arbitrio potestatis animadversione debita puniendus, nisi continuo post deprehensionem erroris ad fidei catholicae unitatem sponte recurrere, et errorem suum ad arbitrium episcopi regionis publice consenserit abiurare, et satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem nisi prout dictum est abiurata haeresi et satisfactione exhibita confestim ad fidem confugerit orthodoxam, saecularis iudicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem. Et infra. Qui vero inventi fuerint sola ecclesiae suspicione notabiles, nisi ad arbitrium episcopi iuxta considerationem suspicionis qualitatemque personae propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, simili sententiae subiacebunt. Illos autem quos quidem post abiurationem erroris vel postquam se ut diximus proprii antistitis examinatione purgaverint, deprehensi fuerint in abiuratam haeresim recidisse, sine ulla penitus audientia saeculari iudicio decernimus relinquendos. Et infra. Statuimus insuper ut comites, barones, rectores et consules civitatum et aliorum locorum iuxta commonitionem episcoporum praestito corporaliter iuramento promittant quod fideliter et efficaciter cum ab eis fuerint requisiti ecclesiam contra haereticos et eorum complices adiuvabunt bona fide iuxta officium et posse suum. Si vero id observare noluerint, honore quem obtinent spolientur, et ad alios nullatenus assumantur, eis nihilominus excommunicatione ligandis et terris ipsorum interdicto ecclesiae supponendis. Civitas autem quae his institutis duxerit resistendum, vel contra commonitionem episcopi punire neglexerit resistentes, aliarum commercio careat civitatum, et episcopali se noverit dignitate privandam. Et infra. Si qui vero fuerint qui a lege dioecesanae iurisdictionis exempti soli subiaceant sedis apostolicae potestati, nihilominus in his quae sunt contra haereticos instituta episcoporum subeant iudicium, et eis in hac parte tamquam a sede apostolica delegatis non obstantibus libertatis seu privilegii sui obsequantur.

Idem.

Vergentis in senium saeculi corruptela, et infra. In terris vero temporali nostrae iurisdictioni subiectis bona eorum statuimus publicari, et in aliis idem fieri praecipimus per potestates et principes saeculares, quos ad id exsequendum si forte negligentes exstiterint per censuram ecclesiasticam appellatione remota compelli volumus et mandamus. Nec ad eos bona eorum ulterius revertantur, nisi eis ad cor revertentibus et abnegantibus haereticorum consortium misereri aliquis voluerit, ut temporalis saltem poena corripiat quem spiritualis non corrigit disciplina. Cum enim secundum legitimas sanctiones reis laesae maiestatis punitis capite bona confiscentur eorum, filiis suis vita solummodo ex misericordia conservata, quanto magis qui aberrantes in fide domini dei filium Iesum Christum offendunt, a capite nostro quod est Christus ecclesiastica debent districtione praecidi, et bonis temporalibus

spoliari cum longe sit grauius eternam quam temporalem ledere maiestatem. Hii sententiam censuram ortodoxorum exhibitam filiorum qui quandam instinctionis pretextu debent nullatenus impedire cum in istis casibus non secundum diuinum iudicium filii pro patribus temporaliter puniuntur. et iuxta canonicas sanctiones quandoque feratur ultio non solum in actores scelerum, sed et in progenies dampnatorum. Item Si ad istius uos terra consurgeret et i. quia plus tamen solet quam specialiter immugitur quam quam generaliter impatitur. uobis aduocatis et tabellionibus firmiter inhibemus ne hereticis credentibus fautoribus uel defensoribus eorundem in aliquo prestetis auxilium consilium uel fauorem. nec eis in causis uel factis uel aliquibus litigantibus sub eorum examine uestrum patrocinium prebeatis et ipsis publica instrumenta uel scripta facere nullatenus attemptetis quod si contra presumpseritis ab officio uestro suspensos perpetue uos decernimus infamie subiacere. Vniuersis christianis fidelibus tam in urbe meten. quam in eius diocesi constitutis. Cum ex iniuncto et i. Licet autem desiderium intelligendi diuinas scripturas studium adhortandi reprehendendum non sit sed potius commendandum in eo tamen apparent quidam laici arguendi quod occulta conuenticula celebrant. officium predicationis sibi usurpant. sacerdotum simplicitatem eludunt. et eorum consortium aspernantur qui talibus non inherent. Deus enim lux uera que omnem hominem in hunc mundum uenientem illuminat. in tantum odit opera tenebrarum ut apostolos suos in mundum uniuersum predicaturos euangelium omni creature mitteret eis precepit aperte dicens. quod dico uobis in tenebris dicite in lumine et quod in aure auditis predicate super tecta. Et i. Sicut enim multa sunt membra in corpore omnia uero non eundem actum habent. ita sunt ordines in ecclesia sed non omnis ad omnes habent officium. quia secundum apostolum alios dominus dedit apostolos prophetas alios autem doctores etc. Cum igitur doctorum ordo sit quasi precipuus in ecclesia non debet sibi quisquam indifferenter predicationis officium usurpare. nam secundum apostolum quomodo predicabunt nisi mittantur. et ipsa ueritas ipsa precepit apostolis rogate dominum messis ut mittat operarios in messem suam. quod si forte quis argute respondeat quod tales inuisibiliter mittuntur a deo et si non uisibiliter mittantur ab homine. cum inuisibilis missio multo sit dignior quam uisibilis et diuina longe melior quam humana. potest rationabiliter responderi quod cum interior illa missio sit occulta non sufficit cuiquam nude tantum asserere quod ipse sit missus a deo cum hoc quilibet hereticus assereret. sed oportet quod astruat illam inuisibilem missionem per operationem miraculi uel scripture testimonium speciale. unde cum dominus uellet mittere moysen in egiptum ad filios israel ut crederent ei quod mitteretur ab ipso dedit ei signum ut conuerteret uirgam in colubrum et colubrum in uirgam reformaret. Iohannes quoque baptista speciale sue missionis testimonium protulit de scriptura dicens. ego uox clamantis in deserto dirigite uiam domini sicut dixit ysaias propheta. Et i. Licet autem scientia ualde sit necessaria sacerdotibus ad doctrinam quia iuxta uerbum propheticum. labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirunt ex ore eius non est tamen simplicibus sacerdotibus etiam a scolasticis detrahendum cum in eis sacerdotale officium debeat honorari propter quod dominus in lege precepit dicens non detrahes sacerdotes intelligens quia propter excellentiam ordinis et officii digni

tatem duorum nomine nuncupant et cetera. Si quis ipsorum sue presumptionis audaciam illo defendat exemplo quo asina legitur reprehendisse prophetam. vel quo dominus ait quis ex vobis arguet me de peccato. cum aliud sit fratrem unum peccantem occulte corripere quod quilibet tenetur efficere secundum regulam evangelicam in quo casu sane potest intelligi quod balaam fuit correptus ab asina et aliud est patrem suum delinquentem reprehendere manifeste quod utique nulli licet secundum evangelicam veritatem. nam qui dicit fratri fatue reus erit gehenne ignis. rursus aliud est quod prelatus sponte de sua confisus innocentia subditorum se accusationi subdidit. in quo casu premissum domini verbum debet intelligi et aliud quod subditus non tam animo reprehendendi quam detrahendi exurgit temerarius in prelatum cum ei potius incumbat necessitas obsequendi. quod si forte necessitas postulaverit ut sacerdos tamquam inutilis et indignus a cura gregis debeat removeri agendum est ordinate apud episcopum cuius officium tam instituendi quam destituendi sacerdotum noscitur pertinere.

Idem in con. general.

Excommunicamus itaque et anathematizamus omnem heresim extollentem se adversus hanc sanctam ortodoxam catholicam fidem quam superius exposuimus condempnantes hereticos universos quibuscumque censeantur nominibus. facies quidem diversas habentes sed caudas adinvicem colligatas quia de vanitate conveniunt in idipsum. dampnati vero presentibus secularibus potestatibus aut eorum balivis relinquantur animadversione debita puniendi clericis prius a suis ordinibus degradatis. ita quod bona huiusmodi dampnatorum si laici fuerint confiscentur. si vero clerici applicentur ecclesiis a quibus stipendia receperunt. Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles nisi iuxta considerationem suspicionis qualitatemque personae propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint. anathematis gladio feriantur et usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur. ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint extunc velud heretici condempnentur. Moneantur autem inducantur et si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur seculares potestates quibuscumque fungantur officiis ut sicut reputari cupiunt et haberi fideles ita pro defensione fidei prestent publice iuramentum quod de terris sue iurisdictioni subiectis universos hereticos ab ecclesia denotatos bona fide pro viribus exterminare studebunt. ita quod amodo quandocumque quis fuerit in potestatem sive perpetuam sive temporalem assumptus hoc teneatur capitulum iuramento firmare. Si vero dominus temporalis requisitus et monitus ab ecclesia terram suam purgare neglexerit ab heretica pravitate fedi tate. per metropolitanum et ceteros comprovinciales episcopos excommunicationis vinculo innodetur. et si satisfacere contempserit infra annum significetur hoc summo pontifici ut extunc ipse vassallos ab eius fidelitate denuntiet absolutos et terram exponat catholicis occupandam qui eam exterminatis hereticis absque ulla contradictione possideant et in fidei puritate conservent. salvo iure domini principalis dummodo super hoc ipse nullum prestet obstaculum nec aliquod impedimentum opponat eadem nichilominus lege servata circa eos qui non habent dominos principales. Catholici vero qui crucis assumpto caractere ad hereticorum exterminium se accinxerint illa gaudeant indulgentia illoque privilegio sint muniti que accedentibus in terre

[illegible] se subsidium concedunt. Credentes
praeterea receptatores, defensores et fautores
haereticorum excommunicationi decernimus subiacere,
firmiter statuentes ut postquam qui-
libet talium fuerit excommunicatione no-
tatus, si satisfacere contempserit infra
annum, ex tunc ipso iure sit factus
infamis, nec ad publica officia seu con-
silia, nec ad eligendos aliquos ad huius-
modi, nec ad testimonium admittatur.
Sit etiam intestabilis, ut nec testandi
liberam habeat facultatem, nec ad hereditatis
successionem accedat. Nullus prae-
terea ipsi super quocumque negotio, sed
ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte iudex
exstiterit, eius sententia nullam ob-
tineat firmitatem, nec causae aliquae ad
eius audientiam perferantur. Si fuerit advocatus,
nullatenus eius patrocinium admittatur. Si
tabellio, instrumenta confecta per ipsum nul-
lius sint momenti, sed cum auctore dam-
nato damnentur. Et in similibus idem
praecipimus observari. Si vero clericus fuerit,
ab omni officio et beneficio deponatur,
ut in quo maior est culpa, gravi-
or exerceatur vindicta. Si qui autem tales post-
quam ab ecclesia fuerint denotati, evitare
contempserint, excommunicationis sententia usque ad satis-
factionem idoneam percellantur. Sane clerici
non exhibeant pestilentibus huiusmodi ecclesiastica sacra-
menta, nec eos christianae praesumant tradere se-
pulturae, nec eleemosynas aut oblationes
eorum percipiant; alioquin suo priventur officio,
ad quod numquam restituantur absque indul-
to sedis apostolicae speciali. Similiter quilibet regulares,
quibus et hoc infligatur, ut eorum privile-
gia nulla dioecesi [illegible] fuerint in qua tales
excessus perpetrare praesumpserint. Quia
vero nonnulli sub specie pietatis virtutem
eius, iuxta quod ait Apostolus, abnegantes au-
ctoritatem sibi vindicant praedicandi, cum
idem Apostolus dicat: Quomodo praedicabunt nisi
mittantur? omnes qui prohibiti vel non missi,
praeter auctoritatem ab apostolica sede vel catholico
episcopo loci susceptam, publice vel privatum
praedicationis officium usurpare praesump-
serint, excommunicationis vinculo innodentur, et nisi quan-
tocius resipuerint, alia competenti poena
plectantur. Adiicimus insuper ut quilibet
archiepiscopus vel episcopus per se aut archidiaconum
suum vel alias honestas idoneasque per-
sonas bis aut saltem semel in anno
propriam parochiam in qua fama fuerit
haereticos habitare circumeat, et ibi tres vel plures
boni testimonii viros vel etiam si expe-
dire videbitur totam viciniam iura-
re compellat, quod si quis ibidem haereticos
scierit vel aliquos occulta conventicula ce-
lebrantes, seu a communi conversatione fidelium
vita et moribus dissidentes, eos episcopo stu-
deat indicare. Ipse autem episcopus ad praesentiam
suam convocet accusatos, qui nisi se
ab obiecto reatu purgaverint, vel si post
purgationem exhibitam in pristinam
fuerint relapsi perfidiam, canonice pu-
niantur. Si qui vero ex eis iuramen-
ti religionem obstinatione damnabili
respuentes iurare forte noluerint, ex
hoc ipso tanquam haeretici reputentur. Volumus
igitur et mandamus et in virtute obedientiae districte praecipimus
ut ad haec efficaciter exsequenda episcopi per dioeces-
es suas diligenter invigilent, si canonicam vo-
luerint effugere ultionem. Si quis enim
episcopus super expurgando de sua dioecesi haere-
ticae pravitatis fermento negligens appa-
ruerit, et ab episcopali officio deponatur, et in lo-
cum ipsius alter substituatur idoneus
qui velit et possit haereticam confundere pra-
vitatem. G. archiepiscopo Medi-
olanensi. Sicut in uno corpore etc. et infra. Quia
non nulli laici praedicare praesumant et
venenum erroris sub specie
virtutum occulte subministrent, nos attendentes
quod doctorum ordo est in ecclesia quasi

p(re)cipius. &c. q(uod) cum alios (contra) apl'os
vellit alios p(ro)bas. a(utem) n(on) decrevi(mus)
eclicos laicos remittis causis eorumq(ue)
ordinis esse(n)t offi(cium) p(ro) canon. Lex

Excommunicatis et anathematizatis sum
videlicet h(ab)itu(m), gerardos, paterinos, pau
pes de lugduno, passaginos, iosepinos
arnaldistas, speronistas, et alios q(u)ib(us)
cum nominibus censeant(ur) facies quid(em)
h(ab)entes diu(er)sas, s(ed) caudas ad i(n)vicem
colligatas, q(ui)a d(e) vanitate conveniunt
in id ip(su)m. Condempnatus v(er)o p(er) eccl(es)i(a)m
sec(u)lari iudicio relinquatur a(n)i(m)adv(er)sio
ne debita puniendi: cl(er)icis p(ri)us a suis
ordinib(us) d(e)gradatis. Si q(ui) a(ute)m d(e) p(re)d(i)c(t)is
postq(ua)m fuerint dep(re)h(e)nsi redire volu
erint ad agendam (con)dignam p(e)nit(enti)a(m)
in p(er)petuo carcere d(e)trudantur. Cre
dentes a(ute)m eorum erroribus h(er)eticos s(imi)l(ite)r
iudicamus. Idem.

Absolutos se noverint a debito fidelitatis
hominii et totius obsequii quib(us)cu(m)q(ue)
lapsis manifeste in h(er)esim aliquo pa
cto quacumq(ue) firmitate vallato te
nebant(ur) astricti. c. d(e) scismaticis et or(dinatis)

Ex con. lat. (De) o(r)dinatis ab eis. Ix.

Quod a p(re)decessore n(ost)ro, et c(etera). Ordinatio(n)es
ab octaviano et [illegible] heresiarchis
factas, et ab ordinatis ab eis irritas esse
censem(us) adicientes ut quicu(m)q(ue) dignitates
eccl(es)iasticas seu b(e)n(e)ficia p(er) d(i)c(t)os scismati
cos acceperunt careat [illegible] impetratis
alienationes quoq(ue) q(uae) p(er) eosde(m) scismati
cos sive p(er) laicos facte sunt d(e) reb(us) eccl(es)ia
sticis omni careant firmitate, et ad ecc(lesi)a(m)
desinant sine o(mn)i honore redeant si q(ui)s
a(ute)m (contra) h(oc) p(re)sumpserit excommunicatio(n)i no
verit subiacere. Illos vero qui sponte iu
ramentum d(e) tenendo scismate p(re)stiterunt
a sacris ordinib(us) et dignitatib(us) decerni
mus manere suspensos. Innoc. iii.
bisuntin. archiep(iscop)o.

Fraternitati tue. et i(nfra). P(re)sbiterum quem a scismatica
co ass(er)is ordinatum ab officio potius repel
lere intendas, n(on) legitime p(ro)movit secu
fuisse n(isi) misericorditer dispensatu(m) et ab ea
p(er)sona que s(ibi) hanc potestatem dispensandi
h(ab)uit.

Alex. iii. d(e) apostatis. [illegible]

Preterea qui relicto cl(er)icali ordine et h(ab)itu suo
in apostasia tamq(uam) laici (con)versantur si
in criminib(us) (com)p(re)h(e)nsi teneant(ur) p(er) cen-
sura(m) ecc(lesi)asticam liberari. Idem abbi
s(an)c(t)e genovefe.

Ex litterar(um) tuarum tenore p(re)pendimus q(uod)
quidam eg(ri)tudine (con)fectus longa in
sano sortilegorum mulierum credens (con)silio
o ut sanaretur p(re)varicatio(n)em fecit in iniuriam
baptismatis sacramento. et i(nfra). Q(uia) ergo nostri
a dure p(ro)videntia (con)sulendos q(ui)b(us) debit
p(ro)xi(m)o acolitus quem minor etas et in
tentio s(an)i(tatis) s(ive) salutis excusare videt(ur). dis-
p(en)s(atione). P(re)s(en)tium vob(is) auctoritate p(re)cipim(us) q(uo)d ad superiores p(ro)mo
vere si publicam (contra) p(ro)motionem n(on) valebit
nisi ad religione(m) t(ra)nsire voluerit ut favo
re religionis. [illegible] (contr)a cum valeat d(e)i
spensari si v(er)o occultum e(st) p(ro)moveri pot
erit et excessum suum dignus penite(nt)ie
fructib(us) expiare. Innoc. iii.

Tue fraternitatis et i(nfra). Sup(er) eo articulo inquisi
t(um). clericum r(e)n(?)dectum q(uod) cl(er)ici qui sunt
de apostasie crimine infamati quicu(m)q(ue)
abiecerint h(ab)itum cl(er)icalem n(on) sunt inse
culari h(ab)itu tollandi. s(ed) p(er) districtione(m)
eccl(es)iasticam cohercendi donec deficiente
p(ro)batione ad infamiam abolendam
purgationem canonicam curaverint exhi
bere. Idem in con. gnali.

Quidam s(icut) accepim(us) qui ad s(an)c(t)a(m) cu(m) venirent
baptismatis voluntarii accesserunt vete
rem hominem omnino n(on) exuunt
ut novo p(er)fectius induantur. cum p(ri)
ores ritus reliquias retinentes xriane (con)
fundant. cum a(ute)m maledictus sit ho(mo)

religionis de con(?) ... tali comissione

qui etiam duabus uicibus ingressus est et iam du
uestem lineam lana contexta statuimus
ut per prelatos erga tales observantia uete
ris omnimode compescatur ut quos e
ane religioni liberi uoluntatis arbi
trium obtulit salutifere coactionis
necessitas in eius observatione conseruet cum
minus malum existat uitam do
mini non agnoscere quam post agnitam
retroire. **H**onorius .iii. archiepiscopo turonensi.

**A** nobis expetiuit tua fraternitas edoceri quid
de apostatis sit agendum cum in cu
stodia detineantur. qui minime uel blandi
tiis uel minis possunt induci ut
abiectum reassumant. ad quod tibi breuiter respondemus
quod tales si uolueris poteris sub graui cu
stodia carcerare ita quod solummodo
uita sibi missa reseruetur. donec a
sue presumptionis nequitia resipi
scant. **I**dem. archiepiscopo lundensi.

**C**onsultationi tue breuiter respondemus quod monachus
cuius aliquam sacrum ordinem in apo
stasia recipiens quantumlibet sic fu
erit reconciliatus abbati et receperit peni
tentiam absque dispensatione ro. pontificis mi
nistrare non poterit in ordine sic suscepto.

De hiis qui filios occiderunt.

**A**lexander .iii. tornacensi episcopo.

**V**eniens ad nos .G. mulier lacrima
bili nobis confessione monstrauit quod cum
de quodam filium genuisset et ille
sibi sepe turgido uultu improperasset
quod filius eius non esset. ipsa iracundie ca
lore ducta eundem filium interfecit.
et ideo fraternitati tue mandamus quatenus eam labores inducere ut
ad aliquod monasterium transeat in quo
peccata sua perpetua penitentia deploret. si autem
repugnante carnis fragilitate in
duci ad hoc noluerit ei licentiam in do
mino nubendi tribuas quia tutius
nobis uidetur ut in domino nubat
ut nisi soli quam inhoneste multos

admittat. **L**ucius .iii. parisiensi episcopo.

**I**ntelleximus quod .G. mulier filiam par
uam furore accensa diabolico iugu
lauit propter quod dominus terre maritum eius
ipsam compulit abiurare. quia non il
lam alio habere filios intimasti. quocirca
quatenus ita super hoc prouideas quod sui sceleris
penam luat et saluti eius ac filiorum
pertinentiam prouidentiam consulatis. et non
obstante iuramento quod a uiro dicitur dominus
apponitur extorsisse eam sicut expe
dire uideris eidem uiro restituas et
quod filios suos liberos possit et pacifice gu
bernare. **I**dem.

**D**e infantibus autem qui mortui repe
riuntur cum patre et matre et non
apparet a patre uel a matre oppressus
sit ipse uel suffocatus uel propria morte de
functus non debent esse inde securi parentes
nec etiam sine pena. sed tamen consideratio de
bet esse pietatis uel non uoluntatis quia
euentus mortis casu fuit. si autem eos non
latet ipsos interfectores esse scire debent
se grauiter deliquisse. quidam autem
penitentiam trium annorum indicant
esse debere quorum unum peragant in pa
ne et aqua. **G**regorius .x. De infantibus.

**S**i a patre suo ab alio sciente Laguntie exposito.
ipso aut ratum habente relegato pietatis
offitio infans expositus extitit hoc
ipso a potestate sua patria liberatus
nam et uinculum eam in ingenuitatem li
bertus et seruus [illegible] eripitur
quia et de pueris cuiuscumque etatis Laguntie
si expositi fuerint uel si alicui eorum alimen
ta impie negantur contigit est dicendum
sane qui hos susceperunt per hoc in
eorum personis ius aliquod uendicare.

**I**n exodo. De homicidio uoluntario.

**S**i quis per industriam occiderit proxi
mum et per insidias ab altari meo auel
les eum ut moriatur. sed casuali

Ex penitenciali romano.
Inter furem aut latronem ut cor-
ponaliter potat ab s. cris. quia ad y-
maginem dei creatus est p. xl. dies
non intres eccliam. et lanea ueste indu-
tus abestas et potibus qui mterfecti sunt
et a thoro. gladio et equitatu uios fu
per omnes dies abstineas. intra aut et q̄
ta feria et sabbato aliquo legumine
l' olibus. pomis et paruis pisciculis. et
mediocri ceruisia utere temperate
. Si aut odiu meditatore te tu
a quo bando hi diaboli in ira infe-
cisti sm indulgentiam dico propter ymā
ginem dei si aliquid ieiunare uo
lueris bonum est tibi et elemosinam
fac largiter si presbiter eadem fecit. non de
ponatur tamen quamdiu uiuit penitentiam
agat. Aug. sr exodo.
Si p fodiens inuentus fuit fur
et percussus mortuus fuit non
est illi homicidium. Si aut ori
atur sol sup eum reus erit intellig
ergo non ptinere ad homicidium si fur
nocturnus. occidatur. Si aut diur-
nus. ad homicidium ptinere. hoc est
enim quod ait si orietur sol sup eum.
id est quod potat discernere ad furandum
non occidendum uenisse. et ideo non deb;
occidi. hoc et in antiquis legibus secula-
ribus quibus ista est antiquior inue-
nitur impune. s. occidi nocturnum
furem quoquo modo diurnum autem
si se telo defenderet enim plus est
quam fur. Ite.
Cum iuramento pollicitus est herodes
saltatrici dare quicquid postulasset;
ab eo. si obiius iurando fecisse se dicat
si patris matris ue interitum postulasset;
facturus est an non quod ergo in furore
pueniaturus fuit contempnere obiuit in
appha. Ex concil' guarmacen.

Si aliquis causa explende libidinis l' odii
meditatione homini aut mulieri aliquid
fecit l' ad potandum dedit ut non possit
generare aut concipere ut nasci soboles ut
homicida teneatur. Alex. iii. exon.
Sicut dignum est. sane cum lege po-
tius discretus et caritas plenius nosti
quod in excessibus singulorum non solum quanti-
tas et qualitas delicti. sed etas. sciencia. sexus.
atque condicio delinquentis sunt atten-
denda. et non solum sm personam sed sm
locum et tempus quo delictum committi-
tur unicuique penitentia debet indici cum
excessus magis sit in uno quam in ali-
o puniendus. illi aut qui animo oc-
cidendi. feriendi aut capiendi
illum scilicet et reuerendum uirum
quondam sanctum archiepm cantuariensem
in ecclesiam se fatentur uenisse. si eodem
illa captione mortuus secuta fuisset
par penam l' fere pari existerent puni-
endi. Illi et qui non ut ferirent sed
ut percussoribus operam ferrent si forte
pahorum uiolentiam impedirentur
paulo minori debent pena multa-
ri. quod cum scriptum sit qui potuit ho-
minem liberare a morte et non liberauit eum
occidit constat ab homicidii reatu im-
munes non esse qui occasoribus opem contra
alios prestare uenerunt nec caret scru-
pulo societatis occulte qui manifesto
facinori desinit obuiare. Quando sic asserit
animum regis inflamasse ad odium
unde homicidium fuit secutum in
dicere et asper si non ita seuere sunt puni-
endi nisi forte regem ipsm ad illud
homicidium suis suggestionibus
prouocasset. Illi quoque non fuerunt acto
lipa hibi nec a pena debent esse immu-
nes qui licet fuerint illius machina-
tionis ignari tamen eis quos sicarios esse
sciebant in famulos custodiendis mi-

F

pos morte

nisi tum p̄buerūt. Clericos insup qui dicūt' illis sa uiri. et suor' ortem ei spolia occupasse. si nichil aliud in tanto facinore ꝯmiserunt a pena mortis eos arbitram(ur) ēē īmunes. s; q̄ occuparāt eis quorum fuerūt tenent' in inte grū restitue(re) sibi h̄nt in facultatib; ū de possūt ea reddere. et ip̄is ꝑeib; moderata est penitā iniūgenda. q(uo)r(um) lic; qdā ex his q̄ occupauerāt fatēāt' se pauperib; errogasse n̄ tn̄ aliena cum ip̄a potuissēt eis quor' fuerūt restituere debuerunt paupib; errogare. Filius ꝓtea qui sola excōicatoꝝ participatione se reos ēē cognoscunt ꝯsiderata tp̄is mora quo in eadem nequitia pdurarūt. et inquisito si eis timore l' affectōe cōcaluiūt scient' l' ignorant' est pnīa indicenda. Clericos aūt quos cōstat armatos int' fuisse tanto facinori. et illos qui ꝯsiliū ꝯ(de)derūt ut sanciatur capet' ppetuo n̄ solū ab altaris; ministrio ꝯponendos ēē cēsem'. s; et q(uo)d in ecclīis nulo unq̄m tp̄e lectiones legāt l' responsoria in choro sepatim cantent. s; in psalmis ap̄ deū ꝯ cōmisso satagant ueniā impetrare. insup in districto claustro monachoꝝ l' canoīcorū regulariū si fi pōt sūt recludendi. ita q(uo)d usq; ad septēniū l' q(ui)nq(ue)nniū debēt ab ecclīaꝝ introitu cohercēi. Idem.

Presbiterum qui quendā pueri intuitu disciplinę pcussit in capite cū post paucos dies expirasset. tam ab oī altaris ministrio deb; ppetuo remouē q(ua)m ab offō sacdotali ꝯponē si ex ip̄a pcussione int' uit. l' aliam infirmitatē incūrit ꝯ qua noscat' expirasse. Idem cu sentiñ. archiep̄o.

Continebat' in litt'is tuis q(uo)d cum clericus p̄sentium lator et quidam alii dicer a iuuenis ecce ꝯp̄ cōsuma to redirent leti aᵗ (?) laboris gratia quandam luctam īmitati uiatorū baculos suos sūt deb(er)ant iacere inclinatu; et alt' alt'ius fustem ferire. cū sicut solet ēē cōditio ut qui alt'ius baculū pcutēt ē uictor p equo alto uterent' s; p̄fati cl'ici equitādi licentia n̄ utētes sola erant iactatōe cōtenti q(ua)n(d)o aūt laicus dum baculum eius sōē diacon' pcussit, incautus. in eum equitaturus misit. uit et falce illius diaconi qua erat accinctus mortale uulnus accep̄. de quo post dies octo expirauit. Ideoq; ꝯs q̄. eundem diaconem sine licētia ro. po. ad supiorem gradum ascendere uel in diaconat' offō nullo unq̄m tempore ministrare pmittas. s; eum dispēsatiue ministrare in subdiaconii offō paciaris. Idem exon. ep̄o.

Lator p̄sentium. p. clericus nob' ꝓposuit q(uo)d cum quadam die casu quodā clerico iuuēt cōtingit q(uo)d ille piectus tum adstam eū cultellus quem ad latus suum habebat in alt'rum incidit et fortuitu occubuit uulneratus. Ideoq; ꝯs q̄. si ita res h'uit et alia iusta cā n̄ impedit p̄dcm p. ubi(que) pmittas ad sacros ordines pmoūē. Idem. abbi sci benedicti de nebeia.

Suscepimus litt'as uestras p(er) quas cognouimus q(uo)d cum lator p̄sentium in custodia custodiam domus cum alio frequentaret ingredientes ꝯ nocte quidā latrones ad eos turpit' ipōs impetuosius affligere et dedecorare ualentur ꝯpius p̄sumpsūt. in quos ipsi rēsumptis uirib; insurgentes ligauēt illos et ꝯtinē usq; ad notitiam capituli uoluerūt cum. aūt iste rem ad tuam audientiam platurus ligatos eos in f(ra)tris sui custodia dimisisset et furis se

solue(re) int(er)im i(n)s(er)e(re) illos ne ab eis interim
tre(n)s ... expediebat poti(us)
q(ua)m post tunicam relinquere pallium;
et item sub stirpe iactuam. q(uia) p(ro)p(ter)
co(n)s(er)uatio(n)is illib; reb; et transitoriis tam
acriter [illegible] exardescere abstineat iste
breuit(er) ab altaris ministerio et ..
tu(m) penitentiam suam ad arbitrium tuu(m)
studeat expiare. constat enim eos contra
consuetudinem ecclesiasticam extitisse
p(re)sertim emptor. Item lucen(si) ep(iscop)o.

De cetero noueris q(uod) diaconus q(ui) homi
cidio cum dedisse uidetur. n(on) uidetur
ad sacerdotium p(ro)mouendus. Cle(mens) iii.

Ad audientiam ap(osto)latus n(ost)ri p(er)uenit q(uod)
cum quidam p(res)b(yte)r uolens corrigere
q(ue)ndam de familia sua angulo quo
cingi solebat ip(su)m uibare temptasset
contingit q(uod) cultellus de uagina que
angulo adherebat elapsus in dorso
eiusdem aliq(ua)ntulum uulnerauit p(ost)
modum uero cum ille uulneratus aliq(ua)
diu uixisset et co(n)ualuisset, a uulnere
guidon ut dicitur infirmitate per
cussus uiam est uniu(er)se carnis ingres
sus. cum u(er)o utrum occasione uulneris de
cessisset. dubium habeatur. uestre. dis.
cretioni. q(uod) cum in dubiis semitam
debeamus eligere tutiorem. uos co(n)uenit
iniungere p(res)b(yte)ro memorato ut in sacris
ordinib; n(on) ministret. uerumtamen pe
nitentia co(n)gruenti potius co(n)cedere ut mino
rib; ordinib; sit contentus. si u(er)o ex a
lia infirmitate ille obierit. potuit sic
erit solutus diuina offitia mini
strare. Innoc. iii. lingonen(si) ep(iscop)o.

Dilect(us). fili. a. capellanus p(ro)posuit q(uod) cum
quadam corporis molestia grauaretur ut
comedendi appetitu(m) aliq(ua)ntulum
excitaret. equum quem nutrierat
ascendit qui cum bene n(on) pareret habe
nis s(ed) p(re)t(er) sessoris arbitriu(m) saltibus
lasciuaret. ip(s)e ut eius refrenaret impe
tum frenorum motibus equum q(uo)q(ue) cal
caribus stimulauit. eius ... libero
equus p(ro)prio arbitrio relictus ... festi
nanter quedam mulier ueniens ex ob
liquo infantulum baiulans obui
auit. Quamquam equus ueniens p(ro)cul ab
lecto sessore puerum p(re)dictum oppressit. Q(uo)
q(uo)n(iam). q(uia) sic est ita cu(m) idem capellanus nec
uoluntate n(ec) actu homicidiu(m) p(er)petrauit
n(on) credit operam illicite rei. n(on) impedias
quominus diuina offitia celebrare. Item
meren(si) ep(iscop)o.

Ex litteris tue f(raternitatis). accepimus q(uod) cum .h. p(res)b(yte)r.
fenum uellet de curru deponere. p(er)ticam
supius alligatam p(ro)iecit in t(er)ram. et
cum feno insisteret deponendo quidam
puerum q(ue)ndam iuxta curru(m) repit se
miuiuum in quo p(re)t(er) modicum
liuoris in fronte nichil inueniri po
tuit lesionis. nos aut(em) ab eodem q(ui) sui
mus sacerdote s(er)uplus q(ua)m iacet p(er)ticam
dictum sp(eci)ale sollicite an esset aliquis cir
ca currum. qui q(uod) circumspexisset asse
ruit s(ed) q(uod) uidisset aliq(ue)m denegauit.
adte q(ui) remittentes eu(n)dem mand. q(uatinus). si
res ita se n(on) est eundem graue scanda
lu(m) sit exortum. uel tanta laboret i(n)
famia. q(uod) deficiente accusatore opteat ei
canonicam purgatione(m) indicere. ip(su)m li
bere p(er)mittatis exequi offi(tiu)m sacerdotis.
Item bisunten(si). archiep(iscop)o.

Ex litteris t(ue) f(raternitatis). accepimus q(uod) cu(m) quidam mo(na)
chus ad deponendam de campanili campa
nam subscriuies ... lignum corruit
ip(s)o mouente q(ue)ndam oppressit puerum;
et occidit. quo circa. m(andamus). q(uatinus). si monachus
si monac necc(ess)ariam agebat et utile(m) in
loco ponere n(on) c(re)derent (uel) ibi deo
cessisse (uel) a consuetudine uenire q(uod)m lu
gnum mouisse dignoscat(ur) satis po
test p(ro)ficisci in monasterio ad altiores.

ipse tez

x aliquem

ordines promoveri. Idem episcopo Paduan.
Significasti quod cum F. clericus equitaret et equus cui insidebat tam se quam ipsum proiecit in aquam cum clericus ipsum graviter calcaribus stimulavit. equus vero cum existeret bucca durus preter voluntatem sessoris raptus incursum. quandam quam obviam habuit ex improviso pedibus interfecit. cumque nos ab eodem clerico fecissemus inquiri utrum equum indomitum prius scivisset. istud se asseruit ignorasse. Ideoque quod si est ita ad cautelam iniungas eidem penitentiam competentem qua peracta non impedias quominus in insusceptis ministret ordinibus et ad maiores valeat promoveri. Idem.

Petrus diaconus et monachus sancti Iohannis de pi... ma sua nobis insinuatione monstravit quod cum ipsum quendam in seculari habitu in ecclesia de Rigulo beneficium optinentem abbas illius ecclesie eodem beneficio spoliasset cognati et amici eius irati plurimum et commoti. nocte quadam in domo diaconi convenerunt. et cena facta dicebant quod vindictam volebant sumere de abbate. inhibitum autem expresse diacono ne abbatem occiderent aut aliquid sibi facerent unde ordinis sui discrimen incurreret. et ante diluculum inde omnes iverunt in eum et plagis impositis abierunt semivivo relicto qui post dies aliquot expiravit. Ideoque quod circa hoc. quod si premissa noveris veritate subnixa sepedicto non solum in diaconatus officio ministrare sed et ad ordinem presbyteratus ascendere si aliud canonicum non obstiterit liberam concedas auctoritate apostolica facultatem predictum si super hoc non fuerit respersus infamia. cum ei non debeat imputari quod contra prohibitionem eius expressa eo tamen vel occasionem non dante ausu sacrilego ab ipsius consanguineis attemptatum.

Idem abbati sancte trinitatis de Malo.
Significasti nobis quod cum quidam malefactores ingressi ecclesiam eucharistiam cum altari et libris ecclesiasticis ecclesie asportassent. Lau. presbyter ecclesie canonicus regularis prefatum iniquitatis filium fossorio arrepto percussit sed si ad mortem fuit ictus tunc ipse penitus ignoratis quamprimum parochiani ecclesie videntes ornamenta ecclesie asportantem acceptis gladiis et fustibus in eodem loco occiderunt. Ideoque nos in premisso casu decrevimus distinguendum utrum constare possit quod predictus sacerdos non intulit percussionem letalem de qua si aliorum non fuisset iniuria subsecuta percussus minime interisset et si percussor voluntatem non habuit occidendi nec ipsius studio consilio processerit aliorum ex illis et quid sub ita se habet quod forsan ex hoc ostendi non certa apparuisset percussio ab eodem inflicta tam modica et tam levis parte corporis minima quod de levi percussione non solet ad mortem ut priorum iudicio medicorum talis percussio asseritur non fuisse letalis concessis de credendo sit ipsi qui non accusatur vel denuntiatur ab aliquo sed per se ipsum consilium appetit salutare post penitentiam ad cautelam iniunctam in sacerdotali potuit officio ministrare maxime religionis accedente favore cum sit canonicus regularis et sine omni scandalo possit sacerdotale officium celebrare celebrare. quod si discerni non possit ex cuius ictu percussus interit in hoc dubio tamen quam homicida debet haberi sacerdos et si forte homicida non sit a sacerdotali officio debet abstinere cum in hoc casu cessare sit tutius quam temere celebrare pro eo quod in altero nullum in reliquo vero magnum

periculum timeat. et infra. Si uero ordinatorum
prohibetur sacerdos iste prius ab illo per
cussus sacrilego. mox eum cum ligone
in capite repercussit. cum uim ui re
pellere omnes leges et omnia iura permi
ttant. quia tamen debet fieri cum moderamine
inculpate tutele non quod cuiusque sit ad
sumendam uindictam sed ad iniuriam
propulsandam non uidetur idem sacer
dos a pena homicidii penitus excusa
ri cum tantis instrumento cum quo ipse per
cussit quod cum graue sit non solet leuem
plagam inferre. tum ratione partis in qua
fuit ille percussus. in qua de modi
co ictu quis letaliter solet ledi. Idem.

Tua nos fratre. duxit consulendos. et infra. quesiuisti quod sit de quodam mona
cho sentiendum. qui credens se a
gutturis mulierem quandam tumo
re curare. ut cirurgicus cum ferro
tumorem illum aperuit et tumo
ri alienam tulerit restrinxit dixitque ipse mul
ieri precepit. ne se uento exponeret ul
lo modo ne forte uentus subintrans
gutturis apertionem sibi causam mortis in
ferret. Sed mulier eius mandato con
tempto dum messes colligeret uen
to exposuit se incaute et sic per aper
tionem gutturis sanguis multus ef
fluxit. et mulier diem ultimum
sic finiuit. utrum uidelicet cum
predictus monachus sit sacerdos liceat
ei sacerdotale officium exercere. Nos
igitur fraternitati tue respondemus. quod licet ipse monachus
deliquerit alienum officium usurpan
do. quod sibi minime congruebat. sitamen
causa pietatis et non cupiditatis id egit
et peritus erat in officio cirurgie. omnemque
studuit quam debuit diligentiam
adhibere non est ex eo quod per culpam
mulieris contra consilium eius accidit
adeo reprobandus quod non post satisfac

tionem condignam cum eo misericorditer agi pos
sit ut diuina ualeat celebrare. alio
quin interdicta est ei sacerdotalis ordinis
executio de rigore. Idem.

Ad audientiam nostram sunt
ex tua parte perpositum. quod quidam scola
ris metuens ne latrones in hospitio in
trarent de strato consurgens reperit ibi furem
qui non solum ipsum scolarem prostrauit
ad terram sed pene ad mortem uulnera
uit eundem. et infra. mane itaque scolaris
latronem quesiuerit eundem quem uul
neratum inuentum potestati uicentie
tradiderit. coram constanter negauit.
quod premissa minime perpetrauit unde
prefatus potestas ad eundem scolarem nun
tios destinauit ut exponeret siquis sciret
de fure predicto predicto uel traderet inter si
gna qui cultrum quem ipsi latroni
abstulerat et seculares quos extraxerat
ne predictum strepitus audiret audi
retur nuntius tradidit memoratis se
super eodem facto nichil amplius intromit
tens potestas igitur receptis talibus inter signis
latronem ipsum apparitoribus suis tra
didit puniendum. qui sibi am
putauerunt uirilia et oculos eruerunt.
latro uero ira et dolore commotus nec
potum sumpsit nec cibum et sic de
medio est oblatus. Uerum per nuntium pos
tulas oraculum edoceri utrum prefa
tus scolaris ad sacros ualeat ordines
promoueri. Nos igitur inquisitioni tue taliter respondemus quod si prefa
tus scolaris diligens mittens ad iuuat
propter prescriptum euentum ad susceptionem
sacrorum ordinum nullatenus ar
cendus est. Idem priori et fratribus cartusiensibus.

Sicut ex litterarum uestrarum tenore accepi
mus cum quidam presbyter uestri ordinis
qui prius fuerat niger monachus
quandam mulierem pregnantem cum
qua contraxerat consuetudinem inhone
stam. et que asserebat se concepisse ex

eo pro corona arripuerit quasi ludens. ipsa per hoc sic se asserit esse lesam quod occasione hui abortiuit. preterea quod idem presbiter presbiterorum uirorum usus consilio se ipsum duxerit ab altaris ministerio sequestrandum. et cetera. nos uero deuotioni uestre insinuatione presentium intimamus. quod si nondum erat uiuificatus conceptus ministrare poterit. alioquin debet ab altaris officio abstinere. Idem .S. episcopo.

Postulasti et cetera. quesiuisti preterea utrum contra quosdam contempta excommunicationis sententia debitas ecclesiis decimas subtrahentes et regiam implorare liceat potestatem cum absolutionem ipsarum rerum absque sanguinis effusione ualeat coartari ad primum. quod si de his contumaciam simpliciter deponente rex cui ad bonorum laudem uindictam uero malorum et gladius est commissus in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatem eorum erit duritie imputandum. Honorius episcopo ebroacensi.

Exhibita nobis et cetera. clerici confessio patefecit. quod cum in puerili constitutus esset etate cum quibusdam coetaneis suis ludens et ipse quendam unum ex illis lapidem post eum non animo ledendi sed timorem incutiendi proiecit. qui licet ex proiecto lapide percussus non fuerit nec tactus ad alium tamen lapidem corruens et capud offendens. tamen propter improuisam medicationem tum propter parentum incuriam qui laboribus et sudoribus ipsum exposuit expirauit. qui a uero dictus clericus ut mitigaret dolorem patris defuncti ueniam super hoc postulauit ab ipso. tu eum a sacrorum ordinum susceptione repellis. quamquam idem defuncti pater in extremis laborans tibi et presbitero cui suam aperuit conscientiam confessus fuerit. et presbitero firmauit iuramento mecum ipsum in morte filii sui pro ut sibi constitit commisisse. quare idem clericus postulauit a nobis ut cum de eius obitu lesam non habeat conscientiam dignaremur agere misericorditer cum eodem quo circa et cetera. quod si constiterit ita esse. ipsum propter hoc a receptione sacrorum ordinum non repelles. Item capitulo ueneto.

Lator presentium sacerdos humiliter nobis insinuatione monstrauit quod cum pulsaret campanas in signo dato conueniret populus fidelium ad ecclesiam. cadens tintinabulum percussit quendam puerum cum eo qui cum uulneratus esset mortale decessit. nos igitur attendentes quod dicto sacerdoti qui dabat operam rei licite nichil potuit imputari si ceteras omnes fortuitos non preuidit. discretioni uestre et cetera quatinus si constiterit ita esse. dictum sacerdotem sacerdotale officium exequi permittatis. Item pellagio presbitero.

Petitio tua nobis exhibita continebat quod cum inimici dominice crucis ac blasphemi nominis christiani castrum quoddam in quo morabaris guerre inuasissent. exeuntibus inhabitatoribus tam clericis quam laicis contra eos ad inuicem confligentibus non omnes quam plurimi exstiterunt. unde pro eo quod aliquos percussisti irregularitatem metuas incurrisse. et cetera quatinus si de interfectione alicuius quam in illo conflictu tua conscientia te remordet a ministerio altaris abstineas reuerenter cum sit consultius in huius dubio abstinere quam temere celebrare. Gregorius viiii.

Quondam aut lator presentium ad bedificationem ecclesie in adiutorium a presbitero euocatus cum eius cum lacharii quod idem presbiter soluere nitebatur hac occasione rebus est humanis exemptus et cetera. attendentes igitur quod tu sacerdos uel dabat operam rei licite studuisti quam debuit diligentiam adhibere circa instantibus quibus periculum imminebat ita tempestiue et alta uoce premonitus quod intelligere et fu

potuerūt. inquit. ꝑmis ob hāc cām ut
q̄ʒ omīs casus fortuitos ꝓuidere n̄ possit
forsitan n̄ ꝓuidit n̄ debʒ quo ad officiū
ł beneficium. impediri. De torneamētis

Felicis me. innocentii ⁊ eugenii. ꝑ.
ꝑ decessorū nr̄oꝝ uestigiis inherētes.
detestabiles illas nundinas uel ferias
quas uulgo torneamenta uocant in q̄
bʒ milites ex condicto conuenire solent.
⁊ ad ostentationē uirium suarū
⁊ audacie temere congredi. unde mortes
hominū ⁊ animaꝝ ꝑicula sepe ꝑ
ueniunt fieri ꝓhibemꝰ. q̄ si quis eorū
ibi mortuus fuerit. quamuis ei poscen
ti penitentia n̄ negetur. ecclesiastica tamē care
at sepultura. Alex. iii. aurelien.

Ad audientiam nr̄am nouiꝰ ł epō.
ꝑuenisse. q̄ cum quidā ad locum
deputatum torneamētis causa recurrē
di debita accessisset ⁊ c̄. nos attendē
tes q̄ huiusmodi ecclesiastica sepultura debeat
interdici qui ad torneamenta aīo id fa
ciendi tamē accedentes decesserint ibidē. f. t.
p̄s. quia. si de constiterit q̄ ad ꝑdictum. n̄
animo ludendi s; percipiendi credi
ta ꝑuenisset. licet ibi fortuito casu
obierit corpus eius dispensatione ec
clesiastice facias sepulture. maxime si
dn̄icum corpus suscepit. ⁊ sacro o
lei fuerit unctione ꝑunctꝰ. De cl'icis pugnantibus in duello

Alex. iii.

Porro si clericus aliqui sponte duellum
oportunū oblatum susceperit. siue uin
ctor siue uictus fuerit de rigore iuris
est modo deponendus. s; quamuis tamen
q̄ eius modi grauis sit ⁊ enormis
excessus. cuadere ꝑt depositionis sniam
si cum ipso sicut ex dicto manifeste colligitur
dispendium diu modo exinde duel
lo homicidium ł membroꝝ diminu
tio n̄ fuerit subsecuta. Cele. iii.

Henricus pbr̄ nob huius tam insinuauit
q̄ cum laicus quondam sup furto in secu
lari placito conuenisset. q̄ testes sui
fecerunt pugilem. sm̄ ꝓuinciam terre
consuetudinē introductū qui reum uic̄
q̄ adeo uulnerauit. q̄ coactus esset
purare. q̄ igitur sup hoc nos consulere
uoluisti ambiguitatem tuam res
ponsione hui remouentes q̄ tales pugi
les homicide uī existunt nec ꝑotest sacer
dos licʒ n̄ ipse s; alius pro eo in duello i
pugnauit debʒ in sacris ministrare or
dinibʒ. sic tradunt sacroꝝ canonū
instituta homicidium ⁊ tam facto q̄
ꝑcepto siue consilio aut defensione n̄ e
dubium ꝑpetrari. potuit tamē cū
eo circa hmōi beneficium misericor
diter dispensari. Innoc. iii. De sagit
tariis ꝑ.

Artem illam mortiferam
⁊ odibilem balistarioꝝ ⁊ sagitta
rioꝝ. aduersus xp̄ianos ⁊ catholicos. exerceri
de cetero sub anathemate ꝓhibemꝰ. De adul
teriis et stupro. ꝑ.

In exodo.

Si seduxerit quis uirginem n̄ dum de
sponsatam dormieritq; cum ea dota
bit eam. ⁊ habebit uxorem. si uero
pater uirginis dare noluerit reddet pe
cuniam iuxta modum dotis quam
uirgines accipere consueuerunt. Greg.
suponti. epō.

Peruenit ad nos q̄ felix quondam u
irginem stupro decepit. q̄ si uerum e
quamuis esset de lege pena plectendus
nos tamen aliquantulum legis duritiam
mollientes hoc modo disponimus. ut
aut si eam uenerandum putauit corp
aut castigatus excommunicatus q̄ in mona
sterio in quo agat penitentiam retrudatur
de quo nulla sit ei egrediendi sine p̄
ceptione nr̄a licentia. Ex. aureli

Si uir sciens uxorem suā deliq. ł am
isse que n̄ egit penitentiam s; p manet
in fornicatione uixerit cum illa. reus erit

et eius pctī particeps quod similiter clamās
sa egerit penitentiam et noluerit ad uicium suum
reuti debet sed non sepe peccatricem. Ex
con. parisien.

Maritus eam ex suspitione uxores accusare
permissum est. et ipsi plus ceteris de adul
terio accusare possunt et defendere. Alex. iii.

Significasti nobis quendam presbiterum cum alterius
coniuge infra ecclesiam dormiuisse. qui se il
lum cuidam sacerdoti hinc de licitum con
fessos fuisse publice tibi detexit et ipso
idem sacerdos nomen adulteri celans in pre
sentia tua dixit super quo quid fieri debeat cum
negante adulterio mulier in confessio
ne persistat. consilium requisisti. ideoque
consulimus quod condignam penitentiam prestare im
ponas adulteri et eccliam per aspersionem
aque benedicte reconciliare procures presbitero autem
sacerdoti ne contra apostolum infirmorum cor
da mala fama ipsius percutiantur. et
ne uituperetur ministerium nostrum nec
securiores presbiteri existentes in peccatum
licentius prolabantur. cum uicinis presbiteris qui
se nolle peierare cognouerint iuxta ar
bitrium tuum purgationem indi
cas. qui si purgare potuerit in officio
suo ministrare dimittas. alioquin ab
offitio suo ipsum suspendere non post
ponas.

Innoc. iii. turon. archiepo.

Intelleximus quod cum. G. laicus uel. uxo
rem suam amantalii consortio de pul
lisset diocesanus eorum audiens eandem
cum quodam adulterio fornicari.
eam in uinculo excommunicationis astrinxit que tan
dem adulterium abiurans absolu
tionem recepta coram episcopo memorato
predictum uirum sibi restitui postulauit
at ille obiciens eius adulterium. et quod ip
sa ab ipso non expulsa sed spontanea re
cessisset restitutionem supposuit mi
nime faciendam. quod mulier inficiant
replicauit imprimis quod fuerit fornicatus

et quod. quo circa consulimus quod nisi constiterit uel per eui
dentiam rei uel confessionem legitimam
mulierem quod adulterata sit alius quam quod uir
dicatur commisisse probatione cessante ip
sum recipere compellas eandem. quod si predi
cto modo de mulieris fornicatione constiterit
nisi testes per quos uiri adulterium est
probatum fuerint reprobati. cum ma
trimonii uiris in utroque consistat et pa
ria delicta mutua compensatione tollan
tur nichilominus eum cogas ut eam
recipiat et maritali affectione pertractet
alioquin mulieri silentium im
ponere non postponas. Idem epo am
biacen.

Tua fraternitas requisiuit utrum aliquis
denegante uxori sue in adulterio de pre
hense debitum coniugale si postmo
dum ipse cum alia perpetret adulterium
manifeste cogi ut eandem marita
li affectione pertractet. super quo in talis
termus. quod cum paria crimina compen
satione mutua deleantur. uir hinc for
nicationis optentu sue uxoris nequit
consortium declinare. De raptoribus incen

Ex con. melden. diariis et uiolato
Deuius autem qui de ribus ecclesiarum.
loco ad locum iter faciunt et ubi re
rapinas et depredationes passi placuit ut
ab illius loci prelato excommunicentur nec
autem ex parochia illa exeant quam digne
quod perpetrauerit emendent quorum excommunicato pro
episcopo significanda est nec eos recipiat
antequam illuc redeant ubi rapinam fe
cerint. et omnia plene emendent. Aug. iii.

Sup eo uero. et cetera. statuimus ut quicumque
ex his qui uiolenter surrexerint in rapi
nam. sui in ecclesiarum uiolatione mani
feste fuerit deprehensus non prius ablata
restituat si potuerit uel emendandi firmam
et plenam securitatem fecerit. penitentie be
neficium ei penitus denegetur. si uero

us; ad obitū in contumatia sua duraverit et in extremo positus remedium penitentie humiliter postulavit si emendationem vel emendandi securitatem prestitit ei penitentia et sepultura ecclesiastica concedatur qui autem insanitate obstinata mente non penituit vel emendavit et in morte securitatem prestare nequiverit solempnitas penitentie parum prodesse videtur sic credimus. sed de peccato contrito viaticum [illegible] non negetur. ita tamen ut nullus clericorum sepulture illius intersit. nec eius helemosinam presumat acceptare vel aliqui presbiterorum vel clericorum. et hoc in vita vel in morte penitentias dare aut sepulture interesse vel eorum helemosinas [illegible] autem seu hi rapine participes invenienti et fuerit ordinis sui dampnum incurrere cupabuntur paciantur et ecclesiastico beneficio careant. Ex conc. lat.

Excommunicationi subdantur qui romanos aut christianos pro negotiatione vel aliis honestis causis navigio vectos aut capere aut rebus suis spoliare presumunt. Illi etiam qui christianos naufragium patientes quibus secundum fidei regulam auxilio esse tenentur dampnata cupiditate spoliata spoliant rebus suis nisi ablata reddiderint excommunicationi se noverint subiacere. Alex. iii. panormitan. archiepo.

In archiepiscopatu tuo quidam sarraceni mulieres christianos et pueros rapiunt et eis abuti presumunt. et quosdam etiam interdum occidere consueverunt. cum autem excessus hi tam scandale tibi et aliis episcopis committit prurientes. con. t. rem. quod tales in diocese tua existentes pecuniaria potius pena mulctantur et non flagellis affligere eam ordinatione adhibita quod flagella in vindicta sanguinis transire minime videantur. Sin ita fuit gravis excessus quod mortem vel detruncationem membrorum debeat sustinere substinere in vindictam reservet regie potestati. Item claromon. epo.

In litteris tuis continebatur quod cum h. multis fuisset quidam eccam. exercidium diabolo instigante commisisset. tandem ingratitudine constitutus accepta penitentia de commissis presbiterum capellanum suum fuit a sententia anathematis absolutus. sed moriens sepulturam ecclesiasticam habere nequivit quare propter si ita res se habet. mandamus. ut corpus eiusdem. ap. cess. facias in cimiterio sepeliri. et heredes moneas et per censuram compellas ut his quibus ille per incendium et alios dampna contra iustitiam irrogavit iuxta facultates suas condigne satisfaciant ut sic a peccato valeat liberari. Lucius iii. burgen. epo.

Cum causa que inter e. militem et uxorem eius vertitur. et s. iuvenis quod cum ibi raptus dicatur admitti vel nil ante de nuptiis agitur. iste raptor dicat non debet cum habuit mulieris assensum. et prius eam desponsavit. licet parentes reclamarent a quibus eam dicitur rapuisse. Carta non potest inmatrimonium carnis commixtione perfectum teste aplo uxor sui corporis potestatem non habet non habet sed maritus. et viso si possit esse matrimonium vel ex probationibus vel ex mutua confessione claruit post modum sine assensu viri non potuit ipsa monasterium ingredi aut. aut continentiam profiteri non ergo pro eo quod post matrimonium consummatum rapta prius in monasterio fuit. viro potius consortium declinare. maxime sic probari nequeat vir ut mulier profiteretur continentiam assensisset. Innoc. iii. epo. latonien.

Accedens ad ap. se. et s. rapta puella legittime contraheret cum raptore sicut post

dissensio transeat postmodum in consen-
sum et quamvis displiceat tamen incipi-
at complacere dummodo ad aliam liberam
legittimam fuerit provecta. Innocentius III.

Qui furatur hominem et **De furtis**
vendiderit convictus morte moriatur.

Ex con. tiburiensi.

Furti et latrocinii infamatus pro ...
actus vicium est penitus denegandum
si fuerit convictus aut auditu publico
diacono confessus fuit ... et ...
negaverit. Ex concilio ... [illegible]

Si quis per necessitatem famis aut nuditatis
furatus fuerit cibaria vestem vel pe-
cus penitentiam tribus ebdomadis ... [illegible]
gatus iejunet. Item super pari...

Qui cum fure partitur vadit...
non fur solum sed etiam reus tenetur quia
furti conscius ... possessore non
indicat. Alexander III. ... episcopo.

Eum qui ... innotuit quibus calicem quem ...
... caute dimissum rapiens ... ego
tempore retinere presumpsit ... si ipse
te confessus fuit et eundem ... cuius
... satisfecit nec est super nota
vel infamia manifesta respersus post per-
actam penitentiam aut congruam partem
penitentie dummodo alias ydoneum esse ip-
sum cognoscas ad sacros ordines non du-
bites promovere. Alexander III. in concilio turo-
nensi. **De usuris. rc.**

Plures clericorum et ... gradus ... auto-
ritas ut nullus constitutus in ordine
hoc vel aliud genus usure exercere presumat ...
Si quis possessionem alicuius data pecuni-
a sub hac specie in pignus acceperit si sortem
suam expensis deductis ... percepit
absolute possessionem restituat debitori.
Si autem aliquid minus habet eo recep-
to possessionem libere ad dominum revertatur. Si
post hoc constitutum in clericis ... fuerint
... contestatur ... ecclesiastici ... beneficio ...

... officio periculum patiatur.
Si vero laicus fuerit quousque ... de-
... manu ... videatur. Item
... archiepiscopo ... ecclesia ... ga.

Quoniam ... usuris ... quibus habet
... usurarum ... intelligere
... ut
... bonis quasi
... sortem de-
... ad ... pi-
... usurarum prac-
... appellatione ... Item in concilio la-
teranensi.

Quia in omnibus fere locis ita crimen usura-
rum invaluit ut multi aliis negotiis
pretermissis ... usuras exerceant et quasi
utriusque testamenti pagina condempnetur nequaquam
attendunt. Ideo constituimus ut usura-
rii manifesti nec ad communionem admittantur al-
taris nec christianam si in hoc peccato decesserint acci-
piant sepulturam. Sed nec oblationes eorum quisquam
accipiat. Qui autem acceperit vel ea
ne tradiderit sepulture et que accepit reddere
compellatur et donec ad arbitrium sui episcopi sa-
tisfaciat ab officii maneat executione
suspensus. Item panormitano archiepiscopo.

Super eo vero quod quorumdam quod usurarum crimen u-
triusque testamenti pagina detestetur super hoc dispensatio-
nem aliquam posse fieri non videmus quia cum sacra
scriptura prohibeat pro alterius vita mentiri multo magis pro-
hibendus est quis ne etiam pro redimenda vita capti-
vi usurarum crimine involvatur. Item Tolleta-
no ... usurarios ... tano archiepiscopo.

Cum in ... promulgatum ... consti-
tutione ... ecclesiastica ... sepultura
... ...
... ad executionem ... in
... affirmant illas dumtaxat
usuras restituendas ... recepisse
... ... ...
... ...
... ...
... pauperibus erogare

Adhuc de usuris facimus duo capitula et ... Adrianum
... [illegible]

dum modo

[illegible] in eis [illegible] habeantur usque [illegible] possint restitui cum usuris [illegible] in mutuatam pecuniam restituta [illegible] Illa autem quae non dicuntur usurariis [illegible] usuras valere [illegible] non debet ulla pena [illegible] tamen ad nota paupertas [illegible] Consilium vero quae de usuris sunt [illegible] debet [illegible] per huius aliquibus usurae sunt [illegible] te restitui. ut sic non solum apostolica [illegible] etiam apud possit quod per usuram non [illegible] in [illegible] usuram. Item [illegible] archiepiscopo.

In civitate tua dicitur saepe contingere quod cum quidam piper seu cinnamomum seu alias merces comparent, quae tunc ultra quinque libras non valent, et promittunt se illis a quibus illas merces accipiunt sex libras statuto termino soluturos. Licet autem contractus huiusmodi ex tali forma non possit censeri nomine usurarum, nihilominus tamen venditores peccatum incurrunt, nisi dubium sit merces illas plus minusve solutionis tempore valituras. Et ideo cives tui saluti suae bene consulerent, si a tali contractu cessarent, cum cogitationes hominum omnipotenti Deo nequeant occultari. Item.

Praecipimus quatenus presbyteros tuos usuras recipere interdicas, quod si parere contempserint, si clerici sunt eos ab officio beneficioque suspendas, si laici usque ad dignam satisfactionem ipsos vinculo excommunicationis astringas. Item [illegible] abbati et fratribus [illegible]

Conquestus est nobis G. clericus [illegible] quod [illegible] ipsam titulo pignoris detinetis et defructibus sortem receperitis [illegible] dicto memorato reddatis [illegible] ipsa [illegible] Item episcopo [illegible]

Tua nos duxit fraternitas consulendos, quod [illegible] usurariorum filius [illegible] qui eis in crimine usurarum [illegible] successerunt, an [illegible] ad quos bona usurariorum [illegible] devoluta [illegible] tis [illegible] filii ad restituendas usuras ea sunt districtione cogendi, qua parentes si viverent cogerentur [illegible] eos credimus [illegible] Urbanus III.

Consuluit nos tua devotio an ille in iudicio animarum quasi usurarius debeat iudicari, qui non alias mutuo traditurus, eo proposito mutuam pecuniam credit, ut licet omni conventione cessante plus tamen sorte recipiat, et utrum eodem reatu criminis involvatur, qui, ut vulgo dicitur, non aliter parabolam iurisiurandi concedit, donec quamvis sine exactione emolumentum aliquod inde percipiat, et an negotiator poena consimili debeat condemnari, qui merces suas longe maiori pretio distrahit, si ad solutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quam si ei incontinenti pretium persolvatur. Verum quia quid in his casibus tenendum sit ex evangelio Lucae manifeste cognoscitur, in quo dicitur: Date mutuum, nihil inde sperantes, huiusmodi homines pro intentione lucri, quam habent, cum omnis usura et superabundantia prohibeatur in lege, iudicandi sunt male agere, et ad ea quae taliter sunt accepta restituenda in animarum iudicio efficaciter inducendi. Innocentius III praelatis in regno Franciae constitutis.

Quam periculosum [illegible] manifestos usurarios [illegible] quos usuris pro[illegible] renuntiare constitit, cum aliquos eos conveniunt de usuris, nullius prorsus appellationis subterfugio se tueri. Item Narbonensi archiepiscopo.

Post miserabilem [illegible] iudaeos ad remittendas christianis usuras principes et potestates compelli praecipimus saeculares et donec eis remiserint ab universis christifidelibus tam in mercimoniis quam in aliis per excommunicationis sententiam eis iubemus communionem omnimodam denegari. Item Mutinensi episcopo.

Tuas dudum recepimus quaestiones [illegible] usurarii eos quibus dant pecuniam ad usuram praestare faciunt iuramentum quod usuras non recipiant [illegible] et super his quas solvunt nullam moveant quaestionem [illegible] ut usurarios ipsos [illegible] per poenam [illegible] compellas ante usurarum solutionem ab earum exactione desistere vel resistere

ipsas postmodum fuerint persolute ne de dolo et
fraude contigat eos commodum reportare. Id.

Quia frustra legis auxilium invocat qui
committit in legem. statuimus. ut siquis
usurarius a nobis litteras impetravit super restitu
endis usuris. vel fructibus computandis in sor
tem nisi prius ipse restituerit usuras quas
ab aliis noscitur recepisse auctoritate litterarum
impetrarum nullatenus audiatur. Id. Autisiodorensi.

Cum in diocesi tua sit quamplurimum usu Item epo.
rarum de quibus minime dubitatur quin sint
usurarii manifesti et quos propter timorem
potentum qui tuentur eosdem nullus ac
cusator apparet nec idem sit presumat con
dempnari. fraternitati tue. respondemus quod licet contra eos non
appareat accusator si tamen aliis argumentis illos
constiterit esse usurarios manifestos in eos pe
nam illatam. contra usurarios edictam
libere poteris exercere. Item.

Salubriter etc. sane generum de fructibus pos
sessionum quas sibi a socero sunt pro numerata dote
pignori obligate computandos in sortem
non credimus compellendum. cum frequenter dotis
fructus non sufficiant ad honera matrimonii
supportanda. Item epo. bononiensi.

Michael laicus sua nobis querimonia ostensa
vit. quod. G. quondam civis. bononiensis. cives
multa extorserit ab eo a patre suo civis
huius ex istiuc nomine usurarum etc. attentius
precipimus auctoritate. nostra. in negotio procedas eo
eodem non dictus conquerens restituerit vel ad
huc restituat siquas aliquando ipse vel pater
eius extorsit usuras. Id. in concilio generali.

Quanto amplius christiana religio ab exactione
compescitur usurarum tanto gravius super hiis iudeorum
perfidia insolescit ita quod brevi tempore christianorum
exhauriunt facultates volentes igitur in hac
parte prospicere christianis ne a iudeis imma
niter agravrentur synodali decreto adicimus
quod si pretextu iudei christianis graves immo
deratas ve usuras extorserint christianorum
eis participium subtrahatur donec dei
moderato gravamine satisfecerint eos petentes
vel christianis si opus fuerit per cen. ec. ap. post.
compellantur ab eorum commerciis abstinere.
principibus autem iniungimus ut propter hoc non sint
christianis infesti sed potius a tanto gravamine
studeant cohibere iudeos hac eadem pena iudeos
decernimus compellendos ad satisfaciendum eccle
siis pro decimis et oblationibus debitis quas a christi
anis de domibus et possessionibus aliis percipe
consueverant antequam ad iudeos quocumque titu
lo devenissent ut sic ecclesie conserventur indem
pnes. Gregorius. viiij. fri.

Naviganti vel eunti ad nundinas certam mu
tuans pecunie quantitatem pro eo quod suscipit
in se periculum recepturus aliquid ultra sor
tem usurarius est censendus. Ille quoque qui
dat. x. sol. ut alio tempore totidem sibi grani
vini. vel olei mensure reddantur quae licet
tunc plus valeant utrum plus vel minus
solutionis tempore fuerint valiture verisimiliter
dubitatur. non debet ex hoc usurarius rep
utari. Ratione dubii. hic etiam excusatur.
qui pannos granum. vinum. oleum. vel alias mer
ces vendidit ut amplius quam tunc valeant
in certo termino recipiat pro eisdem. si tamen ea
tempore contractus non fuerat venditurus. Augustinus.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius
primum deo cuius presentiam contempnit. de
inde iudici quem mentiendo fallit. postremo
innocenti quem falso testimonio ledit. v
Item reus est et qui veritatem occultat et
qui mendacium dicit. quia et ille prodesse non vult
et iste nocere desiderat. Lucius. iii. vigorn.

Super eo quod firmiter. auctoritate falsarum Item epo.
litterarum lata noluisti executioni mandare
te. prudenter commendamus. mandantes ut quo
tiens aliqua scripta sub nomine nostro ostensa
tibi redarguenda inveneris falsitatis. nullatenus
eis adhibeas fidem et quod ipsas ostendentem
fuerit non obstante. sed eum qui presentaverit
retineri facias diligenter. Urbanus. iii.

Ad audientiam nostram te significante pervenit

De crimine falsi.

quod cum quosdam clericos qui falsaverant sigil
lum regis Francorum carcerali custodie
mancipatis et c. f. t. t. iterum. ut eis nec
membrum auferri nec penam infligi facias
corporalem per quam possit mortis incurrere set eis a
suis ordinibus degradatis insignium ma
lefitii caracterem aliquem ipsum facias
quo inter alios cognoscantur et provinciam
ipsam eos abiurare compellens abire
permittas. Innocentius iii.

Dura sepe mandata et c. statuimus et sub pena
excommunicationis et suspensionis ordinis et benefitii
districtius inhibemus ne quis apostolice sedis ap.
litteras nostras nisi a nobis vel de manibus illorum
recipiat qui de mandato nostro ad illud
sunt offitium deputati. Si vero persona
tante auctoritatis extiterit ut ipsam de
ceat per nuntium litteras nostras recipere nun
tium ipsum ad cancellariam nostram vel ad
nos ipsos mittat ydoneum. per quem lit
teras ap. iuxta formam prescriptam reci
piat. siquis autem in hac mandati nostri
transgressor extiterit si laicus fuerit ex
communicationi subiaceat. si clericus offitii et
benefitii suspensione dampnetur. et c.
adicientes statuimus. ut generalem excommunicationem
firmam promulgetis quam per singulas
parrochias faciatis frequentius innovari
ti quod siquis falsas litteras se habere cogno
scit. infra. xx. dies litteras illas aut
destruat aut resignet si penam excommunicationis
voluerint evadere quam si forsan in mor
tis articulo sine speciali mandato nostro
a vobis quam volumus relaxari nec quod supre
sumptum fuerit esse set absolutio nullius quicquam
habeat firmitatis. Idem archiepiscopo et capitulo
Mediolanensi.

Licet ad regimen et c. ut autem varietates
falsitatis circa litteras deprehendere vale
atis eas nobis presentibus litteris duximus
exprimendas. Prima species falsitatis. hec est.
falsa bulla falsis litteris apponatur.
Secunda. ut filum de vera bulla extrahatur
ex toto et alium filum missum falsis
litteris inseratur. Tertia ut filum ab ea par
te in qua carta plicatur incisum cum vera
bulla falsis litteris inmittatur sub eadem
plicatura cum filo similis canapis
restauratur. Quarta cum a superiori parte bul
le altera pars fili sub plumbo rescinditur
et per idem filum litteris falsis inserta reducta
reducitur infra plumbum. Quinta cum
litteris bullatis et redditis in eis aliquid per
rasuram tenuem inmutatur. Sexta cum
scriptura litterarum quibus fuerat apposita vera
bulla cum aqua vel vino vel alio abo
lita seu deleta eadem carta cum calce et ali
is iuxta consuetum artifitium dealbata de
novo rescribitur. Septima cum carte
cui fuerat apposita vera bulla totaliter abo
lite vel abrase alia subtilissima carta ei
dem quantitatis scripta cum tenacissimo
glutino coniungitur. Ceterum [illegible] immu
nes falsitatis non reputamus immunes qui contra
constitutionem nostram scienter litteras non de nostra
vel bullatoris nostri manu receperunt. Illos
quoque qui accedentes ad bullam fal
sas litteras caute procurant ut de vera bul
la cum aliis sigillentur. set hee due species
falsitatis non possunt facile comprehendi nisi
vel in modo dictaminis. vel in forma scriptu
re vel qualitate carte falsitas cognosca
tur. In ceteris autem diligens indaga
tor falsitatem poterit intueri. vel in adiun
tione filorum. vel in collatione bulle vel mo
tione vel obtusione presertim si bulla non
sit equalis. set alicubi magis tumida
et alibi magis depressa. Idem an
cunaten. episcopo.

Quam gravi pene subiaceat et c. nos super
litteris que sub nostro nomine presentate fue
runt diligentius intuentes in eis tam
in continentia quam in dictamine de
prehendimus falsitatem. ac in hoc fuim

ammiraticꝫ cu tales litteras a nob emanasse credideras ... cesare debeas ap. se. consuetudine insuus littis hac tenꝰ ut patriarchas archiepos et epos. fr̄s ceteros aūt reges principes. t alios catholicos ordines. filios in nr̄is littis appellemus et cum uniuscuiusque persone nr̄e litte diriguntꝰ n̄ uocaꝫ eum in numero plurali ut nos. sed uir. et his similia in p̄dictis littis apponantur. misit aūt tibi littis p̄sentatas in salutatione dilecto ... fil. uocabens eum in littis qs aliquis tibi transmisit te iudice potius fr̄em uenerābilem appellat pp qꝫ sic littas ap. suspectas intueri tam in bulla filo et carta q̄m in stilo quas uideras p falsis. ul' falsas puenis. mō aliquo n̄ admittas.

Ad falsariorum confundendam malitiam. et̄ de cōi fr̄m nr̄oꝝ. cons. duximus statuendō ut qui littis uti n̄ri uoluerint eas p̄ mō diligenter q̄m si falsis littis duxerit ignorātia eorum sera penitentia euitat nequibit penas inferius ānotatas. nos enim omnes falsatores littarum mandat qui per se t alios uitium falsitatis exercent cū fautoribus et defensoribus suis anathematis uinculo decernimus innodatos. statuentes ut clerici qui falsarii fuerint de p̄bris omnibus offitiis et bn̄ficiis eccl̄siasticis ppetuo sint priuati itaqꝫ qui p̄se falsitatis uitium exercuerint postquam p eccl̄siasticum iudicem fuerint degradati sclari potestati tradantur. s'm constitutiones legitimas puniendi. p q̄m et laici qui sunt de falsitate conuicti legittime puniantur. qui uero suo noīe uero littas falsis utuntur si clerici fuerint offitiis et bn̄ficiis spolientur eccl̄siasticis. si laici tamen clerici maneant excōicationi subiecti donec satisfaciant competent ita tamen in utris. et illis malitia grauius q̄m negligentia puniat. et de his qui falsas litteras impetrant. statuimus obseruandum. Idem.

Accedens. et̄. s. t. et. c. qꝫ sutte. ap. in quibꝫ falsitas fuit de p̄bns(?) de supplici iustitia forma habent cum p̄sentem n̄ de bāt qꝫ peraliꝫ littis q̄ possunt facile optimi fratrem quas commisit falsitatibꝫ; n̄ littis usus est postquam eas falsas esse cognouit. tu ei offitium bn̄ficium quꝫ restituens ipsum s' hoc ulterius n̄ molestes. Idem.

Ex consciā et̄. dm littas ipsas qꝫ redargute fuant falsitatis diligenti intuerens. nullum sinem falsitatis signum t suspitionis inuenimus. n̄ paucarum litterarum rasuras q̄ nequaq̄m sapientis animum in dubitatem uertere debuerint dm suos ostitit. p̄dcm. R. se obligasse sub piculo cāe qꝫ littas illas falsas esse probaret. cū quibꝫ ad renuntiandū iuri suo. liberam hāt facultatem. ipi R. s' dc̄a cōca silentium imponatis

Ex p'niali theodori. de sortilegiis.

In tabulis ul' codicibꝫ aut aliis sorte futura n̄ sunt requirenda. nec diuinationes aliquas malignis rebꝫ quis obseruare p̄sumat qꝫ c aūt fecerit. xl. dies peniteat. Alex. iii. grado n. patriarche.

Ex tenore littarum accepimus. qꝫ. D. p̄br cum quodam infirmum ad priuatum locum accessit n̄ ea intentione ut inuocaret demonium s; ut inspectione astrolabii furtum quoddam eccē posset recuperari. dm licet h ex bono zelo. et simplicitate se fecisse apponat. id tamen grauissimum fuit et n̄ modicam immunde maculam peccati contraxit. et̄. cō. q talem ei p expiatione illius delicti penam imponas. qꝫ p annum et amplius si t uisum fuit eum ab altaris ministerio p̄cipias abstinere et extunc liberum sit ei exercere offitium sacerdotis. Hon. in capitulo lucan.

Ecclesia uestra epo destituta uos n̄es conuenientes

cantium ut desertum tractaretur elec-
tione pontificis. unum eligere et nobis
presentem qui tres auctoritate vestra elegit p
quos vice omnium vestrum provideretur
ecclesie de pastore quorum duo fratrem ma-
gistrum R. sollicite elegerunt qui ex parte il-
lorum eundem in tractatum a nobis omnibus
postulatis procuratoribus igitur vestris super
hiis in presentia constitutis nos talem examina-
tionem processu licet vota non careat quin
immo multa reprehensione sit dignum
sortes in talibus invenerunt. et infra. electionem ce-
lebratam de ipso ad gratiam confirmationis ad-
mittimus sortis usum in electionibus p
petua prohibitione dampnantes. De collu-

Greg. Dunelmensi episcopo decano. sionibus

Scripta fraternitatis vestre relegentes agnovimus quod
hii qui contra Adonamum episcopum aliquando clamaverunt
modo cum eodem manumissam con
venisse. et infra. qua non vilitati facinoris
qualitas nos vehementius impellit ut ea
que audivimus dissimulare nullatenus
nus debemus. Quocirca cum accusatores
et accusatum una esse fecisse gratiam unica
versione. Hoc necesse est subvenius presen
tam nesciente fraternitate. et infra. exprimendo co-
rum hic concordia compacta. Item.

Quemadmodum semel audita. et infra. in accusatione
nullo modo patietur. et si accusatus cum
accusatore in gratiam redierit. Alex. iii.
Norwicensi episcopo.

Accepimus uel, adeo clericorum malitiam
excrevisse. ut in eclesiam se collusione
iura super beneficiis que possident suscitare
ab aliis molestiam ... ut cum ecclesias
et etiam alia beneficia quiete possideant quo-
modo tractationis solvunt alius de ipsis be-
neficiis aliquanta portione uel post mortem
eorum ... ...sit quibus est collu-
sio facta uel sibi valeat vendicare. unde
tibi. et infra. si aliquos tue iurisdictionis p
collusionem uel fraudem beneficia ...

...stitit commisisse. eos beneficiis sine quibus collusi-
fuerint non differas perpetuo spoliare quem satis est
indignum si transferantur sine impunitate
iuris et auctoritatem invitum committentem. in
eorum non reclamaverit incommodum et iacturam.
Greg. ix. Bacensi archiepiscopo et fratri Ioseph in
monacho Florentino.

Inter clamorem qui ascendit contra Acheruntinum
archiepiscopum invalescat quem dissimulare ipso
ulterius sine scandalo non valens. nec sine periculo
tolerare. et infra. licet auctoritate apostolica sedis frequentibus cla-
moribus excitata inquisitionem quorundam ex-
cessuum suorum duxerit committendam propter
tergiversationes cum ipse ut dicitur eos cum inquisi-
toribus et examinatoribus colluderet. sed non cor-
ruptis testibus et inquisitoribus supradictis non
solum predicti excessus remanserunt hactenus
incorrecti verum etiam peiorum prioribus com-
mittere non expavit. et infra. dis. v. eodem q. si de hiis
collusione ac corruptione constiterit ex integro
super premissis et aliis alioquin. sit nobis
dum tarat inquiratis que invenitis inqui-
renda. Greg.

Pueris grandiusculis peccatum noluit attri-
buere quidam non aban... ... cum pube-
scere ceperint quia multo crederentur si nulla esset
nisi que in membris genitalibus committitur. quis
vero audeat affirmare furta mendacia
periuria non esse peccata. at his plena est
puerilis etas cum nec in eis non ita ut in ma-
ioribus punienda videantur. Alex. iii.
Vermon. episcopo.

Referente nobis H. intelleximus quod cum eius
clericus cum aliis pueris sagittaret qui-
dam nepos eiusdem H. sagitta percussus
interiit. quidam filius eius cum inter alios lu-
deret fortuito casu dicatur peregisse propter quod
abbas sancti Remigii ab altario H. secundum consu-
etudinem illius terre. c. sol. instituit
re[illegible]qui[illegible]bat. et infra. vii. annum in puerum
relinqui solet multum quia talis puer
citoris etatis humane leges dicunt se in

perca ta.

filius

ueniis corrigendum. cō. q. si constitit filium p̄dc̄i. h. infra. xiiij. etatis sue annū eūdem excessum cōmisisse memoratū abbatem moneas et cōpellas. ut ab eodē. h. p̄dc̄os. c. sol. pp illam consuetudinē; n̄ exigat n̄ ab ipso p tp̄ali pēa requirat.

Ex cō. aurelianen̄.

Ep̄m. pb̄m. aut diaconē canes. aut accipitres. aut huiusmodi ad uenandū n̄ licet hr̄e. q' siquis talium p̄sōa in hac uoluptate sepius detentus fuit si ep̄c est t' b; mensib; a cōiōe. si p̄b'r duob; si diacon' ab omi suspendat'.

Ex eodē.

Omib; s'uis di uenatiōes et siluaticas uagatiōes cum canib; et accipitres aut falcōes interdicim'.

Ex concil. agaten.

Si quis in aliquo gradu facto p̄cussor extitit. corripiat' a dn̄e et si n̄ emendauit deponat'.

Grego. tarentin̄. ep̄o.

Presbiteri qm̄ mulierem pp delictū suum cū ordinem sacerdocii cedi crudelit' fustib; d' putasti qm̄ licet exin̄ cū post. viii. m̄ses decessit immune arbitremur fuisse d' funetā. q2 tn̄ ad ordinē tuū noluisti hr̄e respectum duob; te mensib; ab ad ministratōe missar statuim' abstinere.

Alex. iii. lucen̄. ep̄o.

Presbiterum lator in quodā cōflictu asserit se fuisse p parte tn̄ illor. qui uiolentiam repellebāt. a quo lapides ipse p iecit s; i aliqm̄ n̄ p cussisse quoniam nos q2 palios illic aliquid' iacint' occisi a celebratōe missar p biennium p̄cipim' abstine̅. cō. itaq; ut si alia n̄ obi pecierit d' cursu huius tp̄is spatio ad sui eum offitii execuțōem admittas.

Celestin̄. iii.

Continentiā litter. et s. cū p. acolitus cū quib; dā ad resistend' p̄donib; arma sumpsisset; i cō flictu illo tres fuerūt ab aliis uulnati ad mortem. ita tam̄ qd' illa homicidia n; facto eius neq; ab alio p petrata fuerunt. et s. cō. t. t. uens' gratiam p̄dc̄m acolitum ad frugem melioris uite transiuisse dicatur potit' ipse ad subdiaconat' ordinem p mouē. et altaris ministrum exere. d' clerico

Clem̄. iij. maleficio et. inm.

Innotuit nob' et s. q2 p litteras retulisti q. i. cl'icus multis coram astantib; uba quedam in d' p̄ffione offitii et b'n̄ fitū n̄ri p tulit ip̄m adernitate cōpescas ut pena illius aliis terrorem incutiat ne decetō. cū. io. ec. in talia ubaj p rumpāt.

Greg. viiij.

Statuim' ut siquis cū d' in et aliqm̄ scōrum suor et maxime beatam uginem linguam in blasphemiam pss. relaxare p̄sumpserit p ep̄m suum pene subdat' inferius annotate uidelic; ut. i. vij. dieb; d' nicis p̄ foris eccē i ianuam festo dum agunt' missar sollempnia blasphem' existēs ultimo illor die dnico pallium et calciamenta n̄ hab' ligatus corrigiam circa collum. septē q; p̄cedentib; vj. ferias in pane ieiunet et aqua eccliam nullatenus ingressur' quolib; p̄dcor dier tres si potit. alioquin duos reficiat paupes sui unum et si nec ad hoc eius sup petāt facultates. id in penam aliam cōmutet' ani et si renuit recipe ac per agere p̄niam sup d'cam eccē int'dicatur ingressus et i obitu ecc̄astica sepltura p tp̄alem p̄tea pōtatē coactōe si necē fuit ep̄i diocesam ad hibita cam p blasphemus. si diues fuit. i. xl. solidor. alioquin. xxx. sui. xx. et si ad id n̄ sufficiat quinq; sol. usualis monete pena mulctet' nullatenus m̄iam habiturus q' i tāli ca etiā cōmunitatū statuta p̄uēt. d' clico excōicato deposito ministrante

Ex canone aplor.

l' int'dco.

de clerico uenatore

de clerico percussore

Si quis eps. pbr aut diaconus depositus p certis
criminibus ausus fuit attractare ministe-
rium sibi dudum commissum. iste ab ecclesia ab-
scindatur. Ex concil. antiocen.

Si quis pbr aut alius clericus fuit degradatus
aut ab officio pro certis criminibus suspensus
et ipse pro contemptum superbiam aliquod de mi-
sterio sibi interdicto agere presumpsit et postea
ab epo suo correptus incepta presump-
tione perduravit. hic omnibus modis excommunice-
tur et qui cum eo communicaverit similiter
se sciat excommunicatum similiter clericus. laicus. et
feminis excommunicatis observandum est. et si ab
ista omnia contempserit. eps. minime
emendare potuit regis iudicio ad recu-
sitionem ecclesie exilio dampnetur. Alex. iij.
london. epo.

Illa autem si qui alius aut contra mandata
tum. iu. pon. ab alienis epis interdicti vel
excommunicati ante absolutionem divina officia ce-
lebraverint nisi moniti sine dilatione resi-
puerint perpetue depositionis sententiam pro culpa
tante temeritatis incurrant. Item. archiep.
Lateranensi presentium tibi intimamus quod tam ipsi quam
multi alii postquam interdicti vel excom-
municati fuerint divina presumpserunt officia
celebrare. et infra. t. 05. q. h. xl. solum
vel pauciores in huius delinquisse constiterit eos
in perpetuum ab officio sacerdotali deponas
si vero multitudinem magnam in hoc
peccasse cognoveris eos quos magis criminosos
licet esse constiterit perpetua depositione condemp-
nes et alios qui in tantum delinquerint ab of-
ficio ad tempus suspendas. et omnibus penitentiam pro
discretionem tibi a deo datam iniungas.

Innoc. iij. capitulo herbipol.

Illud dns in beato petro. et infra. v. m. f. iij. qui-
dam il. demen. eps licentia non solum non
obtenta. sed nec postulata. ecclesiam ildesemen
relicta. erbipol. ecclesiam. occupavit. et infra.
venerabili magdeburgensi epo. dedimus in manda-
datis. ut cum factum ipsum non possit in
partibus aliis non esse notorium nisi dictus eps infra
xx. dies ab herbipol. ecclesie administratione
cessaret eum excommunicatum publice nuntiaret. quod
idem magdeburgensis. studuit adimplere.
et infra. ipse uero eps vivimus postmodum presen-
tia constitutus et si suum recognosceret et con-
fiteretur excessum et non iudicium sed misericordiam
postularet. hic tamen inter alia in sua excu-
sacione proposuit quod cum dictus magdebur.
non esset ordinarius iudex eius non credide-
rat sententiam ipsam nisi per missa. auct. delegata
posset procedere contra ipsum aut sententiam in eum
aliquam promulgare. unde cum ante factum
monitorias non post litteras a deo aliquas
accepisset peccare non credidit si divina of-
ficia quantum cumque sollempniter celebra-
vit. presertim cum ei non nisi per famam de sen-
tentia esset eum prolata constaret. et infra. licet autem
in hoc non videatur omnino culpam evitasse
quia tamen in dubiis via est tutior eligenda.
et si lata in eum sententia dubitaret debuit
tamen potius abstinere quam sacramenta ecclesiastica
pertractare. Illud autem quod ipse venie di-
vina sibi fecit postquam se a nobis excommunica-
tum noverat celebrare et communioni fidelium se im-
mescuit potest esse eum facere credimus quam
pro eo cum sub fiducia penitentie non debuit
deliquisse et excommunicato non vitare mul-
to magis quam non vitari periculosum exis-
tat non vitare si quidem cum in eo sit ex-
communicatus suo delicto non potest. sed cum exclusus
pendeat suo delicto potius non vitari
et infra. cum eo misericordiam faciens penam quam
canones pont. hiis qui post excommunicationem
divina presumpserint officia celebrare vel
se celebrationi ingesserint divinorum
ei non duximus infligendam. Item
bisuntino archiepo.

Fraternitati tue et infra. pbros aut alios
clericos qui pro suis excessibus a te vel ceteri
bus a nativitate canonice innodati presump-
serint officia celebrare divina rationabiliter

potius beneficiis ecclesiasticis spoliare. Idem.
decano et priori colonien.

Postulastis per sedem apostolicam edoceri. utrum consultationi
vestre respondemus. quod cum excommunicatis communicantes non
debeant clerici excommunicationis vinculo innodati
ecclesiastica beneficia conferri non possunt. nec
illi valent ea licite retinere. Nisi forsitan
cum eis fuerit misericorditer dispensatum.
cum ipsa non fuerint canonice consecuti. Cle-
rici vero qui scientes illa beneficia talibus con-
tulerint. tam diu debent a beneficiorum col-
latione suspendi donec super hoc veniam con-
sequi mereantur ut puniantur in hoc quod
delinquere presumpserunt. Consuluistis
preterea qualiter puniri debeant clerici. monachi
vel moniales ecclesiarum conventualium qui
post latam interdicti sententiam in locis sup-
positis interdicto presumpserunt hactenus
et adhuc etiam non verentur divina officia ce-
lebrare. quum videlicet ipso iure sint excommunicationis
vinculo innodati. Ad quod breviter respondemus
quod clerici qui talia presumpserunt sunt
ecclesiasticis beneficiis spoliandi. monachi
vero vel moniales in artioribus monasteriis
ad agendam penitentiam detrudendi.

Idem decano et subdecano et magistro pictavie.
et magistro P. canonico pettragoricen.

Proposuit magister P. clericus episcopi tuscu-
lan. quod G. sancte marie in porticu diaconus
cardinalis in partibus illis apostolice sedis legationis
fungente officio quidam de lemovicensi ei
humiliter supplicarunt ut eorum ecclesie
que debito fraudabatur clericorum servitio ordi-
naret. pro se ac magistro eos eidem preces
specialiter porrigentes. Ipse vero lemovicen-
civitatem ingressus canonicos monu-
it ut illos reciperet in socios et fratres maxi-
me cum prebende .v. vel .iiii. ab ultima ipsius
ecclesie ordinatione vacassent quibus post
petitas et concessas deliberationis inducias
non curantibus respondere de prebendis lemovicen-
canonici. procuratores eosdem clericos investivit et.

Cum autem dictus magister et lemovicensis. priva-
rius in missa fuisset prefata constituti et ac-
ta vidimus in scriptis fecerimus diligenter per
pemarum testes intelleximus quod lemovicensis
episcopus pluribus annis ante quam idem magister in-
vestitus fuit clericos et burgenses castellem.
et eum nominatim quem eorum dicebat
consiliarium et fautorem vinculo excom-
municationis astrinxit. Testes vero ma-
gistri P. probaverunt et quod sicut episcopus burgenses et
eorum fautores tam clericos quam laicos lemovicensis
excommunicationis sententiam protulisset. eos tamen per tres
annos absolvit antequam dictus magister fuit
investitus et. Et quia idem episcopus dicto magistro
communicavit postea in ecclesia sua. et. ei
vero se per dictum magistrum investiture sue tempore
apostolico facto episcopo extitisse excommunicatum dictus penita-
rius sic obtulerat non probavit cum ex ad-
verso de absolutione et communione dicti episcopi fuit
facta fides quod per dictum legatum de memora-
to magistro factum est pro discretionis vestre sententiam
duximus approbandam. G. Regis. lib. 3. et 3.
canonicis pragen.

Apostolice sedis et. Cum in tempore suspensionis
ignoranter celebraveris divina vos redditis ig-
norantia probabilis excusatos. verum si forte ig-
norantia crassa et supina aut erronea fuit
propter quod dispensationis gratia egeatis eam vobis
de benignitate apostolica indulgemus. Idem.

Si celebrat in minori excommunicatione ligatus
licet graviter peccet nullius notam
irregularitatis incurrit. Et si eligere probi-
betur vel ea que iure vocis dictionis sibi compe-
tunt exercere. Si tamen scienter talis electus
fuerit eius est electio irritanda. pro eo quod
susceptionem eorum eligitur. ad quorum
perceptionem a sanctis patribus est privatus. Peccat autem
conferendo ecclesiastica sacramenta. sed ab eo col-
lata virtutis non carent effectu cum non videa-
tur a collatore sed participatione sacramentorum
que in sola consistit perceptione remotus. Cum
non sit incommunicatus ecclesiastice discipline in

delicet ẽ. ꝓhibitũ eum superioris ecclesie canonicorum ex
communicatorum ꝑtinaciter se ingessit. in quo
casu ẽ anathemate feriendus. De non ordi
Honorius. iii. natis ministrantibus.
Si quis baptizauit aut aliquod diuinum officium
exercuerit non ordinatus propter temeritatem abi
ciatur de ecclesia. et numquam ordinetur. Vr
banus. iii. legionensi episcopo.
Eruditionis tue fraternitati innotuit. quod quidam diaconus cum non i
postus esset ei manum missarum celebrationem
usurpare presumpsit. et .l. co. t. permissus quod ad
sacerdotis officium non potest promoueri. ad diaconatum
tu quoque biennio uel triennio pro tua maiestate
prouisione suspensus de beneficio autem misericor
diter agatur cum eo. ne substentatione pri
uatus ad seculi negotia redire cogatur. ut autem se
curius exposuisset hanc miseriam suam de agenda a
penitentia diligentem curam eum curam non desinas
exhibere saluberrimus autem sibi absque dubio
prouidebit. si ad regularem uitam seculo
rum transferendum. De presbitero per saltum pro
Innocentius. iii. clemontensi episcopo. moto
T. ue. litteris continebatur quod sicut ex relatione quorum
dam recepimus. p. presbiter diaconatus ordinem
pretermisso sed fecit ad sacerdotii ordinem promo
ueri ipse quod et est secreto confessus se peccato ne
sciret si res talis se habet. sed ex quo boni uiri
assererent inter quos fuerat conuersatus exercebat
a sanctis cum eo quod tempore quo ordine inferiores
susceperat infra annos discretionis fuerat con
stitutus. et. l. q. condignam penitentiam prohibere
negligentia iniungas eidem quare pacta. quare
non intellexit iteratum. quod factum esse nescitur ipsum
in diaconatus ordinare procures et sic demum
in eundem ministrare permittas in ordine
sacerdotis. De eo qui furtiue ordinem
Alexander. iii. lundoniensi episcopo. suscepit.
Veniens ad nos. p. nobis exposuit se furtiue
diaconatus ordinem suscepisse. unde mandamus
quod si non fuit ante [illegible] uel ab aliquo ar
chidiaconorum uel [illegible] prelatorum
tuorum subana[illegible] thematis inter
terminatione prohibitus. cum ipse in promotione ipsius
ad sacerdotale officium condigna satisfactione impo
sita non alia impediat pro arbitrio tuo dispenses.
Si uero sub interminatione anathematis super hoc facta est
moneas eum ut uel in aliquo monasterio seu religi
osi habitum suscipiat regularem. cum ex quo
in habitu illo aliquanto tempore fuerit laudabiliter con
uersatus poteris misericorditer prouidere. alioquin nulla
ratione concedimus. eum ad sacerdotalem ordinem
promoueri. Celestinus. iii.
Cum .b. lator presentium sic nobis sua confessione
monstrauit ad tuam ordinationem causa presentia
accessisset iuxta consuetudinem patrie sibi uult
minores ordines contulisti quibus non contentus
subdiaconatum clam in terciano cursu recepit.
Quia uero id diu in hoc facto multum excessit. con
quod eum in minoribus diu tacat ordinibus
celebrare permittas. Si uero domum religi
osam intrauit et uita et mores eius uis exegit
abbas si uoluerit in maioribus potest ordini
bus dispensare. Item.
Innotuit nobis quod G. clericus latior duo de dia
cesi. t. ad. G. quondam. seguntinum. episcopum. ut or
dines ab eo reciperet accessit cumque ab eodem
episcopo excommunicationis sententia fuisset in habitu necessitate ad
duos ordines suscipiendos ingereret. postea
dictum nichilominus subdiaconatus ordinem
clam destinae suscepit. et. l. co. t. t. permissus
quod ordinati in susceptis ordinibus de iuris
rigore ministrare non debent. ueruntamen si
ad religionem aliquam uoluerint se trans
ferre et pacta penitentia pro arbitrio tuo eis in con
cta uidem fuerit conuersati. processu temporum
tecum eis poteris de nostra licentia dispensare ut per
modum susceptorum ordinum executione
letentur. Alexander. iii. De excessibus prelatorum
Peruenit ad audientiam nostram. et. l. uel subditorum
quod autem presbiteros quos filios et fratres benigne ac
fraterna de beatis caritate fouere debes. quod in eos
tallias exactiones indebitas exercere minime
tenus presumatis nec de cetero in
irrationabiliter grauetis uel inhoneste

tractetis eosdem aut sui iudicio capitu
li suspendere uel eorum ecclesias interdicto subi
cere attemptetis. nec duas ecclesias quarum
una sufficere uidebitur permittatis illos
tenere. si aliqui autem excommunicati sunt ordine in
ordinatio presumatis sententiam pro certo quod si
hi rumores deuobis iterum ad aures nostras
peruenerint pro tantis excessibus uos taliter
puniemus quod timore pene uestre ceteri a similibus
abstinebunt. Idem. cantuariensi archiepiscopo.

Ad hoc quidam episcopi plures ecclesias a consuetudine
et obsequio archidiaconorum liberas constituunt
et immunes ut per consequens corum diminuitur cor
dem. etc. quatenus factum episcopi super hoc cor
rigas et errores ita prouideas quod prefatis
archidiaconis consuetudines quas priori
in ecclesiis suorum archidiaconatuum debet
plenarie consuetudinem et illis debitam
reuerentiam exhibeant et honorem. Idem.

Ad aures nostras peruenit quod cum dilectus Leonensis episcopus
archidiaconum tuum se in ecclesias que infra
archidiaconatibus uacant auctoritate propria
includere non ueretur etc. quatenus eos
qui tali modo ecclesias occupauit uel occu
patas detinent. ad eas dimittendas
et cetera compellas et easdem ecclesias de per
sonis ydoneis ordinas prefatos archi
diaconos pro tanta presumptione debita
cures animaduersione punire. Idem conco.

Gratia etc. quicumque illa mo latam
tinentia contra naturam est per quam
ira dei uenit in filios diffidentie et ciui
tates igne consumpsit de presbiteris
si fuerint laborare. si clerici fuerint deicia
tur a clero. uel ad agendam penitentiam in
monasteriis detrudantur. si laici excommunica
tioni subiciantur et a [...] fidelium fiant
penitus alieni. Idem.

Sane si episcopi aliquid ab abbatibus preter de
bitam obedientiam contra libertatem ordi
nis a predecessoribus nostris eis indultam
exigunt liberum sit abbatibus auctoritate apostolica quod

petitur. Idem nortwicensi episcopo.

Illud in te uicariis qui personis fide et iu
ramento obligati sunt de tenendis statu ecclesiarum
quod personatum sibi talis assumentes contra p
sonas se erexerint sed hoc in iure confessi
fuerint uel conuicti decreto in eodem episcopatu
ad officium sui executionem nullatenus ad
mittatur. Clemens. iii.

Cum ad quorumdam etc. Idemque dis. ii. ap.
auctoritate concedimus. ut si ecclesiarum prelati
nimium euectionum et personarum in latam
con. statutum circa ecclesias uisitant
excedere forte presumpserint et propterea illis
procurationem exegerint liberum sit uobis
auctoritate apostolica denegare et super hoc in ecclesias
uestras et clericos aliquam sententiam promulga
uerint ipsam decernimus non tenere. Cele
stinus. iii. faustino episcopo.

Sicut in iure episcopatus atque potestati su
biecte aliene adfirmam prouidentiam perti
nere dignoscitur. ita episcopi est ecclesiarum sue
diocesis unio et subiectio earundem. cum itaque
prior gradensis monasterium suum quod est in tua
diocesi et de tuo debet ordinari consensu con
nassio de alterato tuo assensu minime
requisito subiecerit sicut inuenit
quod fecit te inconsulto tibi liceat auctoritate
nostra. sic iustum fuerit infirmare non
obstante assensu uel confirmatione quam
metropolitanus interposuisse proponitur cum
in diocese sui suffraganei absque ipsius as
sensu non debeat aliquid contra constitutiones
canonicas attemptare nos enim id
decreuimus irritandum. Innocentius. iii. ar
chipresbitero sancti andree de pall.

Quam sit graue crimen incestus cum male
fecerint granum mallius sane intimis g
rat accepimus. sane quod cum quidam deforton
p. filiam suam curam. i. nomine
tradiderat [...] in uxorem p.
diaconus [...] non erubuit pu
blice confi[...] teri se mulie

p̄dcām carnalit̄ cognouisse. vñ fr̄n
est q̄ uir ad pp̄a eam remittere cui s
fuat criminalit̄ copulata. ideoq;. c̄
q̄. si ē cōstitit ꝯ p̄missis ap. ces. p̄fa
tum clicum ab officio ꝛ bn̄fitio su
spendere ñ postponas ꝯpelles uirū ut
uxorem suam recipiat eiq; sic iustū
est offitium exhibeat maritale. Lo
ep̄o. ypor. ꝛ abbati ꝺ cuelto uisitatorī
b; lonbardie. ꝛ iquadā uilla

Exstitis uris accepim̄ q̄ cum ad albiganeñ
ecclesiam unacum pisano archiep̄o tūc ep̄o
uercellen̄ accessissetis uisitatōis offitiū co
impletum. albiganen̄ intr ecclā que p
posita fuāt cc ipm coe xp̄o cō fessus
q̄ cum quidam ad eius uiris dictum
infamaret de furtiuo ꝛ idem illud infi
ciaret omnino offores q̄ candentis ferri
iuditio se purgaret ꝛ ut suspendio
puniretur si deficeret in eodem ep̄c regi
uit audicet qui sup h̄ uideret eidem
ꝛ cum iudex respondisset ꝛ fieret sicut
fur ipse dixerat. ferrum candens imp̄ui
p̄sentia ep̄i est allatū q̄ cum accepisset
fur ille cōbustus uñ iudex pauefactus
quid sibi sup h̄ uideret cōsuluit ep̄m me
moratum q̄ r̄ndit. q̄ si fur sic euaderet
malum eēt ā māqm affirmet talibus
ubis usum fuisse. audit q̄ntus est
clamor ppl̄i ꝯ dicit malum ē. si sic
euaserit ip̄ uiuus ꝛ sic ep̄c ꝛ iudex nul
lam ip̄am cū multitudine silet egre
si in q̄ nos p̄sentia p̄dcs fur ē suspēsus ꝑ
q̄ ipm cum uris uris ad se. ap. ꝺ stina
stis. s; idem mch sup huius ꝓposuit co
ram nob. nec litteras uras uidimus.
licet. idem se nob illas assat p̄sentasse
quin immo statum cum dēs archiep̄e
ad se ap. accessit q nob huius rei seriem
plenarie iudicauit idem ep̄c a n̄ra di
scessit p̄sentia ꝛ p̄ ꝯ situs ñ potuit in
ueniri nos aut quia idem ep̄c ñ solū

inuiditio candentis ferri. uirū ꝛ infurius sus
pensioꝰ ꝯgrauit nosatur deliquisse. cū huius
ñ tantum auct p̄stitint uirūq; p̄sentiā
exhibuerit corporalem. ipm indignū
altaris ministio reputam̄ cū & pontifica
le offitium tm̄ altaris ministio ñ uale
at adimpleri. m̄. q̄. ut ep̄atui cedat ꝯ
moneatis eūdem alioqn ipm ab albi
gan. ecclia amonentes. faciatis eidem
p electionem canonicam ꝺ psona ydonea p̄
uideri. Idem archiep̄o ꝛ maioris mo
nastii. ꝛ sc̄i iul. abbib; turoneñ.

Int̄ dil. b. ꝛ p. canōicos pictaueñ. sup suc
centoria pictaueñ ecc̄e q̄one suborta u
troq; asserente succentoriam ipam se p
pictaueñ. cantorem ad quem eius dōa
tio ptinebat canoice assecutum ꝛ s. nos
ꝙ attestatōib; utriusq; ptis inspectis in
uenim̄ ēē pbatum. p. publicū ale
atorem ēē ac usurariū manifestum ut
po. qui. xi. denar. p. xij. mutuaret in lu
do. vñ licet ad palliandum tante p̄sup
tōis excessum ꝓposuit q̄ h̄ faceat iuxta
gallicorum cōsuetudinē clicorum q̄m fere
clici uniuersi mutuarent sic frequent ꝛ uitor
nos tamē qui ex offitii nr̄i debito petes h̄
exstirpare ꝓponim̄ atq; ludos uoluptuos
sos occasiōe quorum sub quadam curialitatis y
magine ad dissolutōis materiam deuenitur.
penitꝰ improbam̄ excusatoem p̄dcām que
ꝑuam cōsuetudinem q̄ corruptela re
putantes cū nullis magis plectibilis
sit offensa p̄ quos ad excusatōis excusatōe
in culpis ꝺ linquēdi auctē. usurpatur.
q̄ cura eundem. p. de succentoria frm ēē
dignoscat ꝑ indignitatē ꝛ inutilitatē ipi
duxim̄ irritādū cū psōis illib; ꝛ īuēh
gent poste dignitatis patere ñ debeant
uite legitimas sanctōes. Cptea cc p̄fa
tum. b. fuit manifeste pbatum qd
de cōstitia iudicum ultima clausula ī
s ta ñ fuāt inutis eorū sic īp orum

compositionibus exprimitur evidenter. et j. vero post alteras proponebat contra presentes. b. sacerdos fuerit uitiis sic falsatis debebat tanquam falsarius omnino repelli. verum nos attendentes quod cum sic constaret contra clausula uitiis illis fuisse apposita post concessionem iudicum. et tamen fides nobis facta non fuit contra dictas b. ullam clausulam apposuit uel procurauit ut ab alio poneretur uel eis contra scientes usus fuit litteris sic falsatis ab hoc falsitatis obiectu eundem duximus absoluendum maxime cum postquam hoc sibi obiectum fuit presentes uti eis et j. cum ex propositis ducem testium nobis constitit quod concessio. p. facta per eum quamquam propter dignitatem eiusdem meruit reprobari concessionem postmodum. b. facta irritam decreuimus et inanem. et uero cantor ad eo incostans fuit in uerbis suis ut primo donationem non reprobata scilicet facere attemptare et dignum fuit ut in eo quasi puniatur in quo lusus est deliquisse uerbis eius duximus uarietatis incostantiam puniendam ut in concedendo ad contentionem nostram hac uice nullam habeat facultatem. per sinceritatem uobis autem mandantes quatenus eidem non sussultu priori potione assignetis.

Item in eodem generali.

Accedentibus ad nos de diuersis pro mundi finibus partibus episcoporum et aliis intelleximus graues et grandes quorundam abbatum excessus qui fuit finibus non obedientes maxime in ea quod sunt episcopalis dignitatis extenderunt de causis criminalibus. cognoscendo. publicas penitentias concedendo et indulgentias. litteris et similia presumendo uidetur contingere intellectum quod uires sunt episcopalis auctoritatis apud multos. uolentes igitur iurisdictionem et episcoporum dignitatem et abbatum prouidere saluti. presenti decreto firmiter prohibemus. ne quis abbatum ad talia se presumat extendere. si proprium uoluerit periculum euitare nisi forsan aliquis eorum ex speciali concessione uel alia legitima causa super hiis ualeat se tueri.

Honorius. iij. p. id. sancte Prudentie presbitero cardinali in uno nostro.

Dilectus filius Iohannes presbiter exposuit quod cum fraternitatis uestre ipsum ad reuelandum fuisset super quodam furto. quod sibi tanquam in secreto fuit reuelatum uel absolutis fateri deum exinde presumpserit. passo artare ratione ... non audiri penitentiam effusione fuerit sententiam interdicti et ignominiosum se per eum ... sibi ... ascendi adeo quod ... anno. dicitur et cetera. presbitero rectore ... conuenerit ... usque ad ... excommunicatus super hiis grauamine proinde conquerentur.

Item episcopo ... et ... archidiacono Suessionensi.

Ostensa nobis sua abbatissa Lotharingorum nobis insinuare curauit quod cum prior et conuentus Lotharingorum ecclesie Meldensis diocesis proprium non consueuerint habere sigillum. sed sint unum corpus ita quod capitulum appellatur unde omnium eorum uoluntatem ipsius quod ipsorum caput est et patrona sigillum habere contendunt et j. diocesis. b. et cetera quatenus si uobis constiterit ita esse dictis presbiteris et clericis auctoritate nostra inhibeatis expresse ne proprium de nouo fabricent sigillum uel utantur eo si forte nouiter fuit fabricatum.

Item abbati sancti Auberti archidiacono de Anonia et preposito Cameracensi.

Grauem et dolorem in ... sua dicitur. b. et cetera quatenus si uobis constiterit ... et ... concessione bonae magister presentes debitam reuerentiam episcopo suo ... et ... uel negasse uel in foro ... ne potuisse contra eum sic ... spiritualibus ... autem ... episcopi et ... contra ... eum ... copiose ... sibi ... presbiterum ... ab

secularis facientes beneficia sua personis ydone-
is per illos ad quos donatio pertinet assig-
nari. G(regorius) ix. viii. universis ecclesiarum prelatis.
Nimis iniqua. et infra. cum religiosi viri ab-
negantes salubriter se metipsos elegerint
in paupertate Christo pauperi adplacitum
famulari tanquam nichil habentes et omnia pos-
sidentes non desistunt plerique tamen ecclesiarum prela-
ti quam alii qui ceca cupiditate seduc-
ti a se aviditatis subtrahi reputantes quic-
quid preter eos fidelium pietas elargitur.
quietem ipsorum multipliciter inquietare
voluerunt. namque contra regulam a sede apostolica appro-
batam et sui ordinis instituta ipsis invitis
eorum confessiones audire. ac eis iniungere
penitentias. et eucharistiam exhibere non vo-
lunt ut corpus Christi in eorum oratoriis
resumentur. et fratres ipsorum defunctos apud
ecclesias suas sepeliri compellunt et illorum
exequias celebrari. et si quis decedentium
fratrum alibi quam in suis ecclesiis eligit se-
pulturam. funus primo ad ecclesias suas
deferri cogunt ut oblationis fructus usibus ce-
dat. non sustinentes eos habere campanam vel a
mutuum benedictum certis tantum temporibus
permittunt ipsos celebrare divina. nolunt
quoque in domibus eorundem etiam nimium
fratrum sacerdotum et laicorum. nec non
certorum lampadarum et ornamentorum
pro sua voluntate terere. ac residuum
ceterorum quam noluerit apponunt exigunt ab
eisdem nec permittunt ut novi sacerdotes
eorum alibi quam in ecclesiis suis celebrent
primas missas eos nichilominus compellen-
tes et in cotidianis missis quas in suis lo-
cis et altaribus celebrant oblationes ad opus
eorum recipiant et [illegible] quando cum eis
celebrant missarum sollempnia in-
tra domos suas ambitum pia fide-
lium devotione donarunt ab ipsis extorquere
oblationis nomine contendentes contra eis de certa
in portione altaris quam in illis est certa
fructus absolute conferentur vellicant preter
moderata. ob quod universis et singu-
lis a prenotatis gravaminibus desistentibus
subditos nostros ab hiis artius compescatis.

Item universis ecclesiarum prelatis.

Nimis prava. et infra. cum quidam viri religiosi.
ut puta fratres predicatores et minores. quorum
ordinem et regulam sedes apostolica noscitur ap-
probasse in artissima paupertate Christo pau-
peri famulentur plerique prelati et alii eos
ad synodos cogunt accedere ac suis constitu-
tionibus subiacere. nec hiis contenti capi-
tula et scrutinia in locis ipsorum corrigen-
dos facturos se comminantur fidelitatem iu-
ramento firmatam ab eorum ministris et
custodibus exigentes eos quoque ut certa extra
civitates conveniunt cum eis processionaliter
veniant. excommunicationis mandatis excommunicationis sententias
fulminant in benefactores ipsorum. et ip-
sum fratribus comminantes eos de locis in quibus
domino famulentur satagunt amovere nisi eis
obediant moribus suspectis adhuc ne fratres
ad honorabiles civitates et villas nisi
religiose ac honeste valeant commorari
a populis devotione vocati. accedere audeant in-
hibentes. tam sacerdotes fratres quam in rece-
ptatores eorum presumunt excommunicationis sententiam
promulgare ab eis et de ortorum fructibus deci-
mas. et non de habitaculis fratrum sicut de ali-
orum domibus contempserunt redditus ex-
torquere asserendo quod nisi fratres morarentur ibidem
ab aliis habitatoribus proventus aliquid sol-
verentur et ut ipsos sue subdant totaliter do-
minationi eisdem ministros et custodes in-
volunt preficere pro sue arbitrio voluntatis
quocirca mandamus quatinus universi et singuli a pre-
notatis gravaminibus contra statuta subditos
vestros ab hiis artius compescendo. Idem
archiepiscopo bracarensi.

Tanta est clamor petimus et infra. ad confusionem predicti
episcopi quondam colimbriensis non possit in memo-
ria non venire. quantum in nos et ecclesiam ad-

contemnere ac despexerit (?) post claues ecclesiasticas (?) leserit potestatem. cum non solum interdicti sententiam eum sic uitarat abinitio temere uiolauit. uerum etiam induxerit alios immo compellit non seruare. et quos inducere nequiuerit et

flectere minis et terroribus, ad uiolandum interdicti sententiam nulla

potuit ratione post actos in iuriam amissionem bonorum spoliationem parentum et dignitatibus prebendis et beneficiis suis spoliatis coegit miserabiliter exulare et suis in hac parte coegit fautoribus non absque presumptione temeraria conferendo que omnia idem episcopus in iura et fratrum nostrorum presentia publice recognouit licet autem memoratus episcopus in manibus nostris spontanea cesserit uoluntate. nolentes tamen ut hii qui huiusmodi sententiam interdicti uiolare non sunt ueriti temeritate propria uiolare ac rapere dignitates. prebendas et beneficia aliorum qui absque culpa et sine causa rationabili eis fuerant spoliata seueritatem effugiant canonice ultionis. ne facti peruersitas tanti sceleris presumptoribus in exemplum. auctoritate nobis omnipotentis destitutionem omnium. destitutionem. collationem prebendarum. beneficiorum. ac dignitatum presumptas per eundem episcopum et eos seu interdicti sententias indicta iam quacumque occasione prelatas ab eo post interdicti uiolationem eiusdem denuntiamus irritas et inanes. quas uero uel magis execucioni est seuerius uindicando. Mandamus quatenus omnibus quos dictus episcopus supradicta beneficia prebendas et dignitates intrusit non solum ab beneficiis ipsis prebendis et dignitatibus. uerum etiam ab aliis beneficiis suis que obtinent in ecclesiis predictis amotis. tam presumptores eosdem quam eos alios qui predictum interdictum dampnabiliter uiolarunt suspensos ab officio illo quoque in personas et res predictorum canonicorum. prelatorum et clericorum manus temerarias extenderunt denuntiare

ad nostram uenire compellas presentiam primitus recepturus inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis

## De noui operis nuntiatione. XXX.

Alexander. iii. paduano episcopo.

Intelleximus ex litteris tuis quod cum causa que uertitur inter priorem sancti Cypriani et clericos de Vicodagio super capella quam in preiudicium baptismalis ecclesie de Costa ab eisdem clericis esse constructam fraternitati tue delegata fuisset et cetera. quia uero sicut leges non dedignantur sacros canones imitari ita et sacrorum canonum statuta principum constitutionibus adiuuantur. fraternitati tue per apostolica scripta mandamus. Diligenter constiterit quod post denuntiationem noui operis sine iuris sui iniuria aliquid constituatur legalibus et constitutionibus demoliri. quia nulla etiam in preiudicium non est aliter constituenda. negotium ipsum secundum legum et canonum statuta non differas terminare.

Innocentius. iii. cantuariensi archiepiscopo

Cum ex iniuncto et cetera. fraternitati tue per apostolica scripta quatenus quod edificatum est in ecclesia de Lenieth post noui operis nuntiationem expensis tuis facias demoliri. eo non obstante si tu absque [illegible] exceptis cum tantum sit legittima sanctione. ut siue an opus nouum fuerit nuntiatum ante remissionem edificauit uerum agere cepit uis sibi esse ita edificatum hoc sibi deberat actio denegari. reducens presertim in memoriam de instituendo in eadem canonicos et alios ad ipsam ecclesiam pertinentibus. ante uel (?) predecessore tuo cognoscatur ordinatum eorum redditibus adstatum penitus reuocatis. quos ab obligatione prestitutione et ibidem instituti fuerunt. auctoritate nostra per te denuntiari precipimus absolutos cum sententia afferat sicut teneat principale quicquid eo uel ob id secutum est super missa clericatione denuntiamus irritas. et cetera. Et super eo quod non sufficiens animaduerti potuerint

religiosi monachi cantuar. qui om̄ia
ꝯmiserūt ꝓ sepo tot laborib; ⁊ pic̄ul
us psonas ⁊ res ñ dubitauīnt freq̄nt
expone͞ q̄ ñ fecisset ñ cognoscēnt pre
missa respic̄ īngue cantuarieñ. ecc̄.
detrimītum. tu saltē ꝓ uitando tamē
in scandalo primorum ad hi ⁊ tibi
ꝓhibitis nō cessisti cum sac̄ scripture
testimōio d̄dueras didicisse. q̄ licet
opa illa q̄ sin̄ mortali peccato omit
ti ñ possūt ñ sint ꝓ uitando scanda
lo dimittenda ea debeāt ꝓ scanda
lo uitando omitti q̄ sin̄ mortali pec
cato c̄mitti ñ possūt ab hiis tn̄ que
sin̄ mortali peccato cōmitti possūt.
pa͞it ⁊ dimitti. sit ꝓ scandalo tollē
do cessandū ⁊ eis etiam ꝓ uitando
scandalo insistendū. vn̄ apl's si scan
dalizat fr̄. ñ cōmedam carnes ine
t͞nū. ⁊ dñs in euāglio. c͞c. eos q̄ scanda
li p̄stat materiā ue inquit hōi illi
p̄ quē scandalum uenit.
scandalum sit uitandū. uitādū ē
q̄ scandalū pusillorū iuxta testimoī
ium ueritatis qui scandali causām id
inimi ꝯ pusillis istis q̄ in me credūt
c͞c. finis g͞ hiis ante talib; imponat͞
q̄ p̄tite c͞c dictōis rebellio ꝓ uirtutē
sc̄ītis obedietie ualeat excipiāi.

Honor. iii.

Significantib; ... q̄ cum super
eo q̄ R. ciuis parisieñ. in q̄dā plate
a ecc͞e sue eis ꝓhibentib; in suum
edificabat p̄iuditiū ⁊ grauā ꝯposu
erit corā offitiali parisieñ archidiac̄.
q̄oīe eis offerentib; ī cōtinenti ꝓ
bare p̄iuditiū ⁊ plateā ad suā ecc͞a;
ptinē ac petētib; ut ñ obstāte q̄ dc̄s
R. cautōem demoliendo ope offere
bat edifitiū ꝓhibeī. q̄ idē offitialis
int͞loq̄ndo decreuit ꝓbatōes eorū
admittēdas ēē ac ab ope intim

quiescēdum. idem R. ad senoñ. ecc͞iam
ꝓuocauit s; cum senoñ. officialis eā
dem interlocutoria reuocata decreuit ad
opus sub cautōe de demoliendo ope ñ
admissis eorū ꝓbatōib; ꝓcedendū. p̄dc̄i
canōici n͞rām audientiā appellarūt
⁊ s. sequēt. q. si est ita reuocato quicq̄d
post ap. bi inueneritis attēptatū ⁊ c.

Greg. viij.

Isti opus nouū de n͞tiasse ꝓpōis ñ ob
stāte cautōe q̄ offerr͞ ab ipō d̄ ope d̄stru
endo sin̄ iure edificatū existat tenetū
te ptīum ni͞sū spatiū spectare. uiris
tui p̄iuditium ꝓbare uolentē. d̄ p̄ui

Leo. pp. legatis ⁊ excessib; p̄uilegiator

Episcopalia gubnacula ñ ñ maiorib; popul'
⁊ freq̄ntiorib; p̄sidere optet. ne honor
cui debent excellentiora committi. sui
nuiositate uilescat. Greg. p. subdiac̄.

Sicut in iuditiis laicorū p̄uilegia tur
bare nolum͞ ita eis p̄iudicantib; nob
moderata uolum͞ auct̄ resistere. uio
lentes itaq; laicos cohercē͞. ñ c͞c legem
est agere s; legi fac̄ subsidiū. Alex.
iij. in cōcil'. latan̄. Liiij.

Cum ⁊ plantare sacram religionem et
plantatam fouere mōis oīb; d̄
beam͞ nusq̄m hoc meli͞ exeq̄mur
q̄m si nutrie ea q̄ recta sūt ⁊ cōurge
q̄ ꝓfectū uirtutis īpediūt cōmissa no
bis auct̄. curem͞ fr̄m aūt ⁊ coepōrū
n͞rōz q̄one cōp̄imus q̄ fr̄es tēpli
⁊ hospitalis ⁊ alii religiosi indultas
ab. ap. se. p̄uilegia ⁊ cedentes c͞c epālē
auct̄. multa p̄sumāt. q̄ ⁊ scandalū
faciūt ⁊ graue pariūt piculū aīaz
⁊ s. ecc͞ias q̄ ⁊ decimas d̄ manu laicorū
sin̄ cōsen epōz tam illos q̄m ⁊ quo
cumq; alios religiosos recipe ꝓhibe
mus. dimissis quascūq; c͞c tenore ī
istum aliquot p͞r recepūt. Excō
municatos quoq; nominati inter

decimas tam ab illis quam ab aliis omnibus iuxta episcoporum suorum statuimus evitandos. In ecclesiis vero suis que ad eos pleno iure non pertinent, instituendos presbyteros episcopis representent, ut eis de plebis cura respondeant, ipsis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Institutos quoque inconsultis episcopis non audeant removere. Quod si templarii vel hospitalarii ad ecclesiam venerint interdictam, non nisi semel in anno ad ecclesiastica officia admittantur, nec tunc in ea sepeliantur corpora defunctorum. De confratribus hoc constituimus, ut nisi se predictis fratribus omnino reddiderint, sed in proprietatibus suis omnino manere duxerint, remanendum propter hoc ab episcoporum suorum sententia nullatenus eximantur, sed potestatem suam in eos sicut in alios parrochianos suos exerceant, cum pro suis fuerint excessibus corrigendi. Quod autem de predictis fratribus dictum est, ab aliis quoque religiosis qui presumptione sua episcoporum preripiunt iura et contra canonicas eorum sententias et tenorem privilegiorum nostrorum venire presumunt, precipimus observari. Si enim contra institutum hoc venerint, et ecclesie in quibus ista presumpserint subiaceant interdicto, et que gesserint irritum habeatur. Id. archiepiscopis et episcopis ad quos littere iste pervenerint.

Dil. fil. fratres hospitalis hierosolymitani transmissa nobis conquestione monstrarunt quod vos eis de malefactoribus suis iustitiam facere non vultis, privilegia ipsorum respicere contempnentes. Quocirca pro certo sciatis quod nos ideo concessimus privilegia de caritate[illegible], cum ecclesie [illegible] scriptas autenticas obviare minime timeatis. Item Cantuarien. archiepiscopo.

Audivimus quod hospitalarii presumpserunt quod eos in predicatione de fructibus [illegible] excommunicatorum sepelierunt. Eos [illegible] sciant quod si facere noluerint, tu [illegible] quos in excommunicatione defunctos esse constitit exhumari. Item abbati et canonicis sancti Andree [illegible] ordinis.

Si de tua quam habetis [illegible] canonicorum templariis per xxx annos eis decimas [illegible] licet enim privilegiorum [illegible] fratribus cisterciensibus indultum fuerit de laboribus suis nullas decimas persolvere debeant, de privilegio tamen indulto tanto tempore nobis detrahere voluistis. Cum liberum [illegible] suo iure renuntiare, eos modo non potestis vos in hac parte tueri.

Item Ambianen. episcopo.

Porro quamvis templarii et hospitalarii in multas libertatis prerogativa donati non dubitamus quam aliam libertatem habent in locis in quibus aliquam prerogativam [illegible] ad eos fuerint habitatores, quod totam [illegible] spectantem privilegiorum plenius advertere poteris, quam igitur inveneris ita observes. Sic enim eos volumus privilegiorum suorum conservare tenorem, quod eorum metas transgressi minime videantur.

Item I. ap. se. le.

Recepimus litteras quas de ecclesiis censualibus direxisti. Ceterum diligentiam tuam volumus non latere, quod sicut non omnes que beati Petri iuris existunt annuatim apostolice sedi censum exsolvunt, ita non omnes censuales ab episcoporum subiectione habentur immunes. Inspicienda sunt quidem ecclesiarum privilegia et ipsorum tenor diligentius est attendendus, ut sciatur de plenitudine quod ecclesia que censum solvit specialiter beati Petri iuris existit, et ad indicium percepte libertatis census annuus conferatur [illegible] potius spiritualium prerogativa gaudere [illegible] percepte protectionis censum persolvunt, non ex hoc tamen diocesani episcopi aliquid iuri est subtractum. Item.

Sane quia temerarium est et indignum

aliquem sibi

aliquem sibi sua auct. presumunt gero-
re. alii etiam contra nostre inspecta singularibus
beneficiis indulgentie. Celestinus III.
abulen. episcopo

Parentibus litteris ecclesiarum tuarum. ut templarii.
hospitalarii et alii borationi in
domibus beneficiis liceat campanas in eis po-
nere pulsare et pulsare. petimus aut con-
sultationi tue quid non liceat eis hic agere.
quam potius ptc. ap. re. p. ten. ec. cohe-
rendi sunt ut ita sint suo iure contenti
quod iustitiam impediant aliorum.

Innocentius III. archiepiscopo lugdunensi.

Tuarum nos tenor accepit litterarum
fratres hospitalis sancti iohannis laicos quosdam cla-
tos mittunt pro elemosinis colligendis
quorum cum inquisitionem ecclesiam baptismali et
a predecessore tuo collata quidam eorum
parrochians vicarium sacerdotem ipsum et
etiam sanguinis effusione fedasset usque
ad reconciliationem divina ibidem intelli-
xistis officia celebrari [illegible] in ipsi
in ea divina celebrarunt alios vero presbiteros
ab officio suspensos per episcopos suos. idem
cum sint laici ad officia restituunt et
contra quosdam presbiteros qui cum uxoribus
suis in domibus eorum commorantur eo quod
eis desuper aliquid conferunt. annuati-
ta emancipare contendunt. ut aliquid
secundum tue litteras sibi obiectis. respondere mi-
nime teneantur. verum quod privilegium
meretur amittere qui permissa sibi ab-
utitur potestate. f. t. q. q. quos clericos autem
laicos ad eis fratribus pro colligendis elemo-
sinis cruce falso signatos inveneris bene-
aquibus ipsos missos esse constitit per tota
provinciam tuam exhortationis officium
interdicas. missos similiter faciunt excomunica-
tionis mucrone percellas. si etiam ad eos
beneficiis suspendas nullo prorsus pri-
vilegii beneficio. ut. ap. re. prevalente.
eos vero quos in parrochia ecclesia lege tibi di-
ocesana subiecta post interdictum tuum
divina celebrasse cognoveris eadem pena
suspensionis involvas in ea donec reco-
ciliata fuerit officia non permittas celebrare di-
vina. presbiteros suspensos fratres ad officia te-
mere restitutos. in eadem sententiam suspen-
sionis reducas. illos vero quos ad pen-
dendum alius [illegible] legem terre promissa con-
aserunt teneri volumus excusari quam
eos ad pendendum sub ap. impedimento
compellas. Idem abbati et conventui
sancti petri eugubini.

Cum olim essemus apud perusium con-
stituti et tu fili abbas privilegium lu-
tii pape. nobis presentans postulavis in no-
vari pro contradictionem eugubini episcopi asse-
rentis hoc in suum preiudicium redundare
non fuit effectui mancipatum et super te ergo
et prefati episcopi procuratoribus in nostra presentia
constitutis. p. basilice. xii. apostolorum presbitero
cardinali. dedimus in mandatis ut super ac-
missione ac tenore privilegiorum testes reci-
peret quos duceret producendos. qui fideliter
redegit in scriptis depositiones testium
iuratorum. quorum depositionibus
publicatis dicti partibus ad producendos
testes per quos inductos apte ad ipsa re-
pellerent inducias postularunt. quas sub
eo tenore illis duximus concedendas. ut
apud se. ap. probarent quod vellent. ubi hora
probationis pars altera subiussit. [illegible]
vero tam per depositiones testium quam asser-
tiones quorundam fratrum monachorum liquido
cognoscentes talem dicti privilegii fu-
isse tenorem quod videlicet cenobium vestrum
nullo mediante ad ro. ec. pertinet. aliquam
episcopo eidem monasterio et ecclesiis excommu-
nicationem in dicendi [illegible] ut fratres illius domino fe-
res ab omnium potestate ubi. ro. ec. libertatis
gratia potirentur et quod nulla in eis ratione to-
tio dioc. episcopi habebatur illud non atten-
dentes quod cum tu fili abbas [illegible]. c. n.

p. n. ad ipius psentiam accessisset ipse inspectis ecce tue privilegiis licet ex coicatus ab eugubin. epo diceretis tan qm n ligatum admisit ad osculum q psumit no fecisset nisi monasterium virm cognovisset ad ro. ec. spalit ptinere dcumq plegium illud luti. pp. q sui reprhensioe bulle. carte l litte apparebit qm fuit nob ff ostensu illius fuissi tenoris. aut p depositoes testiu affstiones frm nror noscitur extitisse

Item. canto. ianu. electo

Expte abbatisse ac soror iotren. eccie extitit intimatum q meldon. epo. commissionis occasioe cuiusdem ad iu dices delegatos obtente i q nulla hebat mtio de ipar. privilegiis q illas i earu eccas cleru i pplm iotren. ad ap. se. nl lo mediante spectare dclarat quor ipe n erat ignarus eos incep gviter molestare. obedientiam ab ipis a cle ro i pplo iotren. subiectoem omnimoda requirendo. i s. v'm eam iudices ipas valde gravarent. ad ap. se bnfitiu con volarunt. i s. iudices ap. n deferentes nec fragilitati sexus, opatientes eas. in ab batissam excoicatois i clerum i pplm iotren. interdicti snias ptulert ptule runt. sanctu nunti iotren. ecce. pdca i alia nima psentia retulisset privile gium nob ap. ostederunt. p q eccia iotren costabat. ad ro. ec. spetialite ptinere. nos aut eosdem nuntios pp. ap. pdcam diutius detinentes quia tande nullus apparuit ydoneus rensalis q partem defensaret adversam privilegium ap. se. ecce iotren. cocessum duxim innovandum. ita tn ut p innovatio nem ipius eidem ecce n plus iuris ac crescat quam p privilegia pdecessoru nro rum obtinuit. cum p h n novum ei cocedes antiquum ius cosuare velim

Item colubrien. epo.

Cum olim pp qones quas ad usus pore i canonicos monastii sce crucis habebas p ganub; ad audientiam nram fuiat ap pellatum moram feceris longiorem. qr p parte altera nullus coparuit ren salis eisdem terminum duximus psignandum. in quo venirent l mitterent sup. pdictis omnib; i libtatib; q a ro. pon. vl ab. o. quondam colubrien. epo. se habere dicebant i super aliis qonibus ad usus eos a colubrien. eccia intepretati diffinitivam sniam recepturi. i s. interiaut utri pa licet coram dil. fil. t. d i d s a abbatib; i p. monacho alcob ———— quib; ca pius fuiat dlegata pponere ac pbare siquid aliud ppomendum ducert. ac pbandu i s. iudices aut su sufficient actum ee dca credentes monasterium sce crucis in expensis quas p quadrienium occasioe negotii iuravis te fecisse cod pnarunt. infirmantes sua snia li bertatem quam dictus. o. colubri en. epc cotulerat monastio sce crucis canonicor assensu ppotar in regis ex torto p qua quidem. o. pdecessor tuus fuerat canonicus regularis i eclesia nu lla marabutinor q acquisierat i epo iam pmotus monasterio dederat i memorato ipor ad restitutoem eor iudices codempnarunt. insuper eccias omnes quas monasterium pret epi. colubrien. assensum ppria auctorita te fundarat qr pars sce crucis. nec pre scriptoe. nec defensioe alia pbatonib; q se fris obstiterat. iudicarunt l ius colubrien. ecce cum fructib; mediu tpris revocari i s. tandem pcurator i monastii pposuit sniam n tene. q sicuas q snia memorata teneret.

qr tam monasterium fuit indefensum nec
exhibita fuerint coram eis privilegia libertati-
ne delictum psone indampnum ecclesie re
dundaret. debebat ad exhibitionem privile
giorum suorum admitti. qui sibi cum eadem
desolita benignitate. se. ap. postulavit.
nos igitur attendentes quod eadem privilegia non solum
mo plibertate monasterii faciebant. sed exprime
bant ius nostrum et ecclesie romane iustitiam
tuebantur. ne in nos monasterii lesio redun
daret ad privilegia exhibenda partem eius
contra eum duximus admittendam et cetera. Disti
guentes itaque inter libertatem per predictum
episcopum ecclesie ipsi concessam et libertatem quam ei
longe ante tempus ipsius episcopi. ap. se. indul
sit quia nobis constitit extortum fuisse in
episcopi concessione canonicorum assensum et con
cessionis paginam in aliquibus locis habu
isse rasuras et subscriptiones singulas fu
isse singulis subscribentium manibus
anotatas. scriptum autem quod nobis exhibi
tum fuerat nec rasuram pretendere nec
esse variis subscriptionum manibus va
riatum. sed a primo ad ultimum eius
manu conscriptum libertatem ab ipso e
piscopo concessam irritam decrevimus et inanem
sententiam delegatorum iudicum con
firmantes. Quia vero evidenter agnovi
mus ex privilegiis eiusdem predecessores
nostros ecclesie sancte crucis libertatis privilegium
indulsisse. et quod ea in possessione tam diu
fuerat libertatis quam aliis cessantibus
prescripsisset libertatem ei a predecessoribus
nostris indultam auctoritate ap. confirmamus
tibi super his silentium imponentes. pro
bavit autem in nullo sententie delegatorum iu
dicum derogamus. cum ipsi de hac non co
gnoverint libertate et cetera. Cum quo libertatem
a predecessoribus nostris indultam monas
terio confirmemus ad ius possessionis quod est ce
tum libertati monasterium decerni
mus non teneri. Non derogantes iudicibus

delegatis quibus libertatis privilegia non
fuerant presentata. In ceteris autem latam a
predictis iudicibus sententiam per columbrien. ec
clesiam confirmans. Idem episcopo et magistro
c. lemoviecen.

Accedentibus ad presentiam nostram abbas et con
ventus naugiacen. ex una parte. et temp
lariorum dececen. exaltatam procuratoribus procura
tor monachorum proposuit quod cum deci
tiarum de cartole diu quiete possederit
ante quam ad templariorum dominium per
venisset. et postquam templarii terras acqui
sierit predictas decimas eorundem per xl. annos
et amplius pacifice possedisset. nunc eis in
ipsas subtrahere nituntur. et cetera. Dis. v. co. q.
si abbas et monachi sufficienter ostenderint
quod a templariis decimas detinuit predictis per xl.
annos continue perceperint. similiter vos ad
prestationem ipsarum templarios compellatis
cum enim tanto tempore contra indulta privi
legia decimas soluerint eis renuntiasse ta
cite presumuntur. Quod si in probatione
defecerint ab ipsorum impetitione templari
os absolvatis ipsis super his silentium im
ponentes. Idem episcopo lingonen.

Cum capella ducis burgundie gaudere
dicatur huius privilegio quod nullus archiepiscopus
vel episcopus in personas canonicorum eiusdem ca
pelle suspensionis vel excommunicationis aut in
terdicti sententias audeat promulgare. qui
dam capelle supradicte canonici qui parrochi
ales ecclesias a te tenent occasione privilegii pre
libati ambas quarum iurisdictio
ad te pertinet in se dicunt exemptos. ut
quantum cumque graviter in te deliquerint excedunt
tue correctioni recusant et sententie subiacere.
Quo circa. co. q. inquantum exempti sunt
eiusdem ratione capelle. ap. privilegiis de
fera reverentia. sed inquantum ratione parrochi
alium ecclesiarum vel alias iurisdictionem tu
am respicere dignoscuntur officii tui
debitum in eosdem libere prosequaris.

Idem abbati et fratribus Euasmen. cenobii.

Ex ore sedentis in throno procedit gladius hinc inde bis acutus. Cum ex ore Romani pontificis rectissima debet exire sententia que contra iustitiam nulli parcat, set reddat unicuique quod suum est. Cum igitur inter uos et uenerabilem fratrem nostrum Vigorniensem episcopum super monasterii uestri subiectione ac libertate controuersia uerteretur, monasterii uestri procurator proponit quod monasterium ab ipsa sui fundatione liberum extitit et exemptum; ad hoc probandum priuilegium predecessorum nostrorum inducens, constantini unum et aliud Alexandri, necnon indulgentias Cle. et Cel. quorum usum continuum a longis retro temporibus per depositiones testium ostendere nitebatur. Ex aduerso porro in priuilegio Const. quedam contineri prospiciatur per que idem cenobium iurisdictioni dicti episcopi pertinere, uidelicet quod abbas eiusdem primum locum post Vigorniensem presulem semper obtineat. Unde cum locum ipsum obtinere non possit in generali concilio uel in prouinciali, cum absonum esset ut abbas primus post illum super alios episcopos resideret, relinquitur quod locum illum in episcopali synodo intelligatur habere, quare tenetur ad synodum episcopalem accedere ac pro(h)ibitus ipsius statuta recipere ac seruare. In priuilegio uero Alexandri pape quoddam aliud continetur per quod dioc. episcopus in eodem cenobio iurisdictionem suam et si non in omnibus in quibusdam tamen retinuisse uidetur, cum in illo dicatur: Vigorniensis episcopi a fratribus eiusdem loci aliquid iniuste non exigant, set his tantum contenti permaneant que predecessores eorum ab antecessoribus suis constat indubitanter impendisse. Unde constat quod abbates episcopi aliqua de iure exhibere tenentur. Nos igitur his et aliis diligenter auditis, cum a neutra parte sit probata prescriptio, sententialiter diffinimus quod Euasmen. cenobium liberum est in capite tanquam ab episcopali iurisdictione prorsus exemptum et soli ecclesie Romane subiectum, tutela tamen ipsius Cantuariensi archiepiscopo reseruata. In membris autem que non probantur exempta dioc. episcopo ipsum subiacere decernimus. Propter quod abbas ad synodos eius debet accedere, primumque locum post Vigorniensem episcopum optinere. Parochialis quoque membris non exemptis idem abbas tenetur Vigorniensi episcopo exhibere reuerentiam, obsequium et honorem, quibus Vigorniensis episcopus sibi competentibus exhibitis debet manere contentus.

Idem Ausonensi episcopo.

Ex parte tua fuit quesitum utrum clerici et laici qui litteras protectionis ostendunt in quibus persone sue ex nomine cum omnibus rebus suis sub apostolica protectione consistere declarantur iurisdictioni dicti dioc. episcopi sint exempti. Nos autem t. rem. quod per litteras huiusmodi eorum suorum potestate minime subtrahuntur.

Idem Elien. episcopo.

Pastoralis officii etc. Interrogasti utrum cum religiosis quibus a sede apostolica est indultum ut ecclesias suas in proprios usus possint conuertere decedentibus personis earum liceat auctoritate propria possessionem earundem intrare uel per dioc. in ipsa sint potius inducendi. Ad quod respondemus quod nisi forte in indulgentia sumendi propria id contineatur expressum, suo episcopo inconsulto in possessionem ipsarum eis non est licitum introire, quia per indulgentiam huiusmodi episcopali iuri non creditur derogari.

Idem episcopo et c. Tripol.

Petisti per sedem apostolicam edoceri utrum cum propter hospitalarios uel templarios ciuitas uestra generali supponitur interdicto eisdem non seruantibus uos illud teneamini obseruare. Ad quod duximus respondendum quod illorum excessus uobis non prebet licentiam excedendi, set si prefati hospitalarii uel templarii priuilegiorum suorum fines excesserint uiolando temere interdictum quod per uos fuerat promulgatum, ne uideatur de aliorum fletu ridere, nos in penam presu

ptionis illorum quamdiu ipsi violaverint interdictum de nostra licentia celebretis. Idem.

Quum per confessionem constat partis adverse nescientem episcopum episcopale ius percipit in ecclesia sancti Blasii Desiacen. credimus quod non obstante illo capitulo privilegii quod monasterio est indultum ut nullus episcopus ecclesias utroque iure illi subiectas interdicto supponere, vel monachum eiusdem monasterii sinodare vel excommunicare presumat, prefatus episcopus possit interdicere dictam ecclesiam, excommunicare monachum seu clericum vestrum ad eius regimen deputatum, cum alterutrum de iure fuit faciendum, quum illud capitulum intelligendum esse videtur de monachis aut clericis in ipso monasterio permanentibus vel ad ecclesias destinatis utroque iure sibi subiectas. Idem archiepiscopo Lunden. ap. se. le.

Quia circa .x. quesivisti utrum monachi ordinum sanctorum privilegium predecessoris tui super episcopalibus decimis retinendis indultum extendere valeant ad possessiones iam acquisitas postmodum acquirendas. Super tali questione damus responsum quod si decimarum illarum remissio facta extitit secundum canonicas sanctiones predecessor tuus indefinite decimas episcopales monasterio cum nichil excepit et potuit excepisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque scriptura diverso iure censeri, intellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius temporis sed futurum. Idem in concilio generali.

Antiqua patriarchalium sedium privilegia renovantes, sancta universali synodo approbante sancimus ut post Romanam ecclesiam, que disponente domino super omnes alias ordinarie potestatis optinet principatum utpote mater universorum Christi fidelium et magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Ierosolimitana quartum locum optineant, servata cuilibet propria dignitate, ita quod postquam antistites earum a Romano pontifice receperint pallium quod est plenitudinis officii pontificalis insigne, prestito sibi fidelitatis et obedientie iuramento, licenter ipsi suis suffraganeis pallium largiantur, recipientes pro se professionem canonicam et pro Romana ecclesia sponsionem obedientie ab eisdem. Dominice vero crucis vexillum ante se faciant ubique deferri, nisi in urbe Romana et ubicumque summus pontifex presens extitit aut eius legatus utens insigniis apostolice dignitatis. In omnibus autem provinciis eorum iurisdictioni subiectis ad eos cum necesse fuerit provocetur, salvis appellationibus ad sedem apostolicam interpositis, quibus est ab omnibus humiliter deferendum. Idem in eodem.

Ut privilegia que quibusdam religiosis Romana ecclesia concessit permaneant inconcussa, quedam in eisdem duximus declaranda, ne minus sane intellecta pertrahant ad abusum, propter quem possint merito revocari, quia privilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate. Sane quibusdam regularibus a sede apostolica indulsit ut hiis qui fraternitatem ipsorum assumpserint, si forte ecclesie ad quas pertinent a divinis fuerint interdicte, ipsosque mori contigerit, sepultura ecclesiastica non negetur nisi excommunicati vel nominatim fuerint interdicti, suosque confratres quos ecclesiarum prelati apud ecclesias suas non permiserint sepeliri, nisi excommunicati vel interdicti fuerint nominatim, ad ec ad ecclesias suas deferant tumulandos. Hec autem de illis confratribus intelleximus qui vel adhuc manentes in seculo eorum ordini sunt oblati mutato habitu seculari, vel eis sua bona dederant, retento sibi quamdiu vixerint usufructu. qui tamen qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium vel aliorum non interdictas ecclesias in quibus elegerint sepulturam. ne si de quibuslibet ipsorum fraternitatem assumentibus

fuerit intellectum, pro duobus aut tribus dena-
riis annuatim sibi collatis dissoluatur
pariter et uilescat ecclesiastica disciplina cer-
tam tamen et ipsa remissionem optineant
ab apostolica sibi sede concessam. Illud quoque fratribus
regularibus est indultum, ut si qui fratrum
suorum qui ab eis missi fuerint ad recipi-
endas fraternitates suas collectas in quamlibet
ciuitatem castellum uel uicum aduenerint.
si forte locus ille a diuinis officiis sit in-
terdictus in eorum iocundo aduentu semel in
anno aperiantur ecclesie ut exclusis excommu-
nicatis diuina ibi officia celebrentur. Sic
intelligi uolumus quod in eadem ciuitate
aut castro uel uilla una tantum ecclesia eisdem
ordinis fratribus semel ut dictum est aperi-
atur in anno. quia licet spiritualibus dictum sit
quod in eorum iocundo aduentu ecclesie aperian-
tur. non tamen ad ecclesias eiusdem loci diui-
sim sed predictorum locorum coniunctim
sano referendum est intellectu. ne si
hoc modo singulas eiusdem loci uisi-
tarent ecclesias nimium uilipendi conti-
geret sententiam interdicti. quia uero contra declara-
tionem predictam quicumque sibi usurpare
presumpserit grauiter subiaceat ultioni.

Idem in eodem.

Quod non nullis est religiosis indultum
in fauorem pontificalis officii a de-
positis retinentes concedimus ut cum com-
munie interdictum excommunicatis fuerit et inter-
dictis exclusis possint ianuis clau-
sis suppressa uoce et non pulsatis cam-
panis diuina celebrare officia. nisi
cum ipsis eis fuerit interdictum iterum
ita illis concedimus quod causam alicui non
prestiterint interdicti uel nec quicquam frau-
dis ingesserint. tale compendium ad in-
iquum dispendium pertrahentes

Honorius .iii. archiepiscopis et episcopis in quorum
diocesibus monasteria et prioratus cluniacensi
monasterio subiecta consistunt.

Quanto amplius et cetera. Sane dilecti filii abbas
et conuentus cluniacensis grauem nobis que-
rimoniam optulerunt. quod quidam
uestrum et iuniorum officiales cum in eos et
sui ordinis monachos non possint excom-
municationis et interdicti proferre sententias
eo quod super hoc apostolice sedis priuilegiis sunt
muniti in eos qui molunt in molen-
dinis uel coquunt in furnis eorum seu
quid uendendo seu emendo aut alias ei
communicant sententias proferunt memoratas
et sic apostolicorum priuilegiorum nituntur
et potestatem. scilicet sola uerba seruantes di-
cti ordinis monachos. quodam modo
excommunicant dum eis alios communicare non
sinunt. ex quo illud etiam euenit inconue-
niens ut ipsi monachi quantum ad hoc
uideantur iudicio uestro et qui eis com-
municant in prioris maiorem excommunica-
tionem incurrant quam et excommunicatis communica-
do fuerint incursuri. Volentes igitur hec cele-
bris ad nos clamoribus iam plata ul-
terius sub dissimulatione transire. uobis
uniuersis et singulis. quatinus huius-
modi sententias in fraudem priuilegiatorum
nostrorum decetero non feratis. quia super hoc ad nos
denuo clamor ascenderit non poterimus
conniuentibus oculis pertransire quin pro-
mulgatores talium sententiarum seueritate
debita castigemus. Idem .v. quon-
dam anglorum regine illustri.

Ex parte tua fuit propositum quod nonnulli
litterati quos non habitus nec tonsura
clericos profitetur interdicte iurisdictioni
subiecta contingentes cum contra ipsos procedendum
in aliquibus foris factis ut tuam iu-
risdictionem eludant et debitam pro deli-
ctis ultionem euadant assumunt seu et
resumunt tonsuram abiectam seu
habitum clericalem licet ante pluries ab
omnibus habiti. ne igitur tonsura uel habitu
resumpto malitia foueatur si tuam

uiris decem exerceas in huius delinquentes qui
ne tonsura et habitu in delicto fuerint
deprehensi. eo quominus dixerimus tollerandum
cum eorum malitiis omnium indul
geri non debeat sed potius obuiari. Idem.

Super specula et infra. sane licet sancta ecclesia legum
secularium non respuat famulatum que
equitatis et iustitie uestigia imitantur.
quia tamen in Francia et multis prouinciis
laici romanorum imperatorum legibus
non utuntur et occurrunt raro ecclesiastice cause
tales que non possunt statutis canonicis
expediri ut plenius sacre pagine insista
tur. et infra. firmiter duximus et districtius in
hibemus ne in Parisius uel in ciuitatibus
seu aliis locis quisquam docere uel audi
re presumat et qui contra fecerit non solum a causarum
patrociniis excludatur. uerum etiam per episcopum lo
ci excommunicationis uinculo innodetur. Idem
episcopo Baiocensi.

Quia interdum uestre et infra. cum innouatio non
uis nouum conferat nec etiam tollat uetus
te indeo statuendum uolumus in quo tempore
petrate innouationis dignoscere ex titulis
certum nullum per hoc intendimus iuri ali
as eidem monasterio competenti preiudicium
generari. Idem.

In hiis que ad cultum diuinum facere di
gnoscuntur non maligna sed benigna esse
potius interpretatio facienda. unde mirari
compellimur quod cum fratribus et minoribus
duxerimus indulgendum. ut ubicumque fuer
erint sine preiudicio iuris parrochialis cum
altari ualeant uiatico celebrare. quidam
nimis stricte interpretando indulgentiam
nostram nituntur asserere quod per eam non
fratres preter prelatorum assensum facere hoc non pos
sunt propter quod eos celebrare uestre indulgen
tiam apostolicam non permittunt cum autem nichil
eis conferret memorata indulgentia cum
sine ea id prelatis annuentibus liceret eis
dem. f. t. et cetera quoniam interpretatione huiusmodi repro

bata dum tamen ab aliis que iure parrochiali
peruenirent prorsus abstineant datam eis li
centiam celebrandi auctoritate nostra non differ
ras publicare ita quod dicti fratres aliquem ex in
dulgentia nostra uideantur in hoc gratiam con
secuti. Gregorius IX. maioris ecclesie et Exim
tatis. decano et archidiacono Liconensi.

Cum dudum inter priorem
et conuentum de Butele ex parte una et
Poussam et moniales de Campesse ex altera
super decimis lite mota et infra. de consilio
fratrum nostrorum decreuimus uiri prouidi
prior et conuentus sine decimis noualium
in quarum erant possessione tempore illo quo in
dulgentie apostolice impetrate fuerint
a parte altera de decimis noualium non sol
uendis. non debere per eas non facientes de
hiis aliquam mentionem preiudicium in
generari. Idem.

Quidam sicut asseris in priuilegiatorum in
firmitate recepti nolunt tibi de iuri
bus episcopalibus respondere quamuis diu hiis fratres cum
moram in domibus suis fecerint eos con
pulere potius ad dicta iura tibi integre
persoluenda. Idem capitulo Arelatensi.

Consultationi uestre breuiter respondemus quod terra de
qua non extat memoria quod aliquando culta
fuisset redacta per religiosos uiros no
uiter ad culturam perpetuo debet quod
ad immunitatem de non soluendis decimis
noualis iure censeri cum alias non nisi
quam contingeret in indulgentia de noua
libus plus eis dispendii quam utilita
tis afferre. De purgatione canonica.

Ex concilio Triburiensi. R. [illegible]

Nobilis homo uel ingenuus si in sino
do accusatus crimine negauerit si fidelem
eum sciuerint cum XII. ingenuus se ex
purget si autem antea deprehensus fuerit
in furto aut periurio aut falso testimonio
non admittatur ad ius iurandum.
sed ei sicut qui ingenuus non est purgatio

iudicatur. Ex conc. agathen.
Siquis presbiter negligens uite sue plurimis exemp
lis mala de se suppliciari permisit populus
ab episcopo iuramento seu banno christianitatis
astrictus infamiam ei patefecit certique
accusatores criminis eius defuerint ammo
neatur primo seorsum ab episcopo deinde sub duo
bus uel tribus testibus et si non emendauerit episcopus
eum publica increpatione ammone
at suo. nec sic se correxerit ab officio
suspendatur usque ad condignam satisfac
tionem ne populus fidelium inde scandalum
patiatur. Ex con. meldensi.
Monales sub ibidinibus insiuire accusen
tur et manifeste detegi non ualuerit erga
regulam sue opinionis malam famam
canonice purgare cogantur. Ex eodem.
Siquis de gradu ecclesiastico raptoribus alie
narum sponsarum se consensisse uel interue
torem manifeste prodiderit a suo gradu
repellatur. Et si uerisimilibus eorum suspitio
nibus eorum suspitionibus fuerit propulsatus
canonice se purget. Innocentius papa a
quil. patriarche et mantuan. episcopo.
Quotiens contentiose episcope de symonia impe
titus fit uos latere non credimus. Sed accu
satores scriptum asserentes testes secundum for
mam canonum producere nequiuerint quod
ecclesiam beati petri presbitero. p. dederit pro
modiis frumenti. et s. com. fratrum nostrorum
consulto iudicamus ut tertia manu sui
ordinis et quarta abbatum et religio
sorum sacerdotum de super dicta symonia
debeat se purgare porro purgatores erunt
hii. episcopus iurabit primum super sancta dei euan
gelia quod pro ecclesia sancti petri presbitero. p. danda
nec ipse per se nec per summissam personam
nec aliquis pro eo se sciente pretium recepit
Post dicti purgatores super sancta dei euangelia iu
rabunt quod ipsi credunt eum uerum iurasse.
Alex. iij.
Nos inter alios et s. Quia nos tua f. consulere

uoluit utrum episcopus parochianum suum
ad purgationem cogere possit. Consultationi tue re
spondemus quod si de aliquo crimine publice laborat infa
mia accusatore et testibus deficientibus ad pur
gationem est per proprium episcopum compellendus
nisi super ipso ad superiorem iudicem in
choauerit appellandum. Sane si appellaue
rit eius parebit iudicio ad quem causam
tam uoluit pap. transferre. Idem can.
cicestrensi electo.
Cum. p. maconella presbiter et s. purgatores
illius honestatis et opinionis esse uolumus
quod uerisimile sit eos nolle amore uel odi
o seu optentu pecunie deierare. Sint autem
ydonei appareant. necesse est ut eius cum
purgare debent uitam et conuersationem agno
scant. Deficientibus uero purgatoribus omnino
officio et beneficio ecclesiastico priuare. Patres quoque
caues quod si qui purgando ei sua uoluerint
purgatione assistere nullam eis maliuo
lentiam et indignationem ostendas nec eos in
pedias uel aduersus quantum in te est impe
diri permittas. Lucius. Lucius. iii.
Ex tuarum intelleximus litterarum contine
ntia quod eum. h. presbiterum qui infamabatur
de homicidio a sacerdotali officio suspendis
ses post modum tamen litteras tulit in medium
quibus apparuit eum iudicio aque fri
gide suam innocentiam purgauisse et
episcopum eum suis litteris absoluisse quia uero
peregrina iudicia sunt inhibita purgationem
quam prestiterit sufficere non putaret. Quocirca
si accusatores ydonei non apparuerint ut eum
uij. aut quinta manu sui ordinis sicut ex
pedire cognoueris per purgationem canonicam
innocentiam suam ostendere sibi iniun
gas quam cum prestiterit suspensionem sine
difficultate relaxes et eum testimonii
boni annuntias ab infamia homicidii
dicti mutuis ec. ap. ob. absoluas.
Item uinton. episcopo.
Constitutus in presentia nostra. p. diaconus

et̃. p̃terea illud nob̃ nõ modicam ãmi
rationẽm oblatam accepe noluisti nisi p̃
us ꝯmendasses nomĩe singulorum qui
dam. p. purgare volebãt ꝯ corruptiõ hu
ꝯ tẽl auctoritatis p̃ul venerãt ãd g̃tẽ
tam nõm ẽẽt ꝯdonatoẽs factum sit ut tnũ
sic discuteres ordinandos sane in pu
gatoribꝫ faciendis aĩ tati sit illis qui
p purgando exhibẽt uicatiõ ꝯm p
pam ꝯscientiam ꝯ opinionem iurare
ꝯ purgand' admĩe. sic intimimꝯ ĩ ꝯ
bonũ exhibuit uicaritum si purga
tores a b ecclã tollerẽt ꝯ sint bone fame ĩ
suis ordinibꝫ ministrãtes nõ uiuuitõ
p crimine ꝯdempnati. p aliud lbro sũt
absq illĩ indagine admittendi.

Innoc. iij. senonen. archiẽpo.

Inter sollicitudines nr̃as illa debet ẽẽ p̃cipu
a ut capiamꝯ uulpeculas ꝯ.c. lic; ergo
eccĩstica ꝯstitutõ tales ab offitiõ tantũ
uis ad purgatõem canocam uocat suspen
dendos et tam̃ eum ĩ a benefitio ꝯpĩma
intatem ẽm suspendendũ noluꝯ
implere ñ illud ĩ pbamꝯ ꝯ lic; ẽẽ eũ
nullus accũtor legittimꝯ appareret. ꝯ pro
fitio tuo tam̃ fama publica dferete uo
luisti plenius inquirẽ uitatem. atten
dentes ad uulgatam infamiam g̃ue
scandalum. ꝯ uehementem suspitõem.
cetestium dñs obortam q̃ ẽẽ decanum
facẽ uidebant cum pp eorꝫ quilibet ei
ẽẽt purgatõ indicenda ꝯ suates ꝯ moli
entes rigorem ei. xiij. manꝯ sui ordinꝯ
duximus indicendã ip̃m igitur ad
te remittentes ut ibi purgetur ibi ĩ
noscit' infamatus. os. q̃. accitis retum
nuinen. ꝯ parisien. epis indicas ei pur
gatõem accipiat. ita tñ ut ad eiꝯ q̃ pur
gatõem accipiat p ceffũt ꝯpbandam.
sint fide catholici ꝯ uita pbati. quiꝯ
uisatõem ꝯ uitam ip̃i ñ tam modera
no tp̃e nouint ãm transacto purga

tõe uõ recepta beneficium ei restituere ñ
postponas inpenam at familiaritatis illĩ
ãm cũ bertias sciens' hũisse dignoscitũ
eum ab offõ volumꝯ manere suspensum
donec scandalum sopiat' ita tñ ut publice
familiaritatẽ h̃ticorum abiuret p̃ci
pias insup ei districte ut inp̃dã ꝯ aliti
uitis ẽcum poĩtis p fiteat' ꝯ p̃dicet fidẽ
catholicam ac cõfirmat ꝯ ꝯ testes h̃tica
p̃uitatem. sic deinceps uitam suam bo
nis ad ornãs opibꝫ ut infamia ꝯuitatũ
infamam. ꝯ omĩe scandalum ꝯ suspi
tio ꝯ catholicorum mẽtibꝫ deleatur. q si
forsan in purgatõe ꝯfecit. eũ eccãstice cẽdi
sciplĩne mucrone percellas ꝯ ab offõ ꝯ be
neficio dpoĩti ad agendã pniãm mar
tum monastium ꝯtrudere ñ omittas.

Id. abbi sci dionisii ꝯ ab p̃posito sci martini.

Cum dilectus ꝯ. Illud aut uos attendẽ
uolumꝯ ꝯ mandamꝯ ut tales ad purgatõ
nẽ admittat' p̃sõe q̃ uicane sint ꝯ hoẽ
ste.

Idem.

Cum iuuentute sua ꝯ. quia uõ pat' fili
um q̃m diligit corripit nos qm q; ꝯ hẽ
ep̃o plurimi nr̃as ad maiorem cautelam
iniunximꝯ ut ab illius familiaritate
cessando tali' se hr̃et ꝯ sinistra ꝯ ip̃o sus
pitio ñ possꝫ hr̃i si in mimicus hõ rescẽpt
litteris surripiens ap̃ regem. ꝯ regni ma
gnates ip̃m nequit publicauit ut fieri d
bet amplꝯ infamari. vñ nos tãti emulo
rum nequitiam attendẽtes. licet pulsati
fuimꝯ multotiens ẽẽ eum inuicem tam
aduisus ip̃m potuimꝯ commouĩ scientes
ꝯ dnm facile sequit' multitudo. v bi uõ
idem ep̃c adstrigonien. metropolim
ecclesiae postulatus qui sup ip̃a postula
tõe aduisabant' eidem pmotõem ip̃ius
facilius impetrarẽt. illius criminatõem
carbones reaccendẽ sũt moliti. vñ q
dam pcurator ip̃ius ꝯ ꝯsilio amicorum
suorum qui sup h̃ bonũ celum habebãt

sed non secundum scientiam ceperit cum instantia postulare.
quod eidem episcopo purgationem canonicam facienti
indicta versus suam innocentiam demonstraret. nos autem
postulationem huiusmodi minus providam reputantes
procuratorem ipsum ab ea sepe voluimus revoca
re et cetera. ceterum quia procurator instabat compulsi fu
imus non iuris necessitate sed inoportunitate
petentis. ut per nos ei purgationem canonicam
cum duobus abbatibus mandaremus iudi
ci committimus suum protestati quod cum talis
petitio minus provide tunc fiebat quia strigo
niensis ecclesie suffraganei iaurensi episcopi purga
rent eundem qui in facto postulationis contra
dicebant et quod suffraganei colocensis ecclesie ipsum
minime tunc purgarent. quia inter eum et co
locensem archiepiscopum de strigoniensi metropoli contentio
vertebatur. unde cum non sint alii pontifices in
ungaria merito videbatur quod per episcopos regni
sui non posset in illo articulo se purgare.

Idem. archiepiscopo. tirensi.

Testibus et cetera. illi qui ad purgandam alicuius infa
miam inducuntur id solum tenentur iuramento
firmare quod veritatem eum credant dicere qui
purgatur.

Idem florentino episcopo.

Accedens ad presentiam nostram .T. diaconus hu
mili nobis insinuatione monstravit
quod cum a suis emulis dicatur quod esset filius
sacerdotis tu ipsum non promovere voluisti
nec permisisti ab alio promoveri. Quo circa
et cetera. quatinus si publice fuerit nota respersus et
de ipsa tibi legitime constare non poterit post
purgationem ab ipso receptam. ipsum non differas pro
hoc ad sacerdotis officium promovere. quia cum non
sit nota de licito exorti nota fecitur impedi
entis ad sacros ordines promovendum.

Idem. abbati. eugeniensi et scolastico mutinensi.

Cum dilectus filius .b. presbyter et .g. procurator .o.
clerici .t. capituli .n. concessimus auditorem.
idem procurator proposuit quod cum dictus
presbyter in certis criminibus fuisset publice infa
matus. constantiensis episcopus ordinarius iu
dex ei purgationem indixit qua cum se
purgare nequisset ab ipso fuit suis ecclesiis
sententialiter destitutus. quas ipse nichilominus de
tinuit per violentiam occupatas. cum autem quo
idem presbyter quandam consanguineam suam uxorem
publice detineret ad petitionem plebani de
niso et quorundam aliorum clericorum constitutis
diocesanis iudicibus dicamus litteras destinas
se ut si dictus presbyter super crimine adulterii et in
cestus coram ipsis se purgare non posset. ip
sum pena debita castigarent quod cum constituisset
eisdem quidem presbyter pro eo quod in purgatione
defecerat ab eodem memorato fuerat contemp
tus ipsum ut pote contumacem predictis ecclesiis pri
vandum pronunciavit. maxime cum de incestu
et adulterii crimine de notorio liqueret eisdem. abbati
sancti galli ad quem illarum ecclesiarum donatio per
tinebat potestatem liberam contulerunt ecclesias il
las personis aliis conferendi. qui eas postea
supradicto .o. clerico assignavit. et cetera. dictus
vero presbyter inter cetera reddidit quod processus iudicum
predictorum debebat merito retractari. cum litteras
non contra. processerunt presumpsit contra eum adiciens
quod purgationem indictam constantiensis. curave
rit exibere et cetera. his et aliis plenius intel
lectis licet litterarum quas ad predictos iudices im
petrate dicuntur et ipsarum transcriptum co
stensium non fuerit coram nobis. quia tamen
ex tenore relationis ipsorum quem dictus procura
tor exhibuit ac si in litteris ipse ostense
fuissent nobis constitit evidenter iudices in
ipsos pretermisso iuris ordine processisse tam
processum eorum quam concessionem ecclesiarum
a predicto abbate de mandato ipsorum factam a
auctoritate apostolica irritantes presbyterum cum relationi
ipsi se repugnantia contineret ad causa dici
crimini quod crimen eiusdem presbyteri ius adeo pu
blicum fuerat et notorium quod nullus infi
tiationi locus potius existebat ut pote
cui universe vicinie populus testis fe
rat et tamen ibidem permittit quod eidem presbytero
terminum peremptorium prefixerunt infra
si posset se infamia predictorum criminum

canoīce se purgaret cum nimirū sic crimē notorium existebat ñ erat illi indicenda purgatō· s; inexū ɔdempnatōis sñia ꝓmulganda ꝛc· si uō nullus apparuit legitimꝰ accusator· ꝛ ipm inuenitis ap bonos ꝛ graues sup ꝑdcis criminibꝫ uł ipꝭrū aliꝗ infamatū purgatōem ei canoīcam īdicatis ñ obstante ꝗ corā ꝑ dcō electo dr se purgasse· cum iudicio pendēte corā iudicibꝫ delegatis ñ dubuit ordinarꝰ purgatōem indicē infamato· **I**dem· **A**ccepimꝰ· litt̃is quibꝫ intimare curasti ꝗ aplico mādato sup indicenda purgatōe· archiepō bisuntin̄· recepto ipo in ciuitas tis ut decuit qui ad diem ꝑfixum cōparuit coram nob· iuramentum purgatōis offerēs sub hac forma uidelicet ꝗ inmunis erat ab illis criminibꝫ sr quibꝫ cum se purgare d'bebat· ꝛc· ipe uō ad ꝑsētiam nr̃am accedēs humilr supplicauit· ut saltem sup purgatōe in cō tinētie dignaremꝰ tēperare rigorem qr ñ d'bet asserere ꝗ a maturitate sua nūꝗm passus fuit lapsum carnis· porro· cū ab eo ñ celaretur exactum fuisse hī iuramentum potiꝰ forte ꝑsumimꝰ ꝗ alia d'cā uolebat sub ꝑscripta forma iurare uidelicet ꝗ inmunis erat ab illis criminibꝫ d' quibꝫ fuāt infamatus tanq̄m dimissis ꝓpriam iam immunis ab illis· s; hoc iuratñe ñ paruere temitatis existēt cū b̃atus Iob dicat· ē si simplex fuō h ipm ignorat aīa mā ꝛc· ideo qꝛ ꝑscriptam purgatōis formam sm̄ q̄m idem archiepē optulit se purgare reprobam̄ ut potē īdiscretā temerariā ꝛ ineptam· iniungentes eidem ut si uoluit ꝛ potuit sm hāc formam se purgare sm sanū ītellectū q̄m ei duximꝰ exprimendum uidelicet ꝗ illa crimina grauiora· i· symoniā; ūndicōem iustitie atqꝫ ī cōtinetiā d' qꝫ infamatꝰ existit iuret se minime cōmisisse post q̄m ad archiepale ꝓmotus ē dignitatē· ꝛ cū purgatōes sic iurēt ꝗ credūt eū uerū iurasse quo facto uos illū dimittatis ipa ex· aliogn ꝛ c· **C**elestinꝰ· iii· d' ꝑgatōe uulgari. **C**um suscepti regiminis· ꝛc· ē tua· f· duxit sedē ap· ɔsulendā utr sr eccīa possessionibꝫ dudū laborant substinere tue duximꝰ sollicitudini rendendꝰ ꝗ in eo casu uł aliis h nō debes aliquaten͡ tollerare.

**I**nnoc· iii· priori sc̄i georgii· spolet· **S**ignificatibꝫ· ur· laico ꝛ filiis eius adn̄rā; nouis audiam puenisse ꝗ cū quidā eos sr furti crīmie accusaret cum eo coacti sūt i[…] re duellum ī quo aliis pactis suis ꝑcedientibus cecidit· ꝓp ꝗ ꝑ cōsules spoletanos bōis suis ꝓpriꝰ spoliati nc uł furtū ap alios ē inuentū ꝛ ꝗ ipi fuerint innocentes ē faciēte dn̄o reuelatū· un̄ ɔsulibꝫ ipis decreuimus in mādatis ut ablata restituant uniūsa. **H**onorius iii. **D**ilecti fil nouit in liuoniā baptizati gūē ad nos q̄rimoniā; d' stinarūt ꝗ frs tēplarii ꝛ alii q tpalē ī eis potatē exercēt siq̄n d' aliq crīmie īfamātur eos ferri candētis iudiciū subire ɔpulūt· qꝫ sīaq̄ cerū sequatur adustio causē pēā; infugiunt ē ꝗ hs iudiciū sit penitꝰ interdictū uł potē inq̄ ds tēptari uidetur· ꝗ· q· dcōs frs ꝛ alios ab hiis ɔū sororꝫ suā amie omō d' sistat ꝑ cē· ex· ap· re· cō· **I**n exodo· d' iniuriis ꝛ dāpno dato. **S**i rixati fuerīt hoīes ꝛ pcusserit alter ꝓximū suū lapide uł pugno ꝛ ille mortuꝰ ñ fuerit ꝛ iacuerit in lecto q pcussit opas eius ꝛ impensas in medicos restituat. **I**n eodem. **S**i qs apuerit cisternā ꝛ foderit ꝛ ñ ꝯpuerit eā cecideritqꝫ bos uł asinꝰ ī eā dn̄s cisterne reddet ꝑtiū ꝗ aūt mortuū ē ipsꝰ erit. **I**dem. **S**i bos alienꝰ cornupeta erat hr̄i ꝛ nūtiꝰ cautus ꝛ custodierit eū dn̄s eius reddet bouem ꝓ boue· ꝛ cadauer ītegrū accipiet. **I**dem. **S**i lesit quispiam agrū uł uineam ꝛ dimisit iumentū suum ut depascat aliena· ꝗ dampno

ertamatorem restituet. Item.

Si egressus ignis inveniit acervos fru
gum siue stantes segetes in agris reddet
dampnum qui ignem succenderit.

Ex penitentiali romano.

Si quis domum uel aream cuiusque incendit uo
luntarie. sublata uel incensa omnia restituat
et tres annos peniteat. Honor. iii. epo
bononien.

Olim sedentibus epo mutinen ut potestatem
consiliarios et populum ciuitatis florentini ad sa
tisfactionem de dampnis et iniuriis irroga
tis epo et ecclesie fesulan. cen. ec. coartaret.
idem testes litte non co. recep. quare nos
eis processu penitus reuocato communis floren. qui
bannivit epm fesulan contra deum et ecclesiasticam
libertatem propter iniuriam banni expensas
et dampna tali occasione secuta taxatione iu
ramento premissa in mille libris usualis
monete predicto epo soluendis duximus condem
pnandum. Greg. ix.

In nostra et fratrum nostrorum proposuisti presentia quod
olim ciues viterbien restaurationibus dam
pnorum illatorum adinuicem que propter
multas ciuiles discordias incurrerant plu
rimum aggrauati statutum ediderunt de non peten
do vel recipiendo imposterum restaurationes huius
modi. ac id generaliter approbarunt et firmarunt
iuramento et cum igitur aliud sit damp
norum restauratio quam satisfactio expen
sarum. in iuramento exhibito super dampnorum
articulo intelligi non debeat quod factum expen
sarum fuerit comprehensum quod iuramento non ob
stante predicto auctoritate nostra prouideas quod deum coram
pro bono concordie ad expensarum satisfactio
nem contrahat iuxta tue discretionis ar
bitrium ante sicut expedierit modum. Idem.

Si culpa tua datum est dampnum uel in
iuria irrogata seu aliis irrogantibus opem
forte tulisti. aut hec imperitia tua seu negli
gentia euenerunt. iure super his satis
facere te oportet nec ignorantia te excusat si
scire debuisti ex facto tuo iniuriam uerisimi
liter posse contingere uel iacturam. quod si animalia
tua nocuisse proponas inchoantis ad satis
factionem teneris. nisi ex eadem passus damp
num liberet te ipsum. quod tamen ad liberationem
non sufficeret si fera animalia que consueuerunt no
cere fuissent. et quum debueras non curasti diligen
tiam adhibere. sane licet qui occasionem damp
pni dat dampnum uideatur dedisse. secus
est tamen in illo dicendum qui ut non ac
ciderent de contingentibus nil omisit. Ex con
cil. tol. R. de penis.

Ea que frequenti preuaricatione iterantur frequenti
sententia comprimenda sunt. Ex decr. triburien.

Presbiteri interfecti compositio epo ad cuius parrochi
am pertinet soluatur. ita ut medietatem
utilitatibus ecclesie cui prefuit tribuat. et aliam
inter eius elemosinam iuste dispergat. quia
nullus eius heres propinquior uidetur quam
qui ipsum domino sociauit. Alex. iii. cant. archiep.

Licet uniuersis apostolicam eius acceperimus quod ratione conue
tren. episcopatus pro corrigendis excessibus et criminibus
puniendis a clericis et laicis penam pecuni
ariam exigunt. parrochia exactores personas
quasdam suspendunt. ecclesias interdicunt. aui
carius denarios ut eos in ecclesiis cantare
permittant exigere non formidant. et alia agunt
que canonibus obuiant institutis. et uera
dice cupiditatis et auaritie proue inde
et quod archidiaconus predicti episcopatus hec di
strictius interdicas. si autem et uenire presu
mpserint eos ap. ces. ec. cen. compellas. Idem.
in concil. turon.

Calumpniam et audaciam temere litigantium
condempnandam in expensis et alio multip
lici remedio sacrio imperat compescit.
Quum igitur sacris institutis consonare dignosca
tur per apostolum ut decreto in pecuniariis causis
uictus uictori in expensis condempnetur.
non sententia pro absente.

Innoc. iii. nidrosien. archiepo.

Quod indubius est. Quum uero tam sacerdotes

qui gubernant naues ad pugnam quam qui personaliter exercent conflictum. Verum qui alios incitant ad pugnam omnes enormiter peccant. Unde rigore canonico eos credimus deponendos.

Item Lugdun. archiepiscopo.

Tue discretionis prudentiam et cetera. ad illud quod a nobis tuo requisisti qualiter clerici in latrocinio uel aliis magis sceleribus deprehensi puniri debeant. Respondemus quod a suis ordinibus degradati detrudi debeant in arctis monasteriis ad propriam peragendam.

Item abbati et fratribus crypte ferrate.

Constitutus in presentia nostra et cetera. Licet autem in instrumento Lauicanensis episcopi expressa fuerit certa pena quam predictus Centum non seruans soluet obseruanti cum tamen utrique predicti uenisse et uiuum ex confessione propria conuincatur. Cum ipse uiam subierit episcopo pensionem et expensas procurationem exegit ab eadem ecclesia sicut recognouit. Proposuit memoratus utraque partem ab eo in solidum absolutam.

Item Priori sancti Fridiani et magistro B. canonico Pisano.

Suplicauit de quibus nos consuluere uoluistis et cetera. Clericus autem qui pro eo uariauit et uacillauit coram nobis de mandato nostro captus est quod contemptus infamiam non incurrit.

Item Spoletano episcopo.

Suam ad nos rectores clericorum sancti Fortunati querimoniam transmiserunt. quod cum tibi essent in .xl. libris per quoddam arbitrium condempnata. certa pena .xxx. librarum apposita. si eas soluerent in termino constituto tandem .xxx. tibi in termino persolutis occasione .vii. residuarum per quasdam litteras a sede apostolica tacita ueritate impetrata obtinuisti eos in prefatis .xxx. libris tibi per delegatum iudicem condempnari. Quia igitur te non decet in tam pontificali modestie obliuisci in honestatis questibus. hanelando desideres cum aliena iactura ditari. Mandamus quatinus .vii. librarum solutione contemptus sic pena .xxx. librarum memoratos rectores de cetero non molestes.

Item

Ad aures nostri apostolatus peruenit quod cum quidam prochiam tuam ausu diabolico inuaserint tamen episcopum predecessorem tuum neque permisisset feuda et beneficia que illi amiserint tam ecclesiarum obtinebant temporis presentiam. Fuerant cum multa deliberatione sublata. quare cum maiori sint animaduersione plectendi nos tam tibi quam successoribus tuis auctoritate apostolica prohibemus ne ipsis aut heredibus eorum beneficia predicta restituantur. seu de nouo eis alia quelibet conferantur.

Item.

Obsessus filius electus sancti P. admonitus et cetera. ne iudicialis euanescat auctoritas cum de litigatoris improbitate constiterit aduersus assertionem iudicis temere prorumpentis iure superioris arbitrium digna poterit animaduersione puniri.

Item inco. generali.

In quibusdam prouinciis ecclesiarum patroni et aduocati. seu uice domini se in tantam insolentiam erexerunt. quod non solum cum uacantibus debet ecclesiis de pastoribus prouideri. difficultates ingerunt et malitias. et de possessionibus aliisque bonis ecclesiasticis pro sua uoluntate presumunt et quod horrendum est dicere in necem prelatorum prorumpere. Unde formidant cum quod ad defensionis subsidium est inuentum ad depressionis dispendium non debeat retorqueri. prohibemus expresse. ne patroni uel aduocati seu uice domini super premissis de cetero plus usurpent quam reperiatur in iure permissum et si contra presumpserint per seueritatem canonicam districtissime compescantur. Sacro nichilominus concilio approbante statuimus quatinus si patroni uel aduocati aut feudatarii seu uice domini seu alii beneficiati alicuius ecclesie rectorem uel clericum alium ipsius ecclesie per se uel alios occidere uel mutilare ausu nefando presumpserint patroni ius patronatus aduocati aduocatiam feudatarii feudum. uice domini dominatum et beneficiati beneficium prorsus amittant

ipsis

Zut

et ne nimis uindicte quam excessus memo
ria. prodeatur. non solum de premissis nich
puniat ad hereditates. sed eciam usque ad quartam
generationem posteritates talium indicorum;
collegium nullatenus admittantur;
in domibus regularibus aliarum prelationis
assequantur honorem nisi cum eis fuerit dispe
satum. hec. Honorius. iii. preposito archi
diaconi. et h. canonico suessionensi.

Grauem capituli laudunensis recepimus questione
querelam comes registerensis per multis iniu
riis quas irrogarat eisdem per iudices aposte.
ap. delegatos excommunicationis uinculo fuit innodatus
et per duos annos et amplius in excommunicatione
persistens uiri pater pertinacie remansit. cla
ues ecclesie contempnendo. licet igitur huius per
tinentia non careat scrupulo heretice pra
uitatis uolentes tamen nobilitati parcere
comitis supradicti. v. et c. quatenus si comes pre
dictus post commonitionem uestram non paru
erit plene uiri uos ecclesias in quibus aliqu
uis heres dignoscatur ab eius debito ab
soluentes fideles ipsius diu in excommunicatione
persistit ab eiusdem fidelitate denuncietis peni
tus absolutos. Calixtus. pp. de penitentiis

Manifesta peccata. tus et remissionibus
non sunt occulta correctione purganda. R

Eyconomus mag.
Qui presbiterum occidit. xii. annorum penitentia
secundum canones imponatur et cetera. conuictus
usque ad ultimum tempore uite sue militie
cingulo careat. et absque spe coniugii ma
neat. Alexander. iii. mediolanensi archiepiscopo.

Significauit nobis nobilis uir. p. quod f. d.
imperator cum olim rediret ab urbe ca
strum uerucle negauit et cetera. unde contingat
quod xiii castris destructis plusquam duo
milia uirorum destructa fuerit et multi
homines interfecti et alia mala ibi commissa
que loquium est per singula enarrare. Quoniam
igitur prefatus. p. deo et nobis reconciliari deside
derat. et cetera quatenus ipsi penitentiam secundum quod usum

fuerit misericordie imponatis attendentes
quod pro libertate sua et ecclesie deuocione hoc fecit quod
in quibus talem debetis discretionem habere ut
aliu et ipse idem pro austeritate penitentie
tie a fructu ecclesie nullatenus retardentur.
non aliquid salutis periculum debeant for
midare. Idem archiepiscopo cant.

Quod autem consuluisti uel remissiones que
fiunt in dedicationibus ecclesiarum aut confere
tibus ad edificationem pontium aliis pro
prosint quibus qui remittentibus sub
sunt. hoc uolumus tuam firmitatem
tenere. quod cum a non suo iudice ligari
nullus ualeat uel absolui remissiones
predictas prodesse illis tantummodo arbitramur qui
bus ut prosint proprii iudices specialiter indul
serint. Idem beluacensi. episcopo.

Quo quidam ad confessionem de crimini
bus ueniunt. et quamuis confiteri uelint
se. tamen asserunt abstinere non posse. cetera.
t. t. respondemus quod eorum confessionem recipere
debes. et eis de criminibus consilium exhibere.
quod licet non sit uera hec penitentia. admit
tenda est tamen eorum confessio et crebris
et salubribus monitis est penitentia
inducenda. Idem cantuariensi. archiepiscopo.

Licet tam ueteris quam noui testamenti pagi
na et cetera. si autem illi qui aliquot dies in
pane et aqua excommunicata sibi penitentia ad
tenentur peragere. panem quo uescantur
non habent leguminibus aut piscibus. aut
aliis cibariis reficiantur si necessitas exige
poscit discretione tamen adhibita quod hii
non ad delicias sed ad sustentationem utantur

Clemens. iii.

Quesitum est utrum sacerdotibus grecis qui
bus legittimo matrimonio licet uti penitentia pro
sit imponenda si eam sibi postulent
pro filiis oppressis iniungi hinc ergo cetera.
t. t. respondemus quod si ipsis procuratoribus uel stu
diose negligentibus filii in lectis rep
periuntur oppressi. ab officio altaris debent

ꝑpetuo abstine. et eis g̃uior crimina ictis
ñ tam̄ publica nisi inpublicū ꝓ
ueniat. penitentia deb; imponi. verum si
criminaria ipoꝝ mortui inuenerint
maritus. et illud occultum fuit peni
tentia eis ꝑ arbitrio penitentiarij impona
tur et in troxem aliorum ad tpe̅ ab
stineat a celebratione missar. Innoc.
iij. liuonien̄ ep̄o. et eis q̄ē ipo s̄t fratrib;.
Is qui eccam suam. et j. cetiñ cū pnia
ñ tam ꝑ̃m q̄ntitatem excessus q̄m
penitentis contrictionem ꝑ discreti sacdo
tis sit arbitrium moderanda. pensata
qualitate ꝑsone. sup fornicatione adul
terio homicidio et aliis criminibus
consideratis circumstantiis omnib; et ꝑpe
tim nouitate liuonien̄. ecce competen
tem penitentiam d̄linquentib; impo̅atis ꝑ
ut saluti uideritis expedire apli autem
uestigiis inherentes dicentis. lac uob
dedi potum ñ escam. paulatim in
eos instruatis in fide. confessionis fortu
nam. orationem dn̄icam et symbolum
illos sollicite edocentes insinantes corpo
ris et sanguinis dn̄i sacramentum rena
tis fonte baptismatis consuetis festiuita
tib; et mortis articulo tribuatis. Idem
scd'. l. inuicina pb̄ro card'. ap. se. le.
Officii et j. significasti quandam mulie
rem inpnia̅ e fuisse confessam. quod timo
ne uiri posset d̄ uolueret adaliq̄ quan
dam herbarum succū potauit. et sic uēe
e ei intumuit et in g̃uidam se ostē
dens sibi partum supposuit alienum
timens quod maritum ñ uult facinus
sibi d̄tegere. quia plem credit suum esse du
bitatione qualib; esse suam. quoniam g̃ pos
tulas edoceri utrum ei hac fraude durā
te sit pnia iniungenda. rn̄s. quod mu
lieri q̄ ignorante marito d̄ adultio ꝑlē
suscepit quamuis id uiro suo timeat con
fiteri ñ est pnia d̄neganda ita n; illi

debet pnia denegari maxime sup alios
intelligas alienos ad quos timeant pos
sessionem uiri deuolui. sz competens satisfac
tio ꝑ discretum sacerdotem eidem iniun
gi. Item palentin̄. et burdegalen̄. bū
gen̄. ep̄is et abbi dei ꝑmissione cistercien̄. or.
Noua quedam nr̄is est aurib; intimata
quod abbatisse moniales ꝓprias bn̄dicunt ip
sarum quoque confessiones in crīminib; audiunt
et legentes euangelium pdicare ꝑsumunt. p̄s. p
dicare. cum g̃ id absonum sit pariter
et absurdū. cū. q̄. ne id d̄ cetero fiat curetis
firmiter inhibere quod licet beatissima uirgo
maria dignior et excellentior fuit aplis
uniuersis. ñ tn̄ illi sz istis dn̄s claues reg̃
celoꝝ commisit. Item.
Quod inte et j. in nullo u̇bo ꝑ q̄ pnia; mo
rientib; ñ negans uiaticum ē q̄ ucē peni
tentib; exhibere intelligi uolum. ut ñ
ipsum d̄cedentib; d̄negetur. licet autem
ꝑ g̃nale interdictum d̄negetur oīb;
tam unctio quam ecclastica sepultura conce
dimus tn̄ exgra̅ ut clerici d̄cedentes q tn̄
seruauerint interdictum in cimiterio eccle
sie cū pamaru pulsatione cessantib; oīb
cum silentio tumulentur. et in conuentu
alib; ecclis bini et bini l' simul tres ho
ras canonicas ualeant legere potius quam
cantare. ianuis clausis interdictis et ex
coicatis exclusis. et uoce ita demissa quod
audiri extius ñ possit. cū et regularib
ꝑ mi priuilegium sedis ap. sic indultum
ut cum g̃nale interdictum terre fuerit licen
tia eis ianuis clausis excōicatis et inter
dictis exclusis ñ pulsatis campanis sub
ꝑpressa uoce celebrare diuina. recipi
entib; signum crucis ñ negans quomi
nus eis obuenientiam crucifixi penitē
tia cum cū postulauit iniungatur
quod et aliis peregrinis pōt misericorditer in
dulgeri. Item. iij. congnāli.
Omnis utriusque sexus fidelis post quam adan

nos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, et iniunctam sibi penitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in pascha eucharistie sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum; alioquin et vivens ab ingressu ecclesie arceatur et moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quisquam ignorantie cecitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et optineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit solvere vel ligare. Sacerdos autem sit discretus et cautus, ut more periti medici superinfundat vinum et oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati, quibus prudenter intelligat quale ei debeat prebere consilium, et cuiusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum egrotum. Caveat autem omnino ne verbo aut signo aut alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione persone caute requirat, quoniam qui peccatum in penitentiali iudicio sibi detectum presumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam penitentiam in artum monasterium detrudendum. Item in eodem.

Cum infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido quem sanaverat: Vade et amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat, presenti decreto statuimus et districte precipimus medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant et inducant ut medicos advocent animarum, ut postquam infirmis fuerit de spirituali salute provisum, ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur, cum causa cessante cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto, quod quidam in egritudinis lecto iacentes, cum eis a medicis suadetur ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius periculum mortis incurrunt. Si quis autem medicorum huius nostre constitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu ecclesie arceatur, donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo preciosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus ne quis medicorum pro corporali salute aliquid egroto suadeat quod in periculum anime convertatur. Item in eodem.

Cum ex eo quod quidam elemosinarum questores, quorum quidam se alios mentiuntur, abusiones nonnullas in sua predicatione proponunt, ... nisi apostolicas vel diocesani episcopi litteras exhibeant prohibemus. Et tunc preter id quod in ipsis continebitur litteris nichil populo proponere permittantur. Formam vero quam communiter talibus apostolica sedes indulget duximus exprimendam, ut secundum eam diocesani episcopi suas litteras moderentur. Ea quidem talis est: Quoniam ut ait apostolus omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi prout in corpore gessimus sive bonum fuerit sive malum, oportet nos diem messionis extreme misericordie operibus prevenire ac eternorum intuitu seminare in terris quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in celis, firmam spem fiduciamque tenentes, quoniam qui parce seminat parce et metet, et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet vitam eternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum et egenorum ad tale confluentium hospitale proprie non suppetant facultates, universitatem vestram monemus et exortamur

in domino atque in remissionem vobis iniunctorum peccaminum, quod de bonis a deo vobis collatis pias elemosinas erogetis ut per subventionem vestram ipsorum inopie consulatur et vos per hec et alia bona que domino inspirante feceritis ad eterna possitis gaudia pervenire. Quoniam ad querendas elemosinas destinantur modesti sint et discreti, nec in tabernis aut aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, caventes omnino ne falsi religionis habitum gestent. Ad hec quia per indiscretas et superfluas indulgentias quas quidam ecclesiarum prelati facere non verentur et claves ecclesie contempnuntur et penitentialis satisfactio enervatur, decernimus ut cum dedicatur basilica non extendatur indulgentia ultra annum, sive ab uno solo sive a pluribus episcopis dedicetur. Ac deinde in anniversario dedicationis tempore .xl. dies de iniunctis penitentiis indulta remissio non excedat. Hunc quoque dierum numerum indulgentiarum litteris precipimus moderari, que pro quibuslibet causis aliquotiens conceduntur, cum romanus pontifex qui plenitudinem optinet potestatis hoc in talibus modum consueverit observare.

Nuncio postulasti certificari utrum ... precium per prudentiam ... concede remissionis litteras generales nos ... tue fraternitati rescribimus quod per prudentiam tuam libere potes huiusmodi concedere litteras ita tamen quod statutum concilii generalis non excedas. Gregorius .viiii.

Nostro duximus ... precium ... ... per sententiam episcopis et aliis fratribus non ... minoribus prelatis exemptis ut eis per ... suis superioribus ... penitentiam ... et discretum sibi possint eligere confessorem.

Alexander .iii. senonensi archiepiscopo.

Super eo vero quod consilium postulasti etc. ... qui scienter infra pubes annos se adiuvicem aut unus alterum percusserint non sunt ad apostolicam sedem remittendi, quia eos etas excusat. Non dicimus si sint plene etatis et non odio vel inuidia vel indignatione sed levitate iocosa se adinvicem percutere contingat, nec magister si scolarem clericum intuitu discipline correctionis percusserit quia non potest in hiis iniectio manuum violenta notari. Ceterum si ex odio item scolares vel seculares clerici se percusserint, pro sua absolutione debent ad apostolicam sedem venire. Item.

Monachi vero et canonici regulares quocumque modo se in claustro percusserint non sunt ad apostolicam sedem mittendi, sed secundum providentiam sui abbatis disciplinae subdantur. Et si discretio abbatis non sufficiat ad eorum correctionem, providentia diocesani episcopi adhibenda. Item.

Si vero aliquis pontificis hostiarius sub pretextu officii sui malignatur clericum lesit, ab episcopo suo potest absolvi. Nisi forte enormem clericum iniuriam irrogaverit. Consiliarius vero per iniectionem manuum in clericum non potest sine mandato romani pontificis absolutionis beneficium promereri, quia nulli laico super clericos tanta datur auctoritas. Non forte turba; accidente irruentem non excessibus ... sed fortuitu cum clericum ledat. Si vero clericum sibi inferentem iniuriam quis repellat vel ledat, non debet propter hoc ad apostolicam sedem transmitti si incontinenti repellat vim vi, cum vim vi repellere omnes leges omnia quod iura permittant. Nec ille compellendus est ad apostolicam sedem venire qui in clericum quem cum uxore matre sorore vel filia propria turpiter invenerit manus iniecerit violentas. Ceterum si in stupro vel adulterio quem commictit cum ea que ipsum ita proxima consanguinitatis linea non contingit cepit aut in eum violentas manus iniecit non ... illi excommunicatus immunis. Item.

Si vero aliquis medicus nutente contra eos manus iniecerit violentas propter hoc non debet ad apostolicam sedem ... presentiam conspectum nec in excommunicatione notari

clericus ipsum esse clericum ignorari uel
sibi dubium fuerit propria manu dum
taxat prestitit iuramentum quod eum clericum
ignorasset; ab illo autem si prestare noluerit
iuramentum quod uiolentas manus contra
eum iniecisse iniecisse. sic ab excom
municato donec de mandato summi
pontificis absoluatur conuenit abstineri.

Item.

Non dubium est quod hii qui uiolentas
manus in clericos uel canonicos aut aliquibus
religiosis conuersos iniciunt ex constitutione
canonis sententiam excommunicationis incurrunt. et nisi in
articulo mortis sint romano pontifice absolutionis
non possunt beneficium impetrare.

Item.

Mulieres uel alie persone que sui iuris non
sunt ab episcopo diocesano absolui possunt
si manus in clericum iniecerint uiolentas.
Contra hos uero qui magne sunt potentie
et ita delicati quod laborem ueniendi ad
sedem apostolicam nequeunt sustinere preterea quod
status persone prius et qualitas negotii est
intimanda. romano pontifice. et secundum consilium
eius tales erunt. de commisso scelere
corrigendi. illi uero qui non ... per se ipsos
sed eorum ... auctoritate uel mandato alii
uiolenter manus in clericos. ad sedem apostolicam sunt
mittendi cum is uere committat. cuius
auctoritate uel mandato delictum committi
probatur. Item.

Porro si aliqui uiolentas manus iniecerint
tuos inuenerint et ducti penitentia non contri
ti sed priuatim ad te ueniam postulant
eos monere debes et inducere ut hiis
quos leserunt congrue satis faciant. et a
postolico se conspectui representent cum ab te
uel ab alio sine speciali mandato romani pontificis
absolui non possunt. Item.

Nullis se possunt priuilegiis apostolice sedis tueri
quo minus excommunicatos uitare debeant et pro uiolenta manuum in
clericos sic excommunicati uitari. Item

episcopis et aliis prelatis per galliam constitutis.
Parrochianos uestros qui in monachos uel con
uersos prefati ordinis uiolentas manus in
iecerint. sub apostolicis. secundum tenorem genera
lis de certi publice nuntietis. ipsos quoque
faciatis sic excommunicatos artius eui
tari donec lesis congrue satisfaciant.
et cum litteris uestris apostolico se conspectui
representent. Item. ianuan. archiepiscopo.

Ex tenore litterarum tuarum nobis innotu
it. quod b. canonicus in quendam subdi
aconem manus iniecit uiolentas
et sic. et cetera. itaque quod recepto ab eo iuramento
quod tuo debeat mandato parere. ipsum mu
re nostra assensu quate nec absoluas si
bi quoque in uirtute iuramenti precipias ne
de cetero in clericum. monachum uel alium
religiosum conuersum manus iniciat uiolen
tas nisi se defendendo. aut de manda
to suorum fecerit prelatorum uel in
si super eum prelationis ministerium aut
magisterium habeat aut cum ipso in ea
dem ecclesia socius noscatur. Item
cenomanensi episcopo.

Decreto nouimus quod siquis pro uiolenta ma
nuum iniectione in clericum uinculo excom
municationis astrictus sibi hostis capita
les inimicicias uel alias iustas ex
cusationes quibus ab itinere rationabiliter
excusetur ita quod sine periculo apostolico
se nequeat conspectui presentare. licet
diocesano episcopo recepto iuramento secundum
morem ecclesie sibi absolutionis gratiam im
pertiri. sed est illi sub iuramenti debito
iniungendum. ut cum cicius oportu
nitatem habuerit romanum pontificem
adeat mandatum apostolicum suscepturus. Vrbanus. iij. senon. archiepiscopo.

Ad hec cum inter parrochianos tuos et cetera. romana
na ecclesia absolutionem facere delegatorum
iudicium; nequaquam consueuit aliis

d'legare n inuitis cōmissiōis ex pso d' suf
fienti cautōe p̄standa ab his q ab solui
debēt q iudicio ecc̄e debeant obedire.

Clemens. iii.

Eanosatur. e. t. cō. t. dum̄ pendedum
q mulies senes ⁊ ualitudinarii seu m̄
brorum destitutōib; impediti uc; ad
ap. se. n ueniant ab epis ualēt fide
liūm cōionem restitui satisfactō iusta;
facultates suas quib; p eos ostitit iniu
rias irrogatas alios aūt siue paupes
sint diuitas se aplico l legato eius. ii
bn̄ficium absolōis obtineat neccē
est p̄sentari. Si uō infirmitatis tpe
timore mortis bn̄ficium fuit abso
lutōis indultum iuramentum iniun
gantur eisdem ut postq̄m sanitati
fuūt restituti. ad ro. eccām. l eius
legatum accedat mandatum sup
talib; recepturi. Idem.

Cum ab hoie. e. t. cō. t. t. ꝑmi. q acō
mmunioē illis qui p sacrilega manu
um iniectōe incidunt in edictū exco
mmunicatōis incidit licet demūtia
tus n sit debes abstinē nisi forte id
tibi soli pateret. in quo casu ipm pri
uatim tm̄ mō euitabis q̄m diu abeq
ecci tolleratur ut saltē uerecūdie ru
bore ꝯfusus platen excessu satis
facē cōpellatur sinarticulo uō secūde
q̄onis ꝑmis. q occisores clicorum aū
p̄bror qui cōtento clicali bn̄ficiturā
medi ⁊ enormitati se inuerecūde in
miscent in odium clicalis excessus ⁊
eriorem cōrectōem simulū canone la
te sniē minime coherent. ⁊ in uigatū
tn eis pnia cōpetēs aliquantulū aspiō
q̄m si in laicos talia ꝯmisisset. Idē.

Cum d' fidēs ⁊ j. fuit aūt p'me q̄ois
tenor hi. utr alicui excōicato qui i
mandato ecce stare iurauit ⁊ ante
ab solutōem epē ei cōionem reddi
dit. sic communicandum ab aliis ⁊ an epē
facē debeat. cui questioni taliter rndmus
q cum cautō iuratoria q̄m hodie qui ex
cōicati sunt p̄stant potius ad cautelam exp
stituto mē ecce q̄m rigore canonum sit
inducta n; momenti tā ualidi reputet
q n absolutōis bn̄ficium subsequatur
ille qui excōmmunicatū d'beat commun
oni restitui p̄stitum tūc excō iuramento
absolutōem ꝯsecutus n sit. ⁊ cōstet eū;
excōicatum fuisse. ⁊ nūm sit absolutū
n ēē n epē n aliū cōicare debet eidem n
fuit sm formā ecce post iuramentum
p̄stitum absolutus ea. quia ē excōicato
sciens cōgruum cautū excōis pena celebr
cū eo q̄om hūc sine d'iximus impone
dum q sz publica fama ē aliquē u'ba
sse clicum n epē nec alis cōicare sibi d'b;
n ad arbitriū epi d' eo d'h se purgauit
ul cautelam absolonis bn̄ficiū conse
quat.

Tertio loco. t. clis requisiuit si clicus ub
atur epo mediante cū suo ūbatore
ꝯposuit ⁊ ille reconciliatus ē an p hoc
is debeat ad aliorum cōionem admi
tti. Ad quod breuit. ꝑmis q licet ille q
uiolētas man' iniecit ei q̄m lesit sa
tisfecisse taliter uideatur: ecce tn q̄m of
fendit ex h n satisfecisse dignoscitur
⁊ n forma ecce q̄ p absolutōe talium in
troducta ē obseruet' n ē cōicād. Idem.

Uenies ad. ap. j. lator p̄sentiū sua nob
assertōe monstrauit q cū matutina of
ficia celebraret q̄dam monial ecc̄am
ingrediens cū alio clico tu dedo ipedi
p̄sbant quominus d'o posset diuturnum
num obsequiū. exhibē. qn memo
ratus sacdos ꝯmotus l iubiis posset
diuinorum celebratōem uacaē manus
in eam appllonis ut iuxta ecc̄am i
poneret cum nollet exire ut fhendo
ipsam coegit eandem intē eccam ret

fuerit. s. tu illum ppt tanqm excoicatum
uitasti et facis ab aliis euitari. Mandam. q. ita
s. hit eum pcto n euites c cep ipm exco
catu nullatenus iudeamus. Item.

Peruenit ad nos et J. clicus absoluendus qui
clicos n enormiter s modicum et leuem iniuriam
irrogauit. t. s. arbitrio discretionis committen
dum. Item.

Significauit nob. et J. vir clicos inuitare
t et sponte pticipauerit excoicatus a nobis
in pos ioffitiis recepit eas excois snia
c ipis n dubitam inuolui quos s pbn
fitio absolois hndo ad nos uolum au
littarum tuarum insinuatione remitta. Item.

Tua nos duxit fraternitas consulendos. et J. s. t.
remi. q n solu hii q clicos temanasor
mus imitiut s et i sectliaru ex quo s p
eos sniam publicari, p absolutionis be
nefitio ad se. ap. sut mittendi. Item

Ad eminentiam. se. ap. et J. sic. ex ptetua
nris e auribus intimati c extat dubium u
tr absolois bnfitium assequant q p iniectione
manuu in clicos uel alias religiosas p
sonas excoicationem incurrunt et allegatus car
dinalibus q alet. ro. po. destinant p ptr ab
soluunt cu ide legati mandatum sup h n
ostendant exps sup q idante uolum ob
fruari. ut eos hant abs, oi cunctatois scrupu
lo absolutos consequit q a talibus bnficium
ab solutonis. Item. adeptos

A nob fuit ex tua pte qsitum utr sicut ita p
nuntiauit qsquis furtum fecit excoicatus sit.
h gnalis clausula ad ipsis excoicatores sub
ditos refferat. an gnalr consuetudat ad oms
qui n sut de iuris dictione illius ad q clicos
q hac sniam n sub diti obligat. nisi for
te plus contulit maior et largior auctas
delegantis. Item.

Consulisti se nob regum canonici. q. J. te
d mala fuerna et es sec cos qsdam eccis re
gum epat usiens confregerit easq; spolia
re minie dubitarunt. Qm s grauia sut

n clausis debent ocul pteri. os. q. fruta e
memorato s. collegio excoicatos mandetis sunt
et facias sunt excoicatos artius euitando
nec passis iniuriam congrue satisfaciant et da
pna data resarciant. et cam ut tis uis uita
te rei continentibus ap. se. ostpaunep fintet.

Perpendimus ex uttis tuis cuiuda; Item.
sacerdos, p eo q se filium regis falso nolare
psumpsit. et tamen acceptis seditioes fecat
et guerram, a. b. comite iussus e fustigari
qui postea mandato traditus patibulo expi
rauit. et J. f. t. duxerimus rendum q sime
morat sacerdos talis excessit et arma ferens
n ppulsando. s i ferendo iniuriam fuit oc
casus n uidet nob q is fructos ppb ad opti
nedam absolone. ap. se. adire cogatur. tam u
q mita psona bn nosti pniam eis conu
petentem iniungas. Item.

Inusitatis tue consultatione; intepim q re
qsisstis utr laycus incidat in excois edictum
qui ad iussionem abbis incius sruitio mo
tis i clicum, monachum aut qsum te marias
manus psumit inicere, maxie u ca n subest. pp q
debeat iudicari. nob aut uidet q n ca regu
laris disciplinae ifaciat abbas in ppa
psona l si necessitas urget p clauum i mona
chum si debeat taq tales iudicari p cep qm
illi qd dant e si ca sub excois sniam
donec ad se. ap. ueniant nequaqm euadt. Id.

In audientia nra talis fuit ex pte tua ppoita
consultatio utr clicus qui arma militaria
relicto hitu clicali gestare n ueretur
erubescit sicut fuit minata consulta
ta l se acceptione redemerit ulla clicorum
debeant immunitate gaudere. quia pte
mitaria manuum inicctione sca i clicum exco
mmunicatus quis ipso iure notatur. ad
hc bz. remi. q cum frustra eccle inplorat
auxilium q committit i ipm. lex sclariu
pncipum huic remisso satis efficax afferat
argum q manifeste cautum ht ma
trona aut pudicitia attemptata fuit

muniam, nisi prius agere summisse uenerit. cau
sam de presentia vero clerici si appellatus fuisset
tio commoniti multam noluerit arma depo
nere. de prouis. clericorum subsidium aliquid habere
non debet. Item.

Quod de his et J. F. T. duranum reuendo quia is gl.
asserit se in canonem late sententie incidisse.
non aliter quam per sedem ap. vel eius legatum abso
lui possit beneficium optinere non forte sit in
mortis articulo vel paupertate aut infirmi
tate vel senectute tanta grauetur quod ad ecclesiam
romanam laborem subire non ualeat ue
niendi. vel alias aliquo impedimento canonico
detineatur. certum absolui in forma sacramen
ti exigit non consueuit ut resumptis uiri
bus et oportunitate concessa ad ecclesiam in propria per
sona debeat uisitare. Innoc. iii. archiepo.
decano et precentori. lugdun.

Cum pro eo quod inter C. et F. cabilon. ecclesie archid.
contendebatur eis concessimus auditorem parti
tor. C. allegauit quod F. cum F. archid. in sue
confessorem in eorum dormitorio manus inie
cisset temere uiolentas et eum detrusisset inuitum
do per claustrum tu frater archiepiscope eum ob ui
olentam manuum iniectionem et uiolationem
immunitatis ecclesie fecisti excommunicatum publi
ce nuntiari. eius dicens. p. cons. quod sibi uos obstatis di
ctum F. archid. ob duplicem causam excommunica
tum fuisse et cepisse tantum altarium illarum
quas super absolutione sua impetrauit ipsum
tamquam excommunicatum satisfacere ecclesie sue. pal
tera ... pre. cogatis. Id. ab ... ...

A nobis est sepe quesitum utrum si aliquis excom
municatus in quo inditia fuerint penitentie mani
festa nec per eum steterit quominus recon
ciliaretur ecclesiastice unitati non suscepto be
neficio absolutionis decesserit. pro absoluto ab
ecclesia sit habendus. et utrum pro tali recipienda
elemosina et aliis oblationibus sit orandum. et
nos ... c. t. br. remi. quod iudicium dei uerita
ti quod non fallit nec fallitur semper innititur. iu
dicium autem ecclesie non numquam opinionem

sequitur quam et fallere sepe contingit et falli
propter quod contingit interdum ut qui ligatus
est apud deum apud ecclesiam sit solutus. et qui
liber est apud deum ecclesiastica sit sententia inno
datus. uinculo igitur quo peccator ligatus est
apud deum in culpe remissione dissoluitur
illud autem quo ligatus est apud ecclesiam cum
sententia remittitur relaxatur quod in suscitatione
lazari sententia euangelicus manifestat.
quem prius dominus suscitauit. apostolis precepit
post modum solui suscitatum. unde quantum
cumque si quis ... presbitero quod ecclesie man
dato pareret ... curauit quantacum
que penitentie signa precesserit si tamen morte
preuentus absolutionis non potuit beneficium
optinere quamuis absolutus apud deum fuisse
credatur nondum tamen habendus est apud ecclesiam
absolutus. potest tamen et debet ei beneficio ecclesie
subueniri ut si de ipsius inuentis penitentie
penitentia signa constitit. de facto eum absolu
tionis beneficium impetratur. non obstat quod
ecclesie legitur attributa potestas ligandi atque sol
uendi homines super terram tamquam non possit soluere
et ligare subtus terram sepultos. et quod legitur ne
communicetur mortuo cui non est communicatum uiuo
cum et si communicatum fuit. communicatio tamen illa
fuisset quam non contemptus religionis sed ne
cessitatis articulus impediuit et in certis
casibus auctoribus de notatis ligasse legatur
ecclesia mortuos et soluisse. ut autem in uno
pariter et eodem negotio et fuerint rigor et
et mansuetudinis ostendamus statuimus
ut uel mortui absolutio a se. ap. requi
ratur qui cum uiueret ab ea fuerat ab
soluendus. aliorum autem absolutionem ex per
missa certis indulgentia a quibus uiue
ret fuerant absoluendi. absolutionis
autem forma seruetur ut fiat cum psalmis et
psalmo et cum oratione dominica quam alia con
sueta. Heredes quoque ipsius ad satisfaciendum pro ipso
si monitione premissa noluerint. per dist. ec
compellantur. Idem. w. rauensi eleuen. ep.

Nuper a nobis tua discretio requisivit quid de
illis sit agendum qui clericos sine lesio-
ne tamen in custodia detinent publica vel privata
vel in detrusionem mancipant. Et utrum scienter
excommunicatis communicantes absolvi ab excommunicatione possint
confessione accepta a simplici sacerdote vel episcopi seu
archiepiscopi, sive ab eis absolutio sit expetenda. Nos
ergo inquisitioni tue ex ordine respondemus quod in primo con-
sultationis articulo non credimus laicos pre-
dictos excommunicationis evadere sententiam cum illud factum corpo-
ralis lesio non fuerit subsecuta, cum in vi-
olentia sepius in clericos nequiter perpetratur.
In secunda vero questione credimus distinguendum an
is qui nominatim excommunicato scienter
communicat in crimine communis criminoso et
consilium impendendo auxilium vel fa-
vorem aut alias in oratione vel osculo commu-
nicando secum aut etiam comedendo.
In primo quidem articulo cum talis commu-
nicet crimini et participet criminoso ac
per hoc ratione dampnati criminis videa-
tur in eum delinquere qui dampnavit,
ab eo vel eius superiore merito delicto tunc
erit absolutio requirenda, cum facientem
et consentientem par pena constringat. In
secundo vero casu a suo vel alio proprio sacerdote poterit be-
neficium absolutionis obtinere. Quamvis enim
et tunc non videatur iuris sententia excommunicato com-
municans sic ligatus, quia tamen conditor ca-
nonis eius absolutionem sibi specialiter non
retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem
aliis relaxandi. Is autem qui minimum
modum excommunicato communicat cum iuramento debet
absolvi. Qui vero maiorem, sine reconcili-
ari poterit sine iuratoria cautione. Cum vero si
difficile sit exactioni iusta causa quod ad ipsum
excommunicatorem absolvendus accedat
concedimus indulgendo ut prestita iuxta
formam ecclesie cautione quod excommunicatoris man-
dato parebit a suo absolvatur episcopo vel
proprio sacerdote. Idem Strigoniensi archiepiscopo.
Quod indubitanter iuris peritus excommunicato licet
quod consistit mandato ecclesie iuramento firmaverit
communicari non debeat donec per eundem fuerit ab-
solutus, alioquin post iuramentum non esset
absolutio necessaria. Sed nullus autem sciens no-
minatim excommunicato communicare tenetur
nisi quantum persone que per illud Gregorii pape capitulum Quoniam
multos specialiter excusantur. Qui autem quo-
nominatim excommunicatis presumptuose par-
ticipant preter personas dicto canone anno-
tatas, nisi ab eorum participatione com-
moniti forte destiterint, excommunicationis sunt
vinculo innodandi. Secus autem si scienter
excommunicant qui cum participibus suis est vin-
culo excommunicationis similiter innodatus, tunc enim
et ipsi sententiam excommunicationis incurrunt. Item
doctoribus decretorum Bononie.

Inter alia que Strigoniensis archiepiscopus proponi fecit
nos recolimus respondisse quod nullus nomina-
tim excommunicato scienter communicare tenetur nisi
quantum persone que per illud Gregorii pape capitulum Quoniam
multos specialiter excusantur. Verum ex ac
responsione orta est occasio disputandi ali-
is concedentibus communicato communicare tenentur
persone in predicto capitulo nominate.
Presertim cum prius ad communionem eorum ex debi-
to tenebantur, aliis asserentibus eos communicare
licite posse si voluerint, non tamen ex hoc ex ne-
cessitate teneri. Ut ergo super dubii inter-
pretatione quoque precludatur ambiguitatem hu-
ius dicimus absolvendam. Quod cum
quedam persone in premisso denotate ca-
pitulo in quos lata fuerit excommunicationis sententia
ante prolationem ipsi obsequio tenerentur fa-
miliaritate adherere. Nunc post modum ad ce-
terum tenentur cum adhuc debitum
duret beneficio canonis redargunter a pre-
ore non fuit ob novitate soluti sed ad
familiare tenentur obsequium et ita per
consequens ad communionem tenentur. Sed non quia
illud nequiverit exhibere. Illud autem non
ad omnes personas capituli credimus restringendo
ut videlicet ob novitati ...sunt subiecte.

cum viatores, peregrini, mercatores accessione talium personarum, nisi articulus necessitatis immineat, debeant abstinere, ut in fine colligitur manifeste; sed ab illis dumtaxat, quae talibus criminibus tenentur obnoxiae constrictae, qui tamen in his pro quibus sunt excommunicatione notatae, ut in criminibus communicare non debent, sed ab eis penitus abstinere. Idem.

Cum illorum absolutio qui pro violenta manuum iniectione in clericos laqueum excommunicationis incurrunt, quibusdam a praedecessore nostro exceptis, sedi dumtaxat apostolicae reservetur, et nulli ecclesiasticam sententiam negligentes in excommunicatione positi ecclesiasticos ordines accipere non formidant, quid autem de his fieri debeat apostolicae sedis oraculum imploratis. Circa quos duximus distinguendum utrum tales vel sciunt excommunicationis se iniunctos vinculo, vel non recolunt factum per quod in latae sententiae canonem inciderint, vel factum quidem sciunt, sed ignorantia iuris nesciunt excommunicationem se tenere. Primos, si fuerint seculares, a susceptis ordinibus censemus in perpetuum deponendos. In reliquis casibus tam archiepiscopi quam episcopi absque mandato sedis apostolicae speciali dispensandi facultatem se noverint non habere, quibus est circa absolutionem talium interdicta, cum maiora intelligantur illis prohibita quibus vetita sunt minora. Poterunt tamen hi sedis apostolicae pontificis auribus intimari, ut ab eo secundum rigorem vel aequitatem peccantium procedatur, prout discretioni sua viderit faciendum. Qui si claustrales religiosi fuerint, licet ab Alexandro papa fuerit constitutum quod monachi et canonici regulares quocumque modo se in claustro percusserint non sunt ad apostolicam sedem mittendi, sed secundum providentiam sui abbatis disciplinae subdantur, et si abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficit, providentia est dioecesani episcopi adhibenda; et alibi dicatur quod saeculo fungentes qui religionis habitum in monasterio receperunt, et inter cetera postmodum confitentur se tale commisisse delictum per quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrerint, sine licentia Romani pontificis abbas non potest nec debet eos absolvere, quamvis praesumptionem religiosorum convictam possit animadversione punire; nos tamen in religionis favorem, et ut evagandi materia subtrahatur, maiorem eis gratiam exhibere volentes, eorum praelatis concedimus ut talibus absolutionis beneficium impertiri valeant indulgentes, nisi excessus ipsorum exstiterit difficilis et enormis, ut puta si ad mutilationem membri vel effusionem sanguinis esset processum, aut in episcopum aut abbatem violenta manus iniecta, cum excessus tales nequeant sine scandalo praeteriri. Si vero claustralis aliquis in religiosam personam alterius claustri manus iniecit violentas, per abbatem proprium et eius qui passus est iniuriam absolvatur. Quod si clericum percussit saecularem, non nisi per apostolicam sedem, ut scandalum evitetur, absolutionis gratiam poterit promereri. Si autem hos ad ordines promoveri contingat, iuxta praemissam distinctionem, qui scienter in contemptum ecclesiasticae disciplinae se fecerint ordinari, ab executione suscepti ordinis et officii de cetero maneant suspensi. Circa religiosos non sunt memoria vel iuris peritia non habentes, monasteriorum utilitate pensata, post vitam regularem probatam et perfectam abbates ipsorum poterunt dispensare, nisi grave fuerit et notabile factum, aut is qui fecit adultus fuerit et discretus, ut violentiam ex oblivione vel ignorantia praesumatur. Praecipimus autem abbatibus ut formam istam diligenter observent, ne privilegium mereantur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Idem Praenestino episcopo.

De monialibus tua a nobis fraternitas requisivit per quem eis fit absolutionis

bn̄ficium impendendum. si uel ipse in iudice
uel contusos l' contusas suas aut in clericos manus
iniecerunt temere uiolentas. super quo
igitur tue. co. t. rem. ut per ep̄m in cuius
dioc. monasteria fuerint absoluatur. Idem

uniuersis cruce signatis.

Sue. etc. qui si ueneti nec satisfacere forte
uoluerint n̄ absolui permittimus uobis
ut cum ipsis ius intrare saracenorum l' p
uinciam uel qui uos conuenit et ipsos
l' honeste conuenit nauigio transfretaturi om
ro nimis potius cum dolore tamen et amaritu
dine cordis et sub spe uenie consentientes
eisdem. cum enim iam a iacob maiorem na
uli receperit quantitatem n̄ ad eam possunt
restituendam induci. aut et artari. sialiter
fieret uideremini uos dampnum ex pena
ipsi uero premium ex contumatia reportare.
cum ad h' debitum exsoluendum ipsi uobis ma
neant obligati. et ab excommunicatis exigi
possit et recipi quod debetur est autem cautum
in iure quod si quis cum ipsis pro debitis eorum
quorumlibet excommunicatorum transierit necessaria
emere ac recipere potest ab eisdem preterea
si pater familias domus excommunicationis sententia inno
datus a participatione uel familia ex
cusatur.

Licet ergo dux uenetorum dominus nauium tanquam
pater familias domus in excommunicatione
persistat. uos tamen tanquam ipsi familia-
rium in nauibus eius fuistis ipsi excom
municatio n̄ contingit et sic excusabiles
eritis apud dominum in excommunicatorum nauibus exi
stentes cum dolore cordis sub spe penitentie con
municaueritis ipsius in quibus eorum communionem
n̄ potueritis euitare. Idem. lugdun. ep̄o.

Ut fame tue etc. Sanctio consuluisti nos u
trum clerici regulares excedentes qui tute n̄
possunt in monasteriis ad agendam penitentiam
deputari. cum cum n̄ peniteat de commissis
oportunitate fugiendi captata car
cerem fugerent claustri. et porribus sce-
leribus se celerius immisceret arte l' aliis
prelatis suis arte possunt custodie mancipa
ri. etc. Rem. quod cum prelati excessus corrigere
debeant subditorum et publice utilita
tis intersit ne crimina remaneant impu
nita. et per impunitatis audaciam fiant
qui nequam fuerant nequiores n̄ solum
possunt sed debent in clericos postquam fuerint de
crimine canonice condempnati sub arta
custodia detinere. qui cum sint incorri
gibiles n̄ in monasteriis ualeant consto
diri ad similia l' peiora facile labe retur
laici uero circa excommunicationis sententiam capere clericos
et ad iudicium trahere possunt si oportet et
uiolenter dum tamen id de mandato faciant
prelatorum quorum illi sunt iuris dicioni subie
cte. et quorum est corrigere criminosos. cum h'
n̄ ipsi sed illi quorum auctoritate h' faciunt facere
uideantur dum tamen n̄ amplius eos uio
lentia se extendat quam defensio l' rebellio
exigat clericorum. Item bracaren. archiep̄o.

Contingit interdum quod clerici sic communiter offendant
et satisfacere uelint offenso secundum maiorem
partem quam inter se laici obseruant corpora
sua sponte supponunt. xxx. seu pluribus
aut paucioribus percussionibus fustium.
etc. Nos autem. f. t. fr. h. rem. quod licet ma
nus iniectio et si n̄ uiolenta cum iniuri
osa uideatur cum ille canon n̄ tamen in fauo
rem clerici ordinati quam in fauorem ordi
nis clericalis fuerit promulgatus. et ideo uolu
mus et mandamus ut id de cetero prohibeas at
temptari. siquis autem clericus post prohibito
nem h' sponte se subiecerit excommunicationi
prouiso ut clericus iniuriam passus sibi iniu
riam clericali satisfaciat competenter quia inter
eos pax ualeat reformari. Idem. lu
gdun. archiep̄o.

Relatum est nobis quod cum aliqui prin
cipes propter iniectionem manuum in clericum
uiolentam uel memoriam in clerum sententie
promulgate allegantibus dominis eorum

dem q carere mancipiis suis nolunt ueni
re ad se. ap. absoluendi n curant p occa
sionem hs eludentes ecclesiasticam discipli
nam. quo circa. qs. q eos uenire compellas
ad se. ap. absoluendos cum plus sit
deo quam hominum deferendum. ni
si fecerint h in fraudem. ut sub tali
se obsequio dnorum. aut ipsi dni
pp si h sine culpa sua graue dampnu
incurrant. tunc in talibus cum potius eos
ex indulgentia nra. pruisionis absolu
ere. cum minus sint ab ap. se. remo
ti. h intre compensationem laboris quem
imtinere substinerent alia eis satisfa
ctio iniungatur. dum m n sit tam gra
uis et enormis excessus ut pp uitan
du scandalu et tollendum exemplu
hs sui ad suu suorum di uenire debe
at absoluendi. Idem. moroniensi.
archiepo.

Sacris est canonibus institutu et s. uc;
is qui uoluntarius excoicatis uiuis
communicauerat qui omnibus factori
b; et participib; excois snia sunt ast
cti. ad cor rediens de mandato eccle. exco
municatos quos fouerat expugnarit n
tm p us qm absolutionis gram pcepit
hmoi est absolutus. n si occubat i
hs bello sed sunt oblationes recipiende p
eo t orationes dno porrigende. n cum de
ipius inuentus penia penitencia si
gna ostitit. et iux cuidam constitutio
nis nre tenorem defecto in absolutio
nis bnficium impediat. Idem ast
mati epo.

Sicut nob et s. f. r. remi. qui excoicati
ate fr absolone sua littas nras ul
uel eu uices nras in ac parte comi
ssim reportauit. aut alio m legitti
me de illorum absolone de constitit tu
ipos p excoicatis ut prius habeas et fa
ficias euitari. Id. senon. arcepo.

Per tuas nobis littas. et s. uidetur aliquibus
q cum a metropol. pappellationem qstio n
defert excoicatus ante uocem n hat ap
pellandi ut pote ab eccla separatus suu ap
pellauit sui n metropolitan ei n deb;
absolutionis bnficium excibere. cum exu
bis earum eple qm sed lateran ab alex.
pp. emanasse pponit habetur q si
an ap. in aliqm excois snia fuit pro
mulgata metropolitan an litis ingr
ssum ab eo iuramto recepto sm eccle co
suetudinem deb; ipm absoluere. nisi uoluerit epo. di
oc. de fere. i pmer; ad eu mitte absolue
dum. ubi et consequit infert q n excoica
ti sunt audiendi p us. quam fuint absoluti n
st ad illos a quib; applauint remittedi
in fardicem aut oat. repit ut is qui ab
epo. est abiectus sinnt uos epos inter
pellet. et cu eius audiatur et diligenti
pstere. epe aut q iuste t iniuste abiecit i
eidem patienter accipiat ut discutiat nego
tium. q. t. pbetur ei apub; snia t etia
eminder p us tn qm oia diligent exami
nata fuit nullus an cause cognitonem
coiom eum sociare psumat qui fu
erat coione puat. nos g credimus
distinguendum utrum qs pponat
se post. ap. legittime int posita excoi
catum fuisse n otatu t in forma excois
intolerabile fuisse errorem patente exp
ssu in quib; cuib; ad pbationem eorum;
et si absolutonem n petat deb; admitti. s;
do n decipis constitit maius euitau qmq
ap. se. et tales consueuit absolue ad cau
telam. cum in aliis n gram absolutonis
imploret audiri. ne sniam eccam conte
pne audeat et ph amplius ex suo con
ptu legit q si absolutonis bnficium
humilit postulauit metropol eum
debet absolue. n suo duxit suffraga
neo defferend cui tam si suffraganeus
absolutonis bnficium iux formam

esse noluit exhibere ipse michi omnis illu
absoluat cautione recepta quod suo debeat pa
rere mandato ac deinde causam audiat et quod cau
cum fuerit iustitia mediante decernat. quod
forsan episcopus subditum suum pro manifes
tum excommunicasset excessum metro pol' non debet
ipsum absoluere. nec suffraganeus requisi
tus rationem sibi absolutionis beneficium
denegaret. Idem.

Saluum forte contingit quod eis qui auctoritate ap.
sunt excommunicatione subiecti nisi littere cum saluta
tionis   desinatum non propter excommunicationem
credatur sententia releuata. cum propter ignorantiam
uel negligentiam aut occupationem nimi
am uel per surreptionem contingat hic litteras
impetrari. Idem. c. sancti laurentii in lucina
presbitero card. ap. se. le.

Consultationi tue. postremo quesisti utrum is
qui pro pluribus excessibus a prelatis diuersis in
in hoc ipsum hominibus excommunicatus est uinculo in
nodatus cum uni prelatorum dumtaxat sa
tisfacere uult excessu ab eo sit absoluen
dus cui quo satisfacere uult et quando cum
alio non satisfaciat aliis absolutus ua
leat nunciari. et cetera. super hoc articulo respondemus.
quod suppressa ueritate absolutio surrep
ta non prodest. et ueritate intelligere absol
utionem hic exhibere non debet. Idem fer
rarien. episcopo.

Responsioni nostro postulas edoceri. an cum
ferrarien. ciues excommunicationis et interdicti sententiis
sint ligati. liceat tibi uiros et mulieres
semel in ebdomada uel in mense apud aliquem
conuocare quibus predices uerbum dei et
eosdem ad correctionem inducas super quo
respondemus quod sine scrupulo conscientie hoc facere poteris
cum uideris expedire dummodo nisi certo fo
mam interdicti nichil eis diuinum
officium celebretur. Preterea quesiuisti
cum ferrarien. ciuitas sit interdicto su
pposita. et uos sit ibidem preter bapti
ma paruulorum et penitentias morientium

uniuersa sacramenta ecclesiastica interdicta an
liceat tibi baptizatos pueros in frontibus
consignare. super quo respondemus. quod sicut baptiza
ti possunt pueri. sic et baptizati ad con
firmationem in frontibus ante possunt sacro
crismate deliniri. Idem.

Inquisitioni tue respondentes credimus
distinguendum. utrum aliter coniugium
pro certo sciat impedimentum coniugii propter
quod sine peccato mortali non ualeat carnale commer
tium exercere. quamuis illud apud ecclesiam
probare non possit an non sciat pro certo set
credat. in primo casu debet potius ex
communicationis sententiam humiliter sustinere quam per car
nale commercium peccatum operari mor
tale. in secundo distinguimus utrum habeat con
scientiam huiusmodi ex credulitate leui et temera
ria an probabili et discreta et quidem ad
sui pastoris preconsilium conscientia leuis et te
meraria credulitatis explosa licite po
test non solum reddere set exigere debitum coniu
gale. Verum cum conscientia pulsat animum
credulitate probabili et discreta quia
uis non euidenti et manifesta debitum
quidem reddere potest. set postulare non de
bet. ne in alterutro uel contra legem coniugii
uel contra iudicium conscientie committat of
fensam. Idem.

Contingit interdum. et cetera. tamen sic acce
pimus insinuante comite flandrensi.
in dioc. tua quidam existunt qui in modo
de tonsure nec in uestimentorum forma nec
in qualitate negotiorum uel dico ammodum
ostendunt. ad pene subterfugium se cle
ricos exhibentes. cum super excessibus
quos committunt in ipsum committit ad presi
uidentia perhibunt. cautius curiis
ut possint circumuenire iurisdictionem
se protinus representant. clericale fori
priuilegium labiis allegantes qui factis
paulo ante negauerunt clericatum. et cetera.
Verum quia priuilegium meretur amittere.

qui premissa se abutitur potestate ac frustra legis auxilium inuocat qui committit in legem. nouimus etiam. ut tales sic ipso facto excommunicati se ipsos contempserint eamdem. illius efficiantur immunitatis (.i. exclusi) exsortes que pro clericorum tutela et laicorum molestia cohercenda dignoscitur instituta. Idem.

In presentia dil. fil. etc. nec canonicum fuit quod de cetero excommunicationem possit obicere cum fr. h. non contraxerit nec impetitus fuerit nisi ipsi prius eum duxerint citandum sed ex precepto iniusta et canonica contempserunt eum includimus. Idem.

Quante presumptionis existat in rectores ecclesie manus inicere uiolentas. etc. et infra. ne autem solos uiolentie huius auctores aliquorum presumptio estimet puniendos facientes et consentientes pari pena plectendos canonica contempnat auctoritas eos de cetero innodantibus: sane inter presentes quoniam cuius sit manifesto facinori desinit obuiare. Idem in concilio generali.

Sacro approbante concilio prohibemus ne quis in aliquem excommunicationis sententiam nisi competenti ammonitione premissa. et presentibus personis presentibus ydoneis. per quas si necesse fuerit possit probari monitio promulgare presumat. Quod si quis contra presumpserit etiam si iusta fuerit excommunicationis sententia ingressum ecclesie per mensem unum sibi nouerit interdictum. alia nichilominus pena mulctandus si uisum fuerit expedire. Caueat etiam diligenter ne ad excommunicationem cuiusquam absque manifesta et rationabili causa procedat ad quam si forte taliter processerit requisitus huiusmodi processum si non curauerit absque grauamine reuocare. grauatus apud superiorem deponat de iniusta excommunicatione querelam. qui si absque periculo more potest ad excommunicatorem illum cum suo mandato remittat. infra competentem terminum absoluendum. alioquin ipse per se uel per alium prout uiderit expedire sufficienti cautione recepta munus ei absolutionis impendat. cumque aduersus excommunicatorem de iniusta excommunicatione constiterit. excommunicator condempnetur. ad interesse excommunicato. aliis nichilominus si culpe qualitas postulauerit superioris arbitrio puniendus. cum non leuis sit culpa tantam infligere penam insonti nisi forsan errauerit ex causa probabili. maxime si laudabilis opinionis extitit. Verum si contra excommunicationis sententiam nil rationabile fuerit quod obiceretur probatum idem qui super iniusta excommunicationis molestia proponenda ad interesse. vel alias secundum superioris arbitrium puniatur. nisi forsan et ipsum probabilis error excusaret. et super eo pro quo iusta fuerit excommunicatione ligatus per cautionem receptam prestiti satisfacere compellatur. vel in pristinam reducatur sententiam usque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruandam. Si uero iudex suum recognoscens errorem paratus sit talem reuocare sententiam et is pro quo lata fuerat ne absque satisfactione reuocet illam appellet appellationi non deferat in hac parte nisi talis error de quo merito debeat dubitari. et tunc sufficienti cautione recepta quod coram eo ad quem appellatum extitit. vel delegato ab ipso iuri parebit excommunicatum absoluat. sicque pene prescripte minime subiacebit. cauens omnino ne uoluntate peruersa in alterius preiudicium mentiatur errorem si districtionis canonice uult effugere ultionem.

Honorius. episcopo bon.

Nouit tua f. etc. excommunicauimus omnes hereticos utriusque sexus quocumque nomine censeantur et fautores receptatores et defensores eorum. nec non et qui de cetero seruari fecerint statuta edita et consuetudines introductas contra ecclesie libertatem nisi ea de capitularibus suis infra duos

misses post huius publicationem sententie fecerint amoveri et eos statutarios et scriptores statutorum ipsorum non non potestates consules rectores et consiliarios locorum ubi de cetero huiusmodi statuta et consuetudines edite fuerint seu servate, nec non et illos qui secundum ea presumpserint iudicare, vel in publicam formam scribere iudicata. Item magistro et fratribus hospitalis Ierosolimitani.

Canonica constitutione cavetur quod monachi et canonici regulares quocumque modo se percusserint non sunt ad sedem apostolicam mittendi sed secundum discretionem et prudentiam sui abbatis discipline subdantur. Quod si abbatis discretio ad eorum correptionem non sufficiat prudentia est diocesani episcopi adhibenda nisi excessus difficilis fuerit et enormis, propter quem merito sit ad romanam ecclesiam recursus habendus. Nos vero ad vos statutum huiusmodi duximus extendendum auctoritate apostolica statuentes ut in tali casu nisi maioris prudentia requirenda proponi rem vestros qui se taliter adiuvicem percusserint debeatis fratribus vestris absolutionis beneficium impendere etc. Sancte Petri presbitero cardinali. Apostolice sedis legato.

Super eo quod monachi contra abbatem mittere propter inobedientiam sententia suspensionis et excommunicationis ligati noluerunt ad mandatum ecclesie nisi per manualem promissionem redire, sed tibi intelleximus fore dubium, quod si mulatem possent induci ad premissi utrumque formam absolvi committimus ipsos hac vice cum promissione potuit recipi manuali cum in federum considerationis locorum et temporum qualitatibus servitati sit aliquid detrahendum. Item episcopis bituricensi et carnotensi decano et subdecano aurelianensi.

Venerabilis frater noster cenomanensi episcopo impetratore turonensis archiepiscopi in nova prius sententia constitutis privatam suspensionis sententia impetratum episcopum ad eundem archiepiscopo promulgata nos sententiam ipsam relaxantes ad cautelam tempore episcopo impetratis sententia dicti impetratoris prestante corporaliter iuramentum quod parebit mandatis que idem archiepiscopo sibi propter hoc fecerit si constiterit ipsum tempore quo fuit lata sententia in culpabilem extitisse. Item episcopo senonensi.

Gravem venerabilis frater noster pisanus archiepiscopi recepimus questionem grandem cives pisanam deputati a potestate et populo ad statuta civitatis eligenda in derogationem apostolice sedis et subversionem ecclesiastice libertatis edere presumpserunt quod siquis clericus vel laicus contra quemcumque laicum pisanum districtus ad iudicem ecclesiasticum litteras apostolicas impetraverit in mille solidis nisi renunciaverit litteris condempnetur et nisi redditus possessionum suarum vendantur eidem et agra excollantur illis seu verbis potius subiaceat potestatis. Et item statuerunt illi preterea ut clerici suis sumptibus castrum ripe fracte faciant in custodiri quod si renuerint esse eos potestatis extra teneatur et ceteri idemque fraternitati tue quatenus in consiliarios et officiales civitates ipsius nisi statuta ipsa de capitularibus deleri fecerint et ydonee sicut exigit res caveri quod similia de cetero non debeant attemptari excommunicationis sententiam promulgare procures. Ceterum cum iidem statutarium multa de bonis ecclesiasticis teneant dicantur in feudo ipsos inchoandum fore privatus feudis huiusmodi nuntiare procures. G. regis viiij.

Cum voluntate ad proposito maleficia distinguantur excommunicationis sententiam non incurrit qui excommunicato in hiis que ad solutionem vel alias ad salutem anime pertinent in locutione participat licet et alia villa in ceciderit ut apud eum magis proficiat interponat. Predicatores quoque qui penes excommunicatos vel alios alienarum rerum detentores impredicationibus et confessionibus quasi in

gerunt cam eorum ad quos res ipse spectare
noscuntur elemosinas licite possint ab illis
recipe presti si alias non valeant in illo loco
sustentationem habere. Si quis racione officii
quod in ecclesia optinet aut alii clerici sem
orés zelo devotionis pueros vel adolescentes
in minoribus ordinibus constitutos turban
tem divinum offitium et hu quo pre
tu prelationis vel magistri subditos et sco
lares correptionis causa. leviter forte percusse
rit excommunicationis sentenciam non incurrit quod
et de his dicendum est qui aliquos de familia
sua ut propinquos inferiorum gradu filiis
cohibeant a suis insolentiis. et sacra in moi
bus quibus bonis informent duxerint corrigendos.

Item ascorien. episcopo.

Si concubine clericorum publice ecclesiastice
censure districtione notentur. eorum concubi
narios non est dubium sententia maioris excom
municationis involvi qui post latam sententiam
communicant in eodem crimine criminosis. Item.

Quibus collata potestas ut aliqui non excom
catos simpliciam incidunt invicem se absol
vant utroque ligato vinculo excommunicationis huiusmo
di non expirat. Item.

Permittimus ecclesiarum ministris semel in ebdo
mada tempore interdicti non pulsatis campanis vo
ce submissa ianuis clausis excommunicatis
et interdictis exclusis missarum sollempnia cum
conficiendi corporis domini celebrare quod decedenti
bus in penitentia non negatur. Item.

Quamvis incidit in canone late sententie pro vio
lentiam manuum in iectionem in clericum per patrem fa
cultates eis satisfaciat quibus iniurias irro
gavit non tamen aliis per se ap. vel eius legatus
absolutionis pro beneficium optinere non im
minente mortis articulo infirmitate im
minentia aut inopia pueritie vel senectutis frigidi
tate sexus seu alia corporis impotentia similiter quibus
in impedimento canonico retrahatur quominus
ad ro. po. possit adire vel non vivis beneficio
tio a labore habi excusetur. Cetum quibus
dam predictorum videlicet qui temporali impedimen
to laborant exceptis impuberis subdebito iu
ramenti quod secundum ecclesie formam prestare tenentur consue
vit iniungi ut impedimento cessante ad
ap. se. accedant mandatum ipsius humiliter suscepturi.

Si quis sub hac forma vel in eorum illum. Item.
excommunicatur vel sub auctoritate suo excommunicatum contigat
dicendum est cum non minori quam a perceptione sacramentorum
sed in maioris excommunicatione que ab communione fidelium
separat esse ligatum. Item.

Pueris qui in canonem inciderunt sententie premit
gate suum ante suum post pubertatem postuletur se
absolui potest diocesanus episcopus absolutionis beneficium
impetrari. cum propter defectum etatis in quam fiunt commissi
excessus rigor sit a mansuetudine temperan
dus. Ieronimus super osee.

Innovate novale. novale est
ager nunc primum passus. Item super danielem.

Nam et rex nabuchodonosor pater eius. i.
pavus more scripture quam avos et deinceps
patres appellant. Item in prol.

Nam et ego unigenitus fui coram matre mea quare v
nigenitum se nominat. cum fratrem utinum preces
sisse testatur scriptura. quia quia ille mox natus sine
nomine quasi non homo esset de vita decessit. Item super ma

Quod de eam non quam convenirent non sequitur in postea theum
convenirent sed scriptura quod factum non sit ostendit. Item ieron.

Ioseph non cognovit donec peperit filium suum primo
genitum ex hoc loco quidam perversissime suspicantur. et
alios filios mariam habuisse cum more divinorum
scripturarum sit ut primogenitum non vocent quam fratres
sequuntur sed eum qui primo natus fuit. Hylarius

Intelligentia dictorum excausis est assumenda dicendi quia non
sermoni res sed rei sermo subiectus. Augustinus super matheum

Nichil obstat narrationi eius sitas in eadem dicentis ma
rie cuiusque evangeliste eo ordine se credat
dicere quo deus voluit. Gregorius

Propterea si per literam epistolam meam ad te portandam
accipe te fortasse contingit rogo non ubi cere
bo sed sensum excessu tristiferi quia plerumque dum per
tas verborum attenditur sensus veritatis amittitur. Isidorus

Quamvis omnis quod presbiteri propositi rite vocentur usus tamen

optinuit eos uocari p(re)positos q(uia) curam p(re)po
sitis cura sup(er) alios gerit. Id. i. lib. ethymol.
Forus est exercendarum litium locus a foro dictus
siue a foroneo rege q(ui) p(ri)mus grecis legem dedit.
Constat aute(m) forum causa lege (et) iudicio causa a ca
su quo uenit. e(st) eni(m) materia (et) origo ne
gotii. ne du(m) discussionis examine pa
tefacta q(ue) du(m) p(ro)ponit(ur) causa est du(m) discuti
t(ur) iudiciu(m) du(m) finit(ur) iusticia uocat(ur) iudi
ciu(m) q(uas)i iuris dictio. (et) iniusticia q(uas)i iuris sta
tus iudiciu(m) aut(em) p(ri)us inquisitio uocaba
t(ur). unde (et) auctores iudicior(um) p(re)positos ques
tores t(ur) q(ue)sitores uocam(us) negotiu(m) multa
significat modo actu(m) rei alicui cui contrariu(m)
est otiu(m). in actione(m) cause q(uod) e(st) iurgiu(m) li
tis (et) dictu(m) e(st) negotiu(m). i. sine otio nego
tiu(m) at in causis. negotiatio in comerciis d(icitu)r
u(bi) aliquid datur. ut maiora recipiant(ur).
Iurgiu(m) d(icitu)r q(uas)i iuris garriu(m). eo q(uod) hii q(ui)
causam dicu(n)t iure disceptant. lis aut(em) a co(n)
tentione limitis p(ri)us nome(n) sumpsit. de
q(ua) uirgilius lapis erat positus litem ut
discerneret agri. Causa argumento aut p(ro)
batione constat argumentu(m) nu(m)q(ua)m testib(us)
nu(m)q(ua)m tabul(is) dat p(ro)bationem s(ed) sola in
uestigatione inuenit ueritate(m). unde dicitur e(st) ar
gumentu(m) argutum inuentu(m). p(ro)batio aut(em) te
stib(us) (et) fide tabularu(m) constat. In o(mn)i a(utem) q(ue)
negotio hec p(er)sone q(ue)runt(ur). iudex. accusator
reus (et) tres testes. Iudex dictus q(uas)i dicens ius
dicens p(o)p(u)lo. siue q(uod) iure disceptet. Iure
aut(em) disceptare est iuste iudicare. no(n) e(st)
e(n)i(m) iudex si n(on) e(st) in eo iusticia accusator
uocatus est q(uas)i accitator q(ui)a ad causam uocat
eu(m) que(m) appellat. reus a re q(uam) petit(ur) n(on)cu
pat(ur) q(ui)a q(ua)m(u)is conscius sceleris n(on) sit reus.
reus tam(en) d(icitu)r q(uam)diu in iudiciu(m) p(ro)p(ter) aliq(ui)d
petit(ur). testes antiquit(us) sup(er)stites dicebu(n)
tur eo q(uod) sup(er) cause statu p(ro)ferebant(ur). nu(n)c
parte ablata nominis testes uocant(ur).
testes aut(em) constituant(ur) co(n)dicione natura (et)
uita. co(n)dicione si lib(er) n(on) s(er)uus. [in] uita se(er)ui[le]

d(omi)nantis testimoniu(m) supp(ri)mit ueri
tatis natura si uir n(on) femina nam ua
rium (et) mutabile se(m)p(er) femina p(ro)duxit.
uita si innocens (et) integer actu. nam si
uita bona defuit fide carebit n(on) eni(m) p(otest)
iusticia cu(m) scelerato ho(m)i(n)e h(ab)ere (com)m(un)iu(m). Id.
Pactu(m) d(icitu)r int(er) partes. ex pace conueniens
sc(ri)ptura legib(us) ac morib(us) (com)p(ro)bata. dic(itu)m
pactu(m) q(uas)i ex pace factu(m). Id. in eod(em).
Ius dictu(m) est a iure possidendo. h(oc) eni(m) iure
possidetur q(uod) iuste. hoc iuste q(uod) b(e)n(e). q(uo)d aut(em)
male possidetur alienu(m) e(st). male aut(em) pos
sidet. q(ui) t(ur) suis male utit(ur) t(ur) aliena p(re)su
mit. Pascal. canonicis s(an)c(t)i martini.
Causa carpen. pleb. (et) c(etera). decim(as) p(ri)mitie deci
me (et) oblationes. in sol(is) ecclesiar(um) domus p(re)a
pue manant(ur) oblationes uero dicim(us) quec(um)
que de p(ro)p(ri)is (et) licitis reb(us) eccl(esi)e a fidelib(us) of
ferant(ur). quecu(m)q(ue) g(ra)t(ia) eas p(er) potestate(m) seculares
optin(et) p(ro)cul dubio (et) deum (et) sc(or)or(um) pa
tru(m) nitit(ur) sanctiones. q(uia) in uno. (et) qui ac
cepit. (et) q(ui) tradit raptor. (et) sacrilegus iu
dicatur. Alex. iii.
Oesunt. ti. t. (et) c(etera). nos itaq(ue) tibi talit(er) du
xim(us). r(espo)ndendum i(gitur) q(uod) sacerdos uno p(re)sente
dico (et) e(st) solus pot(est) infirmu(m) unge(re). fe
stu(m) u(er)o beati . mathie iux(ta) (con)suetu
dinem eccl(esi)astica(m) uigilia caret(ur) p(ro)ce
dat ut n(on) p(ro)pris ex eo n(on) quolib(et) alio i(n)
i(n)o int(er) se (et) sollempnitate(m) aliam diem
admittat inmo utiq(ue) uigiliam si ue
nit in d(omi)nica ieiuniu(m) celebratur. p(ro)p(ri)o
aut(em) festum leue fiat in p(re)senti die s(ed) in se
q(ue)nti. q(uo)d uno q(uas)i p(ro) uno reputat(ur). nullus
error si (con)suetudo eccl(esi)e teneat. Gel. iii.
Inbius q(ui) ambiguitate(m) co(n)tinet (et) c(etera). in
notuit ap(ostolatui) n(ost)ro q(uod) cu(m) int(er) magistru(m). co(n)
(et) co(n)f(r)es hospital(is) s(an)c(t)i s(u)plicia(m) sup(er)
eodem hospitali in p(re)sentia medio[lane]n(sis)
archiep(iscop)i q(uod) litteret(ur). id archiep(iscop)us post cogni
tionem cause in placito sine bris ub(i) n(on) fu
it usus talem partem (con)tempno t(ur) tale

absoluo s; pnuntiauit ita statuo et pa
pio et s; attendentes g q h uerbum statuo
re pfecta significat et cum effectu non uerbo
tenus accipitur. ite s gregorium q patitur
inpatur et q impatur necesse e si alia non si non
fiat pena h. t. ostendentes in eo homini quod
b; non aliquis considerare uerba. s; uolunta
te. cum non intentio uerbis s; uerba intentioni
debeant deseruire interptamur pcuratoris
utriusq; ptis psentib; et clussimum q psta
ti archiepi uerbaculi forma plata ppe
tuo ualiture sne optineat firmitate;

Innoc. iii. patriarche graden.

Quum tibi scpsisse recolimus ut si canonica
paduam magro. G. canonico paduano
pbendam pbendam que tum residentib; de
com confert sic uni ex aliis de comib; pun
tib; et manualia bnficia non confert. tu eo
ad id ap. ces. compelle pcurares. q: uero quum;
mandatum nrm interptari aliter quam debe
at moliuntur cum bnficia pncipu;
sit interptanda largissime nrm apien
dum intellectum. uidelic; q pbendam
que tum residentib; in uictu et uestitu
confert ipsi magro. c. plene sic uni ex ali
is residentib; in integrum conferendum.

Item colimbrien et aliis epis in reg
portugalie constitutis.

Cum in ptib; uris sepe contingat diuisa loca
inter dicto suppoi gnale l pticulare dici
debeat interdictum ap uos accepimus in dubi
um reuocari cum illi qui ab ec. ro. de coram puri
legio meruerit uidelic; cum gnale inter
dictum terre fuit. liceat eis ianuis clausis
non pulsatis campanis. exclusis excoicatis
et interdictis suppssa uoce diuina officia ce
lebrare in interdicto particulari se asserant non
artari. dicentes interdictum gnale cum regnum
l salte dum taxat cum regnum l salte puin
tia tota subiacet interdicto. et s. cum autem in
priuilegus de regno l puincia nich exps
se dicatur nomine terre non solum regnum
l puinciam intelligi uolumus uerum etiam uillam et cas
trum ut ibi s locum habeat quod de gnali dicatur interdi
cto.

Item. altissiodoren. epo.

Cum tibi de bnignitate se. ap. sit indultum;
q ordinatoris rerum clicor ab intestato decedenti
tum in tua dispositione pmaneat nos consule
uoluisti an aplo uocabulum clicorum tam ad ca
nonicos quam ad non canonicos extendatur. et s.
co. t. t. rendemus. q a applo clicorum non solum alios
s; et canonicos copbndit.

Item pposito et
capitulo placentin.

Cum clici placentini iuramentum psterent sub hac
forma uerborum ego talis ab hac hora in antea
fidelis ero et obediens placentin. ecce et dno me
o epo placentin. nos consule uoluisti utrum intelli
gi debeat clerus totius dioc. an capitulum tm
ecce cathedralis. (uos g. t. rendemus. q p ecce pla
cen. uocabulum in forma iuramenti psscripti non
deb; intelligi totius dioc clerus. et si capitulum
intelligatur ecce cathedralis. is tamen q pre
stat huius iuramentum. epo tam quam capiti pn
cipaliter obligatur.

Id. epo sci frigidiani
querenti quid p censura ecclastica in lucanen
intelligi debeat cum huius clausula in
nris litteris apponimus rendemus. q p eam non so
lum interdicti s; suspensionis et excoicationis
snia ualet intelligi ut iudex discretus
rerum et psonarum circumstantiis inuagatis quam
magis uiderit expedire.

Item cesau
ratig. epo.

Quid p nouali uocabulum intelligi debeat. t.
f. rquisiuit. uic; aliis quidem dicentibus q noua
le sit terra pcisa que anno cessat aliis assereti
b; q ex silua que arborib; exstirpatis ad cul
tum redigitur si nouale dicatur quod uero inter ptatione
ex ciuilib; legib; colligitur. nos tamen inq.
t. t. rendemus q eam cardinales pdecessorum nrorum inten
tionem fuisse cum pluribus locis indulgentiam
de nouali; concesserunt. ut nouale intel
ligerent agrum de nouo ad cultum redactum.
de quo non extat memoria q aliquando cultus fu
isset. s; non de nouali; tali nouali credimus

eis indulgentiam fore concessam non ullo dubitaret cuius decimam religiosus post concessionem intus absque gravi detrimento parochialis ecclesie detineret cum talis sit sepe locus inculti de quo parochialis ecclesia magnos percepit decimarum redditus perventus. Idem abbati et c. p. monacho.

Ven. frater n. colimbrien. episcopo dicto acriter conquerente. quod cum fratres crucis monasterium de argamil sub protectione sua nuper receperint quod suis predecessoribus episcopalia iura consueverant ab antiquis temporibus exhibere. nec quodam de canonicis suis fratrum suo consensu ibi facto prore occasione cuiusdam privilegii a. c. pp. veritate tacita impetrati. eidem episcopo obedientiam denegat exhibere. et in supplicatione quod per matricem ecclesiam non cathedralem intelligat set romanam. et cetera. Mandamus quatenus si aliud vobis non occurrerit propter quod dictus prior non debeat dioc. episcopo. reverentiam. vos eum ad eam prestandam sicut predecessores sui predecessoribus episcopi prestiterunt. per cen. ec. con. non obstante privilegii impetrati tenore colimbrien. ecclesie. per surreptionem optento. nos enim per matricem ecclesiam cathedralem intelligi volumus non romanam. Idem abbati sancte genovefe. decano et cancell. parisien.

Ex parte in Christo dil. fil. comitisse blesen. et c. proposuerit nuntius comitisse quod cum ipsi prepositus quendam latronem cepisset a iustitia fuit inde facta. latro fuit per capitulum carnoten. post factam iustitiam requisitus quod cum in terra sua captum fuisse dicebant. et cum vir eiusdem super hoc de parendo iuri comitisse cautionem offerret. canonici carnoten. in eiusdem terram et fecerint interdicto suppositam quod relaxare noluerit nisi prius solveretur emenda. dicebatur enim in carnoten. ecclesie privilegio contineri quod neminem liceat excommunicatis. vel nominatim interdictis

tum interdictis per canonicos carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere. et ad intelligendam clausulam autem privilegii memorati credimus distinguendum utrum in aliquem interdicti vel excommunicationis sententia sit prolata pro contumacia tantum. quia scilicet citatus stare noluit iuri vel etiam pro offensa. quia videlicet iussus noluit maleficium emendare. In primo casu credimus congrue satisfieri ut sententia relaxetur si prius sufficiens de stando iuri cautio tribuatur. In secundo vero si offensa est nota manifesta non credimus satisfieri congrue ut relaxetur sententia nisi prius sufficiens prestetur emenda. Si vero dubia est offensa sufficere credimus ad relaxandam eandem si parendi mandato competens satisfactio prebeatur. Item comitisse blesen.

Cum olim per canonicos carnoten. quoddam capitulum et fuit allegatum quod dicebatur in ecclesie sue privilegio contineri. ut videlicet neminem liceat excommunicatis vel nominatim interdictis per canonicos carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere. et cetera. quia vero dum casum solummodo nondum diximus ligavisse propter quod eisdem canonicis velud asserit proponentibus illam offensam esse manifestam non quam iudici nec alii sed quod sibi tantummodo manifesta videtur offensam illam nos rescribimus intelligere manifestam que vel per confessionem vel probationem legittimam nota fuit aut evidentia rei que nulla possit tergiversatione celari. Idem episcopo et cantori attrebaten.

Abbate sancti silvani altiacen. viam universe carnis ingresso cum eiusdem loci monachi elegissent dam quendam de ipsius ecclesie gremio in abbatem et confirmationem electionis a morinen. episcopo nequivissent aliquatenus opti

nent eam a se ap. petierunt. Certum petita
tori monasterii sci bertini possunt etiam
so q cum sm approbatam consuetudinem
a p[er]iur. io. pon. abbatis altiacen. d'beant
d' monasterio sci bertini semp assumi huius
electio erat in irritatio reprobanda ut
pote q consuetudine diuturnam. et pri
leg. se. ap. attemptata. et altiacen. mona
chi debeant ad iure compelli. ut d' mona
sterio sci bertini psonam ydoneam sibi elige
rent. In abbatem et c. Nos g d' positionibus
testium diligenter inspectis inuenimus esse pba
tum q xxl. annis. et c. monachi altiacen
abbatem sibi d' sci bertini monasterio elege
runt. et c. et cum quoddam uice quandam altiacen
monachum elegissent eius electio robur he
non potuit donec apud monasterium sci b
tini psessione facta per aliquantulum te
poris. quoniam s. eiusdem loci abbati et conuentui
placuit in altiacen exiuit abbatem assumptus
ex p[er]iur. q uero. io. pon. atque potuit al
tiacen abbatem fore d' sci btini collegi
o eligendum. nam p[er]iur. pascal. pp. huius
capitulum apparet instrum sub rogatione
abbatis penes monasterium sci siluani ap
altiacen. iuxta pteriti moderni temporis semper
concedimus dispositione psiste. In p[er]iur. non ei
iurta huius capitulum inuenitur. porro iuxta
pascal. pp. decretum abbatis sub rogationem
penes altiacen. non alium quam d' iuro mo
nasterio s. ap. auct. determinauit. Ad hoc
aut pars aduersa respondit q si non pbaretur.
q s. pteriti temporis spatium d' monasterio sci
btini sep fuit abbas altiacen assumptus.
ex h dici non poterat q consuetudo aliqua qui ece
dicto iudicio fuit introducta cum in
memorati. curiam electum pbono pa
cis esse iudicium p concessum talibus dignos
catur. et c. Preterea cum pascal. pp. subrogatio
nem abbi sci s. monasterio sci ber. iuxta
morem pteriti temporis duxit concedendam non
de more pteriti temporis fides per p[er]iur. et

similia nullum sup h altiacen monaste
rio poterat p iudicium generari. Ceterum q fuit ex
aduerso pensum. q h determinatio sm pteriti tpis
morem et causal et conditional pot intelligi.
et tam ad psonale quam inpsonale uerbum
referri. si enim inpsonale uerbum d'tim
net conditionaliter intelligatur. et est sensus.
concedimus subrogationem abbatis sci. s. ap
al. m. in. u. s. dispositioni ne consiste sm
pteriti tpis morem. i. si mos pteriti tpis
talis fuit. Si uo uerbum d'tinnet psona
le causaliter deb; intelligi. ut sit sensus
concedimus sm pteriti tpis morem. i. quia
mos pteriti tpis sic optinuit subrogationem;
et c. h aut sensus rectior esse uidetur. quia cum;
p[er]iur. sit exp[er]uata. et lex non debeat esse obscura
l' captiosa. s; certa et manifesta non esset p[er]uata
nisi aliquid spale indulgeret. pfecto sic in
telligenda sunt illa uerba. ut is d' qua agitur
ualere possit potius quam perire. maxime cum
supdictus. c. pp. qui eidem pascali eiusdem
no successit uerbis equiuocis usus d'tinua
illam prsus amouit ut ambiguitas tol
leretur et q dicebat in concessione pascal. ut ui
delicet subrogato abbatis. sci. s. epo altia
cen. in dispositione abbatis et fratrum sci bertini
sep exsisteret ipse mutauit decernens subro
gationem ipsius abbatis non aliunde quam de mo
nasterio sci bertini faciendam. His igitur
diligenter auditis monasterio sci ber. ad
iudicamus huius dignitatem ut quotiens
in altiacen. monasterio abbatis electio imm
net facienda. altiacen. monachi d' cenobi
o sci bertini psonam ydoneam se eligant in
abbatem ita uidelicet ut tam diu mo
nasterium ipsum hac honoris debeat pro
gatiua gaudere. donec ibidem uiguerit
obseruantia regularis. ut ydonee psone
inueniantur in illo qui possint in abbatem
assumi.

Idem comiti tolosan.

Sup quibusdam mandatorum articulis.
et c. deuotio postulauit a nobis qui sit

dicendo hereticum manifestum. Super quo tibi duximus respondendum illos intelligendos esse manifestos qui contra fidem catholicam publice predicant aut profitentur seu defendunt errorem suum vel qui coram prelatis suis convicti sunt vel confessi et ab eis sententialiter condempnati super heretica pravitate quorum bona propria confiscari et ipsi iuxta sanctiones legitimas puniuntur. Preterea cum super pedagia guidagia salinaria tibi legatus noster duxerit memoratus auctoritate apostolica. Duximus declarandum illa esse pedagia salinaria guidagia interdicta que non apparent imperatorum vel regum vel lateranensis concilii largitione concessa vel ex antiqua consuetudine a tempore cuius non extat memoria introducta. Ceterum a legato recepistis mandatum ut in [illegible] competentibus vel sensum vel altius legatis seu iudicis ordinarii vel delegati arbitrium iustitiam exhibeas hoc taliter intelligendum esse censemus ut in omnibus que ad forum vel res ad ecclesiasticum forum pertinent ac super universis capitulis que pro pace firmanda sunt per dictum legatum statuta auctoritate apostolica [illegible]. Item viduis pupillis orphanis et personis miserabilibus teneatis in iudicio ecclesiastico respondere. Idem Parisiensi episcopo.

Novimus expedire ut verbum illud quod in antiquis canonibus et in nostro decreto etiam super clericis edito continetur videlicet ut clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus seculari tradatur curie puniendus apertius exponamus. Cum enim quidam antecessorum nostrorum super hoc consulti diversa rescripserint et quorundam sit opinio a pluribus approbata ut clericus qui propter hoc vel aliud flagitium grave non solum dampnabile sed dampnosum fuerit degradatus tanquam exutus privilegio clericali seculari foro per consequentiam applicetur cum ab ecclesiastico foro fuerit proiectus. Eius degradatio celebranda seculari potestate presente ac pronuntiandum eidem cum fuerit celebrata ut in suum forum recipiat degradatum et sic est intelligendum traditio curie secularis. Pro quo tamen debet ecclesia efficaciter intercedere ut citra mortis periculum circa eum sententiam moderetur. De illo vero falsario scelerato quem ad mandatum nostrum capi fecisti hoc tibi duximus consulendum ut in perpetuum carcerem ad agendum penitentiam ipsum includas pane doloris et aqua angustie sustentandum ut commissa defleat et flenda ulterius non committat. Honorius III. Archiepiscopo Turonensi.

Dilecto filio Iacobo Barba etc. Quia te pro causa necessitatis absente possessio tibi tradita causa custodie restitui parti adverse non potuit eidem indulsimus ut sibi lapsus temporis non obsisteret quominus possessionem ipsius recuperare valeret. Verum cum non tantum temporis ante concessionem ipsius indulgentie dicatur effluxisse quod tibi sufficere possit ad veniendum possessionis effectum secundum statuta concilii generalis etc. auctoritate presentium declaramus quod nostre intentionis non fuit per ipsam indulgentiam iuri preiudicare quod ibi competebat ex possessione preterita vel post reditum tuum competeret et futura. Sibi enim imputet potius quam adverse si negligens fuerit in iustitia prosequenda cum absentie impedimento cessante conveniendi te habuit facultatem. Idem preposito et clericis sancti Iohannis et Pauli Tudertinorum.

Cum inter vos dilectum filium ex parte una et abbatem sancti Petri de monte Spoletane diocesis ex altera super tertia parte oblationum capelle sancti Ilarii questio verteretur et nobis probatum fuerit per xl annos et amplius tertiam partem oblationum eiusdem capelle vestram ecclesiam accepisse ac clericis institutis

p abbatem de monte tulisa; filii prior eiusdem
etiam te commisisse. aliquam collegentium
bo. me. I. pp. predecessor noster ipsam tertiam
ecclesie vestre adiudicans statuit ut tu prior
licet per eosdem clericos sic fuisset consuetum;
partem colligere memoratam. Quoniam
quia postmodum sacerdotes predicte capelle
asserunt oblationum nomine minime
contineri. ea que ipsi capelle in festivitate
omnium sanctorum imitatur vel portan
tur ad villam seu ad domum sacerdo
tis eiusdem intuitu defunctorum nec
non que in cavilli ponuntur quod de al
tari suscipit. et facit pecuniam de portali.
et que ante crucem et immissa trinita
tis et [illegible] pro desponsatis canitur et lampa
des cum oleo [illegible] predicte capelle ab aliqui
bus offeruntur. vel quod damna[illegible] quia
ad recipienda talia per prefate capelle
parrochiam destinatur de his omnibus
nobis tertiam denegantes exhibere. de aliis
nomine persolvendis prata partis ve
stram decimam contingentis retinentes inter
[illegible] expensas capelle ipsius necessarias
faciendas dictus predecessor de omnibus
supradictis absque subtractione aliqua inte
gre persolvi voluit. et mandavit tertiam
tiam portionem ad capellam predicte ca
pelle dicentes pervenire ad decimas. Licet
ea que offeruntur premissis mortuo
rum sacerdotibus. et que preseptimis
et tricesimis anniversariis pannos et a
lia que infra ebdomadam offerun
tur et mortuorum indicia oblationum
nomine minime contineri de his omnibus
partem tertiam solvere vobis nolunt
etc. Volumus igitur et mandamus ut per
vestrum clericum a vobis in eadem ecclesia
institutum de omnibus supradictis et ali
is oblationibus quocumque titulo ad ec
clesiam pervenerint sine diminutione ali
qua integre tertiam vobis portio per
solvatur. Idem episcopo et preposito [illegible]

Ex parte vestra fuit propositum quod prepositus et ca
nonici [illegible] sententia quam I. pp. predecessor noster
super molendino de Calian. ac aliis arti
culis promulgavit in irritum revocare conten
[illegible] molentes asserunt capi
tulum illud eiusdem sententie quo dicitur
ne canonici ipsi impediant quominus
monasterium vestrum prefatum molen
dinum de Calian. reedificare valeat
in eo statu in quo fuisse dignoscitur tempore
mote litis esse referendum ad tempus quo
lapidus in diminutione novi operis iac
tus fuit nobis est ex adverso asserentibus illud
esse intelligendum de tempore quo lis super hoc
inter vos et prefatos canonicos extitit con
testata. Nos igitur considerata eadem sententia quod
in prefato capitulo dicitur de tempore mote
litis inter prefatam esse referendum ad tem
pus quo litis contestatio facta fuit.

Idem [illegible] universitatis Francige
narum con[illegible].

Ex parte vestra fuit propositum quod patriarcha
vester occasione constitutionis cuiusdam quam [illegible]
Albanensis episcopus tunc legatus in partibus Romanie
super legatis edidit de funeratorum. et vir
fil. I. tit. sancte praxedis cardinalis presbyter
card. dum ibidem legationis fungeretur
officio innovavit de quibusdam que
vobis et ecclesiis vestris legantur [illegible] etiam
a vobis exigit portionem. Cum igitur
ipsi sic preces eorum in representatione accepimus
non intelleximus quod de his que in ornamentis
ecclesiasticis vel ad fabricam ecclesie
reparationem indigentis. aut ad ecclesie lumi
naria non etc de his que pro anniversario
septimo tricesimo faciendis. vel de his
que personis specialiter nisi forsan id fiat
ecclesie Romane aliquotiens legantur ali
qua deberet solvi portio ecclesie cathedra
li nos interpretationem eorum ratam
habentes secundum ipsam constitutionem pre

capitul' obs[illegible]
in p[illegible]
num [illegible] pon[illegible]
[illegible]

Tua nob[illegible] fra[illegible]
pro [illegible]
[illegible] fru[illegible]
ne[illegible]
[illegible]
[illegible] quidam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] compellitur.

1

Item ad [illegible] hec [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ordina[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad quod [illegible] [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] hec [illegible] [illegible] data [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Item ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] data [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] autem [illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible]

[illegible] autem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] et vita [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible] dividitur in [illegible]
[illegible] in [illegible] distinguuntur [illegible]

Dicitur etc. 3° pariter fuerit ibi in quantum [illegible]
[illegible] ordinatur [illegible] dispositive [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
Mathei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
publicandum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publicatum
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad

[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mandato dei
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

de famulis [illegible] [illegible] [illegible]

plures [illegible] libertatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut libertatis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] liberum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] libere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] liber
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
Nullus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]